සිහළුනි !
බුදුසසුන
බේරාගනිව්!

අපේ උරුමය ප්‍රකාශන: අංක 4

“මාගේ මේ ව්‍යායාමය, කිසි කලෙකත්
රජ සැප පිණිස නොවන්නේ ය; මාගේ
මේ උත්සාහය බුද්ධ ශාසනයේ
චිරස්ථිතිය පිණිස ම වන්නේ ය”

— දුටුගැමුණු මහ රජ
(මහාවංශය; 25 වන පරිච්ඡේදය, 17 ගාථාව)

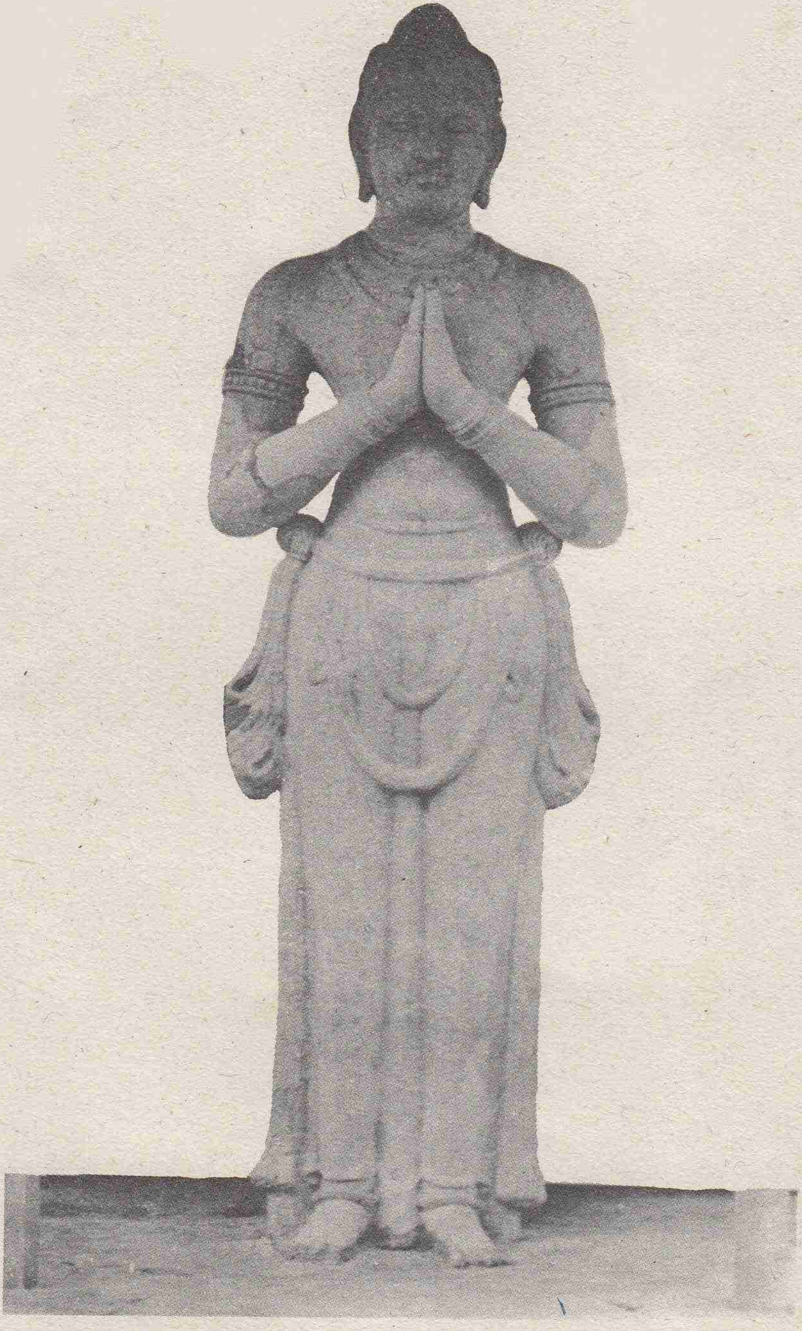

දුටුගැමුණු මහ රජ

අනුරාධපුර රුවන්වැලි මහසෑ මළුවෙහි දක්නට ලැබෙන දුටුගැමුණු ප්‍රතිමාවේ ඡායාරූපයකි.

සිහළුනි !

බුදුසසුන බේරාගනිව්!

(අපේ ජාතික – ආගමික – සංස්කෘතික දයාදයන් රැක ගනිමු)

සේරුවිල පූජානගර සංවර්ධන සමිතියේ
ගරු සභාපති
සී. සිරිල් මැතිව්
(කැලණිය මහජන මන්ත්‍රී
හා
කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍ය)
විසිනි.

සේරුවිල පූජානගර සංවර්ධන සමිතියේ ප්‍රකාශනයකි.

1981

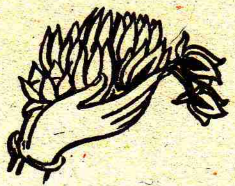

අපගේ පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන
ආත්ම පරිත්‍යාගයෙන් පිළිසකර කොට – රැකගත් –
ගරුතර මහා සංඝයාවහන්සේටත්,
සිංහල බෞද්ධ උපාසක උපාසිකාවන්ටත්,
මේ ග්‍රන්ථය
ඉමහත් ගෞරවයෙන් – භක්තියෙන් – කෘතඥතාවෙන්
පිරිනැමේ.

සී. සිරිල් මැතිව්
කර්තෘ

ශුද්ධි පත්‍රය

පිටුව	පේළිය	වරද	නිවරද
12	27	ගිරිහඩු	ගිරිහඬු
12	28	චෛත්‍යයය	චෛත්‍යය
14	3	එද	ලද
14	11	උඩ	උස
15	5	දරුවෝ	දරුවෝ ද
16	29	පිළිසකරන	පිළිසකර කරන
18	36	ආක්‍රමණික	ආක්‍රමණ
23	11	සිරිල් සී.	සී. සිරිල්
28	7	ටෙසේ	මෙසේ
36	34	(මෙම ඡේදයම ලොප් විය යුතුය)	
37	25	අකැමති	කැමති
39	16	කර	කළ
55	17	සීවාව	සීමාව
57	10	සවිධානාත්මක	සංවිධානාත්මක
63	9	ලෙකම්	ලේකම්
63	20	එරික්ජේ	එරික් ජේ.
63	28	දිසාපතිවරයාහේ	දිසාපතිවරයාගේ
63	30	තිරණය	තීරණය
64	12	තත්ත්යකි	තත්ත්වයකි
64	17	නොගනීමෙන්	නොගැනීමෙන්
68	20	සතියේ	සතිය
68	26	කුඩම්බි	කුඩුම්බි
73	3, 5, 32	ජේදිරික්, ජේදිරික්	ජේද්‍රික්
74	34	යයි යන්න	යයි
76	4	මයාගේ	මහතාගේ
76	31	බෞද්ධ ශ්‍රමයෙහි	බෞද්ධාශ්‍රමයෙහි
77	3	පිරිස්	පීරිස්
82	20	ඩ	ඒ
82	27	එල්	එළ
84	10	ප්‍රා. අ. නි.	ප්‍රා. ආ. නි.
84	17	ලාජනයක්	ලාංජනයක්
85	31	දෙපාර්තමේන්තුව	දෙපාර්තමේන්තුවට
89	3	ස්මාරකයක්	ස්මාරක
89	7	අය	අය විසින්
93	18	කළේය	කළහ
94	17	එම එය	එය එම
100	11	සාහිතයික	සාහිත්‍යයික
101	8	ජේදිරික්	ජ්‍රේද්‍රික්
102	26	පුරවිද්‍යා	පුරාවිද්‍යා
118	35	අනුක්‍රමයෙන්	ආක්‍රමණයෙන්
123	23	ඇත	නැත
123	23	දූත	දූක
124	3	ජාතියක	ජාතික
124	16	පු	උ
124	18	පු	උ
124	26	නැතැයි	ඇතැයි
133	4	විහාරයට	විහාරය
133	18	අයුරුනි	අයුරිනි
137	14	බෞද්ධශ්‍රාමය	බෞද්ධාශ්‍රමය
137	37	ලකාවේ	ලංකාවේ
140	6	අරථ	අර්ථ
142	16	සිටි බවය	සිටි බව
142	31	බොද්ධයන්	බෞද්ධයන්
149	16	මේ	මෙ
59	29	ඇක්තේ	ඇත්තේ
163	31	සිටී	සිටි
163	37	කිරී	කිරි
163	38	දක්වා මදියුණු	දක්වාම දියුණු
164	1	සහි වුලෙන්	සහිත වූ ලෙන්
165	39	පිහිටී	පිහිටි
165	42	චෛන්‍ය	චෛත්‍ය
165	48	දීසවාපීය	දීසවාපිය
166	14	වීවාදයට	විවාදයට
167	40	අඩංගු	අඩංගු
168	48	තමා	තබා
169	45	කාලයෙන්	කැලයෙන්
172	12	ඒයිාවන්	ඒවායින්
173	41	හා හාණ්ඩකගාම	හාණ්ඩකගාම
178	18	(මෙම පේළියම ලොප් විය යුතුය)	
180	24	දඨාවංසයෙහි	දඨාවංශයෙහි
180	49	හඳුදා	හමුදා
181	2	1 වනසේන	1 වන සේන
182	40	243247	243 – 247
183	23	වෙරළේ ද	වෙරළේ
186	19	බල්ලාටනාග	බල්ලාටනාග
194	7	මිමුක්ති	විමුක්ති

පටුන

පළමු වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 1 - 4) — "ථෙරවාදී බුදු දහම රැක ගත්තේ ලාංකිකයින් විසිනි"
ගරු ජේ. ආර්. ජයවර්ධන ජනාධිපති උතුමාණන් විසින් මුදල් ඇමති වශයෙන් 1955 අප්‍රේල් මස 06 වෙනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාව.

දෙ වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 5 - 8) — "ශ්‍රී ලංකාවේ ඇත්තේ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයකි"
හිටපු අග්‍රාමාත්‍ය - ගරු එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මැති තුමා විපක්ෂ නායක වශයෙන් 1955 අප්‍රේල් මස 06 වෙනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාව.

තෙ වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 9 - 22) — අපේ ජාතික - ආගමික - සංස්කෘතික දයාදයන් විනාශ කිරීමට ඉඩ දෙමු ද?
සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන සමිතියේ ගරු සභාපති සී. සිරිල් මැතිව් මහතා විසිනි.

සිව් වන පරිච්ඡේදය — (පළමු වන කොටස) — (පිටු 23 - 40) — උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල බෞද්ධ පුරාවස්තු පිළිබඳ ව - ගරු කැලණිය මහජන මන්ත්‍රී හා ගරු කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිද අමාත්‍ය - සී. සිරිල් මැතිව් මහතා 1980 ඔක්තෝබර් මස 28 වැනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාව.

එම — (දෙ වන කොටස) — උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල, ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ බලාපොරොත්තු වන ඊළාම් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය අනුව, බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානවල නටබුන් විනාශ කොට, සිංහල සංස්කෘතික නෂ්ටාවශේෂ මකා දැමීම ගැන - සී. සිරිල් මැතිව් මහතා 1980 නොවැම්බර් මස 18 දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාව.

පස් වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 41 - 48) — උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල දැනට සොයාගෙන ඇති වැදගත් ඓතිහාසික බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන පිළිබඳ (පුරාවස්තු) ලැයිස්තුව.

හය වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 49 - 52) — රාජ්‍ය සංස්ථා බෞද්ධ සමිති සම්මේලනයේ ගරු සභාපති - සී. සිරිල් මැතිව් මහතා 1979 ජූනි මස 20 වැනි දින ත්‍රෛනිකායික මහානායක ස්වාමීන් වහන්සේලා වෙත යවන ලද සන්දේශය.

හත් වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 53 - 58) — ගරු කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිබඳ ඇමති සී. සිරිල් මැතිව් මැති තුමා 1980 සැප්තැම්බර් මස 19 වෙනි දින දිවයිනේ බෞද්ධ පුරාවස්තු සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය තුමාට යැවූ ලිපිය.

අට වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 59 – 64) — සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන සමිතියේ ගරු සභාපති – සී. සිරිල් මැතිව් මහතා, සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිලිවෙඩ්ඩි) බෝධිය පිහිටා තිබුණු භූමියේ නැවත බෝධි රෝපණයක් කිරීමට ඇති බාධා පිළිබඳ ව 1980 නොවැම්බර් මස 10 වෙනි දින ගරු ජනාධිපති උතුමාණන්ට යැවූ ලිපිය.

නව වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 65 – 70) — " ත්‍රිකුණාමලයේ පුරාවස්තු මරා දමන්න ඉඩ දෙන්න එපා "

1978 නොවැම්බර් මස 12 වෙනි ඉරු දින " රිවිරැස " පුවත් පතේ පස් වන සහ හය වන පිටුවල පළ වූ පියසේන ඉහළවිතාන මහතාගේ ලිපිය.

දහ වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 71 – 160) — සන්සෝනි කොමිසම ඉදිරියේ පුරාවිද්‍යා සහකාර කොමසාරිස් – එච්. එම්. සිරිසෝම මහතා දුන් සාක්ෂිය.

එකොළොස් වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 161 – 190) — ලෝක ප්‍රකට ඉතිහාසඥයකු හා පුරාවිද්‍යාඥයකු වන සී. ඩබ්ලිව්. නිකලස් මහතා උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ඉතිහාසය හා පුරාවස්තූන් ගැන කරන සංක්ෂිප්ත විස්තරයක්.

දොළොස් වන පරිච්ඡේදය — (පිටු 191 – 194) —

ඊළාම් රාජ්‍යයක් පිහිටුවීමේ අදහස පිළිබඳව
අතිගරු ජනාධිපති
ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන් විසින්
සිය අදහස් පළ කොට ඇති අවස්ථා කිහිපයක්

තෙළෙස් වන පරිච්ඡේදය – (පිටු 195 – 198) — " මේ රට දෙකට බෙදන්න ඉඩ දෙන්නේ නැහැ "

ගරු ජේ. ආර්. ජයවර්ධන ජනාධිපති උතුමාණන් විසින් 1981–2–28 දින කහවත්තේ පැවැති මහජන රැලියක දී කරන ලද කථාව.

ඡායාරූප, ප්‍රකාශක සටහන්, විශේෂ සටහන් හා සිතියම

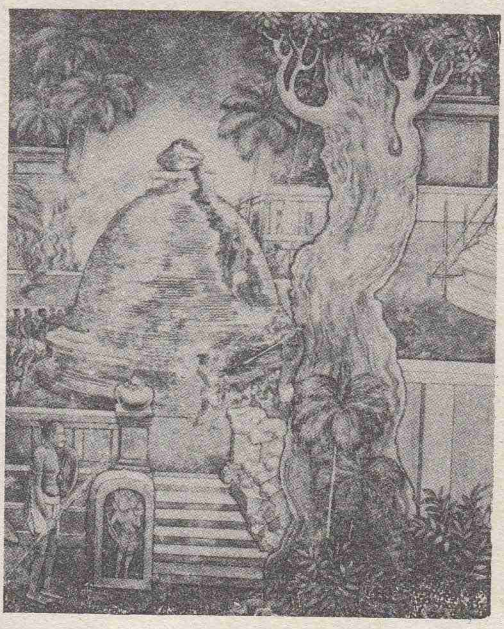

පොළොන්නරු සමයෙහි සිරි ලක ආක්‍රමණය කොට රටත් ජාතියත් බුද්ධ ශාසනයත් විනාශ කිරීමෙහි යෙදුණු මාඝ නමැති කෲර කාලිංග පාලකයාගේ (ක්‍රි: ව: 13 වන සියවස) අණින් කැලණි වෙහෙරේ ස්තූප රාජයා බිඳ හෙළා දැමූ වග යි.

(කැලණි විහාරයේ බිතුසිතුවමකින් උපුටාගන්නා ලදී.)

පළමු වන පරිච්ඡේදය

"ථෙරවාදී බුදු දහම රැකගත්තේ ලාංකිකයින් විසිනි"

ගරු ජේ. ආර්. ජයවර්ධන ජනාධිපති උතුමාණන් විසින්
මුදල් ඇමති වශයෙන්
1955 අප්‍රේල් මස 06 වැනි දින
පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාව යි.

ගරු ජනාධිපති ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන් ගරු මුදල් ඇමතිවරයා වශයෙන් 1955 අප්‍රේල් මස 6 වන දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාවේ උද්ධෘත පාඨ කීපයක්

................................1815 දී අත්සන් තැබූ උඩ රට ගිවිසුමෙන් බ්‍රිතාන්‍යයට ලක් රජය පවරා දෙන අවස්ථාවේ දී, බ්‍රිතාන්‍යයේ මහ රජතුමා විසින් ලක්දිව සිංහල ප්‍රධානීන්ට පොරොන්දුවක් වුණා මේ රටේ බුද්ධ ශාසනය ආරක්ෂා කරන බවට – සියලුම සිරිත් විරිත් හා පුදපූජා ගැන සැලකිලිමත් වන බවට – ඒවා නො කඩවා පවත්වාගෙන යාමට ආධාර දෙන බවට. තවද සෑම අයුරින් ම බුද්ධාගම ඇදහීමට උපකාරී වන බවටත් කිසිම අන්දමකින් මේ සිරිත් විරිත් උල්ලංඝනය නොකරන බවටත් බ්‍රිතාන්‍යයන් පොරොන්දු වුණා.........

................................අවුරුදු 2500 ක් තිස්සේ දැඩි භක්තියකින් යුක්ත ව ථෙරවාද බෞද්ධ ධර්මය ආරක්ෂා කොට ගත්, බුදුරදුන්ගේ දවස සිට පැවති නීති රීති සිරිත් විරිත් හා සම්ප්‍රදයන් සියල්ල ම බුද්ධ සසුනේ ආරක්ෂාවට ම හේතුවූ, බුද්ධ රජාණන් වහන්සේගේ අති ශ්‍රේෂ්ඨ දර්ශනය ග්‍රන්ථාරූඪ ව හෝ නිර්මල ව පවතින එක ම රට වශයෙන් මුළු ලොව ම පිළිගන්නා මේ රටේ..

................................කොයි අන්දමකින් සිතුවත් වර්තමාන ඉන්දියාව බෞද්ධ රටක් වශයෙන් සැලකිය හැකි නො වේ. එහෙත් ඒ රටේ පළමු ජනාධිපති තුමා දිවුරුම් දුන් අවස්ථාවේ එතුමාගේ ආසනය පිටු පසින් තබා තිබුණේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ විශාල චිත්‍රයකි. ඉන්දියා රජයේ ලාඤ්ඡනය වශයෙන් යොදාගෙන ඇත්තේ අශෝක ස්තම්භයේ තිබෙන සිංහ රූපය සහ බුද්ධ රජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය පිළිබිඹු කෙරෙන ධර්ම චක්‍රය යි..

(මේ සම්පූර්ණ කථාව 1956 අප්‍රේල් 6 දින හැන්සාර්ඩ් වාර්තාවේ
තීරු ; 4045 – 4057 හි සඳහන් වේ.)

දෙ වන පරිච්ඡෙදය

“ශ්‍රී ලංකාවේ ඇත්තේ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයකි”

හිටපු අග්‍රාමාත්‍ය – ගරු එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මැති තුමා
විපක්ෂ නායක වශයෙන්
1955 අප්‍රෙල් මස 06 වැනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී
කරන ලද කථාවයි.

හිටපු අග්‍රාමාත්‍ය ගරු එස්. ඩබ්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මැති තුමා විපක්ෂ නායක වශයෙන් 1955 අප්‍රියෙල් මස 6 වන දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාවේ උද්ධෘත කීපයක්

............................ඒ කාලයේ දී සමහර අය තුළ මතයක් තිබුණා........... ආගමය කියන දේ ආණ්ඩුවට අයිති දෙයක් නොව, එය පුද්ගලික දෙයක් ය කියා. ඒ ඒ පුද්ගලයා තමාගේ ආගම – එය කොයි ආගම වේවා – නිසියාකාර පිළිපදින්නට උත්සාහ කරන අතර, ආණ්ඩුව විශේෂ මහන්සියක්, වියදමක්, දරා මැදහත්වීම හොඳ නැත කියා........... ඒ අදහස මා පිළිගත්තේ නැහැ, පිළිගන්නේත් නැහැ........

............................ආගමට නියම ස්ථානය දිය යුතු යි. එසේ නො දුන්නොත් ලෝකයේ, මිනිසුන්ගේ, ජාතියේ, ඉරණම අන්ධකාර වෙන්නට ඉඩ තිබෙන බව කල්පනා කළ යුතු යි...........

............................මේ රටේ දීර්ඝ ඉතිහාසය තුළ සිංහල ජාතියත් බුඩාගමත් අතර වැදගත් සම්බන්ධකමක් තිබුණු බව අපට පෙනී යනවා........... සිංහල ජාතිය, පුරාණ කාලවල දී ආගමට මුල් ස්ථානය නො දී කිසි ම වැදගත් දෙයක් කළා ය කියා මා සිතන්නේ නැහැ........... සිංහල ශිෂ්ටාචාරයට වඩා මේ රටේ තිබෙන්නේ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයයි........... දුටුගැමුණු කුමාරයා වුණත් යුඩයට ලැහැස්ති වුණු අවස්ථාවේ දී කුමක් ද කීවේ?........... දුටුගැමුණු රජතුමා කීවේ, ලංකාව වෙනුවෙන්, සිංහල ජාතිය වෙනුවෙන් සටනට යනවා කියා ද? නැහැ. බුද්ධ ශාසනය වෙනුවෙන් සටන් කරනවා යන්න යි. එතුමා, කීවේ, "මගේ මේ ව්‍යායාමය කිසි කලෙකත් රජ සැපත පිණිස නොව, එය හුදෙක් බුඩ ශාසනයාගේ චිරස්ථිතිය සඳහා යි" යන්නයි...........

............................ජාතික හැඟීමට වඩා, ජාති මමත්වයට වඩා, මේ රටේ තිබුණේ ආගමික හැඟීම යි. ජාතික හැඟීමට, දේශීය හැඟීමට වඩා මේ රටේ ආගමික හැඟීම බලපැවැත්වූ බව හැම කරුණකින් ම පෙනී යනවා...........

................................සිංහල ශිෂ්ටාචාරය; සිංහල සංස්කෘතියට වඩා මේ රටේ තිබුණේ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයක්; බෞද්ධ සංස්කෘතියක්, ඔය කාරණයේ ඉතා ලොකු වටිනාකමකුත්, වැදගත් කමකුත් තිබෙනවා. ඒ නිසා ආගමික දේවලට ආණ්ඩුව අත නො ගැසිය යුතු යි කියන අය, ඒ කාරණය ගැන හරි අවබෝධයක් ඇති කර ගත්තොත් හොඳයි............

................................දැනට තිබෙනවාට වඩා හොඳ, ගැඹුරු, බෞද්ධ සංස්කෘතියක් මේ රටේ ඇති කිරීමට උත්සාහ කිරීම අවශ්‍ය දෙයක්. එය අසාධාරණ නැහැ. වෙන කිසි ම ආගමකට ඊට විරුද්ධ වීමට ඉඩක් නැහැ. අනික් ආගම්වලට සාධාරණ ලෙස උදව් කිරීමට පුළුවන් නම් උදව් කරමු............

(මේ සම්පූර්ණ කථාව 1955 අප්‍රේල් 6 වැනි දින හැන්සාර්ඩ් වාර්තාවේ
තීරු : 4057 සිට 4070 හි සඳහන් වේ.

තෙ වන පරිච්ඡේදය

අපේ ජාතික – ආගමික – සංස්කෘතික දායාදයන් විනාශ කිරීමට ඉඩ දෙමු ද?

සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන සමිතියේ
ගරු සභාපති
සී. සිරිල් මැතිව් මැති තුමා
විසිනි.

අපේ ජාතික - ආගමික දයාදයන් විනාශ කිරීමට ඉඩ දෙමු ද?

සිංහල සංස්කෘතියේ සමාරම්භය මෑත අතීතයේ ඇති වූවක් නොව අවුරුදු දහස් ගණනකට පෙර ප්‍රභවයකි. දේවානම් පියතිස්ස රාජ සමයේ (ක්‍රි. පූර්ව 250 සිට 210 දක්වා) මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ, ධර්මාශෝක මහා අධිරාජයාණන් විසින් එවන ලද බුදු සමයේ පණිවුඩය රැගෙන මෙහි එනවිටත් සිංහලයෝ ශිෂ්ටාචාරය අතින් ඉතා උසස් තත්ත්වයකට පත් ව සිටියහ.

බුද්ධ ශාසනයේ සංස්ථාපනයත් සමහ ම සිංහල සංස්කෘතිය හා ශිෂ්ටාචාරය නව නැම්මකට නැඹුරු විණි. සිංහලයන්ගේ ජීවිතය බුදු සමය අනුව හැඩ ගැසෙන්නට විය. ඔවුන්ගේ සෑම දෙයක් ම – සෑම කෘතියක් ම – සෑම නිර්මාණයක් ම – බුදු සමයේ ආභාසයෙන් පිරී පැවතිණි. ගම් නියම්ගම්, වෙහෙර විහාර, මන්දිර හා ප්‍රාසාද – ඒ සෑම එකක් ම බුදු සමයේ හරයෙන් ඔප් නැංවිණි. උතුරේ සිට දකුණු කෙළවර දක්වාත් – බස්නාහිර සිට නැගෙනහිර දක්වාත් – මුළු මහත් ත්‍රි සිංහලයේ සතර දික් භාගයේ ම පැතිර සිටියේ එක ම එක් සංස්කෘතියකි ; එ නම්, සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතිය යි.

බුදු පියාණන් වහන්සේ තුන් වරක් ලක්දිවට වැඩම කළ සේක. ඒ ඒ අවස්ථාවන්හි දී බුදුන් වහන්සේ දැනට උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් වශයෙන් දැක්වෙන ප්‍රදේශවල ස්ථාන කිහිපයක ම වැඩමකර සමාධි සුවයෙන් කල් ගත කළ සේක. සම්‍යක් සම්බෝධියෙන් පස් වන වස දෙවන වරට ලංකාද්වීපයට වැඩම කළ සර්වඥයන් වහන්සේ නාගදීපයට වැඩි සේක. බුදුන් වහන්සේගේ පාද ස්පර්ශයෙන් පරිශුද්ධ වූ දීඝවාපිය, සේරුවිල ආදී ස්ථාන කිහිපයක් ම උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ඇත.

දැනට උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශ වශයෙන් හඳුන්වන ප්‍රදේශවල ද ආර්යාවතරණයෙන් පසුව ආර්යයෝ සිය ජනපද පිහිටුවා ගත්තා පමණක් නොව, එම ප්‍රදේශ ද සරුසාර කිරීමට ලෝකය මවිත කරවන සුළු වාරි කර්මාන්ත ද ඉදි කළහ. මහින්දගමනයෙන් පසුව දිවයිනේ අනික් ප්‍රදේශවල මෙන් ම මෙකී ප්‍රදේශවල ද බුදුසමය ශීඝ්‍රයෙන් පැතිර යන්නට විය. බෞද්ධ පාලකයන් හා සැදැහැවතුන් විසින් ගොඩනංවන ලද බෞද්ධ වෙහෙර විහාර සිය දහස් ගණනක නටබුන් වූ පුරාවස්තු අදත් උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල දක්නට ලැබේ.

ක්‍රි. පූර්ව 6 වැනි සියවසේ විජය රජු හත් සියයක් පිරිවර සමහ ගොඩබට තම්බපණ්ණි නම් ස්ථානය පිහිටා ඇත්තේ වර්තමාන මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ ය. විජය රජු එහි අවුරුදු 38 ක් රාජ්‍ය කළේ ය. ඉන් පසු අගනුවර වූයේ උපතිස්ස ග්‍රාමය යි. අනුරාධපුරය අගනුවර වූයේ ඉන් අනතුරුව ය. එකල සිංහල රජ දරුවන්ගේ ප්‍රධාන වරාය පිහිටියේ ද මේ අසල ය. මෙම ස්ථානය සිංහල රජ දවස හැඳින්වූයේ මහාතිත්ථ, මාතොට, මහාපටුන යන නම්වලිනි. ලෝකප්‍රකට ඉතිහාසඥයකු හා පුරාවිද්‍යාඥයකු වන සී. ඩබ්ලිව්. නිකලස් මහතාගේ මතය අනුව මාන්තයි හි තිරුකේතීශ්වරම් හින්දු කෝවිල මෑත අවදියේ දී ගොඩනගා ඇත්තේ පැරණි ඓතිහාසික මහාතිත්ථ නගරය පිහිටා තිබුණු තැන ඇති පස් කඳු මත ය. එම පස් කඳුවලට පැරණි මහාතිත්ථ නගරය යටවී ඇති බව සී. ඩබ්ලිව්. නිකලස් මහතා තරයේ විශ්වාස කරයි.

‘පුන්ගුඩුතිව්’ යනුවෙන් වර්තමානයේ හැඳින්වෙන ස්ථානය සිංහල රජ දවස පියංගු ද්වීප නාම විය. දුටුගැමුණු රජ දවස පියංගු ද්වීපයේ දසදහසක් භික්ෂූන් වහන්සේලා වැඩ වාසය කළ බව මහා වංශයේ 32 වැනි පරිච්ඡේදයේ 52 වැනි ගාථාවේ සඳහන් වෙයි.

සංඝමිත්තා තෙරණින් වහන්සේ විසින් ශ්‍රී මහා බෝධින් වහන්සේගේ දක්ෂිණ ශාඛාව අනුරාධපුරයට වැඩම කරවන අවස්ථාවේ දී දඹදිව සිට මුහුදෙන් පැමිණ ගොඩ බැස්සේ වර්තමාන කන්කසන්තුරය අසල ජම්බුකෝල පටුනෙහි ය. එහි ජම්බුකෝල විහාරය එකල ඉදිකරන ලදී. සිංහල රජදරුවන් රාශියක් ජම්බුකෝල විහාරයට සිය අනුග්‍රහය දැක්වූහ.

9 වැනි සිය වසේ දී පවා මන්නාරම ප්‍රදේශයේ රාජ්‍ය භාෂාව වූයේ සිංහලය බව මන්නාරම කච්චේරිය ඉදිරිපිට ඇති චිරප්‍රසිද්ධ වැම් ලිපියෙන් හෙළි වෙයි. එම වැම් ලිපියේ අනුරාධපුර මහ රජුගේ එහි සිටින නිලධාරින් හඳුන්වා ඇත්තේ “මහ පුටු ලද්දන්” වශයෙනි

පොම්පරිප්පු අසල 1 වන ශතවර්ශයේ හා 10 වන ශතවර්ෂයේ ශිලා ලිපි දෙකක් පුරාවිද්‍යාඥයන් විසින් සොයා ගනු ලැබ ඇත.

පුත්තලම අනුරාධපුර පාරේ 9 වැනි සැතපුම් කණුව අසලින් හැරී යන විට හමු වන පිච්චණ්ඩියාව නමැති ස්ථානය ලංකාවේ පැරණි ම ලෙන් ලිපි දෙකක් තිබෙන ස්ථානයකි. ක්‍රි. පූර්ව 3 වන සියවසට හෝ 2 වන සියවසට අයත් වන ලෙන් ලිපි දෙකක් මේ ස්ථානයේ තිබී සොයාගෙන ඇත.

යාපනය අර්ධද්වීපයේ කන්දරෝදේ යනුවෙන් හඳුන්වන ස්ථානය “නම් පොතේ” දැක්වෙන්නේ කඳුරුගොඩ විහාරය නමිනි. මේ ස්ථානය චුන්නාකම් (සුනුගම) නගරයෙන් සැතපුම් 3ක් පමණ බටහිරින් පිහිටා ඇත. මුලින් ම මෙහි කැණීම් කරන ලද්දේ ලෝක ප්‍රකට ඉතිහාසඥයකු වන පෝල් ඊ. පීරිස් මහතා විසිනි. මෑතකදී සහකාර පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් ජයන්ත උඩුවර මහතා විසින් විශේෂ පෞද්ගලික පරිශ්‍රමයක් දරා මෙම ස්ථානයේ කැණීම් රාශියක් කර ඇත. මෙහි කැණීම් කටයුතු කිරීමේ දී අඩි 8 ටත් 12 ටත් අතරේ විෂ්කම්භයකින් යුක්ත දගැබ් රාශියක ම පදනම් මතු විය. අඩි 24 ක් පමණ විෂ්කම්භය සහිත විශාල දගැබක පදනමක් ද සොයා ගන්නා ලදී. මෙහි හුණු ගලෙන් කල දගැබ් කොත්, ගල්කරඬු, වාමන රූප, සාංචි මහා ථූපයේ පිළිවෙළ අනුගමනය කළ ගල් වැට්, හුණු ගලින් කළ බෝසත් රූපයක හිසක්, ගල්කණු, පුන්කළස් සහිත මුරගල්, සිරිපතුල් ගල් ආදිය හමු වී ඇත. මෙම කැණීම්වලදී හමු වූ සෙල්මුවා බුදු පිළිමය යාපනයේ කෞතුකාගාරයේ තබා ඇත. අවාසනාවකට මෙන් මෙම ස්ථානයේ කැණීම් කටයුතු සම්පූර්ණයෙන් ම අවසන් කර නැති අතර, සංරක්ෂණ කටයුතු ද සිදු කර ඇත්තේ අඩ වශයෙනි.

වවුනියාවේ මඩුකන්ද රජ මහා විහාරය, ත්‍රිකුණාමලයේ ගිරිහඩුසෑය (තිරියාය) සේරුවිල මංගල මහා චෛත්‍යය අයත් වන සේරුවිල රජ මහා විහාරය, වෙල්ගම් වෙහෙර, දීඝවාපි මහා ථූපය ආදිය අවුරුදු දහස් ගණනක් සිංහල බෞද්ධයන් මේ ප්‍රදේශවල ජීවත් වූ බවටත්, සිංහල බෞද්ධයන් බුදු සමය කෙරෙහි කොතරම් කැපවීමකින් සහ ගෞරවයකින් ජීවත් වූයේ ද යන්නටත් හොඳ ම සාධක වේ.

ක්‍රි. ව. 67 සිට 111 දක්වා රාජ්‍ය විචාළ වසභ මහ රජ තුමාගේ (යාපනයේ තිබී හමුවූ) වල්ලිපුරම් රන්පත ද, වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ කිලක්කුමාලායි දකුණු කොට්ඨාශයේ තෝණි ගල, කිත්සිරිමෙවන් මහ රජුගේ (ක්‍රි. ව. 302 සිට 330 දක්වා) අවදියේ පිහිටුවන ලද තෝණිගල පර්වත ලිපිය ද, මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ ඉපැරණි මහාතිත්ථ (වර්තමාන මාන්තේයි) සිට ගෙනැවිත් දැනට මන්නාරම කච්චේරියේ ඉදිරියේ පිහිටුවා ඇති 4 වැනි කාශ්‍යප (ක්‍රි. ව. 890 සිට 907) සමයට අයත් චිරප්‍රසිද්ධ වැම් ලිපියද මා ඉහතින් දැක්වූ පුත්තලම් දිසාවේ අති පැරණි ශිලා ලිපි ද, තිරියාය පර්වත ලිපිය ද, කුච්චවේලි ශිලා ලිපිය ද, වෙල්ගම් වෙහෙර දක්නට ලැබෙන ශිලා ලිපි රාශිය ද, 4 වැනි දප්පුල මහ රජුගේ (ක්‍රි. ව. 924 සිට 935) දිගාමඩුල්ලේ (අම්පාරේ) කොන්ඩවට්ටවන් ශිලා ලිපිය ද, මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ පානම පත්තුවේ මහුල් මහා විහාරයේ විහාර මහාදේවි නම් කුමරියක විසින් පිහිටුවා ඇති 14 වැනි සියවසට අයත් මහුල් මහ වෙහෙර ශිලා ලිපි රාශිය ද, මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ වැව්ගම් පත්තුවේ රාස්සහෙල හෙවත් රාජගල පිහිටුවා ඇති දෙවැනි මහින්ද (ක්‍රි. ව. 767 සිට 787 දක්වා) රාජ සමයට අයත් වන රාස්සහෙල ශිලා ලිපි ද ආදී උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල ඇති අති විශාල සංඛ්‍යාවක් වූ ශිලා ලිපි සිංහල රාජ සමයයෙහි අවුරුදු දහස් ගණනක් මෙම ප්‍රදේශවල සිංහල බෞද්ධ බලය ස්ථාපිත ව තිබුණු අන්දම මොනවට ඔප්පු කරයි.

ලෝක ප්‍රකට ඉතිහාසඥයකු හා පුරාවිද්‍යාඥයකු වූ සී. ඩබ්ලිව්. නිකලස් මහතා සිංහලයෙක් හෝ බෞද්ධයෙක් හෝ නො වේ. ඔහුගේ Historical Topography of Ancient and Medieval Ceylon (පුරාතන හා මධ්‍යතන ලංකාවේ ඓතිහාසික ස්ථාන විස්තරය) නමැති ග්‍රන්ථයේ 2, 3, 4, 9, 10, 11 හා 12 යන පරිච්ඡේදවලින් වර්තමාන උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල සිංහල බෞද්ධ බලය පැතුරුණු අන්දම මුළු ලෝකයට ම අපක්ෂපාත ව විස්තර කෙරේ.

දැනට උතුරු පළාත යැයි හැඳින්වෙන යාපනය, වව්නියාව, මුලතිව්, මන්නාරම දිස්ත්‍රික්ක 4 ද, පුත්තලම් දිස්ත්‍රික්කයෙන් විශාල කොටසක් ද, ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයෙන් කොටසක් ද, සිංහල රාජ සමයෙහි අයත් වූයේ රජ රටට ය. ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයෙහි මහවැලි ගගේ දකුණෙහි පිහිටි කොටස ද, මඩකලපුව සහ අම්පාර දිස්ත්‍රික්ක ද අයත් වූයේ පැරණි රෝහණ ජනපදයට යි. මීට ඉහතදී මා විසින් සඳහන් කළ පරිදි, සිංහල රාජ සමයයෙහි දී සිංහල බෞද්ධ බලය මෙම ප්‍රදේශවල මැනවින් ස්ථාපිත ව තිබුණි.

එකල මෙම ප්‍රදේශවල සිංහල බෞද්ධයන් පමණක් නොව ද්‍රවිඩ බෞද්ධයන්ද බහුල වශයෙන් සිටි බව වෙල්ගම් වෙහෙර දක්නට ලැබෙන ද්‍රවිඩ බසින් ලියන ලද ශිලා ලිපිවලින් මනාව පැහැදිලි වේ.

අවුරුදු දහස් ගණනක ඉතිහාසයක් ඇති සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියේ නෂ්ටාවශේෂ අදත් මුළු ත්‍රි සිංහලය පුරාම විසිරී පැතිරී අපේත් – ඔබෙත් මගේත් – පැරණි ශිෂ්ටාචාරයේ, ඉතිහාසයේ, යටගියාවේ – පැරණි ශ්‍රී විභූතියේ මහිමය ලොවට හඩ ගා කියයි.

එහෙත් සංවිධානාත්මක වූ සිංහල විරෝධී, බෞද්ධ විරෝධී ම්ලේච්ඡයන් කොටසක් විසින් අපේ මිල කළ නොහැකි පුරාවස්තුන් හා බෞද්ධ වෙහෙර විහාරවල නටබුන් මුලිනුපුටා දැමීමේ ව්‍යාපාරයක් දැනට වසර කිහිපයක් සිට ආරම්භ කර තිබේ. උතුරු නැගෙනහිර පළාත් වශයෙන් වර්තමානයේ හැඳින්වෙන අම්පාර, මඩකලපුව, ත්‍රිකුණාමලය, මුලතිව්, වවුනියාව, මන්නාරම හා යාපනය යන දිස්ත්‍රික්කවල තිබෙන අපගේ ශ්‍රේෂ්ඨතම ජාතික හා ආගමික පුරාවස්තුන් පිළිබඳවත්, ඒවා විනාශ කිරීමට සංවිධානාත්මක ව ගෙන යන සිංහල හා බෞද්ධ විරෝධී ව්‍යාපාර ගැනත් සත්සෝනි කොමිසම ඉදිරියේ සහකාර පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් එම්. එච්. සිරිසෝම මහතා දුන් සාක්ෂියෙන් මොනවට පැහැදිලි වේ.

එහෙයින් මෙම ජාතික හා ආගමික නෂ්ටාවශේෂයන් අපගේ අනාගත පරම්පරාවන් සඳහා ආරක්ෂාකර දීම සිංහලයන් වශයෙන් ඔබෙන් සහ මගෙන් ඉටු විය යුතු අනුල්ලංඝනීය යුතු කමකි. ඒ පිළිබඳ ව ඔබ සැමගේ අවධානය යොමු කරවීම සඳහා සේරුවිල පූජානගර සංවර්ධන සමිතිය විසින් ඔබට කෙරෙන ආයාචනයකි මේ.

සිංහල රාජ සමයේ රජ රටට අයත් වූ වර්තමාන උතුරු පළාතේ ද පැරණි රෝහණ ජනපදයට අයත් වූ වර්තමාන නැගෙනහිර පළාතේ ද පුරාවස්තු විනාශ වී යාමේ සහ විනාශ කිරීමේ තර්ජනයකට කලක සිටම මුහුණ පා තිබෙන බව නොරහසකි. එම පුරාවස්තූන් තවදුරටත් එසේ විනාශ වීමට හා විනාශ කිරීමට ඉඩ තබා ඇස් පියාගෙන සිටීම හෝ ස්වාර්ථයෙන් තමන්ගේ පෞද්ගලික දේ ගැන පමණක් නිරත වීම හෝ එම ප්‍රදේශවල තිබූ සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියේ අවශේෂයන් සහමුලින් මකාදැමීමේ – මුලිනුපුටා දැමීමේ – සිංහල විරෝධී, බෞද්ධ විරෝධී, එම ම්ලේච්ඡ ව්‍යාපාරයට උදවූ දීමකි.

ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශය පුරාණ බෞද්ධ සංස්කෘතියේ තෝතැන්නකි. ත්‍රිකුණාමලය ආශ්‍රිත වරාය අනාදිමත් කාලයක සිට අන්තර්ජාතික නැව් තොටක් වශයෙන් පැවතුණි. එය අපේ වංශ කථාවේ සඳහන් වන්නේ ගෝකණ්ණ තීර්ථය වශයෙනි. එම ගෝකණ්ණ තීර්ථයේ පුරාණ ගෝකණ්ණ විහාරය පිහිටියේ ය. එම ස්ථානයේ අද ඇත්තේ 1958 න් පසු ගොඩනැගූ හින්දු කෝනේශ්වරම් කෝවිල යි. ගෝකණ්ණ විහාරයේ බෝධීන්වහන්සේ කෝවිල් ඉදිරිපස භූමියේ නිරුපද්‍රිත ව තිබූ නමුත් එය 1964 දී පමණ විනාශ කොට යළිත් පැළ නොවන සේ බෝධිය පිහිටි ස්ථානයේ සිමෙන්ති දමා වේදිකාවක් ගොඩනගා ඇත. මේ ස්ථානයේ තිබූ බුදු පිළිමයක ශීර්ෂය ඉවත්කොට මුදුනේ සිමෙන්ති පුරවා ගණ දෙවිරූපයක් මෙන් තනා ඇත. දැනට මෙය ත්‍රිකුණාමලය කෞතුකාගාරයේ තබා ඇත. ත්‍රිකුණාමල කොටුව තුළ පොළොව හාරන විට බුදු පිළිම වැනි බෞද්ධ නටබුන් අදත් හමුවෙතත් පැරණි විහාරය එහි තිබූ බවට එකම සාක්ෂිය වූ බෝධිය විනාශ වී ඇත. මෙයට වග කිවයුත්තේ කවුද? එය ආරක්ෂා කිරීමට අපොහොසත් වූ ඔබත් මාත් නො වේ ද?

ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ බෞද්ධ පුරාවස්තු ඇති ඉතා පැරණි ස්ථානයකි කුච්චවෙලිය. එහි වෙරළේ ඇති ගල්පරයක ක්‍රි. ව. 6 වැනි සියවසට අයත් සෙල්ලිපියක් ඇත. එම සෙල්ලිපිය පසෙක කොටා ඇති දගැබ

ආකෘතිවලින් කීපයක් කඩා දමා තාර ගා ඇත. ඒ ඉදිරිපිට අලුත් හින්දු කෝවිලක් ගොඩනගා ඇත. මෙම ස්ථානයේ කලකට පෙර ක්‍රි. ව. 2 වන සියවසට අයත් අගනා බුදුපිළිමයක් ලැබී තිබේ. මේ මෑතකදී එහි කරන එද පුරාවිද්‍යා කැණීමකදී තවත් පිළිම හිස් දෙකක් ද පිළිමයක ශරීර කොටස් ද ලැබී ඇත. ඒ අවටින් ක්‍රි. ව. 2 වන සියවසේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක නටබුන් ලැබී ඇත. මෙය තවදුරටත් පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් වශයෙන් පවත්වා ගෙන යනවා ද, එසේ නැතිනම් එහි නටබුන් විනාශවීමට ඉඩ දෙනවා ද යන්න ඔබ විසින් තීරණය කළ යුතු ව ඇත.

කුච්චවෙලියේ සිට සැතපුම් කීපයක් ඈතින් පිහිටි සෙම්බිමලෙයි නම් කන්දෙහි අනුරාධපුර යුගයට අයත් ඉතා පැරණි විහාරයක නටබුන් විශාල ප්‍රදේශයක පැතිරී ඇත. විශාල දගැබ්, සිරිපතුල් ගල්, ආරාම ගොඩනැගිලි සහ වෙනත් නටබුන් ද බුදු පිළිම ද මෙම ස්ථානයේ තිබේ. 1978 ඔක්තෝබර් මාසයේ මෙම ස්ථානය දිසාපති විසින් පරීක්ෂා කරන විට එහි බුදු පිළිමයක් තිබුණේය. ඔක්තෝම්බර් මස 25 වෙනි දින ස්ථානය ප්‍රදේශයේ ඩී. ආර්. ඕ. නිලධාරී විසින් පරීක්ෂා කරන විට අඩි 8 ක් පමණ උඩ මේ විශාල පිළිම වහන්සේ අතුරුදහන් වී තිබුණි. බුදු පිළිමය යම් කිසිවක ආධාරයෙන් පහළ ඇති ස්ථානයකට ඇදගෙන ගිය ලකුණු තිබී ඇත. බොහෝ කලක් අතුරුදහන්වී තිබුණු මෙම බුදු පිළිමය ඉතා මෑතක දී, සැතපුම් 6 ක් පමණ දුර – වග වලසුන් ගැවැසෙන – මහා කැලයක තිබී පුරා විද්‍යා නිලධාරීන් විසින් සොයා ගන්නා ලදී. ස්ථානයේ අලුතින් කෝවිලක් ගොඩ නැඟීගෙන එයි.

ත්‍රිකුණාමල කන්තලේ පාරේ විලාම්කුලම් වැව කණ්ඩිය අසල පුරාණ දගැබක නටබුන් දක්නට තිබේ. මෙම දගැබේ මුදුනේ අද අන්‍ය ජාතික මිනිස්සු පදිංචි වී සිටිති. එහි උස් බිමෙහි වැසිකිළි සහ ගව මඩු තනා ඇත. මෙම ස්ථානය අනුරාධපුර යුගයට අයත් නටබුන්වලින් යුක්ත ය.

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කොට්ටියාර් පත්තුවේ මූතූර් ප්‍රාදේශීය උප දිසාපති කොටසේ කිලිවෙඩ්ඩි තොටුපළ අසල රජයේ ඉඩමක තිබූ ඓතිහාසික බෝධිය 1976 අගෝස්තු මාසයේ දී සහමුලින් ම විනාශ කොට බෝධිය වටා තිබූ ගල්කණු ආදිය අතුරුදහන් වන පරිදි විනාශ කර ඇත.

ත්‍රිකුණාමලය මෙන් ම වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේද විසිරී ඇති බෞද්ධ නටබුන් විනාශවීමේ තර්ජනයකට මුහුණපා ඇති බව පැවසිය යුතු ය. වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලම්හි පැරණි නටබුන් සහිත දගැබ් ගොඩැලි දෙකක් ඇති ස්ථානයක අලුත් කෝවිල් ගොඩනැගිල්ලක් ගොඩනගන විට එය රජයෙන් වළක්වන ලදී. එම ස්ථානයේ දගැබ් දෙකක නෂ්ටාවශේෂ සහ පිළිම ගෙයක අවශේෂයන් මතු වී ඇත. පිළිමගේ තුළ තිබී හුණුගල් බුදු පිළිමයක කොටසක් ද ලෝකඩ මෛත්‍රී බෝධිසත්ව රූපයක් ද හමු වී ඇත. මෙම නටබුන් අනුරාධපුර යුගයේ අවසාන භාගයට අයත් වේ.

වවුනියාවේ නෙළුන්කුලම ස්ථානයේ අඩි 30 ක් පමණ උස් වූ දගැබක් මතුපිට සමතලා කොට සිමෙන්ති දමා ත්‍රිශූලයක් සිටුවා දගැබ විනාශ වන තත්ත්වයකට පත් ව තිබියදී පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව එහි ගොස් කැණීම් ආරම්භ කරන ලදී. දැනට එම ස්ථානයේ ඉතා දැකුම්කලු පැරණි දගැබක අවශේෂයන් මතු වී ඇත.

උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල කෙරෙන මෙම මලේච්ඡ ක්‍රියාවන් පිළිබඳ ව වැඩි විස්තර 4 වැනි පරච්ඡේදයේ එන, මා විසින් 1980.10.28 වැනි දින හා 1980 නොවැම්බර් මස 18 වෙනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කරන ලද කථාවේ දැක්වේ. මෙම ග්‍රන්ථයේ අවසානයේ දැක්වෙන ඡායාරූපවලින් ද ඒ පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් ඔබට ලබා ගත හැකි ය.

මෙම ග්‍රන්ථයේ දැක්වෙන්නේ දැනට උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශයේ සිදු වන සිංහල විරෝධී, බෞද්ධ විරෝධී මිලේච්ඡ ක්‍රියාවන්ගෙන් බිඳක් පමණි. සිංහල රාජ සමයෙහි දී චෝල, පාණ්ඩ්‍ය, කේරල ආදී ආක්‍රමණිකයන් ද, ඉන්පසු ව පෘතුගීසි හා ලන්දේසි වැනි යුරෝපීයයන් ද සිංහල බෞද්ධ වෙහෙර විහාර හා ගොඩනැගිලි විනාශ කළේ යුද්ධොපක්‍රමයක් වශයෙන් හෝ කොල්ලකෑම් සඳහා ය.

එහෙත් දැනට සිංහල විරෝධී, බෞද්ධ විරෝධී, පිරිස් උත්සාහ කරන්නේ අවුරුදු දහස් ගණනකට පෙර මෙම ප්‍රදේශවල ස්ථාපිත ව තිබුණු සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියේ සියලු ම නෂ්ටාවශේෂ මුලිනුදුරා දමා එම ප්‍රදේශවල තිබුණු සිංහල බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයේ කිසි දු සලකුණක් අනාගත පරම්පරාවට දැක ගැනීමට ඉඩක් නොතැබීමට ය.

ඈත අතීතයේ සිට ම සිංහල බෞද්ධයෝ දෙමළ, මුස්ලිම් වැනි අන්‍ය ජාතිකයන් සමඟ සහෝදරත්වයෙන් එකට ජීවත් වූ හ. හින්දු–මුස්ලිම්–කතෝලික–ක්‍රිස්තියානි ආදී විවිධ ආගම් ඇදහීමට කිසිවකුට සිංහල බෞද්ධයින්ගෙන් බාධාවක් නො වී ය. අයවෙදු වැනි කෲර පෘතුගීසි පාලකයෝ අසිපතේ හා බයිනෙත්තුවේ බලයෙන් කතෝලික ආගම දිවයිනේ ව්‍යාප්ත කිරීමට බෞද්ධ වෙහෙර විහාර බිඳ හෙළූ හ. සිංහල බෞද්ධ උවැසි උවැසියන් පමණක් නොව අහිංසක කිරි දරුවෝ මරා දමන ලදහ. එහෙත් ලන්දේසීන් දිවයිනට පැමිණ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල සිටි කතෝලිකයන්ට හිරිහැර හා වදහිංසා කරමින් රෙපරමාදු ක්‍රිස්තියානි ආගම ප්‍රචලිත කිරීමට උත්සාහ කළ අවදියේ දී කන්ද උඩරට සිටි සිංහල බෞද්ධ රජවරු මුහුදුබඩ ප්‍රදේශයේ ජීවත් වූ කතෝලික පූජකවරුන්ට ද, කතෝලික භක්තිකයින්ට ද කන්ද උඩරටට පැමිණෙන ලෙස ආරාධනා කොට ඔවුන් සිය දහස් ගණනකට කන්ද උඩරට රාජධානියේ රැකවරණය දුන්හ ; කතෝලිකයන්ගේ ආගම ඇදහීමට අවකාශ සලසා දුන්හ. මේ සියලු කරුණුවලින් පෙනී යන්නේ අන්‍ය ජාතිකයන්ගේ හා අන්‍ය ආගමිකයන්ගේ ආගමික සිද්ධස්ථාන ඉදි කිරීමටත්, ඒවා පවත්වාගෙන යෑමටත්, සිංහල බෞද්ධයන් කිසි කලක විරුද්ධ නොවූ බව ය.

එහෙත් උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ජීවත් වන සිංහල විරෝධී බෞද්ධ විරෝධී ඇතැම් කොටස් සිංහල බෞද්ධයන් විසින් හෝ පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් හෝ සිය මුතුන් මිත්තන් විසින් ඉදි කරන ලද බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල නටබුන් ආරක්ෂා කර ගැනීම ගැන තරයේ විරුද්ධ වෙති. පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන හුදු ගඩොල් ගොඩවල් ලෙස දක්වමින් ඒවා උපහාසයට ලක් කරති.

1980 ඔක්තෝබර් 27 වැනි දින ත්‍රිකුණාමලය මහජන මන්ත්‍රී ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ ආර්. සම්බන්දන් මහතා පාර්ලිමේන්තුවේ දී කථා කරමින් ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවෙලි යන ප්‍රදේශය ද්‍රවිඩ ජාතිකයන්ගේ පැරණි ස්ථානයක් බවත්, එහි දක්නට ඇත්තේ හුදෙක් ම පැරණි ගඩොල් හා “වෙනත් දේවල් කිහිපයක්” පමණක් බවත් පවසයි :—

> ‘I refer to certain excavations done in my constituency. There is a place called Kuchchaveli, an ancient Tamil village, a Hindu village, and there were some excavations done on State land adjoining the rest-house. No one was concerned about it. I went and saw it myself very many months ago. Some excavations were done. Some old bricks were recovered. Some other articles were recovered. There was a foundation. There was nothing else recovered. After the excavations the area was conserved and work on that particular site was completed.
>
> In the area, where they are excavating now, in the market square, they found nothing again, except old bricks, and they are doing something to conserve those bricks.’

“……මගේ මැතිවරණ කොට්ඨාශයේ කරන ලද පුරාවිද්‍යා කැණීම් කිහිපයක් ගැන මම දැන් සඳහන් කරමි. එහි කුච්චවෙලි නමින් ස්ථානයක් ඇත ; එය පැරණි දෙමළ ගමකි ; එය හින්දු ගමකි ; එහි තානායමට අල්ලපු රජයේ ඉඩමේ පුරාවිද්‍යා කැණීම් කිහිපයක් කරන ලදී. කිසිවෙක් මේ ගැන උනන්දුවක් නොගති. මාස බොහෝ ගණනකට පෙර මම පෞද්ගලික ව ම ගොස් එය බැලීමි. කැණීම් කිහිපයක් කර තිබුණි. පැරණි ගඩොල් කිහිපයක් සොයාගෙන තිබුණි. තවත් සමහර දේවල් කිහිපයක් සොයා ගන්නා ලදී. එහි අත්තිවාරමක් තිබිණි. ඒ හැර වෙන කිසිවක් හමු නො විණි. කැණීම්වලින් පසු ව, මේ ප්‍රදේශය සංරක්ෂණය කොට මේ කියන ස්ථානයේ වැඩ කටයුතු සම්පූර්ණ කරන ලදී…………”

“ඔවුන් (පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්) දැනට කැණීම් කරගෙන යන ප්‍රදේශයේ – වෙළඳපොළ චතුරශ්‍රයේ – පැරණි ගඩොල් හැර වෙනත් කිසිවක් ඔවුනට හමු නො වී ය. දැන් ඔවුන් මේ පැරණි ගඩොල් සංරක්ෂණය කිරීමට යමක් කරගෙන යනු ලැබේ…………”

(හැන්සාර්ඩ් : 1980 ඔක්තෝම්බර් 27 – 1788 හා 1790 තීරු)

ඇත්ත වශයෙන් ආර්. සම්බන්දන් මහතා මෙහි දී කර ඇත්තේ හිතාමතා ම සත්‍යයෙන් තොර ප්‍රකාශයකි. කුච්චවෙලි යන ස්ථානය අවුරුදු දහස් ගණනක් තිස්සේ බෞද්ධයින්ගේ වැඳුම් පිදුම් හා උපහාර

ලැබූ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයකි. ඒ පිළිබඳ ව මෙයට පෙර මා විසින් සඳහන් කරනු ලැබ ඇත. එම ස්ථානයේ දක්නට ලැබෙන සංස්කෘත භාෂාවෙන් රචිත පර්වත ලිපියෙන් ද හෙළි වන්නේ මෙම ස්ථානය අවුරුදු දහස් ගණනක් පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් බව ය. මෙම ස්ථානය කැණීමේ දී ලංකාවේ මෙතෙක් හමු වූ අති රමණීය අමරාවතී සම්ප්‍රදයට අයත් අඩි 6ක් පමණ උසැති බුදු පිළිමයක් ද, වෙනත් බෞද්ධ නටබුන් රාශියක් ද හමු වී ඇත. මෙහි ම පර්වතයක අඹන ලද දගැබ් වහසේලා 16 ක් තවම ඉතා සිත් ගන්නා අන්දමින් පවතී. ඉන් කිහිපයක් මෑතක දී බෞද්ධ විරෝධීන් විසින් විකෘති කර විනාශ කිරීමට තැත්කරනු ලැබ ඇත.

බුදු සමය අනුව මුල් තැන ලැබෙන්නේ මනසට ය. එය

‘‘මනො පුබ්බංගමා ධම්මා
මනො සෙට්ඨා මනොමයා’’

යන ගාථාවෙන් ද මැනවින් ස්ඵුට වේ. ආමිස පූජාවට වඩා ප්‍රතිපත්ති පූජාවට මුල් තැන දෙන ලෙස බොදු දහමෙහි ඉගැන්වේ.

එහෙත් බුදුන් වහන්සේගේ හා රහතන් වහන්සේලාගේ ශාරීරික ධාතු නිදන් කර ඇති දගැබ්වලට ද, බුදුන් වහන්සේගේ පිළිම තැන්පත් කරන ලද පටිමාඝරවලට ද සිඬාර්ථ ගෞතමයන්ට සම්මා සම්බෝධිය සාක්‍ෂාත් කර ගැනීමට සෙවන දීමෙන් පිටුවහල් වූ ජය ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේට ගරු කිරීමක් වශයෙන් බෝධීන් වහන්සේලාට ද පූජෝපහාර හා පුද පූජා පැවැත්වීමෙන් සාමාන්‍ය පෘථග්ජන බෞද්ධයන්ට තමන්ගේ සිත් පිරිසිදු කර ගත හැකි බවත්, දහමට සිත යොමුකර ගැනීමට හැකි බවත්, බුදු සමයේ දැක්වෙන උසස් දහම් ඉගෙන ගැනීමට ප්‍රථම ප්‍රාරම්භක ශික්ෂණයක් ඉන් ලැබෙන බවත්, අපි කවුරුත් දනිමු. මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ හා අනෙක් මහ රහතන් වහන්සේලාගේ අවවාද අනුශාසනා පරිදි, එ කල සිටි සිංහල රජ දරුවන් බෞද්ධ වෙහෙර විහාර ඉදි කළේ මේ නිසා ය.

අපේ බෞද්ධ වෙහෙර විහාර මිසරයේ දක්නට ලැබෙන පිරමීඩ ගණයට කිසි සේත් ඇතුළු කළ නොහැකි ය. පිරමීඩ ඉදි කරන ලද්දේ එකල මිසරයේ සිටි රජුන්ගේ හා රජ පවුල්වල අයගේ මෘත ශරීර තැන්පත් කිරීමේ ලෞකික අපේක්ෂාවෙනි. වහලුන්ගෙන් බලෙන් වැඩ ගෙන විශාල කළුගල් කුට්ටි යොදා පිරමීඩ ඉදි කරන ලදී. එහෙත් අපේ බෞද්ධ වෙහෙර විහාර ඉදි කරන ලද්දේ ලෞකික අපේක්ෂාවෙන් නොව බුදුන් – දහම් – සඟුනට පූජෝපහාර දක්වන එක් මාධ්‍යයක් වශයෙන් ලෝකෝත්තර අපේක්ෂාවන්ගෙන් යුක්ත ව ය. නිරන්තරයෙන් සිදු වූ පරසතුරු ආක්‍රමණවල දී මෙම වෙහෙර විහාර පරසතුරන් විසින් යුද්ධොපක්‍රමයක් වශයෙන් ද, මංකොල්ලකෑම් සඳහා ද විනාශ කරන ලදී. එහෙත් කලින් කලට එම වෙහෙර විහාර සිංහල රාජදරුවන් හා බෞද්ධ උවැසි උවැසියන් විසින් පිළිසකර කරන ලදී. මුළු මහත් ධරණීතලයේ ඇති අතිඋත්තම ධාතු චෛත්‍ය වූ රුවන්වැලි මහා චෛත්‍යයන් වහන්සේ ද, පරසතුරු ආක්‍රමණ නිසා කිහිපවරක් ම නටබුන් වූ අන්දමත්, කිහිපවරක් ම සිංහල රජදරුවන් විසින් නැවත නැවතත් පිළිසකරන ලද අන්දමත්, මහාවංශය, චූලවංශය, රාජාවලිය ආදී ග්‍රන්ථවල මැනවින් විස්තර වේ.

ක්‍රි. ව. 1213 දී සිදු වූ මාඝ ආක්‍රමණය නිසා සිංහල බෞද්ධයෝ නිරිත දිගට සංක්‍රමණය වීමට පටන් ගත්හ. කාලිංග මාඝ විසින් දිවයිනේ බෞද්ධ වෙහෙර විහාරවලට කරන ලද බිහිසුණු හානිය මහාවංශයෙහි දැක්වෙන්නේ මෙසේ ය :—

54 අථ ලංකානිවාසීනං ජනානං යෙහි කෙහි චි
පාපකම්මෙහි ලුද්දෙහි සමුස්සන්නතරෙහි තු

55 ලංකාරක්ඛානියුත්තාසු දෙවතාසු තහිං තහිං
තද උපෙක්ඛමානාසු කත්තුං ආරක්ඛණාවිධිං

56 මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදින්න–දුන්නීතිනිරතාසයො
දනාදිකුසලාරඤ්ඤගුම්බදහදවානලො

57 සද්ධම්මකුමුදස්සෙණිසණ්ඩකොචවිධිභානුමා
ඛන්තිපඞ්කජිනීපන්ති–කන්තිකන්තනචන්දිමා

58 මාඝො නාම මහාමොහමොසිකතවිචාරණො
කාලිඞ්ගකුලසම්භූතො එකො රාජා අධම්මිකො

59 චතුවීසතියා යොධසහස්සානමධිස්සරො
ඔතරිත්වා කලිඞ්ගස්මා ලංකාදීපමගඤ්ඡි සො

60 මාඝරාජමහාගිම්හො යොධදවානලෙ බහූ
නියොජෙසි නිපීළෙතුං ලංකාරජ්ජමහාවනං

61 තතො තස්ස මහායොධා ලොකබාධාකරා ඛරා
“මයං කෙරළයොධා”ති උන්නදන්තා ඉතො තතො

62 අච්ඡින්දිංසු මනුස්සානං සාටකාභරණාදිකං ;
විච්ඡින්දිංසු කුලාචාරං චිරකාලානුරක්ඛිතං ;

63 ඡින්දිංසු කරපාදදිං ; භින්දිංසු බහුමන්දිරෙ ;
බන්ධිංසු ච නිජායත්තෙ කත්වා ගොමහිසාදිකෙ

64 බන්ධිත්වාන වධිත්වාන ජනෙ අඩ්ඪෙ මහද්ධනෙ
හරිත්වාන ධනං සබ්බං දළිද්දෙව කරිංසු තෙ ;

65 භඤ්ජෙසුං පටිමාගාරෙ, ධංසෙසුං බහුචෙතියෙ ;
විහරිංසු විහාරෙසු, පහරිංසු උපාසකෙ ;

66 තාළයුං දරකෙ ; පඤ්ච පීළයුං සහධම්මිකෙ ;
භාරයිංසු ජනෙ භාරං ; කාරයුං බහුකාරියං

67 පසිද්ධානි පසත්ථානි පොත්ථකානි බහූනි තෙ
රජ්ජුතො පරමොචෙත්වා විකිරිංසු තහිං තහිං

68 සද්ධානං පුබ්බරාජූනං කිත්තිදෙහනිභෙ සුභෙ
චෙතියෙ විපුලෙ තුංගෙ රතනාවලිආදිකෙ

69 පාතයන්තා පධංසෙත්වා තෙසං ජීවිතසන්නිභෙ
අහො අන්තරධාපෙසුං ධාතු සාරීරිකෙ බහු

70 එවං දමිළයොධා තෙ මාරයොධානුකාරිනො
ලොකඤ්ච සාසනඤ්චාපි නාසයිංසු දුරාසයා

71 තතො පුරිං පුළත්ථිවහං නිරුන්ධිත්වාන සබ්බථා
පරිතො පරිගණ්හිංසු පණ්ඩුරාජං පරක්කමං

72 තතො තස්ස නරින්දස්ස උප්පාටෙත්වා විලොචනෙ
විලුම්පිංසු ධනං සබ්බං මුත්තාවෙළුරියාදිකං

73 තතො කාලිඞ්ගමාඝං තං මානාභරණපුබ්බකා
යොධා මුඛ්‍යා'භිසිඤ්චිංසු තෙ ලංකාරජ්ජලක්ඛියං

74 ඉත්ථං හත්ථගතං කත්වා රට්ඨං මාඝමහීපති
පත්වා රජ්ජාභිසෙකං සො පුළත්ථිනගරෙ වසී

75 මිච්ඡාදිට්ඨිං ස භූපාලො ගණ්හාපෙත්වා මහාජනං
අසඞ්කිණ්ණං චතුබ්බණ්ණං සඞ්කිණ්ණමකරී භුසං

76 ගාමක්ඛෙත්තං ඝරාරාමං දසගොමහිසාදිකං
සබ්බම්පි සීහළාදීනං කෙරළානමදපයී

77 විහාරෙ පරිවෙණෙ ච බහූනායතනානි ච
වාසට්ඨානාය යොධානං කෙසඤ්චි පරිකප්පයී

78 බුද්ධාදීනං තථා ධම්මසඞ්ඝාදීනං ධනං ච සො
හරිත්වා නිරයං ගන්තුං පාපං නිප්ඵාදයී බහුං

79 එවමෙව බලක්කාරං කත්වා මාඝමහීපති
එකවීසතිවස්සානි ලංකාරජ්ජමකාරයී

(පාලි මහාවංසය : පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත සංස්කරණය : පිටු 522 – 523)

‘ඉක්බිත්තෙන් ලංකාවාසී වූ ජනයන්ගේ රෞද්‍ර වූ අතිශයින් උත්සන්නවූ යම් කිසි පාපකර්මයක් කරණ කොට ගෙණ එකල ලංකා රක්ෂණයෙහි නියුක්ත වූ දේවතාවන් ඒ ඒ තත්හි ආරක්ෂා විධානය කරන්ට උපේක්ෂා කරණ කල්හි මිථ්‍යාදෘෂ්ටීන් සමාදන්වූ දුර්නීතියෙහි නිබද ඇලුනු සිත් ඇත්තාවූ දනාදි කුශලකර්ම නමැති වන ලැහැබ දවීමෙහි ලැව්ගිනි බඳු වූ සද්ධර්ම නමැති කෛරව පංක්තිය හැකිලීමෙහි සූර්ය සමාන වූ ක්ෂාන්ති නමැති පියුම් විල්පෙළ කාන්ති ආක්‍රමණයෙහි චන්ද්‍රයා වැනි වූ මහා මෝහයෙන් හිස්කළ විචාරණ ඇති කාලිංග වංශයෙහි උපන් මාඝ නම්වූ එක් අධාර්මික මහීපාලයෙක් තෙම සූවිසි දහසක් යොධයන්ට අධිපති වූයේ කලිඟුරටින් බැස ලංකාද්වීපය ගත්තේ ය.

මාඝ නරේන්ද්‍ර නමැති මහා ග්‍රීෂ්මය තෙම ලංකා රාජ්‍යය නමැති මහ වනය පෙළන්ට බොහෝ වූ යෝධ නමැති ලැව්ගිනි මෙහෙයී ය. ඉක්බිති ලෝකයාට පීඩාකරන්නා වූ උහුගේ කෲර වූ මහායෝධයෝ “අපි කේරළ යෝධයම්හ”යි උන්නාද කෙරෙමින් තැනින් තැන මිනිසුන්ගේ වස්ත්‍රාභරණාදිය පැහැර ගත්හ. බොහෝකල් පාලනය කරණලද්දවූ කුලාචාරය කඩකළ හ. හස්තපාදදිය කැපූ හ. බොහෝ ගෙවල් බිඳපූ හ. ගවමහිෂාදීන් තමන් අයත් කොට බැඳපූ හ. මහා ධනවත් වූ ආඪ්‍ය ජනයන් බැඳ වධ කොට සියලු ධනය හැරගෙන ඔවුන් දිළිඳු කළ හ. පිළිම ගෙවල් කැඩූ හ. බොහෝ වූ චෛත්‍යයන් වැනසූ හ. විහාරයන්හි විසූ හ. උපාසකයන් පහර දී පෙළූ හ. දරුවන් තැළූ හ. පස් සහදැමියන් පෙළූ හ. ජනයන් ලවා බර ඉසිලවූ හ. බොහෝ වූ කාර්‍ය්‍ය කරවූ හ. ඔවුහු ප්‍රසිද්ධ ප්‍රශස්ත වූ බොහෝ පොත් ලනුවෙන් මුද ඒ ඒ තැන විසිරවූ හ. ශ්‍රද්ධාඇත්තා වූ පූර්ව නරේන්ද්‍රයන්ගේ කීර්තිශරීර සමාන වූ රතනාවලි ආදී වූ උස් මහත් වූ චෛත්‍යයන් හෙලමින් වනසා ඒ චෛත්‍යයන්ගේ ජීවිත සමාන වූ බොහෝ ශාරීරික ධාතූන් අතුරු දහන් කළ හ. අදෝමය!

මෙසේ දුෂ්ට අදහස් ඇත්තා වූ මාර යෝධයන් සමාන වූ ද්‍රවිඩ යෝධයෝ ලොව ද සස්න ද නැසූ හ. ඉක්බිත්තෙන් පුලස්ති නම් පුරය සර්වප්‍රකාරයෙන් හාත්පසින් සිරකොට පැරකුම් පඩිරජු ගත්හ. ඉක්බිත්තෙන් ඒ නරේන්ද්‍රයන්ගේ ඇස් උපුටා මුතු වෙරළුමිණි ආදි වූ සියලු ධනය පැහැර ගත්හ. ඉක්බිත්තෙන් ඒ කාලිංග මාඝ රජහු මාණාභරණාදිවූ ඒ ප්‍රධාන යෝධයන් ලංකා රාජ්‍යයෙහි අභිෂෙක කළ හ. මෙසේ ඒ නරේන්ද්‍ර තෙම රට හස්තප්‍රාප්ත කොට ගෙණ රාජ්‍යාභිෂේකයට පැමිණ පොළොන්නරුවෙහි විසී ය. ඒ මහීපාලතෙම මහජනයා මිසදිටු ගත්වා අමිශ්‍රිත වූ සතර කුලයෙහි ජනයා අත්‍යර්ථයෙන් මිශ්‍ර කෙළේ ය. සිංහලයන් අයත් වූ ග්‍රාමක්ෂෙත්‍ර ගෘහාරාම දස ගව මහීෂාදී සියල්ල කේරළයන්ට දෙවී ය. විහාරයන් හා පිරිවෙන් ද බොහෝ දේවාලයන් ද කිසියම් යෝධ කෙනෙකුන්ගේ වාසස්ථාන පිණිස නියම කෙළේ ය. හේ තෙමේ බුදුන් අයත් වූ ද එසේ ම දහම්, සඟ අයත් වූ ද ධනය හැරගෙණ නරකයට යනු පිණිස බොහෝ පව් ඉපදවූයේ ය. මාඝ නම් මහීපති තෙමේ මේ පරිද්දෙන් බලාත්කාර (ක්‍රියා) කොට එක්විසි වසක් ලක්දිව රජය කරවී.

(සිංහල මහාවංශය : ශ්‍රී සුමංගල හා බටුවන්තුඩාවේ සංස්කරණය : පිටු 294 – 295)

මෙවැනි බිහිසුණු ක්‍රියා නිසා හෙම්බත් වූ සිංහල බෞද්ධයන් නැවත රජ රට ප්‍රදේශවල බෞද්ධ වෙහෙර විහාරවල ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු ආරම්භ කළේ පසුගිය ශත වර්ෂයේ අග භාගයේ සහ මෙම ශත වර්ෂයේ මුල් භාගයේ දී ය. මා විසින් ඉහත දක්වූ අනුරාධපුර රුවන්වැලි චෛත්‍යය රාජයාණන් වහන්සේගේ ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු අවසන් කොට නැවත කොත් පලඳවන ලද්දේ 1939 වර්ෂයේ දී ය.

මුළු මහත් ධරණීතලයේ ම ඇති අතිඋත්තම බෞද්ධ චෛත්‍යය රාජයාණන් වහන්සේට අත් වූයේ එවැනි ඉරණමක් නම් විදේශික ආක්‍රමණික නිසා උතුරු – නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල අනෙක් වෙහෙර විහාරවලට අත් වූ ඉරණම අපට ලෙහෙසියෙන් සිතාගත හැකි ය. වෙහෙර විහාර විදේශ ආක්‍රමණිකයන් විසින් කොල්ල කැම නිසා ඉතුරු වූයේ එම ස්ථානවල තිබූ ගලින් නෙළන ලද බුදු පිළිම හා වෙනත් ගල් කැටයම් ද, එම විහාරස්ථානවල අත්තිවාරම් ද පමණි. එසේ නම් සම්බන්දන් මහතා එම ස්ථානවල දක්නට ලැබෙන්නේ පැරණි ගඩොල් හා “ වෙනත් දේවල් කිහිපයක් පමණි ” යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ එක්කෝ අපේ පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන හෙළා දැකීමට ය ; උපහාසයට ලක් කිරීමට ය ; නැතහොත් අවුරුදු දහස් ගණනක සිංහල බෞද්ධ ඉතිහාසය හිතාමතා ම වෙනස් කිරීමට ය.

එහෙත් ඔබටත් මටත් අයිති මෙම ත්‍රි සිංහලයේ අපගේ මුතුන් මිත්තන් විසින් අවුරුදු දහස් ගණනක් තිස්සේ ඉදිකරන ලද ඉපැරණි වෙහෙර විහාරවල – පටිමාසරවල – බුදු පිළිමවල – නෂ්ටාවශේෂ මෙසේ සිංහල විරෝධී බෞද්ධ විරෝධී ම්ලේච්ඡයන් විසින් සුනුවිසුනු කරනු දැක දැකත් අපේ ඇස් පියාගෙන සිටිමු ද?

1977 දී අප රජය බලයට පත් වීමත් සමඟ ම සංස්කෘතික කටයුතු භාර අමාත්‍යවරයා වශයෙන් පත් වූ ජාති හිතෛෂී රජ රට පුත්‍රයකු වන ඊ. එල්. බී. හුරුල්ලේ මැතිතුමා විසින් මෙතෙක් මෙ රට සිටි සැම සංස්කෘතික ඇමතිවරයකුට වඩා විශාල මෙහෙයක් අපගේ පුරාවස්තුන් ආරක්ෂා කිරීමට ඉටු කර ඇත. එතුමා නිරතුරු ව ම ඈත එපිට ප්‍රදේශවල පුරාවස්තුන් පුද්ගලික ව ම පරීක්ෂා කිරීමට ගොස් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ට අවශ්‍ය උපදෙස් දෙන බව අපි කවුරුත් හොඳින් දනිමු. එ මෙන් ම පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරිහු ද අපගේ පුරාවස්තුන් ආරක්ෂා කිරීමට දිවා රෑ වෙහෙස නො බලා ක්‍රියා කරති. මේ ගැන ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය ඊ. එල්. බී. හුරුල්ලේ මැතිතුමාටත් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ ලොකු කුඩා සියලු ම නිලධාරීන්ටත් ජාතියේ ගෞරවය හා කෘතඥතාව හිමි විය යුතු වේ.

එහෙත් සංවිධානාත්මක වූ සිංහල විරෝධී, බෞද්ධ විරෝධී ම්ලේච්ඡ පිරිසක් විසින් උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල අපේ ආගමික හා ජාතික දයාදයන් වූ පුරාවස්තුන් හා බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන හිතාමතා ම මුලිනුපුටා දැමීමටත්, මුලිනුදුරා දැමීමටත්, ක්‍රියාකර ගෙන යන මෙම අවස්ථාවේ ජාති හිතෛෂී ආගම්මාමක සියලු දෙනා විසින් ම මෙම ප්‍රශ්නය පිළිබඳ ව මෙයට වඩා දැඩි උනන්දුවක් ගත යුතු වේ. රජය මගින් සියලු දේ කරන තෙක් බලා නො සිට අප සියලු දෙනා ම එක් ව මෙයට වඩා උනන්දුවකින් හා ඇප කැප වීමකින් මේ ගැන ක්‍රියා කළ යුතු ය. ජාතික පුවත්පත් මගින් මේ ද්‍රශ්නය ගැන මෙයට වඩා දැඩි අවධානයක් යොමු කළ යුතු කාලය එළඹ ඇත.

මහින්දගමනයේ සිට ම මුළුමහත් ජාතියට ම මහ පෙන්වූ, ජාතිය ආගම හෝ භාෂාව අනතුරකට පත් වූ සැම අවස්ථාවක ම පෙරමුණ ගත්, ජාතියේ කුලදේවතාවන් වූ ගරුතර මහා සංඝරත්නය මේ ජාතික උවදුරෙන් අපේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන ද ජාතික හා ආගමික පුරාවස්තුන් ද බේරා ගැනීමට දැනට වඩා උනන්දුවෙන් – වීර්යයෙන් හා අධිෂ්ඨානයෙන් පෙරමුණ ගත යුතු අවධිය එළඹ ඇති බව ගෞරව පූර්වක ව – නමස්කාර පූර්වක ව – දෙපා නමැද – ඉල්ලා සිටිනු කැමැත්තෙමි.

ගරුතර මහා සංඝයා වහන්සේ, ඈත එපිට පිහිටි නටබුන් වී ගිය පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන කරා වැඩම කරවා එම ස්ථානවල ස්ථිර ව ම වැඩ වාසය කර පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ මහ පෙන්වීම යටතේ මෙම ස්ථාන පිළිසකර කිරීමටත්, ආරක්ෂා කිරීමටත්, වහා ම පියවර ගත යුතු වේ. එසේ එම ස්ථානවල ස්ථිර ව වැඩ සිටීමට වැඩම කරවන ගරුතර මහා සංඝයා වහන්සේට සිව්පසය ලබා ගැනීමටත්, එම ස්ථානවලට අවශ්‍ය පූජෝපහාර හා පුද සිරිත් පැවැත්වීමටත්, එම බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන වටා බෞද්ධ උපාසක උපාසිකාවන් ජීවත් වීම අවශ්‍ය වන හෙයින්, එම පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන වටා ගොදුරු ගම් වහාම ඇති කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ඉහත කී කරුණු පිළිබඳ ව මෙ රට සිටින ජාති හිතෛෂීන් – සිංහල උගතුන් – විශ්ව විද්‍යාලය ආචාර්ය මහාචාර්යවරුන් – බෞද්ධ සංවිධාන හා වෙනත් නොයෙකුත් මහජන සංවිධාන – දැනට වඩා උනන්දුවෙන් පෙරට පැමිණ අප්‍රතිහත වීර්යයෙන් – නොපසුබස්නා උත්සාහයෙන් – ඇප කැපවීමකින් – ක්‍රියා කළ යුතු වේ. සිංහල උගතුන් – ඉතිහාසඥයන් – පුරාවිද්‍යාඥයන් – මහාචාර්යවරුන් හා ජාතික පුවත්පත්, දැනට වඩා විශාල වශයෙන් උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල අපේ පුරාවස්තුන් හා බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන ගැන පර්යේෂණ පවත්වා තවතවත් ලිපි ලේඛන ලියා පළකිරීම දැනට උද්ගත වී ඇති තත්ත්වය අනුව ජාතියේ හදිසි අවශ්‍යතාවයක් බවට පත් ව ඇත.

දැනට දශක කිහිපයකට පෙර ලියා මුද්‍රණද්වාරයෙන් පළ කොට ඇති – එහෙත් වර්තමානයේ පාඨකයන්ට ලබා ගැනීමට අතිශයින් දුෂ්කර වන – මෙම ප්‍රශ්නයට අදාළ අගනා ග්‍රන්ථ රාශියක් ඇත. නිදසුනක් වශයෙන් මෙයට බොහෝ කලකට පෙර ඉංග්‍රීසියෙන් ලියා පළ කරන ලද සිංහල ශිලා ලේඛන සංග්‍රහයේ (Epigraphia Zeylanica) මුල් ග්‍රන්ථ කිහිපයක් ම අද පාඨකයන්ට ලබා ගැනීම අතිශයින් අසීරු වී ඇත. ඉංග්‍රීසියෙන් ලියා ඇති සිංහල ශිලා ලේඛන සංග්‍රහයේ පළමුවැනි වෙළුම පමණක්, ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙන් නැවත මුද්‍රණය කර ඇත. එසේ ම දැනට පාඨකයාට ලබා ගැනීමට අතිශයින් අසීරු, ඉංග්‍රීසියෙන් ලියා පළ කර ඇති සිංහල ශිලා ලේඛන සංග්‍රහයේ දෙවැනි, තුන්වැනි, හතරවැනි, පස්වැනි යන වෙළුම් සතර ම වහාම නැවත මුද්‍රණය කරවා පාඨක ජනතාවට ලබාගැනීමට මං සැලසීම අතිශයින් හදිසි අත්‍යවශ්‍ය ජාතික කටයුත්තකි. මේ ගැන වගකිවයුත්තන්ගේ අවධානය යොමු කරන මෙන් ජාතියේ නාමයෙන් පෙන්වා දිය යුතු ව ඇත.

එ මෙන් ම ලෝක ප්‍රකට පඬිවරයකු වූ ආචාර්ය ආනන්ද කුමාරස්වාමි, ලෝක ප්‍රකට පුරාවිද්‍යාඥයකු හා ඉතිහාසඥයකුවූ සී. ඩබ්ලිව්. නිකොලස්, දිවයිනේ මෙතෙක් පහළ වූ අතිවිශිෂ්ටතම පුරාවිද්‍යාඥයා හා

ඉතිහාසඥයා වූ ද ලෝක පූජිත ප්‍රාඥයකු වූ ද මහාචාර්ය සෙනරත් පරණවිතාන, බ්‍රිතාන්‍ය සිවිල් සේවානිලධාරියෙකු වශයෙන් මෙහි පැමිණ චිරප්‍රසිද්ධ ඉතිහාසඥයකු බවට පත් වූ එච්. ඩබ්ලිව්. කොඩ්රිංටන්, මහා පඬුවකු වූ ආර්. එල්. බ්‍රෝහියර්, ශ්‍රේෂ්ඨ ඉතිහාසඥයෙකු වූ පෝල් ඊ. පීරිස් ආදී විශිෂ්ට උගතුන් විසින් මෙයට බොහෝ කලකට පෙර ලියා පළ කරන ලද ග්‍රන්ථ හා ලිපි ලේඛන රාශියක් අද පාඨකයින්ට ලබා ගැනීමට අතිශයින් දුෂ්කර වන හෙයින්, මෙම අගනා ග්‍රන්ථ හා ලිපි වහා ම නැවතත් මුද්‍රණය කරවා පාඨක ජනතාව අතට පත් කරවීමට ක්‍රියා කළ යුතු වේ. රජයේ මුද්‍රණාලයේ වැඩ කටයුතු බහුල නිසා, එහි මෙම ග්‍රන්ථ නැවත මුද්‍රණය කරවීම අසීරු කරුණක් නම්, පුද්ගලික මුද්‍රණාලවලින් හෝ මෙම ග්‍රන්ථ ඉතා ඉක්මනින් නැවත මුද්‍රණය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය කටයුත්තක් වෙයි. මේ ගැන ද වගකිවයුත්තන් ගේ ක්ෂණික අවධානය යොමු විය යුතු බැව් ජාතියේ නාමයෙන් සඳහන් කළ යුතු ව ඇත.

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ද 1972 හා 1978 ව්‍යවස්ථාවන් යටතේ ද, එක්සත් ජාතීන් ගේ මානව අයිතිවාසිකම් යටතේ ද, මේ රටේ ඕනෑම මනුෂ්‍යයකුට තමන් කැමති ඕනෑම ස්ථානයක පදිංචි වී සිටීමටත්, රැකියා කිරීමටත්, තමන් ගේ ආගම ඇදහීමටත්, අයිතියක් ඇති අතර, තමන් ගේ මුතුන් මිත්තන් විසින් ඉදි කරන ලද ඓතිහාසික – නටබුන් වූ – සිද්ධස්ථාන ආරක්ෂාකර ගැනීමටත්, උපතින් ම අයිතිවාසිකමක් තිබේ. වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ අගනුවර වූ කොළඹ නගරයේ හෝ දිවයිනේ වෙනත් ඕනෑම ප්‍රදේශයක හෝ ද්‍රවිඩ, මුස්ලිම්, බර්ගර්, මැලේ ආදී ඕනෑම සුළු ජාතිකයෙකුට හෝ කතෝලික, ක්‍රිස්තියානි, ඉස්ලාම්, හින්දු වැනි ඕනෑම සුළු ආගමික කොට්ඨාශයකට හෝ ජීවත් වීමට කිසිම බාධාවක් හෝ අවහිරයක් හෝ තර්ජනයක් හෝ සිංහල බෞද්ධ ජනතාවගෙන් මේ තාක් ඇති වී නො මැති අතර, ඉදිරියට ද ඇති නො වන බැව් සත්‍යයකි. රටේ අගනුවර වූ කොළඹ නගරයේ පමණක් හින්දු කෝවිල්, මුස්ලිම් පල්ලි, කතෝලික හා ක්‍රිස්තියානි දේවස්ථාන සිය ගණනක් ඇත. ඒ කිසිම පූජනීය ස්ථානයකට බෞද්ධයන්ගෙන් කිසි ම හිරිහැරයක් ඇති වී නො මැතිවා පමණක් නොව බෞද්ධයෝ එම සිද්ධස්ථානවලට අතිශයින් ගරු බුහුමන් කරති. එහෙත් රටේ බහුතර කොට්ඨාශය වූ සිංහල බෞද්ධයින්ට, තමන් ගේ මුතුන් මිත්තන් අවුරුදු දහස් ගණනකට පෙර ජනපද පිහිටුවා ගත්තා වූ ද, අවුරුදු දහස් ගණනක් ජීවත් වූ ද, ශතවර්ෂ බොහෝ ගණනක් තිස්සේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන ඉදි කළා වූ ද, උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ජීවත් වීමත්, එම ප්‍රදේශවල ඇති අවුරුදු දහස් ගණනක් ඉපැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන හා පුරාවස්තූන් රැක ගැනීමත් අද විශාල ප්‍රශ්නයක් වී ඇත. විශේෂයෙන් ම උතුරු ප්‍රදේශයේ අවුරුදු දහස් ගණනක් ජීවත් වූ සිංහල මනුෂ්‍ය කොට්ඨාශය ශීඝ්‍රයෙන් වඳවී ගෙන යයි. සුළු ජාතීන්ට දිවයිනේ ඕනෑම ප්‍රදේශයක ජීවත් වීමට සියලු පහසුකම් ඇති අතර, එම පහසුකම් බහුතර ජන කොට්ඨාශය වූ සිංහල බෞඩයින්ට අහිමි වන්නේ කුමන හේතුවක් නිසා දැයි විමසා බලා ඒ ගැන ක්‍රියා කිරීම අප සැම ගේ යුතුකම වේ. මෙය හදිසි අවශ්‍යතාවකි. අපේ මුතුන් මිත්තන් අවුරුදු දහස් ගණනක් ජීවත් වූ – අපේ මාතෘභූමිය වූ – ත්‍රි සිංහලයේ ඕනෑ ම ස්ථානයක අපට ජීවත් වීමටත් රැකියාවක් කිරීමටත් අපේ ආගම ඇදහීමටත් අපේ ඉපැරණි බෞඩ සිඩස්ථාන හා නටබුන් ආරක්ෂාකර ගැනීමටත්, අපට අයිතියක් හෝ හැකියාවක් නොමැති නම් අප ජීවත් වීමේ තේරුම කුමක් ද?

සිංහල ජාතියත්, බුද්ධ ශාසනයත් පරසතුරන්ගෙන් බේරා ගැනීමට ක්‍රි. පූර්ව දෙ වැනි සියවසේ දී රෝහණ ජනපදයේ දුටුගැමුණු කුමාරයා (ක්‍රි. පූ. 161–137) ඉදිරිපත් වී පරසතුරන් සමූලඝාතනය කර මුළු තුන් සිංහලය ඒකච්ඡත්‍ර කළේ ය. ක්‍රි. පූර්ව පළමු වැනි සියවසේ දී වට්ට ගාමිණී මහ රජතුමා (ක්‍රි. පූ. 103–77) පරසතුරන් පරදවා බුද්ධ ශාසනය ආරක්ෂා කර ගත්තේ ය. සිංහලයින් හේද හින්න වීමෙන් උපරිම ප්‍රයෝජනය ගත් චෝලයින් අනුරාධපුර යුගයේ අවසාන හාගයේ දී ලංකාව යටත් කර ගත් අතර, රෝහණ ජනපදයේ කීර්ති කුමාරයා පරසතුරන් පලවා හැර පළමු වැනි විජයබා (ක්‍රි. ව. 1055–1110). නමින් මුළු මහත් දිවයින ම එක් සේසත් කළේ ය. මහා පරාක්‍රමබාහු රජතුමා (ක්‍රි. ව. 1153–1186) තුන් සිංහලය ම එක් සේසත් කොට දේශපාලන ස්ථාවර හාවයක් ඇති කළා පමණක් නොව, මුළු මහත් දිවයිනේ ම පෙර නුවූ විරූ කෘෂි කාර්මික දියුණුවක් ද සම්බුද්ධ ශාසනයේ නවෝදයක් ද උදා කළේ ය.

සිංහල ජාතියේ පරිහානිය ආරම්භ වූයේ මා මෙයට පෙර සවිස්තර ව දක්වූ පරිදි, 1214 දී ඇති වූ කාලිංග මාඝ ආක්‍රමණයෙන් පසුව ය. සිංහලයින් නිරිත දිගට සංක්‍රමණය වීමටත්, යාපහුව, දඹදෙණිය, කුරුණෑගල, ගම්පොල, කෝට්ටේ, සීතාවක, මහනුවර ආදී ස්ථානවල සිය රාජධානි පිහිටුවා ගැනීමටත්, පටන් ගත්තේ 13 වැනි ශත වර්ෂයෙන් පසු ව ය. 13 වැනි ශත වර්ෂය වන තෙක් ම අවුරුදු දෙ දහසක් පමණ නො කඩවා ම මුළු මහත් ත්‍රි සිංහලයේ ම සැම බිම් අහලක ම ස්ථාපිත ව තිබුණේ සිංහල බෞද්ධ බලය වේ. එතෙක් ශ්‍රී ලංකාද්වීපයේ සැම බිම් අහලක් ම අයත් ව පැවැතියේ සිංහල රජ දරුවන්ට ය. මාඝ නම් ආක්‍රමණිකයා රජ රට අත් පත් කර ගැනීම නිසා මෙ රට ඇති වූ දේශපාලන ව්‍යාකූලතාවෙන් ප්‍රයෝජන

ගත් ප්‍රාදේශික නායකයෝ තම තමන්ට පැවැරුණු ප්‍රදේශවල නිදහස් පාලකයන් වශයෙන් ක්‍රියා කිරීමට පටන් ගත් හ. එතෙක් සිංහල රජ දරුවන්ට අවනත ව යාපනය ප්‍රදේශය පාලනය කරමින් සිටි ද්‍රවිඩ නායකයෝ ද සිංහලයන්ට අවනත ව යාපනය ප්‍රදේශය පාලනය කරමින් සිටි ද්‍රවිඩ නායකයෝ ද සිංහලයන් ගේ මේ භේද භින්නතාව ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් සිංහල රජුන්ට අවනත නො වී කටයුතු කිරීමට පෙළඹුණ හ. එහෙත් ඔවුන්ට වැඩි කලක් එසේ සිංහල රජ වරුන්ට අවනත නොවී සිටිය නො හැකි විය. ඒ කෝට්ටෙ රාජ්‍යය විචාළ vi වැනි පැරකුම්බා මහ රජතුමා (ක්‍රි. ව. 1412–1467) විසින් සපුමල් කුමරු යවා යාපාපටුන ජය ගෙන මුළු මහත් ත්‍රි සිංහලය ම නැවත වරක් ඒකච්ඡත්‍ර කළ අතර, දිවයිනේ සතර දිග් භාගයේ ම සිංහල රාජ බලය මැනවින් ස්ථාපිත කළ හෙයිනි. මේ සෑම අවස්ථාවක ම සිංහල රජ දරුවෝ අන්‍ය ආගමිකයින්ට කිසි ම හිරිහැරයක් නො කළ අතර, ඔවුන් ගේ ආගමික සිද්ධස්ථාන ගොඩ නගා ගැනීමටත්, ඒවා මැනවින් ආරක්ෂා කර ගැනීමටත් සිය අනුග්‍රහය දැක්වූ හ.

අපේ මාතෘ භූමියේ ඉතිහාසය මෙ සේ නම්, වර්තමානයේ උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශ වශයෙන් හඳුන්වන පැරණි රජ රටට අයත් වූ වර්තමාන යාපනය, මන්නාරම, වවුනියාව හා මුලතිව් දිස්ත්‍රික්කවල ද, පැරණි රෝහණ ජනපදයට අයත් වූ, ත්‍රිකුණාමලය, අම්පාර, මඩකලපුව යන දිස්ත්‍රික්කවල ද ඇති බෞද්ධ පුරාවස්තුන් ආරක්ෂා කර ගැනීමටත්, ඒවාට වන්දනාමාන කිරීමටත්, එම ප්‍රදේශවල ජීවත් වීමටත් අපට ඇති අයිතිය ගැන නො සිතා අපේ පෞද්ගලික අවශ්‍යතාවන් ගැන පමණක් සිතමින් ස්වාර්ථයෙන් ඇස් පියාගෙන සිටිමු ද? ජාතියේ නිදහසත් සම්බුද්ධ ශාසනයේ චිරස්ථිතියත් සඳහා සිය ජීවිත පූජාවෙන් ක්‍රියා කළ අපේ ශ්‍රේෂ්ඨ මුතුන් මිත්තන් ද, අනාගතයේ බිහි වන පරම්පරාවන් ද, ඔබටත් මටත් මේ ගැන ශාප කරනු නියත ය. එහෙයින් දැන් වත් ජාතියේ නාමයෙන් – අපේ මුතුන් මිත්තන් ගේ නාමයෙන් – නූපන් පරම්පරාවල නාමයෙන් – මේ ගැන අප සැමගේ ක්ෂණික අවධානය යොමු විය යුතු ය.

“හිස් මොල තිබෙද්දිත් මේ ගැන නොසිතන්නේ
ඇස් ගෙඩි දෙකට හෙණ ගැහිල ද සිහලුන්නේ”

සිවු වන පරිච්ඡෙදය

පළමු වන කොටස :–

උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල බෞද්ධ පුරාවස්තු පිළිබඳ ව ගරු කැලණිය මහජන මන්ත්‍රී හා ගරු කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍ය – සිරිල් සී. මැතිව් මැති තුමා 1980 ඔක්තෝබර් මස 28 වැනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කළ කථාව යි.

දෙ වන කොටස :–

උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ බලාපොරොත්තු වන ඊලාම් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය අනුව බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානවල නටබුන් විනාශ කොට සිංහල සංස්කෘතික නෂ්ටාවශේෂ මකා දැමීම ගැන සිරිල් සී. මැතිව් මැති තුමා 1980 නොවැම්බර් 18 දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී කළ කථාව යි.

1980 ඔක්තෝම්බර 28 දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී

(හැන්සාඩ් වාර්තාව: තීරු 1975-2002)

සිරිල් මැතිව් මහතා:

උප කථානායක තුමනි, මේ මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල් පනත මේ ගරු සභාවේ සෑම කොටස්වල ම සහයෝගය ලැබිය යුතු පනතකි. මේ පනතෙහි සංස්කෘතික ගොඩනැගිලි ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීම හා ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ කියැවෙන කොටස අවධාරණය කිරීමට මා විශේෂයෙන් ම කැමතියි. සෑම ශිෂ්ටසම්පන්න රටක ම ශිෂ්ටාචාරය, ඒ ඒ රටෙහි බහුතර ජනතාවගේ ආගමික දර්ශනය හා ඒ ඒ රටෙහි බහුතර ජනතාව විසින් පිළිගන්නා ලද සංස්කෘතික අගයන් පදනම් කර ගෙන වර්ධනය වී ඇති බව අපි කවුරුත් දනිමු. ඉන්දීය ශිෂ්ටාචාරය ගොඩනැගී ඇත්තේ බොහෝ සෙයින් ම හින්දු සංස්කෘතිය පදනම් කර ගෙන යි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ බරණැස මිගදායෙහි දී ධම්මචක්ක සූත්‍රය දෙසීමෙන් වසර කිහිපයකට පසු මුළු දඹදිව ම බෞද්ධ රටක් විය. එය බොහෝ කලක් එ සේ පැවතිණ. අසෝක අධිරාජයාගේ සමයේ දී බෞද්ධ ඉන්දියාව මුදුන් පෙත්තට ම දියුණු විය. පසු ව, විශේෂයෙන් ම හින්දු සමය හා බ්‍රාහ්මණයන්ගේ ග්‍රහණයට අසු වීමෙන් බුදු දහමට අඳුරු යුගයක් උදා විය. අද ඉන්දියාවේ බුදු දහම සහමුලින් ම වාගේ අතුරුදහන් වී ඇත.

ඉතාලියේ ශිෂ්ටාචාරය රෝමානු කතෝලික දර්ශනය මත සමහර විට ගොඩනැගෙන්නට ඇත. එංගලන්ත ශිෂ්ටාචාරය ඉදි වූයේ රෙපරමාදු ක්‍රිස්තියානි දර්ශනය මත යයි කිව හැකි ය. අරාබි රටවල ශිෂ්ටාචාරය ඉස්ලාම් දර්ශනය මත ගොඩ නැඟුණේ යයි කිව හැකි ය. ශ්‍රී ලංකාව හඳුන්වනුයේ ත්‍රි සිංහලේ යන නමිනි. එය බෞද්ධ රටකි. කිසිවකුට එය එසේ නො වේ යයි කිව නොහැකි ය. කිසි ම රජයකට එය අමතක කළ නොහැකි ය. එ සේ කළ හොත් එ වැනි රජයක් පැය 24 ක් වත් පවතී යයි මා විශ්වාස කරන්නේ නැත. ශ්‍රී ලංකාව බෞද්ධ රටක් ලෙස ත්‍රි සිංහලයේ වැසියනට උඩරට ගිවිසුමෙන් සහතික කර දී ඇත. උඩ රට ගිවිසුමේ පස් වන වගන්තිය මෙසේ යි:

"මෙ කී රටවල මුලාදෑනි සහ වැසියන් විසිනුත් අදහන්නා වූ බුද්ධශාසනය ද දේවාගම් ද කඩ කළ නොහැකි ව පවත්වන්ඩ ඕනෑවා සහ එකී කටයුතු ද සංඝයා ද විහාරස්ථාන ද දේවාල ද පවත්වන්ඩ සහ ආරක්ෂා කරන්ඩත් ඕනෑ ය."

ඒ එක්දහස් අටසිය පහළොවක් වූ මාර්තු මස 2 වැනි දින අත්සන් තැබූ උඩ රට ගිවිසුමෙහි එන පරිදි යි. ඉන් අනතුරු ව සකස් වූ සෑම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක ම ඉහත සඳහන් කරුණ පිළිගෙන මීට සමාන වූ විශේෂ වගන්තියක් එම ව්‍යවස්ථාවලට ඇතුළත් කරන ලදී. මගේ ගරු මිත්‍රවරුන්ගේ රජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ, එ නම්, 1972 ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ ව්‍යවස්ථාවේ, 7 වැනි ඡේදය යටතේ මෙ සේ සඳහන් වේ:

“ශ්‍රී ලංකා සමූහ ආණ්ඩුව බුද්ධාගමට ප්‍රමුඛ ස්ථානය දිය යුතු ය. ඒ අනුව, අනිකුත් සෑම ආගම්වලට ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 18 (1) (d) වගන්තිය යටතේ සැලසෙන සියලු අයිතිවාසිකම් සහතික කරන අතර ම බුද්ධාගම ආරක්ෂා කොට පෝෂණය කිරීම රජය සතු වග කීම වේ.”

මී ළඟට 1978 ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අපට ලැබුණි. මෙහි දී ද 9 වන වගන්තිය යටතේ, මීට සමාන ම වාගේ වූ වචනවලින්, බුද්ධාගම ආරක්ෂා කිරීම සහතික කර ඇත. එහි මෙ සේ සඳහන් වේ.

“ශ්‍රී ලංකා සමූහ ආණ්ඩුව බුද්ධාගමට ප්‍රමුඛස්ථානය දිය යුතු ය. ඒ අනුව, අනිකුත් සෑම ආගම්වලට ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 10 සහ 14 (1) (e) යන වගන්ති යටතේ සැලසෙන සියලු අයිතිවාසිකම් සහතික කරන අතර ම, බුද්ධ ශාසනය ආරක්ෂා කොට පෝෂණය කිරීම රජය සතු වග කීම වේ.”

අප හමුවේ ඇති මේ පනත ගැන සලකා බැලිය යුත්තේ මේ පසුබිම අනුව යි. බුද්ධාගම වෙනුවෙන් ලේ බින්දුවක් වත් සොලවා ඇතැයි කිසිවකුට කිසි තැනක ප්‍රකාශ කළ නොහැකි ය. බුද්ධාගම නිතර ම අන්‍ය මත ඉවසන ආගමක් විය. එහි අනුගාමිකයෝ (බෞද්ධයන්), ඕනෑ ම අයකුට සිය ආගම රුචි පරිදි ඇදහීමේ අයිතිය ඇති බව සෑම විට ම පිළිගත් අය වූ හ. ලන්දේසීන් විසින් රෝමානු කතෝලිකයන් වැනසීමට ලුහුබඳවා යන විට සිංහල රජවරු ඔවුන්ට රැකවරණ දී ඇත. එ සේ ම බෞද්ධ විහාරයක් ගොඩනගන විට, හින්දු දේවරූප සඳහා ද පසෙකින් කොටසක් වෙන් කරන බව නිතර දක්නට ලැබේ. මා දැන් ඉදිරිපත් කරන්නට බලාපොරොත්තු වන කරුණුවලට පසුබිම වන්නේ මෙය යි. අවාසනාවකට මෙන් මේ මෑත අතීතයේ, විරුද්ධ පක්ෂයේ මාගේ මිත්‍රවරුන් කුමක් කීවත්, ඔවුන් ගෙන ගිය ඊලාම්වාදී ප්‍රතිපත්තිය නිසා, ලංකාවේ උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල පිහිටි, බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය හා බෞද්ධ සංස්කෘතිය පිළිබිඹු කෙරෙන සලකුණු විනාශ කොට මුළුමනින් මකා දැමීමට, මේ ප්‍රදේශවල දේශපාලන බලවේග තුළින් සංවිධානය වූ පිරිසක් විසින් ස්ථිර ලෙස සැලසුම් කර ගත් අපූරු දුෂ්ට ව්‍යාපාරයක් ඇති වී තිබේ. මේ ප්‍රතිපත්තිය අනුගමනය කරනු ලැබුවේ එකහෙළා ම ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ දේශපාලන දර්ශනය හේතු කොටගෙන යි. පුරාණ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල නටබුන් මෙසේ සිතාමතා ම විනාශ කොට ඇති අවස්ථා ගණනාවක් ම මට දැනගන්ට ලැබුණා. ඒ අවස්ථා ඔබ කාගේත් දැනගැනීම පිණිස ඉදිරිපත් කිරීමට මම බලාපොරොත්තු වෙමි.

මම, පළමුකොට ම කිලිවෙඩ්ඩි නම් ස්ථානයෙහි පිහිටි කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය ගැන සඳහන් කරන්නම්. මේ බෝධීන් වහන්සේට පුරාණයේ දී තිබූ නම සිරිවර්ධන බෝධිය යි. ධාතුවංශයේ සඳහන් පරිදි, සේරුවිල තිබෙන සුප්‍රසිද්ධ ඓතිහාසික මංගල මහා ස්තූප රාජයාණන් ඉදි කරනු ලැබුවේ, සිංහල රාජ පරම්පරාවේ ශ්‍රේෂ්ඨතම නරපතියා වන දුටුගැමුණු මහ රජතුමාගේ පියතුමා වන කාවන්තිස්ස රජතුමා විසිනුයි. අවුරුදු දහසකට වඩා පැරණි ග්‍රන්ථයක් වන ධාතුවංශයේ සඳහන් පරිදි, මේ මංගල සෑය ඉදි කළේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ම අභිප්‍රාය අනුව ය. ධාතුවංශයේ 10 වන පිටුවේ මෙසේ සඳහන් ව තිබේ :

“ධාතුවංශය” 10 වැනි පිටුව

“එ කල්හි තෝ දීසසාල නම් වූ නාරජ වැ ඉපිද ඒ ධාතුන් වහන්සේට අරග් ගෙනැ ගන්ධමාලාදීන් පූජා කොටැ මෙහි ම විසුවෙහි ය. මතු වනාහි කාවන්තිස්ස නම් රජෙක් මාගේ ලලාටධාතුව ද මේ තැන්හි පිහිටුවා දගැබක් බඳවන්නේ ය. එසේ හෙයින් තෝ මෙ තැනට අරග් ගනුව” දී වදරා ඔහු ශරණ ශීල යෙහි පිහිටුවා පන්සියයක් පමණ රහතුන් සමග දගැබ බඳිනා තැන තුන් යලක් පැදකුණු කොටැ ඒ නාරජහට “තෝ මෙතැන්හි අහෝරාත්‍රයෙහි අප්‍රමාදී වෙව” යි වදරා අහසට පැනැ නැඟී ජේතවන මහා විහාරයට වැඩැ වදළ සේක.”

ලලාට ධාතුන්වහන්සේගේ පිළිවෙළ කථාව

“ධාතුන් වහන්සේ බෙදදෙන කල්හි බුදුන්ගේ ලලාට ධාතුන් වහන්සේ මල්ල රජදරුවන්ගේ කොටසෙහි වූ සේක. මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේ ඒ රජදරුවන් කරා එළඹැ “බුදුන්ගේ ලලාට ධාතුන් වහන්සේ තොපගේ කොටසෙහි වූ සේක. බුදුහු ජීවමාන කාලයෙහි ම ලලාට ධාතුව ශ්‍රී ලඞ්කා ද්වීපයෙහි පිහිටුවන ලෙස අනුදත් සේක. එ හෙයින් එය අපට දෙවු” යයි වදළ සේක. එ සේ වී නම් ස්වාමීනි, ඒ ධාතුන් වහන්සේ ඇරැගත මැනැවැ”යි කියා දුන්නාහ.

34 වැනි සහ 35 වැනි පිටුවල මෙ සේ ද සඳහන් වේ :-

“.........රජු හා සමග කථා කරන සේක්, “මහ රජ, තොප විසින් පරිහරණය කරන ලද ලලාට ධාතුන් වහන්සේ “අනාගතයෙහි කාවන්තිස්ස නම් රජෙක් මහවැලි ගඟ සමීපයෙහි සේරු නම් විල් අසබඩ වරාහ නම් ගල්කෙම් සමීපයෙහි දගබක් බැඳැ පිහිටුවන්නේ”ය යි බුදුහු වදළ සේක. ඒ පිණිස ම බුදුහු එ තන්හි වැඩැ හිඳැ නිරෝධ සමාපත්තියට සම වැදැ වැඩි සේක. ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ වචනය සිතැ තබව” යි වදළ සේක.”

කකුසඳ ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේ විසින් රචනා කරන ලද මේ ධාතුවංශය අවුරුදු දහසකටත් වඩා පැරණි ය. මේ ග්‍රන්ථයේ සඳහන් අයුරු මා දන් කියවූ පරිදි මේ සිරිවර්ධන බෝධි රාජයා (කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය) ලක්දිව සිංහල නරපතියන්ගේ හා සමස්ත ලෝකවාසී බෞද්ධ ජනතාවගේ ද පූජෝපහාරයට පාත්‍ර වෙමින් අවුරුදු දහස් ගණනක් වැජඹුණේ, සේරුවිල මංගල මහා චෛත්‍ය රාජාණන්ට අනුබද්ධ ව පැවති බෝධි රාජයා ලෙසින්; එය රෝපණය කරනු ලැබුවේ චෛත්‍ය රාජයා කාවන්තිස්ස රජතුමා විසින් ඉදි කිරීමටත් දිගු කලකට පෙර ය. බෝධිවංශයේ සඳහන් වන පරිදි මේ බෝධි වෘක්ෂය රෝපණය කරන ලද්දේ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ උපදෙස් අනුව, ක්‍රි. පූර්ව 250 – 210 දක්වා රජ කළ දේවානම් පියතිස්ස රජතුමා විසින් ය. මේ බෝධි අංකුරය, අනුරාධපුරයේ රෝපණය කළ ජයශ්‍රී මහා බෝධි ශාඛාවෙන් හට ගත් පංච එලවලින් (ගෙඩි පහෙන්) ජනිත වූ මූලික අංකුරයකි. එ බැවින් මේ සිරිවර්ධන (කිලිවෙඩ්ඩි) බෝධි රාජයාණන්, පෞරාණත්වයෙන් හා පූජනීයත්වයෙන් දෙවැනි වනුයේ අනුරාධපුරයේ වැඩ වෙසෙන ජය ශ්‍රී මහා බෝධි රාජයාණන් වහන්සේට පමණි.

ඒ බව බෝධි වංශය නම් ග්‍රන්ථයේ 187 – 190 පිටුවල සඳහන් කර තිබෙනවා. ඉන් සුළු කොටසක් පමණක් ගරු සභාව ඉදිරියේ මා කියවනවා.

“එයින් එක් බෝ පැළයක් සමුද්‍ර තීරයෙහි සිටැ එන ගමනේ මහ බෝධීන් වහන්සේ පිහිටි තැන දලිලු කොටැ රෝපණය කෙළේ ය. එකක් තවක්ක නම් බ්‍රාහ්මණ ග්‍රාමයෙහි පිහිටුවූයේ යැ. එකක් ථූපාරාමයෙහි පිහිටුවූයේ යැ. එකක් කසුප් ගිරි වෙහෙර පිහිටුවූයේ යැ. එකක් ප්‍රථමක චෛත්‍යස්ථානයෙහි පිහිටුවූයේ ය. එකක් සෑගිරියෙහි පිහිටුවූයේ යැ. එකක් රෝහණ ජනපදයෙහි කදරගම පිහිටුවූයේ යැ. එක් බෝ පැළයක් එහි මැ සඳුන්ගමැ රෝපණය කැරැවූයේ ය. ඉක්බිත්තෙන් ඉතිරි එල සතර දෙනා ගේ බිජුවටින් අට අට බැගින් උපන් දෙතිස් එලරුහ ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ අතුරින් මල් වැස්සා වෙහෙරැ එක් එලරුහ බෝධියක් ද, එසේ මැ තන්ත්‍රිමාල නම් වෙහෙරැ එකක් ද පිහිටියේ ය. මුහුදුබඩ මහාජල්ලික නම් කෙවුල් ගමැ එක් බෝධියක් ද, මෙසේ මැ කොට්ටියාරම ද, පොලොන්නරුවෙහි ද, මාතලේ රුයිගම ද, රුහුණු රටැ මාගම ද, විල්වල ද, මහියංගණයෙහි ද, සේරුවිල සමීපයෙහි නයින් ගේ විල්ගම් වෙහෙරැ ද, ඌව බදුල්ලේ මුතියංගණයෙහි ද, එ ම රටැ බුත්තල හප්පෝරු වෙහෙරැ ද, රුහුණු රටැ සිතුල්පවු වෙහෙරැ ද, තංගලු වෙහෙරට බටහිර දික්හි වූ වනවාස වෙහෙරැ ද, වැලිගම් වෙහෙරැ ද, පරගොඩැ ද, මැද්දේගම ද, ගණේගමැ ද, කොත්මලේ පුසුල් පිටියෙහි ද, මායාරට වතුරේ ද, බෙලිගල ද, බෙල්ලන්විලැ ද, වඳුරව ද, වට්ටාරමේ රජ මහ විහාරයෙහි ද, සුලුගල්ලේ ද, රුස්වේරුවේ ද, කටියාවෙහි ද, ගිරිබා වෙහෙරේ ද, යාපවු සුන්දරගිරි පවුවෙහි ද, කසාගලු වෙහෙරෙහි ද, ඇඹවල රහත්ගල් වෙහෙරෙහි දැ”යි මෙ සේ සමසතළිස් මහා බෝධි රාජයෝ බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ අධිෂ්ඨාන වූ ලෙසට මැ මේ ශ්‍රී ලංකාද්වීපයෙහි පිහිටියාහු යැ.”

ශ්‍රී පරාක්‍රම සංඝරාජ ස්වාමීන්ද්‍රයන් විසින් රචනා කරන ලද “සිංහල බෝධි වංශය” නම් ග්‍රන්ථය ද අවුරුදු දහසකට වඩා පැරණි ය. මේ ඓතිහාසික ග්‍රන්ථයේ දැක්වෙන පරිදි මේ සිරිවර්ධන (කිලිවෙඩ්ඩි) බෝධිය රෝපණය කොට ඇත්තේ සේරුවිල මහා චෛත්‍යය සෑදීමට බොහෝ පෙර දේවානම් පියතිස්ස රජතුමා විසින් ය. දේවානම් පියතිස්ස රජතුමා විසින් අවුරුදු දෙ දහසකට පෙර රෝපණය කළ මේ ඓතිහාසික බෝධිය ලක්ෂ සංඛ්‍යාත බෞද්ධයින්ගේ පූජෝපහාරයට හා ගෞරවාදරයට පාත්‍ර වෙමින් නිරුපද්‍රිත ව පැවතුණා. මූතූර්හි ආදයම් පාලක නිලධාරියකු වන ද්‍රවිඩ ජාතික ඇම්. සිවඥනසුන්දරම් මහතා විසින් 1950 – 09 – 08 දින ත්‍රිකුණාමල දිසාපතිතුමාට යැවූ ලිපියෙන් පැහැදිලි වෙනවා, ඔහු තම පරීක්ෂණය පවත්වන අවස්ථාවේ දී මේ බෝධිය යහතින් තුබුණු බව. ඔහුගේ ලිපියේ මෙසේ සඳහන් ව ඇත: “කිලිවෙඩ්ඩිහි ඇති පූජනීය බෝධිය පාරට ආසන්න ය; එය කෙටි කළු ගල් කුළුනුවලින් වට කොට තිබේ. ඒ ගස පැරණි එකකි.” මේ කියෙව්වේ කෙලින් ම ලිපියෙන් උපුටා ගත් පාඨයකි. මේ ලිපියේ ඡායා පිටපතක් මා ළඟ තිබෙනවා. එය අංක 1 ඇමුණුම වශයෙන් මා ඉදිරිපත් කරනවා.

මේ ලිපියේ විස්තර මෙසේ යි – "මගේ අංකය සීසී/10 ඔබේ අංකය 4035, දින 14. 08. 50." ඔහු මෙසේ ලියන්නේ ත්‍රිකුණාමලේ උප දිසාපති තුමා වෙතට යි. ලිපියේ ශීර්ෂය "පරිහානියට පත් සේරුවිල වනාන්තරය" එහි පස් වන ඡේදයේ මෙසේ සඳහන් ව තිබේ. "කිලිවෙඩ්ඩිහි ඇති පූජනීය බෝධිය පාරට ආසන්න ය. එය කෙටි කළු ගල් කුළුණුවලින් වට කොට තිබේ. ඒ ගස පැරණි එකකි."

එහි හය වන ඡේදයේ මෙසේ ද සඳහන් ව ඇත. "විහාර භූමියට නැගෙනහිරින් සැතපුම් දෙකක් පමණ ඈතින් ගල්පව්වක් පිහිටා ඇතැ"යි කියනු ලැබේ ; ඝන වනාන්තරය නිසා එය සමීපයට ගිය නොහැකි ය. වික්‍රමසූරිය මහතා විසින් ම මෙය දක නැත. ලිපියේ අවසාන ඡේදයේ ටෙසේ ද පවසා ඇත. "විහාර භූමිය අවට කිසිවකු විසිනුදු නුදුටු තවත් නටබුන් තිබෙන්නට පුළුවන. විහාරය අවට සැතපුම් තුනක භූමි භාගය ගවේෂණය කිරීම ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි ය." දළ සටහනක් ද අමුණා ඇත. අත්සන් කළේ ඇම්. සිවඥානසුන්දරම් ; ආදායම් පාලක නිලධාරි – කෝඩේස්වරම් පත්තු, මුත්තූර් 08. 09. 1950.

යම් කිසි අබෞද්ධ විනාශකාරී පිරිසක් විසින් මේ බෝධිය වැනසූ බවත්, එම බෝධියේ අතු පළමු වෙන් ම 1970 දී කපා දැමුවේ පෙඩරල් පක්ෂයේ මන්ත්‍රීවරයකුගේ නියමය පරිදි බවත් සනාථ කරන සාක්ෂ්‍ය ලැබී තිබෙනවා. 1970 දී මුතූර් ආසනයට තේරී පත් වූ පෙඩරල් පක්ෂයේ මන්ත්‍රීවරයකු වන තංගදෙරේ මහතාගේ නිවසට දුරකථන රැහැන් ඇදීමේ මුවාවෙන් මේ බෝධියේ අතු පළමු වරට 1970 දී කපා දැමුවා. සේරුවිල මංගල රජ මහා විහාරාධිපති, තමන්කඩු නැගෙනහිර දෙදිසාවේ මහානායක දඹගස්ආරේ සුමේධංකර මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේට මේ ඛේදවාචකය ආරංචි වී, එවකට අගමැති ව සිටි සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිනියට ද, සංස්කෘතික ඇමතිතුමාට ද, ත්‍රිකුණාමල දිසාපතිවරයාට ද පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්වරයාට ද ඒ පුවත වහා ම දැන්වූවා. එහෙත් එවකට බලයේ සිටි රජය මේ විනාශකාරී දමරිකකම් වැළැක්වීමට කිසි ම පියවරක් නොගත් බව ද, එය ගැන නො සලකා හැරිය බව ද පැහැදිලි ව ම පෙනෙනවා. මගේ ඒ මිත්‍රයන් මෙහි නැති එක ගැන මට කණගාටු යි. ඔවුන් කිය කියා සිටියේ පළමු වෙන් ම සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවක් පිහිටෙව්වේ ඒ උදවිය ම බව යි. නමුත් ඔවුන්ට මේ ගැන දන්වා සිටියා ම ඔවුන් ඇස් කන් නැති අය මෙන් සිටියා.

එවකට සිටි තැපැල් හා වීදුලි සංදේශ ඇමති තුමා, මේ බෝධියේ අතු කපා දැමීම ගැන සිය කණගාටුව ප්‍රකාශ කළා. මා සඳහන් කරන්න කැමතියි ඒ තුමා පමණ යි ලිපියකට පිළිතුරු එව්වේ. මේ අවස්ථාවේ සමස්ත ලංකා බෞද්ධ බල මණ්ඩලය මඟින් ගරු තැපැල් හා වීදුලි සංදේශ ඇමති සී. කුමාර සූරියර් මහතාට පැමිණිලි කර සිටියා, වීදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තුවේ කම්කරුවන් ලවා මුතූර්හි පෙඩරල් මන්ත්‍රී තංගදෙරේ මහතාගේ ඕනෑකමට මේ බෝධි රාජයාගේ අතු කපා දැම්මවූ බව. 23. 1. 71 දින කුමාරසූරියර් මහතා බෝධිය කපා දැමීම ගැන සිය කණගාටුව ප්‍රකාශ කරමින් සමස්ත ලංකා බෞද්ධ බල මණ්ඩලයට ලිපියක් යැවුවා. නමුත් අවාසනාවකට වගේ මේ සමහර උදවිය මහ ලොකුවට කථා කරන, අගමැතිවරිය තමාට එවූ ලිපිවලට පිළිතුරක් ලිවීමට පමණ වත් ආචාරශීලී වූයේ නෑ. මෙන්න කුමාර සූරියර් ඇමති තුමා යැවූ ලිපිය.

තැපැල් හා වීදුලි සංදේශ අමාත්‍යාංශය,
ඩියුක් වීදිය, කොළඹ 1.
1971 ජනවාරි මස 23 දින.

ලීලානන්ද කල්දේරා මහතා,
සම ලේකම්,
සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනය,
තැ. පෙ. 303,
අංක. 380, බෞද්ධාලෝක මාවත,
කොළඹ 7.

මහත්මයාණනි,

සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන බෝධියේ අතු තැපැල් දෙපාර්තමේන්තුවේ
සේවක මහතුන් විසින් කැපීම.

ඉහත මැයින් ම වෙත එවන්නට යෙදුන ඔබේ 71. 1. 20 දිනැති ලිපිය ගැනයි.

2. ඔබගේ ලිපියේ සඳහන් අන්දමට තැපැල් හා විදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවක මහතුන් විසින් මෙවැන්නක් කරන ලද්දේ නම් එය බලවත් වරදක් බැව් මම ද පිළිගනිමි. එවැනි වරදක් සිදුවූයේ නම් ඒ ගැන තැපැල් හා විදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තුව වෙනුවෙන් මාගේ බලවත් නණගාටුව මෙයින් ප්‍රකාශ කරමි.

3. කෙසේ වෙතත් මේ සම්බන්ධ ව පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමට ක්‍රියා කරන ලෙස අදාළ නිලධාරීන්ට නියෝග කර ඇත. එම පරීක්ෂණය පැවැත්වීමට පැමිණෙන නිලධාරියාට සියලු විස්තර සපයන ලෙසට ගරු කටයුතු සේරුවිල සරණකිත්ති ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා සිටින්නේ නම් කෘතඥ වෙමි.

මෙයට,
ඔබේ සේවයට කැප වූ,
සී. කුමාරසූරියර්,
තැපැල් හා විදුලි සංදේශ ඇමති.

සභාපති තුමනි, මේ බෝධි රාජයා සියැසින් දුටු සාක්ෂිකාරයෙක් ඉන්නවා. ඔහු නම්, එවකට සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වූ ආචාර්ය නිශ්ශංක විජේරත්න මහතා ය.

ගරු අධිකරණ ඇමති නිශ්ශංක විජේරත්න මහතා, ශ්‍රී දළදා මාලිගාවේ දියවඩන නිලමේ තුමා, එ කල සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වශයෙන් කටයුතු කළ අවස්ථාවේ සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමති එස්. එස්. කුලතිලක මහතා සමඟ කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය පරීක්ෂා කිරීමට ගියා. කිසි යම් අබෞද්ධ විනාශකාරී පිරිසක් විසින් මේ බෝධිය විනාශ කිරීමට සැලැස්මක් තිබෙන බව නිශ්ශංක විජේරත්න මහතාට වැටහී ගිය බවත්, ඒ බෝධියේ ආරක්ෂාවට විධිවිධාන යොදන ලෙසට පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට ඔහු නියෝග කළ බවත් එ තුමා වාර්තා කර තිබෙනවා.

1957 නොවැම්බර් මස 4 වැනි දින, ගම්කාර්ය සභා ආඥා පනතේ 40 වගන්තිය යටතේ මේ බෝධිය පිහිටි භූමි භාගය මලිකත්වූ ගම්කාර්ය සභාවට පැවරූ තැන් සිට සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිලිවෙඩ්ඩි) බෝධියට නරක කලදසාවක් උදා වුණා.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපති තුමා

සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමතිතුමා මට දැන්වූවා මේ විවාදය පස්වරු 3.30 ට නිම කිරීමට ඔහුට අවශ්‍ය බව. ඒ අනුව පිළිතුරු කථාව සඳහා යටත්පිරිසෙයින් විනාඩි විස්සක් මා විසින් එතුමාට දිය යුතු ය.

එම්. සිවසිත්තම්පරම් මහතා

මේ ගැන කථා කිරීමට කැමති තවත් ගරු මන්ත්‍රීවරු ඉන්නවා.

සිරිල් මැතිව් මහතා

ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ අයට අප විසින් පිළිතුරු දිය යුතු යි.

වී. ධර්මලිංගම් මහතා

අප විසිනුත් පිළිතුරු දිතු යුතු යි.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපති තුමා

ගරු මන්ත්‍රීවරු මට සහයෝගය දිය යුතු යි.

වී. ධර්මලිංගම් මහතා

මේවාට පිළිතුරු නො දී ඉඩ හරින්නට අපට බැහැ.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

ඉතිහාසය කුමක් දැයි අපට කියාදීමට ගරු ඇමති තුමාට ඉඩ දෙන්නට බැහැ. ඉතිහාසය කුමක් දැයි අප ඔහුට කියා දිය යුතු යි.

සිරිල් මැතිව් මහතා

1976 දී ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති එරික් ජේ. ද සිල්වා මහතා ත්‍රිකුණාමලය පොලිස් අධිකාරි වයි. ඩී. සෙනරත් මහතාට මෙසේ පැමිණිලිකර තිබෙනවා: 1976. 08. 02 දින කිලිවෙඩ්ඩි බෝධියේ තවත් අතු කිහිපයක් කපා දමා තිබෙන වග හා ඒ බෝධිය අසල පැවැත්වීමට නියමිත හින්දු උත්සවයක අවසාන දින කිහිපයේ දී, බෝධිය සම්පූර්ණයෙන් ම විනාශ කිරීමේ අදහසින් තව තවත් අතු කපා දැමීමට සැලසුම් කර

ඇති වග ඔහුට දැනුම් දී ඇති බව. මේ ක්‍රියා නිසා සේරුවිල ප්‍රදේශයේ සිංහල බෞද්ධයින් තුළ උද්වේගී තත්ත්වයක් ඇති වෙමින් පවතින බව එරික් ජේ. ද සිල්වා මහතා තව දුරටත් ප්‍රකාශ කර තිබුණා.

ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති එරික් ජේ. ද සිල්වා මහතාගේ ප්‍රකාශ අනුව, මේ උද්ගත වන තත්ත්වයෙන් ඇති විය හැකි හයානක ප්‍රතිවිපාක ගැන ඔහු තුළ වඩ වඩා හීතියක් ඇති වෙමින් තිබුණා. ඔහු මෙසේ ප්‍රකාශ කරනවා:- තංගදුරෛ මහතා දුරකථනයෙන් මෙ සේ කීවා. “බෝධිය පිහිටා තිබෙන්නේ කෝවිල සතු ඉඩමේ නම්, බෝධියට කැමති දෙයක් කිරීම කෝවිල හිමිකාරයන්ගේ වගකීමක්.” දින දෙකකට පසු එරික් ජේ. ද සිල්වා මහතා ඒ ස්ථානයට ගිය විට දක්නට තුබුණේ, ශතවර්ෂ ගණනක් සැදැහැවතුන්ගේ පුද පූජා ලැබූ බෝධි රාජයාගේ අඩි දහයක් පමණ වූ කඳ කැබැල්ලක් පමණි.

මේ කරන ලද දමිරික මලේච්ඡ ක්‍රියා නිසා ඇති විය හැකි හයානක හේදකාරී තත්ත්වය ගැන සිත් යොමු කළ සේරුවිල මංගල රජමහා විහාරාධිපතීන් වහන්සේ ජාතිමාමක හා ආගමික කැප වීමේ හැඟීමෙන් මේ ගැන මූතූර් පොලිස් ස්ථානාධිපති බී. ඇම්. ඇස්. බී. බස්නායක මහතාට පැමිණිලි කළා. මේ පැමිණිල්ලත්, පළාතේ ජනතාව තුළින් ඇති වූ උද්ඝෝෂණයත් නිසා 1976. 08. 12 වැනි දින මේ අපරාධය කළ අයට විරුද්ධ ව මූතූර් පොලිසිය නඩුවක් පැවරුවා. නමුත් නඩුව පවරන ලද්දේ, ආගමික සිද්ධස්ථානයක් කෙලෙසීම වෙනුවට, ඉඩම් ආරාවුලක් වශයෙනුයි. මේ වකවානුවේ ලංකාවේ පැවැත්වුණු නොබැදි සමුළුව නිසා නඩුව කල් දමන ලදුව, අන්තිමට 1977. 04. 01 දින විභාගයට ගෙන එය ඉවත දමන ලදී. මීළඟට 1977 දී බෝධිරාජයාගේ ඉතිරි ප්‍රධාන කඳ කැබැල්ල විනාශ කරන ලදී. 77. 4. 4 වන දින ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති තුමා පරීක්ෂණයක් සඳහා මේ ප්‍රදේශයට ගිය විට බෝධි රාජයාගේ පැවතීම පිළිබඳ සලකුණු මාත්‍රයක් වත් ඔහුට සොයාගන්නට නොහැකි විය. මින් පැහැදිලි වනුයේ නඩුව පැවරූ දිනත් නඩුව ඉවත දැමූ දිනත් අතර කාලය තුළ දී මේ බෝධියේ සලකුණක් වත් සොයා ගැනීමට නොහැකි වන ලෙස එය විනාශකර දැමූ බව යි.

දරාගත නොහැකි සොවින් දෙදරා ගිය හදවතකින් යුත් වයෝවෘද්ධ ව සිටි සේරුවිල නායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ 1977. 4. 18 වන දින දරන ලිපිවලින් මේ ශෝකාකූල සිද්ධිය එවකට සිටි ජනාධිපති තුමාට, ගරු අගමැතිනියට, ගරු සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ඇමති තුමාට, පොලිස්පති තුමාට, ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති තුමාට, පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් තුමාට සහ මූතූර් පොලිස් ස්ථානාධිපති තුමාට ලිඛිත ව දැන්වා සිටියා.

අවාසනාවකට මෙන් මේ දිනවල ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂ රජය වඩා කැප වී සිටියේ නොබැදි සමුළුව පැවැත්වීමට නිසා මේ වකවානුවේ දී රජයට කනස්සල්ලක් විය හැකි කිසි ම ක්‍රියා මාර්ගයක් ගැනීමට ඔවුන්ට උවමනාවක් තිබුණේ නෑ. “මේ ඓතිහාසික බෝධීන් වහන්සේ තුබූ තැන නීති විරෝධී ලෙස අලුත් කෝවිලක් ගොඩනැගීම ආරම්භ කර ඇති බවත්, කෝවිල වහල මට්ටමට ම ගොඩනඟා ඇති බවත්, මේ නව රජය බලයට පත් වන විට දැනගන්නට ලැබුණා. මේ ගොඩනැඟීමේ ප්‍රතිඵලය නම් ඓතිහාසික බෝධිය තුබූ තැන කෝවිල් දෙකක් ඇති වීම යි ; එයමණක් නොවෙ, එම ස්ථානයේ බෝධිය පැවති බවට කිසි ම සාක්ෂියක් නැති වන සේ සලකුණු සම්පූර්ණයෙන් ම ඉවත් කිරීම යි.

මේ සිද්ධීන් සියල්ල පරීක්ෂා කිරීමේ දී එක කරුණක් පැහැදිලි ව ම පෙනෙනවා. එ නම්, බෝධිඝරයක නටබුන් ද තුබූ ශ්‍රී වර්ධන බෝධිරාජයා පිහිටි මේ භූමි භාගය 1957 දී ඉලීකාතිවු ගම්කාර්ය සභාවට පවරා දීම, 1815 දී සිට ම ගරු කළ ව්‍යවස්ථාපිත නීතියක් එවකට පැවති රජය විසින් උල්ලංඝනය කරනු ලැබීමයි.

ශ්‍රී වර්ධන බෝධිය විනාශ කොට, එහි තුබූ බෝධි ඝරයේ නටබුන් ද අකාමකා දමා මේ පූජනීය ස්ථානය හිස් මුඩු බිමක් බවට පත් කරන, මනා ව සැලැසුම් කරන ලද ව්‍යාපාරයක් 1970 සිට 1977 දක්වා කාලය තුළ ගෙන යද්දී එවකට පැවති රජය ඒවා ආරක්ෂා කිරීමට කිසි ම පියවරක් ගත්තේ නැහැ. ඒ අනුව, බුද්ධාගම ආරක්ෂා කර රැකවරණ සලසා දීමට ප්‍රතිඥා දෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ඡේදය එම රජය විසින් පිළිපදිනු ලැබුවේ නැහැ. දැන් ඔය අය ලොකුවට කියනවා සංස්කෘතික පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවක් ඇති කළ බව.

මීළඟට සභාපති තුමනි, ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ මගේ මිත්‍රයින් පැමිණිලි කරනවා දිවයිනේ නොයෙකුත් ප්‍රදේශවල පෞද්ගලික ඉඩම්වල පුරාවිද්‍යා කැණීම් කරනවාය කියා. ඒ තමා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට අයිති කාර්යය. යම් ස්ථානයක පුරාණ නටබුන් හෝ පෞරාණික පූජනීය ස්ථානයක් තුබූ බවට සාක්ෂි තිබෙන විට ඒ ස්ථානය පරීක්ෂා කිරීම පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව සතු වගකීමක්. සත්‍ය වශයෙන් ම

ඒ ස්ථානවල කැණීම් කළ යුතු යි. සමහර විට සමහර උදවිය පෞරාණික ස්ථානවල ගෙවල් හෝ ගොඩ නැගිලි ඉදිකර තිබෙන්නට පුළුවනි. එ වැනි ගොඩනැගිල්ලක් තිබෙන විට ඒ ගැන සැලකිලිමත් විය හැකි ය. නමුත් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව සොයන සාක්ෂි එම ගොඩනැගිලි අවට භූමියෙන් සොයා ගන්නට සිද්ධ වෙනවා. ඔවුන් පත් කර ඉන්නේ ඒකට යි.

කථානායක තුමනි, උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල පැරණි බෞඬ සංස්කෘතිය පිළිබිඹු කෙරෙන නටබුන් හිතාමතා විනාශ කර සම්පූර්ණයෙන් අකාමකා දැමීමට තැත් කරන දේශපාලන මතධාරී පිරිසේ ක්‍රියා අතර එන්නේ මෙය පමණක් නො වේ.

කුච්චවෙලියේ සිට සැතපුම් කීපයකට නුදුරින් සෙම්බිමලෙයි නම් ස්ථානයේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් තිබෙනවා. මෙහි ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයට අයත් ගුහා ලිපි තිබෙනවා. 1978 ඔක්තෝම්බර් 6 වැනි ද ත්‍රිකුණාමලය පුරාවිද්‍යා කාර්යාලයේ නිලධාරියකු සමඟ ත්‍රිකුණාමලය දිසාපතිතුමා මේ ස්ථානයට ගියා. එහි බිම වැටී තිබුණු අඩි 8 ක් පමණ උස ඇති බුදු පිළිමයක් ඔවුන්ට දකින්නට ලැබුණා. 1978 ඔක්තෝබර් 25 වැනි දින නැවත මේ ස්ථානය පරීක්ෂා කිරීමට දිසාපති තුමා ගියා. එවිට ඔහුට දකින්නට ලැබුණේ බුදු පිළිමය බිම දිගේ යාර 100 ක් පමණ ඇදගෙන ගොස් ළිදක් ළඟ දමා තිබුණු බව යි. දැන් ඒක මුළුමනින් ම අතුරුදහන් වෙලා. අට මසකට පසු ඒ ස්ථානය පරීක්ෂා කිරීමට ගිය විට ඒ ස්ථානයේ 78.10.25 දින ජේන්ට තිබුණු පිළිමය සිටුවා තබන පද්මාසනය ද ඉවත් කොට තිබුණා. මේ ස්ථානයේ අලුතින් ගොඩ නගා ඇති කෝවිලක් දැන් තිබෙනවා. පිළිමය විනාශ කිරීමට පාවිච්චි කළ කඹ, අලවංගු මේ කෝවිල ඇතුළේ තිබී සමඟ වුණා.

තව ද කථානායක තුමනි, මේ ඉතා මෑත දී 80. 10. 14 වන දින "ඩේලිනිව්ස්" පත්‍රයේ තුන් වැනි පිටුවේ මෙ වැනි ප්‍රවෘත්තියක් පළ වී තිබුණා :

"කුච්චවෙලියෙහි සෙම්බිමලෙයි මුදුනෙන් අතුරුදහන් වූ බුදු පිළිමයක්, පුරාවිද්‍යා නිලධාරීන් ප්‍රමුඛ පිරිසක් විසින් නැවත සොයා ගනු ලැබ ඇත. මේ හිස නැති පිළිමය මුලින් තිබුණේ, විශාල ප්‍රදේශයක විසිරී ඇති පැරණි බෞඬ විහාරයක නටබුන් සහිත සෙම්බිමලෙහි මුදුනෙහි ය. මීට වසරකට පමණ පෙර මේ පිළිමය අතුරුදහන් වී ඇත. යම් කිසි පිරිසක් විසින් එය තුබූ තැනින් ඉවත් කොට ඇති බව දැනගන්නට ලැබිණ. ඉන් පසු එය සොයා ගැනීමට මහත් පරිශ්‍රමයක් ගන්නා ලදී.

පුරාවිද්‍යා නිලධාරීන් ඇතුළු පිරිසක් විසින් පැය ගණනාවක් මුළු කැලය ම පීරා, අන්තිමට සෙම්බිමලෙයි සිට සැතපුම් 6 ක් පමණ ඈත ස්ථානයක වගවලසුන් ගහන කැලයේ තිබී මේ නැති වූ බුදු පිළිමය සොයා ගෙන ඇත. මෑතක දී සෙම්බිමලෙයි නම් ස්ථානයේ කරන ලද කැණීම්වල දී බුදු පිළිමයක හිස සොයා ගෙන ඇත."

තවත් සිඩියක් මෙන්න. ත්‍රිකුණාමලය කන්තලේ පාරේ සැතපුම් හයක් ගිය තැන අංක 153/11 බෝක්කුව අසල වීසාලන්කුලම වැව් කණ්ඩියේ අඩි 150 ක් පළල හා අඩි 130 ක් උස පුරාණ දගැබක අවශේෂයෝ ඇත. මේ දගැබ මත සෙල්ලප්පා, නල්ලසාමි සහ රීනා මුත්තුසාමි යන අය ගෙවල්, වැසිකිළි සහ හරක්ගාල් සාදගෙන ඇත.

ත්‍රිකුණාමලයේ ජේදිරිස් කොටුව තුළ පිහිටි පැරණි බෞද්ධ විහාරයක නටබුන් මත ඉදි කර ඇති නව කෝනේශ්වරම් කෝවිල ඉදිරිපස භූමියෙහි තිබූ ඉපැරණි බෝගස 1964 අගෝස්තු මාසයේ දී කපා දමා තිබේ. බෝධිය තිබූ තැන දැනට සිමෙන්තියෙන් වේදිකාවක් වැනි දෙයක් ගොඩ නඟා තිබේ. බෞද්ධ නටබුන් මැකී යන පරිදි කෝවිල තවත් පුළුල් කිරීම දිගට ම කරගෙන යනු ලැබේ.

ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ කොට්ටියාර් පත්තුවේ මූතූර් ප්‍රාදේශීය උප දිසාපති කොට්ඨාශයේ කිලිවෙඩ්ඩි තොටුපල අසල රජයේ ඉඩමක වූ බෞද්ධ ඓතිහාසික බෝධිය 1976 අගෝස්තු මාසයේ දි සහමුලින් ම විනාශ කොට බෝධිය වඩා තිබූ ගල් කණු ආදිය අතුරුදහන් වන පරිදි විනාශ කොට එම ස්ථානයේ අලුත් කෝවිලක් සෑදීම සඳහා කටයුතු කරගෙන යන අවස්ථාවේ දී පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ මැදිහත් වීමෙන් එය තාවකාලික ව නවත්වා දමා තිබේ.

ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ, ත්‍රිකුණාමලයේ සිට සැතපුම් 21 ක් පමණ දුරින් පිහිටි කුච්චවෙලි නම් බෞද්ධ විහාරයක නටබුන් ඇති ස්ථානයක ගලක පිහිටි සංස්කෘතික සෙල්ලිපියක් තාර ගා සෙල් ලිපියේ

තිබූ රූකම් පෙළක එකක් පතුරු ගලවා විනාශ කිරීමට තැත් කර තිබේ. මේ ස්ථානයේ තිබී හමු වූ අනුරාධපුර යුගයට අයත් හුණු ගල් බුදු පිළිමය දැනට අනුරාධපුර කෞතුකාගාරයේ ප්‍රදර්ශනයට තබා තිබේ. ක්‍රි. ව. අට වැනි සියවසට අයත් කුච්චවෙලි සෙල් ලිපියේ කියැවෙන්නේ "යම්කිසි බෞද්ධ උපාසකයෙක් මේ ස්ථානයේ පුණ්‍ය කර්මයක් කර බුදු බව පැතීම යි. මේ ස්ථානයේ දැනට හින්දු කෝවිලක් ගොඩනගා ගෙන යනු ලැබේ.

කුච්චවෙලියේ සිට සැතපුම් කීපයක් ඈතින් පිහිටි සෙම්බිමලෙයි නමැති කන්දෙහි අනුරාධපුරය යුගයට අයත් ඉතා පැරණි විහාරයක නටබුන් විශාල ප්‍රදේශයක පැතිරී පවතී. විශාල දගැබ, සිරිපතුල් ලාංඡන, ආරාම ගොඩනැගිලි සහ වෙනත් නටබුන් ද, බුදු පිළිම ද මේ ස්ථානයේ තිබේ. 1978 ඔක්තෝබර් මාසයේ මේ ස්ථානය දිසාපති සහ වෙනත් නිලධාරීන් විසින් පරීක්ෂා කරනු ලැබූ විට එහි බුදු පිළිමයක් තිබිණි. 1978 ඔක්තෝබර් මස 06 දින ත්‍රිකුණාමලය පුරාවිද්‍යා ස්ථාන භාර නිලධාරී ඒ ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට මේ බුදු පිළිමය එම ස්ථානයේ තිබී ඇත. 1978 ඔක්තෝබර් මස 25 වෙනි දින – එ නම්, 19 දිනක් ගිය පසු, යළිත් ඔහු එම ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට අඩි 8 ක් පමණ උස මේ විශාල හිටි පිළිමය අතුරුදහන් වී තිබිණි. බුදු පිළිමය යම් කිසිවක ආධාරයෙන් පහළ ඇති ස්ථානයකට ඇදගෙන ගිය ලකුණු දිසාපති සහ අනෙකුත් නිලධාරීන් දැක තිබේ. අද වන තුරු බුදු පිළිමය සොයා ගැනීමට නොහැකි වී ඇත. අට මසකට පසු ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට එහි සිරි පතුල් ගල් ද අතුරුදහන් වී ඇත. මේ ස්ථානයේ ද කෝවිලක් ගොඩ නගාගෙන යයි. මේ කෝවිල තුළ තිබී හමු වූ කුන්තානි, අලවංගු, කඹ සහ පයිප්ප ආදිය පිළිබඳ ලැයිස්තුවක් පොලිසියට භාර දී ඇත. මේ භාණ්ඩ එම පිළිමය විනාශ කිරීම සඳහා යොදගෙන ඇතැයි සැක සිතන්නට පුළුවන.

වී. සිවසිතම්පරම් මහතා

ගරු ඇමති තුමා මොකකින් ද කියවන්නේ ?

සිරිල් මැතිව් මහතා

මා මේ කියන්නේ ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ උපදෙස් පිට මිනිසුන් කරපු දේ ගැන යි.

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

ඒක බොරුවක්.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

ඔහුට එහෙම කියන්න බැහැ. එය ඉල්ලා අස් කර ගත යුතු යි.

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

යම් කිසිවෙක් අපේ උපදෙස් පිට යම් කිසි දෙයක් කළා ය යන ගරු ඇමති තුමාගේ ප්‍රකාශය වග කීමෙන් තොර ප්‍රකාශයක්. ඔහුට ඒ ප්‍රකාශය කරන්න බැහැ. ඔහු එය ඉල්ලා අස් කර ගත යුතු යි. ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ උපදෙස් පිට යම් කිසි දෙයක් කොට ඇතැයි යන ඒ ප්‍රකාශය ඔහු විසින් ඉල්ලා අස්කර ගත යුතු යි.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපතිතුමා

කරුණා කර, නිශ්ශබ්ද වන්න. ගරු විරුද්ධ පක්ෂයේ නායක තුමා විසින් කරන ලද ඒ ප්‍රතික්ෂේපය ගරු ඇමති තුමා කරුණා කර පිළිගන්නවා ද ?

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

ඔහුට කැමති දෙයක් කියවන්නට ඔහුට පුළුවනි. නමුත් මේවා කරන ලද්දේ ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ උපදෙස් පිට ය යන ප්‍රකාශය ඔහු විසින් ඉල්ලා අස් කරවා ගැනීම මට උවමනා යි. ඔහු විසින් ඉල්ලා අස් කර ගත යුතු අසත්‍යයක්, ඒක.

සිරිල් මැතිව් මහතා

"බොරුවක්" යන වචනය ම පාර්ලිමේන්තු සම්ප්‍රදයට අයත් නොවන වචනයක්. ඔබ එය ඉල්ලා අස් කර ගත යුතු යි.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

අසත්‍යයක්.

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

ඒක අසත්‍යයක් – වෙන විදිහකින් කියනවා නම් "වැරදි වචන භාවිතයක් – " එය කුමක් වුවත් ගරු ඇමති තුමා කළ ඒ ප්‍රකාශය ඉල්ලා අස් කර ගත යුතු යි.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මම එය මෙසේ ප්‍රකාශ කරන්නම්. මා කියන්නේ ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ කිසි යම් ආකාරයක ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරනවා ය කියා.

ත්‍රිකුණාමලය – කන්තලේ පාරේ සැතපුම් 06 ක් පමණ ගිය විට 153/11 බෝක්කුව අසල වීලන් කුලම් වැව් කණ්ඩිය අසල පුරාණ දගැබක නටබුන් දක්නට තිබේ. මේ දගැබ දැනට අඩි 150 ක් පමණ පළලටත් අඩි 130 ක් පමණ උසටත් ඇත. මේ දගැබ මුදුනේ සෙල්ලප්පා, නල්ලසාමි සහ රීනා මුත්තු සාමි යන අය ගෙයක් හරක් ගාල් හා වැසිකිළි තනාගෙන පදිංචි ව සිටිති.

ඒ. එම්. ආර්. බී. අත්තනායක මහතා
(නියෝජ්‍ය උසස් අධ්‍යාපන ඇමති තුමා)

කරන්න දෙයක් නෑ. එ තුමා කියවන්නෙ පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තාවකින්. ඕවා කියන්නෙ ඇමති තුමා නොවෙයි. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

ඔබ කියන්නේ තේරුමක් නැති කථාවක්. ඔබට භාර ව තිබෙන්නේ උසස් අධ්‍යාපනය යි.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මගේ ගරු මිත්‍රයා ඒ ප්‍රකාශයටත් විරුද්ධ නම් මම මෙහෙම කියන්නම්.

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

කරුණාකර ඒ ප්‍රකාශය ඉල්ලා අස්කර ගන්න. ඊට පසු ඔබට ඕනෑ වෙන විදියකට කියන්න.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මම මේ විදියට ප්‍රකාශ කරන්නම්. ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ එක්තරා ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරනවා, ඒ කියන්නේ ඊළාම් රාජ්‍යයක් ඉල්ලනවා.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

ඉතින් මොකද ?

සිරිල් මැතිව් මහතා

ඒ උදවිය ඒ කතාව ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ඔවුන්ගේ අනුගාමිකයන් මේ ඉල්ලීම සාර්ථක කර ගැනීමට පියවර ගන්නවා. ඒ සඳහා සියලු ම බෞද්ධ නටබුන් සහ බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන විනාශ කරන්නට හැම පියවරක් ම ගන්නවා.

වී. ධර්මලිංගම් මහතා

අප මොකට ද එහෙම කරන්නේ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මා ගෙනහැර පාන සාක්ෂි පෙන්වන්නේ එයයි.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපතිතුමා

ගරු ඇමති තුමනි, ඊළාම් ගැන කථා නො කර මේ පනත ගැන කථා කරන්න. ඊළාම් රාජ්‍යයක් ඉල්ලීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නය මේ පනතට කිසි සේත් සම්බන්ධ නෑ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මේ දගැබ මුදුනේ සෙල්ලප්පා, නල්ලසාමි සහ ඊනා මුත්තුසාමි යන අය ගෙයක් තනා පදිංචි ව සිටිනවා. එම උස් බිමෙහි වැසිකිළි සහ ගව මඩු තනාගෙන ජීවත් වෙනවා.

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

එක්තරා අවදියක දී ද්‍රවිඩ අය ද බෞද්ධයන් ව සිටියා. අප මොනවට ද මේවා විනාශ කරන්නේ?

සිරිල් මැතිව් මහතා

එම උස් බිමෙහි වැසිකිළි සහ ගව මඩු තනාගෙන ජීවත් වෙනවා. මේ ස්ථානය අනුරාධපුර යුගයට අයත් නටබුන්වලින් සමන්විත ස්ථානයක්.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

ත්‍රිකුණාමලය මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේ මේ කරුණ ගැන නඩුවක් විභාග වෙමින් පවතිනවා. රීති ප්‍රශ්නයක් මා මෙහි දී මතු කරනවා. මේ කරුණ ගැන ත්‍රිකුණාමලයේ මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේ නඩුවක් විභාග වෙමින් පවතින නිසා ගරු ඇමති තුමාට මේ කරුණ ගැන පාර්ලිමේන්තුවේ කථා කිරීමට ඉඩ නැහැ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

උසාවියේ පවතින නඩුවක් ගැන මා දන්නේ නැහැ.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

ඒ ගැන මා දන්නවා.

සිරිල් මැතිව් මහතා

ඒ නඩුවේ අංකය කීයද? කවුද ඒ නඩුවට ඉදිරිපත් ව සිටින්නේ? චූදිතයෝ කවුරු ද?

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපතිතුමා

ඔහු ත්‍රිකුණාමලය මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේ පෙනී සිටින නීතිඥවරයෙක්.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

මේ චූදිතයන් වෙනුවෙන් මා පෙනී සිටිනවා.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපතිතුමා

එය එසේ නම් ගරු ඇමති තුමාගෙන් මා ඉල්ලා සිටිනවා මේ කරුණ ගැන සඳහන් නොකරන ලෙස.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

දූන් නම් සඳහන් කරන ලද අය වෙනුවෙන් මා පෙනී සිටිනවා. නඩුව උසාවියේ විභාග වෙමින් පවතිනවා.

(ඝෝෂා)

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපතිතුමා

නිශ්ශබ්ද වන්න – ඒ කරුණ ගැන සඳහන් කරන්න එපා.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

ගරු ඇමති තුමාට ඒ කරුණ ගැන සඳහන් කරන්න බැහැ.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපතිතුමා

මීට පසු එතුමා ඒ කරුණ ගැන සඳහන් කරන්නට යන්නේ නැහැ. කරුණාකර වාඩි වී ගරු ඇමති තුමාට කථාව කරගෙන යන්න ඉඩ දෙන්න.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මේ ස්ථානය අනුරාධපුර යුගයට අයත් නටබුන්වලින් සමන්විත ස්ථානයක්. මේ ස්ථානයේ මේ නටබුන් විනාශ කරන පුද්ගලයන්ට විරුද්ධ ව නීති මගින් කටයුතු කරගෙන යනවා. ඔහු කීවා ඒක හරි ය කියා.

ආර්. සම්පන්දන් මහතා

ඒ බව කියන්නේ ඔබ ම නේ?

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

නඩුවක් පවරා තිබීම ගැන ගරු ඇමති තුමා කියවනු ලිපියේ ම සඳහන් ව තිබියදීත්, නඩුවක් තිබීම ගැන ගරු ඇමති තුමා නොදන්නවා යයි කීම මහත් අසාධාරණයක්.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

ඔහු එය කියවන්නේ පළමු වතාවට. ඔහු දන්නේ නැහැ ඒකෙ තියෙන දේ. ඔහුට වෙලා තියෙන්නේ ඒක යි.

එස්. කදිරවේලු පිල්ලේ මහතා

ඔහු දැනගත්තේ වෙන කවුදෝ කිව්වාට පස්සේ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

උසාවියට ඉදිරිපත් කොට ඇති මේ නඩුවට සෑම අතින් ම සම්බන්ධ තවත් සිද්ධියක් තිබෙනවා. ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටි සංස්කෘතික හා ආගමික අගය ඇති ස්ථාන සංවර්ධනය කිරීමට, සංස්කෘතික අගය ඇති ස්ථාන ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට හා සංරක්ෂණය කිරීමට.........මුදල් සැපයීම සඳහා පිහිටුවන, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල යන නමින් යුත් අරමුදලකට ප්‍රතිපාදන සලසන පනතක් මෙය.

එම්. සිවසිත්තම්පරම් මහතා

හරියට ම හරි.

එස්. කදිරවේලු පිල්ලේ මහතා

එය කැත කරන්න එපා.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මී ළඟ ස්ථානය වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලම් නම් තැන යි. මෙහි පුරාණ දාගැබ් දෙකක නටබුන් ගොඩැලි සහ ප්‍රතිමා ගෘහයක අවශේෂ ඇත. මේ ස්ථානය කැණීමේ දී ලෝකඩයෙන් කළ මෛත්‍රී බෝසත් රූප වැනි වටිනා දේ සොයා ගෙන ඇත. මේ දාගැබ් ගොඩැල්ලක අලුතෙන් කෝවිලක් ඉදි කරගෙන යයි.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

"අම්මන්" දේව පිළිරුව සොයා ගත් ස්ථානය මෙ තැන යි.

ඊ. ඇල්. බී. හුරුල්ලේ මහතා

නැහැ. ඒක බුදු පිළිමයක්. ඔබ සිතනවා ඒක "අම්මන්" පිළිරුවය කියා. ඒක බෞද්ධ පිළිරුවක්; බෝධිසත්ව පිළිරුවක්.

වී. සිවසිත්තම්පරම් මහතා

මම තම්බලන්කුලම් දේවාලයේ තිබී සොයාගත් පිළිරුවේ ඡායාරූප ඉදිරිපත් කරන්න ද?

සිරිල් මැතිව් මහතා

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලම්හි පැරණි නටබුන් සහිත දගැබ් ගොඩැලි දෙකක් ඇති ස්ථානයක අලුත් කෝවිල් ගොඩනැගිල්ලක් ගොඩනගන බවට දිසාපතිගෙන් වාර්තා වූයෙන් වහා ම ස්ථානය පරීක්ෂා කොට කැණීම් ආරම්භ කරන ලදී. මෙහි කුඩා දගැබ් දෙකක නටබුන් සහ බුදු පිළිම ගෙයක නටබුන් මතු විය. බුදු පිළිමගෙය තුළ තිබී හුණුගල් බුදු පිළිමයක කොටසක් ද ලෝකඩ මෛත්‍රී බෝධිසත්ව රූපයක් ද හමු විය. මේ නටබුන් අනුරාධපුර යුගයේ අවසාන භාගයට අයත්.

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙලුන්කුලම් නම් ස්ථානයේ අඩි 30 පමණ උස ස්තූපයක (දගැබක) මුදුනේ කොන්ක්‍රීට් තට්ටුවක් සාද ත්‍රිශූලයක් සවි කොට තිබෙනවා. මේ ස්තූපය අසල ගල් කණු තිබෙනවා. මේ නටබුන් මධ්‍යයේ ත්‍රි ශූලයක් සවි කොට කෝවිලක් සෑදීමට ප්‍රයත්න දරා තිබෙනවා.

මේ දගැබට අඩි 10 ක් පමණ දුරින් නුවරඑළියේ සිට පැමිණි ද්‍රවිඩ පවුලක් කටු මැටි සහිත ගෙයක් සාදගෙන පදිංචි වී සිටිනවා. මේ ගෙය සෑදීමට දගැබේ ගඩොල් යොද ගෙන තිබෙනවා.

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙළුම්කුලම් යන ස්ථානයේ අඩි 30 ක් පමණ උස් වූ දගබක් මතු පිට සමතලා කොට සිමෙන්ති දමා ත්‍රිශූලයක් සිටුවා කෝවිලක් බවට පරිවර්තනය කරගෙන එන විට පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පරීක්ෂා කර බලා ස්ථානය කැණීමට පටන් ගන්නා ලදී. දැනට මෙහි තිබූ දගැබේ මළුව සම්පූර්ණයෙන් ම පාද තිබේ. එය අනුරාධපුර අවසාන යුගයට අයත් ලක්ෂණ දගබක්. දගැබ අසල ඇති ගල්කුණු සහිත නටබුන් ගොඩනැගිල්ලක් මධ්‍යයේ ද ත්‍රිශූලයක් සිටුවා තිබුණා. මේ ගොඩනැගිල්ල තවම කැණීමට භාජනය කර නැත. මෙහි ඇති දගබට අඩි 10 ක් පමණ ආසන්නයේ නුවරඑළියේ සිට පැමිණි ද්‍රවිඩ පවුලක් වරිච්චි නිවසක් සාදගෙන පදිංචිව සිටිති.

ආර්. පී. විජේසිරි මහතා

සභාපති තුමනි, ටී. යූ. එල්. එෆ්. එකේ නියෝජිතයෙක් නොවෙයි. එ තැන පදිංචි ව ඉන්නේ, එ තැන ඉන්නේ ගරු ග්‍රාමීය කර්මාන්ත සංවර්ධන ඇමතිතුමාගේ නියෝජිතයෙක්.

සිරිල් මැතිව් මහතා

එම නිවසට පාවිච්චි කර ඇත්තේ දගැබේ පැරණි ගඩොල්.

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ කාඩිකුලම්හි දගැබක නටබුන්, නටබුන් ගොඩනැගිල්ලක ගල් කණු සහ ක්‍රි. ව. 4 වන සියවසට අයත් පැතලි සෙල්ලිපියක් ද වේ. මේ ඉඩම දැනට පුද්ගලයකුට බදු දී තිබේ. ඔහු එය කටු කම්බි ගසා වට කොට කිසිවකුට එයට ඇතුළු වීමට ඉඩ නො දෙයි. මෙහි ඇති පුරාවස්තු මැතක දී විනාශ කිරීමට ප්‍රයත්න දරා ඇති බවට දිසාපති වාර්තා කර තිබේ. මෙහි තිබූ ගල් කණු කිහිපයක් ඉඩමේ සිට සැතපුම් දෙකක් පමණ ඈතට ගෙන ගොස් ගව ගාලක් තැනීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගෙන තිබේ.

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ කාඩිකුලම්හි හේනක නටබුන් දගැබක්, ගල් කණු සහිත ගොඩනැගිල්ලක් සහ ක්‍රි. ව. 4 වන සියවසට පමණ අයත් සෙල්ලිපි ගලක් ද වේ. මේ ඉඩම දැනට පුද්ගලයකුට බදු දී තිබේ. දැනට කම්බි ගසා එහි කිසිවකුට ඇතුළු වීමට ඉඩ නො දෙයි. මෙහි ඇති පුරාවස්තු මැතක දී විනාශ කිරීමට ප්‍රයත්න දරා ඇති බවට දිසාපති වාර්තා කර තිබේ. මෙහි තිබූ පැරණි ගල් කණු කිහිපයක් ඉඩමේ සිට සැතපුම් දෙකක් පමණ ඈතට ගෙන ගොස් දැනට ගව ගාලකට යොද ප්‍රයෝජනයට ගනියි.

මට උවමනා කරන්නේ මේ සත්‍ය කරුණු සියල්ල ම වාර්තා ගත කිරීමට යි.

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ පාට්ටකුලම් වැවේ සොරොව්ව අසල දගැබක් තුබූ තැනක - ගඩොල් සියල්ල ම විසුරුවා දමා එ තැන ගණ දෙවි කෝවිලක් සාද තිබෙනවා.

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ මන්නාරම් පාරේ 109 වෙනි සැතපුම් කණුවට ආසන්න ව වම් පැත්තේ රජයේ ඉඩමක පිළිම ගෙවල් දෙකක සහ ස්තූපයක නටබුන් තිබෙනවා. ප්‍රධාන පිළිමගෙය (පන්සල) සහ ස්තූපය පිහිටි ගොඩැලි හරක් ගාල් ලෙස ද්‍රවිඩ පිරිසක් භාවිතා කරනවා.

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ මරුකපනාහ නම් ස්ථානයේ පැරණි ආසනඝරයක නෂ්ටාවශේෂ තිබේ. මෙහි තිබූ ගල් ආසනය සහිත නටබුන් ඉවත ගෙන යාමට උත්සාහ කර පසෙකින් පෙරළා දමා ඇත.

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ චෙට්ටිකුලම ප්‍රා. උ. දි. කොටසට අයත් මොහොන්තාන්කුලම් නම් ස්ථානයේ චෛත්‍ය තුනක නටබුන් තිබේ. මෙහි එක් චෛත්‍යයක යූප ගලක් ඇත. මේ චෛත්‍යයන් මැදි වන අයුරු කම්බි ගසා හරක් ගාල් වශයෙන් පාවිච්චි කරති.

ඉහත කී ස්ථානය අසල ශිව කෝවිලක් වෙයි. එම කෝවිලට අයත් ළිඳේ රෙදි සේදීම සඳහා යොදගෙන ඇත්තේ පැරණි ප්‍රතිමා ගෘහයක පඩි පෙළ පසෙක තිබූ කොරවක් ගලකි.

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ තිරුකේත්තීශ්වරම් කෝවිල පිහිටා ඇත්තේ පැරණි විහාරයක නටබුන් මත ය. මේ ස්ථානයේ තිබී බුදු පිළිම සහ බෝධිසත්ව පිළිම කොටස් ද ලැබී ඇත.

ත්‍රිකුණාමලයේ ජේද්‍රික් කොටුව තුළ බෝ ගසක් යට තිබූ ගණදෙවි රූපයක් පරීක්ෂා කිරීමේ දී හෙළි වූයේ බුදු පිළිමයක හිස කඩා කුස පෙදෙසට සිමෙන්ති පුරවා ගණදෙවි රූපයක් බවට පත් කළ බුදු රුවක් බව ය. මේ පිළිමය දැනට ත්‍රිකුණාමලය කෞතුකාගාරයේ ප්‍රදර්ශනය කර තිබේ.

ත්‍රිකුණාමලය ලංකාපටුනේ ශ්‍රී දළද වහන්සේ ගොඩබට ස්ථානයේ ඇති දගබ් දෙකක නටබුන් සහිත පෙදෙස පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට නියමිත ය. එහි නටබුන් මත නව හින්දු කෝවිලක් තනා තිබේ.

මේ ස්ථානවලට අතිරේක ව දිනපතා අනියම් වශයෙන් විනාශයට පත් වන ස්ථාන රාශියක් වව්නියා හා ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කවල තිබේ.

නියෝජ්‍ය කාරක සභාපති තුමා

ගරු ඇමති තුමා කියවන ලිපිය සභාගත කිරීමට සතුටු නම් එසේ කරන්න පුළුවනි. තවත් ගරු මන්ත්‍රීවරු සිටිනවා මේ පනත ගැන කථා කරන්න.

සිරිල් මැතිව් මහතා

සභාව ඉදිරියේ මා කියවීමට අකමැති තව කරුණු පහක් තිබෙනවා. නමුත් ඔබතුමාට කාල වේලාව ගැන අපහසුවක් ඇති නම්, තවත් කරුණු ඉදිරිපත් නො කර මේ ප්‍රකාශය කරන්නම්. ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ ගරු මන්ත්‍රීවරු පැමිණිලි කර සිටිනවා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් ඒ ප්‍රදේශයේ පුද්ගලික ඉඩම්වල කැණීම් කරමින් ඒ ප්‍රදේශයේ සාමයට බාධා කරනවා ය කියා. මා මේ දැන් කියෙව්වේ මේ ප්‍රදේශයේ ඇති වූ වාර්තාගත සිදුවීම් වලියක්. ඒවා ත්‍රිකුණාමලයේ ගරු මන්ත්‍රීතුමා (සම්බන්දන් මහතා) සඳහන් කළ පරිදි උසාවියේ නඩු පැවරීමට හේතු වූ සිඩීන්.

ආර්. සම්බන්දන් මහතා

නඩු එකකට පමණ යි.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මේ සිද්ධීන් මගේ සිතින් මවාගත් ඒවා නො වෙයි. ඒවා ඇත්ත වශයෙන් ම සිදු වුණු දේවල් – වාර්තා ගත වුණු දේවල්. මේ සිදුවීම් පිළිබඳ ඡායාරූප මා ළඟ තිබෙනවා. මට මේවා ඔප්පු කරන්න පුළුවන්. ඇත්ත වශයෙන් ම ඒ උදවියත් හොඳින් ම දන්නවා මේ දේවල් සිදු වුණු බව.

බෞඩයන් වශයෙන් අප සැම ආගම් කෙරෙහි ම ඉවසීම දක්වනවා. මා ඉහතින් සඳහන් කළ පරිදි – අප බෞද්ධ විහාරයක් සාදන විට එහි පසෙක හින්දු දේව රූප සඳහා ද තැනක් වෙන් කරනවා. ඒක අනිවාර්යයෙන් ම කරන දෙයක්. අප හින්දු දේව රූප කඩා බිඳ දමන්නේ නැහැ.

ඒ. අමිර්තලිංගම් මහතා

1977 දී හින්දු කෝවිල් දහනවයක් ම විනාශ කළා.

එම්. සිවසිත්තම්පරම් මහතා

හින්දු රූප නොවෙයි. හින්දු පූජකවරු පමණ යි.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මා දැන් ගරු සභාව ඉදිරියේ කියවූයේ, දේශපාලන ඇඟිලි ගැසීම නිසා රටේ සිදු වන දේ පිළිබඳ වාර්තාවකි. මට අවධාරණය කරන්න ඕනෑ වන්නේ එය යි. ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ පිළිපදින ප්‍රතිපත්තිය, ගන්නා මාර්ගය, නිසා ඇති වන ප්‍රතිඵලය මෙය යි. මේ ප්‍රදේශවල සිංහල බෞඩ සංස්කෘතිය පැවතුණු බවට ඇති අවසාන සාක්ෂ්‍යය පවා මුලිනුපුටා දැමීමේ ප්‍රතිපත්තිය අනුගමනය කිරීමට ආධාර කරන ඇතැම් අය ඉන්නවා. ගරු ඇමති තුමා විසින් වැළැක්විය යුතු දෙයක් තමා එය. උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල මෙය කරන්නේ සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතිය පිළිබඳ දැනට පවතින සලකුණු සියල්ල ම සම්පූර්ණයෙන් ම අකාමකා දැමීමේ අදහස ඇති සූක්ෂම සැලැස්ම පිට යි. උතුර හා නැගෙනහිර මේ ගෙනයන ක්‍රියා මාර්ගය ගැන ගරු ඇමති තුමාගේ දැඩි අවධානය යොමු කොට මෙ වැනි ම්ලේච්ඡ ක්‍රියාවන් වැළැක්වීමට වහා ම පියවර ගන්නවා ඇතැයි මා බලාපොරොත්තු වෙනවා.

1980 නොවැම්බර් මස 18 වැනි දින පාර්ලිමේන්තුවේ දී

(හැන්සාර්ඩ් වාර්තාව: තීරු 1445–1447)

සිරිල් මැතිව් මහතා

මා අසන්නට කමැති යි ඔබගෙන් – මේ විදියේ ත්‍රස්තවාදි කටයුතු කරද්දී යාපනේ දේශපාලන නිදහස තිබෙනවා ද?

යම් කිසිවෙක් ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණෙන් අස් වී එක්සත් ජාතික පක්ෂයට බැඳුණොත්, නැති නම් කවුරු හරි එක්සත් ජාතික පක්ෂ ශාඛා කාර්යාලයක් සැරසුවොත් ඔහුට වෙඩි තියා දමනවා යාපනයේ තිබෙන දේශපාලන නිදහස කුමක් ද? තියෙන එක ම නිදහස ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණට ආධාර කිරීමට පමණ යි. ඔවුන්ට තිබෙන නිදහස එපමණයි. ඒ මන්ත්‍රී තුමා කියනවා – සෑම කොටස් වලට ම ඇති දේශපාලන නිදහස ගැන – සෑම දෙශපාලන පක්ෂවලට ම ඇති දේශපාලන අයිතිවාසිකම් ගැන. නමුත් යාපනේ ජනතාවට අහිමි කොට ඇත්තේ මේ කියන නිදහස ම යි.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

කිසි සේත් ම නැහැ. එසේ දේශපාලන නිදහසක් අහිමි කොට නැහැ. ඔබලාට සීයේට එකක් වත් ඔවුන්ගේ (යාපනේ උදවියගේ) සහයෝගයක් නැහැ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මා ඉදිරිපත් කළ කරුණුවලින් ඔප්පු කර පරිදි යාපනේ ජනතාවට දේශපාලන නිදහස අහිමි කර තිබෙනවා මයි. ඔබලා ඔලුවෙන් හිට ගෙන එසේ නැතැයි කිව්වත් යාපනේ අද සිදු වන්නේ එය යි.

එම්. සිවසිතම්පරම් මහතා

කිසි ම ආකාරයකින් වත් නිදහස අහිමි කරලා නැහැ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

මේ තර්ජනවලින් ඔවුන් සියලු දෙනා ම භයින් ත්‍රස්ත වී සිටීම පුදුමයක් නෙවි.

එම්. සිවසිත්තම්පරම් මහතා

නැහැ. කිසිවකුට තර්ජනය කොට නැහැ.

සිරිල් මැතිව් මහතා

ඔබට එසේ නැතැයි කියන්නට පුළුවනි. මා වාර්තාගත වී ඇති දේ ඉදිරිපත් කළා.

එම්. සිවසිත්කම්පරම් මහතා

ඔබ කිසි ම තේරුමක් නැති දේ කථා කරනවා; ඔබ නොදන්නා අනන්මනන් කියවනවා.

සිරිල් මැතිව් මහතා

1970 සිට ඔබේ වාර්තාව යි ඒ.

වී. යෝගේස්වරම් මහතා

ගරු ඇමති තුමා යාපනයට පැමිණි අවස්ථාවේ පෙරහැරකින් කැඳවාගෙන ගියා. ඔබ පෙරහැරකින් කැඳවාගෙන ගොස් මල් මාලා ඉහටත් උඩින් පැලැන්දෙව්වා.

සිරිල් මැතිව් මහතා

ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ කෙනෙක් පක්ෂය මාරු කළොත් ඔහුට වෙඩි තියනවා. ඔහු මරණයට පත් කරනවා. ඔහු අමු අමුවේ මරා දමනවා. මෙන්න මේ කරුණයි මට අවධාරණයෙන් කියන්ට ඕනෑ. ඒ අය යාපනේ වැසියන් ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ ආධාර කරුවන්, යාපනේ පොදු ඡන්දදායකයන්, ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියාවලින් බිය වද්ද තිබෙනවා.

එම්. සිවසිත්තම්පරම් මහතා

ඔබ කියන දේවලින් කිසිවකු පැහැදීමකට පත් වන්නේ නැහැ. මම හෙට කියා දෙන්නම් ඔබ සේරුවිල දී ද්‍රවිඩ අය ගැන කළ ප්‍රකාශය. අශිෂ්ටයන් ගැන ඔබ කී දේ මම හෙට කියා දෙන්නම්.

සිරිල් මැතිව් මහතා

ආගමික පූජනීය ස්ථාන කඩා බිඳ දමන්නෝ අශිෂ්ටයෝ. ගරු කථානායක තුමනි, උතුරු පළාතේ හෝ නැගෙනහිර පළාතේ ඇති, බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන විනාශ කිරීමට කිසිවෙක් තීරණය කළා නම් මා ඒ අය හඳුන්වන්නේ අශිෂ්ටයන් හැටියට – ම්ලේච්ඡයන් හැටියට.

ඒ අය මේ ප්‍රදේශයේ තිබෙන බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන විනාශ කරන්නට හදන්නේ මේ ප්‍රදේශයේ සිංහල සංස්කෘතියක් තිබුණේ නැතැයි ඔප්පු කරන්නට. මෙන්න මේකයි ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ නියම සැලැස්ම. ඒ අය විසින් සංවිධානාත්මක ව ගෙන යනු ලබන වැඩපිළිවෙළ මෙය යි. ඔවුන්ගේ ඊළාම් ඉල්ලීමේ ප්‍රතිපත්තිය අනුව එ වැනි තත්ත්වයක් අනිවාර්යයෙන් ම ඇති වෙනවා, කථානායකතුමනි.

උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල කවර කාලෙක වත් සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියක් නොතිබුණු බව ඔප්පු කරන්නට ඔවුන්ට උවමනා වී තිබෙනවා. මේ පිළිබඳ ඇති සෑම සලකුණක් හෝ නෂ්ටාවශේෂයක් ම, සෑම දාගබක් ම, සෑම විහාරයක් ම අකාමකා දමා සදහට ම විනාශ කරන්නට ඔවුන් ආයාසයක් දරනවා. මේ ගරු සභා ගර්භයේ දී මා නඟන චෝදනාව එයයි. මා දන් කියා සිටිනවා එවැනි විනාශකාරී දේ කරන සෑම කෙනකු ම ම්ලේච්ඡයකු බව. ඔවුහු අශිෂ්ට ම්ලේච්ඡයෝ.

පස් වන පරිච්ඡේදය

උතුරු–නැගෙනහිර පළාත්වල දැනට සොයාගෙන ඇති වැදගත් ඓතිහාසික බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන පිළිබඳ (පුරාවස්තු) නාම මාලාව

(පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙනි)

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ (වර්තමාන මුලතිව් දිස්ත්‍රික්කය ද ඇතුළත් ව) පුරාවස්තු සහිත ස්ථාන නාම ලේඛනය

වවුනියාව

01. මඩුකන්ද – ශ්‍රී දළඳ විහාරය
02. මන්ත්‍රී විහාරය
03. ඇටඹගස්කඩ
04. කරඩින්කුලම – ඇටඹගස්කඩ අසල
05. සමලන්කුලම
06. තම්බගල්කුලම – කොත්එළිය අසල
07. තාඩික්කුලම (වවුනියා නගරය අසල)
08. තෝනිගල – ව. සිට හැ. 6 ක් පමණ සුප්‍රසිද්ධ තෝනිගල සෙල්ලිපිය
09. ඊරම්පෙරියකුලම
10. මහමයිලන්කුලම — මඩුකන්දෙන් හැරී සැතපුම් 4 ක් පමණ
11. පඩිවෙට්ටු-කුලම — එම —
12. උප්පුකුලම (ලුණු වැව) — එම —
13. අලගල්ල – ඊරම්පෙරිය කුලමෙන් හැරී යා යුතු ය.
14. තපස්ස වෙල්ලිය – මාමඩුව අසල
15. මහකච්චම් කොඩිය
16. එරුපොතාන
17. පෙරියපුලියම්කුලම් වලය (කිඹුලාගල)

} නන්දිමිතුගේ ගම් පෙදෙස
ප්‍රාචීන කාණ්ඩරාජය
ක්‍රි. පූ. සෙල්ලිපි 55 යි.

18. නීරාවිය – නුවර – යාපනය පාරේ 130 කණුව අසලින් දකුණට හැරී යා යුතු ය.
19. පීරප්පන්මඩුව
20. කලුකුන්දන්මඩුව – ඊරම්පෙරියකුලම අසල
21. කල්නාට්ටන්කුලම
22. නෙඩුක්කුලම – පාවන්කුලම පාරේ
23. ඕමන්ද – යාපනය පාර
24. කරඩික්කුලම
25. නොච්චිමොඩඩෙයි – යාපනය පාර අසල
26. පාවක්කුලම – 1. වැව බැම්ම මත
    2. බූ ඔය ඉවුරෙහි අක්කර 25 ක් පමණ ප්‍රදේශය
    3. සෙල් ලිපිය – එල්. බී. කොලනිය : පාසල අසල
27. වාරිකොට්ටුඌරුව – ගල්පාලම (උළුක්කුලම)
28. වෙහෙරබැන්ද වැව
29. හළඹගස්වැව (තලාගම වැව)

30. නෙරියකුලම, මරදන්මඩුව (චෛත්‍යයක්, පොකුණක් සහ වෙනත් අවශේෂ)
31. කිලිනොච්චි (බුදු පිළිමයක් සහ වෙනත් පුරාවස්තු)
32. මඩුකන්දේ බැලුම්ගල
33. නොඩුන්කර්නිහි (වව්නියා මුලතිව් පාරේ මුලතිව් සිට 20–21 කණු අසල චෛත්‍යයක් හා විහාරයක් හා වෙනත් නටබුන්
34. මුදලියාර්කුලම්
35. මෙහන්තාන්කුලම් (මන්නාරම් පාරේ 109 කණුව අසල
36. ඩෙලර්පාම් (වව්නියා උතුර ප්‍රා. උ. දි.)
37. කොන්තරායන්කුලම් – (වෙට්ටිකුලම් සිට සැ. 07 පමණ වම්පසට ගියවිට)
38. කන්නිමඩුව (කොන්තරායන්කුලමට හැරෙන හන්දියේ බටහිර දෙසට සැතපුමක් ගිය විට)
39. ගල්කිරියාගම කන්ද
40. කිරි විහාරය (ඇටඹගස්කඩ වැවේ බැම්ම දිගේ ගිය විට)
41. ලුණුවණීගල (මාමඩුවේ සිට බෝගස්වැවට යන මහකච්චිකුඩි පාරේ)
42. රාජදෙරේගේ ඉඩම (වාරිකට්ටියූර් පාරේ තැපැල්පෙට්ටිය හන්දිය අසල)
43. පොක්කරවන්නි
44. මහඋලාන්කුලම් (වව්නියාවේ සිට සැතපුම් 03 ක් දකුණට
45. පිලිකුලම්පාම්
46. තිඹිරිවැව (මහපොතානේ කෝන්වැව හන්දියේ නැගෙනහිරට සැ. 03 ක් ගිය විට)
47. තාඩිකුලම් (සෙල්ලිපියක් සොයාගෙන ඇත)
48. නොච්චිමොට්ටෙයි
49. පරනාට්ටන්කුලම්
50. ඇටඹගස්කඩ (වව්නියාවේ සිට සැතපුම් 07 ක් ඔබ්බෙන් මාමඩුව පාරේ)
51. මුරිප්පු (කිලිනොච්චි)
52. මුරිතන්ඩි (තිරුමුරිකන්ඩියේ සිට (149 කණුව) නුවර පාරේ සැ. 03 ක් නැගෙනහිරට)
53. බෝගස්වැව (එරුපොගහ (මහකච්චම් කොඩිගේ හැරී බෝගස්වැව දෙසට)
54. රුවන්මඩුව – කාලිංග බිසව මාගණ්ඩි සිටි ස්ථානය
55. වෙට්ටිකුලම – (කල්ආරු අසල – මැදවච්චිය – මූතූර් පාර) දගබ සැ. 2 1/3 බටහිරට කඩමණ්ඩියේ සිට
56. ඉලුපයිකුලම්
57. මොහාන්තාන් කුලම
58. කල්ආරු අසල
59. කල්ආරු අමුණ
60. මැණික්පාම් අසල
61. ඉන්ටර්මීක්ස්පාම් අසල – බෝධිසත්ව ප්‍රතිමා, කොළඹ කෞතුකාගාරය
62. පට්ටකාට්ටුවේලි
63. අප්පාපිල්ලේගේ ඉඩම
64. මුලතිව් – මුලතිව් කාසි
65. මොල්ලියාවල – නම් පොතේ සඳහන් වේ.
66. වෙඩුකිනාරමලය
67. තුතුමඩුයාය
68. මාලිකෙයි
69. මටච්ට්ටිකුලම්
70. පාලයි මොඩඩෙයි
71. පෙරියමාරඉලුප්පෙයි
72. කුක්කුමරන්ඩි
73. වඩමරිච්චි
74. මඩවෙලිකුලම්
75. අරියමඩු
76. කුම්බර්ණමලෙයි – චිත්‍ර
77. කන්චුරාමොඩඩෙයි
78. කෝවිල්පුලියම්කුලම්

79. පතන්ගම
80. පෙරියකුලම්
81. කොන්ගරායම්කුලම්
82. කනගණයන්කුලම්
83. කුරුන්දන්කුලම් (කුරුන්දවශෝක විහාරය)
84. කුරුන්දන්උදුර්
85. මුරුකමඩු
86. පුවරසන්කුලම්
87. ඉරානෙයි ඉලුප්පන්කුලම්
88. චින්නපුවරසන්කුලම්
89. මටවුවයින්තන්කුලම්
90. වෙල්ලයියාවිල්ලු
91. පනෙයියන්කුලම්
92. මෙට්ටුකුලම්
93. ඉරසෙන්තිරම්කුලම්
94. මෙට්කුමුල්ලෙයි
95. ඌන්ජල්කට්ටු
96. පට්ටිකුඩිඉරුප්පු
97. කඩ්ඩමලෙයි – කාලිංග රජ මහණ වී සිටි ස්ථානය – මත්තවිහාරය
98. නෙඩුන්කර්නි – හා අවට බහුල ලෙස පුරාවස්තු තිබේ.
99. කෝකිලායි – සීගිරි පද්‍යවල සඳහන් වේ.
100. සෙන්ගල්නීරාවිය
101. කඩුබලගාම – තෝනිගල සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් වේ.
102. නකනගර – පදවිය අසබ සෙල්ලිපියක සඳහන් වේ.
103. රාජමිත්තක
104. මහතාලිහ ගම – ත්‍රිපිටකය ලියූ ස්ථානය විය හැකි ය. මාතුලා බගිනියාන ලෙණේ – යනුවෙන් සෙල්ලිපියක් නීරාවියෙහි තිබේ. වවුනියා නගරයේ සිට හැ. 10 ක් පමණ ඊසාන පාචීනඛණ්ඩ රාණියෙහි පිහිටා ඇත.
105. චූලනාගලෙණ – පෙරිය පුලියම්කුලම්මලයේ
106. පියන්ගල් විහාරය
107. අලව්ච්චි – ඊරටිපෙරියකුලම් වැව – වාරිමාගී සිතියමෙහි එම නමින් ලකුණු කර ඇත.
108. මුදලියාකුලම – සෙල්ලිපිය
109. ඔටියමලෙයි
110. මන්නකන්දල් – දෙමළ සෙල්ලිපිය 12 වන සියවස පැරණි කාසි
111. පෙරියකුලම්
112. වඩුවෙට්ටිකුලම්
113. මුරුතමඩු
114. පුලියම්කුලම්
115. චින්තපුවරසන්කුලම් (නොච්චිකුලම් පාර)
116. තන්තිමුරිප්පුකුලම් (කෝකිලායි)
117. කොට්ටිපනිඔඩායිකුලම් (කෝකිලායි)
118. කඩුකුලම්
119. ඉරානෙයි ඉල්පන්කුලම්
120. මඩවරිච්චි

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කය

01. තිරුකේත්තීශ්වරම්
02. ඉරුවිල
03. කුරුපුලියන්කුලම්

යාපනය දිස්ත්‍රික්කය

01. වල්ලිපුරම්
02. කන්දරෝදය (කදුරුගොඩ විහාරය)
03. චුන්නාකම්
04. චඩ්ඩුමාකඩ්ඩු
05. සම්බිල්තුරෙයි
06. ගෝතමඑවත්ත – කාට්ටුපුලම්
07. පරාලෙයි
08. මුත්තුර්
09. නාගදීපය
10. නාගවිහාරය (අරියකුලම්)
11. අල්ලෙයිපිටාට
12. නිලවරෙයි
13. උරුන්පුරම
14. වවුනිකුලම්
15. කොඩ්ඩියවත්තෙයි
16. මල්ලාකම්
17. මහයියපිටි
18. උඩුවිල්
19. පුලොලි

ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කය

01. කන්තලේ වාන්ඇල නම් ස්ථානයේ දගැබක සහ වෙනත් නෂ්ටාවශේෂ ඇත. මේ ස්ථානයට පන්සල් වත්ත කියාත් ' මණි අරසන්කුලම් ' කියාත් කියති.
02. කිලිවෙඩ්ඩි දෙහිවත්ත ගම්සභා කාර්යාලයට නුදුරින් පිහිටි රජයේ කැලෑවේ පැරණි දගැබක් සහ ගල් කුලුනු ආදී නටබුන් රාශියක් ඇත.
03. බටහිර කට්ටකුලම් පත්තුවේ මොරවැව ජනපදයේ සිරි ගජබාලෙන් විහාරස්ථානය.
04. ශ්‍රී අග්බෝපුර රජ මහා විහාරය.
05. තිරියාය
06. ගෝකර්ණ විහාරය (කෝනේශ්වරම් කෝවිල)
07. මැදවච්චිය ශ්‍රී රජ මහා විහාරය, බටහිර කට්ටුකුලම් පත්තුව.
08. කුච්චවේලිය
09. ලංකාපටුන (ඉලංකෛතුරෙයි)
10. කුච්චවේලියේ ඌරාකැට ළිඳ
11. සෙම්බිමලේ
12. නල්ලම්පත්තුව හන්දිය අසල ගල් කොරිය ඉදිරි පිට කැලයේ ගල් කණු 20 ක් මධ්‍යයේ ඇති බුදු පිළිමය අතුරුදහන් වී ඇත. එකී ගල් කණුවක බ්‍රහ්මී අක්ෂර ඇත. වෙන බුදු පිළිමයක් ද ඇත.
13. තිරියාය මාර්ගයේ කැලයේ අඩි 18 ක් පමණ උස දගැබක් ඇත.
14. කුච්චවේලි පොලිස් වසමේ ජෝන් මාමා යන අයගේ හේනට නුදුරින් පැරණි පොකුණක් සහ දගැබක් ද ආරාමයක අවශේෂ ද ඇත.
15. සැ. 05 කණුව අසල දගැබ දෙකක්, මල් ආසන සහ වෙනත් නටබුන් ඇත.
16. කුච්චවේලි ප්‍රදේශයේ ආලන්කුලම අසල දගැබ අවශේෂ ඇත.
17. වෙල්ගම් වෙහෙර
18. සේරුවිල
19. සෝමපුර දක්ෂිණාරාමය
20. මොරවැව ට්‍රැක්ට් 6 කොටසේ බුදු පිළිමයක් සහ වෙනත් පුරාවස්තු ඇත.
21. සෝමපුර පශ්චිමාරාමය
22. රන්ගිරි උල්පත
23. පුලියන්ඩිකුලම
24. පූර්වාරාමය, ගෝමරන්කඩවල
25. වෙහෙරබැදිකන්ද, කිඹුල්මැටියාව
26. කින්නගමේ අලන්කර්තිහි කටායුනයි නම් ස්ථානයේ මධ්‍ය අනුරාධපුර යුගයේ බෞද්ධ නටබුන් ඇත.
27. අල්ල කන්තලේ පාරේ 16 වන සහ 14 වන කණුවලට නුදුරින් දගැබ දෙකක් ද, වැඩ හිඳිනා බුදු පිළිමයක් ද වෙනත් නටබුන් ද ඇත.
28. මුතූර්හි මහවැලි ගඟ උතුරේ කැලයේ නටබුන් රාශියක් ඇත.

29. රිදී කන්ද (කන්දමාංරාව)
30. මාන්කුලම් ඔඩ්ඩිසුඩ්ඩන් පුතුකුඩුයිරුප්පු පාරේ 75 වැනි සැතපුම් කණුව අසළ බුදු පිළිමයක් සහ වෙනත් නටබුන්.
31. කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය පිහිටි ස්ථානය.
32. ගල්මැටියාව වැව අසල බුදු පිළිමයක් සහ ගල් කණු ඇත.
33. පරම්පත්ජක වැව අසල පැරණි දගැබක හා ගොඩනැගිලිවල නටබුන් ඇත.
34. හීන්ගහ ව්‍යාපාරයේ සිට සැ. 2 1/2 ක් පමණ කැලේ ගිය විට ඇති පැරණි ගල් පාලම අසළ පැරණි දගැබක් සහ පුරාවස්තු ඇත.
35. මුතූර් ප්‍රා. ආ. නි. කොට්ඨාශයේ 59 වැනි සැතපුම් කණුව අසළ පැරණි දගැබ පිහිටි ස්ථානය.
36. පඩ්ඩිනිමුල්හි ගල් කණු, කොරුවක්ගල් ආදී නටබුන් පිහිටි ස්ථාන.
37. යාම්පූර් ග්‍රාමයේ නෙළුම් මල් පෙති කොටා ඇති මල් ආසනය ආදී නටබුන් ඇති ස්ථානය.
38. සේරුවිල ප්‍රා. ආ. නි. කොටසේ පන්සල් ගොඩැල්ල නමැති ස්ථානය.
39. මණ්ඩල ගිරි විහාරය – බුදු පිළිමයක්, යන්ත්‍ර ගලක්, දගැබක්, සෙල්ලිපියක් ඇති ස්ථානය.
40. ආරාම කන්ද – පැරණි දගැබක්, පොකුණක් හා සෙල්ලිපි.
41. කන්තලේ දුම්කොළ වගාවේ පිහිටි දගැබ.
42. කොම්බනච්චි (උතුරු කොටස)
43. පොරමඩු
44. කොට්ටන්ඩොලේ
45. කල්ලාර් පාරේ කඩු මැදුරට උතුරින් පිහිටි පුරාවස්තු.
46. පවනේ.
47. ත්‍රිකුණාමල – මඩකලපු මාර්ගයේ 58, 59 සැතපුම් කණු අසළ වෙහෙර දෙකක නටබුන්.
48. ත්‍රිකුණාමලයේ සිට සැ. 05 ක් පමණ දුරින් පිහිටි ආන්දම්කුලම්.
49. ගල්මැටියාව – කොළඹ – ත්‍රිකුණාමල පාරේ.
50. සූනෙත්‍රාවැව නටබුන්.
51. කන්තලේ පැට්රෝල් ගබඩාව ඉදිරි පිට කඳු ගැටයෙහි ඇති පැරණි දගැබ අවශේෂ.
52. කන්තලේ සීනි සංයුක්ත මණ්ඩල භූමියෙහි පුරාවස්තු – බුදු පිළිමාදිය.
53. පුල්මුඩේ අරඩිමලේ ප්‍රදේශය.
54. අල්ලේ ජනපදයේ පල්ලේවෙල.
55. වෙළුවත්ත රජ මහා විහාරය.
56. ත්‍රිකුණාමලය – කන්තලේ පාරේ සැ. 6 ක් පමණ ගොස් 153/11 බෝක්කුව පසු කළ වහා ම කුඹුරේ ඇති දගැබේ අවශේෂ.
57. රජ මහා විහාරය, රජ ඇල.
58. ත්‍රිකුණාමලය – කන්තලේ පාරේ කි. මී. 246 කනුවේ අසළ ඇති තේක්කවත්තේ දගැබක නටබුන් ඇත.
59. කන්තලේ ප්‍රධාන මාර්ගයට පැමිණ මද දුරක් ගොස් දකුණට හැරී බඹ 16 ක් පමණ දුම්රිය මාර්ගය අසල දගැබක් ඇත.
60. ත්‍රිකුණාමලය දෙසට එන විට ප්‍රධාන මාර්ගයේ 153/13 දරන බෝක්කුව අසලින් වමට හැරී සැතපුමක් ගුරු පාරේ ගිය විට දගැබක් ඇත. මෙහි තිබූ සෙල්ලිපිය කෞතුකාගාරයට භාර දී ඇත,
61. කුච්චවේලි නගරය පසු කර තිරියාය දෙසට සැතපුම් 6 ක් පමණ දුර ගිය පසු දක්නට තිබූ බුදු පිළිමය විනාශ කර ඇත.
62. ගල්මඩුව : කුච්චවේලි – ගෝමරන්කඩවල පාරේ 4/1 බෝක්කුව ළඟින් වමට හැරී අමුණ පාරේ සැ. 03 ක් ගිය විට.
63. කෝවිලි ගොඩැල්ල, නීලහෙලගම.
64. කගවෙලිගම, දෙහිවත්ත.
65. තිරියායේ ගිරිහඬු සෑයට සැ. 2 ක් දුරින් බස්නාහිර පැත්තට යාන් ඔය අසල වන මැද දගැබක නටබුන්, වටදගෙයක්.
66. කුඹුක්වැව, මොරවැට.
67. ත්‍රිකුණාමලය – අනුරාධපුර පාරේ 10 වැනි සැතපුම් කණුව අසල මරංවාඩිය පාරේ දගැබ දෙකක් නටබුන් හා වෙනත් ගොඩනැගිලි.
68. නල්ලම්පත්තුවේ 17 වැනි සැතපුම් කණුව ආසන්න ව පැරණි ගල් කණු සහිත නටබුන් ස්ථානයක්.
69. එම ස්ථානයට යාබදව හේනක බුදු පිළිමයක් සහිත පැරණි විහාර නටබුන්.

70. කොට්ටුකුලම් පස්නාර් පොලිසියේ සිට සැ. 08 ක් පමණ දුරින් කැලයේ දගැබක්, බුදු පිළිමයක් සහිත නටබුන්.
71. මාරියකුලම.
72. තෙප්පූර්.
73. ත්‍රිකුණාමලය අනුරාධපුර පාරේ කුඹුක් වැව සන්දියෙන් වමට හැරී ගිය විට පන්සල්.
74. බටහිර කුඹුක්වැව තඹරාවැවගම පටන්ගන්නා ස්ථානය අසල ජලය ගලා බස්නා ඇල ආශ්‍රිත ව ඇති පුරාවස්තු බුදු පිළිමය ආදිය.
75. ත්‍රිකුණාමලය – අනුරාධපුර පාරේ බටහිර කුඹුක්වැව (දැනට මහදිවුල්වැව) ව්‍යාපාරය අසල 92 වැනි සැතපුම් කණුව අසලින් කැලයේ ඇති බුදු පිළිමය ආදී පුරාවස්තු.
76. වෙරිගල් - බෞද්ධ ස්තූප ආදිය
77. තිරුමංගලාව
78. කිවලකඹවල පහළ නටබුන්
79. සේරුනුවර මංසන්ධියේ බෝ මළු විහාරය
80. වෙහෙරවැඩි කන්ද (හා පැටියාව)
81. විල්ගම් වෙහෙර
82. කුලාවඩිකුලම්
83. නිලපන්තික්කම්කුලම් වැව අසල නටබුන්
84. මාන්දන්කුලම් අසල නටබුන්
85. මඩුවන්කුලම්, කුට්ටවෙලි
86. මයිලවැව පාසල අසල දාගැබ
87. නයාගල
88. විල්පතාකුලම් (2 වන කණුව අසල)
89. මෛත්‍රී වැව පාරේ නටබුන්
90. නාමල්වත්ත විහාරය
91. මොරවැව ව්‍යාප්ති කොලනිය
92. බාවාමලේ
93. වාන්ඇල ජනපද සීමාවේ අබ්දුල් සකාර් නමැති අයගේ අවසර ඉඩමේ
94. බටහිර තඹලගමුව යුනිට් 17 කොළනියේ සේනවල්ලි වැව අසල නටබුන්
95. }
96. } කන්තලේ මහවැලි සංවර්ධන මණ්ඩලයට අයත් ප්‍රදේශයේ ස්ථාන තුනක්.
97. }
98. මහදිවුල්වැව නටබුන්.
99. හැළඹවැව.
100. මැදවච්චිය ග්‍රා. සේ. නි. වසම තුළ මැදවච්චිය ගාව ආසන්නයේ ඇති බුදු පිළිම සහිත පුරාවස්තු.
101. එළන්දකුලම් - කුච්චවෙලි අසල.

මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කය

01. තෙළුගල
02. පොතුවිල්
03. එත්තම
04. ජයරම්පොල
05. රංගම
06. සංගමකන්ද
07. කිරිමුත්තිපාල විහාරය
08. කොටවෙහෙර
09. කිරලාගල
10. රොට්ටෙයි විහාරය
11. ලංකා විහාරය
12. කිණ්ණරගළ
13. හුළනුගේ
14. බඹරගස්තලාව
15. තාන්තොන් ඊස්වරන් කෝවිල (කොක්කඩිම්වොලෙයි) බෞද්ධ විහාරයකි.
16. කෝපාවලි
17. මංගලඔය (මහඔය) (මාවඩිබ්‍රහ්මාරිග්‍රාමම්)
18. කෝරළේපත්තු – පුනානි කවුඩාගල (දමවිය මඩුකුලම් අසල)

19. පුල්ලුමලේ (මහඔය - අම්පාර පාරේ 29 වන කණු අසලින් සැ. 4 ක් කැළැව
20. අකරණ (වකනෙරි කොටස)
21. බැරැන්ඩිකැප්
22. කරවකුකුලම්
23. දඹලියද්දේගල
24. මාඩඩිඩේ
25. නියන්කල්ලුකුලම්
26. කිරිමැටිආරු
27. පඩඑන්නතමලේ

අම්පාර දිස්ත්‍රික්කය

01. රජගල
02. දීඝවාපිය
03. පුළුකුණාව
04. සමන්ගල
05. කොටවෙහෙර
06. මඟුල් මහා විහාරය
07. ලාහුගල
08. කුඩුම්බිගල
09. නිලගිරිසෑය
10. මූදුමහවිහාරය
11. කඳූරුගොඩ
12. ශාස්ත්‍රවෙල විහාරය
13. ගොනාගොල්ල
14. මුල්ලිකුලම්මලෙයි
15. කන්ජිකුඹිආරු
16. මලයඩකන්ද
17. ලාහුගල කොටවෙහෙර
18. පල්ලන්ඔය
19. වෙහෙරපුදම
20. කොක්නගර ජනපදය
21. බුද්දංගල
22. මූවංගල
23. ගනේගම විහාරය
24. බක්කිඇල්ල
25. කිවුලේගම
26. වාවින්න
27. පහන්ගොඩ විහාරය
28. පරණගම - බක්කිඇල්ල

හ වන පරිච්ඡේදය

රාජ්‍ය සංස්ථා බෞද්ධ සමිති සම්මේලනයේ ගරු සභාපති

සී. සිරිල් මැතිව් මහතා

1979 ජුනි මස 20 වැනි දින
ත්‍රෛනිකායික මහානායක ස්වාමීන් වහන්සේලා වෙත
යවන ලද සන්දේශය

ත්‍රෛනිකායික මහා නායක ස්වාමීන් වහන්සේලා වෙත යවන ලද සන්දේශයේ පිටපතකි

වර්ෂ 1979 ක් වූ ජූනි මස 20 වැනි දින,
කොළඹ 7, බාන්ස් පෙදෙසේ,
අංක 101 දරන නිවසේ දී ය.

ගෞරවනීය මහා නායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්ස,

ශ්‍රී ලංකාවේ අති පූජනීය මහා සංඝරත්නය ඇතුළත් වන සියලු නිකායන්හි මහා නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේලා ප්‍රමුඛ මහා සංඝයා වහන්සේලා අගනුවරට වැඩම කොට, අතිවිශාල සංඝ සභා රැස්වීමක් පැවැත්වීමට සූදානමක් ඇති බව සහ එම රැස්වීමේ දී ඉදිරිපත් කිරීමට බලාපොරොත්තු වන බවට පුවත් පත් වාර්තාවල සඳහන් වී තිබුණු කාරණා සිතා බලා, ජාත්‍යාලයෙන් හා ආගම භක්තියෙන් යුතුව, පහත සඳහන් කරුණු අතිගරු මහානායක මාහිමිපාණන් වහන්සේලාගේ විශේෂ අවධානය පිණිස නමස්කාර පූර්වක ව මෙසේ ලියා ඉදිරිපත් කර සිටිමි.

වසර දහස් ගණනක් මුළුල්ලේ ශ්‍රී ලංකාද්වීපයේත්, සිංහල ජාතියේත්, සම්බුද්ධ ශාසනයේත්, පැවැත්මට හා උන්නතියට තර්ජන එල්ල වූ හැම අවස්ථාවක ම ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් ඉදිරිපත් ව කටයුතු කළ මහා සංඝරත්නයට මගේ භක්තිප්‍රණාමය පුද කරන අතර, නොබෝ දිනකින් අගනුවර දී පැවැත්වීමට නියමිත මහා සංඝ සභාවේ අරමුණ පහත සඳහන් පරිදි සංශෝධනය කොට, මහජන මතයක් ගොඩ නැඟුව හොත්, අති පූජ්‍ය මහා සංඝරත්නය අතින් මේ අවස්ථාවේ දී ඉටු විය යුතු උදාරතර යුතුකමක් ඉටු වුණා වන බව පෙන්වා දීමට අවසර පතමි.

1. කවර ජාතිකයකු විසින් වුවත්, මේ රට බෙදීමට කරන යෝජනාවන්, ප්‍රචාරයන් හා ප්‍රයත්න යන් සහමුලින් ම හෙළා දකින අතර, එ වැනි දේ කිරීමට ඉදිරිපත් වීම් රාජද්‍රෝහී ක්‍රියාවන් ලෙස සලකා, දඬුවම් දීමට හැකි වන පරිදි නීති පැනවිය යුතු බව පෙන්වා දීමට,

2. ශතවර්ෂ ගණනක් මුළුල්ලේ මේ රටේ උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල වනගහනවලට යට වී පැවති පුරාවස්තු, ද්‍රවිඩ ජනතාව විසින් කරගෙන යන විනාශ කිරීම්වලින් බේරාගත යුතු බව මහා සංඝරත්නය පෙන්වා දෙන බවත්, සිංහල ජාතියේ සංස්කෘතියත් සභ්‍යත්වයත් රැක දුන් පැරණි වෙහෙර විහාරවල නෂ්ටාවශේෂයන් වූ ඒ පුරාවස්තු ආරක්ෂා කොට, පුනරුත්ථාපනය කිරීම මේ දැහැමි රජයේ යුතුකමක් හා වගකීමක් බව පෙන්වා දීමට,

3. ද්‍රවිඩ ජනතාව විසින් කරන ලද එවැනි විනාශයන්ට පාත්‍ර වූ සමහර තැන් බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයන් පැවති ස්ථාන බව ඔප්පු කර ගැනීමට පවා අද දුෂ්කරතා පැන නැඟී ඇත. කාවන්තිස්ස මහ රජු විසින් කරවා ඇති සේරුවිල මංගල මහා සෑයට අනුබද්ධ ව රෝපණය කර තිබුණ බව සඳහන් වන, අද කිලිවෙඩ්ඩි නම් ද්‍රවිඩ නමකින් හඳුන්වන ස්ථානයේ පිහිටා තිබී

වර්ෂ 1976 දී අවසන් කොටස ද කපා පුළුස්සා අළු කොට දමා ඇති ඓතිහාසික ශ්‍රී වර්ධන බෝධීන් වහන්සේ වැඩසිටි ස්ථානය බෞද්ධයින්ට අයත් ස්ථානයක් බව පමණක් වත් ඔප්පු කර ගැනීමට ඇත්තේ එම ප්‍රදේශයේ සේවය කළ ආදායම් පාලක නිලධාරියකු විසින් 1950 දී ඉදිරිපත් කරන ලද වාර්තාවක එකී ස්ථානයේ මිටි ගල්ටැම් කීපයක් තිබුණු බවත්, එම බෝධිය පැරණි වෘක්ෂයක් බවත් ප්‍රකාශ වන සටහනක් තිබීම පමණකි. ත්‍රිකුණාමලයේ ගෝකණ්ණ චෛත්‍යයට අනුබද්ධ බෝධියට ද අත් වූයේ එම ඉරණම ම ය. නැගෙනහිර පළාතේ ඇති පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල, නෂ්ටාවශේෂ පැවැති ස්ථාන රාශියක් ම විනාශ යට පත් කොට, ඒ තැන්වල ගොවිපළවල්, හරක් මඩු සහ පෞද්ගලික නිවාස තනා තිබී මත් මැතක දී ත්‍රිකුණාමලයේ කුච්චවේලි නම් ස්ථානයේ තිබී පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට සම්භ වී ඇති, දුර්වර්ණ කොට මකා දැමීමට තැත් කළ සෙල්ලිපිය පිළිබඳ සිද්ධියත්, සෑම්බු මලේ නම් ස්ථානයක පැවැති, බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක නෂ්ටාවශේෂයන් අතර තිබූ දගැබක් හාරා තිබීමත් ඒ අසල මැතක් වන තුරු තිබුණු විශාල ප්‍රතිමාවක් අතුරුදහන් වීමත් එම ස්ථානයේ නවීන ගොඩනැගිල්ලක් ඉදි කිරීමත් යනාදිය ගැන සලකා බලන විට මෙම තත්ත්වයේ බරපතලකම පැහැදිලි වනු ඇත. එම නිසා දිවයිනේ සෑම පළාතක ම දැනට සොයා ගෙන ඇත්තා වූත් ඉදිරියට සොයා ගන්නා වූත් බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානවල නෂ්ටාවශේෂ ඇති තැන් පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත ප්‍රදේශ බවට ගැසට් නිවේදන මගින් ප්‍රකාශයට පත් කොට, මැන වෙන් කොට මායිම් සනිටුහන් කරවා පසු ව විනාශ කළ නොහැකි වන පරිදි පුරාවිද්‍යා සිතියම්වල අන්තර්ගත කර තැබිය යුතු බව පෙන්වාදීමට,

4. සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන බෝධීන් වහන්සේ සහ එවැනි "පූජනීය බෝ රුක්" විනාශ කර ඇති ස්ථානවල ශ්‍රී මහා බෝධි අංකුර රෝපණය කිරීමට පියවර ගන්නා ලෙස අවධාරණයෙන් පෙන්වා දීමට,

5. යම් කිසි එක් ස්ථානයක් පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත භූමියක් බවට පත් කළ අවස්ථාවේ පටන් එම ස්ථානය ආරක්ෂා කිරීමට ඉදිරිපත් වන, බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් වන්නේ ද, උන් වහන්සේට එහි පදිංචි වීමට කිසි දු අවහිරයක් නො කළ යුතු බව පෙන්වා දීමට,

6. නටබුන් වෙහෙර විහාර ආරක්ෂා කරමින්, පුනරුත්ථාපනය කිරීම පිණිස සිය කැමැත්තෙන් එසේ ඉදිරිපත් වන මහා සංඝයා වහන්සේට එම ස්ථානවල පදිංචියේ නීත්‍යානුකූල භාවය ඇති කර දිය යුතු අතර, උන්වහන්සේගේ ආරක්ෂාව හා සිවුපසය සැලසෙන පරිදි එම සිද්ධ ස්ථාන අවට බෞද්ධ ජනාවාස ඇතිකර ගැනීමට පූර්ණ අනුග්‍රහය සලසා දිය යුතු බව සිංහල ජාතියේත් සම්බුද්ධ ශාසනයේත් චිරස්ථිතිය පතා අනිවාර්යයෙන් ම කළ යුතු දෙයක් බව පෙන්වාදීමට හා

7. බෞද්ධාගමේ චිරස්ථිතියට හා ව්‍යාප්තියට සතුරුකම් කොට, ඒ මගින් සිංහල ජාතිය වඳ කිරීමේ සංවිධානාත්මක කෲර ව්‍යාපාරයක යෙදී සිටින දේශද්‍රෝහීන්ගෙන් අපේ පැරණි සිද්ධස්ථාන ආරක්ෂා කර ගැනීම පිණිස දීප ව්‍යාප්ත සැලැස්මක් අවශ්‍ය වී තිබෙන මේ අවස්ථාවේ අගනුවර ආසන්නයේ ජනාකීර්ණ ප්‍රදේශවල භික්ෂු වාසයට අගෝචර ස්ථානයන්හි දුෂ්කරතා විඳිමින් ආවාස තනාගෙන පදිංචි වීම වහා නතර කොට දමා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් රක්ෂිත භූමි බවට ප්‍රකාශයට පත් කරන පැරණි වෙහෙර විහාර පිහිටා තිබූ ස්ථාන, ආරක්ෂා කරමින් සංවර්ධනය කිරීමට අප්‍රමාද ව ඉදිරිපත් වන සේ මහා සංඝයා වහන්සේ වෙත අනුශාසනා කිරීමටත්

යෝජිත මහා සංඝ සභාව පියවර ගන්නේ නම්, උද්ගත වී ඇති තත්ත්වයට අපගේ මහා සංඝරත්නය නියමාකාරයෙන් ඉදිරිපත් වූවා වන බව නමස්කාර පූර්වක ව සැළ කර සිටිමි.

මීට – යටහත් කීකරු,

(සී. සිරිල් මැතිව්)

රාජ්‍ය සංස්ථා බෞද්ධ සමිති සම්මේලනයේ සභාපති.

හත් වන පරිච්ඡෙදය

ගරු කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු ඇමති

සී. සිරිල් මැතිව් මැති තුමා

1980 සැප්තැම්බර් මස 19 වැනි දින
දිවයිනේ බෞද්ධ පුරාවස්තු සංරක්ෂණය පිළිබඳ ව
ගරු සංස්කෘතික ඇමති තුමාට යැවූ ලිපිය යි.

බෞද්ධ පුරාවස්තු සංරක්ෂණය පිළිබඳව ගරු සංස්කෘතික ඇමති තුමාට යැවූ ලිපිය

1980 සැප්තැම්බර් මස 19 වැනි දින.

සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ඇමති,
ගරු ඊ. ඇල්. බී. හුරුල්ලේ මැතිතුමා,
සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය,
212, බෞද්ධාලෝක මාවත,
කොළඹ 7.

හිතවත් ඇමති තුමනි,

..................................එ මෙන් ම "සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය" පිළිබඳ ව මා දරන මතය ඔබට පැහැදිලි කිරීම මගේ යුතුකමක් බව මා විශ්වාස කරණ බැවින් එය මෙහි ලා විස්තර කිරීමට මේ අවස්ථාව උපයෝගී කර ගනිමි.

03. රටේ ජාතික, ආගමික හා සංස්කෘතික ප්‍රශ්නවල දී ඔබත් මාත් දරන්නේ එක හා සමාන අදහස් බැවිනුත්, එක ම මාර්ගයක ගමන් කරන අප දෙදෙනා අත්වැල් බැඳගෙන එකට යා යුතු යැයි මා විශ්වාස කරන බැවිනුත්, මෙහි ලා මා දරන මතය ඔබ වෙත පැහැදිලි කිරීමේ වැදගත්කම වඩාත් යුක්ති සහගත බව මම සිතමි.

04. අද "සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය" ලෙස හඳුන්වනු ලබන දේශ සීමාව තුළ පිහිටි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන වල නෂ්ටාවශේෂ ස්වාභාවික ලෙස කාලයාගේ ඇවෑමෙන් අභාවයට පත් වනවා මිස බෞද්ධ විරෝධී බලවේගයකට ගොදුරු වීමට ඉඩක් නැත. එම නෂ්ටාවශේෂ පිහිටා තිබෙන්නේ ආරක්ෂා සහිත ප්‍රදේශ වල ය. අනුරාධපුරය, පොලොන්නරුව හා මහනුවර අතර වූ එම සිද්ධස්ථාන තව අවුරුදු දහසක් වත් පරසතුරු ආක්‍රමණයක් ඇති නො වුව හොත් නිර්මල ව රැකෙනු ඇත. ඒ නෂ්ටාවශේෂයන් වෙනුවෙන් කළ යුතු ව ඇත්තේ නඩත්තු කිරීම පමණකි.

05. එක් දෘෂ්ටි කෝණයකින් බලන විට "සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය" නමින් හඳුන්වනු ලබන ප්‍රදේශයෙහි වේවා, නටබුන් සිද්ධස්ථාන සංරක්ෂණය කිරීම පිණිස කුමන රටකින් හෝ ආධාර ලබා ගැනීම ඉතා හොඳ දෙයක් ලෙස බැලූ බැල්මට නම් පෙනී යනවා ඇත. පරදේශක්කාරයන්ට මේ රටේ බෞද්ධයන් කෙරෙහි විශේෂ දයාවක් හෝ බුද්ධ ශාසනය ආරක්ෂා කිරීමෙහි අතිරේක උනන්දුවක් ඇතැයි කියා මම නො සිතමි. අබෞද්ධ පරදේශක්කාරයන් කෙරෙහි එතරම් වත් විශ්වාසයක් තැබිය නොහැකි ය. අන්‍යාගමික පරිසරයක හැදුණු වැඩුණු, අන්‍යාගමික පසුබිමක් ඇති සිංහලයන්ගෙන් වුව ද ඉහත සදහන් දයානුකම්පාවන් බලාපොරොත්තු වීම එ තරම් ප්‍රඥගෝචර නො වේ.

06. දනට නිරුපද්‍රත ව ආරක්ෂා සහිත පෙදෙස්වල පිහිටි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන සංරක්ෂණය කිරීමෙහි ලා ව්‍යාවෘත ව සිටින ඔබතුමා ප්‍රමුඛ ලක්වැසි බෞද්ධයන්ට තව තවත් විදේශ ආධාර ලබා ගැනීමේ මං පෑදී

එන විට උනන්දුවේ ප්‍රමාණය වැඩි වනවාක් මෙන් ම උනන්දු වන්නන්ගේ ප්‍රමාණය ද වැඩි වන බවත් සැලකිය යුතු ය. එ සේ වීමේ දී කිසි දු රැකවරණයක් නොමැති දැනටමත් විනාශ කිරීම්වලට පාත්‍ර වී තිබෙන කිසිවකු ගේ හවුහරණයකට භාජනය වී නොමැති, එ මෙන් ම 'සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය' ලෙස හඳුන්වනු ලබන දේශ සීමාවට ද ඇතුළත් නොවන ප්‍රදේශයන් වන උතුරු – නැගෙනහිරි පළාත්වල පිහිටි ජාතියේ අති ශ්‍රේෂ්ඨ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල නෂ්ටාවශේෂ සංරක්ෂණය කිරීමට ලැබිය යුතු උනන්දුව අඩු වී යන බව ද මෙහි ලා සලකා බැලීම ඉතාමත් වැදගත් ය.

07. අභාවයට යන වස්තූන්ට හෝ පුද්ගලයන්ට ප්‍රතිකාර කරන අවස්ථාවක එ සේ ප්‍රතිකාර කිරීමේ දී ප්‍රමුඛත්වය දිය යුතු ව ඇත්තේ රෝග වැලඳීගෙන එන පුද්ගලයන්ට හෝ වස්තූන්ට නොව, රෝග වැලඳී අසාධ්‍ය තත්වයක ජීවත් වන්නවුන්ට බව පිළිගත යුතු වේ. රෝග වැලඳගෙන එන පුද්ගලයන්ට හා වස්තූන්ට ප්‍රතිකාර කිරීමට කල්වේලා ඇති බැවිනි. එ නයින් සලකා බලන විට පුරාවිද්‍යාත්මක පිළියම් යෙදීම ක්ෂණික ලෙසත්, අත්‍යවශ්‍ය ලෙසත් කළ යුතු ව ඇත්තේ ආරක්ෂා සහිත පෙදෙස්වල පිහිටි නෂ්ටාවශිෂ්ට බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවලට වඩා විනාශ මුඛයට පත් වී දැනට මත් කෲර ම්ලේච්ඡ මනුෂ්‍යයන් අතින් විනාශ කරනු ලබන නෂ්ටාවශේෂ පවත්නා ප්‍රදේශවලට බව ඔබතුමා ද පිළිගන්නවා ඇත.

08. මා එසේ පවසන්නේ 'සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය' ලෙස සලකනු ලබන ප්‍රදේශය තුළ පිහිටි නෂ්ටාවශේෂයන් අපේ ජීවිත කාලසීමාව තුළ දී පමණක් නො ව, අප දරු මුණුබුරන්ගේ ජීවිත කාලසීමා වුව ද කෙළවර වන තෙක්, නො නැසී පවතිනු ඇති අතර, උතුරු – නැගෙනහිරි දෙ පළාතේ අමානුෂික විනාශකාරී කෲර හස්තයන්ට ගොදුරු වී ඇති නෂ්ටාවශේෂ ඔබතුමාගේත්, මගේත් ජීවිත කාලය තුළදී ම අපගේ ම දෑස් වලට නො පෙනී විනාශ මුඛයට පත් වන නිසා ය. ගොඩනැගිල්ලක අත්තිවාරම අඩි 06 කටත් වඩා ගැඹුරු පොළොවේ දක්නට ලැබෙන්නේ ඉතා කලාතුරකිනි. උතුරේත් නැගෙනහිරේත් සිංහල බෞඩ ජනාවාස පිහිටා නොතිබුණු බව ඔප්පු කිරීමේ සාහසික උපක්‍රමයක යෙදී සිටින අසිංහල ජන කොටසකට අපේ පෞරාණික බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල නෂ්ටාවශේෂයන් මුලිනුපුටා ද ඔවුන්ගේ අධිෂ්ඨානයන් මුදුන් පමුණුවා ගැනීමට හැකි වෙනවා ඇත. ත්‍රිකුණාමලයේ ගෝකණ්ණ විහාරස්ථානයේ පෞරාණික ගල් කැටයම් සහ බුද්ධ ප්‍රතිමා මහ සයුරට ඇද දමා තිබීමෙනුත්, කිලිවෙඩ්ඩියේ ශ්‍රී වර්ධන බෝධීන් වහන්සේ සහ බෝධි සරයේ නෂ්ටාවශේෂ මුලිනුපුටා දමා තිබීමෙනුත් එය මනා ව පැහැදිලි වේ.

09. උතුරු – නැගෙනහිරි පළාත්වල බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන විනාශ මුඛයට පත් වී තිබෙන අයුරු ඔබතුමා යටතේ පවත්නා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තා අනුව ලබා ගත හැකි වූ සංඛ්‍යා ලේඛන ස්වල්පයක් මෙහි ලා සඳහන් කරමි.

* කුච්චවේලි පොලිස් ස්ථානය සහ තානායම පිහිටි ස්ථානයට නුදුරු ව ඇති කුච්චවේලි සෙල් ලිපිය පසෙක කොටා ඇති දගැබ් ආකෘතිවල කොත් කඩා, සෙල් ලිපිය මත තාර ගා විකෘති කොට ඇත. හ වැනි සියවසට අයත් මේ සෙල්ලිපිය සංස්කෘත භාෂාවෙන් ලියන ලද්දකි.

* සෙම්බිමලෙයි යන ස්ථානය කුච්චවේලියේ සිට සැ. 5 පමණ දුර ය. මෙහි තුබූ අඩි 9 1/2 උස බුදු පිළිමය 1978 ඔක්තෝම්බර් මස ත්‍රිකුණාමලය දිසාපතිතුමා පරීක්ෂා කළාට පසු දිනක යම් පිරිසක් එය කඹ ආදිය යොදා ඇදගෙන ගොස් සහවා හෝ විනාශ කොට ඇත.

* විලාන්කුලම වැව් කණ්ඩිය ත්‍රිකුණාමල – කන්තලේ පාරේ 6 වන සැතපුම් කණුව අසල ය. මෙහි අඩි 130 උස අඩි 150 පළල දගැබක නටබුන් ඇත. මේ දගැබ් කණ්ඩිය මුදුනේ ගෙවල් ඉදි කොට හරක් මඩු සහ වැසිකිළි සාදගෙන පවුල් කීපයක් පදිංචි වී සිටිති.

* ත්‍රිකුණාමලයේ ලංකා පටුන නම් ස්ථානය – දළද වහන්සේ රැගෙන ලංකාවට ගොඩ බට තැන යැයි සැලකේ. මෙහි පැරණි දගැබ් දෙකක නටබුන් ඇත. ඉන් එකක් මත අලුතින් කෝවිලක් ඉදි කර ඇත.

* වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙළුම්කුලම් හි අඩි 30 ක් පමණ උස දගැබක නටබුන් මත කොන්ක්‍රීට් පුවරුවක් දමා ත්‍රිශූලයක් සවිකොට ඇත. ඒ අසල කෝවිලක් ඉදි කිරීම ආරම්භ කොට තිබේ.

10. ශ්‍රී ලංකාවේ පෞරාණික බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන ත්‍රිවිධාකාරයකින් විනාශ මුඛයට පත් වීමට පටන් ගෙන කලක් ගත වී ඇත. ප්‍රථම අවස්ථාවේ දී අප රටේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන විනාශයට පත් වීමට හේතු වූයේ විදේශාක්‍රමණවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. විදේශිකයන්ගේ ලංකා තරණය නිසා ඇති වූ කලිකලහ

හේතු කොට ගෙනත්, ආක්‍රමණිකයන් විසින් කළ වැටලීම් හේතු කොට ගෙනත්, අපේ පෞරාණික බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන කඩා බිඳ දමා විනාශ කරන්ට යෙදී ඇත. අපේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවලට ඊ ළඟ අපල කාලය උදා වූයේ අන්‍ය ආගමිකයින්ගේ ඊර්ෂ්‍යා සහගත ආක්‍රමණශීලී සූක්ෂ්ම ක්‍රියාමාර්ගයන් හේතු කොට ගෙන ය. සිංහල බෞද්ධයින්ගේ ප්‍රෞඪ ඉතිහාසයකට හා සම්භාවනීය සංස්කෘතියකට හේතුසාධක වශයෙන් දිවයිනේ නානා ප්‍රදේශවල දක්නට ලැබුණු උත්තරීතර සංකේතයන් වන පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයන් විසින් ඊ ළඟට විනාශකර දමනු ලැබී ය. ඉන්දියාවේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවලට ද අත් වූයේ මෙකී දෙවන ඉරණම ය. අද ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු – නැගෙනහිර පළාත්වල නෂ්ටාවශේෂ ව ඇති බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයන්ට ලබා ඇති කලදසාව මෙකී දෙයාකාරයට ම වඩා අති භයානක වූත්, අතිශය ශෝකජනක වූත් ඉරණමකි. එම බලවේගය සංකලනය වී ඇත්තේ ආගම්වාදී, ජාතිවාදී දේශපාලනමය සංවිධානාත්මක සංග්‍රාමයක ස්වරූපයෙනි. මේ ආක්‍රමණිකයන්ගේ පරමාර්ථය වී ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල කිසි කලෙකත් සිංහල බෞද්ධ රාජ්‍ය තන්ත්‍රයකට යටත් වී තිබෙනු තබා සිංහල බෞද්ධ ජනතාව ජීවත් වී සිටි බවක් වත් ඔප්පු වීමට ඇති සියලු හේතුසාධක මූලෝත්පාටනය කිරීම ය. එම කෲර අමානුෂික ප්‍රයත්නයේ දී වර්ෂ ගණන් මාස ගණන් හෝ සති ගණන් නොව පැය ගණන් තුළ දී උතුරු – නැගෙනහිර පළාත්වල බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයන්ගේ නෂ්ටාවශේෂයන් අකාමකා දමා කඩා බිඳ සුනුවිසුනු කොට දමා දර්ශන පථයෙන් ඈත් වන සේ වෙල් කුඹුරුවල වළලා දැමීමට හෝ ගැඹුරු ගංගා සාගරවල සඟවා තැබීමට හෝ ප්‍රයත්න දරති. කුච්චවේලිය, සෙම්බිමලේ යන ස්ථාන මීට අගනා නිදසුන් ය.

11. යට කී තත්ත්වයන් මත ඇත්ත වශයෙන් ම කියන හොත්, වෙන කිසි දු සංස්කෘතික කටයුතු භාර ව සිටි අමාත්‍යවරයකුගෙන් සිදු නො වූ උදාර සේවාවක් ඉටු කරන ඔබතුමා, ඔබ තුළ ඇති ශ්‍රද්ධා මහිමයත්, ජාති වාත්සල්‍යයත්, ආගම භක්තියත්, මුළුමනින් ම යොද විදේශ ආධාර පවා ලබාගෙන ශ්‍රී ලංකාවේ පෞරාණික සිද්ධස්ථානවල නෂ්ටාවශේෂයන් සංරක්ෂණය කොට, අපගේ ප්‍රෞඪ ඉතිහාසයත්, සම්මානනීය සභ්‍යත්වයත්, සම්භාවනීය සංස්කෘතියත් බැබළවීමට ක්‍රියා කරන මේ අවස්ථාවේ ඔබ විසින් ප්‍රමුඛත්වය දී සංරක්ෂණය කළ යුතු ව තිබුණේ, දැනට මත් සුරක්ෂිත ව පවත්නා අනුරාධපුරය, පොළොන්නරුව හා මහනුවර අතරතුර පිහිටි නෂ්ටාවශේෂයන් ද? නො එසේ නම්, දැනට මත් සීඝ්‍ර ලෙස විනාශ වී ගෙන යන ඔබගේත්, මගේත්, ජීවිත කාලය තුළ දී ම මුළුමනින් සංහාරය වන නෂ්ටාවශේෂයන් පිහිටි උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් ද? යනු සලකා බැලීම ඔබතුමාට භාර කරමි.

මෙයට – හිතවත්,
(සි. සිරිල් මැතිව්)
කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු ඇමති.

අට වන පරිච්ඡේදය

සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන සමිතියේ ගරු සභාපති

සී. සිරිල් මැතිව් මහතා

1980 නොවැම්බර් මස 10 වැනි දින

සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිලිවෙඩ්ඩි) බෝධිය පිහිටා තුබූ භූමියේ නැවත බෝධි රෝපණයක් කිරීමට ඇති බාධා පිළිබඳ ව ගරු ජනාධිපති උතුමාණන්ට යැවූ ලිපිය

1980 නොවැම්බර් මස 10 වැනි දින ගරු ජනාධිපති උතුමාණන්ට යැවූ ලිපිය

මගේ අංකය : පුලේ/පූස/සේරු/9/1 1980 නොවැම්බර් මස 10 වැනි දින

ශ්‍රීමත් ජනාධිපති ධුරන්ධර
ගරු ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන් වෙතටයි,
ජනාධිපති මන්දිරය,
ජනාධිපති මාවත,
කොළඹ 1

සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධිය පිහිටා තිබුණු භූමියෙහි නැවත බෝධි රොපණයක් කිරීමට ඇති බාධා

අතිගරු උතුමාණනි,

අප විසින් කරන ලද ඉල්ලීම පරිදි ඔබතුමාණන්ගේ කාරුණික උපදෙස් අනුව සංස්කෘත කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමතිතුමාගේත්, ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන ගරු ඇමතිතුමාගේත් අනුග්‍රහයෙන් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් විසින් පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත භූමියක් බවට පත් කොට ඇති ඉහත සඳහන් භූමියෙහි නැවත ශ්‍රී මහා බෝ අංකුර බෝධියක් රෝපණය කිරීමට අප සමිතිය ඉල්ලා ඇති අතර, ඊට ඉඩ ප්‍රස්තා සලසා දීමට පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව මේ තාක් ගෙන ඇති සෑම උත්සාහයක් ම නිශ්ඵලවී ඇත. ඊට හේතුව එ තැන කෝවිලක් ඉදි කිරීමට තැත් කළ සංවිධානයේ වගකිවයුත්තන් ඉදිරිපත් නොවීම යි. 1980. 08. 26 සහ 1980. 10. 31 දිනවල කැඳවන ලද සාකච්ඡා එකකට වත් ඔවුනු ඉදිරිපත් නො වූ හ. එහි සභාපතිවරයා ගරු ජනාධිපති උතුමාණන් වෙත මේ සම්බන්ධයෙන් ලියා ඇති බව සැල යි. මේ ස්ථානය පිළිබඳ ව කවුරුන් විසින් කරුණු ඉදිරිපත් කළත් පහත සඳහන් කරුණු නිශ්ප්‍රභ කළ නොහැකි ය.

ධාතු වංශයෙහි දක්වෙන පරිදි ඓතිහාසික සේරුවිල මංගල මහා චෛත්‍යය ඉදි කරන ලද්දේ සිංහල රාජාවලියෙහි අති ශ්‍රෙෂ්ඨ ම නර වීරුවාණන් වන දුටුගැමුණු මහ රජාණන් (ක්‍රි. පූ. 161 – 137) ගේ පියාණන් වූ, කාවන්තිස්ස රජ තුමාණන් විසින්, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අධිෂ්ඨානය පරිදි ය. (ධාතු වංශය 10 වන 16 වන 35 වන පිටු විශේෂයෙන් බලන්න.)

සේරුවිල චෛත්‍යය හා ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධිය :–

සේරුවිල මංගල මහා සෑයට අනුබද්ධ බෝධීන් වහන්සේ ලෙස අවුරුදු දහස් ගණනක් තිස්සේ සිංහල රජදරුවන්ගේත්, ලෝක වාසී බෞද්ධ මහා ජනතාවගේත්, ඉමහත් පුද පූජා හා ගෞරව සම්මාන ලැබූ ශ්‍රී

වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේ එම ස්ථානයේ රෝපණය කරවන ලද්දේ කාවන්තිස්ස මහ රජුන් විසින් සේරුවිල මංගල මහා චෛත්‍ය ඉදි කිරීමටත්, බොහෝ කලකට පෙර ය.

ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේ දේවානම් පියතිස්ස මහ රජතුමා විසින් රෝපණය කරනු ලැබීම :-

බෝධි වංශයේ සඳහන් පරිදි, මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ උපදෙස් අනුව, දේවානම් පියතිස්ස මහ රජුන් විසින් (ක්‍රි. පූ. 250 – 210) රෝපණය කරවන ලද මේ අති පූජනීය බෝධීන් වහන්සේ, අනුරාධපුරයෙහි පිහිටි ජය ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේගේ මුල් ම බෝධි ඵල පහෙන් ඇති වූ බෝ අංකුර 40 න් එකකි. එහෙයින් මේ සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේ පූජනීයත්වයෙන් හා ඓතිහාසික වශයෙන් දෙවැනි වන්නේ අනුරාධපුර ජයශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේට පමණි. (බෝධි වංශය 187–190 පිටු)

ද්‍රවිඩ (ඩී. ආර්. ඕ.) නිලධාරියකුගේ වටිනා සාක්ෂියක් :-

මෙ සේ මෙයට අවුරුදු 2000 කටත් පෙර දේවානම් පියතිස්ස මහ රජතුමාණන් විසින් රෝපණය කරවන ලද මේ ඓතිහාසික බෝධීන් වහන්සේ ක්‍රි. ව. 1970 වන තෙක් නිරුපද්‍රිත ව කෝටි සංඛ්‍යාත බෞද්ධ ජනතාවගේ පුදසත්කාර ලබමින් වැඩ සිටි සේක. ක්‍රි. ව. 1950 දී මූතූර්හි ප්‍රාදේශීය ආදායම් නිලධාරී (ඩී. ආර්. ඕ.) තනතුරු දැරූ ද්‍රවිඩ ජාතික – එම්. සිවඥානසුන්දරම් මහතා මේ ස්ථානය පරීක්ෂා කළ අවස්ථාවේ දී ද මේ ඓතිහාසික බෝධීන් වහන්සේ නිරුපද්‍රිත ව තිබුණු බව ඔහු විසින් ත්‍රිකුණාමලය දිසාපතිවරයාට යවන ලද 1950. 09. 08 දින දරන ලිපියෙන් පැහැදිලි විය. “කිළිවෙඩ්ඩියෙහි පිහිටි පූජනීය බෝධීන් වහන්සේ පිහිටි ස්ථානය ගල් වැම් රැසකින් වට වී ඇත. එය පැරණි වෘක්ෂයකි.” යන්න ඔහුගේ ලිපියේ සඳහන් වේ.

(එම ලිපියේ ඡායාරූප පිටපතක් මෙයට අමුණා ඇත. අංක : 01 ඇමුණුම බලන්න.)

අබෞද්ධ ම්ලේච්ඡයන් අතින් විනාශ වූ බවට සාක්ෂි

1970 දී මුලින් ම පෙඩරල් මන්ත්‍රීවරයකු බෝධීන් වහන්සේගේ ශාඛා කැප්පීම :-

ක්‍රි. ව. 1970 දී මූතූර් ආසනයට තේරී පත් වූ පෙඩරල් පාක්ෂික මහජන මන්ත්‍රී තංගදෙරේ මහතාගේ නිවසට දුරකතන පහසුකම් ලබාදීමේ මුවාවෙන් පළමු වරට මේ අතිඋත්තම මහා බෝධි ද්‍රැමයේ ශාඛා කිහිපයක් සිඳ දමන්නට යෙදුණි. මේ අතිශෝකජනක පුවත දැනගත් සේරුවිල මංගල රජ මහා විහාරාධිපති නැගෙනහිර තමන්කඩු දෙපළාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක දඹගස්ආරේ ශ්‍රී සුමේධංකර නායක මහා නාහිමි පාණන් වහන්සේ විසින් එම පුවත එවකට අගමැති ධූරය දැරූ සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිනියටත්, ගරු සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ඇමති තුමාටත්, ත්‍රිකුණාමලය මහ දිසාපතිවරයාටත්, පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ටත් දන්වන්නට යෙදුණි. එහෙත් මේ මහා විනාශය නැවැත්වීමට එ කල පැවති රජය විසින් කිසි දු නිශ්චිත පියවරක් ගන්නට යෙදී නැති බව පැහැදිලි ය.

බෝධීන් වහන්සේගේ ශාඛා කැපීම ගැන එ කල සිටි තැපැල් ඇමති තුමා කනගාටුව පළ කිරීම :-

මෙසේ මේ බෝධීන් වහන්සේගේ ශාඛා කිහිපයක් විදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තු සේවකයන් ලවා එ කල මූතූර් ආසනයේ පෙඩරල් මන්ත්‍රී ව සිටි තංගදෙරේ මහතා විසින් සිඳ දැමීම පිළිබඳ ව සමස්ත ලංකා බෞද්ධ සම්මේලනය මඟින් එ කල සිටි තැපැල් හා විදුලි සංදේශ ගරු ඇමති සී. කුමාරසූරියර් මහතාට පැමිණිලි කළ හෙයින් ඔහු විසින් මේ ගැන සිය තදබල කනගාටුව ප්‍රකාශ කර 1971 ජනවාරි මස 23 දින සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනයට ලිපියක් යවා ඇත.

(එම ලිපියේ ඡායාරූප පිටපතක් මෙයට අමුණා ඇත. අංක : 2 ඇමුණුම)

සහකාර පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් එම්. එච්. සිරිසෝම මහතා ක්‍රි: ව: 1971 වර්ෂයේ දී එ කල සිටි ගරු සංස්කෘතික ඇමති තුමා සමග මේ ස්ථානය පරීක්ෂා කිරීමට ගිය අවස්ථාවේ ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේ පිහිටි ඉඩම වටා තාප්පයක් නොතිබුණු බවත්, ඉඩමේ බෝධිය පිහිටා තිබුණු අතර, අසල ඉඩමේ කෝවිල ඉදි කිරීමේ කටයුතු කෙරීගෙන යමින් තිබුණු බවත් ප්‍රකාශ කරයි. (අංක 3 ඇමුණුම බලන්න.)

සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ හිටපු ලේකම්වරයකුගේ ඇස් දුටු සාක්ෂි :-

ශ්‍රී දළද මාලිගාවේ දියවඩන නිලමේ තැන්පත් ගරු අධිකරණ අමාත්‍ය ආචාර්ය නිශ්ශංක විජේරත්න මහතා, සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශයේ ලෙකම් තනතුර දරන අවදියේ දී, එ කල සංස්කෘතික අමාත්‍ය එස්. එස්. කුලතිලක මහත්මා සමග සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේ පරීක්ෂා කිරීමට ගිය අවස්ථාවේ දී එම බෝධීන් වහන්සේ විනාශ කිරීමට අබෞද්ධ මිලේච්ඡයන්ගේ සැලැස්මක් තිබුණු බව වටහාගෙන, එම ස්ථානය ආරක්ෂා කරන මෙන් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ට උපදෙස් දුන් බව පවසයි. (අංක: 4 ඇමුණුම බලන්න.)

සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේට අපල කාලය උදා වූයේ ක්‍රි: ව: 1957 නොවැම්බර් මස 04 වැනි දින සම්සභා ආඥපනතේ 40 වන ඡේදය යටතේ මලිකතිව් ගම්සභාව වෙත බෝධීන් වහන්සේ පිහිටි ඉඩම පවරා දීමෙන් අනතුරු ව ය. (අංක. 5 ඇමුණුම බලන්න.)

1976 දී තවත් ශාඛා කිහිපයක් ම කැප්පවීම :-

වර්ෂ 1976 අගෝස්තු මස 02 වැනි දින මේ බෝධි වෘක්ෂයේ තවත් ශාඛා කිහිපයක් සිඳ දමනු ලැබූ බව දැනගන්නට ලැබීමෙන් ඒ බව එ වකට ත්‍රිකුණාමලයේ පොලිස් අධිකාරී ධූරය දරූ වයි. ඩී. සෙනරත් මහතාට දැනුම් දෙන්නට යෙදුණු බව ප්‍රකාශ කරන මහා දිසාපති එරික් ජේ. ද සිල්වා මහතා කියා ඇත්තේ ඒ දිනවල අසල ස්ථානයක පැවති හින්දු ආගමික උත්සවයක අවසන් දින කිහිපය තුළ දී මේ බෝධි ද්‍රැමය සහමුලින් විනාශයට පත් කිරීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් තව තවත් අතු සිඳ දැමීමට සිදු වී ඇති බවත්, ඒ හේතුවෙන් පළාත්වාසී සිංහල බෞද්ධයන් තුළ නොසන්සුන් භාවයක් පැන නැඟී තිබුණු බවත් ය.

අඩි 10 ක කඳ පමණක් ඉතිරි වන ලෙස අතු සියල්ල සිඳලීම :-

පැන නැඟීමට ඉඩ තිබුණු භයානක තත්ත්වය පිළිබඳ ව අවබෝධයෙන් කටයුතු කර ඇති බව පෙනෙන යට කී දිසාපතිවරයාගේ ප්‍රකාශවල සඳහන් වී තිබෙන පරිදි ඔහුට මේ පිළිබඳ ව දුරකතනයෙන් කථා කරන ලද බව කියන තංගදෙරේ මන්ත්‍රී තුමා කියා ඇත්තේ “බෝ ගස පිහිටා තිබෙන්නේ කෝවිල් ඉඩමේ නම් එම ගසට කරන දේ තීරණය කිරීම ඔවුන් සතු දෙයකි” කියා ය. ඊට දින දෙකකට පමණ පසු ව එරික් ජේ. ද සිල්වා මහතා ප්‍රශ්නය පැන නැගී ඇති ස්ථානයට ගිය විට දක්නට ලැබී ඇත්තේ ශතවර්ෂාධික කාලයක් බැතිමතුන් විසින් පුදසත්කාර කරනු ලැබූ ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ බෝධි ද්‍රැමයේ, මුල සිට ශේෂ වී තිබූණ අඩි 10 ක් පමණ උස ඇති කඳ පමණකි.

ඒ වන විට සිදු වී තිබුණු සාපරාධී කෲරතර තත්ත්වය නිසා පරිසරයේ උදවී තිබුණු අතිභයංකර මුහුණුවර පිළිබඳ වූ බිය තුළින් පැන නැගුණු ජාත්‍යාලය හා ආගම භක්තිය නිසා සේරුවිල මංගල රජ මහා විහාරාධිපතීන් වහන්සේ මූතූර් පොලිස් මූලස්ථානාධිපති බී. එම්. එස්. බී. බස්නායක මහතා වෙත පැමිණිලි කිරීමෙන් හා මහජන ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් වීමෙන් පසු ව, 1976. 08. 12 දින මූතූර් පොලීසිය, සාහසිකයන්ට විරුද්ධ ව නඩු පවරන්නට යෙදී ඇති නමුත්, එය සිදු කර තිබෙන්නේ සාමය කඩාකප්පල් කිරීමේ චෝදනාව වෙනුවට ඉඩම් ආරාවුලක් හැටියට ය. එකී එක වාතුවේ සිදු වූ නොබැඳි ජාතීන්ගේ සමුළුව නිසා පැවති නිහැඬියාවකින් පසු ව විභාගයට ගත් එම නඩුව 1977. 04. 01 දින නිෂ්ප්‍රභ කරන්නට යෙදී ඇත.

1977 දී කඳ පවා විනාශ කිරීම :-

1977 අප්‍රේල් 04 වැනි දින මේ ස්ථානයට පරීක්ෂා කිරීමට ගිය මහා දිසාපති වරයාට දක්නට ලැබී ඇත්තේ එහි බෝ ගසක් තිබුණු බවක් වත්, නොපෙනෙන තත්ත්වයක් තිබුණු බව ය. ඉන් පෙනී යන්නේ නඩුව පැවරී නිෂ්ප්‍රභ කළ දිනය වන තෙක් වූ කාලය තුළ දී මේ අති ශ්‍රේෂ්ඨ බෝධි ද්‍රැමයේ ශේෂ වී තිබුණු කොටස ද, මූලෝත්පාටනය කරන්නට යෙදී ඇති බව ය.

තත්වය ඉවසා සිටිය නොහැකි ශෝකයෙන් හරිත වූ වයෝවෘධ සේරුවිල නායක ස්වාමීන් වහන්සේ 1977. 04. 08. වැනි දින එවකට සිටි ජනාධිපති උතුමාණන්ටත්, ගරු අගමැතිතියටත්, ගරු සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ඇමතිතුමාටත් පොලිස්පතිවරයාටත් මහ දිසාපතිවරයාටත් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්වරයාට හා මූතූර් පොලිස් මූලස්ථානාධිපතිටත් තත්ත්වය ලිඛිත ව දැනුම් දෙන්නට යෙදී ඇත.

අප රජය බලයට පත් වන විට උද වී තිබුණේ මේ ඓතිහාසික පූජනීය බෝධි ද්‍රැමය පිහිටි ස්ථානයේ බලහත්කාරයෙන් කෝවිලක් ගොඩ නගා අවසන් කිරීමට යද්දී, වහල මට්ටමේ දී තහනම් කොට තිබුණු තත්ත්යකි. එයින් සිදු වී තිබුණේ ඓතිහාසික ශ්‍රී වර්ධන බෝධි රාජයාණන් වැඩ සිටි තැන කෝවිල් දෙකක් ඉදි වී තිබීමත්, එම බෝමැඩ කාලාන්තරයක් තිස්සේ තිබුණු බවට ඇස් දුටු සාක්ෂි ඇති නෂ්ටාවශේෂ සියල්ලක් ම උදුරා ඉවත් කොට දමා තිබීමත් ය.

අනතුරුව වර්ෂ 1970 සිට 1979 දක්වා වූ කාලය ඇතුළත, බුද්ධාගමේ අතිශ්‍රේෂ්ඨ පූජනීය වස්තුවක් වූ “ශ්‍රී වර්ධන බෝධිය” හා එම බෝධිසරයේ නශ්ටාවශේෂ මූලෝත්පාටනය කොට මුඩු බිමක් බවට පත් කරද්දී එය ආරක්ෂා කිරීමට අවශ්‍ය පියවර නොගනීමෙන් එවකට පැවති රජය “බුද්ධ ශාසනය සුරක්ෂිත කොට පෝෂණය කිරීම රජයේ වගකීම විය යුතු ය” යනුවෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවන්හි නො කඩවා පවත්වා ගෙන ආ වගන්තිය රැකීමට අපොහොසත් වී ඇත.

වර්තමාන රජය යටතේ බෝධින් වහන්සේ පිහිටා තිබුණු ඉඩම පුරාවිද්‍යා රක්ෂිතයක් ලෙස රජයට පවරා ගැනීම :-

අතිගරු ජනාධිපති උතුමාණෙනි., 1977 ජූනි මස 27 වැනි දින සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන සමිතිය විසින් ඔබතුමා වෙත මේ ගැන දීර්ඝ සන්දේශයක් එවීමෙන් පසු ව ඔබතුමාණන්ගේ විශේෂ නියෝගයක් පරිදි ශ්‍රී වර්ධන (කිළිවෙඩ්ඩි) බෝධීන් වහන්සේ පිහිටා තිබුණු භූමි භාගය පුරාවිද්‍යා රක්ෂිතයක් ලෙස 1979. 11. 29 දින පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට අත් පත් කරගෙන ඇත. (1979. 12. 14 දින ශ්‍රී ලංකා ජන රජයේ ගැසට් පත්‍රය.) ඉන් අනතුරු ව පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්වරයා විසින් අප සමිතියට මේ ඓතිහාසික භූමියෙහි නැවත බෝධියක් රෝපණය කිරීමට ඉඩප්‍රස්තා සලසාදීම පිණිස ; දැනට පුරාවිද්‍ය රක්ෂිත භූමියක් බවට ප්‍රකාශයට පත් කොට ගල් වළලා වෙන් කොට ඇති බිම තුළ තිබෙන අඩක් නිම කොට ඇති ගොඩනැගිල්ල ඉවත් කර ගැනීම් ආදි කොට ඇති නිරවුල් භුක්තිය ලබා ගැනීම පිණිස සාකච්ඡාවකට එම කෝවිලේ භාරකරුවන්ට ත්‍රිකුණාමලයේ දිසාපති කාර්යාලයට එන ලෙස 1980. 08. 26 දින හා නැවත 1980. 10. 31 දින කැඳවීම් කරන්ට යෙදුණු නමුත් ඔවුහු ඊට සහභාගි නුවූ හ.

එ බැවින් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්වරයා සුහද සාකච්ඡාවක් මගින් නිරවුල් භුක්තිය භාර ගැනීමට ගන්නා උත්සාහයට අනුකූලතාව නොදක්වීමෙන් මේ කෝවිල් සංවිධානයේ වගකිවයුත්තන් අනුගමනය කරන පිළිවෙත සැලකිල්ලට ගෙන නීත්‍යනුකූල ව ක්‍රියා කොට මේ භූමියේ නිරවුල් භුක්තිය භාර ගන්නා ලෙසත් බෝධි රෝපණය සඳහා අවශ්‍ය විධිවිධාන යෙදීමට අප සමිතියට ඉඩප්‍රස්තා සලසන ලෙසත්, පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්වරයාට නියම කරන ලෙස සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමතිතුමාට උපදෙස් දෙන මෙන් ඉල්ලමි.

මෙයට – විශ්වාසී,
(සී. සිරිල් මැතිව්)
සේරුවිල පූජානගර සංවර්ධන සමිතියේ
ගරු ප්‍රධාන සභාපති
සහ
කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු ඇමති.

නව වන පරිච්ඡෙදය

“ත්‍රිකුණාමලේ පුරාවස්තු මරා දමන්න ඉඩ දෙන්න එපා”

1978 නොවැම්බර් මස 12 වැනි ඉරු දින ‘‘රිවිරැස’’ පුවත්පතේ
5 වන සහ 6 වන පිටුවල පළ වූ
පියසේන ඉහළවිතාන මහතාගේ ලිපිය

(මෙ ලිපිය හා එයට සම්බන්ධ ඡායාරූප පළ කරනුයේ ‘‘දවස’’ පුවත්පත් ආයතනයේ අනුග්‍රහයෙන් බව කෘතඥතා පූර්වක ව සඳහන් කරමි.)

ත්‍රිකුණාමලේ පුරාවස්තු මරා දමන්න ඉඩ දෙන්න එපා

විජය කුමරුගේ ලංකා ගමනටත් පෙර සිට බෞද්ධ ප්‍රබෝධයෙන් ප්‍රබුද්ධව තිබූ ත්‍රිකුණාමල ප්‍රදේශයේ බෞද්ධ නටබුන් හා සංස්කෘතික වටිනාකමින් පොහොසත් පුරාවස්තු කිසියම් සංවිධානාත්මක පිරිසක් විසින් හොර රහසේ විනාශ කිරීමේ යෙදී සිටින බවක් පසුගිය සතියේ "රිවිරැස" කළ පරීක්ෂණයක දී පැහැදිලි විය.

තපස්සු භල්ලුක වෙළෙඳ දෙබෑයින් ලංකාවට ගොඩ බට ස්ථානය වශයෙන් සැලකෙන ත්‍රිකුණාමලයෙන් සැතපුම් විසි දෙකක් ඈත කුච්චවෙලේ නැමැති ස්ථානය අපගේ පරීක්ෂණයට ලක් විය. මෙම ස්ථානයේ තිබී කලකට පෙර බුදු පිළිමයක් හමුවී තිබේ. එහි සිරස හා අතක් විනාශයට පත් ව තිබී ඇති අතර පුරා විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් එය ත්‍රිකුණාමල පුරා විද්‍යා කෞතුකාගාරයේ තබා ඇත. පිළිමය තිබූ ස්ථානය පුරා විද්‍යා ආරක්ෂක පෙදෙසක් බවට පත් කර ඇතත් ආරක්ෂාවක් නම් දක්නට නොමැත.

මෙම ස්ථානයේ ඇති විශාල ගල් පව්වක් මත චෛත්‍යයක් තිබූ බවට සාධක තිබේ. පැරණි ගඩොල් උළු කැට දැනටත් එහි වෙයි. ගල් පව්වේ එක් කොටසක ස්ථූප පහළොවක් (15) කොටා ඇත. ඒ සමගම දකුණු පසින් ශිලා ලේඛනයක් ද වෙයි. මෙම ශිලා ලේඛනය විග්‍රහ කර ඇති බවක් දැනගන්ට නැත. ප්‍රදේශයේ ඓතිහාසික විස්තර එහි සඳහන්ව ඇති බැව් සිතිය හැක.

පසුගිය ද කිසියම් පිරිසක් විසින් මෙම චෛත්‍ය පහළොව ගල් කටුවලින් කඩා දැමීමට දැඩි උත්සාහයක් ගෙන තිබේ. චෛත්‍ය කීපයක ම කොත් කැරලි කඩා ඇත. එහි කඩා දැමූ කොටස් කීපයක් අසුලා ත්‍රිකුණාමලය කෞතුකාගාර ස්ථාන භාර නිලධාරි තැනට භාර කෙළෙමු.

කලින් පරීක්ෂා කළ අවස්ථාවේ එය හොඳින් තිබුණු බැව් කෞතුකාගාර භාර නිලධාරීහු ප්‍රකාශ කළහ. ශිලා ලිපියෙහි කළු පැහැති වර්ණයක් ආලේප කොට තිබුණි. ගල් පව්වේ උඩ තාර වැනි යමක් වත්කොට තිබූ බැව්ද දක්නට ලැබුණි. ගලේ කටාරමක පොල් ගැසීම් හා කපුරු දල්වන බැව් ද පෙනේ. පූජා බිමක් වුවද ආරක්ෂාවක් නොමැතිවීමේ හේතුවෙන් කිසියම් පිරිසක් එහි පුරාවස්තු විනාශ කිරීමේ යෙදී සිටින බැව් පැහැදිලිය. මේ ස්ථානය පිළිබඳ දැඩි සැලකිල්ලක් නොදැක්වුවහොත් දැනට ඉතිරි පුරා වස්තු විනාශ වී යාමට බැරි නැත.

ඉන් අනතුරුව අපි එම ස්ථානයෙන් සැතපුම් තුන හතරක් ඈත සෙම්බුවලේ නැමැති ස්ථානයට ගියෙමු. කැළෑවෙන් වටවූ වන සතුන් හැර මිනිස් වාසයක් නැති ගල් පව්වකට නැඟුණ අපට එහි මුදුනේ දී වෙහෙරක නටබුන් දක්ක හැකි විය. ගල්පව්ව පුරා අක්කර කීපයක් ම දගැබේ පැරණි ගඩොල් ආදියෙන් වැසී ගොස් තිබේ. දගැබට නැඟීම සඳහා දගැබ ගොඩනැගූ කාලයේම හැදූ පඩි තිස් හතරක් එම ගලේම කොටා සකස් කර තිබේ.

දගැබේ මැද හාරා තිබුණි. නිදන් වස්තු ගැනීම සඳහා කිසියම් පිරිසක් විසින් මීට වසර කීපයකට පෙර එය හාරා ඇතැයි සිතිය හැක. දගැබ වටා විහාර හතරක් කරවා තිබූ බවට ද සලකුණු වෙයි. ගරා වැටුණු ගොඩනැගිලි හා ගල් කණු ද ගඩොල් ද එහි ඇත. දෙපස දර්ශනීය පොකුණු දෙකකි. එය කිසිදු ජලය නොසිඳෙන තත්ත්වයේ පවතින බැව් දැනගන්ට ලැබුණි.

පිළිමය නැ

මෙම ස්ථානයේ ශ්‍රී පතුල් ලාංඡනය කෙටූ ගල් පුවරු දෙකක් ද වේ. 1938 සැප්තැම්බර් 9 ද මෙම ස්ථානයේ කිසියම් පිරිසක් ගොඩනැගිල්ලක් සාදවා ඇත. එය සෑදීම පිණිස බලයක් හෝ ඉඩම දුන්නා ද යන්න ගැන ත්‍රිකුණාමල දිසාපති විසින් පරීක්ෂණ පවත්වන බැව් අපට පසුව දැනගන්නට ලැබුණි.

මෙහි විශේෂතම සිද්ධිය නම් මීට මාස කීපයකට පෙර ඒ අසල තිබූ බුදු පිළිමයක් කිසියම් පිරිසක් විසින් කන්ද පහළට ඇදගෙන ගොස් ඇති බැව් දැනගන්ට ලැබීමයි. වලසුන් ගහන මහ වනයේ සැතපුම් තුනක් පමණ අපේ පරීක්ෂණයට භාජනය විය. බුදු පිළිම වහන්සේ ඇද ගෙන ගිය ලකුණු පැහැදිලිව දකින්නට තිබුණි.

ඇද ගෙන ගිය මාර්ගයේ කුඩා ගස් පොඩි වී ලොකු ගස් වල පතුරු ගැලවී තිබුණි. ගල්වල වැදී මෙන් පිළිම වහන්සේගෙන් කැඩී ගියේ යයි සිතිය හැකි කොටස් අපට අහුලා ගත හැකි විය.

මේ ගැන කරුණු සෙවූ අපට දැනගන්නට ලැබුණේ, ඉකුත් අගෝස්තු 23 දින ත්‍රිකුණාමලය පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරය මගින් එම ස්ථානයේ කරනු ලැබූ පරීක්ෂණවල දී දගැබට යාර සියයක් පමණ පහළ ගසක් අසල බුදුරුව තිබුණු බවත්, ඉන් පසු දිනක එන විට එය එහි නොතිබූ බවත් ය.

සෙම්බුමලේ දගැබ අසල දේවාලයක් තැනීම හා සම්බන්ධ ඇති කට කථාවත් පුදුම උපදවන සුළු ය. දේවාලය ඉදි කොට එහි ආරක්ෂාව සඳහා දෙදෙනෙකු එම ස්ථානයේ තාවකාලික මඩුවක පදිංචි කරවා සතියකට සෑහෙන ආහාර ද තබා ගොස් තිබේ. ඊළඟ සතියේ වන විට ඔවුහු මිය ගොස් සිටියහ. මේ අන්දමින් දෙවතාවක් ම ආරක්ෂකයින් මිය ගිය පසු කිසිවකු එහි නතර කිරීම අත්හැර දමා ඇත. මේ සිදුවීම වන්නට ඇත්තේ බහිරව බල පෑමකින් විය හැකැයි ද කියති. දැන් දේවාලය ආරක්ෂාව සඳහා කිසිවකු නොමැති බැව් අපට ද පෙනී ගියේ ය.

ඈතින් පෙනෙන දර්ශනීය කුඹුරු යායත්, වැවත් නිසා අනුරාධපුරයේ මෙන් ම මෙහිද වැවත් දගැබත් සකස් වූ බැව් සිතීමට ඉඩ තිබේ. අවට සුන්දර උයනක් ද තිබෙන්නට ඇතැයි සැලකිය හැක. ආරක්ෂාවක් නොමැති කමින් ද සෝදාපාළුව නිසා ද පැරණි ගඩොල් කුඩම්බි ගල් පහළට සේදී යමින් පවතී.

ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේ ගේ ඵලවලින් හටගත් බෝධීන් වහන්සේලා තිස් දෙකෙන් එක් බෝධියක් කොට්ටියාරමේ රෝපණය කළ බැව් මහාවංශයේත්, බෝධි වංශයේත් සඳහන් වේ. එම ස්ථානයෙහි බෞද්ධ පුරාවස්තූන් ද සඳකඩ පහනක් ද තවත් නටබුන් ද විය. මෙම බෝධීන් වහන්සේ "ශ්‍රී වර්ධන" නමින් ප්‍රකට ය. මේ බෝධිය ද කපා දමා ඇත. සිද්ධිය සම්බන්ධයෙන් තමන්කඩුව දෙපළාතේ සංඝනායක සේරුවිල පුරාණ රජමහා විහාරාධිපති දඹගස් ආරේ ශ්‍රී සුමේධලංකාර හිමියන් වගකිව යුත්තන්ට පැමිණිලි කර ඇත.

මේ පිළිබඳව නායක හිමියන්ගෙන් කරුණු විමසූ අවස්ථාවේ සංවේගයෙන් ප්‍රකාශ කළේ, ක්‍රමානුකූලව නැගෙනහිර ප්‍රදේශයේ බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන හා පූජනීය වටිනා වස්තු විනාශ කරන බව යි. මෙම ව්‍යාපාරයේ අදහස විය හැක්කේ රටේ ඓතිහාසික තොරතුරු තුරන් කොට දැමීම බැව් ද නායක හිමියන්ගේ විශ්වාසය යි.

උතුරු නැගෙනහිර වෙරළ අතර ගිරහඬුසෑය, ගිරිහඬු විහාරය, නිතුපත් පාන (නොනිවෙන පහන) වැනි ඓතිහාසික ස්ථාන විජයාගමනයටත් පෙර සිට ප්‍රදේශයේ ඓතිහාසික කරුණු දක්වයි. බුරුම රටින් පැමිණි තපස්සු - හල්ලුක වෙළඳ සහෝදරයින් විසින් මෙහි ගෙන ආ කේශ ධාතු නිදන් කරනු ලැබුවේ හිරිගඩු සෑයේ යි. ඔවුන් දෙදෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු උපාසක දෙදෙනා බැව් අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වේ.

නිතුපත් පාන ගල්ලෙනට ඇතුල් වන ස්ථානයේ ඇති බුරුම භාෂාමය සෙල්ලිපිය ලංකාවේ ඇති පුරාණ හා ප්‍රථම විදේශ සෙල්ලිපිය වශයෙන් සැලකේ.

බෞද්ධ හා සංස්කෘතික නටබුන් මේ අන්දමින් විනාශ වී ගියහොත් බෞද්ධ හා සංස්කෘතික උරුමයන් ඔප්පු කිරීමට ඇති සාධක මේ ආකාරයෙන් අතුරුදහන් වී ගිය හොත් අනාගත පරපුරට රටේ අතීත ශ්‍රේෂ්ඨත්වය දෙස ආපසු බැලීමට ඉඩක් නොලැබෙනු ඇත.

ගරු සංස්කෘතික ඇමතිතුමනි, ත්‍රිකුණාමල ප්‍රදේශයේ ඇති බෞද්ධ නටබුන් හා රටේ සංස්කෘතික උරුමයන් විනාශ වී යාමට ඉඩ නොතබා ආරක්ෂා කිරීමට අප්‍රමාදව නොසෙල්විය හැකි ක්‍රියා මාර්ගයක් ගත යුතු බව දන්වා සිටුම්හ.

දස වන පරිච්ඡේදය

පුරාවිද්‍යා සහකාර කොමසාරිස්

ඇම්. එච්. සිරිසෝම මහතා

සන්සෝනි කොමිසම ඉදිරියේ ඉංග්‍රීසියෙන් දුන් සාක්ෂිවල සාමාන්‍ය පරිවර්තනයකි.

ප්‍රථමයෙන්
රජයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නීතිඥ ඒ. ඩී. ජේ. එම්. පී. තෙන්නකෝන් මහතාගේ
මෙහෙයවීම යටතේ සාක්ෂි දෙයි.

ප්‍රථමයෙන් රජයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නීතිඥ ඒ. ඩී. ජේ. එම්. පී. තෙන්නකෝන් මහතාගේ මෙහෙයවීම යටතේ සාක්ෂි දෙයි:

ප්‍ර. මම පළමුවෙන් ම පේද්රික් බලකොටුව පිළිබඳ ව ඔබෙන් ප්‍රශ්න කරන්නෙමි. පේදිරික් බලකොටුව පිළිබඳ ව මේ කොමිසම ඉදිරියෙහි නොයෙක් අදහස් ඉදිරිපත් වී ඇත.

ප්‍ර. ලැබෙන පැරණි ම වාර්තා අනුව පේදිරික් බලකොටුව මේ රටේ හැඳින්වී ඇත්තේ කෙසේ ද?

උ. සිරිසෝම මහතා:-
මහාවංශයේ 37 වැනි පරිච්ඡේදයෙහි මහසෙන් රජු හා සම්බන්ධ ව -එ නම් ක්‍රි.ව. 3 වැනි සියවසේ දී එය ''ගෝකණ්ණ'' යනුවෙන් පාලියෙන් සඳහන් වී ඇත.

ප්‍ර. ගෝකණ්ණය ගැන මහාවංශය කුමක් කියයි ද?

උ. මහසෙන් එහි තිබූ තීර්ථකාරාම විනාශ කොට විහාරයක් සෑදූ බව කියයි. මේ වෙනුවෙන් යොදා ඇති වචනය නම් ''තිත්ථාලය'' යන්න යි. 'ආලය' යනු ගෘහය යි. 'තිත්ථ' යනු තීර්ථකයන් ය.

ප්‍ර. තීර්ථක යන්නෙහි තේරුම කුමක්ද?

උ. සංස්කෘතයෙන් එහි තේරුම 'තීර්ථ සාදන්නන්' යන්න යි.

ප්‍ර. මේ වචනය ඉන්දියාවේ උතුරු ප්‍රදේශයේ ප්‍රචලිත වූ ආගමක් වන ජෛනාගමට සම්බන්ධ ය?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් නියම පාඨය ගෙන හැර දක්විය හැකි ද?

උ. මා ළඟ මහාවංශ ටීකාව දැන් ඇත. එය ලියැවී ඇත්තේ 11 වැනි නැත හොත් 12 වැනි සියවසේ දී ය. මහාවංශ මුල් පොත ලියැවී ඇත්තේ ක්‍රි.ව. 5 වැනි සියවසේ දී ය. මහාවංශ ටීකාව එයට ලියන ලද ටීකාව වේ. 37 වැනි පරිච්ඡේදයේ 40, 41 වැනි ගාථාවල මහසෙන් රජු ක්‍රි.ව. 3 වැනි සියවසේ දී ඉදි කරන ලද ආරාමය පිළිබඳ ව සඳහන් ය. එය බටුවන්තුඩාව විසින් සංස්කරණය කරන ලද, සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රණය වූ පිටපතෙහි 502 වැනි පිටුවේ සඳහන්ය. මහාවංශ ටීකාව පාලියෙන් ලියැවුණු ග්‍රන්ථයකි. එය පරිවර්තනය කර නැත. මහාවංශ ටීකාවට අනුව මහසෙන් රජු ගෝකණ්ණයේ ආරාමය ගොඩ නඟන්නට පෙර එහි තිබූ තීර්ථකාරාම විනාශ කර ඇත.

ප්‍ර. මෙ රට තීර්ථක දර්ශන ප්‍රචලිත වන්නට පටන් ගත්තේ මේ අවධියේ ද?

උ. මහසෙන් රජු දවස හා ඊට පසුවත් තීර්ථක දර්ශන මෙ රට ප්‍රචලිත ව තිබිණි.

ප්‍ර. මහසෙන් රජු තීර්ථකයන් විසින් නොමඟ යවනු ලැබූ අවස්ථා මහාවංශයේ සඳහන් වනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. වංශ කථාවේ බ්‍රාහ්මණයන් පිළිබඳ ව යම් කිසි සඳහනක් ඇති ද?

උ. මහාවංශයේ ගෝකණ්ණය දෙ පළක හෝ තුන් පළක සඳහන් වේ. එ සේ ම ඒ අසල තුබූ එ නමින් යුත් ගමක් ගැන ද සඳහන් වේ. 'ගෝකණ්ණ පටුන' යනුවෙන් ද සඳහන් වේ. ගෝකණ්ණ ග්‍රාමයට ද සඳහනක් ඇතිවා මෙන් ම පෙර කල දී ඒ අසල ගඟ ද ගෝකණ්ණ නමින් ම හැඳින්වී ඇත. මුළු පළාත ම ගෝකණ්ණය විය. පේදිරික් කොටුවෙන් ලැබී ඇති ක්‍රි.ව. 12 වැනි සියවසට අයත් ලිපියක ස්ථානයේ නම සඳහන් ය. ගල්දොර උළුවහු අවශේෂයක ඇති මේ ලිපියේ චෝඩගංග නමැත්තකු එහි ගොඩ බැස ඇති බව සඳහන් වේ. මේ සෙල් ලිපිය ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ බලකොටුව ප්‍රදේශයෙන් හමු වී ඇති නිසා එම ප්‍රදේශය 'ගෝකණ්ණ,

නමින් හැඳින්වූ බව තීරණය කළ හැකි ය. ගෝකණ්ණය නැගෙනහිර මුහුදු තීරයේ පිහිටි බව ද සඳහන් ය. ස්ථානය හඳුනාගැනීම පිළිබඳ ව කිසි ම සැකයක් නැත. වර්තමාන ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශය මුල් යුගයේ දී ගෝකණ්ණය හෙවත් ගොකර්ණ තීර්ථය වශයෙන් සඳහන් වී ඇත. ත්‍රිකුණාමලය යන්න එ නමින් ම ප්‍රභවය ලද්දකි. 'තිරු' යනු පරිශුද්ධ යන්න යි. 'මලේ' යනු කන්ද හෝ කඳුගැටය යන්න යි. 'කෝණ' යන්න ''ගෝණ'' යන්නේ දෙමළ ස්වරූපය යි. දෙමළ භාෂාවේ ''ක'' සහ ''ග'' යන්න නිරූපණය කිරීම සඳහා ඇත්තේ එක ම අකුරක් වූ ''ක'' පමණක් හෙයින් 'ගෝණ' යන්න 'කෝණ' වශයෙන් දක්වා ඇත. දෙමළෙන් 'තිරු' යනු පරිශුද්ධ යන්න යි. එහෙයින් 'තිරු කෝණ මලේ' යනු 'පරිශුද්ධ ගෝණ කන්ද' ය.

ප්‍ර. මහසෙන් රජු එහි ආරාමයක් හදන්නට ප්‍රථම එහි හින්දු කෝවිලක් තුබු බවට යම් කිසි සඳහනක් තිබෙනවා ද?

උ. මහසෙන් රජු එහි විහාරයක් සෑදීමට ප්‍රථම බෞද්ධ නෂ්ටාවශේෂ තිබුණු බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි ඇත.

ප්‍ර. එසේ නම් කලින් සඳහන් කළ තීර්ථකයන් ඔවුන්ගේ ආරාම තනවා ඇත්තේ එම නටබුන් මත ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහසෙන් රජු විනාශ කරන ලද්දේ එම තීර්ථකාරාම ද?

උ. ඔව්. මහසෙන් රජු කලින් එහි තුබු බෞද්ධාරාමය යළිත් බෞද්ධයන්ට පැවරුවා යයි කීම නිවැරදි ය.

ප්‍ර. මේ කාලයේ දී මහා විහාරිකයන් සහ මහායානිකයන් අතර නොයෙක් මතභේද පැවතිණි. පිරිසිදු බුදුදහම රැකගත්තෝ මහාවිහාරිකයෝ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ කලින් සඳහන් කළ සෙල්ලිපියේ පිටපතක් ඔබ ළඟ තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්. (සාක්ෂිකරු සෙල්ලිපිය කියවයි) මෙහි ඉතා වැදගත් වාක්‍ය ඛණ්ඩයක් ඇත. එහි ලංකාව හඳුන්වා ඇත්තේ ''අජෙයාම් ලංකා'' යනුවෙනි. ඉන් අදහස් කරන්නේ 'කවමදවත් දිනන්නට හෝ යටත් කර ගන්නට බැරි ලංකාව' යනුවෙනි. (සාක්ෂිකරු තවදුරටත් සෙල්ලිපිය විස්තර කරයි) මේ සෙල්ලිපිය අවාසනාවකට මෙන් කැඩී ඇත. එහි ඡයාස්ථිතික පිටපතක් ඉදිරිපත් කරමි.

නීතිඥ රාජරත්නම් මහතා:- මේ සාක්ෂිකරුගෙන් මෙ සේ සාක්ෂි විමසන්නේ නම් ඔහුගෙන් හරස් ප්‍රශ්න ඇසීමට අපට පුළුවන් වේ ද යන්න සැක සහිත ය. මට වැටහෙන අන්දමට අපි බෙදුම් නඩුවක උරුමයක් පිළිබඳ ව සොයමින් සිටිමු. මේ රටෙහි සිටින සියලු ම විශේෂඥයන් ගෙන්වා මෙහි ආදි කාලයේ දී බෞද්ධ විහාර සහ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයක් තිබුණා යයි ඔප්පු කළ ද 20 වැනි ශතවර්ෂයේ සිටින අපට ඉන් ඇති වැඩය කුමක් ද? මම ඉතිහාසය හෝ පුරාවිද්‍යාව ගැන විශේෂඥයෙක් නොවෙමි. එහෙත් මේ සාක්ෂිවල වැදගත්කම පිළිබඳව මට නම් නො තේරේ.

සන්සෝනි මහතා:- (තෙන්නකෝන් මහතාට) ඔබ තව කොපමණ වේලා ගන්නවා ද?

තෙන්නකෝන් මහතා:- ගරු ස්වාමීනි, මම සම්පූර්ණ දවස ගන්නෙමි.

රාජරත්නම් මහතා:- මාතර ක්‍රි.ව. 3 වැනි සියවසට අයත් හින්දු කෝවිලක් තිබෙන්නට ඇතැයි යන්න සමහර විට මට ඔප්පු කළ හැකි වන්නට පුළුවන. එහෙත් වෙනත් ආගම්වලට හා ජාතීන්ට එහි තැනක් නැතැයි ඉන් අදහස් නො කෙරේ.

තෙන්නකෝන් මහතා:- මම ද එසේ අදහස් නො කරමි. එහෙත් මේ කරුණ පැන නැඟුණේ ජේදිරික් බලකොටුව තුළ බෞද්ධ පූජ්‍යස්ථානයක් තිබුණා යයි යන්න පැවසීම ඉතිහාසය ඉතා දරුණු ලෙස විකෘති කිරීමක් ය යනුවෙන් සම්බන්දන් මහතා පළ කළ අදහසක් නිසා ය.

සන්සෝනි මහතා:- මේ ලියවිල්ල ඉදිරිපත් කර ඇත්තේ එම අභියෝගයට පිළිතුරක් වශයෙනි.

රාජරත්නම් මහතා:- සම්බන්දන් මහතා විශේෂඥයකු හෝ ඉතිහාසඥයකු හෝ නොවන බව ඒ මහතා විසින් ම සඳහන් කරනු ලැබ ඇත.

විජේතුංග මහතා:- ත්‍රිකුණාමලයේ බෝ ගසක් තිබුණු බව සම්බන්දන් මහතා සම්පූර්ණයෙන් ම ප්‍රතික්ෂේප කර ඇත.

සන්සෝනි මහතා:- මා හිතන්නේ බෝ ගස කැපීම පිළිබඳ ව යි.

විජේතුංග මහතා:- එහෙමයි ස්වාමිනි.

සිරිසෝම මහතා:- මේ පිළිබඳ ව පුවත්පත්වල පළ විය. අනතුරු ව දෙපාර්තමේන්තුව ද මේ සම්බන්ධයෙන් කලබල විය. හින්දු පුරාවස්තු පිළිබඳ ව ද අපි සඳහන් කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙමු.

සන්සෝනි මහතා:- හින්දු කෝවිල්, බෞද්ධ විහාර සහ වෙනත් ආගමික සිද්ධස්ථාන එක ම ස්ථානයේ නොතිබෙන්නට හේතුවක් නැත. ඒවා මතු පිට එකක් නො පිහිටුවා එසේ තිබුණාට වරදක් නැත. හින්දු පුරාවස්තු ගැන ද අපට අසන්නට ලැබෙනවා නම් හොඳ ය.

රාජරත්නම් මහතා:- දෙමළ ජනතාව මේ රටේ යම් කිසි ප්‍රදේශයක ජීවත් වනවා යැයි අප විසින් කියනු ලැබේ නම් එ සේ ම එම ප්‍රදේශයේ කලින් සිංහල ජනාවාස තිබුණේ යයි ඔප්පු කරන්නට හැකි නම් අපි ඒ මුල් අවස්ථාවට ගොස් වර්තමාන තත්ත්වය වෙනස් කිරීමේ අවස්ථාවකට පත් වන්නේ ඇයි? අප උනන්දුව දක්වන්නේ වර්තමාන තත්ත්වය පිළිබඳ ව පමණ ය.

සන්සෝනි මහතා:- මේ ප්‍රශ්නය පැනනැඟුණේ පැරණි බෝධියක් කපන ලදැයි යනුවෙන් පැමිණිල්ලක් කිරීමෙන් පසු ව ය.

තෙන්නකෝන් මහතා:- ටී.ආර්.ආර්.ඕ. සංවිධානය මේ කොමිසමට ඉදිරිපත් කරන ලද සන්දේශයෙහි සඳහන් කර ඇත්තේ දෙමළ ජනතාවට පාරම්පරික දේශභූමියක් ඇති බව ය. ඒ අනුව වෙන ම දෙමළ රාජ්‍යයක් සඳහා අයිතිවාසිකම් ඉදිරිපත් කර ඇත. එම පළාත්වලින් සිංහල ජනතාව ඉවත් කිරීම ද එහි සඳහන් ය.

සන්සෝනි මහතා:- මා හිතනවා තව දුරටත් සාක්ෂි විමසා කරුණු හෙළි වන හැටි බැලීමට. (සිරිසෝම මහතාගෙන් යළිත් ප්‍රශ්න කරයි)

ප්‍ර. ජේදිරික් කොටුව තුළ කෙරුණ පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් පැරණි බෞද්ධ අවශේෂ කිසිවක් ලැබී ඇති ද?

උ. අපට බුදු පිළිම කීපයක් ලැබී ඇත. එම බුදු පිළිම ක්‍රි.ව. 2 හෝ 3 වන සියවස්වලට අයත් ය. ජේදිරික් කොටුව තුළ ඇති හෝටලයක අලුත් කොටසක් තැනීම සඳහා අත්තිවාරම් කැපීමේ දී පැරණි ගොඩ නැහිල්ලක අවශේෂ මතු විය. අපි වහා ම ඉදිරිපත් වී එහි පරීක්ෂණ කටයුතු කළෙමු. එම ගොඩනැහිල්ල ක්‍රි.ව. 7 වැනි 8 වැනි සියවස්වලට අයත් ව තිබුණක් බව එහි තිබූ ගඩොල්වලින් සහ උළුකැට වලින් ද වෙනත් සාධකවලින් ද තීරණය කළ හැකි විය. ක්‍රි.ව. 7 වැනි සියවසේ දී ගෝකණ්ණ විහාරයෙහි 5 වැනි අග්බෝ රජු පධානඝරයක් කරවූ බව මහාවංශයේ සඳහන් ය. එහෙයින් මේ ගොඩනැගිල්ල මේ පධානඝරයෙහි අවශේෂයක් විය හැකි ය.

ප්‍ර. එහි හමු වූ වෙනත් දේ මොනවා ද?

උ. බුදු පිළිම.

ප්‍ර. ඔබ පෞද්ගලික වශයෙන් දන්නා පිළිම 2 ක් පිළිඳ ව දැන් සඳහන් කළා. ඒ මොනවා ද?

උ. ඔව්. හුණුගල් පිළිමය. ඉන් එකක් කච්චේරිය ඉදිරිපිට ගසක් යට තබා තිබුණි. එයට මිනිසුන් විසින් පුද පූජා පවත්වනු ලැබිණි. එය බුදු පිළිමයක් දැයි පරීක්ෂා කර බැලුවෙමි. එය ගණ දෙවි පිළිමයක් බවට බදාම යොදා සකස් කරන ලද පැරණි බුදු පිළිමයක කොටසකි. එහි චීවරයේ රැලි දක්නට තිබුණි. එහෙත් පිළිම හිස තිබුණේ නැත. අපි එය කෞතුකාගාරයට රැගෙන ගියෙමු. එය ලැබුණේ බල කොටුව තුළිනි. අනෙක් පිළිමය හමුද හටයන් විසින් වැඳුම් පිදුම් කරනු ලබයි. යුද සමයේ දී බලකොටුව තුළින් බුදුපිළිම හමු වූ බවත් ඒවා බ්‍රිතානය පාලකයන්ට භාර දුන් බවත් පසු ව කච්චේරියට භාර දුන් බවත් ලිපිවල සඳහන්ය. මේ පිළිබඳ ව පරීක්ෂා කළ මුත් ප්‍රතිඵල සාර්ථක නො වී ය.

ප්‍ර. හින්දු දේවරූප ලැබී ඇති ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඒ කවදා ද?

උ. ආචාර්ය පරණවිතාන මයාගේ කාලයේ දී ය. 1950 වර්ෂයේ දී පිළිම තුනක් හමු වූ බව වාර්තා ගත වී ඇත. ඒවා අහම්බෙන් හමු වූ ඒවා ය. හමුද නිලධාරීන් ළිඳක් කැණීමේ දී මේවා හමු වී ඇත. දෙකක් ශිව ප්‍රතිමා ය. එකක් පාර්වතී ප්‍රතිමාවකි. ඒවා පළාතේ හින්දූන්ට භාර දී ඇත. හින්දු භක්තිකයන් විසින් ඉල්ලන ලදු ව ඒවා ඔවුනට භාරදී ඇත. දැන් කෝනේශ්වරම් කෝවිලේ ඇත්තේ එ ම පිළිම ය. ඒවා නිර්මිත ශෛලියට අනුව ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසට දින නියම කර ඇත. ක්‍රි.ව. 10 වැනි සියවසට පෙර දින නියම කළ හැකි කිසි ම හින්දු පිළිමයක් මෙ තෙක් ලැබී නැත.

ප්‍ර. මේ පිළිම සඳහා ගෘහයක් තිබී ඇති ද?

උ. මේ පිළිම දෙක හමු වුණේ පොළොව යට වළ ලා තිබිය දී ය. ඒවා ආරක්ෂාවට වළ ලා තිබෙන්නට ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශයෙහි සඳහන් අනෙක් පශ්චිමකාලීන සඳහන කුමක් ද?

උ. මාඝ ආක්‍රමණයේ දී— ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසේ දී— දෙවැනි පරාක්‍රමබාහුගේ යුද්ධ ව්‍යාපාරයේ දී ත්‍රිකුණාමලය ගැන සඳහන් ය. එහි හමුදාංකයන් රැඳවීමට උත්සාහ දරා ඇත. මෙයට අතිරේක ව වෙනත් ලේඛනවල සඳහන් ව ඇත. ක්විරෝස්ගේ "ටෙම්පෝරල් ඇන්ඩ් ස්පිරිචුවල් කොන්ක්වෙස්ට් ඔෆ් සිලෝන්" නමැති පොතෙහි ත්‍රිකුණාමලය ගැන සඳහන් කර ඇත.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය ගැන ඔහු කුමක් පවසයි ද?

උ. ත්‍රිකුණාමලයෙහි පෘතුගීසි බලකොටුව සෑදීම පිළිබඳ ව ඔහු සඳහන් කරයි. එහි තිබූ විහාරයක් විනාශ කොට බලකොටුව සෑදූ බව කොන්ස්ටන් ඩි සා පවසා ඇත. එහෙත් පෘතුගීසි ඉතිහාසඥයකු වූ රුබේරු සඳහන් කරනුයේ බලකොටුව වරිච්චි බැම්මෙන් සාදන ලද ත්‍රිකෝණාකාර ගොඩනැගිල්ලක් ලෙස ය. මුලින් ගාලු වරාය ද වරිච්චි මැටිවෙන් සාදන ලද්දකි. එය ඉතා කුඩා ප්‍රදේශයක් ආවරණය කරන ලද්දකි. කතෝලික සාන්තුවරයකු වූ ප්‍රැන්සිස් සේවියර් ත්‍රිකුණාමලයට ගිය ගමනක් ගැන ද එහි සඳහන් ය. මිනිසුන් කතෝලික ආගමට හරවමින් රටේ නොයෙක් ස්ථානවලට ඔහු යන අතරේ දී ත්‍රිකුණාමලයට ද ගොස් ඇත. එහි සිටි තෙරුන්නාන්සේ නමක් කතෝලික ආගමට හැරවූ බව ඔහු පවසයි. ඊට පසු සතුටට පත් තෙරුන්නාන්සේ එතුමාගේ ගෝලයන් ද කතෝලික කරවීමට අවසර දුන් බව ඔහු තවදුරටත් පවසයි. එහි ඔවුන් සඳහන් වන්නේ "ගනේශස්" යනුවෙනි. ඉන් සඳහන් කරන්නේ ගණින්නාන්සේලා ය. "ගණ" යනු සමූහය හෙවත් සමාගම වේ. භික්ෂු ගණයට හෙවත් සමූහයට අයත් වන්නෙක් එ නමින් හැඳින්වේ. ඔවුන් ගණින්නාන්සේලා යනුවෙන් සඳහන් ය. එම ගණින්නාන්සේලා සියලු දෙනාම කතෝලික ආගමට හරවා ඇත. ඉන් අදහස් කරනුයේ ඒ වන විටත් (පෘතුගීසි සමය) එහි බෞද්ධ විහාරයක් තිබී ඇති බව ය.

ප්‍ර. එහි බෞද්ධ භික්ෂුවක් ද සිට ඇත.

උ. එ සේ ය. එහි හින්දූන් සිටියා නම් ඔවුන් ද එහි (බෞද්ධ ශ්‍රමයෙහි) සිටින්නට ඇත. ප්‍රැන්සිස් සේවියර්ගේ කාලයෙහි මේ ස්ථානයෙහි භික්ෂුවක් සහ අනෙක් ගණින්නාන්සේලා කතෝලික ආගමට හැරවූ බව ස්ථිර වශයෙන් ම පවසයි.

සන්සෝනි මහතා:- ඒ මොන වර්ෂයේ ද?

සිරිසෝම මහතා:- ඒ 16 වැනි හෝ 17 වැනි සියවසේ දී ය.

ප්‍ර. ෆේද්‍රික් කොටුව තුළ ගල් කණු දහකින් සමන්විත හින්දු කෝවිලක් ක්‍රි. පූ. 1300 වර්ෂයේ සිට තිබූ බවටත් එය පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කරන ලද බවටත් මේ කොමිසම ඉදිරියේ අදහසක් පළ වී ඇත.

උ. මෙය ඉතා සූක්ෂම ලෙස පරීක්ෂා කළ යුතු කරුණකි. පෝල් ඊ. පීරිස් පවසනුයේ මෙහි හින්දු කෝවිලක් තිබූ බව ය. ඔහු ක්විරෝස් ගේ ග්‍රන්ථය පරිවර්තනය කරමින් මෙසේ කියයි: එයට සාරාංශයක් වශයෙන් කරුණු ඉදිරිපත් කරන එස්. ජී. පෙරේරා පියතුමා පවසනුයේ ද එහි හින්දු කෝවිලක් තිබූ බව ය. එහෙත් මුල් කෘතියෙහි යොද ඇති වචනය ''පැගෝඩා'' යන්න ය. ත්‍රිකුණාමලයෙහි පැගෝඩා 03 ක් තිබේ.

ප්‍ර. 'පැගෝඩා' යන්න බෞද්ධ ස්මාරකයක් විනා වෙනත් ආගමික ස්මාරකයක් හැඳින්වීමට යොද නැහැ නේද?

උ. එසේ ය. ක්විරෝස් එක් ස්ථානයක ඔවුන් කැලණි පැගෝඩාව විනාශ කළ බව සඳහන් කරයි. මෙතැන දී ඔහු පවසනුයේ ත්‍රිකුණාමලයේ තිබූ පැගෝඩා 03 විනාශ කළ බව ය. මෙහි 'පැගෝඩා' යන වචනය සමහර පරිවර්තකයන් 'හින්දු කෝවිල' යනුවෙන් වැරදියට පරිවර්තනය කර ඇත. 'පැගෝඩා' යනු ස්තූපයකි. එහි තව දුරටත් සඳහන් අන්දමට එහි එක් පැගෝඩාවක් මුහුදු යාත්‍රිකයන් විසින් පුදනු ලැබූ බව සඳහන් ය. මෙයද ඉතා වැදගත් කරුණකි. පුරාණයේ දී සෑම පැරණි වරායක ම මුහුදු දෙවියන් සඳහා වූ පූජනීය ස්ථානයක් තිබී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ අවලෝකිතේශ්වර බෝධි සත්වයන් වහන්සේ මුහුදු දෙවියා වශයෙන් පුද පූජා ලබා ඇත. මාතොට එවැනි අවලෝකිතේශ්වර ප්‍රතිමා ගෘහයක් තිබූ බව ක්‍රි. ව. 12 වැනි සියවසට අයත් මැදිරිගිරිය සෙල්ලිපියේ ද කොළඹ කෞතුකාගාර සෙල්ලිපියක ද සඳහන් වී ඇත. මන්නාරම සහ පුත්තලම අතර ඇති කුදිරමලේ නම් ස්ථානයේ ද එවැනි ප්‍රතිමා ගෘහයක් තිබී ඇත. මෙහි (ත්‍රිකුණාමලයෙහි) සඳහන් අනෙක් පැගෝඩාව අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්ව ගෘහයක් වන්නට පුළුවන. මහායාන දර්ශනයට අනුව අවලෝකිතේශ්වර බෝධි සත්වයෝ මුහුදට අධිපතියා ය. මෙහි මේ වචනයෙහි 'ඊශ්වර' යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ 'දුකට පත් සත්වයන්ගේ නායකයා' යන්න යි. අනතුරකට පත් යාත්‍රිකයන්ට එතුමා පිහිට වෙයි.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යාත්මක සහ ඓතිහාසික කරුණු අනුව ත්‍රිකුණාමලයේ කොටුව තුළ අඛණ්ඩව බෞද්ධ විහාරයක් පැවතුණු බව ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට සාක්ෂි කිසිවක් නැහැ නේද?

උ. එසේ ය. ක්‍රි. පූර්ව සමයේ සිට ත්‍රිකුණාමලයේ බෞද්ධ විහාරයක් තිබුණා යයි කිව හැකි ය. ත්‍රිකුණාමලය අවටින් ක්‍රි. පූ. තුන් වන සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. පළමු වන සියවස දක්වා වූ අක්ෂරයන්ගෙන් ලියවන ලද සෙල්ලිපි සියයක් පමණ සොයාගෙන ඇත. එම සෙල්ලිපිවල සඳහන් වන්නේ බෞද්ධ භික්ෂූන්ට ආරාමයන් පිදීම පිළිබඳ ව ය. මෙවැනි සෙල්ලිපි ලංකාවේ නොයෙක් ප්‍රදේශයන්ගෙන් ලැබී ඇත. දකුණ, උතුර, මධ්‍යම, බටහිර පළාත් සහ වවුනියාව ය. බුද්ධාගම අශෝක රජු විසින් ලංකාවට හඳුන්වා දෙනු ලැබීමෙන් අනතුරුව එය ඉතා ශීඝ්‍රයෙන් රාජකීය අනුග්‍රහය යටතේ දිවයින පුරා පැතිරෙන්නට විය. මේ ස්ථානය (ත්‍රිකුණාමලය) කඳුගැටයක් වූ හෙයින් එය ප්‍රමුඛස්ථානයක් වශයෙන් තිබී ඇත. මෙවැනි තැන්හි ආරාම පිහිටුවීම පැරණි සම්ප්‍රදය වේ. එවැනි ආරාම ''පබ්බතාරාම'' යනුවෙන් හැඳින්වේ. මිහින්තලා කඳුගැට මුදුනේ ස්තූප පිහිටුවා ඇත. ත්‍රිකුණාමලය අවට ක්‍රි. පූ. සෙල්ලිපි රාශියක් සොයාගෙන ඇති නිසාත් මහසෙන් කාලයට පෙර පැවත එන අවශේෂයන් එහි ඇති නිසාත් එකල සිට ක්‍රි. ව. 16 වැනි සියවස දක්වා අඛණ්ඩව ත්‍රිකුණාමලයේ බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බව මම ප්‍රකාශ කරමි. ගෝකණ්ණයේ පශ්චිමකාලීන හින්දු කෝවිලක් තිබී ඇතත් එය ත්‍රිකුණාමලයේ කුමන ස්ථානයක පිහිටියේ දූයි මෙතෙක් සොයා ගෙන නැත. ඒ සඳහා සර්වසම්පූර්ණ කැණීමක් කළ යුතුව ඇත. අනාගතයේ දී එසේ කිරීම අපේ බලාපොරොත්තුව යි. වර්තමාන කෝනේශ්වරම් කෝවිල පිහිටි ස්ථානය හා ඒ අවට මුළු ප්‍රදේශය ක්‍රි. ව. ආරම්භයේ සිට පසු කාලය දක්වා කාලනිර්ණය කළ හැකි අවශේෂයන්ගෙන් ගහන ය. එහෙයින් එහි බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බව නිසැක ය. එහි හින්දු ආගමික ගොඩනැගිලි තිබූ බවට සාධක මෙතෙක් හමු වී නැත. මේ පිළිබඳ මෙතෙක් විමර්ශන කෙරී නැත. ත්‍රිකුණාමලය කොටුව තුළ ඇති සියලු රජයේ ඉඩම් පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩම් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට පියවර ගෙන ඇත. මෙහි කැණීම් ආරම්භ කිරීම අපේ පරමාර්ථය යි.

ප්‍ර. ෆේදිරික් කොටුව තුළ මේ මෑතක් වන තුරු ම පැරණි බෝධියක් තිබුණා නේද?

උ. එසේ ය.

ප්‍ර එය තිබුණේ වර්තමාන කෝවිල ආසන්නයේ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ එය පෞද්ගලික ව දැක ඇති ද?

උ. ඔව්. 1950 දී ශිෂ්‍යයකු වශයෙන් මා එහි ගිය අවස්ථාවක දී එය දැක ඇත්තෙමි. ඊට පසු තිස්ස දේවේන්ද්‍ර මහතා දිසාපති වශයෙන් කටයුතු කරන කාලයේ දී මා එහි ගොස් ඇත.

ප්‍ර. එම බෝධිය විනාශ කිරීම පිළිබඳ ව යම් කිසි සටහනක් ඔබගේ ලිපිගොනුවේ ඇති ද?

උ. ඔව්. මගේ ලිපිගොනුවේ ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති වූ ඇම්. බී. සේනානායක මහතා විසින් 1964 ඔක්: මස 08 වැනි දින සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයාට ලියන ලද ලිපියක පිටපතක් ඇත. කෝනේශ්වරම් කෝවිල් භූමියෙහි තිබූ බෝධිය මීට දෙමසකට පෙර විනාශ කර ඇති බව පවසයි. ඔහු මෙය වාර්තා කර ඇත්තේ 1964, ඔක්: මස දී ය. එය විනාශ කිරීමේ හේතුව ද ඔහු සඳහන් කරයි. බෝධිය පාමුල බුදු පිළිමයක් තැබීමට බෞද්ධයන් උත්සාහ ගත්තේ යැ යි යන දූෂමාන ආරංචියක් නිසා එසේ කර ඇති බව පවසයි. මේ සිද්ධියෙන් පසු ව එහි බෝධියක් සිටුවීමට ඔහුගෙන් අවසර ඉල්ලා ඇති නමුත් එම අවසරය දීම ඔහු විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. ඔබ මේ ලිපිය ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙහි ඇති නාවික හමුදාවට අයත් ගොඩනැගිල්ලක පිරිසක් බලහත්කාරයෙන් පදිංචි වී සිටින බව ද මේ ලිපියෙහි සඳහන් වේ.

සන්සෝනි මහතා:- කවුරුන් ද?

උ. එහි සඳහන් වනුයේ 'මිනිසුන් සමහරක් යනුවෙනි. දිසාපති පවසනුයේ කෝවිල් බලධාරීන්ගේ අනුදැනුම ඇති ව එසේ කර ඇති බව ය.

ප්‍ර. මේ බෝධිය සම්බන්ධ තවත් ලිපියක් ඔබගේ ගොනුවේ තිබෙනවා?

උ. ඔව්. නොයෙල් පීරිස් නැමැත්තකු පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට පිටපතක් සහිත ව, අගමැතිට ලිපියක් ලියා ඇත. එම ලිපිය ලියා ඇත්තේ 1964 සැප්තැම්බර් මස 07 වන දින දී ය.

ප්‍ර. ඔබ ඒ ලිපිය ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. (සිරිසෝම මහතා ලිපිය කියවයි) ''මේ බෝධිය මෙහි දැනට ඇති එක ම බෞද්ධ සංකේතය බවත් එයට සැමගේ ම පුද සත්කාරය ලැබෙන බවත් මේ පැරණි බෝධියට බෞද්ධයන් සහ හින්දූන් පුද සත්කාර කළ බවත් සඳහන් කරයි. ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ පැරණි බෝධීන් 12 කපා විනාශ කර ඇති බව ඔහු තවදුරටත් පවසයි. 1964 ඔක්තෝබර් මස 08 වැනි දින ලිපියක් ලියන දිසාපති පවසන්නේ ඊට මාස 2 ට ප්‍රථම බෝධිය විනාශ කර ඇති බව යි. නොයෙල් පීරිස් මහතා පවසන්නේ සැප්තැම්බර් මාසයේ පළමු වැනි සතියේ එය විනාශ කර ඇති බව යි.

ප්‍ර. ඔබ ශිෂ්‍යයකු ව සිටින කාලයේ දී මේ බෝධිය සියැසින් දැක තිබෙන බව සඳහන් කළා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි බෝධියක් තිබූ බවටත් 1964 දී එය විනාශ කළ බවටත් කිසි ම සැකයක් නැහැ නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. කුච්චවේලිය පිහිටා ඇත්තේ ත්‍රිකුණාමලය නගරයේ සිට සැ. 21 දුරින් වෙරළ අසබඩ නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි මුහුද දෙසට නෙරා ඇති ගල් පරයක් තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි පොලීසිය පිටිපස විශාල බෞද්ධාශ්‍රමයක අවශේෂයන් තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. අවුරුදු කිහිපයකට පෙර පොලීසිය විසින් එහි බිම කණිනු ලබන අවස්ථාවේ දී පිළිම හමු වුණා?

උ. ඔව්. ඒවා කෞතුකාගාරයෙහි ඇත.

ප්‍ර. එම පිළිම හමු වූ ස්ථානයෙහි දැන් හින්දු කෝවිලක් තිබෙනවා?

උ. ප්‍රතිමා ඝරයක් ඇත. එහි අවශේෂයන් තවමත් එහි දක්නට ලැබෙනවා. එය වටදා ගෙයක් වාගෙයි. එය ක්‍රි.ව. දෙවැනි සියවසට පමණ අයත් ය. එහි තිබූ පිළිමය හිටි පිළිමයකි. එය දැනට අනුරාධපුර කෞතුකාගාරයෙහි ප්‍රදර්ශනය කර ඇත. එය ඉතා වැදගත් පිළිමයකි. නෙළුම් මලක් ද ත්‍රිරත්න ලාංඡනය ද කැටයම් කර ඇති එක ම පිළිමය එය වේ. ත්‍රිරත්න ලාංඡනය සාංචි කැටයම්වල ද දක්වේ. ඒ අසල බිම වැටී ඇති තවත් ගල් පරයක් ඇත. එය කලින් තිබී ඇත්තේ උස් ස්ථානයක ය. එහි සංස්කෘත සෙල්ලිපියක් කොටා ඇත. එය එපිග්‍රැපියා සහරාවෙහි 158 වැනි පිටුවේ ප්‍රසිද්ධ කර ඇත. එය මම ඉදිරිපත් කරමි. අක්ෂර විද්‍යාව අනුව එය ක්‍රි. ව. 7 වන සියවස්හි ලා ගිණිය හැකි ය. එහි සඳහන් සෙල්ලිපිය සංස්කෘත ශ්ලෝකයකි. එය මෙ සේ කියැවේ. (සිරිසෝම මහතා කියවයි)

අනත දුක්ඛං ව්‍යපනීය සර්වං
පුණ්‍යාන ලොකස්ය සුඛං සමග්‍රං
දතුං ප්‍රභූර්ජ්ජනම්නි ජනමතිස්‍යාං
සද ක්ෂමාවී කරුණාන්විතෝ'හං

පුණ්‍යාන මඃර ... දෙෂ රිපූන් අනෙන
ජිත්වා පරාං සමධිගම්‍ය ජිනේන්ද්‍රතාංතං
සංසාරපංක විසරාදභ බුද්ධරෙය
මර්ත්‍යං ජගන්මම මහා කරුණාකරෙණ ’

ප්‍ර. පිළිම තිබුණ මේ ස්ථානයෙහි 1970 දී හින්දු කෝවිලක් තනා තිබෙනවා?

උ. ඔව්. මේ කෝවිල තනාගන එන අතරතුර දී දෙපාර්තමේන්තුව මැදහත් වී එය නවතා දමන ලදී. එය වහලේ මට්ටමට තනා තිබුණි. දැන් වහල ද නිම කොට ඇත. එය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමට අයත් ය.

ප්‍ර. පිළිමවලින් ලැබෙන සාක්ෂිවලට අනුව මෙහි තිබූ විහාරය ක්‍රි. ව. තුන් වන සියවසේ සිට පැවත ඇත?

උ. මේ විහාරය ක්‍රි. ව. දෙවන සියවසේ සිට පැවත ඇත.

ප්‍ර. කුච්චවේලියට සැතපුම් කිහිපයක් ඈතින් සෙම්බිමලේ ඇත. එහි කුමක් ඇද්ද?

උ. පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් මේ ස්ථානය පෞද්ගලික ව ම පරීක්ෂා කර ඇත. සෙම්බිමලේ ක්‍රි. පූ. සෙල්ලිපි සහිත ලෙන් ඇත. දිසාපතිගේ වාර්තාවට අනුව එය පැරණි විහාරස්ථානයකි. 1978 ඔක්තෝම්බර් මස සය වැනි දින පළමු වරට ත්‍රිකුණාමලය පුරාවිද්‍යා ස්ථානභාර නිලධාරියා ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට එහි බුදු පිළිමයක් දැක ඇත.

78-10-25 දින— එනම්, 19 දිනකට පසු ව ඔහු ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට බුදු පිළිමය අතුරුදහන් වී ඇත. වර්තමාන දිසාපතිවරයා ඔක්තෝබර් 31 වැනි දින ලිපියක් ලියමින් ඔහු ඔක්තෝබර් 25 වැනි දින ස්ථානය පරීක්ෂා කළ බවත් අපේ නිලධාරියාගේ වාර්තාව ලැබුණු බවත් දන්වා ඇත. ඔහු ප්‍රා.ආ.නි. සමහ ස්ථානය පරීක්ෂා කළ බව දන්වා ඇති අතර පිළිමය අතුරුදහන් වීම පිළිබඳ ව ද පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ගේ අවධානය යොමු කරවා ඇත. පිළිමය ළිඳක් දක්වා පහළට ඇදගෙන ගොස් ඇති සලකුණු පැහැදිලි ව ම දුටු බව ඔහු දන්වා ඇත. වහා ම ස්ථානය පරීක්ෂා කොට අවශ්‍ය කටයුතු කරන ලෙස ඔහු පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට දන්වා ඇත. මේ අනුව පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් ස්ථානය පරීක්ෂා කොට අවශ්‍ය කටයුතු කර ඇත. ස්ථානය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට අප විසින් පියවර ගනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. මේ ස්ථානයේ පැරණි බෞද්ධාරාමයක් තිබූ බවට සාක්ෂි තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්. ඉතා ඈත අතීතයේ සිට එසේ පැවත ඇත.

ප්‍ර. එම ස්ථානයේත් හින්දු කෝවිලක් ගොඩනැඟී තිබෙනවා?

උ. එය අලුත් ගොඩනැඟිල්ලකි. පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් සහ දිසාපති එහි යන විට එය පාළුවට හරින ලද ගොඩනැඟිල්ලකි. මෙය පිහිටියේ ඝන වනාන්තරයේ ය. ළඟ ම ස්ථානය කුච්චවේලිය වේ. කුච්චවේලියේ සෙල්ලිපියට උඩින් දගැබ් 16 ක රූකමක් ඇත. සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් පරිදි මේ රූකම කළ තැනැත්තා බුද්ධත්වය ප්‍රාර්ථනය කර ඇත. යම් කිසිවකු මේ ස්තූප 16 කඩා දැමීමට උත්සාහ කර ඇත. දිසාපතිගේවාර්තාවට අනුව එම රූකම මතුපිට තීන්ත ගා ඇත. මේ රූකම පුරාවිද්‍යාත්මක වශයෙන් සහ ඓතිහාසික වශයෙන් ඉතා වැදගත් ය. මේ රූකමින් එකල දගැබක පැවති ස්වරූපය විදහා දක්වේ. ක්‍රි. ව. 7 වන සියවස දක්වා ස්තූපයක කොත් කැරැල්ල විකාශය වූ අයුරු අවබෝධ කර ගැනීමට අගනා උදාහරණයකි මේ රූකම. මුල් යුගයේ දී දගැබ්වල කොත් කැරැල්ලක් තිබුණේ නැත. මුලින් එහි තිබුණේ ඡත්‍රයකි. (සිරිසෝම මහතාට ඡායාරූප පෙන්වයි) මේ ඡායාරූප මා දැක ඇත.

ප්‍ර. කුච්චවේලිය සම්බන්ධයෙන් ඔබට තවත් යමක් කියන්නට ඇති ද?

උ. නැත. සෙම්බිමලය පිළිබඳ ව ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති විසින් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට එවූ ලිපිය මම ඒ-166 වශයෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරමි.

ප්‍ර. කුච්චවේලිය පසු කොට සැතපුම් ගණනක් ගිය විට 'තිරියාය' යනුවෙන් හැඳින්වෙන තවත් ස්ථානයක් තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම ස්ථානයෙහි බුද්ධ කාලයට පෙර සිට පැවති විහාරස්ථානයක ලක්ෂණ තියෙනවා නේද?

උ. මම එසේ නො කියමි. මෙහි කඳු ගැටයක් මත විහාරයක් ඇත. එය වටදා ගෙයකි. මේ කඳු ගැටය මුහුදු මට්ටමේ සිට අඩි 210 ක් පමණ උස ය. එහි මුදුනේත් බැවුමේත් දැනට නිතුපත්පාණ වශයෙන් හඳුන්වනු ලබන පැරණි ආරාමයක අවශේෂයක් ඇත. කඳු ශිඛරයෙහි කුඩා ස්තූපයක් ද ඒ වටා දැකුම්කලු තේජාන්විත ගල් කණු පේළි ද ඇත. එම ගොඩනැඟිලි විශේෂය අනුරාධපුරයේ මධ්‍යතන යුගයේ දී ලැබෙන ගොඩනැඟිලි විශේෂයකි. ඒ ක්‍රි. ව. 7 වන සහ 8 වන සියවස්වල දී ය. බැවුමේ නොයෙක්

තලයන්හි ආරාම ගොඩනැඟිලිවල අවශේෂයන් ද පඩි පෙළක අවශේෂයන් ද ඇත. කඳු පාමුල පොකුණු දෙකකි. කඳු බෑවුමේ ඇති ලෙන්වල ක්‍රි. පූ. සෙල්ලිපි ඇත.

ප්‍ර. මෙහි ඇති සෙල්ලිපිය ක්‍රි. ව. 7 වන සියවසට දින නියම කළ හැකි ද?

උ. සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් සිද්ධිය ක්‍රි. ව. 7 වැනි සියවසට පෙර සිදු වූවකි. එනම්, ක්‍රි. පූ. සවැනි සියවසේ සිදු වූවකි.

ප්‍ර. ඒ මීට අවුරුදු 2500 කට ප්‍රථම ය?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. අසල ඇති කෝවිලක් සෑදීම සඳහා මෙහි ඇති කණු කිහිපයක් උපයෝගි කර ගෙන තිබෙනවා?

උ. ඔව්. කණු හතරක් හෝ පහක් ඉවත් කර තිබෙනවා. ඒවා ඉවත් කර ඇත්තේ 1960 හෝ ඊට පෙර යි.

ප්‍ර. ඉහත සඳහන් කරුණු සහ පරණවිතාන මහතා විසින් ලියන ලද විස්තර අඩංගු එපිග්‍රැපියා සෙලනිකා සංග්‍රහය ඒ 167 වශයෙන් අංක යොදා ඔබ ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. වෙල්ගම් වෙහෙර නම් වූ ස්ථානයක් තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එය සම්බන්දන් මහතා විසින් 'නාතනාර් කෝවිල' වශයෙන් හඳුන්වනු ලැබ තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මම දැන් ඒ පිළිබඳ ව ඔබෙන් ප්‍රශ්න කරමි.

ප්‍ර. එම ස්ථානයේ ඇත්තේ පැරණි බෞද්ධ ආරාමයක අවශේෂයන් ද? නොහොත් හින්දු ස්මාරකවල අවශේෂයන් ද?

උ. ස්ථානය බෞද්ධ අවශේෂයන්ගෙන් ගහන ය. එහි විශාල වශයෙන් බෞද්ධ ස්මාරකයන්හි අවශේෂයන් ඇත. එහි ඇති පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩම පමණක් අක්කර 80 ක් 85 ක් පමණ වේ. එහි ස්තූප තුනක් ඇත. දෙකක් කඳු ගැටය මත්තේත් අනෙක පහළත් පිහිටා ඇත. පහත ස්ථානයේ තිබී ශෛලමය ලෝකඩ සහ රන් බුදු පිළිම යනාදී වස්තූන් ලැබී ඇත. කඳු ගැටය මත්තේ එක් ස්තූපයක් අසල ක්‍රි. ව. 2 වන සියවසට අයත් සෙල්ලිපියක් ඇත. එහි සඳහන් වන්නේ භාතිකතිස්ස රජු විහාරයට දුන් ප්‍රදානයන් ගැන ය. එහි ඇති ස්තූපය පුරාවිද්‍යාත්මක වශයෙන් ඉතා වැදගත් ය. එය කලින් කොත් කැරැල්ලක් නො තිබුණු ඡත්‍රයක් සඳහා සකස් කළ යූප කණුවක් පිහිටි ස්තූපයකි. ස්ථානයේ තිබී දෙමළ සෙල්ලිපි ගණනාවක් ලැබී ඇත. ක්‍රි. ව. 10 වන සියවස පමණේ දී බෞද්ධයන් සහ දෙමළ ජනයා මෙහි දායකයන් ව සිටි බව මේ නයින් පැහැදිලි වේ. කඳු ගැටය මතු පිට ඇති එක් දාගබක් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සම්පූර්ණයෙන් කණිනු ලැබ ඇත. අපි ධාතු ගර්භයෙහි පහත ම තලය දක්වා කැණීම් කළෙමු. එහි ධාතු ගර්භයෙහි සතර දිසාවට මුහුණ ලා බුදු පිළිම තැන් පත් කොට තිබුණි. ක්‍රි. ව. 9 වන සියවසේ දී සිදු වූ චෝළ ආක්‍රමණයෙන් අනතුරු ව වාසනාවකට මෙන් මේ විහාරය චෝළයන්ගෙන් විනාශ වූයේ නැත. ඔවුහු එහි දායකයෝ වූහ. ඔවුහු එය "රාජරාජ පෙරුම් පල්ලි" යනුවෙන් නම් කළහ. එය සිදු වූයේ ක්‍රි. ව. 9 වන සියවසේ දී ය. සෙල්ලිපිවලින් හෙළි වන පරිදි ක්‍රි. ව. 9 වන සියවසේ දී බෞද්ධයන් සහ හින්දූන් සමඟි ව මේ විහාරස්ථානයේ දායකයන් වශයෙන් කටයුතු කර ඇත.

ප්‍ර. වර්තමානයේ ඉන්නා අයට කෙසේ ජීවත් විය යුතු ද යන්නට මෙය හොඳ උදාහරණයකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙහි සෙල්ලිපි ගණනාවක් ඇත. ඒවායින් සමහරක් දෙමළ ය?

උ. ඔව්. ඒවා බොහොමයකින් ම කියැවෙන්නේ චෝලයන් සහ දෙමළ ජනයා වෙල්ගම් විහාරයෙහි බුදුන්ට දුන් ප්‍රදානයන් සහ කරන ලද පූජාවන් ය. මින් පළමු වැනි සෙල්ලිපිය එපිග්‍රැපියා සෙලනිකා සහරාවේ 6 වැනි වෙළුමේ පළමු වැනි කොටසේ ආචාර්ය ඒ. වේලුපිල්ලේ මහතා විසින් පළ කරනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. ස්ථානයේ ඇති පැරණි ම සෙල්ලිපිය කුමක් ද?

උ. ස්ථානයේ ඇති පැරණි ම සෙල්ලිපිය ක්‍රි. ව. 2 වැනි සියවසේ ලිපියකි. එය භාතිකතිස්ස රජු විසින් බෞද්ධ විහාරයට දෙන ලද ඉඩකඩම් ප්‍රමාණයකි. විල්ගම් විහාරයෙහි ක්‍රි. පූ. සෙල්ලිපි ද ලැබී ඇත. ඒවා පිහිටා ඇත්තේ විහාරයට ඈතින් ය. ඒවා එක ම ආකාරයේ සෙල්ලිපි ය. බෞද්ධ භික්ෂූන්ට ලෙන් පූජා කිරීම පිළිබඳ ව ඒවායේ සඳහන් ය. සතර දිගින් එන බෞද්ධ භික්ෂූන්ට සහ බුද්ධ ශාසනයට ඒවා පූජා කර ඇත.

ප්‍ර. පැරණි ආරාමයන්හි කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයක් නම් ඒවා විශාල ප්‍රදේශයන්හි පැතිරී සිටීම යි.

උ. ඔව්. වෙල්ගම් විහාරය අක්කර 80-85 ක් පමණ විශාල ය. ක්‍රි. පූ. යුගයට අයත් බෞද්ධාරාම සියල්ල ම ඉතා විශාල ප්‍රදේශයන්හි පැතිර ඇත.

ප්‍ර. මෙහි ඇති මීළඟ සෙල්ලිපිය කුමක් ද?

උ. මෙහි ඇති මීළඟ සෙල්ලිපිය ක්‍රි. ව. 10 සියවසට පසු යුගයකට අයත් වූවකි. එය එපිග්‍රැපියා සෙලනිකා සහරාවේ පළ කරනු ලැබ ඇත. එම පොත ඒ 108 වශයෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරමි. ඊළඟ සෙල්ලිපි දෙමළ ඒවා ය. ඒවා ඒ 168 පොතේ 89 වැනි පිටුවේ ඇත. එහි ඒ 168 (ඒ) වශයෙන් දක්වා ඇති ලිපිය දෙමළ එකකි. එය රාජේන්ද්‍ර චෝල රජුගේ ගුණ ගායනයකි. ඕ 168 (බී) වශයෙන් මා ලකුණු කරන අනෙක් සෙල්ලිපි කැබැල්ල ද රාජේන්ද්‍ර චෝලගේ ශ්‍රී විජය රජය ආක්‍රමණය පිළිබඳ ප්‍රශස්තියකි. ඒ 168 (සී) යනුවෙන් ලකුණු කරන සෙල්ලිපිය ලැබී ඇත්තේ ලෝකඩ පහනකිනි. එම පහනේ පහත දරයේ 'චෝල රටේ කන්දන් යක්කන් විසින් පූජා කරන ලද දෙළොස් මහේ පහන' යැයි දෙමළෙන් කොටා ඇත.

සන්සෝනි මහතා:- එම පහන දැන් කොහි ද?

උ. මා හිතන හැටියට එම පහන අප භාරයේ අනුරාධපුරයේ ඇත. එය විහාරයට පූජා කරන ලද්දකි. 168 (ඩී) එය වෙල්ගම් විහාරයේ බුදු රදුන්ට කරන ලද පූජාවකි. ගොනුන් 5 දෙනකු හා එළ දෙනුන් 35 දෙනකු ද මම්මුඩි චෝල මණ්ඩලයේ මෙලයින්තුරු ශ්‍රියාකත් පරකේශරී, වලනාටුහි පංච වත්තුල ග්‍රාමයෙහි රාජරාජ පෙරුම් පල්ලි හෙවත් විල්ගම් විහාරයැ යි හැඳින්වෙන විහාරයේ බුදු රදුන්ට පූජා කර ඇත.

ප්‍ර. මේ වෙල්ගම් විහාරය 'සරෝගාම' වශයෙන් ද හඳුන්වනු ලැබුවා?

උ. පාලියෙන් 'සරෝ' යනු විල වේ.

ප්‍ර. ඒ කියන්නේ 'විල අසල තිබූ ග්‍රාමය' යන්න ද?

උ. ඔව්. විහාරය අසල වැවක් ඇත. එය දැන් හැඳින්වනුයේ පෙරියකුලම් යනුවෙනි. 168 (සී) යනුවෙන් මා ලකුණු කරන අනෙක් ලිපිය ද ඉහත ලිපි මෙන් බුදුන්ට කළ පූජාවක් ගැන කියයි. එම චෝල

රජුගේ 20 වැනි රාජ්‍යෝදයේ දී කරන ලද පූජාවක් ගැන සඳහන් වේ කයවාකු කෝට්ටි හෙවත් අමුතන් ජාතන්ගේ අනුගාමිකයන් විසින් රාජේන්ද්‍රසිංහ වලනාටුහි අභයාශ්‍රියාතන් නාටුහි වෙල්ගම් විහාරය හෙවත් රාජරාජ පෙරුම් පල්ලියෙහි බුදු රදුන්ට වටිනා පූජ්‍ය භාණ්ඩයක් හෝ දෙළොස් මහේ පහන පූජා කර ඇත. ගොනුන් 10 ද එළ දෙනුන් 10 ද එක් පහනක දිනපතා ගිතෙල් සඳහා පූජා කර ඇත.

ප්‍ර. මෙහි එක් භක්තිවන්තයකු තමා බුදුන්ගේ සේවකයකු වශයෙන් හඳුන්වා තිබෙනවා?

උ. ඔව්. 'රාජරාජ පෙරුම්පල්ලි' යන්න චෝල ආක්‍රමණයෙන් පසු ව විහාරයට ලැබුණු නම යි. ඔවුහු සැම විට ම වෙල්ගම් විහාරය හෙවත් රාජරාජ පෙරුම් පල්ලි යනුවෙන් විහාරය හැඳින්වූ හ.

ප්‍ර. එකල මේ ප්‍රදේශවල දෙමළ බෞද්ධයන් සිටි බවත් මෙයින් හෙළි වනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙ තැන අද දක්වෙන විහාරය කලකට පෙර දී දෙමළ සිංහල බෞද්ධ දෙ කොටසේ ම විහාරයක් වශයෙන් පැවත ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙ වැනි බෞද්ධ ස්ථාන ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ තව කොපමණ ඇති ද?

උ. පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩම් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා බෞද්ධ අවශේෂයන් සහිත ස්ථාන 40 ක් පමණ ඇත.

ප්‍ර. ඒවායින් කීයක් බෞද්ධ ද? කීයක් හින්දු ද?

උ. ඒවා අතරින් දෙකක් හෝ තුනක් හින්දු සිද්ධස්ථාන ය.

ප්‍ර. මේ දනට මත් ප්‍රකාශ කර ඇති තහනම් ඉඩම්වලට අතිරේක වශයෙන් නේද?

උ. ඔව්. මේ ඉඩම්වලට යාබද වෙනත් වැදගත් ඉඩම් ඇත. ඒවා පුරාවිද්‍යා කටයුතු සඳහා වෙන් කර තබන ලෙසත් මිනිසුන්ට බෙදා නොදෙන ලෙසත් දිසාපතිට දන්වා ඇත. යම් කිසි අයුරකින් එම ඉඩම්වලට තර්ජනයක් ඇති වුව හොත් වහා ම මැදිහත් වී ඒවා පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩම් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට කටයුතු කිරීමට සිදු වේ.

ප්‍ර. මේ ප්‍රදේශවල මුල් යුගයේ බෞද්ධ ජනාවාස තිබූ බවට ස්ථිර සාධක තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. ක්‍රි. පූ. 3 වැනි සියවසේ සිට මේ ප්‍රදේශ අඛණ්ඩ ව බෞද්ධ ජනාවාස වශයෙන් පැවති බව සනාථ කිරීම සඳහා පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ඇත.

ප්‍ර. මේ කොමිසම ඉදිරියෙහි මතභේදයට තුඩුදුන් තවත් කරුණක් ඇත. එ නම් සේරුවිල විහාරස්ථානය හා සම්බන්ධ ව කිලිවෙඩ්ඩියෙහි තිබූ බෝධිය යි. සේරුවිල විහාරය පිළිබඳ ව මතභේදයක් නැත. එහෙත් මෑතක දී කපා විනාශ කරන ලද එහි ඇති බෝධිය පිළිබඳ ව මතභේදයක් ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම බෝධිය පැරණි එකක් ද?

උ. ඔව්. එය සේරුවිල විහාරයට අයත් වූවකි.

ප්‍ර. ඔබට එම බෝධියෙහි පැරණිකම ගැන යමක් කිව හැකි ද?

උ. එය ඉතා පැරණි වෘක්ෂයකි. ගස දෙස බැලීමෙන් ම එහි ඇති පැරණිකම කිව හැකි ය. එම බෝධිය 1968 සහ 1969 වර්ෂවල දී දක ඇත්තෙමි. එකල ගස වටා ගල් කණු ආදී අවශේෂ තිබුණි. මුල් යුගයේ දී බෝධීන් පිහිටුවා ඇත්තේ බෝධිඝරයන් තුළ ය. අනුරාධපුරයේ ශ්‍රී මහබෝධිය වුව ද මුලින් පිහිටියේ බෝධිඝරයක් තුළ ය. බෝධිය වටා ප්‍රදක්ෂිණාපථයක් ඇත. එය වහලකින් ආවරණය විය. මෙවැනි කවාකාර ගොඩනැගිලි විශේෂය බෝධිඝර නම් වේ. මේ බෝධියට සම්බන්ධව ද කලින් බෝධිඝරයක් තිබී ඇත. ගස වටා තිබූ ගල් කණු එම බෝධිඝරයේ අවශේෂයෝ ය.

ඒවා මැතක් වන තුරු ම එහි තිබුණි. එහි සඳකඩපහණක් ද තිබුණි. මේ සියලු ම කරුණු කැටි කරගත් විට කිව හැක්කේ මෙය ඉතා පැරණි බෝධියක් බව ය. ධාතුවංශයෙහි සඳහන් පරිදි මෙය කාවන්තිස්ස රජු විසින් පිහිටුවන ලද බෝධිය විය හැකි ය.

ප්‍ර. මේ බෝධිය පිළිබඳ ව මුතූර් පළාතේ ප්‍රා.අ.නි. විසින් එවන ලද කිසි යම් වාර්තාවක් ඔබ සතු ව ඇති ද?

උ. ඔව්. එය 1950 සැප්තැම්බර් 08 වැනි දින එවන ලද්දකි. සිවඥානසුන්දරම් නමැති ප්‍රා.ආ.නි. ත්‍රිකුණාමලයේ සහකාර දිසාපතිවරයාට සේරුවිල පුරාවස්තු පිළිබඳ ව ලිපියක් ලියමින් එහි පස් වැනි ඡේදයෙහි "කිළිවෙඩ්ඩියෙහි බෝධිය ගල් කණුවලින් වට වී ඇති බවත් එය පැරණි බෝධියක් බවත්" වාර්තා කරයි.

ප්‍ර. 1950 අගෝස්තු මස ත්‍රිකුණාමලය උප දිසාපති වෙත ප්‍රා.ආ.නි. විසින් යවා ඇති කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය ඇතුළු පළාතේ පුරාවස්තු පිළිබඳ වාර්තාව ඒ 169 වශයෙන් ලකුණු කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බෝධිය ඇතුළු ව එම ස්ථානයේ ලාංජනයක් වත් දැන් නැති බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්. එසේ වාර්තා කර ඇත.

ප්‍ර. මේ බෝධිය (පැරණි) තිබූ ස්ථානයේ හින්දු කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එයි?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. අලුත් හින්දු කෝවිලට අඩි කිහිපයක් එපිටින් තවත් පැරණි හින්දු කෝවිලක් තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම හින්දු කෝවිල කොතරම් පැරණි ද?

උ. එය මට හරියට කිව නොහැකි ය. බොහෝ කලකට පෙර මා එය දක ඇත. ඒකාන්ත වශයෙන් ම එහි තිබූ බෝධිය එම හින්දු කෝවිලට වඩා පැරණි ය.

ප්‍ර. මේ පැරණි ස්ථාන ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඔබගේ දෙපාර්තමේන්තුව සෑම උත්සාහයක් ම දරනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ සම්බන්ධයෙන් දිසාපති කාර්යාලවල නිලධාරීන් සමඟ කටයුතු කිරීමේ දී අපහසුතාවන් ඇති වී තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්. අපට බොහෝ අපහසුතාවලට මුහුණ දීමට සිදු ව තිබෙනවා.

ප්‍ර. එම අපහසුතාවල ස්වභාවය කුමක් ද?

මේ අපහසුතාවන් විශේෂයෙන් සිදුවන්නේ වව්නියාව, මන්නාරම සහ ත්‍රිකුණාමලය යන දිසාවල ය. මේ පළාත්වල පුරාවිද්‍යා ස්ථානයක් තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා වර්ෂ ගණන් ගත වේ. යාපනයේ කච්චේරිය එසේ නො වේ. ස්ථාන ප්‍රකාශ කර ගත නොහැකි වූ අවස්ථා බොහොමයක් ඇත. යම් කිසි ස්ථානයක් පරීක්ෂා කර එය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට තීරණය කළ විට ප්‍රථමයෙන් ම කරනු ලබන දෙය නම් එම ප්‍රදේශයේ දිසාපතිට ඒ බව ලියා දැන්වීම ය. දිසාපතිට ලියා මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කරන ලෙස දන්වන්නෙමු. එසේ කරනු ලබන්නේ එම ඉඩමට සැලැස්මක් අවශ්‍ය නිසා ය. එවිට දිසාපති විසින් වහා ම මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කොට ඉඩම මැන වෙන් කිරීම සඳහා කටයුතු කරනු ලැබේ. ඉඩමේ මායිම් අප විසින් පෙන්විය යුතු නිසා අපි දිසාපති සමඟ නිතර සම්බන්ධ ව සිටින්නෙමු. ඊට පසු එම ඉඩම් කොටස පුරාවිද්‍යා ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා ඉඩම් කොමසාරිස්ගේ අනුමතිය ඉල්ලා සිටිනු ලැබේ. දිසාපතිගෙන් වාර්තාවක් ලබාගත් පසු ඉඩම් කොමසාරිස් විසින් එම අනුමතිය දෙනු ලැබේ. ඉඩම් කොමසාරිස් එසේ අනුමතිය නො දුන හොත් අපට කෙළින් ම එම අනුමතිය ඇමති තුමාගෙන් ඉල්ලා සිටිය හැකි ය. ඊට පසු ඉඩමේ විස්තර සඳහන් කොට ගැසට් නිවේදනයක් මඟින් එය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනු ලැබේ.

ප්‍ර. මේ පිළිබඳ ව ඔබට විඳින්නට සිදු වී ඇති අපහසුතා මොනවා ද?

උ. අපට කච්චේරිවලින් අපහසුතාවලට මුහුණ පාන්නට සිදු වී ඇත. මම මන්නාරම් කච්චේරියෙන් පටන් ගන්නෙමි. ඒ තිරුකේතීශ්වරම් කෝවිල සම්බන්ධයෙනි. මෙහි පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩම මැන වෙන් කර ගැනීම සඳහා 1950 සිට මේ වන තෙක් මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කරවා ගත නො හැකි ව ඇත. දිසාපතිට විරුද්ධ ව ඉඩම් කොමසාරිස්ට ද පැමිණිලි කර ඇත. මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කරන ලෙස ඉඩම් කොමසාරිස්ගෙන් ඉල්ලා සිටීමට අපට සිදු විය. ඉඩම් කොමසාරිස් විසින් ඒ පිළිබඳ ව දිසාපතිට නියෝග කර ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන් සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ට සහ රාජ්‍ය පරිපාලන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ට ද පැමිණිලි කර ඇත. දැනට මේ ස්ථානයේ අනවසර පදිංචිකරුවන් ඇති අතර අලුතින් මිනිස්සු අනවසරයෙන් එහි පදිංචි වෙති. පළාතේ ජනයා එම ඉඩම්වල බලෙන් පදිංචි වෙති. ඒ දෙමළ ජනයා ය. එහි ස්ථානභාර නිලධාරිගෙන් ලැබෙන වාර්තා අනුව කිව හැක්කේ දිනපතා මෙවැනි අනවසර පදිංචිවීම් සිදු වන බව ය. එහි අපට දුන් ඇත්තේ ඉතා කුඩා ඉඩම් කොටසකි. එහි අපි පුරාවිද්‍යා කැණීමක් පවත්වාගෙන යන්නෙමු. එසේ කරනු ලබන්නේ ඉඩමේ අයිතිවාසිකම් අප වෙත තබාගනු සඳහා ය. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට අයත් ඉඩම්වල අනවසරයෙන් මිනිසුන් පදිංචි කරවීම සංවිධානාත්මක වැඩ පිළිවෙළකි. බොහෝ වාරයක් ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කර ඇතත් මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කර නැත. මෙම මැනුම් නියෝග නිකුත් කරන ලෙස දිසාපතිට විධානය කර ඇතත් මෙතෙක් ඔහු ඒවා නිකුත් කර නැත. අවසාන වශයෙන් මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කරන ලෙස දිසාපතිට නියෝග කළ විට ඔහු කෝවිලට ඉඩම් වෙන් කිරීම සඳහා මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කර ඇත. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව ඉඩම් වෙන් කිරීම සඳහා නියෝගයක් නිකුත් කර නැත. එයට අපි විරුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කළෙමු. එහෙත් අද වන තුරු කිසිවක් සිදු වූයේ නැත.

ප්‍ර. තිරුකේතීශ්වරමේ කරන ලද පුරාවිද්‍යා කැණීම් අනුව එහි ඇත්තේ මොනවා ද?

උ. මෙය මහාතීර්ථය වශයෙන් හැඳින්වෙන ඉතා පැරණි ස්ථානයකි. ක්‍රි.ව. 10 වන සියවසට පමණ අයත් සෙල්ලිපි එහි තිබී අපට ලැබී ඇත. එම සෙල්ලිපිවල සඳහන් වන්නේ බෞද්ධ විහාරයකට දුන් ප්‍රදනයන් ය. ක්‍රි.ව. 4 වැනි සියවසට අයත් බුදු පිළිම ද එහි තිබී සොයා ගෙන ඇත. බෝධිසත්ව පිළිමයක කොටසක් ද සොයාගෙන ඇත. එය අවලෝකිතේශ්වර බෝසත් පිළිමයකි. සෙල්ලිපිවල බෝධිසත්ව ප්‍රතිමා ගෘහයක් ගැන සඳහන් ය. මෙයට අතිරේක ව තවත් වැදගත් කරුණු දෙකක් ඇත. එය ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති ඉතා ම පැරණි ස්ථානයන්ගෙන් එකකි. එය පුරාණයේ අන්තර්ජාතික නැව් තොටක් වශයෙන් පැවති ස්ථානයකි. එයට සාධක වන අවශේෂ ලැබී ඇත. එහි දිය අගල් දෙකක් තිබී ඇත. ප්‍රාකාර බැම්මේ බොහෝ කොටස්වල දැන් ජනයා පදිංචි වී සිටිති. එම ප්‍රදේශය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට අවශ්‍ය ව ඇත.

ප්‍ර. එහි හින්දු දේවාලයක් තිබූ බවට යම් කිසි සාක්ෂියක් ඇති ද?

උ. ක්‍රි. ව. 7 වැනි සියවස පමණේ දී ලියැවී ඇති දෙමළ තේවාරම් ගීවල මාතොට හින්දු දේවාලයක් ගැන සඳහන් ය. නමුත් මාතොට හින්දු දේවාලය කොතැනක පිහිටා තිබුණේ දැයි මෙතෙක් සොයාගෙන නැත. මේ හැරෙන්නට මේ ස්ථානයේ නියත වශයෙන් හින්දු කෝවිලක් තිබූ බවට කිසි ම සාක්ෂියක් ලැබී නැත.

ප්‍ර. එහෙනම් සෙල්ලිපිවලින් සහ අනෙකුත් පුරාවස්තුන්ගෙන් හෙළි වන්නේ මේ ස්ථානයේ පුරාණයේ බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බව යි?

උ. ඔව්. අපට කිසි ම කටයුත්තක් පහසුවෙන් කරවා ගත නොහැකි තවත් ස්ථානයකි ත්‍රිකුණාමලය කච්චේරිය. ස්ථානයක් පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ යුතු වූ විට හෝ පැරණි ස්ථානයකට තර්ජනයක් එල්ල වූ අවස්ථාවක අප විසින් දිසාපතිට දන්වනු ලැබේ. එ විට දිසාපති විසින් අවශ්‍ය කටයුතු වහා ම කළ යුතු ව ඇත. වහා ම අවශ්‍ය කටයුතු නොකළේ නම් ස්ථානය විනාශ වී යනු ඇත. ත්‍රිකුණාමලය කච්චේරියේ සිදු වී ඇති දෙය නම් දිසාපති විසින් නිකුත් කරනු ලබන ලියුම් අපට නොලැබීමත් අප විසින් යවනු ලබන ලිපි දිසාපතිට නොලැබීමත් ය. පිළිතුරක් නොලැබෙන විට අප විසින් සිහිකැඳවීමක් යැවූ විට දිසාපති පවසනුයේ කලින් ලිපි ලැබී නැති හෙයින් පිටපත් එවන ලෙස ය. පිටපත් යැවූ විට එය ද ඔහුට ලැබෙන්නේ නැත. ඔහුගේ පෞද්ගලික නමට ලියුම් එවන ලෙස දිසාපති අපට දන්වා ඇත. දිසාපතිට ලියුම් ලැබෙනුයේ එවිට ය. එවිට ඔහු අවශ්‍ය කටයුතු යොදවයි. මේ වැඩ පිළිවෙළ කල්ගත වන්නකි. මෙ ප්‍රශ්නය නිසා මා කිහිප වරක් ම ගොස් දිසාපති පෞද්ගලික ව හමු වී ඇත. කුච්චවෙලි ප්‍රශ්නය සම්බන්ධයෙන් දිසාපති හමු වී යමක් කර ගත හැකි ව තිබුණි. එයට හේතුව අදළ ලිපිගොනු දිසාපති ඔහුගේ සේප්පුවේ ම තබාගෙන තිබීම ය. දිසාපති අපට දන්වා ඇත්තේ පුරාවිද්‍යා ඉඩම් පිළිබඳ සියලු ම ලියුම් ඔහුගේ පෞද්ගලික නමට ම එවන ලෙස ය. වව්නියා කච්චේරිය ඉතා ම නරක ය. ස්ථාන කිහිපයක් තහනම් ඉඩම් වශයෙන් ප්‍රකාශ කරවා ගැනීම සඳහා මම එහි ගියෙමි. එහි එක් ස්ථානයක — එ නම් නගරය අසල නෙළුක්කුලමේ පුරාණ දගැබක් ඇති ස්ථානයක කෝවිලක් ගොඩ නගාගෙන යනු ලැබේ.

ප්‍ර. වව්නියා නගරාසන්නයේ පිහිටි නෙළුක්කුලම යන ස්ථානයේ විශාල පුරාණ දගබක් තිබූ බව දන් සඳහන් කළා. එහි මෑතක දී කුමක් සිදු වී ඇති ද?

උ. මා ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට දගැබ් ගොඩැල්ලේ මුදුන සමතලා කර මුදුනේ ත්‍රිශූලයක් සවි කොට හින්දු කෝවිලක් බවට පරිවර්තනය කරමින් තිබිණ. එම දගැබ අඩි 25 ක් පමණ උස ය. මම වහා ම ගොස් දිසාපති නොසිටි හෙයින් අතිරේක දිසාපතිට පැමිණිලි කළෙමි. මම ගොස් දිස්ත්‍රික් විනිශ්චයකාර තුමාට ද පැමිණිලි කළෙමි. මම දිස්ත්‍රික් විනිශ්චයකාර තුමා සමඟ ස්ථානය පරීක්ෂා කොට එම ස්ථානයේ පදිංචි වී සිටි පුද්ගලයා සමඟ සාකච්ඡා කළෙමි. එම පුද්ගලයා එ තැනින් වහා ම ඉවත් කරන ලෙස දිස්ත්‍රික් විනිශ්චයකාර තුමා පොලිසියට නියෝග කෙළේ ය. එ ම ස්ථානය වහා ම පුරාවිද්‍යා ස්ථානයක් වශයෙන් මැන වෙන් කරන ලෙස දිසාපතිට දැන්වූයෙමි.

ප්‍ර. පළමු වතාවට ඔබ එ සේ දැන්වූයේ මීට මාස කීයකට පෙර ද?

උ. 1976 ජූලි 20 සිට ම මා දිසාපති සමඟ ලියුම් ගනුදෙනු කර ඇත. මා අතිරේක දිසාපති ද හමු වී ඇත. අතිරේක දිසාපති සඳහන් කෙළේ අදළ ලියුම් දිසාපතිට ඉදිරිපත් කර ඇති බව ය. එහෙත් මෙතෙක් ස්ථානය තහනම් කිරීමට අපට නොහැකි විය. එහි පදිංචි පුද්ගලයා දගබේ ගඩොල් ගලවා ඔහු සිටින පැලේ බිත්තියට යොද ගෙන ඇත.

ප්‍ර. ඔබ ප්‍රශ්න කළ විට ඔහු කීවේ කුමක් ද?

උ. කලින් සිටි ග්‍රාමසේවක විසින් ඔහුට එහි පදිංචි වන ලෙසට කී බව ඔහු දැන්වූවා. ඔහු එම ග්‍රාමසේවකගේ නම දැන්වූවා. එම ග්‍රාමසේවකයා දෙමළ ජාතිකයෙකි.

ප්‍ර. වව්යානිවේ වෙනත් පුරාවස්තුවලටත් මෙ වැනි හානි සිදු කර ඇති ද?

උ. වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ ආඩිකුලම් නමැති ස්ථානයක පැරණි බෞද්ධ විහාරයක් ඇති බවත් එය 'අසල ගමේ ජනයා විසින් වැඳුම් පිදුම් කරනු ලබන බවත් දන් එය විනාශ කොට කෝවිලක් සාදන්නට යන බවත් දන්වා දිසාපතිගෙන් ලියුමක් ලැබුණි. මේ ලිපිය ලැබුණු විගස ම ස්ථානය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා මැනුම් නියෝගයක් නිකුත් කරන ලෙස දිසාපතිට දන්වූයෙමි. මම මගේ ක්ෂේත්‍ර නිලධාරියකු ස්ථානයට යැව්වෙමි. නොවැම්බර් මස 15 වැනි දින මම යළිත් දිසාපතිගේ අවධානය යොමු කර පැරණි ස්ථානය විනාශ කරන්නන්ට විරුද්ධ ව නීත්‍යනුකූල පියවර ගන්නා ලෙසට පොලිස් අධිකාරීට උපදෙස් දෙන ලෙස දන්වූයෙමි. ස්ථානයේ සිටි අපේ නිලධාරියා වාර්තා කර ඇත්තේ එක් පුරාණ දගබ ගොඩැල්ලක් කපා කෝවිල සාද ඇති බව ය. අපගේ ඉල්ලීම අනුව දිසාපති විසින් කෝවිල් ගොඩනැඟිලි කටයුතු තහනම් කරනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. දගබට කරන ලද හානිය සම්බන්ධ ව වව්නියා දිසාපතිගෙන් ඔබට ලැබුණු ප්‍රථම වාර්තාව කුමක් ද?

උ. මේ ස්ථානය පිහිටා ඇත්තේ ආඩිකුලම් ග්‍රාම සේවක කොට්ඨාශයේ ය. එය සමලන්කුලම යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. එය ගල් කුළු සහිත ප්‍රදේශයකි.

ප්‍ර. 1978 ඔක්: මස 10 දින සහිත ව වව්නියා දිසාපති විසින් සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ට සහ රාජ්‍ය පරිපාලන ලේකම්ට පිටපත් සහිත ව පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට යවන ලද වාර්තාව ඒ.170 යනුවෙන් අංක යොදා ඔබ ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. වව්නියා දිස්ත්‍රික්කයේ පුරාවිද්‍යා ස්ථානභාර නිලධාරියා විසින් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට එවන ලද 1978 ඔක්: මස 10 දින දරන වාර්තාව ඒ 171 වශයෙන් අංක යොදා ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. 1978 නොවැ: මස 16 වන දින දරන ලිපියක් සමඟ වව්නියා දිසාපති විසින් 1978 නොවැම්බර් මස 13 දින "වීරකේසරී" පත්‍රයේ පළ වූ ප්‍රවෘත්තියක පරිවර්තනයක් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට එවා තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ දිසාපතිගේ ලිපිය ඒ.172 වශයෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරනවා නේද? එයට අමුණා ඇති පරිවර්තනය 172 (ඒ) වශයෙන් අංක යොදා ඉදිරිපත් කරනවා නේද? (සිරිසෝම මහතා පරිවර්තනය කියවයි)

ප්‍ර. වව්නියා මන්ත්‍රී දෙමළ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ සාමාජිකයෙක් නේද?

උ. ඔව්.

කොමසාරිස් තුමා:- මේ විහාරය සහ දගබ කුමක් ද?

උ. පැරණි දගබක් මත ඔවුහු කෝවිලක් තනති.

ප්‍ර. ඔවුන් එය පැරණි හින්දු කෝවිලක් යයි පවසනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එය පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කළ බවත් ඔවුන් පවසනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පෘතුගීසීන් කිසි දිනෙක වව්නියා ප්‍රදේශය පාලනය නොකළ බව කවුරුත් දන්නා දෙයකි?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම ස්ථානයේ දක්නට ඇත්තේ මොනවා ද?

උ. එය දගබ් තුනක් සහිත ස්ථානයකි. එක් දගබක් සතරැස් මළුවක් ලෙස තනා ඇත. දගබෙන් 3/4 ක් කපා ඉවත් කොට කෝවිල සාදගෙන යනු ලබනවා.

ප්‍ර. ඔබ හෙට උදේ එන විට ඡායාරූප ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්. මේ විනාශයට වගකිවයුත්තන්ට විරුද්ධ ව වහා ම නීති මඟින් කටයුතු කරන ලෙසට මම සහකාර පොලිස් අධිකාරිට දැන්වූයෙමි.

ප්‍ර. මේ සම්බන්ධයෙන් තවත් අතිරේක යමක් කෙරී ඇති ද?

උ. ඊයේ අපරභාගයේ ගරු ජනාධිපතිතුමාගේ අතිරේක ලේකම් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට ලිපියක් එවා ඇත. විරුද්ධ පක්ෂයේ නායක අමිර්තලිංගම් මහතා මේ සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිතුමාට ලිපියක් ලියා ඇත. එම ලිපියෙහි උද්ධෘතයක් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට එවා අතිරේක ලේකම් වහා ම වාර්තාවක් ඉල්ලා ඇත.

ප්‍ර. ජනාධිපති කාර්යාලයෙන් ලැබුණු මේ ලිපිය ඔබ ඒ.173 යනුවෙන් අංක යොද ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. විරුද්ධ පක්ෂයේ නායක අමිර්තලිංගම් මහතා විසින් ජනාධිපතිතුමා වෙත යවන ලද ලිපියේ කරුණු එයට අඩංගු කර තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. දගබ් එකක් නොව තුනක් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඔබ විසිනුත් පොලීසිය විසිනුත් ගන්නා ලද පියවරවල ප්‍රතිඵලයකි යි මේ?

උ. ඔව්. අද ජනාධිපතිතුමාට පිළිතුරක් යවන්නෙමු. නියම තත්ත්වය එතුමාට දන්වන්නෙමු.

ප්‍ර. ඔබ ජනාධිපතිතුමාට යවන වාර්තාවට අඩංගු කරන කරුණු මොනවා ද?

උ. මා ලිපිය කෙටුම්පත් කර අවසාන ය. මා එය පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට යවා ඇත.

කොමසාරිස් තුමා:- එය හින්දු කෝවිලක් සහිත ස්ථානයක් ය යන්න ඔබ පිළිගන්නේ නැද්ද?

උ. නැත. එහි ඇති හින්දු කෝවිල ඉතා නවීන එකකි. දිසාපතිගේ සහ පුරාවිද්‍යා ස්ථානභාර නිලධාරීගේ වාර්තාවට අනුව එහි දගබ් තුනක් ඇත. ඒවාට යාබද ගමේ සිංහල බෞද්ධ ජනතාව විසින් වැඳුම් පිදුම් කරනු ලබයි. කෝවිල් ගොඩනැඟිලි කටයුතු කර ඇත්තේ මෑතක දී ය. පෘතුගීසි ලේඛන පිළිබඳ ව මා දන්නා තරමින් වව්නියාවේ හින්දු කෝවිලක් ඔවුන් විනාශ කළ බවට කිසි ම වාර්තාවක් නැත. පැරණි දගබ පෙන්වන ඡායාරූපයක් ඒ.174 යනුවෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරමි. ඒ.175 දැක්වෙන්නේ තවත් දගබ් ගොඩැල්ලක්. එකිනෙකට ළංවූ දගබ් තුනක් තිබී ඇත. ඒ.175 දැක්වෙන්නේ තුන්වැනි දගබ් ගොඩැල්ල කපා සමතලා කර හින්දු කෝවිල ගොඩනගා ඇති අයුරු යි. මේ සම්බන්ධ සියලු ලිපි ඔහුගේ පෞද්ගලික නමට එවන ලෙස දිසාපති දන්වා එවා ඇත.

ප්‍ර. මේ දිවයිනේ සෑම ප්‍රදේශයක ම ඉතා පැරණි බෞද්ධ නෂ්ටාවශේෂ ඇත.?

උ. ඔව්. උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් ද ඇතුළු ව.

ප්‍ර. පැරණි ස්මාරකයක් විනාශ කර ඇති අවස්ථා කිහිපයක් ගැන ඔබ සඳහන් කළා. මෙසේ පැරණි නෂ්ටාවශේෂ විනාශ කිරීමේ සංවිධානාත්මක වැඩ පිළිවෙළක් ඇතැයි ඔබ කියනවා ද?

උ. මේ පුරුද්ද කලින් තිබුණේ නැත. මෙය ආරම්භ වී ඇත්තේ අවුරුදු පහකට හෝ හයකට ප්‍රථම ය. දැන් එය උග්‍ර වී ඇත. මෙසේ හානි සිදු වූ සෑම අවස්ථාවක දී ම සිදු වී ඇත්තේ අහිංසක මිනිසුන් ඒ සඳහා යම් යම් අය පෙළඹවීම ය. මෙවැනි දේ කලින් සිදු වූයේ නැත. ඔවුහු නටබුන්වලට ගරු කළහ. අපි මේ පිළිබඳ ව ඒ ඒ පළාත්වල මහජනයා සමඟ කථා කිරීමේ දී හෙළි වූයේ ඔවුන් මේ ස්ථානවලට ගරු කරන බව ය. උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල බෞද්ධ අවශේෂයන් විනාශ කෙරෙන්නේ එක ම රටාවක් අනුව ය.

ප්‍ර. එය දැන් අති උග්‍ර වී ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ ස්ථානවල බෞද්ධ නටබුන් විනාශ කොට හින්දු කෝවිල් සාදන්නේ කවු ද?

උ. පළාතේ මන්ත්‍රී සිවසිත්තම්පරම් මහතා ය. කරුණු නො දැන විරුද්ධ පක්ෂයේ නායක තුමා ජනාධිපතිතුමාට ලියා ඇත. (ඒ173 කියවයි) දිසාපතිවරයා ස්ථානය පරීක්ෂා කර ඇත. ඒ වර්තමාන කෝවිල සෑදීම ආරම්භ කළාට පසු ව ය. එහි දගබ් තුනක් ඇති බවට ඔහු වාර්තා කර ඇත.

ප්‍ර. පැරණි නටබුන් විනාශ කිරීමේ සංවිධානාත්මක ක්‍රියා පිළිවෙළ දැක්වීම සඳහා ඔබ විසින් තෝරාගන්නා ලද ස්ථාන කිහිපයක විස්තරය යි ඔබ දැන් දැක්වූයේ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. නමුත්, උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල මෙවැනි ස්ථාන රාශියක් තිබෙනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙ රට පැරණි බෞද්ධස්ථාන රාශියක හින්දු කෝවිල් ද තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන සමඟ ම එක ළඟ පිහිටා ඇති එවැනි ස්ථාන 17 ක් පොළොන්නරුවෙහි තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. පොළොන්නරුවේ අක්කර 1500 ක් පමණ වූ පුරාවිද්‍යා රක්ෂිතය තුළ පැරණි හින්දු කෝවිල් 17 ක් ඇත. ඒවා ක්‍රි.ව. 11 සියවසින් පසු ගොඩනැඟුණු ඒවා ය.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව බෞද්ධ නටබුන් සමඟ ඒවාත් ආරක්ෂා කරනවා නේද?

උ. එම දේවාල බොහෝමයක් ම නටබුන් ය. ඒවා අප විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබේ. එක් දේවාලයක් අප විසින් තහවුරු කරනු ලැබ ඇත. එයට පොළොන්නරුවේ හින්දු භක්තිකයෝ පූජා පවත්වති. එහි උත්සව කිරීමට අප විසින් හින්දු භක්තිකයනට අවසර දී ඇත. බෞද්ධ ප්‍රතිමා ගෘහයකට ආසන්න ව පිහිටි තවත් කෝවිලක් තහවුරු කිරීම දැන් අප අරඹා ඇත.

ප්‍ර. පොළොන්නරුවේ නිශ්ශංක ලතා මණ්ඩපය අසලත් ශිව දේවාලයක් තිබෙනවා නේද?

උ. නිශ්ශංක ලතා මණ්ඩපය අසල ඇති ප්‍රතිමා ගෘහය ආසන්නයේ යෝනිය සහ ශිව ලිංගය සහිත දේවාලයක් ඇත.

ප්‍ර. පොළොන්නරුවට යන බෞද්ධයන් පවා මේ දේවාල නැරඹීමට යනවා නේද?

උ. ඔව්.

(මෙ තැන් සිට නීතිඥ කරුණාරත්න මහතා ඇම්. එච්. සිරිසෝම මහතාගේ සාක්ෂි මෙහෙයවයි)

ප්‍ර. පේදුරු කොටුවේ ඇතුළුවීමේ දෙරටුව ඇති ස්ථානය ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි බෝධියක් තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. එ තැන ගණදෙවි කෝවිලක් ගොඩනගාගෙන එන බවට පැමිණිල්ලක් තිබුණි. අපේ එක් සහකාර කොමසාරිස්වරයකු එය දුක වාර්තා කර ඇත.

කොමසාරිස් තුමා:- මේ කොහේ ද?

උ. මේ ත්‍රිකුණාමලය කොටු තාප්පයට පිටතින් ඇතුළුවීමේ දෙරටුවේ දකුණු පැත්තේ ය. මම 1963.07.18 දින දරන ලිපිය එප්/4 වශයෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරමි.

ප්‍ර. ඔබ කිළිවෙඩ්ඩියේ බෝධිය ගැන සඳහන් කළා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ බෝධියේ ඉතිහාසය ගැන සඳහන් කළේ නෑ නේද?

උ. සිංහල බෝධිවංශයේ මේ බෝධියේ ඉතිහාසය ගැන සඳහන් කර ඇත. අනුරාධපුර මුල් බෝධියෙන් හටගත් අංකුරයන් දිවයිනේ වෙනත් ස්ථානවල රෝපණය කළ අයුරු එහි දක්වා ඇත. එයින් එක් අංකුරයක් සේරුවිල විහාරයෙහි රෝපණය කර ඇත. බෝධිය වටා පැරණි අවශේෂයන් තිබූ හෙයින් එය කවාකාර බෝධිසරයක් සහිත ව තිබුණා යයි ද ඒ නිසා ම එය පැරණි බෝධියක් යැයි ද නිගමනය කළ හැකි ය. අනුරාධපුර බෝධිය ද මුල් යුගයේ බෝධිසරයක් සහිත ව තිබී ඇත.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ පැරණි සිංහල ජනාවාස තිබුණා ය යන්න ඔබේ අදහස ද?

උ. ඔව්. ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන සියවසේ සිට එ සේ සිංහල ජනාවාස තිබූ බව සනාථ කළ හැකි සෙල්ලිපි සිය ගණනක් ඇත.

ප්‍ර. ඔබ එප්4 වශයෙන් ලකුණු කළ ත්‍රිකුණාමලය දිසාපතිට යවන ලද ලිපිය සමඟ ඡායාරූපයක් තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. එය ත්‍රිකුණාමලයේ පේදුරු කොටු දෙරටුවේ නැඟී එන අලුත් හින්දු කෝවිලේ ඡායාරූපයකි. එය මම එප්/5 වශයෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරමි.

(නීතිඥ හරිශ්චන්ද්‍ර විජේතුංග මහතා මෙ තැන් සිට ඇම්. එච්. සිරිසෝම මහතාගේ සාක්ෂි මෙහෙයවයි)

ප්‍ර. වර්තමාන කෝනේශ්වරම් කෝවිල පිහිටි තැන බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බව ඔබ සඳහන් කළා නේද?

උ. ඔව්. එය එහි තිබූ තීර්ථකාරාමය ඉවත් කොට මහසෙන් රජු විසින් ගොඩ නඟන ලද්දක්.

ප්‍ර. මේ තීර්ථකයන් 'නිගණ්ඨයන්' යනුවෙනුත් හැඳින්වෙනවා ද?

ප්‍ර. තීර්ථකයෝ සංසාරයෙන් එගොඩ වීමේ තොටුපළවල් වශයෙන් තමන් විසින් ම ප්‍රකාශ කරගන්නා ලද පුද්ගලයෝ යි. ඔවුන් කලින් ද මෙ රට ඉඳ ඇත. ඔවුන්ගේ සමහර ධර්ම බුද්ධාගම හා සැසැඳේ.

ප්‍ර. මේ තීර්ථකයන් දෙමළ විය හැකි ද?

උ. බුද්ධ කාලයේ වුව ද මිථ්‍යාදෘෂ්ටීන් දෙසැටක් පැවති බව සූත්‍ර පිටකයේත් වෙනත් ග්‍රන්ථවලත් සඳහන් ය. ඔවුහු සියලු දෙනා ම උතුරු ඉන්දියානුවෝ ය. දෙමළ ජාතිකයකුට තීර්ථකයකු විය හැකි ය. එහෙත් සියලු ම තීර්ථකයෝ දෙමළ ජාතිකයෝ නො වෙති.

ප්‍ර. අපේ පැරණි ග්‍රන්ථවල 'නිගණ්ඨ' යන වචනය යෙදී තිබුණා නේද?

උ. ඔව්. සමහර විට බෞද්ධයකු වුව ද නිගණ්ඨයකු වශයෙන් හැඳින්විය හැකි ය. 'ගණ්ඨ' යන්නෙහි තේරුම 'ගැටය' යනු ය. පොත්වලට ද 'ග්‍රන්ථ' යයි කියනු ලැබේ. ඒ එකට බැඳි හෙයිනි. 'නිගණ්ඨ' යනු සංසාර බැඳීම්වලින් ගැලවෙන්නට උත්සාහ දරන පුද්ගලයා ය.

ප්‍ර. මහසෙන් රජු විනාශ කර ඇත්තේ තීර්ථකාරාම නේද?

උ. ස්ථානයේ තිබූ තීර්ථකාරාම විනාශ කොට ගෝකර්ණ විහාරය සැදූ බව සඳහන් ය. මහාවංශ ටීකාවේ විස්තර සඳහන් වේ.

ප්‍ර. තීර්ථකයෝ ශිව භක්තිකයෝ ද?

උ. ඔවුහු කිසිවක් විශ්වාස නො කළහ. ඔවුහු දේව භක්තිකයෝ නො වූ හ.

ප්‍ර. මහසෙන් රජු සමයේ එහි තිබෙන්නට ඇති පැරණි විහාරය ශිව දේවාලයක් හෝ වෙනත් දෙමළ දේවාලයක් විය නොහැකි යි නේද?

උ. මහසෙන්ට ප්‍රථම ස්ථානයේ බෞද්ධ අවශේෂයන් තිබූ බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි ඇත. මහසෙන් එහි ඇති තීර්ථකාරාමයක් විනාශ කරන්නට ප්‍රථම එහි බෞද්ධ විහාරයක් තිබී ඇත. මහසෙන් රජු එම බෞද්ධ විහාරය යළිත් යථා තත්ත්වයකට පත් කළා යයි කිව හැකි ය.

ප්‍ර. 'ගෝකණ්ණ' යන වචනය පාලි වචනයක් ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි සංස්කෘත ස්වරූපය 'ගෝකර්ණ' යන්න ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. 'ගෝකර්ණ' සහ 'ගෝකණ්ණ' යනුවෙන් 'මුවා' යන තේරුම දෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ජේදූරුකොටුවේ විශාල මුව රංචුවක් සිටිනවා නේද?

උ. මම එය නො දනිමි.

ප්‍ර. ‘ගෝකර්ණ’ යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ මුව වර්ගයක් නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. සිංහලෙන් එයට ‘ගෝණ’ යයි කියනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය අවට ප්‍රදේශය ‘ගෝණ ගම් පටුන’ වශයෙන් හැඳින්වෙන බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්. ‘පටුන’ යනු තීර්ථය වේ.

ප්‍ර. මහවැලි ගඟ ‘ගෝණ ගඟ’ වශයෙන් ද, බලකොටුව ප්‍රදේශය ගංගා පටුන වශයෙන් ද හැඳින්වූවා නො වේ ද?

උ. මහවැලි ගඟ ‘ගෝණ ගඟ’ වශයෙන් හඳුන්වා ඇද්දැයි මට ස්ථිරවම කිව නොහැකි ය. මහාවංශයේ මහවැලි ගඟ ‘මහා ගංගා’, ‘මහා වාලුකා ගංගා’ යනාදි වශයෙන් හැඳින්වී ඇත. බලකොටුව ප්‍රදේශය ‘ගෝකර්ණ තීර්ථය’ වශයෙන් හඳුන්වා ඇත. මහවැලි ගඟ ‘ගෝණ ගඟ’ වශයෙන් හැඳින්වීමේ හැකියාවක් ඇත. පශ්චිම කාලීන සිංහල සාහිත්‍යයේ එසේ හඳුන්වා ඇද්දැයි මම නො දනිමි.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලයට දෙමළෙන් ‘තිරුකෝණමලේ’ යයි පවසනවා නේද? එහි ‘තිරු’ යන්න ‘පරිශුද්ධ’ යන තේරුම නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ‘ගෝණ’ යන වචනය දෙමළෙන් උච්චාරණය කරන අයුරු ‘කෝණ’ හෙවත් ‘කෝණ මලෙයි’ යන්න දෙමළෙන් ‘රාජධානිය’ යන තේරුම දෙනවා ද?

උ. එම වචනයෙහි ප්‍රභවය පිළිබඳ ව ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා පැහැදිලි ව ප්‍රකාශ කර ඇත. ඒ පිළිබඳ ව ඔහු ඉතා ස්ථිර නිගමනයක් කර ඇත. එපිග්‍රැපියා සෙලනිකා ග්‍රන්ථයේ 5 වැනි වෙළුමේ ඔහු මෙසේ පවසයි. ‘‘ගෝකර්ණ’’ යන වචනයේ වාග්විද්‍යානුකූල සිංහල ස්වරූපය ‘ගෝණ’ යන්න ය. ‘ගෝණ පටුන’ මාඝ සහ දෙවන පරාක්‍රමබාහුගේ සටන්වල දී ද සඳහන් වේ. ‘තිරුකෝණමලෙයි’ යන දෙමළ වචනයේ ප්‍රධාන වචනය ‘ගෝණ’ යන්න ය. එය ඉංග්‍රීසියෙන් ‘ට්‍රින්කොමලී’ නම් වේ. ‘තිරු’ යනු ‘පරිශුද්ධ’ යන තේරුම ගෙන දෙයි. ‘මලෙයි’ යනු කන්ද ය. මේ අනුව වචනයේ තේරුම ‘ගෝණයේ පිහිටි පිරිසිදු කන්ද’ යන්න යි. දෙමළ භාෂාවේ ‘‘ග’’ ලිවීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබන්නේ ‘‘ක’’ අක්ෂරය හෙයින් එය දෙමළ ජනයා ‘කෝණ’ යනුවෙන් කියති’’.

ප්‍ර. ‘ගෝණ’ යන්න සිංහල වචනය එසේ නම් ‘කෝණ’ යනුවෙන් දෙමළෙන් උච්චාරණය කරනවා නේද?

උ. ඔව්.

කොමසාරිස් තුමා:- එහි තේරුම කුමක් ද?

උ. ‘ගෝණ’ යන්නෙන් මෘග වර්ගයක් හැඳින්විය හැකි ය. එහෙත් මෙහි පිහිටි කඳු ගැටය හැඳින්වීම සඳහා යොදා ඇති සිංහල වචනය ‘ගෝණ’ නම් වේ. ඒ අනුව එම ස්ථානයට එකී නම ලැබී ඇත.

විජේතුංග මහතා:- ඉන් අදහස් කරන්නේ ගෝණ නම් වූ පිරිසිදු කඳු ගැටය' යන්න ද? දෙමළෙන් 'ගෝණ, යන්න 'කෝණ' යයි උච්චාරණය කරනවා නේද?

කොමසාරිස් තුමා:- විජේතුංග මහතාණනි, ඔබ එය මුවන්ට සම්බන්ධ කරන්නට උත්සාහ කරනවා නේද?

විජේතුංග මහතා:- මුවන් නිසා එම නම එතැනට යෙදුණා දැයි හරියට කිව නොහැකි ය. ඉන් ගෝණුන් හැඳින්වේ ද යන්න නිසැක ව කිව නොහැකි ය. එහි මුව රැළක් සිටින නිසා එයට 'ගෝණමලෙයි' කිව්වා යයි නිසැක ව මට කිව නොහැකි ය.

ප්‍ර. අලහකෝන් නමැති වචනවල අගින් ඇති 'කෝණ්' යන්නෙන් 'නායකයා' යන තේරුම දෙනවා ද?

උ. එසේ විය හැකි ය.

ප්‍ර. කෝණ්-කෝණේශ්වර-කෝණමලෙයි යන වචනවල සම්බන්ධයක් ඇති ද?

ප්‍ර. ඔබේ දෙමළ දැනුම ඉතා හොඳ නේද?

උ. මම දෙමළ පණ්ඩිතයෙක් යැයි නො කියමි.

ප්‍ර. ඊයේ සාක්ෂි දෙන විට ශ්‍රී ලංකාව කිසි දිනෙක යටත් කර නැතැයි ඔබ ප්‍රකාශ කළා නේද?

උ. මම 'යටත් කර ගත නොහැකි ලංකාව' යනුවෙන් සෙල්ලිපියේ ඇති වචනය විස්තර කළෙමි.

ප්‍ර. ඇක්ස් 183 යනුවෙන් ලකුණු කර ඇති දෙමළ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණේ ඡන්ද ප්‍රකාශනයෙහි මෙසේ සඳහන් වේ. ''ක්‍රිස්තු වර්ෂය ආරම්භ වීමටත් පෙර මුළු ලංකා දිවයින ම දෙමළ රජවරුන් විසින් පාලනය කරනු ලැබී ය.'' මේ ප්‍රකාශයට ඔබ එකඟ වනවා ද ?

උ. එය වැරදි ය. ක්‍රි.පූ.වලට පෙර සිට යන්න වැරදි ය. සේන-ගුත්තික යන දෙදෙනා අනුරාධපුරයෙහි කලක් රාජ්‍ය කළේ ය. එහෙත් ඔවුන් මුළු දිවයින ම පාලනය කළේ නැත. ක්‍රි.ව. පසුව වුව ද ආක්‍රමණිකයන් මුළු දිවයින ම කිසි දිනෙක පාලනය කර නැත. සේන-ගුත්තික යන ආක්‍රමණිකයෝ අශ්ව වෙළෙන්දෝ ය. ඔවුහු උතුරු ඉන්දියාවේ සිට මෙහි පැමිණියහ.

ප්‍ර. ක්‍රි.ව. 10 වන සියවසට පෙර කාලයට ගිණිය හැකි හින්දු ප්‍රතිමා කිසිවක් මෙතෙක් සොයා ගෙන නැති බව ඔබ පැවසුවා නේද?

උ. ක්‍රි.ව. 10 වැනි සියවසට පෙර දින නියම කළ හැකි කිසි ම හින්දු පුරාවස්තුවක් මෙතෙක් ශ්‍රී ලංකාවේ සොයාගෙන හෝ ලැබී නැත. මෙතෙක් හමු වී ඇති සැම හින්දු පුරාවස්තුවක් ම ක්‍රි.ව. 10 වැනි සියවසෙන් හෝ අනුරාධපුරය අගභාගයේ දී— එනම්, ක්‍රි.ව. 9 වැනි සියවසේ අග කොටසේ ලා දින නියම කළ හැකි ඒවා ය.

ප්‍ර. උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත් දෙකේ ම ක්‍රි.ව. 10 වෙනි සියවසට පෙර අවධියට දින නියම කළ හැකි අවශේෂයන් තිබෙනවා යැයි ඔබ කියනවා නේද?

උ. ඔව්. ක්‍රි.පූ. තුන්වන සියවසේ සිට දින නියම කළ හැකි බෞද්ධ ස්මාරක ඇත.

ප්‍ර. ඔබ විසින් ඒ/164 වශයෙන් ලකුණු කර ඇති සේරුවිල විහාරස්ථානයේ නායක ස්වාමීන් වහන්සේ සහ නොයෙල් පීරිස් මහතා ලියා ඇති ලිපිය සේරුවිල සංවර්ධන සමිතියේ ලිපියක් නේද?

උ. ඔව්. එම දෙදෙනා පිළිවෙළින් එහි සභාපති සහ උප සභාපති ය. එම ලිපිය නායක ස්වාමීන්වහන්සේ සහ නොයෙල් පීරිස් මහතා යන දෙපොළ විසින් ම අත්සන් කරනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලයේ බෝධිය කැපීම ගැන මේ ලිපියේ සඳහන් වෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය ඡන්ද කොට්ඨාශයේ සෙම්බිමලෙයි නමැති ස්ථානයක් තිබෙනවා නේද? එහි බෞද්ධ අවශේෂයන් රාශියක් තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. සෙම්බිමලෙයි ස්ථානයේ සිරිපතුල් ලාංඡන සහ ආසන අටක් ඇත. බුදු පිළිමය නිර්මාණය කිරීමට ප්‍රථම බෞද්ධයන් ආසනවලට සහ සිරිපතුල් ලාංඡනවලට වැඳුම් පිදුම් කර ඇත.

ප්‍ර. සෙම්බිමලෙයි ස්ථානය බුදු පිළිමය නිර්මාණය වන්නට පෙර පටන් පැවති බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානයක්?

උ. ඔව්. ඒ පිළිබඳ ව සාධක ඇත.

ප්‍ර. සිරිපතුල් ලාංඡන තුනක් ස්ථානයේ තිබුණා නේද?

උ. මා ස්ථානය පරීක්ෂා කළේ නැත. පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් එය පරීක්ෂා කර ඇත. සිරිපතුල් ලාංඡන තිබුණා නම් එහි සිරිපතුල් ගෘහයක් තිබෙන්නට ඇත. පාද පීඨය වැඳීම ආදී බෞද්ධයන් විසින් කර ඇත. පාද පීඨය වෙන ම ප්‍රතිමාඝරයක තබා පූජා සත්කාර කර ඇත. ඔවුහු පාද පීඨයට සහ වජ්‍රාසනයට නමස්කාර කළහ.

ප්‍ර. අඩි 06 කට වඩා උස් වූ බුදු පිළිමයක් එහි තිබුණා නේද?

උ. ඔව්. එම එය ස්ථානයේ දැනට නැත. පුරාවිද්‍යා නිලධාරීන් 1978 ඔක්තෝබර් 06 වන දින ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට බුදු පිළිමයක් එහි තිබී ඇත. ජේ. ඒ. සිරිවර්ධන නමැති නිලධාරියා පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ට වාර්තාවක් එවමින් එහි පිළිමයක් ඇති බව පවසා ඇත. එම ලිපිය බී/77 යනුවෙන් ලකුණු කරමි.

රාජරත්නම් මහතා: ඔක්තෝබර් මස 06 වන දින දිසාපති මේ පිළිමය දැක ඇති බව ඔබ ඊයේ කීවා ද?

උ. දිසාපති ස්ථානය පරීක්ෂා කර ඇත්තේ ඔක්තෝබර් 26 වැනි දින ය. එම දිනයෙහි පිළිමය එහි තිබී නැත. 1978 අගෝස්තු මස 28 වැනි දින අපේ නිලධාරියා පිළිමය දැක ඇත. අගෝස්තු මස 26 වැනි දින ස්ථානය පරීක්ෂා කළ අපේ නිලධාරියා වාර්තාව එවා ඇත්තේ 78 ඔක්තෝබර් මස 06 වැනි දින දී ය.

ප්‍ර. ඔහු මේ පිළිබඳ ව දිසාපතිට ද වාර්තා කර තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. දිසාපති ස්ථානය පරීක්ෂා කර ඇත්තේ ඔක්තෝබර් මස 26 වැනි දින දී ය. නිලධාරියාගේ වාර්තාවේ සඳහන් පරිදි එහි සිරිපතුල් ලාංඡනයක් තිබී ඇත.

ප්‍ර. එහි විශාල පිළිම ගෙයක් ද තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි තිබූ පිළිමය එ තැනින් පහළට ඇද ගෙන ගොස් ඇති බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ස්ථානය පරීක්ෂා කළ නිලධාරියා පිළිමය එහි දැන් නැති බව පවසයි. පිළිමය පහළට ඇද ගෙන ගිය ලකුණු පෙනෙන්නට තිබෙන බව දිසාපති පවසයි.

ප්‍ර. මේ ස්ථානයේ නවීන කෝවිලක් ඇති බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්. එය පිහිටා ඇත්තේ ස්ථානයේ ම ය.

ප්‍ර. විනාශකාරී වැඩට පාවිච්චි කළ හැකි ආයුධ රාශියක් එම කෝවිල තුළ තිබූ බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. මගේ නිලධාරියා ස්ථානය පරීක්ෂා කරන විට එහි අලුත් කෝවිල් ගොඩනැඟිල්ලක් තිබී ඇත. කිසිවකු සිට නැති එම ගොඩනැඟිල්ලේ දෙර විවෘත ව තිබී ඇත. එහි ආයුධ සහ ආම්පන්න රාශියක් තිබී ඇත. ස්ථානය පරීක්ෂා කළ අපේ නිලධාරියා එම ආයුධ පිළිබඳ ලැයිස්තුවක් සාද පොලීසියට ද දන්වා පිටපතක් දිසාපතිට යවා ඇත.

ප්‍ර. ස්ථානයට ගිය පුරාවිද්‍යා නිලධාරීන් ස්ථානය පරීක්ෂා කොට ඒ පිළිබඳ ව පුරවිද්‍යා කොමසාරිස්ට ද අනුරාධපුරයේ නිලධාරීන්ට ද ත්‍රිකුණාමලය දිසාපතිට ද පොලීසියට ද දැන්වූවා යැයි කිව හොත් එය නිවැරදි ද?

උ. ඔව්. ඔවුන් ඒ සියලු ම නීලධාරීන්ට දන්වා ඇත.

ප්‍ර. කෝවිල තුළ තිබූ භාණ්ඩ අතර අලවංගු, රාත්තල් 03½ විශාල මිටි, යකඩ දම්වැල් සහ යකඩ රැහැන් ද විශාල ගැල්වනයිස් පයිප්ප බට ද තිබුණා නේද?

උ. ඔව්. ඒ අතරතුර වෙනත් භාණ්ඩ ද තිබී ඇත. ලැයිස්තුව අනුව අහල් 12 සහ 10 බාල්දි, කුන්තානි ඇලුමිනියම් තහඩු සහ රාත්තල් 03½ මිටියක් ද තිබී ඇත.

ප්‍ර. යකඩ කම්බි සහ යකඩ ලණු ද තිබී ඇත?

උ. ඔව්. ඒ අතර වෙනත් දේ ද තිබී ඇත.

ප්‍ර. එහි විශාල ගැල්වනයිස් පයිප්ප බට තිබුණා නම් ඒවා පිළිමයක් වැනි බර භාණ්ඩයක් ඉවත් කිරීමට යොද ගත හැකි යි නේද?

උ. අඩි 21 ක් දික් වූ ගැල්වනයිස් බට දෙකක් එහි තිබී ඇත.

ප්‍ර. කෝවිල් පූජා භාණ්ඩ අතර මේවා ද තිබී ඇත.

උ. එසේ ය.

ප්‍ර. ද්‍රවිඩ එක්සත් පෙරමුණේ ත්‍රිකුණාමලය පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී සම්බන්දන් මහතා ත්‍රිකුණාමලය දිසාපතිට ලිපියක් ලියමින් රජයේ නිලධාරීන් කීප දෙනකු අවසර නො ගෙන කෝවිලට ඇතුළු වී ඇති බවට පැමිණිලි කර ඇති බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. දිසාපති එම ලිපියේ පිටපතක් අපට එවා ඇත. (විජේතුංග මහතා ලිපිය ලකුණු කරයි) එය බී/72 වේ. මේ ලිපිය ඒ/166 ට අමුණා ඇත. ඔහු 78.11.01 වැනි දින 'සන්' පත්‍රයේ පළ වූ ප්‍රවෘත්තියක් ද බී/73 වශයෙන් ලකුණු කරයි. එහි මාතෘකාව 'කෝවිල් ප්‍රශ්නය ත්‍රිකුණාමලය මන්ත්‍රී විසින් විමසනු ලබයි'.

සන්සෝනි මහතා:- ඔහු මෙය නහා ඇත්තේ කොහේ ද? (විජේතුංග මහතා ලිපිය කියවයි-)

සන්සෝනි මහතා:- රජයේ නිලධාරීන් අනවසරයෙන් කෝවිලට ඇතුළු වූ බව සම්බන්දන් මහතා දිසාපතිට දන්වා ඇත.

සිරිසෝම මහතා:- ඒ ත්‍රිකුණාමලය දිසාපති තුමා ස්ථානය පරීක්ෂා කළාට පසු ව යි.

ප්‍ර. කුච්චවේලියේ වෙරළ අසබඩ ඇති විශාල ගල් පරය ඔබට මතක ඇතැයි සිතමි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ යම් කිසි ගල්පරයක පිල්ලෙයියාර් පිළිමයක් දුරට පෙනෙන පරිදි තිබෙනවා ද?

උ. ළඟක දී මා එම ස්ථානය දැක නැත.

ප්‍ර. ඔබේ වාර්තාවලට අනුව එහි පිල්ලෙයියාර් පිළිමය තිබී ඇති ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. එහෙත් එහි පිල්ලෙයියාර් පිළිමයක් තිබූ බව සම්බන්දන් මහතා පවසයි.

උ. එහි ගල්පරය උඩ කිසිවක් නැත. නමුත් ඔවුන් එම ස්ථානයේ අලුත් කෝවිලක් ගොඩ නඟනවා.

ප්‍ර. එම නිසා එහි ඇති ගල්පරය උඩ පිල්ලෙයියාර් පිළිමයක් ඇතැයි යමකු මේ කොමිසම ඉදිරියේ පවසා ඇති නම් එය වැරදි ප්‍රකාශයක් නේද?

උ. ඔව්. එහෙත් මෑතක දි කිසිවකු යමක් කර ඇති දැයි නො දනිමි.

ප්‍ර. කිළිවෙඩ්ඩියේ පැරණි බෝධිය තිබෙන තැන ඔබ දන්නවා නේද? එහි දැන් අලුත් කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බෝ ගස උදුරා දැමීමෙන් පසු එහි නුග පැළයක් පැළ කර තිබෙන බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඒ ගැන මා දන්නේ නෑ. බෝ ගස ගැලවූවාට පසු කිසිවකු එම ස්ථානය පරීක්ෂා කර නැත.

ප්‍ර. බෝ සග කපා දමන ලද්දේ එහි මුල්වලින් කෝවිල් ගොඩනැඟිල්ලට හානි වන නිසා යයි ඔවුන් පවසා තිබෙනවා. දැන් ඔවුන් එ තැන නුග පැළයක් පැළ කර තිබෙනවා.

උ. එම බෝ ගසේ අතු 1976 දී කපා දමා ඇත. 1976 අගෝස්තු මස 02 වෙනි දින බෝ ගසේ ඉතිරි වී තිබුණේ කඳ පමණකි. මගේ නිලධාරියකු ස්ථානය පරීක්ෂා කර ඇත. අගෝස්තු මස 04 වෙනි දින අපේ සැලසුම් ශිල්පියෙක් සැලසුමක් ඇඳීම සඳහා ස්ථානය පරීක්ෂා කිරීමට යවන ලදී. 1976 අගෝස්තු මස 04 වෙනි දට පසු ව ඔවුන් බෝ ගස සම්පූර්ණයෙන් ම විනාශ කර ඇත. ඊට පසු ව නිලධාරියකු ස්ථානය පරීක්ෂා කර නැත. නුග පැළය මෑතක දී ඊට පසු ව සිටුවා ඇතැයි සිතමි.

ප්‍ර. එය මා සියැසින් දැක ඇත.

උ. 1977 අප්‍රියෙල් මස අපගේ නිලධාරියකු ඉඩම මැනීම සඳහා මායිම් පෙන්වීමට ස්ථානයට ගොස් ඇත. ඒ වන විට බෝ ගස සම්පූර්ණයෙන් ම ඉවත් කර තිබුණි. යම් කිසිවකු නුග පැළයක් පැළ කර ඇති නම් ඒ 1977 අප්‍රියෙල් මාසයෙන් පසු ව විය හැකි ය.

රජයේ නීතිඥ මහතාගේ සහ නීතිඥ විජේතුංග මහතාගේ මෙහෙයවීම යටතේ ඇම්. එච්. සිරිසෝම මහතාගේ සාක්ෂි දීම මෙ තෙකින් අවසන් විය. මීට පසු දෙමළ ජනතාව වෙනුවෙන් පෙනී සිටින නීතිඥ මහතුන් විසින් එම්. එච්. සිරිසෝම මහතාගෙන් හරස් ප්‍රශ්න ඇසීම ආරම්භ කරන ලදී. ප්‍රථමයෙන් ම ඇම්. එච්. සිරිසෝම මහතා නීතිඥ ශිවාරාජරත්නම් මහතාගේ හරස් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු දෙයි:

ප්‍ර. සිරිසෝම මහතාණනි, ඔබ සිංහල බෞද්ධයෙක් යැයි මා විශ්වාස කරනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ රටේ ජනතාවගෙන් බහුතර කොටසක් සිංහල බෞද්ධයන් බව සත්‍යයක්?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. අනෙක් ජන කොටස් සහ ආගමිකයන් සංඛ්‍යාවෙන් සිංහල බෞද්ධ ජනතාවට වඩා අඩු යි?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරියකුට වඩා මෙ රටේ වෙසෙන සිංහල බෞද්ධයකු වශයෙන් ඔබගේ ජාතිය සහ ආගම රැක ගැනීම පිළිබඳ ව ඔබ දැඩි උනන්දුවක් ගන්නවා නේද?

උ. නැත. එසේ කීම වැරදි ය.

ප්‍ර. ඔබ උනන්දුවක් දක්වන්නේ නැද්ද?

උ. ඉන් මට වැඩක් නැත. මා උනන්දුවක් දක්වන්නේ ආගම හෝ ජාතිය හෝ ගැන නො ව පැරණි ස්මාරකයන් ගැන ය.

ප්‍ර. මා ඒ ප්‍රශ්නය ඒ ආකාරයෙන් ඇසුවේ ඒ නිසා ය. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරියකු වශයෙන් ඔබ පැරණි ස්මාරකයන් ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ව උනන්දුවක් දක්වනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහෙත් මේ රටේ සිංහල බෞද්ධයකු වශයෙන් ඉපදුණු ඔබ ස්වභාවයෙන් ම ජාතිය ආගම ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ව උනන්දුවක් දක්වනවා නේද?

උ. ඒ ගැන මම නො තකමි. මම ජාතිවාදී නො වෙමි.

ප්‍ර. ස්වභාවයෙන් ම ඔබ ඔබේ ආගම සහ ජාතිය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා උනන්දුවක් දක්වනවා නො වේද?

උ. නැත. මම පැරණි ස්මාරක— සෑම වර්ගයක ම ස්මාරක ආරක්ෂා කිරීම සඳහා වඩාත් කැප වීමකින් ක්‍රියා කරමි. එම ස්මාරක බෞද්ධ ස්මාරක විය හැකි ය. හින්දු ස්මාරක විය හැකි ය. එමෙන් ම වෙනත් ආගමික ස්මාරක ද විය හැකි ය.

ප්‍ර. එහෙත් මනුෂ්‍යයකු වශයෙන්, සිංහල බෞද්ධයකු වශයෙන් ඉපැදුණු පසු බුද්ධාගම සහ ජාතිය ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ව ඔබේ දැඩි උනන්දුවක් නැතැයි ඔබ ප්‍රකාශ කරනවා ද?

උ. ඉන් මට කමක් නැත.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් ආචාර්ය ආර්. එච්. ද සිල්වා මහතා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. සහකාර කොමසාරිස් හතර දෙනකු සිටිනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම සතර දෙනා ම සිංහල බෞද්ධයෝ ද?

උ. මා දන්නා තරමින් ඔවුහු සිංහල බෞද්ධයෝ ය.

ප්‍ර. ඔබ දෙපාර්තමේන්තුවේ සියලු ම දෙනා සිංහල බෞද්ධයෝ නේද?

උ. නැත. දෙමළ, මුස්ලිම්, බෞද්ධ, ක්‍රිස්තියානි හා හින්දු ජාතිකයන් හා ආගමිකයන් පරණවිතාන මහතාගේ කාලයේ සිට දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය කරනවා.

ප්‍ර. ඔවුන් සියලු දෙනා ම පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ සුළු සේවකයෝ ය?

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලයේ ස්ථිර පුරාවිද්‍යා නිලධාරියකු දැනට සිටිනවා නේද?

උ. ඔව්. ඔහු සිටින්නේ ත්‍රිකුණාමලය කෞතුකාගාරයේ ය.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ කටයුතු පාලනය වන්නේ පුරාවිද්‍යා ආඥා පනතිනි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ ආඥා පනත පනවා ඇත්තේ කවදා ද?

උ. එය 1940 අංක 09 දරන ආඥා පනත ය.

ප්‍ර. මේ ආඥා පනතේ පරමාර්ථය පුරාවස්තු ආරක්ෂා කිරීම නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ කොමිසමේ කොන්දේසි ඔබ කියවා ඇද්ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. පුරාවස්තුවලට වඩා පසු ගිය අවුරුද්දේ මෙ රට සිදු වූ දේ පිළිබඳ ව මේ කොමිසම වැඩි සැලකිල්ලක් දක්වන බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. මා දන්නේ නැත.

ප්‍ර. මේ කොමිසම සහ අප සියලු දෙනා ම මෙ රටේ යථා තත්ත්වය පිළිබඳ ව පුරාවස්තුවලට වඩා සැලකිල්ලක් දක්වනවා?

උ. එසේ විය හැකි ය.

ප්‍ර. ඔබ ඔබේ මී ළඟ උසස් උපාධි විභාගය කුමන භාෂාවකින් කරනු ලබන්නේ ද?

උ. එය ඉංග්‍රීසියෙන් කිරීමට මම කැමැත්තෙමි.

ප්‍ර. එය සිංහලයෙන් කිරීමට ඔබ කැමති නැද්ද?

උ. එය ඉංග්‍රීසියෙන් කිරීමට මම කැමැත්තෙමි.

ප්‍ර. මෙ රට පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ ව විශේෂ දැනුමක් ලබා සිංහල පසුබිමක සහ සිංහල පුරාවස්තු පිළිබඳ ව දැනීමක් සහිත ව සිටින ඔබ ඉංග්‍රීසියෙන් විභාග කිරීමට කැමති වන්නේ ඇයි?

උ. පුරාවිද්‍යාව අන්තර්ජාතික විෂයයකි. අපගේ සියලු ම ප්‍රකාශන පළ වන්නේ බොහෝ සේ ඉංග්‍රීසියෙනි. අපගේ පර්යේෂණවල ප්‍රතිඵල ලෝකයාට දී ලෝකයේ වෙනත් පර්යේෂකයන්ගේ අවධානය ඒ සඳහා යොමු කළ යුතු ය.

ප්‍ර. ඔබ ඉතිහාසයෙන් සුදුසුකම් ලබා නැහැ නේද?

උ. මා උපාධියට ඉතිහාසය විෂයයක් වශයෙන් ගෙන නැත.

ප්‍ර. ක්‍රිස්තු පූර්ව සහ දෙ වැනි තෙ වැනි ශතවර්ෂවල කටයුතු සම්බන්ධ ව ඔබ දින සඳහන් කිරීමේ දී ඒවා ඔබ ඉතිහාස දැනුමෙන් ප්‍රකාශ කළ ඒවා නො වේ නේද?

උ. එය ඉතිහාසය නො වේ. එය පුරාවිද්‍යාවෙනි. පුරාවිද්‍යාඥයකු ඉතිහාසඥයකු විය යුතු නැත. පුරාවිද්‍යාව ඉතා පුළුල් විෂයෙකි. පුරාවිද්‍යාවේ සියලු ම විෂයයන් පිළිබඳ ව විශේෂඥයකු වීමට එක් පුද්ගලයකුට කිසි දිනක නොහැකි ය. කෙනකුට පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ ව මෙන් ම ස්මාරක පිළිබඳ ව සාමාන්‍ය දැනුමක් ලබාගත හැකි ය. ඉතිහාසය වෙනත් විෂයයකි. පුරාවිද්‍යාඥයකු විසින් පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් පසු ව ස්මාරක විද්‍යානුකූල ව සකස් කරනු ලබයි. ඔහු වෙනත් නොයෙක් දෑ පිළිබඳ ව පර්යේෂණ පවත්වයි. මේවා ඉතිහාසඥයකු ගේ කටයුතු නො වේ.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යාව සහ ඉතිහාසය පිළිබඳ ව විශේෂ වෙනසක් තිබෙන බව ඔබ දන්නවා නේද? ඉතිහාසය සහ පුරාවිද්‍යාව වෙන් වූ වෙන ම විෂයයන් දෙකක් නේද?

උ. පසු ගිය ශතවර්ෂයේ දී සහ දැන් ද ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ සේ කර ඇත්තේත් කරනුයේත් ඓතිහාසික පුරාවිද්‍යා කටයුතු ය. එනම්— ඓතිහාසික පුරාණ ස්මාරක කැණ පෑදීම යි. දැන් අපි ප්‍රාග්-ඉතිහාසය කරා යොමු වෙමින් සිටිමු. පුරාවිද්‍යාව ඊටත් ඈතට යයි. එම නිසා ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාවිද්‍යාව සැම විට ම ඉතිහාසයට සම්බන්ධ ය. එහෙයින් පැරණි ස්මාරක හඳුනාගැනීමට ඒවාට නියම අර්ථ නිරූපණයක් දීමටත් ජනතාවගේ සංස්කෘතිය සහ ඉතිහාසය පිළිබඳ ව දැනුමක් තිබිය යුතු ය.

(මේ අවස්ථාවේ දී නීතිඥ ගුණතිලක මහතා සුළු වේලාවකට සිරිසෝම මහතාගෙන් ප්‍රශ්න අසයි.)

ප්‍ර. රටක ඉතිහාසය සකස් කරනු ලබන්නේ ඉතිහාසයට සම්බන්ධ මූලාශ්‍රයන්ගෙනි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. සාහිත්‍යය, සෙල්ලිපි, පුරාවිද්‍යා අවශේෂ, කාසි සහ වෙනත් වාර්තා ඉතිහාසයේ මූලාශ්‍ර වශයෙන් අනුක්‍රමයෙන් සඳහන් කළ හැකි යි නේද? කෙනකු මේ සියල්ල පිළිබඳ ව හදරා ඉතිහාසය සකස් කරනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය දෙස බලන විට අපගේ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර වෙනත් කිසි ම රටක නැති අන්දමට ප්‍රබල වූවා සේ ම විශ්වාසදායක වෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය සකස් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය මූලාශ්‍ර මෙහි තිබෙන බවට අපට ආඩම්බර විය හැකි යි නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ප්‍රාග්-විජය යුගයේ සිට අඛණ්ඩ සාහිත්‍ය සටහන් සම්ප්‍රදයක් මහාවංශයේ සඳහන් ව තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. එහෙත් මහාවංශය ලියැවී ඇත්තේ ක්‍රි.ව. 5 වන සියවසේ දී ය. ඉහතින් දක්වුණේ මහාවංශයේ මූලාශ්‍රයන් ය,

ප්‍ර. අපේ ඉතිහාසඥයන් ඉතිහාසය සකස් කර ඇත්තේ පුරාවිද්‍යා සාක්ෂි හෙළි වන පරිදි සාහිතයික මූලාශ්‍ර පදනම් කරගෙන යි?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලයේ කොණේශ්වරම් කෝවිල තිබූ ස්ථානය පිහිටි බෝධිය පිළිබඳ ව ඔබ සාක්ෂි දුන්නා නේද?.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබගේ සාක්ෂිවලට අනුව සහ ඔබ දන්නා මූලාශ්‍රවලට අනුව එම ස්ථානයේ ගෝකර්ණ විහාරය පිහිටියා නේද?.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ගොකර්ණ විහාරයේ බෝධිය 1964 දක්වා එහි තිබූ බවට සාක්ෂි දී තිබෙනවා නේද?.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පුරාණ කාලයේ දී ප්‍රධාන බෝ ගස් විශේෂ නම්වලින් හැඳින්වී තිබෙනවා නේද?

උ. ඒවාට වැඳුම් පිදුම් කළ හෙයිනි.

ප්‍ර. ඒ අනුව කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය 'ශ්‍රීවර්ධන බෝධිය' නමින් හැඳින්වුණා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එ සේ ම ආනන්ද බෝධිය යැයි බෝධියක් තිබුණා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. චූලවංශය මහාවංශයේ ම කොටසක් නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. චූලවංශයට අනුව ගෝකර්ණ විහාරයේ පෝය ගෙයක් සෑදීමත් විහාරය පිළිසකර කිරීමත් සිදු වී ඇත. එහි සඳහන් පරිදි වඩ්ඪමානක බෝධිය හා සම්බන්ධ විහාරය පිළිසකර කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. චූලවංශයේ මේ ගාථාවෙන් ගෝකර්ණ විහාරයේ බෝධිය ගැන කියැවෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ගෝකර්ණය විහාරය පිහිටා ඇත්තේ ෆ්‍රෙඩ්රික් බලකොටුව තුළ නො වේ ද? එ සේ ම එහි බෝධිය ‘වඩ්ඪමාන බෝධිය’ යනුවෙන් සඳහන් නේද?

උ. ඔව්. පස් වැනි අග්‍රබෝධි රජු වඩ්ඪමාන බෝධිය හා සම්බන්ධ විහාරය පිළිසකර කළ බවත් පොහොය ගෙයක් සෑදූ බවත් එහි සඳහන් ය.

ප්‍ර. ෆ්‍රෙඩ්රික් කොටුවේ ගෝකර්ණය විහාරයේ මේ බෝධිය පැරණි පරිශුද්ධ වෘක්ෂයක් වශයෙන් සඳහන් වී තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. ගෝකර්ණ විහාරයෙහි ‘වඩ්ඪමාන’ නම් වූ බෝධියක් තිබී ඇත.

ප්‍ර. අනතුරු ව පළමු වැනි උදයගේ කාලයේ එම බෝධිය වටා තවත් ගොඩනැඟිල්ලක් සාද ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. චූලවංශයෙහි 49 වෙනි පරිච්ඡේදයෙහි 121 වෙනි පිටුවෙහි 15 සහ 16 ගාථා ඔබ විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇත. ඒවා මම දැන් ඩී/98 වශයෙන් ලකුණු කරමි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පළමු වැනි උදය රජුගේ කාලය කිව හැකි ද?

උ. එය ක්‍රි.ව. 8 වැනි සියවස ය.

ප්‍ර. පළමු වැනි උදයගේ රාජ්‍ය සමය හා සම්බන්ධ ව මෙසේ කියැවේ. ‘වෘක්ෂ රාජයකු වූ වඩ්ඪමාන බෝධිය හා සම්බන්ධ නටබුන් විහාරය ඔහු විසින් පිළිසකර කොට එහි ආරක්ෂාව සඳහා කෝඨගාම නම් වූ සශ්‍රීක ගම ප්‍රදානය කරන ලදී.’

උ. ඔව්.

ප්‍ර. චූලවංශ කතාව අනුව මේ බෝධිය වෘක්ෂ රාජයකු වශයෙන් හැඳින්විය හැකි ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ කෝඨගාමය කන්තලේ විය හැකි ද?

උ. එය මට නිසැක ව කිව නොහැකි ය. එහෙත් නිකොලස් ගේ මධ්‍යකාලීන හූ විස්තරයට අනුව එය මහවැලි ගඟේ දකුණු ඉවුරේ පිහිටි කොටගම්විල වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇත.

ප්‍ර. චූලවංශයට අනුව මේ ග්‍රාමය පූජා කර ඇත්තේ ගෝකර්ණ විහාරයට නොව එහි බෝධියේ නඩත්තුවට සහ ආරක්ෂාවට ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි 'ආරක්ෂාව' යන වචනය පාවිච්චි කර ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එ හෙයින් එ කල පේදුරු කොටුව තුළ මේ බෝධිය පූජා ලබමින් තිබූ බව ඔප්පු වෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඊසී/බී/710/67 දරන ලිපි ගොනුව ආරම්භ වන්නේ සිංහල ජාතික සංගමය විසින් ස්වදේශ ඇමති තුමාට 1956 අගෝස්තු මස 10 වන දින යවන ලද ලිපියකිනි..

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ එම ලිපිය ඩී/99 වශයෙන් ලකුණු කර ඉදිරිපත් කරනවා ද?

උ. ඔව්. එහි ගිල්බට් හේවාවිතාරණ නැමැත්තකු ලියා ඇති ලිපියෙහි මෙසේ සඳහන් වේ. "1956 අගෝස්තු මස 08 වන දින ත්‍රිකුණාමලය කච්චේරියේ දී පවත්වන ලද දෙමළ නායකයන්ගේ රැස්වීමක දී පේදුරු කොටුව තුළ ඇති ප්‍රදේශය දෙමළ ශුද්ධ භූමියක් ලෙස ප්‍රකාශ කරන ලෙසට ඉල්ලීමක් ඉදිරිඳත් කර ඇත. මෙය යුක්ති සහගත ඉල්ලීමක් නො වේ. මෙහි ඇති බෝධි රාජයා දෙස බලන්නකුට වැටහෙන්නේ ස්ථානයේ ඉතිහාසය වෙනෙකක් බව ය. එ බැවින් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පරීක්ෂා කිරීමෙන් අනතුරු ව රජය විසින් ඒ පිළිබඳ ව අවශ්‍ය පියවර ගත යුතු ය."

ප්‍ර. 1956 දී ත්‍රිකුණාමලය නගර සභාවේ යෝජනාවක් සම්මත කරමින් පේදුරු කොටුව ප්‍රදේශය හින්දු ශුද්ධ භූමියක් කරන ලෙස ඉල්ලා ඇති බව දන්නවා ද?

උ. ඒ යෝජනාව පිළිබඳ ව මම නො දනිමි. එහෙත් ඒ සඳහා ව්‍යාපාරයක් තිබූ බව දනිමි. මේ ප්‍රදේශය හින්දු ශුද්ධ භූමියක් කිරීම සඳහා දෙමළ ජනතාව ගේ ව්‍යාපාරයක් තිබුණි. තිරුවෙල්වම් මහතාගේ කාලයේ දී මේ සඳහා කමිටුවක් ද පත් කරන ලදී. එහෙත් එය ක්‍රියාත්මක වූයේ නැත.

ප්‍ර. මේ අවස්ථාවේ දී පුරවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව ස්ථානයේ ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක වැදගත් කම පිළිබඳ ව කරුණු ඉදිරිපත් කර තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්. බෞද්ධ සමිති සමාගම් වෙනුවෙන් විරෝධතා ඉදිරිපත් වී තිබුණි. කෙසේ වෙතත් කමිටුව ක්‍රියාත්මක වූයේ නැත. අදහස අත් හැර දමා ඇත.

ප්‍ර. යෝජනාව පරිදි ත්‍රිකුණාමලේ පේදුරු කොටුව තුළ පැරණි විහාරයක් තිබූ බවත් එම විහාරය තනා තිබුණේ පැරණි කෝවිලක් තිබූ ස්ථානයේ බවත් සඳහන් ය. ඉතිහාසයෙන් ලැබෙන සාධක පදනම් කරගෙන එම ඉල්ලීමට ඉඩ දුන්නේ නැ නේද?

උ. එම ඉල්ලීමට ඉඩ දුන්නේ නැත.

ප්‍ර. එහෙත් ඊට පසුව 1957 දී එවකට අගමැති ධුරය දැරූ එස්. ඩබ්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මහතා කෝවිල තනා ගැනීමට ඉඩම් දුන්නා නේද?

උ. කෝවිල පිහිටි ඉඩම් කොටස කෝවිල් සභාවට බදු දී ඇත. එය කවුරුන් දුන්නා දැයි මම නො දනිමි.

ප්‍ර. එය රජයෙන් ලද්දක් ද?

උ. එය මට කිව නොහැකි ය. පුරාවිද්‍යා ඉඩම් වෙන් කිරීම සඳහා මේ ප්‍රදේශය මැන අවසන් කළ පසු එම කොටස කෝවිලට බදු දුන් කොටසක් වශයෙන් සඳහන් ව ඇත.

ප්‍ර. මේ කාලයෙහි ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශයේ බෞද්ධයන් තුළ බෝධිය පිළිබඳ ව යම්කිසි භයක් ඇති වී ඒ පිළිබඳ ව පැමිණිලි කර තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. ත්‍රිකුණාමලයෙන් පමණක් නොව ලංකාවේ වෙනත් බෞද්ධ ආයතනවලින් ද විරෝධතා ඉදිරිපත් කර තිබුණි.

ප්‍ර. එම අවස්ථාවේ දී මේ ගස පුරාවිද්‍යා ස්මාරකයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට රජය පියවර ගෙන තිබෙනවා ද?

උ නැත.

ප්‍ර. ගසක් පැරණි නම් එය පුරාවිද්‍යා ස්මාරකයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට පුරාවිද්‍යා ආඥා පනත අනුව ඉඩ තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එසේ ගසක් පුරාවිද්‍යා ස්මාරකයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ පසු එයට හානියක් කිරීම වරදක් නො වේ ද?

උ. ඔව්. එහෙත් එය ගස ආරක්ෂා කිරීම සඳහා හේතුවක් වන්නේ නැත.

ප්‍ර. එහෙත් එය එසේ කළ යුතු ව තිබුණා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය ද ශ්‍රී මහා බෝධියෙන් පැන නැඟුණු අංකුර 32 න් එකක් නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙසේ බෝ පැළ 32 ක් පැළ කිරීම මහාවංශයේ සඳහන් වනවා නේද?

උ. එසේ සඳහන් වන්නේ බෝධිවංශයේ ය.

ප්‍ර. පැළ අටක් රෝපණය කළ බව මහාවංශයේ සඳහන් ය. එහි 63 වන ගාථාවේ එම ස්ථාන සඳහන් ය?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාබෝධිවංශයේ මේ බෝ පැළ රෝපණය කළ ස්ථානයන් සඳහන් කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එකක් කොට්ටියාර් නේද? අනෙක සේරුවිල විල්ගම් විහාරයේ ද රෝපණය කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. 1970 ට පෙර කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය වටා පුරාවිද්‍යා කැණීම් කර නැ නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහෙත් බෝධිය වටා ගල් කණු සහ පැරණි ගොඩනැගිලිවල වෙනත් අවශේෂයන් තිබූ බව ඔබ දන්නවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ ස්ථානය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශයට පත් කරනවා ද?

උ. අපි මේ සඳහා 1976 සිට කටයුතු ආරම්භ කර ඇත්තෙමු.

ප්‍ර. 1976 වන තෙක් කිසිවක් කර නැති ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. මේ බෝධියට තර්ජනයක් තිබෙන බව 1970 දී පැමිණිලි කර තිබුණා?

උ. ටැලිපෝන් කම්බි ඇදීමක් පිළිබඳ ව විරුද්ධත්වයක් ප්‍රකාශ කර තිබුණා. එයට නිසි කටයුතු කරන ලදී.

ප්‍ර. මේ බෝධිය පිළිබඳ ව මහජනයාගෙන් පැමිණිලි ලැබී නැද්ද?

උ. මේ ගොනුවේ කඩදසි ඇත්තේ 1971 පසු ව ය.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා කටයුතු භාර ඇමතිවරයා මේ පිළිබඳ ව උනන්දුවක් දක්වූයේ ද?

ප්‍ර. මේ පිළිබඳ ව දිසාපති සමඟ සාකච්ඡාවක් තිබුණා නේද?

උ. එවැනි සාකච්ඡාවක් පිළිබඳ ව වාර්තාවක් තිබුණේ නැත.

ප්‍ර. ඔබගේ ගොනුවේ 1976 අගෝස්තු මස 03 වන දින දරන ලිපියක් ඇද්ද?

උ. ඔව්. එය ඩී/81 වශයෙන් සඳහන් ය.

ප්‍ර. කිළිවෙඩ්ඩි බෝධියේ අතු කපා ඇති බවට මේ ලිපියෙන් සේරුවිල නායක ස්වාමීන් වහන්සේ පැමිණිලි කර ඇත.

උ. මේ ලිපිය අනුව සේරුවිල නායක ස්වාමීන් වහන්සේ පවසා ඇත්තේ 1976 ජුලි මස 26 වන දින පළාතේ දෙමළ ජනයා බෝධියට යම් කිසි හානියක් කර ඇති බව ය.

ප්‍ර. අවුරුදු 2000 ක් තිස්සේ එහි තිබූ බෝධිය විනාශ කර ඇති බව ඔබට දන්වා ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ පිළිබඳ ව ඔබ යමක් කළා ද?

උ. එයට කලින් සිට අප ක්‍රියාත්මක වී ඇත. නායක ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් මේ පිළිබඳ ව පැමිණිලි කර ඇත්තේ 1976 ජුලි මස 02 වෙනි දින ය. උන් වහන්සේ විදුලි පුවතක් එවා ඇත. මම එය ඩී/101 වශයෙන් ලකුණු කරමි. 1976 අගෝස්තු මස 02 වෙනි දින ස්ථානභාර නිලධාරි විසින් එවන ලද ලිපිය මම ඩී/122 වශයෙන් සඳහන් කරමි. එහි සඳහන් වන්නේ බෝධියේ අතු කපා ඇති බව නායක ස්වාමීන් වහන්සේ දන්වා ඇති බව යි. එ දින නිවාඩු දිනයක් වූ නිසා ඔහු දුරකථනයෙන් සහකාර කොමසාරිස් රෝලන්ඩ් සිල්වා මහතාට දන්වා ඇත. ඔහුගේ උපදෙස් පරිදි ස්ථානභාර නිලධාරි ස්ථානයට ගොස් පරීක්ෂා කර ඇත. ඔහු ස්ථානයට ගිය විට ගසේ අතු සියල්ලං කපා ඇති බව දැක ඇත. අඩි 15 ක් 20 ක් පමණ වූ අතු දෙකක් කපා ඇති බව ඔහු දැක ඇත. අනතුරු ව ඔහු මූතූර් පොලිස් ස්ථානයට ගොස් පැමිණිල්ලක් කර ඇත. මේ ගස කැපීම පිළිබඳ ව වගකිව යුත්තන්ට විරුද්ධ ව නීති මඟින් කටයුතු කරන ලෙස ඔහු ඉල්ලා ඇත. මේ ගස අවුරුදු 1000 ක් පමණ පැරණි බව ඔහු පොලිසියට පවසා ඇත. ප්‍රශ්න ඇති විය හැකි හෙයින් ඉක්මන් පියවර ගන්නා ලෙස ඔහු පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්ගෙන් ඉල්ලා ඇත. මුළු ගස ම විනාශ කිරීමේ කථාවක් ඇති හෙයින් එයට මුරකරුවන් යොදන ලෙස ඔහු ඉල්ලා ඇත. මේ ලිපියේ දිනය 1976 අගෝස්තු මස 02 දිනය.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා ආඥා පනත අනුව දෙපාර්තමේන්තුව යම් **කිසි** පියවරක් ගත්තා ද?

උ. ආඥා පනතට අනුව 1976 අගෝස්තු මස 06 වෙනි දින පියවර ගෙන ඇත. එ දින ම **දිසාපතිට** ලියා ගස කැපීම පිළිබඳ ව දන්වා ඇත.

ප්‍ර. මෙයට සම්බන්ධ පුද්ගලයන් අල්ලා නීති මඟින් කටයුතු කිරීමට ක්‍රියා කළා ද?

උ. ප්‍රථමයෙන් ම ගස ආරක්ෂා කරන ලෙසත් එම ඉඩම වහා ම පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් කිරීම සඳහා මැන වෙන් කරන ලෙසත් වහා ම දිසාපතිගෙන් ඉල්ලා සිටින ලදි. එය රජයේ ඉඩමක පිහිටි බව දිසාපති අපට දන්වා ඇත. අපි ස්වාමීන් වහන්සේට ද දැන්වූයෙමු. මෙයට සම්බන්ධ පුද්ගලයන්ට විරුද්ධ ව නීති මඟින් කටයුතු කරන ලෙසට ද පොලිසියට දන්වා ඇත.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා ආඥා පනතේ 31 ඒ වගන්තිය යටතේ මෙ වැනි ගසක් කැපීම දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ එම ආඥා පනත යටතේ ක්‍රියා කළා ද?

උ. මෙය ආරක්ෂිත ස්මාරකයක් නො වේ. 'ආරක්ෂිත ස්මාරක' යනු ආඥා පනත යටතේ එ සේ ප්‍රකාශ කරන ලද ස්මාරක ය. මෙය රජයේ ඉඩමක පිහිටා තිබුණි. එය ආරක්ෂිත ස්මාරකයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට ප්‍රථම පැරණි ස්මාරකයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ යුතු ව තිබුණි. ගස කපන අවස්ථාවේ දී එ සේ ප්‍රකාශ කර නො තිබුණි.

ප්‍ර. ගස පිහිටියේ රජයේ ඉඩමක නම් එ සේ ප්‍රකාශ කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් නැහැ නේද?

උ. එ සේ ප්‍රකාශ කළ යුතු ව තිබුණි. ඒ සඳහා ඇමති තුමාගේ අවසරය ද අවශ්‍ය ය.

ප්‍ර. 1977 අප්‍රියෙල් 01 දිනට ප්‍රථම ගස පැරණි ස්මාරකයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කර තිබුණා නම් එය ආරක්ෂා කර ගන්නට හැකි වනවා නේද?

උ. එය නිසැක ව කිව නොහැකි ය. වරදකරුවන්ට විරුද්ධ ව නීත්‍යානුකූල පියවර ගැනීමට හැකි වනු ඇත. මෙ සේ ප්‍රකාශ කරනු ලැබූ ස්මාරක පවා විනාශ කර ඇති අවස්ථා ඇත.

සන්සෝනි මහතා:- මේ බෝධිය පැරණි බෝධියක් බව ඒ අවට සිටි ජනයා නො දැන සිටියා යයි මම නො සිතමි.

උ. ඔවුන් එය දන සිටියා.

ප්‍ර. මේ බෝධිය පිහිටා ඇත්තේ රජයේ ඉඩමක නේද? කෝවිල පිහිටා ඇත්තේත් ඒ ඉඩමේ ම නො වේයි නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. කෝවිල සෑදීමේ දී රජයේ ඉඩමෙන් අඩි 07 ක් යා කර ගෙන තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බෝ ගස කපන වේලේ එය කෝවිලේ සිට අඩි 10 ක් දුරින් පිහිටා තිබුණා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඇත්ත වශයෙන් ම බෝධිය කෝවිල් ඉඩමේ සිට අඩි 17 ක් එ පිටින් පිහිටා තිබුණා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ ඉඩම වටා තාප්පයක් බැඳ ඇති බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බෝධිය තිබූ තැන තවත් කුඩා කෝවිලක් ගොඩ නහා ගෙන යන බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. නැත. 1977 අප්‍රියෙල් 07 වෙනි දිනට පසු ව ස්ථානය පරීක්ෂා කර නැත.

ප්‍ර. බෝධිය තිබූ තැන සාදන දෙවන කෝවිල දැන් වහල මට්ටමට ගොඩ නහා ඇති බව ප්‍රකාශ කරන්නෙමු.

උ. එසේ විය හැකි ය.

ප්‍ර. මම ඔබගෙන් ඉතිහාසයේ මූලාශ්‍ර පිළිබඳ ව ප්‍රශ්න කෙළෙමි. (එක්ස් 308 සිරිසෝම මහතාට පෙන්වයි.) අභයගිරි දගබ තුබූ තැන ඊට කලින් හින්දු කෝවිලක් තිබුණා ය යන්න සත්‍යයක් ද?

උ. මට සිතෙන අන්දමට මෙය ලියූ තැනැත්තා මහාවංශ ගාථාව වැරදියට තේරුම් ගෙන ඇත.

රජයේ නීතිඥ තෙන්නකෝන් මහතා:- අන්ඩවුඩ් මහතා මේ ලේඛනය ඉදිරිපත් කෙළේ පැරණි රජවරුන් හින්දු කෝවිල් විනාශ කොට බෞද්ධ විහාර තැනවූ බව ඔප්පු කිරීමට විය හැකි යැයි සිතමි.

සන්සෝනි මහතා:- ඒ පිළිබඳ ව ඔහු සාක්ෂි ඉදිරිපත් කෙළේ නැද්ද?

තෙන්නකෝන් මහතා:- නැත.

ප්‍ර. වලිසිංහ හරිශ්චන්ද්‍ර මහතා ඉතිහාසඥයෙක් නො වේ. ඔහු ජාතික නායකයෙකි.

උ. මේ ප්‍රකාශය මහාවංශයේ සඳහන් තොරතුරුවලට අනුව වැරදි ය. සිද්ධිය ඇත්ත ය. එහෙත් එහි අර්ථ නිරූපණය කර ඇති ආකාරය වැරදි ය.

ප්‍ර. මහාවංශයේ 33 වන පරිච්ඡේදයේ 232 වන පිටුවේ 43 වෙනි ගාථාව ඩී/103 වශයෙන් ලකුණු කර ඇත. එහි සඳහන් පරිදි ගිරි නිඝණ්ඨයාගේ ආරාමය පිහිටි තැන අභයගිරි විහාරය තනවා ඇත.

උ. ඔව්. මහාවංශ ටීකාවට අනුව එහි විනාශ කර ඇත්තේ නිඝණ්ඨයාගේ ආරාමය යි.

ප්‍ර. එය කිසි ම අයුරකින් කෝවිලක් විය නොහැකි ය.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය කොටුව තැනීමට පෙර එහි කෝවිලක් තිබූ බව ස්ටීවන් පෙරේරා පියතුමා පවසා ඇත.

උ. ඔව්. ඔහු එ සේ ලියා ඇත.

ප්‍ර. ඔහු පාසල් පොත් ලියන්නෙකි.

උ. ඔව්. එ සේ ම ඔහු පොත් කිහිපයක් පරිවර්තනය කර ඇත. ඉන් එක් පොතක එහි කෝවිලක් තිබූ බවත් එය පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කරනු ලැබූ බවත් පවසා ඇත. ඇස් ජී. පෙරේරා පියතුමා මේ කරුණු ගෙන ඇත්තේ පෝල් පීරිස් ගේ සහ ක්විරෝස් ගේ පොත්වලිනි. ක්විරෝස් පවසනුයේ ත්‍රිකුණාමලයේ කොටුව සැදීමට පෙර එහි පැගෝඩාවක් තිබුණු බවත් එය විනාශ කොට පෘතුගීසීන් කොටුව ගොඩ නැඟු බවත් ය. මම දැන් ක්විරෝස් ගේ පොත ඉදිරිපත් කරමි. එහි අදාල ඡේදය කියවමි. මේ ඡේදයෙහි 'තුන් කෝවිල්' යනුවෙන් පැගෝඩා තුනක් සඳහන් කර ඇත. මේ ඡේදයෙහි ඒ හා සම්බන්ධ ''ගනේශස්'' යන වචනය ඉතා වැදගත් ය. ''ගනේශස්'' යනු ගණින්නාන්සේලා ය. ඔවුහු එකල සිටි පහත් තත්ත්වයේ බෞද්ධ භික්ෂූහු ය. පෘතුගීසි පාරිභාෂික ශබ්ද ග්‍රන්ථයට අනුව 'ගනේශස්' යන්න 'බෞද්ධ භික්ෂූන්' යනුවෙන් අර්ථ දී ඇත. සෙබැස්තියෝ රඩල් පෝඩල් ගාදෝ විසින් ලියන ලද පෘතුගීසි පරිභාෂික ශබ්ද ග්‍රන්ථයේ 420 වෙනි පිටුව ඩී/105 වශයෙනුත් 'ගනේශස්' යන වචනයට තේරුම් දී ඇති කොටස ඩී/105 ඒ වශයෙනුත් ලකුණු කරමි. මම දැන් ඉහත සඳහන් පොතේ 66 සහ 67 පිටු කියවමි. එහි 09 වෙනි පරිච්ඡේදය ඩී/106 වශයෙන් ලකුණු කරන්නෙමි. එහි 67 වෙනි පිටුවේ අවසාන ඡේදයේ මෙ සේ සඳහන් වේ. (සිරිසෝම මහතා අවසාන ඡේදය කියවයි.) මෙහි අධෝ ලිපිය ඉතා වැදගත් ය. එහි ගණින්නාන්සේලා ගැන සඳහන් ය. මේ ඡේදය ඩී/108 වශයෙන් ලකුණු කරමි. 236 වෙනි පිටුවේ සඳහන් පරිදි ප්‍රැන්සිස් සේවියර් තුමා තෙරුන්නාන්සේ නමක් සහ එතුමාගේ අනුගාමිකයන් වන ගණින්නාන්සේලා ආගමට හරවා ඇත. මේ පෘතුගීසි ලේඛනවලට අනුව පෘතුගීසීන් විනාශ කර ඇති ආයතනය බෞද්ධ විහාරයක් විනා හින්දු කෝවිලක් නො වී ය.

ප්‍ර. එ සේ නම් පුරාණයේ එහි හින්දු කෝවිලක් තිබුණා යැයි යන්න වැරදි ප්‍රකාශයක් නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලයේ ඕලන්ද කොටුව 'පැගෝඩා හිල්' යනුවෙන් සඳහන් වනවා නේද?

උ. ඔව්. 'පැගෝඩා' යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ ස්තූප සහ විහාරයන් ය.

ප්‍ර. මේ කරුණුවලින් හෙළි වන්නේ ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශය ප්‍රධාන වශයෙන් ම සිංහල බෞද්ධයන්ගේ ජනාවාසයක් වූ බව යි?

උ. එය නිසැක ව කිව නොහැකි ය. මේ සඳහන අනුව කිව හැක්කේ පෘතුගීසීන් ලංකාවට පැමිණෙන විට ත්‍රිකුණාමලයේ තිබුණේ බෞද්ධ විහාරයක් බව ය. ගණින්නාන්සේලා එහි වාසය කර ඇත.

ප්‍ර. ඕලන්ද යුගයේ දී රොබට් නොක්ස් අල්ලා ගෙන ඇත්තේ කොට්ටියාර් බොක්ක අසලිනි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. නොක්ස්ගේ නැවේ කුඹ ගස කැඩී එය අලුත්වැඩියා කර ගැනීමට සිදු වුණා?

උ. ඔව්. මම රොබට් නොක්ස් ගේ පොතෙහි 222, 223, 224 යන පිටු ඩී/110, 110බී, 110සී වශයෙන් ලකුණු කරමි.

ප්‍ර. ඔබ රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ සඟරාවේ 08 වෙනි වෙළුමේ දෙවැනි කොටසේ 189, 190 පිටුවල ඇති ලිපිය ගැන දන්නවා ද? එය ඩී/111 වශයෙන් ලකුණු කර ඇත.

උ. එම සම්පූර්ණ ලිපිය පිටු 50 කින් යුක්ත ය. ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා එය ලියා ඇත්තේ ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසට පෙර උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල වෙන ම රාජ්‍යයක් තිබුණේ නැත යන්න සනාථ කිරීම සඳහා ය. මෙ සේ උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල වෙන ම රාජ්‍යයක් තිබුණේ ය යන මතය වැරදි මූලාශ්‍ර පදනම් කරගෙන එළඹුණක් බව පරණවිතාන මහතා සැකයෙන් තොර ව සනාථ කර ඇත. එවැනි මතයක් සඳහා තුඩු දෙන කිසි ම සෙල්ලිපියක් හෝ කාසියක් හෝ වෙනත් කිසි ම ආකාරයක ස්මාරකයක් හෝ මෙතෙක් හමු වී නැතැයි යන්න පරණවිතාන මහතා ස්ථිර ව ම ප්‍රකාශ කරයි. සාහිත්‍යයේ සඳහන් සියලු ම කරුණුත් දෙමළ සාහිත්‍යයේ සඳහන් කරුණුත් පරීක්ෂා කිරීමෙන් අනතුරු ව වෙන ම රාජ්‍යයක් පිළිබඳ අදහස සනාථ කිරීමට කිසි ම සාධකයක් නැති බව ඔහු පැහැදිලි ව ම ප්‍රකාශ කර ඇත.

ප්‍ර. ජෝන් පයිබස් නැමැත්තකු ත්‍රිකුණාමලය කොටුවේ සිට නුවරට ආ බවක් ඔබ අසා ඇද්ද?

උ. ඔව්. ඔහු මදුරාසි රාජ්‍යයේ සිට නුවර රාජධානියට එවන ලද දූතයෙකි.

ප්‍ර. ඔහු 'ඉංග්ලිෂ් ඊස්ට් ඉන්ඩියා' කොම්පැනියේ සිට නුවර රජු වෙත ගිවිසුමක් රැගෙන පැමිණියෙක්?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම ගිවිසුමට අනුව කොට්ටියාර් බොක්කේ පහසුකම් දෙන ලෙස ඉල්ලා ඇත. මින් පැහැදිලි වන්නේ 1762 දී නැගෙනහිර පළාත මහනුවර රජුගේ අණසක යටතේ පැවති බව ය.

උ. ඔව්.

ගුණතිලක මහතා:- මේ ලේඛන ලකුණු කිරීමේ අපගේ පරමාර්ථය වන්නේ එම ප්‍රදේශ පාරම්පරික දෙමළ ජනාවාස බවට ඉදිරිපත් කර ඇති මතය අනාථ කිරීම ය. එනමුත් එම ප්‍රදේශවල දෙමළ ජනතාවට ජීවත් වීමේ අයිතියක් නැතැයි අපි නො කියමු.

රාජරත්නම් මහතා:- මා එය පැහැදිලි කළ යුතු ය. මේ පළාත්වලින් සිංහල මිනිසුන් එලවිය යුතු යැයි දෙමළ ජනතාව හෝ දෙමළ එක්සත් පෙරමුණ නොකියන බව සම්බන්දන් මහතා සාක්ෂි දෙන අවස්ථාවේ දී පැහැදිලි ව ප්‍රකාශ කර ඇත.

ප්‍ර. උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල පුරාවස්තු ආරක්ෂා කිරීම සඳහා උනන්දුවක් දක්වන්නේ නැතැ යි යන චෝදනාව ඔබ දෙපාර්තමේන්තුව වෙත එල්ල වී ඇත?

උ. ඔව්. අපි අපට ලැබී ඇති මුදල් ප්‍රමාණයන් අනුව සහ හැකියාවන් අනුව අවශ්‍ය සියලු දේ ම කරන්නෙමු.

ප්‍ර. ඔබගේ දෙපාර්තමේන්තුව අනුරාධපුරය, පොළොන්නරුව සහ මහනුවර යන ප්‍රදේශවලට වැඩි අවධානයකින් යුතු ව ක්‍රියා කරනවා නේද?

උ. නැත. අපි නැගෙනහිර පළාතේ ද, උතුරු පළාතේ ද වැඩ කරන්නෙමු. වරක් ස්ථානයක වැඩක් පටන් ගත් පසු අවසානයක් නැත. එය දෙපාර්තමේන්තුවේ ස්ථිර වැඩ ස්ථානයක් බවට පත් වේ. අනුරාධ-

පුරය, පොළොන්නරුව, සීගිරිය වැනි ස්ථානයන්හි වැඩ ආරම්භ කර ඇත්තේ අවුරුදු 75 කට පමණ පෙර දී ය. අපි යාපනයේ ද ත්‍රිකුණාමලයේ සහ වවුනියාවේ ද වැඩ කරන්නෙමු. රුහුණේ ද අපි වැඩ කරන්නෙමු. රට පුරා ම පිහිටුවන ලද වැඩ බිම් 100 ක් පමණ අප සතු ව ඇත. සුළිසුළඟට ප්‍රථමයෙන් අපි කුච්චවේලියේ දී වැඩ ආරම්භ කෙළෙමු. ඒ සඳහා අපට පොළොන්නරුවේ වැඩ බිමක් වසා සේවකයන් එහි යැවීමට සිදු විය. මේ ස්ථානවල වැඩ කිරීම සඳහා පුහුණු නිලධාරීන් ඇත්තේ කිහිප දෙනකු පමණි.

(සිරිසෝම මහතාගෙන් හරස් ප්‍රශ්න ඇසීම ආරම්භ වේ. එහෙත් නීතිඥ ගුණතිලක මහතා ඊට ප්‍රථම තව දුරටත් සිරිසෝම මහතාගෙන් ප්‍රශ්න කරයි.)

ප්‍ර. දෙමළ එක්සත් පෙරමුණේ 1977 ඡන්ද ප්‍රකාශනය ඔබ කියවා තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්. මා සම්පූර්ණ ප්‍රකාශනය කියවා නැත. එහි කොටස් කියවා ඇත.

ප්‍ර. දෙමළ රාජ්‍යයක් ඇති කිරීම සඳහා එම ඡන්ද ප්‍රකාශනයෙහි කරුණු ඉදිරිපත් කර ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. (එම ප්‍රකාශනයේ ඉතිහාසය යන කොටස සිරිසෝම මහතාට පෙන්වනු ලබයි.) එහි සඳහන් පරිදි ලංකාවේ දෙමළ සහ සිංහල ජනතාව ප්‍රාග්-ඓතිහාසික කාලයේ සිට සම සම ව එකට ජීවත් වුණා යැයි මහාවංශයේ සඳහන් වෙනවා ද?

උ. මේ ප්‍රශ්න දෙකට ම එක පිළිතුරක් දීම අපහසු ය. දෙමළ මිනිසුන් හෝ සිංහල මිනිසුන් ප්‍රාග්-ඓතිහාසික යුගයේ මෙහි සිටි බව මහාවංශයේ සඳහන් නැත. එහෙත් අප විසින් කරන ලද කැණීම්වල දී ලංකාවේ ප්‍රාග්-ඓතිහාසික යුගයේ මිනිසුන් ජීවත් වූ බව හෙළි වී ඇත. මේ ප්‍රාග්-ඓතිහාසික මිනිසා දෙමළ ද සිංහල ද යන්න මම නො දනිමි.

ප්‍ර. ප්‍රාග්-ඓතිහාසික යුගයේ සිට මේ ජාතීන් දෙක සම සම ව ජීවත් වූ බව එහි තව දුරටත් පවසා ඇත?

උ. ඓතිහාසික යුගයේ සිට— එ නම්, ක්‍රි. පූ. 3 වන සියවසේ සිට ශ්‍රී ලංකාවේ දෙමළ ජනතාව ජීවත් වූ බවට— එ නම්, වාසය කර ඇති බවට සාධක ඇත.

ප්‍ර. ඔවුන් ඔවුන්ගේ ම රාජ්‍යයක ජීවත් වුණා ද?

උ. එය ඔප්පු කළ නොහැකි ය.

ක්‍රි.පූ. 3 වන සියවසේ සිට දෙමළ ජනයා ලංකාවේ වාසය කළ බව සෙල්ලිපිවල සඳහන් ව ඇත. ඒවායේ ‘ද්‍රවිඩ’ යන වචනය සඳහන් ය.

ප්‍ර. මහාවංශයට අනුව සිංහල-දෙමළ වශයෙන් රාජ්‍යය දෙකක් තිබුණා ද?

උ. වෙන ම දෙමළ රාජ්‍යයක් තිබී නැත. දිගට ම පැවත ඇත්තේ එක ම රාජ්‍යයකි. උතුරේ හෝ වෙනත් තැනෙක වෙන ම රාජ්‍යයක් තිබී නැත.

ප්‍ර. දෙමළ ජනයා ජීවත් වී ඇත්තේ සිංහල රාජ්‍යය තුළ අනුරාධපුර නගරයේ ය?

උ. ඔවුන් අනුරාධපුරයේ ජීවත් වූවා පමණක් නොව සිංහල නම් ද ගෙන තිබුණි. මින් සමහර දෙනා බෞද්ධයෝ වූ හ. ඔවුන් භික්ෂූන්ට පූජාවන් කර ඇත.

ප්‍ර. දෙවන පැතිස් රජු දවසේ ශ්‍රී මහා බෝධිය මෙහි ගෙන ආ විට එය පිළිගත් කෙනෙකි තිවක්ක ?

උ. ඔව්. එ ම නම තවක්ක ය.

ප්‍ර. දෙවන පැතිස් රජු සමයේ බෝධිය රෝපණය කිරීමේ විශාල උත්සවයක් පැවැත්වුණා ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එ ම උත්සවය සංවිධාන කළ අයගෙන් කෙනෙකි තවක්ක ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාවංශයට අනුව බෝධියෙන් හට ගත් අංකුර අටෙන් එකක් තවක්ක ග්‍රාමයේ රෝපණය කරනු ලැබුවා ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ සියල්ලෙන් ඔප්පු වන්නේ හින්දූන් ද බෝධියට උපහාර දක්වූ බව යි ?

උ. ඉන් හෙළි වන්නේ බෝධියට සියලු දෙනා ම උපහාර දක්වූ බව යි.

ප්‍ර. 'බ්‍රාහ්මණ' යනු බෞද්ධයෝ ද?

උ. ඔවුහු බෞද්ධයෝ වූ හ.

අන්ඩවුඩ් මහතා:- බෝ ගස පරිශුද්ධ වස්තුවක් වශයෙන් හින්දූන් ද සලකනවා.

ප්‍ර. ඔබ දෙමළ ඉගෙන ගෙන තිබෙනවා නේද?

උ. ඔව්. මම දෙමළ ද ඉගෙන ගෙන ඇත්තෙමි.

ප්‍ර. දෙමළ ජනතාව වෙනත් රාජ්‍යයක් ඉල්ලා සිටීමේ එක් හේතුවක් වශයෙන් දෙමළ එක්සත් පෙරමුණේ මැතිවරණ ප්‍රකාශනයෙහි සඳහන් වන්නේ ඔවුන් ගේ භාෂාව සිංහල භාෂාවේ බල පෑමෙන් කිලිටි වී තිබීම යන්න ය.

උ. දෙමළ පෙරමුණේ මැතිවරණ ප්‍රකාශනයෙහි සඳහන් වන්නේ එම ව්‍යාපාරයේ උදහරණ වශයෙන් දී ඇත්තේ වචන කිපයක් පමණකි. 'පොළ' යන වචනය හැරුණු විට අනෙක් සෑම වචනයක් ම කෙටි අක්ෂර ය. එ ම වාක්‍යයේ සඳහන් අදහස සියයට සියයක් ම නිවැරදි යැයි කිව නොහැකි ය. එයට හේතුව වචන 4 කින් 5 කින් එක් භාෂාවක් අනෙක් භාෂාවට බලපාන අයුරු පිළිබඳ ව තීරණයක් ගැනීම අපහසු නිසා ය. මේ සඳහා නිගමනයකට එළඹීමට එහි ව්‍යාකරණයට, භාෂා රටාවට, භාෂාවේ සැකැස්මට අනෙක් භාෂාව බල පාන අයුරු පරීක්ෂා කළ යුතු ය. සම්පූර්ණ සංස්කෘතිකයක් භාෂාවකට බල පානු ලැබේ. එ හෙයින් වෙනත් භාෂාවකට වචන කිහිපයක් එකතු වීම එම භාෂාව අපිරිසිදු වීමක් හැටියට සැලකිය නොහැකි ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා:- අපේ අදහසේ හැටියට එක් භාෂාවකින් තවත් භාෂාවකට වචන එක් වීම එම භාෂාව පෝෂණය වීමට හේතු වේ. මෙහි දී ඡන්ද ප්‍රකාශනයෙහි පැමිණිල්ල වනුයේ සිංහල භාෂාවේ ඇතැම් වචන මාර්ගයෙන් එ ම භාෂාව දෙමළ ජනතාව තුළට බලයෙන් කාවැද්දීමේ රජයේ ප්‍රතිපත්තිය ගැන යි.

සන්සෝනි මහතා:- රජයේ ප්‍රතිපත්තිය වනුයේ සිංහල වචන බලයෙන් පාවිච්චි කිරීමට කටයුතු සැලැස්වීම නො වේ.

ප්‍ර. සිංහල භාෂාව ද පෘතුගීසි සහ ඕලන්ද භාෂාවලින් ලද වචනයන්ගෙන් පෝෂණය ව ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එසේ ම ඉංග්‍රීසි භාෂාවට ද නොයෙක් භාෂාවන්ගෙන් වචන එකතු වී ඇත.

උ. එය කිසිවකු නැතැයි කියන්නේ නැත.

ප්‍ර. ඔබගේ අදහස වනුයේ ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසට පෙර වියළි පළාතේ ශිෂ්ටාචාරය සම්පූර්ණයෙන් ම සිංහල ශිෂ්ටාචාරය වූවා යන්න ය.

උ. ඔව්. ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසෙන් පසු ව පවා වෙනත් පළාත්වලත් එසේ ම ය.

ප්‍ර. යාපනය අර්ධද්වීපයේ වුව ද ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසට පෙර විශාල වශයෙන් සිංහල ජනයා ජීවත් වූවා නො වේ ද?

උ. එය එසේ වූ බවට පෙන්විය හැකි සාධක ඇත.

ප්‍ර. ලංකා සිවිල් සේවයේ නිලධාරියකු වූ හෝස්බර්ග් නැමැත්තා යාපන අර්ධද්වීපයේ සිංහල ස්ථාන නාම පිළිබඳ ව ලිපියක් ලියා ඇත.

උ. එය 'සිලෝන් ඇන්ටික්වරි' සඟරාවේ දෙවැනි වෙළුමේ 1 වැනි කොටසේ පළ කර ඇත. එය ඩී/157 වශයෙන් ලකුණු කරමි. එ ම වෙළුමේ ම තුන් වැනි කොටසේ ඇස්. ඥානප්‍රකාසම් පියතුමා විසින් ලියන ලද ලිපියක් ද ඇත. එහි මාතෘකාව ද 'යාපන අර්ධද්වීපයේ සිංහල ස්ථාන සහ නාම' ය. එය මම ඩී/157 වශයෙන් ලකුණු කරමි.

ප්‍ර. යාපනේ විශ්ව විද්‍යාලයේ ආචාර්ය ඉන්ද්‍රපාල මහතා ද මේ මාතෘකාව යටතේ පර්යේෂණ ග්‍රන්ථයක් ලියා ඇත.

උ. ඔහු ලංකාවේ පුරාණ දෙමළ ජනාවාස පිළිබඳ ව පර්යේෂණ කෘතියක් කර ඇත. එය ප්‍රකාශයට පත් කර ඇතැයි මම නො සිතමි.

ප්‍ර. 6 වෙනි පරාක්‍රමබාහු රජු කෝට්ටේ රජ කරන කාලයේ දී— එනම්, 15 වෙනි සියවසේ දී යාපනය තිබුණේ කෝට්ටේ රාජධානිය යටතේ නො වේ ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පරාක්‍රමබාහුගේ රාජ්‍ය කාලය ඔබට කිව හැකි ද?

උ. එය 1412 සිට 1467 දක්වා වේ. එ ම කාලය තුළ ඔහුගේ යුව රජු වූ සපුමල් කුමාරයා යාපනය පාලනය කර ඇත.

ප්‍ර. ඔබ වවුනියාවේ සමලන්කුලම ගැන සඳහන් කළා. එය දූන් බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානයක්?

උ. ඔව්. ගිය මස 31 වෙනි දින අපි එහි කැණීම් ආරම්භ කළෙමු. එහි තිබූ එක් ගොඩැල්ලක් කැණ පාද ඇත. එහි දී පිළිම අවශේෂ ලැබී ඇත.

ප්‍ර. එම ස්ථානය පුරාණ බෞද්ධස්ථානයක් බවට දූන් ස්ථිර වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ හැකි ද?

උ. ඔව්. කැණීම් කර ගෙන යන අතරතුර දී පොළොව මට්ටමේ තිබී බුදු පිළිමයෙක කොටසක්— එ නම්, අත කොටස ද ඒ යටින් තිබූ ධාතු ගර්භය ද හමු වී ඇත.

ප්‍ර. දැන් එම ස්ථානය පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කර ඇද්ද?

උ. අපි එසේ ප්‍රකාශ කිරීමට යන්නෙමු.

ප්‍ර. එහි කෝවිල සෑදීම නවත්වා ඇද්ද?

උ. ඔව්. එය සංස්කෘතික ඇමතිතුමා විසින් තහනම් කරනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. පැරණි බෞද්ධ ස්ථානවල කෝවිල් ගොඩ නඟන ලද වෙනත් ස්ථාන ගැන ඔබ සඳහන් කර ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. සේරුවිල කිළිවෙඩ්ඩිය ඉන් එක් ස්ථානයක්. එහි දැන් කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එනවා?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එයත් තහනම් ඉඩමක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කර ඇද්ද?

උ. එ සේ කිරීමට කටයුතු කොට ඇත. පැරණි බෝධිය සහ ඒ වටා එහි අවශේෂයන් තිබී ඇත.

ප්‍ර. එ සේ ම කුච්චවේලියේ ද කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එයි. එයත් පැරණි බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානයක්?

උ. කුච්චවේලියෙහි අප කැණීම් කොට පාදන ලද බෞද්ධ අවශේෂවලට ආසන්නයේ කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එනවා.

ප්‍ර. එ සේ ම සෙම්බිමලෙයි ද කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එනවා නේද?

උ. සෙම්බිමලෙයි පැරණි බෞද්ධ පූජනීය ස්ථානයකි. එහි අලුත් කෝවිලක් ගොඩනැඟී ගෙන එයි. එය කවද තනන ලද්දක් දැයි නො දනිමි. එය මෑතක තනන ලද්දකි. එහෙත් ඊයේ පෙරේද නො වේ. සෙම්බිමලෙයි කැණීම් කටයුතු මෙතෙක් ආරම්භ කර නැත. එයට හේතුව කුච්චවේලි සේවක පිරිස එහි වැඩට යෙදවූ හෙයිනි.

ප්‍ර. ජේදුරු බලකොටුව ද එ වැනි ස්ථානයක් නො වේ ද?

උ ජේදුරු බලකොටුව තුළ ද බෞද්ධ පුරාවස්තු ලැබී ඇත.

ප්‍ර. කෝවිල් ගොඩනැඟී ගෙන එන–එ සේ ම අර්බුද පවත්නා-ස්ථාන පහක් ඔබ විසින් සඳහන් කරනු ලැබ ඇත.

උ. මේ සියලු ම ස්ථානවල අර්බුද පවතී.

ප්‍ර. මේ අර්බුදවලින් ඒ පළාතේ යම් කිසි ආකාරයක ජාතිවාදී හැඟීම් උත්සන්න වීමක් සිදු වෙනවා?

උ. ඒ පිළිබඳ ව මම නො දනිමි. එහෙත් මේ කටයුතුවලින් සමහර දෙනාගේ සිත් දූෂ්‍ය වන බව, හැඟීම් කුපිත වන බව ප්‍රකාශ කළ හැකි ය. කෝවිලක් ඉදි කළ පසු භක්තිකයන් එයට පුද පූජා පවත්වන්නට ආරම්භ කිරීම නිසා ඒවා ඉවත් කිරීම ඉතා අපහසු යි.

ප්‍ර. 1976 මැයි 14 වෙනි දින ද්‍රවිඩ එක්සත් පෙරමුණේ වඩ්ඩුකොඩ්ඩායි සම්මේලනයේ දී යෝජනාවක් සම්මත කොට ගෙන ආදි කාලයේ සිට සිංහල සහ දෙමළ ජනයා රටේ අයිතිය දෙකට බෙදා ගෙන ජීවත් වූවා යැයි සඳහන් කර ඇත. එය මේ කොමිසම ඉදිරියේ එක්ස්/296 වශයෙන් ලකුණු කර ඇත.

උ. එය එසේ නොවේ. දෙමළ සහ සිංහල ජනයා පුරාණ කාලයේ ඉතා ම සමීප ව එකට ජීවත් වූවා යැයි කිව හැකි ය.

ප්‍ර. එහි දෙවැනි කොටස— එනම්, රට තුළ සිංහල ජනයා ජීවත් වූ අතර දකුණු බස්නාහිර සහ වලවේ ගඟ ප්‍රදේශවල ද හලාවත ප්‍රදේශවල ද සිංහලයන් ජීවත් වී ඇත. උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත් දෙමළ ජනතාවට අයත් ව තිබූ බව සඳහන් ය.

උ. එය සම්පූර්ණයෙන් ම වැරදි ය.

ප්‍ර. ඊ ළඟ ඡේදයෙහි ඇති අදහස— එනම්, 1619 දී දෙමළ රාජ්‍යය පෘතුගීසීන් අල්ලා ගත්තා ය යන්න සත්‍යයක් ද?

උ. වර්ෂය මට නියම වශයෙන් සඳහන් කළ නොහැකි ය. එහෙත් යාපනය රාජධානිය පෘතුගීසීන් විසින් අල්ලා ගන්නා ලදී.

ප්‍ර. එය ආරම්භ වූයේ පරාක්‍රමබාහු සමයේ දී ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙවැනි ප්‍රකාශවලින් ඉතිහාසය විකෘති කර දක්වෙන බවට ඔබ එකඟ වනවා ද?

උ. ඉතිහාසය විකෘති කරන ලද— එසේ ම ප්‍රසිද්ධ කරන ලද විවිධ ප්‍රකාශන ඇත. ඒවායින් මහා ජනයා නොමඟ යන හෙයින් රජය විසින් ඒවායේ පාලනය සඳහා යම් කිසිවක් කළ යුතු ව ඇත.

ප්‍ර. ඔබ එසේ කියනුයේ මෙහි සඳහන් ප්‍රකාශ සම්පූර්ණයෙන් ම ඉතිහාසයට විරුද්ධ නිසා ය.

උ. මා කථා කරන්නේ ඡන්ද ප්‍රකාශනය ගැන පමණක් නො වේ. ඒ සමාන වෙනත් ප්‍රකාශන ද ඇත.

ප්‍ර. මෙවැනි ප්‍රකාශන ලංකාවේ පමණක් නොව වෙනත් රටවල ද ප්‍රසිද්ධ කර ඇත?

උ. ඒ පිළිබඳ ව මා දන්නේ නැත.

ප්‍ර. මෙවැනි දේ නූගත් තරුණයන් වරදට පෙළඹවීමට සමත් වේ.

උ. එසේ ය.

ප්‍ර. මෙවැනි ප්‍රකාශනවලින් සිංහල ජනතාව කුපිත විය හැකි ය?

උ. ඔව්. විශේෂයෙන් ඔවුන් ගේ ඉතිහාසය ගැන දන්නේ නම් ඒ පිළිබඳ ව උරණ වනවා ඇත.

(නීතිඥ අන්ඩවුඩ් මහතා එම්. එච්. සිරිසෝම මහතාගෙන් හරස් ප්‍රශ්න ඇසීම ආරම්භ කරයි.)

ප්‍ර. ඉතිහාසය ගැන සලකන විට ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ යුග පිළිබඳ ව සඳහන් කරන විට ලංකාවේ ප්‍රාග්—ඓතිහාසික යුගය පටන් ගන්නේ ක්‍රි.පූ. 500 ට පෙර— එනම්, විජයගේ පැමිණීමට පෙර සිට බවට ඔබ එකඟ වනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ක්‍රි.පූ. 500 දක්වා පූර්ව-ඓතිහාසික යුගය වේ. නියම ඓතිහාසික යුගය පටන් ගන්නේ ක්‍රි.පූ. 3 වන සියවස සිට ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඓතිහාසික යුගය අනුරාධපුර යුගය වේ. එනම්— ක්‍රි.පූ. 3 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.ව. 10 වෙනි සියවස දක්වා ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඊට පසු පොළොන්නරු යුගය වේ.

උ. ඔව්.

ප්‍ර ඊට පසු රාජධානි නිරිතදිග ප්‍රදේශයට යොමු වන්නට විය. ඒ යුගයේ දී— එනම්, ක්‍රි.ව. 12 සිට 16 සියවස අතරතුර දී යාපනය රාජධානිය ස්ථාවර වුණා නේද?

උ. එය දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණ සිදු වූ සමය වේ.

ප්‍ර. ඊට පසු ඉතිහාසයේ වෙනත් යුගයක් ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පළමු වැනි යුගය සඳහා අපට සාහිත්‍යයික සහ පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍ර ඇත. එනම්, දීපවංශය සහ මහාවංශය ද වේ.

උ. ටීකාවක් සමඟ.

ප්‍ර. දීපවංශය ක්‍රි.ව. 4 වන සියවසේ දී ලියවී ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාවංශය ලියැවී ඇත්තේ දීපවංශයට පසු ව ය. මින් වඩා වැදගත්කමක් ඇත්තේ මහාවංශයේ ය. මෙහි විජයගේ පැමිණීමේ සිට තුන් වෙනි සියවසේ අග දක්වා රටේ ඉතිහාසය සඳහන් ව ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එය අප කාටත් ආඩම්බර විය හැකි වංශ කථාවකි. එය ලියා ඇත්තේ භික්ෂුවක් විසිනි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙය ලියා ඇත්තේ හුදී ජනයාගේ පහන් සංවේගය අරමුණු කරගෙන ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. වංශකථාකරු දෙමළ රජවරුන් ගැන සඳහන් කිරීමේ දී ඔවුන් අපක්ෂපාතී ව සහ යුක්ති සහගත ව රජ කළ බව දක්වීමට ඉන් බාධාවක් වී නැත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ කරුණු සමහර අයගේ— එ නම්, සේනක යන අය පිළිබඳ සඳහන් කිරීමේ දී සමහරුන් අසතුටට පත් වන බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. කවුරුන් අසතුටට පත් වෙනවා දැයි මම නො දනිමි.

ප්‍ර. විශේෂයෙන් ම නිදහස ලැබීමෙන් අනතුරු ව මහාවංශයේ සඳහන් දෙමළට සම්බන්ධ සෑම දෙයක් ම යටපත් කිරීමට ප්‍රයත්නයක් දරන බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඒ පිළිබඳ ව මම නො දනිමි. බොහෝ දෙනා නොයෙක් දෘෂ්ටිකෝණයන්ගෙන් යම් යම් දේ විමසා බලා ඇත.

ප්‍ර. දෙමළ රාජ්‍යයක් තිබුණා යැයි බොහෝ පුද්ගලයන් අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඔබ එ තරම් කැමැත්තක් දක්වන්නේ නැ නේද?

උ. එ වැනි දෙයක් නැත.

ප්‍ර. මේ මැතිවරණ ප්‍රකාශය පෙන්වා සේන-ගුත්තික දෙදෙනා ගැන විමසූ විට ඔවුන් උතුරු ඉන්දියාවෙන් පැමිණියවුන් යැයි සඳහන් කළේ ඇයි?

උ. ඔවුන් උතුරු ඉන්දියාවේ සිට පැමිණ ඇති හෙයිනි. ඔවුහු උතුරු ඉන්දියාවේ සිට මෙහි පැමිණි අස් වෙළෙන්දෝ ය.

ප්‍ර. එ සේ උතුරු ඉන්දියාවේ සිට පැමිණියා යැයි කීමට ඔබට අවශ්‍යතාවක් තිබුණේ නැත.

උ. ඔවුන් දෙදෙනා මුළු ලංකාව ම පාලනය කළා දැයි මගෙන් ප්‍රශ්න කළ විට මම නැතැයි කීවෙමි. ඒ ඔවුන් මුළු ලංකාව ම පාලනය කළේ නැති හෙයිනි. ඔවුහු දකුණු ඉන්දියාවේ සිට පැමිණියෝ නො වෙති. ඔවුන් පැමිණියේ උතුරු ඉන්දියාවේ සිට ය.

ප්‍ර. මේ සියලු දේ ම සිංහල හා දෙමළ ජාතීන් සම්බන්ධ බවත් ඔබ හොඳින් දැන සිටින්නට ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ මෙහි සිටින්නේ මේ කොමිසමට ඉතිහාසය හා පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ ව කරුණු පැහැදිලි කර දීමට ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇසූ විට දෙමළට ඔවුන්ගේ කිසි ම සම්බන්ධතාවක් නැති බව හැඟවීමට ඔබ පිළිතුරු දී ඇත.

උ. ප්‍රශ්නයක් ඇසූ විට මා එයට පිළිතුරු දී ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් කාලපරිච්ඡේදය තුළ හින්දු පූජකයකු තළා පෙළා පිළිස්සූ බව කොතැනක හෝ සඳහන් වනවා ද?

උ. ඒ ගැන මම නො දනිමි.

ප්‍ර. එවැනි සිද්ධියක් පිළිබඳ ව ඔබ දන්නවා ද?

උ. නො දනිමි.

ප්‍ර. එවැනි සිද්ධියක් 1958 ජාතිවාදී කෝලාහල සමයේ පානදුරේ සිදු වනු දැකීමට අපට අවුරුදු 2000 ක් ඉන්නට සිදු විය.

උ. එය මම නො දනිමි.

ප්‍ර. රටක ඉතිහාසය තීරණය කිරීමෙහි ලා භූගෝල විද්‍යාව වැදගත් තැනක් ගන්නා බව ඔබ පිළිගන්නවා ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. භූගෝල විද්‍යාව පිළිබඳ ව ඉතා වැදගත් දෙයක් වශයෙන් ලංකාව ඉන්දියන් සාගරය මධ්‍යයේ පිහිටා ඇති බව දැක්විය හැකි ය.

උ. ඔව්.

අන්ඩවුඩ් මහතා:- ලොයිඩ් රෙජිස්ටර් නම් පොතේ පළ වී ඇති සිතියමක ඡායාරූප පිටපතක් එක්ස්/339 වශයෙන් අමුණමි. එහි ඉන්දියානු සාගරයත් ඉන්දියාව හා ශ්‍රී ලංකාව පිහිටා ඇති අයුරුත් එම කලාපයේ වෙනත් රටවලට සම්බන්ධ වන අයුරුත් පෙන්වා ඇත. සාක්ෂිකරුට සිතියම පෙන්වයි.

ප්‍ර. මේ සිතියම බැලීමෙන් කරුණු කීපයක් ඔබට පෙන්වා ඇත. සැතැපුම් සිය දහස් ගණනක් ඔබට මුදු හැර වෙන කිසි ම දෙයක් නොපෙනෙනවා ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර: එහි පරිමාණයක් ඇත. එය මා ගණන් බලා ඇත. සැතපුම් 500 ක් පමණ අප රට වටා ඇති එක ම රට දකුණු ඉන්දියාව ය.

උ. ඇයි සුමාත්‍රාව ?

ප්‍ර. එය සැතැප්ම 500 ක් තුළට නො වැටේ. ඊට පසු උතුරු ඉන්දියාවත් එ තැනින් ඔබ්බට බුරුමයත් සුමාත්‍රාවත් සම්බන්ධ වේ.

උ. එසේ විය හැකි ය.

ප්‍ර. ලංකාව ඉන්දියන් සාගරය මධ්‍යයේ පිහිටියාට අතිරේක ව ඉන්දියානු අර්ධද්වීපයේ නැගෙනහිර කොටස ලංකාවට ඉතා සමීප ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. දකුණු ඉන්දියානු භූමිය— එ සේ නැත්නම් 'තමිලහම්' යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ එම කොටස ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. දකුණු ඉන්දියාවේ තමිල්නාඩුවට ළඟ ම කොටස ශ්‍රී ලංකාවේ බටහිර වෙරළ ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මී ළඟට වැදගත් කරුණ නම් එය ඉන්දියාවට ළං වුව ද ඉන්දියාවෙන් වෙන් වී ඇති බව ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එය ඉන්දියාවට ළං වුවත් ඉන්දියාවෙන් වෙන් ව පිහිටීම නිසා වෙන ම ශිෂ්ටාචාරයක කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ තිබීමට හේතු වනවා ඇත.

උ එය එ සේ විය යුතු ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :- මා දැන් ප්‍රකාශ කළ දේ පැහැදිලි ව ''ශ්‍රී ලංකා – අ^1 සර්වේ'' යන පොතේ දක්වා ඇත. එහි ස්වාභාවික පරිසරය සහ එහි බලපෑම් ගැන පරිච්ඡේදයක් ඇත. එහි සඳහන් පරිදි ලංකාව ඉතා කිට්ටු ම ස්ථානයේ සිට ඉන්දියාවට සැතපුම් 25 ක් දුරින් පිහිටා ඇත. එ සේ ම එහි ශිෂ්ටාචාරය පිළිබඳ ව එම පොතෙහි කරුණු සඳහන් ය. මෙය මම එක්ස්/340 යනුවෙන් සඳහන් කරමි. මේ පිළිබඳ ව ආචාර්ය අර්සකුලරත්නම් මහතා (ඔහු ඉතිහාස මහාචාර්යවරයෙකි) කරුණු පැහැදිලි කර ඇත, ඔහු ප්‍රශ්නය සම්බන්ධයෙන් කෝණ දෙකකින් බලා ඇත.

ප්‍ර. මම ඔබට තව අදහසක් ඉදිරිපත් කරන්නෙමි. ලංකාව ඉන්දියාවට බොහෝ කිට්ටුවෙන් පිහිටි නිසා ස්වභාවයෙන් ම වයඹ දිග වෙරළේ පදිංචි ජනතාව ලංකාවට සංක්‍රමණය වන්නට ඇත.

උ. මිනිසුන් මෙහි එන්නට ඇත

ප්‍ර. දැන් මම ඔබට පෝල් ඊ පීරිස් මහතාගේ ලිපියක කුඩා ඡේදයක් පෙන්වමි. එය රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ 28 වෙනි වෙළුමේ පළ වී ඇත. පිටු අංක 65 වේ. එහි මෙ සේ කියැවේ. (කියවයි.) මේ ගැන ඔබ කුමක් කියන්නේ ද? එය සාධාරණ නිගමනයක් නේද?

උ. එයට මම එකඟ නො වෙමි. එයට හේතුව විජය කාලයට පෙර ජනාවාසයක් තුබූ බවට පිළිගත හැකි සාක්ෂි නැති හෙයිනි.

ප්‍ර. ස්වභාවයෙන් ම ඔවුන් දකුණු ඉන්දියානුන් වෙන්නට පුළුවන.

උ. උතුරු ඉන්දියාවෙන් වුව ද පැමිණිය හැකි ය. දකුණු ඉන්දියාවට වුව ද දෙමළ ජනයා පදිංචියට ආවේ විජයාගමනය ලංකාවට සිදු වූ සමයේ බව පරණවිතාන මහතා පෙන්වා දී ඇත. එ ම නිසා විජයට පෙර වුව ද යාපන අර්ධද්වීපය ජනාවාස වී තිබෙන්නට ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ 7 වැනි පරිච්ඡේදයේ 24 වැනි ඡේදයේ මෙ වැදගත් සඳහන ඇත. එ නම්, ලංකාවට නාවිකයන් පැමිණ ඇති බව ය.

උ. කුවේණි කථාවේ මෙ වැනි දේ සඳහන් බව කිව යුතු ව ඇත. විජය සහ පිරිස මෙහි පැමිණි විට කුවේණි විසින් කරන ලද නොයෙක් දේ ගැන සඳහන් ය.

ප්‍ර. එහෙත් වෙළඳුන් සහ නැව් මෙහි පැමිණි බව ඉන් හැඟී යනවා නේද?

උ. ඔව්. ඒ සඳහා පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ද ඇත. රෝම වෙළෙඳුන් සහ වෙනත් අය ලංකාවට පැමිණ ඇත.

ප්‍ර. කවද සිදු වුවත් මෙ සේ ඉන්දියාවෙන් ලංකාවට මිනිසුන් සංග්‍රමණය වීමට ආරම්භ වීම හේතු කොට ගෙන ලංකාවේ උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල දෙමළ ජනතාව පදිංචි වුවත් ඉතිරි කොටස්වල සිංහලයන් පදිංචි වීමක් සිදු වී ඇති බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. මම එයට එකඟ නො වෙමි.

ප්‍ර. සේනක බණ්ඩාරනායක, ඔහු පුරාවිද්‍යාඥයෙකි. එ සේ ම පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ කථිකාචාර්යවරයෙකි. ඔහු ඉදිරිපත් කරන මේ අදහස ඔබ පිළිගන්නවා ද? ඔහු ද 'සිංහලීස් මොනාස්ටික් ආකිටෙක්චර්' යන ග්‍රන්ථයට අමතර ව 'ශ්‍රී ලංකා අයිලන්ඩ් සිවිලිසේශන්' යන ග්‍රන්ථය ද ලියා ඇත. එහි 73 වන පිටුවේ මිනිසුන් ගැන ලියා ඇත. එ ම පරිච්ඡේදයේ 75 වැනි පිටුවේ මේ සඳහන් ඇත. මෙ රට ඔවුනට ම ආවේණික වූ ජාතික ලක්ෂණයන්ගෙන් හෙබි අනෙක් පැරණි ජන කොට්ඨාසය නම් ප්‍රාග්–ඓතිහාසික යුගයේ සිට මෙහි වාසය කළ දෙමළ ජනතාව ය. මෙහි දෙමළ ජනතාව ඔවුනට ම ආවේණික වූ විශේෂ ජාතික ලක්ෂණයන්ගෙන් හෙබි බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. ඔව්. එය පිළිගන්නවා.

ප්‍ර. ඔවුන් වෙන ම ජාතියක් වශයෙන් වෙන් වී සිටීන බව පිළිගන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. දැන් අනෙක් කොටස, එ නම්, මෙහි සිටි ස්වදේශික දෙමළ ජනතාව ප්‍රාග්–ඓතිහාසික යුගයේ සිට මෙහි වාසය කළ බව ඔබ පිළිගන්නවා ද? දෙමළ ජනතාව රටෙහි නොයෙක් ප්‍රදේශවල පදිංචි වූ හින්දූන් ම ය. නමුත් ඔවුහු බොහෝ සෙයින් උතුරු–නැගෙනහිර පළාත්වල වැඩි වශයෙන් වාසය කරති. ඔවුහු ප්‍රාදේශීය සංස්කෘතික ලක්ෂණයන් දියුණු කර ගත්හ.

උ. එයට මම එකඟ නො වෙමි.

ප්‍ර. දෙමළ ජනතාව ප්‍රාග්–ඓතිහාසික යුගයේ සිට ජීවත් වූ බව එහි සඳහන් ය.

උ. මේ පොත සංචාරකයන් සඳහා ලියන ලද්දකි. එහි කිසි ම සාධකයක් ඉදිරිපත් කර නැත.

ප්‍ර. ඩඩ්ලි ස්ටැම්ප් ගැන ඔබ අසා ඇද්ද?

උ. මා අසා ඇත.

ප්‍ර. ඔහු ගුණරත්න නම් කෙනෙකු සමඟ පොතක් ප්‍රකාශයකට පත් කර ඇත. එහි නම 'සිලෝන් – ද ලෑන්ඩ් ඔෆ් ද සිංහලීස්' නම් වේ.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි 13 වැනි පරිච්ඡේදයේ ලංකාවේ නොයෙක් ජාතීන් ගැන සඳහන් ය. එහි සඳහන් පරිදි ලංකාවේ සිංහලයන් සිටින ප්‍රදේශය දෙමළ ජනතාව සිටින ප්‍රදේශයෙන් කැලෑවෙන් වෙන් වී ඇති බව කියැවේ.

උ. එහි කැලෑ ඇති බව සත්‍යයකි.

ප්‍ර. ඔබ ආචාර්ය එස්. අර්සරත්නම් ගේ මේ අදහසට එකඟ වනවා ද? ඔහුගේ 'සිලෝන්' නමැති පොතෙහි පොළොන්නරුව යුගයේ අවසානයේ දී අගනුවර නිරිත දෙසට ගෙනයෑම ලංකාවේ දේශපාලන බලපෑම් හේතු කොට ගෙන සිදු වූ බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. මම එය එම ස්වරූපයෙන් නොපිළිගනිමි. 12 වෙනි සියවසෙන් පසු රාජධානි වෙනස් වීම සිදු විය.

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසේ දී ලංකාවේ උතුරු කොටසේ දකුණු ඉන්දියානු දෙමළ වංශිකයන් විසින් රාජධානියක් පිහිටුවන ලද බව එහි සඳහන් ය.

උ. ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසට පසු රාජවංශය උතුරු ඉන්දියානු විය. එහි දෙමළ ජනයා දකුණු ඉන්දියාවෙන් පැමිණි අය ය. එ සේ ම ආර්යචක්‍රවර්තීහු මලයාසියාවෙන් පැමිණි අය ය යන අදහසක් ද ඉදිරිපත් වී ඇත.

ප්‍ර. ඔවුන් පාලනය කළ දෙමළ රාජධානිය රාජධානියක් විය.

උ. නැත. ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසෙන් පසු මාඝගේ අනුක්‍රමයෙන් පසු උතුරේ රාජධානියක් ඇති විය.

ප්‍ර. ආර්ය චක්‍රවර්තීන් යටතේ සෑහෙන සංඛ්‍යාවක් දෙමළ ජනයා වාසය කර ඇත. එ සේ වාසය කළ දෙමළ ජනයා ප්‍රධාන ජන කොටස වූවා ද නැද්ද?

උ. එය නිසැක ව කිව නො හැකි ය. එයට හේතුව 13 වන සියවසෙන් පසු මාඝ යුගයේ දී දකුණු ඉන්දියානු වැසියන් ලංකාවට ගෙනැවිත් එහි ජනාවාස ඇති කිරීම සිදු කර තිබූ හෙයිනි.

ප්‍ර. එය පරණවිතාන මහතා විසින් විශ්‍රාම යෑමෙන් අනතුරු ව ඉදිරිපත්කරන ලද අදහසකි?

උ. එය පරණවිතාන මහතාගේ අදහසක් පමණක් නොඃ වේ. ආචාර්ය ඉන්ද්‍රපාල ද ඒ මතය ම දරයි.

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසෙන් පසු දෙමළ ජනයා උතුරේ රාජ්‍යයකුත් සිංහලයන් දකුණේ වෙන ම රාජ්‍යයකුත් ඇති ව සිටියා ය යන්න ඔබ පිළිගන්නේ නැද්ද?

උ. ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසින් පසු ව අනුරාධපුර රාජධානිය ද පැවත ඇත.

ප්‍ර. ඔබ එය දෙමළ රාජ්‍යයක් යැයි කියතත් එහි සිටි වැඩි ජන කොටස දෙමළ යැයි පිළිගන්නේ නැත?.

උ. එය එ සේ විය හැකි ය. එළාර රජු අනුරාධපුරයේ රජ කරන විට සමහරු එයට දෙමළ රාජ්‍යයක් යැයි කී හ.

ප්‍ර. උතුරේ සහ දකුණේ සිංහල රාජ්‍යයක් තිබුණේ යැයි ඔබ කියනවා ද?

උ. උතුරේ ආර්යචක්‍රවර්තීන් දොළොස් දෙනකු හෝ 13 දෙනකු යාපනය පාලනය කරන අවධියේ දී දකුණේ සහ රුහුණේ ද කෝට්ටෙ ද රාජධානි කිහිපයක් ම තිබුණි.

ප්‍ර. මගේ ප්‍රශ්නය වනුයේ ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසෙන් පසු උතුරේ සිංහල රාජ්‍යයක් තිබුණ ද නැද්ද යනු යි.

උ. යාපනය ආර්යචක්‍රවර්ති විසින් පාලනය කරනු ලැබී ය.

ප්‍ර. මා ප්‍රශ්න කරන්නේ ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසෙන් පසු ව කුමන රාජ්‍ය වංශයක් රජ කළත් උතුරේ සහ දකුණේ එක ම සිංහල රාජධානියක් තිබුණා යැයි ඔබ පවසනවා ද යන්න ගැන යි.

උ. සිංහල රාජධානි එහි තිබුණි.

ප්‍ර. උතුරේ රාජධානියේ වැඩියෙන් විසූ ජන කොටස කුමක් ද?

උ. මගේ අදහස උතුරේ සිටි සිංහල ජනයා එම ප්‍රදේශවලින් එලවා දැමීමෙන් පසු ව එම ප්‍රදේශවල බහු ජනතාව දෙමළ වූ බව ය.

ප්‍ර. මේ සියලු ම සිදුවීම්වලින් අනතුරුව යාපනේ රාජධානිය නම් වූ රාජධානියත් පිහිටි බවත් එහි ජීවත් වූ වැඩි ජන කොටස දෙමළ බවත් ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. මම එයට එකඟ නො වෙමි.

ප්‍ර. ඔබ එකඟ වන්නේ කුමන කොටසට ද?

උ. යාපනේ රාජධානිය ආරම්භ වූයේ ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසින් පසු ව ය. අනතුරු ව ක්‍රම ක්‍රමයෙන් එක දෙමළ ජාතියක් ඇති විය. එයට හේතුව වූයේ දකුණු ඉන්දියාවෙන් දෙමළ ජනයා ගෙන්වා එහි පදිංචි කරවීම යි. ආර්ය චක්‍රවර්තීන් ජනතාව සමඟ මෙහි ආවේ නැත. ඔවුහු එ ම ප්‍රදේශය ආක්‍රමණය කොට පාලනය කළහ. අනතුරුව ශතවර්ෂ දෙකක් තුනක් යන තුරු යාපන අර්ධද්වීපයේ දෙමළ ජනාවාස ඇති කරන ලදී. ආර්ය චක්‍රවර්ති පාලනයෙන් අනතුරුව පෘතුගීසීන් පැමිණෙන විට එ නම්, ක්‍රි.ව. 16 වෙනි සියවසේ එහි විසූ වැඩි ජන කොටස දෙමළ ජනතාව විය හැකි යි.

ප්‍ර. ඔබ සඳහන් කරන පරිදි ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසේ දී දෙමළ ජනයා ජනාවාස පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කර ඇත.

උ. ආදීම දෙමළ ජනාවාස ආරම්භ වී ඇත්තේ ක්‍රි. ව. 10 වෙනි සියවසින් පසු ව ය. ඒවා ආරම්භ වූයේ උතුරේ හෝ නැගෙනහිරේ නො ව අනුරාධපුරයේ හා පොළොන්නරුවේ ය. පසු කලෙක දී මෙ ජනාවාස අතුරුදහන් වී එහි සිටි දෙමළ ජනයා උතුරට ගියහ.

ප්‍ර. ඒ මොන කාලයේ ද?

උ. ඒ 10 වෙනි සියවසට පසු ව ය. අනුරාධපුරය සහ පොළොන්නරුව වටා ආදිම දෙමළ ජනාවාස ඇති වූ බව සනාථ කිරීම සඳහා ස්ථිර සාධක ඇත. එය ආචාර්ය ඉන්ද්‍රපාලගේ අදහස ද වේ.

ප්‍ර. මේ සඳහන ඔබ ළඟ තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්. එය රාජකීය ආසියාතික සභාවේ 13 වෙනි වෙළුමේ ''අර්ලි ටැමිල් සෙට්ල්මන්ට් ඉන් සිලෝන්' යනුවෙන් පළ කරනු ලැබ ඇත. එය ඔහුගේ ආචාර්ය උපාධිය සඳහා වූ කෘතිය පදනම් කර ගෙන කරන ලද ප්‍රසිද්ධ දේශනයකි.

ප්‍ර. ආචාර්ය ඉන්ද්‍රපාල මොනවා කීවත් ඔබ අදහස් කරන්නේ දෙමළ ජනාවාස ඇති වීම ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසේ දී ආර්ය චක්‍රවර්ති සමයත් සමඟ ආරම්භ වූවා ද? එ සේ නැති නම් ඒ වන විට ආරම්භ වී තිබුණාද යන්න ය.

උ. මා දැන් අදහස් ප්‍රකාශ කරන්නේ ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසෙන් පසු ඇති වූ දෙමළ ජනාවාස ගැන ය.

ප්‍ර. එම ජනාවාසවල ප්‍රමාණය කිව හැකි ද? ඒ සඳහා ඔබට සාක්ෂි ඉදිරිපත් කළ හැකි ද?

උ. ඒ සඳහා සාක්ෂි වශයෙන් ශිලාලේඛන ඉදිරිපත් කළ හැකි ය. ක්‍රි. ව. 09 වන සහ 10 වන යන සියවස්වලට අයත් සෙල්ලිපිවල දෙමළ ජනයා සහ ඔවුන් පදිංචි ව සිටි ප්‍රදේශ ගැන සඳහන් ඇත. එසේ ම ඔවුන් පාලනය කිරීම සඳහා නිලධාරීන් ද පත් කරනු ලැබ ඇත. මෙ සේ දෙමළ ජනාවාස තිබී ඇත්තේ අනුරාධපුරය අවට ය. ඒ ගැන නොයෙක් සඳහන් ඇත. මේ සඳහන් සියල්ල ම ආචාර්ය ඉන්ද්‍රපාල ද දී ඇත. සාක්ෂි ඉදිරිපත් වන අයුරින් කිව හැක්කේ මුල් ම ජනාවාස ක්‍රි. ව. වර්ෂ 10 වන සියවසේ දී පමණ අනුරාධපුර හා පොළොන්නරුව අවට ආරම්භ වූ බවකි. එහෙත් අනුරාධපුරයේ ද ජනාවාස වශයෙන් නොව දෙමළ මිනිසුන් පුද්ගලයන් වශයෙන් ජීවත් වී ඇත.

ප්‍ර. එ සේ නම් ඔබ කියන්නේ සෙල්ලිපිවලින් ඉදිරිපත් වන සාධක නැති නිසා ක්‍රි. ව. 10 වන සියවසට පෙර උතුරු ප්‍රදේශවල දෙමළ ජනාවාස නොතිබුණු බව ද?

උ. ඔව්. ඒ සඳහා සාක්ෂි නැත.

ප්‍ර. බුදු රදුන් ලංකාවට වැඩි බව සනාථ කිරීම සඳහා සාක්ෂි තිබෙනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මොනවා ද සාක්ෂි?

උ. අටුවා ග්‍රන්ථවල සඳහන් පරිදි ....

ප්‍ර. මා අහන්නේ පුරාවිද්‍යා සාධක පිළිබඳ ව.

උ. පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ඉදිරිපත් වී නැත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් විස්තර පමණක් ද ඇත්තේ?

උ. ඔව්. අටුවා පාලි ක්‍රි. ව. 5 වන සියවසේ දී පාලියට පරිවර්තනය කර ඇත. ඒවායේ සිංහල අටුවා ලංකාවට බුදු දහම පැමිණි කාලයේ සිට ම පැවත ඇත. එ හෙයින් මහාවංශකරුට මේ සිංහල අටුවාවල සහ පාලි අටුවාවල සඳහන් ප්‍රවෘත්ති තිබූ නිසා බුදුරදුන් ලංකාවට වැඩි බව ස්ථිර වශයෙන් ම ඔහු සඳහන් කර ඇත.

ප්‍ර. කී වරක් වැඩ ඇති ද?

උ. තෙ වරක්.

ප්‍ර. බුදු රදුන් ලංකාවට වැඩි බව ඊට අවුරුදු 1000 කට පමණ පසු වාර්තා කර තිබෙන ග්‍රන්ථ විශ්වාස කොට ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බුදු රදුන් ලංකාවට වැඩි බව බුද්ධ චරිතයේ කොතැනක හෝ සඳහන් වනවා ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. බුදු රදුන් ලංකාවට වැඩි බව පරීක්ෂා කිරීම සඳහා ඔබ දෙපාර්තමේන්තුව මඟින් යම් කිසි පර්යේෂණයක් කර තිබෙනවා ද? ඒ සේ ම එම කථාවේ සඳහන් වන මැණික් පුටුව සෙවීමට පරීක්ෂණ කර තිබෙනවා ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් නා රජුන් දෙපොළත් මැණික් පුටුවත් සඳහා සටන් කළ සැටිත් බුදු රදුන් ඒ සම්බන්ධයෙන් මෙහි වැඩි සැටිත් සඳහන් කථා ප්‍රවෘත්තිය ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ සම්බන්ධයෙන් ඔබ දෙපාර්තමේන්තුව කිසි ම පරීක්ෂණයක් කර නැද්ද ?

උ. නැත.

ප්‍ර. එම නිසා මේ පිළිබඳ ව ඔබට යමක් කිව නොහැකි ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මම සාක්ෂිවල 4677 වෙනි පිටුවට අවධානය යොමු කරමි. යාපනයේ නාග විහාරාධිපතීන් වහන්සේගේ සාක්ෂියෙහි මේ චෝදනාව නඟා දෙමළ ජනතාවට විරුද්ධ ව කරුණු ඉදිරිපත් කර ඇත. එහි සඳහන් පරිදි යාපනයේ කෙරුණු කැණීම්වල දී මැණික් කුඩයක් ද ලැබුණු බවත් වෙනත් ආභරණ සහිත ව ඒවා ලැබුණු බවත් සඳහන් ය. එ තුමා කන්දරෝදයේ කැණීම් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරවයි.

උ. මැණික් හමු වූ බවට කිසි ම වාර්තාවක් නැත. ස්ථානයේ තිබී වර්ග රාශියක පබළු හමු වී ඇත.

ප්‍ර. දේවානම් පියතිස්ස රජුගේ සිට ක්‍රි. ව. 1 වන සියවස දක්වා වූ යුගය පිළිබඳ ව ඔබට මතක ඇතැ යි සිතමු. එම යුගයේ දී රජ කළ රජවරුන්ගේ ලැයිස්තුවක් මහාවංශයේ 36, 37 වෙනි පිටුවල දී ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එම රජවරුන්ගේ ලැයිස්තුව විජයගෙන් පටන් ගනී. එහි දේවානම්පියතිස්ස රජු 6 වැනි රජු ය.

උ. ඔව්. එහි අංක 25 ක්‍රි. ව. 3 වන සියවසෙන් නැවතේ.

ප්‍ර. මේ කාලය අතරතුර දෙමළ රජවරුන් කීප දෙනකු ම රජ කර ඇත.

උ. ඔව්. දෙමළ රජවරුන් රජ කර ඇත.

ප්‍ර. ඔවුන්ගෙන් පළමුවැන්නා සේන සහ ගුත්තික ය. ඔවුන් රජ කළ රාජ්‍ය වර්ෂයන් ද දී ඇත.

උ. ඔව්.
ප්‍ර. ඊට පසු අංක 13 එළාර වේ.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඊට පසු අංක 20 සිට 24 දක්වා තවත් දෙමළ රජවරු 05 දෙනෙක් ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔවුන් රජ කළ කාල පරිච්ඡේදයන් ගැන බලන්න. එය එකතු කළ විට අවුරුදු 80 ක් පමණ වේ.

උ. ඔව්. එය කඩින් කඩ ය.

ප්‍ර. සාමාන්‍ය වශයෙන් මෙ ම කාලයෙන් තුනෙන් එකක් ම දෙමළ රජවරුන් පාලනය කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. දෙමළ රජවරුන්ට මේ යුගයේ දී මෙ සේ පාලනය කිරීමට දෙමළ ජනයා ද පදිංචි ව සිටින්නට ඇත.

උ. එසේ විය හැකි ය.

ප්‍ර. ද්‍රවිඩ එක්සත් පෙරමුණේ ඡන්ද ප්‍රකාශනයේ තුන් වැනි පිටුව බලන්න. ඒ පිළිබඳ ව ඔබගෙන් ප්‍රශ්න කිරීමේ දී එය වැරදි යයි ඔබ ප්‍රකාශ කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. විජේතුංග මහතා ඔබගෙන් එම ප්‍රශ්නය ඇසීමේ දී එහි කුමන කොටසක් වැරදි දැයි ඔබ අවබෝධ කර ගෙන සිටියේ නැත. ඊට පසු ඊ ළඟ ප්‍රශ්නයට ද ඔබගේ පිළිතුර වූයේ සේන සහ ගුත්තික යන දෙදෙනා අනුරාධපුරයේ රජ කළ බව ය. මේ සියලු ම රජවරුන් රජ කෙළේ අනුරාධපුරයේ සිට ය.

උ. අනුරාධපුරය රාජධානිය විය.

ප්‍ර. මේ යුගයේ දී ලංකාවේ රජවරු කොතැන සිට ආණ්ඩු කළෝ ද?

උ. අනුරාධපුරයේ සිට සහ රුහුණේ සිට.

ප්‍ර. මේ යුගයේ දී ලංකාවේ රජ කළේ කවුද?

උ. සේන සහ ගුත්තික දෙදෙනා අනුරාධපුරයේ සිටත් මහානාගයන් රුහුණේ සිටත් ලංකාව පාලනය කර ඇත.

ප්‍ර. (සාක්ෂිකරුට රජවරුන්ගේ ලැයිස්තුවක් පෙන්වමින්) මුළු ලංකාව ම යටත් කොට රජ නොකළ රජවරු කවරහු ද?

උ. සේන, ගුත්තික, එළාර.

ප්‍ර. එ සේ කිව හැක්කේ දෙමළ රජවරුන් ගැන පමණක් ද?

උ. ඔව්. මේ ලැයිස්තුවේ සඳහන් සියලු ම දෙමළ රජවරු.

ප්‍ර. දෙමළ රජවරුන් යම් කිසි අවස්ථාවක රජ කළේ නම් ඔවුන් වෙන ම රාජ්‍යයක රජ කළා යැයි ඔබ කියනවා ද?

උ. ඔවුහු ආක්‍රමණිකයෝ ය. ඔවුහු අනුරාධපුරයේ සිට රජ කළහ. එ ම අවස්ථාවල දී සිංහල රජවරු රුහුණේ සිට රජ කළහ. රුහුණේ විශේෂ ක්ෂත්‍රිය රජ පෙළපතක් ද විය.

ප්‍ර. වෙනත් වචනවලින් කිව හොත් සිංහල රජකු රජ කළ සෑම විටෙක දී ම ඔහු මුළු රට ම පාලනය කළා දැයි ඔබ කියනවා ද?

උ. මුළු රට ම පාලනය නොකළ සිංහල රජුන් සිටි අවස්ථා ඇත. එහෙත් මේ යුගයේ දී එ සේ වූ රජවරුන් සිට ඇත්තේ කීප දෙනෙකි. සෙස්සෝ මහරජවරු වූ හ.

ප්‍ර. එළාර වැනි දෙමළ රජවරුන් සහ සේන වැනි රජවරුන් මුළු ලංකාවට ම පාලනය නොකෙළේ යැයි කීමට දිය හැකි සාක්ෂියක් දීපවංසයේ හෝ මහාවංශයේ ඇද්ද?

උ. ඔවුන්ගේ අණසක එම ප්‍රදේශයෙන් ඔබ්බට නොගිය බව සඳහන් කළ හැකිය. එම ප්‍රශ්නයට කෙළින් පිළිතුරක් මහාවංශයෙන් ලබා ගත නොහැකි ය. එයට හේතුව මේ ප්‍රශ්නය අද මෙසේ අසන බව මහාවංශයේ

කතීඃ එක ල දන නොසිටි නිසා ය. සේන, ගුත්තික එහි රජ කළ බව මහාවංශයේ සඳහන් කර ඇත. අනතුරු ව ගෝඨාභය සහ කාවන්තිස්සද රජ කර ඇත. කාවන්තිස්සට වෙන ම රාජ පරම්පරාවක් තිබී ඇත. එ සේ ම කැලණියේ ද වෙන ම රාජ්‍යයක් තිබී ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ තිබෙන අඩුපාඩු මොනවා වුවත් ඔහු ලංකාවේ රජු වශයෙන් මහාවංශයේ සඳහන් කර ඇත.

උ. එ සේ ම එ කල කාවන්තිස්ස රජු රුහුණේ සිටි බව ද සඳහන් කර ඇත.

ප්‍ර. ඔහු එ සේ රජ කළ බව සඳහන් යොමුව මට දෙනවා ද?

උ. ඔහු රුහුණේ රජු ය.

සන්සෝනි මහතා :– (රජයේ නීතිඥ තෙන්නකෝන් මහතාට) – ඔබ මේ සාක්ෂිකරුගේ සාක්ෂි ඓතිහාසික වශයෙන් මෙහෙයවූයේ නැ නේද?

ප්‍ර. පුරාණ සහ මධ්‍යකාලීන ලංකාවේ තත්ත්වය දෙස බලන විට දෙමළ රජකුට පමණක් නො ව සිංහල රජකුට වුව ද මුළු රට ම පාලනය කළ නොහැකි තත්ත්වයක් තිබූ බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. එ වැනි තත්ත්වයක් තිබී ඇත.

ප්‍ර. එය දෙමළ සහ සිංහල රජවරුන්ට සමාන වූ ප්‍රශ්නයක් විය.

උ. නැත. මුළු රට ම එක් රජකුගේ අතට පත් වූ අවස්ථා එමට ඇත.

ප්‍ර. සිංහල හෝ දෙමළ රජකු සිටියත් නැතත් යාපනයේ දෙමළ රජුන්ගේ අදහස වූයේ ඔවුන් මුළු ලංකාවේ ම පාලකයන් බව ය.

උ. එය සත්‍ය තත්ත්වය නො වේ. ඔවුන් එ සේ කීවත් ඔවුන්ගේ අණසක ඔවුන්ගේ රාජධානියට සීමා විය.

ප්‍ර. සිංහල හා දෙමළ රජවරු කො තැනක සිට වැඩ කළත් අනුරාධපුරයේ සිංහල රජකු වුව ද යාපනයේ දෙමළ රජකු වුව ද ඔවුන් ගේ අදහස වූයේ ඔවුන් ලංකාව පාලනය කරන බව ය.

උ. මම එය නො පිළිගනිමි. ඔබගේ ප්‍රශ්නයෙහි කොටස් දෙකක් ඇත.

ප්‍ර. ඔබට කැමති කොටසකට පිළිතුරු දෙන්න.

උ. ආර්ය චක්‍රවර්ති රජවරුන් මුළු ලංකාවේ ම පාලකයන් වශයෙන් හැඳින්වූ අවස්ථා මා දන්නා තරමින් ඇත. එ සේ සඳහන් වූ කිසි ම ලේඛනයක් මෙතෙක් දුන නැත. අනෙක් කොටස නම් අනුරාධපුරයේ රජ කළ සිංහල රජු කවුරු හෝ වේ වා, රාජධානිය අනුරාධපුරයේ තිබූ හෙයින් ඔහු රටේ රජු වශයෙන් සැලකීම ය. සැම විට ම එය එ සේ සිදු වී ඇත. ලැබෙන සාක්ෂිවලට අනුව බොහෝ විට ඔවුන්ගේ අණසක රජ රට ඉක්මවා ගොස් නැත. එ හෙයින් විදේශීය රජකු රජ කරන විට සැම විට ම සිංහල රාජධානිය වෙනත් තැනකට ගෙන ගොස් ඇත.

ප්‍ර. සිංහල රජකු අනුරාධපුරයේ රජ කරන විට දෙමළ ප්‍රදේශවල ජනයා ඔහු සිංහල රජකු වශයෙන් පිළිගැනීමට අකමැති වී ඇත.

උ. ක්‍රි. පූ. සමයන්හි දී දෙමළ ජනාවාස හෝ දෙමළ ප්‍රදේශ ලංකාවේ තිබී නැත.

ප්‍ර. අවුරුදු 80 ක් තුළ දෙමළ රජවරුන් 10 දෙනකු පමණ මුළු සිංහල ජනතාව ම දෙමළ ජනතාවක් මධ්‍යයේ පාලනය කර ඇත.

උ. එය වැරදි ය. එළාර වර්ෂ ගණනක් රජ කර ඇත. සෙසු රජවරුන් රජ කර ඇත්තේ ඉතා කෙටි කාලපරිච්ඡේදයන්හි ය. සමහරුන් අවුරුද්දක් හෝ දෙකක් රජ කර ඇත. ප්‍රශ්නය පැටලිලි සහිත ය.

ප්‍ර. දෙමළ රජවරුන්ට ලංකාව පාලනය කිරීමට දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ හැකි වීම සඳහා විශාල දෙමළ ජන කොටසක් ද සිටින්නට ඇත. විශේෂයෙන් ම සිංහලයන් මධ්‍යයේ පාලනය කළ නිසා එ සේ වන්නට ඇත. ඒ බව මහාවංශයේ ද සඳහන් ය.

උ. ඔවුන් ගේ ආධිපත්‍යයට එරෙහි ව සිංහල රජවරුන් නැඟී සිටින තෙක් ඔවුහු රජ කළහ. එළාරගේ තත්ත්වය සැක සහිත ය. එයට හේතුව ඔහුට අනුරාධපුරයේ සිංහල ජනතාවගේ සහයෝගය 100% ක් ලැබී තිබීම ය. මහාවංශ කතෘ ද එළාර වර්ණනා කරයි. එහෙත් එළාර ඇත්ත වශයෙන් ම දෙමළ ජාතියකයෙක් දැයි යන ප්‍රශ්නය දැන් පැන නැඟී ඇත. එයට හේතුව ඒ පිළිබඳ ව අලුතින් සොයා ගෙන ඇති තොරතුරු ය. මහාවංශයේ වුව ද එක් තැනක එළාර 'දෙමළ' යන වචනයෙන් හඳුන්වා ඇත. එම වාක්‍යයෙන් ඔහු උසු ජාතිකයකු වශයෙන් සඳහන් කර ඇත.
ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා විසින් ඒ පිළිබඳ ව සොයා ගන්නා ලද සෙල්ලිපිවල අනුසාරයෙන් එළාර දෙමළ ජාතිකයකු නොවන බව ප්‍රකාශ කර ඇත. එ සේ ම මහාවංශයේ දෙමළ ජාතිකයන් යැයි සඳහන් බොහෝ දෙනා ද සෙල්ලිපිවල සඳහන් අය ද ඇත්ත වශයෙන් දෙමළ ජාතිකයන් නො ව ඉරානයෙන් හෝ ඒ අසල ප්‍රදේශයන්ගෙන් පැමිණි ආර්යයන් බව සනාථ කර ඇත. (සාක්ෂිකරු පරණවිතාන මහතාගේ පොතකින් 'එළාර' යන වචනයෙහි නිරුක්ති ගෙන හැර දක්වයි.)

සන්සෝනි මහතා :— මෙහි කතෘ කවරෙක් ද?

උ. ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා.

ප්‍ර. එ සේ සඳහන් වන්නේ ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා විසින් ඔහුගේ ජීවිතයේ අවසාන භාගයේ සොයාගත්තා යැයි පවසනු ලබන කුඩා අක්ෂරයන්ගෙන් යුත් ප්‍රකාශයට පත් නොකළ සෙල්ලිපිවල නේද?

ප්‍ර. ඒවා ප්‍රසිද්ධ කර ඇත.

ප්‍ර. ඒවා ප්‍රකාශයට පත් කොට අධ්‍යයනය සඳහා ඉදිරිපත් කර ඇද්ද?

ප්‍ර. පරණවිතාන මහතා විසින් ඒවා ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. ඔබ මහාචාර්ය ලෙස්ලි ගුණවර්ධනගේ ප්‍රකාශනයන් කියවා ඇද්ද?

උ. ඒවා පරණවිතාන මහතා ගේ කෘතීන් පිළිබඳ ව සම්පූර්ණ ඇගයීම නො වේ.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය නගර සභාවෙන් පේදුරු කොටුව වූ ප්‍රදේශය ශුද්ධ භූමියක් කිරීම සඳහා ගෙනා යෝජනාව ගැන ඔබ දන්නවාද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. දකුණු ඉන්දියානුවන් එහි පැමිණ සැඟවෙතැ'යි කියමින් ආචාර්ය ගොඩකුඹුර එයට විරුද්ධ වූවා නේද?

උ. මා එය දන්නේ නැත.

ප්‍ර. ඔබ ජේම්ස් රත්නම්ගේ 'පොළොන්නරුව' පිළිබඳ පොත දැක නැතැයි සිතමි.

උ. මගේ නම ද එහි ඇත.

ප්‍ර. (නීතිඥ තැන එම පොතෙන් කොටසක් කියවයි).

උ. මේ සෙල්ලිපි හමු වී ඇත්තේ අහම්බෙනි. ඒවායේ එළාර ගැන සඳහන් ව ඇත. ආචාර්ය පරණවිතාන ගේ මතවලට විරුද්ධ ව කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට මෙතෙක් දක්ෂ උගතකු ඉදිරිපත් වී නැත. පරණවිතාන මහතා සමඟ සසඳන විට ජේම්ස් ටී. රත්නම් ආධුනිකයෙකි.

ප්‍ර. ගොඩකුඹුර මහතා හැරුණු විට පරණවිතාන මහතාගේ මත පිළිගත් වෙනත් කෙනකු සිටිනවා ද?

උ. සිටිනවා.

ප්‍ර. මේ ප්‍රශ්නයේ තවත් පැත්තක් තිබෙනවා. ක්‍රි. පූ. යුගයේ දෙමළ රජවරුන් කීප දෙනකු සිටීමත් ඔවුන් දීර්ඝ කාලයක් රජ කිරීමත් නිසා දෙමළ ජනතාව වාසය කළා යැයි පිළිගත හැකි ය.

උ. එයට මම එකඟ නො වෙමි. ඔවුන් ආක්‍රමණය කොට පාලනය කර ඇත.

ප්‍ර. ආගමික ආයතන සහ වැඩ කටයුතු යම් කිසි ප්‍රදේශයක වර්ධනය වීම සඳහා ජන කොටසක් සිටිය යුතු බවට ඔබ එකඟවනවා ඇතැයි සිතමි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. නාග විහාරයේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ සාක්ෂිවල තත්ත්වය මම ඔබට ඉදිරිපත් කරමි. අගෝස්තු මස යාපනයේ කලබලවලට පෙර සිංහලයන් 20,000 ක් සිට ඇත. දැන් එහි පන්සලේ සිටින දායකයන්ගේ සංඛ්‍යාව 100 ක් පමණ ය. මා සඳහන් කරන කාරණය මෙය යි. ඉතා ඉක්මනින් පන්සල වසා දමන්නට වේ යැයි ස්වාමීන් වහන්සේ පවසන කාරණය යි. එ තුමා පවසන්නේ විහාරයේ සහ ආගමේ පැවැත්මට ජන කොටසක් සිටිය යුතු බව ය.

උ. එ සේ ජන කොටසක් සිටිය යුතු ය.

ප්‍ර. දේශපාලන හේතූන් උඩ ඔබ එයට එකඟ නො වුවත් ජන කොටසක් අවශ්‍ය ය?

උ. එ සේ අවශ්‍ය නැත.

ප්‍ර. එහෙත් පිටතින් එන පුද්ගලයා වර්ධනය වූ පූජනීය ස්ථානය සහ පූජනීය ස්ථාන ඇති කිරීම සහ ආගමික කටයුතු කිරීම සිංහල බෞද්ධයන් කැමති වන කරුණක් නොවන බව ඔබට අවබෝධ වනවා ඇත.

උ. ඇයි නැත්තේ? පොළොන්නරුවේ බෞද්ධ ස්මාරක සමඟ හින්දු ස්මාරක ද ඇත.

ප්‍ර. වල්පොළ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගේ පොතකින් ඡේදයක් කියෙව්වා ඔබට මතක ද?
බුද්ධාගමේ නාමයෙන් මේ රටේ කිරීමට උත්සාහ දරා ඇත්තේ බුද්ධාගම පැතිරවීම නොව බෞද්ධයන් පැතිරවීම ය.

උ. මා එ ම ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දීමට කැමති නැත.

ප්‍ර. යාපනයේ දී කිරීමට අදහස් කරන්නේ දෙමළ ජනතාව අතර බෞද්ධාගම පැතිරවීම නොව, දකුණු පළාතේ බෞද්ධයන් ගෙනැවිත් එහි පදිංචි කරවීම ය.

උ. මම එය නො පිළිගනිමි. බෞද්ධාගම පැතිරීම පිළිබඳව සාක්ෂි දීමට මා මෙහි පැමිණියේ නැත.

ප්‍ර. ලංකාවේ බුද්ධ ශාසනය පිහිටියේ දැයි දෙවන පැතිස් රජු මිහිඳු හිමියන්ගෙන් ඇසූ ප්‍රශ්නය ඔබට මතක ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාචාර්ය මලලසේකර මහතා සහ වල්පොළ හිමි මේ උත්තරය ගැන සඳහන් කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ පිළිබඳ ව අදහස් ප්‍රකාශ කරන වල්පොළ රාහුල හිමි භූගෝලීය ප්‍රදේශයක් තුළ බුද්ධාගම පිහිටුවීම පිළිබඳ ව අදහසක් ඇති වීම බුදුදහමේ ඉගැන්වීම්වලට බාහිර වූ දෙයක් බව සඳහන් කර ඇත.

උ. එය එසේ ය.

ප්‍ර. ඔවුනට අවශ්‍ය කරන්නේ දෙමළ ප්‍රදේශවල බෞද්ධයන් පදිංචි කරවීම ය.

උ. ඔබ කවුරුන් ගැන සඳහන් කරනවා දැයි මම නො දනිමි.

අන්ඩවුඩ් මහතා ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ 1921 සහ 31 හි පදිංචි වී සිටි විවිධ ජාතිකයන් සහ ආගමිකයන් පිළිබඳ ව සංඛ්‍යාලේඛන ඉදිරිපත් කරයි.

කෙන්නකෝන් මහතා :- මේ සියලු ම දේ මේ සාක්ෂිකරුගෙන් අසනවා දැයි මම නො දනිමි.

ප්‍ර. සංඛ්‍යාලේඛන අනුව මේ තත්ත්වය පැහැදිලි වන බව මට කිව හැකි ය.

උ. මා කථා කළේ ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ පුරාණ ස්ථාන ගැන පමණි.

සන්සෝනි මහතා :– මේ සාක්ෂිකරු ඉදිරිපත් කළ කරුණු ගැන පමණක් ඔහුගෙන් හරස් ප්‍රශ්න අසන ලෙස දන්වමි. මේ සියලු දේ කෙසේ සම්බන්ධ වේ දැයි මම නො දනිමි.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– ස්වාමීනි, මෙය රජයේ ලේඛනයකි. මේ සංඛ්‍යා ලේඛන අනුව එම ප්‍රදේශයෙහි ජීවත් වූ මිනිසුන් ද ඔවුන්ගේ ආගම් සහ වෙනත් කරුණු ද දක්වා ඇත. එය ඉදිරිපත් කිරීමට මට අයිතියක් ඇත. එ සේ කිරීමට ඇති විද්‍යානුකූල මාර්ගය මෙය යි.

සන්සෝනි මහතා: – මේ සාක්ෂිකරුගේ සාක්ෂි තුළින් මට මතක හැටියට ෆෙඩ්රික් කොටුව තුළ බුදු පිළිම ලැබුණු බව පවසා ඇත. මා හිතන හැටියට ඉන් පිළිබිඹු වන්නේ එහි බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් තිබූ බව ය. ඒ ඔහුගේ සාක්ෂිය යි. එහි හින්දු අවශේෂයන් තිබූ බව ඔහුට සොයාගන්නට නොහැකි වී ඇත.

සිරිසෝම මහතා : ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දු පූජනීය ස්ථානයක් තිබී ඇත. මම එය කිසිවිටෙකත් නැතැ යි නො කීවෙමි.

සන්සෝනි මහතා –: එය ෆෙඩ්රික් කොටුව තුළ ද?

සාක්ෂිකරු :– එම කරුණ තවමත් තහවුරු වී නැත.

කොමසාරිස්තුමා: – සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳ ප්‍රශ්නවලින් මේ කොමිසමට වැඩක් නැත.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– ජීවත් වූ ජන සංඛ්‍යාව දෙස බැලීමෙන් එහි වාසය කළ මිනිසුන් ගැන වටහාගත හැකි ය. එ සේ ම එහි කුමන වර්ගයේ ආගමික ස්ථාන තිබුණා දැයි පැහැදිලි කර ගත හැකි ය.

සන්සෝනි මහතා: – ෆෙඩ්රික් කොටුව ගැන බලන විට ෆෙඩ්රික් කොටුව තුළින් බුදු පිළිම ලැබී තිබෙන නිසා එහි බෞද්ධ විහාරස්ථානයක් තිබූ බව හිතා ගත හැකි ය. සාක්ෂිකරු පවසන අන්දමට ෆෙඩ්රික් කොටුව තුළ හින්දු කෝවිලක් තිබූ බව තහවුරු වී නැත.

[අන්ඩවුඩ් මහතා 1827 සංඛ්‍යාලේඛන ඉදිරිපත් කරයි.]

උ. මේ සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳ ව මා දන්නේ නැත.

ප්‍ර. 1827—එ නම් අවුරුදු 150 කට පෙර බෞද්ධයන්ට වඩා 50 ගුණයක් ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දූන් පදිංචි ව සිට ඇත.

උ. මම නො දනිමි.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලයේ ෆෙඩ්රික් කොටුවේ ඇති කෝවිල බෞද්ධ විහාරයක් යට කොට තැනූ අලුත් කෝවිලක් යන්න ඔබගේ අදහස ය.

උ. පුරාවිද්‍යා සාධක අනුව වර්තමාන ගොඩනැඟිල්ල ඉදිකොට ඇත්තේ බෞද්ධ විහාරස්ථානයක් තිබූ තැනක ය.

ප්‍ර. ෆෙඩ්රික් කොටුව ඇතුළේ වෙනත් හින්දු කෝවිලක් තිබූ ස්ථානයක් ගැන ඔබ දන්නේ නැද්ද?

උ. මා දන්නේ නැත.

[යළිත් අන්ඩවුඩ් මහතා සාක්ෂිකරුට සංඛ්‍යාලේඛන ඉදිරිපත් කරමින් ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කරයි. ඒ සියලු ම ප්‍රශ්නවලට තමා සංඛ්‍යාලේඛන ගැන කිසිවක් නොදන්නා බව සිරිසෝම මහතා පවසයි.]

තෙන්නකෝන් මහතා: – මම මේ සාක්ෂිකරු මෙ තැනට කැඳවූයේ සංඛ්‍යාලේඛන පිළිබඳ විශේෂඥයකු ලෙස නො වේ. ඔහු මෙහි කැඳවූ පරමාර්ථය මා කලින් විස්තර කර ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– මේ සාක්ෂිකරු මෙහි පැමිණ ඇත්තේ ආගමික වැදගත්කමක් ඇති පැරණි විහාර විනාශ කිරීම පිළිබඳ ව සාක්ෂි දීමට ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– ත්‍රිකුණාමලයේ ස්වාමි පර්වතය මුදුනේ ඇති කෝවිල පිළිබඳ ව මම මේ සාක්ෂිකරුගෙන් හරස් ප්‍රශ්න ඇසීම ආරම්භ කරමි. ඊට ප්‍රථම කරුණු දෙකක් පිළිබඳ ව මම ඔබෙන් ප්‍රශ්න අසමි.

ප්‍ර. එළාර දෙමළ ජාතිකයෙක් ද නැද්ද? බුදු රදුන් ලංකාවට වැඩියා ද, ජේළි අතරේ සෙල්ලිපි යනාදි දේ පිළිබඳ ව ඔබ පැවසූ අදහස් පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් ආර්. එච්. ද සිල්වා මහතා හෝ සෙසු සහකාර කොමසාරිස්වරුන් දරනවා ද?

උ. ඒ ගැන මම නො දනිමි.

ප්‍ර. ඔබ ප්‍රකාශ කරන අදහස් දෙපාර්තමේන්තුවේ අදහස් නො වෙයි නේද?

උ. මා සාක්ෂි දෙන්නේ දෙපාර්තමේන්තුව වෙනුවෙනි.

ප්‍ර. මේ කරුණු දෙපාර්තමේන්තුව මඟින් ප්‍රයෝජනයට ගෙන නැත.

උ. මේ කරුණු පිළිබඳ ව මා දෙපාර්තමේන්තුවේ සෙසු අය සමඟ සාකච්ඡා කර නැත.

ප්‍ර. ඔබ ළඟ ඔබගේ සාක්ෂිවල පිටපතක් ඇද්ද? එහි 7442 වැනි පිටුව පෙරළන්න.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ජේදුරු කොටුවේ ඇති පැරණි ම වාර්තාව පිළිබඳ ව ඔබගෙන් විමසා ඇත. මහාවංශයේ මහසෙන් රජුගේ කාලයට – එ නම්, ක්‍රි. ව. 3 වන සියවසට සම්බන්ධ කොට ඔබ පිළිතුරු දී ඇත. ඔබගේ පිළිතුරේ මෙසේ සඳහන් වී ඇත. ''තීර්ථකාරාම විනාශ කොට මහසෙන් රජු විසින් එහි විහාරයක් කරවන ලදී.''යැයි ඔබ සඳහන් කර ඇත. ඔබ සඳහන් කළ වචන ද ඒ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මම ගයිගර්ගේ මහාවංශ පරිවර්තනයේ දෙසිය හැත්තෑවෙනි පිටුවෙහි 37 වෙනි පරිච්ඡේදයෙහි 40, 41 ගාථා වලට අවධානය යොමු කරවමි. එහි 'තීර්ථක' යන වචනය සඳහන් ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. 'තීර්ථක' යන වචනය ඔබ ගත්තේ මහාවංශයේ කුමන කොටසින් ද?

උ. මම මහාවංශයේ මුල් ගාථාව ඔබට ඉදිරිපත් කරමි. ම විසින් කියවනු ලබන්නේ පාලි සමාගමෙන් ප්‍රකාශ කරන ලද පොතිනි.

ප්‍ර. ඔබ විසින් කියවනු ලබන්නේ නියම මහාවංශයක් නො වේ. ඔබ කියවන්නේ මහාවංශ ටීකාවෙනි.

උ. මහාවංශ ටීකාවේ මුල් ගාථාව සහ විස්තර ද සඳහන් ව ඇත.

ප්‍ර. 1895 දී බටුවන්තුඩාව විසින් මහාවංශය සංස්කරණය කරනු ලැබ ඇත. ඔබ කියවන පොත සකස් කර ඇත්තේ කවුද?

උ. මහාචාර්ය මලලසේකර ය.

ප්‍ර. එහි 'තීර්ථක, යන වචනය සඳහන් වන්නේ නැත?

උ. නැත.

ප්‍ර. ගයිගර්ගේ මහාවංශ පරිවර්තනයෙහි හෝ මලලසේකරගේ මහාවංශ ග්‍රන්ථයෙහි හෝ බටුවන්තුඩාවගේ ග්‍රන්ථයක හෝ තීර්ථක, යන වචනය සඳහන් වන්නේ නැත?

උ. නැත. මා එ ම ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන විට ගෝකර්ණය පිළිබඳ ව මහාවංශය කියන දේ විස්තර කෙළෙමි. මහාවංශයේ මුල් පිටපතේ සඳහන් වන්නේ දේවාල විනාශ කළ බව ය. 'දේවාලය' යන වචනය ටීකාවේ විස්තර කර ඇති ආකාරය සම්බන්ධ කරමින් මා පිළිතුරු දී ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශ ටීකාව මහාවංශයට ලියන ලද අටුවාවක් ද?

උ. නැත. එය ටීකාවකි.

ප්‍ර. මුල් අටුවාව අපට ලැබී නැත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එ ම නිසා මහාවංශය ගැන කථා කරන විට අප කථා කරන්නේ නියම මහාවංශය ගැන ය.

උ. අපේ රටේ උගතුන් කරන වරදකි මෙය. බොහෝ උගත්තු ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය පමණක් අනුගමනය කරති. අපගේ දෙපාර්තමේන්තුවේ අප පුහුණු කර ඇත්තේ පරිවර්තන සහ අධෝ ලිපි කෙරෙහි විශ්වාසය නොතබන ලෙස ය. සැම විට ම මුල් පෙළ කියවා බලන ලෙසට උපදෙස් දී ඇත. මුල් පෙළ නැත් නම් මුල් අත් පිටපත හෝ බලන ලෙස දන්වා ඇත. යමකු ටීකාවෙන් තොර ව මහාවංශය ගැන සඳහන් කරන්නේ නම් ඔහු මහාවංශය ගැන කිසිවක් නොදන්නකු හැටියට සඳහන් කළ හැකි ය.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් පරිදි 37 වැනි පරිච්ඡේදයෙහි 40–41 ගාථා යමකු ඇසූ විට ඔබ විසින් එම ගාථා ඉදිරිපත් කළ යුතු ව තිබිණි.

උ. එහි තේරුම ද දීමට මට සිදු විය. ගාථා පමණක් ඉදිරිපත් කරන ලෙසට ඉල්ලුවා නම් මා එ සේ කරනවා ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශය ගැන ඇසූ විට ඔබ පෙළට පමණක් ඔබේ පිළිතුර සීමා කරන්නේ නැද්ද?

උ මම ගාථාවේ තේරුම ද කියෙව්වෙමි.

ප්‍ර. මහාවංශය කුමක් ද යනුවෙන් ඔබෙන් ඇසූ ප්‍රශ්නයට ඔබ දුන් පිළිතුරෙන් මහාවංශයේ 37 වෙනි පරිච්ඡේදයේ 40 සහ 41 වෙනි ගාථා පමණක් ඔබ දී නැත.

උ. මේ ප්‍රශ්නය ඒ ඔබ තේරුම් ගෙන ඇති ආකාරය යි. මගේ අර්ථ නිරූපණය මෙයට වෙනස් ය. මා අදහස් කෙළේ එම ප්‍රශ්නය ඇසූ නීතිඥ මහතාට සියලු විස්තර අවශ්‍ය බව ය.

ප්‍ර. ඔබට හේතු දක්විය හැකි ය. එහෙත් මහාවංශය කුමක් කියන්නේ ද? ඔබෙන් ඇසූ ප්‍රශ්නයට 37 වැනි පරිච්ඡේදයෙහි 40, 41 ගාථා පමණක් ඔබ ඉදිරිපත් කර නැත.

උ. මා එසේ කර නැත.

ප්‍ර. මහාවංශයෙහි 37 වෙනි පරිච්ඡේදයෙහි 40 සහ 41 යන ගාථාවෙහි ගෝකර්ණ විහාරය ගැන සඳහන් බවට ඔබ එකඟ වනවා ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එ ම කොටසේ ගයිගර්ගේ මහාවංශ පරිවර්තනය වැරදි යැයි ඔබ ප්‍රකාශ කරන්නේ නැ නේද?

උ. ගයිගර් පරිවර්තනයේ මුල් පිටපත ම විසින් බැලිය යුතු ය.

ප්‍ර. ගයිගර් මුල් පිටපත ඔබ කියවූ පාලි වාක්‍යය යැයි සිතමු.

උ. ගයිගර් මහාවංශ සංස්කරණය සඳහා මුල් පුස්කොළ පිටපත් කිහිපයක් උපයෝගි කරගෙන ඇත. ගයිගර් පද බෙදීම හරියට කර නැත. එ හෙයින් ගයිගර්ට වැරදුණු තැන් බොහෝ ඇත. මුල් පුස්කොළ පිටපත්වල වචනවල පද බෙදා නොතිබීම මෙයට හේතුව ය.

ප්‍ර. ගයිගර් පාවිච්චි කළ මුල් පිටපත වැරදි යැයි ඔබ කියනවා ද?

උ. ඔහු කොතෙකුත් වැරදි කර ඇත. බුද්ධදත්ත හිමියන් ඔහුගේ වැරදි ගැන පොතක් ලියා ඇත.

ප්‍ර. ගයිගර් පාවිච්චි කළ මුල් පිටපතේ එම පේළි කෙසේ කියැවේ දැයි ඔබට කිව හැකි ද?

ප්‍ර. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනයත් මුල් පොතක් කියවීමෙන් අනතුරු ව යි මට එයට පිළිතුරු සැපයිය හැක්කේ.

ප්‍ර. දැන් ඔබ කියවූ පාලි ගාථාව නියම පෙළ යැයි ඔබ පවසනවා ද?

උ. ඔව්. මා එ සේ පවසනුයේ මලලසේකර මහතා විකල්ප වචන එම ගාථා දෙකට දක්වා නැති හෙයිනි. එහි පෙළ පිළිබඳ ව මලලසේකර මහතාගේ එකඟත්වයක් ඇත.

ප්‍ර. ඔබ එම ගාථා දෙක පරිවර්තනය කර දෙනවා ද?

උ. ''එම රජු දේවාලයන් විනාශ කොට

40. සොයෙව රාජා කාරෙසි විහාරං මණිහීරකං,
තයො විහාරෙ කාරෙසි දෙවාලයං විනාසිය

41. ගොකණ්ණං එරකාවල්ලං කලන්දං බ්‍රාහ්මණගාමකෙ
මිග්ගාම විහාරඤ්ච ගංගාසෙනක පබ්බතං

''ඒ රජතුමා මණිහීරක විහාරය ද කරවීය. දේවාල විනාශ කොට විහාර තුනක් කරවී ය; ගෝකණ්ණ (විහාරය), ඒරකාවිල්ල (විහාරය) බ්‍රාහ්මණ ග්‍රාමයෙහි කලංද විහාරය (යනුවෙනි). මිගගාම විහාරය ද ගංගාසේනක පබ්බත (විහාරය) ද කරවී.''

ප්‍ර. මේ පරිවර්තනය දීමෙන් අනතුරු ව ඔබ ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය දෙස බලනවා ද? එම පරිවර්තනයෙහි ඔබ විරුද්ධ වන යම් කිසිවක් ඇද්ද?

උ. මම වචනාර්ථ පරිවර්තනය කළෙමි. ගයිගර් විසින් යොදන ලද 'බ්‍රාහ්මණ' යන වචනයට මා එකඟවන්නේ නැත. එය ඔහු විසින් එකතු කරන ලද්දකි.

ප්‍ර. එය ඔහුගේ වචනයක් නිසා ඔහු එය වරහන් තුළ යොද ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එහි තවත් දෙයක් ඇත. එහි පහතින් ඔබ සඳහන් කළ පරිදි බ්‍රාහ්මණ ගමක් ගැන සඳහන් ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. බ්‍රාහ්මණ ගමෙහි දේවාලය බ්‍රාහ්මණ දේවාලයක් වශයෙන් ගණන් ගත හැකි ය.

උ. නැත. විහාර තුනක් තිබී ඇත. ගයිගර් ද එ සේ පවසයි.

ප්‍ර. ''බ්‍රාහ්මණ දේවාල විනාශ කර' යනුවෙන් ගයිගර් සඳහන් කරයි.

උ. ගයිගර් වැරදි ය. එයට හේතුව විහාර තුනක් ඉදි කර ඇති බව සඳහන් හෙයිනි. එය බහු වචනයකි.

ප්‍ර. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනයෙහි 'බ්‍රාහ්මණ දේවාල' යන්නට ඔබ විරුද්ධත්වයක් ප්‍රකාශ කරනවා ද?

උ. ඔව්. මම එකඟ නො වෙමි.

ප්‍ර. මම දැන් බුද්ධදත්ත හිමිගේ 'කරෙක්ෂන්ස් ටූ ගයිගර්ස් මහාවංශ' නමැති පොත ඉදිරිපත් කරමි. එහි 40 සහ 41 වෙනි ගාථාවල බුද්ධදත්ත හිමි වරදක් පෙන්වා නැත. එ ම නිසා බුද්ධදත්ත හිමි ඒ පිළිබඳ ව ගයිගර් සමඟ එකඟ වනවා යැයි යන්නට ඔබ එකඟ ඇතැයි සිතමි.

උ. බුද්ධදත්ත හිමිත් නිවැරදි ය. මම ද නිවැරදි ය.

ප්‍ර. ඔබ දෙදෙනා ම නිවැරදි වූයේ කෙසේ ද?

උ. ප්‍රශ්නයකට විස්තරාත්මක පිළිතුරක් දිය යුතු යැයි මා පැවසුවේ එ හෙයිනි.

ප්‍ර. 40 – 41 වෙනි පේළිවලට බුද්ධදත්ත හිමි වැරදි නිවැරදි කොට නැත.

සන්සෝනි මහතා :— එ තුමා එහි වරදක් පෙන්වා ඇද්ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. එහි වරදක් පෙන්විය යුතු ව තිබුණා යැයි ඔබ පවසනවා ද?

උ. නැත. එයට හේතුව මා පරිවර්තනය කළේ ගාථා දෙකක් පමණක් වීම ය. ඔබ පෙළ සහ පරිවර්තනය කියවූයේ නම් එසේ කියවා වාක්‍යයේ වචන වෙන් කළේ නම් 40 සහ 41 ගාථා එකට ගෙන පරිවර්තනය කර ඇති බව ඔබට වැටහෙනවා ඇත. දෙවැනි ගාථාවත් එනම් 41 වෙනි පේළියත් ගෙන පරිවර්තනය කරන විට ඉන් දේවාල ගැන කියැවේ. එයට හේතුව එහි ස්ථාන තුනක් සඳහන් වීම ය. එම ස්ථාන තුනෙහි ම ඔහු විහාර තුනක් නතවා ඇත. එ නම් ස්ථාන තුනක පිහිටි ස්මාරක තුනක් විනාශ කිරීමෙන් පසු ව ය. එම පරිවර්තනය කළ හැක්කේ 40 සහ 41 එකට පරිවර්තනය කළහොත් පමණි. 40 වෙනි ගාථාව පමණක් පරිවර්තනය කළ හොත් ඉන් ඒක වචන තේරුමක් ගෙන දෙයි.

ප්‍ර. 40 සහ 41 වෙනි පේළි ගැන සඳහන් කරන විට ඔබ මොනවා කීවත් ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය නිවැරදි කිරීමට බුද්ධදත්ත හිමි පෙළඹී නැත.

උ. බුද්ධදත්ත හිමිගේ පොතෙහි ගයිගර් කළ සෑම වරදක් ම නිවැරදි කර නැත. මට තවත් වරදක් පෙන්වා දිය හැකි ය.

ප්‍ර. එම පිටුව පිළිබඳ ව ප්‍රශ්න කිරීමේ දී ඔබ තිත්ථආලය යන වචනය පාවිච්චි කර ඇත. ‘ආලය’ යනු නිවාසය යනුවෙන් ඔබ සඳහන් කර ඇත.

උ. ‘ආලය’ යනු ගෘහය යන තේරුම දෙයි.

ප්‍ර. ‘තිත්ථාලය’ යන වචනයක් ඇද්ද?

උ. ඒ දෙක ම එක ම තේරුමක් ගෙන දෙයි.

ප්‍ර. මගේ ප්‍රශ්නය වනුයේ ‘තිත්ථාලය’ සහ ‘තිත්ථකාලය” යන වචන දෙකේ වෙනසක් ඇද්ද යන්න ය. එම වචනය පාලි භාෂාවේ ඇද්ද.

උ. ඒ ගැන මට නිසැක ව කිව නොහැකි ය.

ප්‍ර. ‘තිත්ථාලය’ යන වචනය පාවිච්චි කළ හොත් ඉන් හින්දු කෝවිලක් ගැන කියැවේ ද?

උ. නැත. එයට මම එකඟ නො වෙමි.

ප්‍ර. ‘තිත්ථකාලය’ යනුවෙන් සඳහන් කරන විට ජෛනාගම කියැවේ.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ජෛනාගම ඉන්දියාවේ උතුරු ප්‍රදේශයේ ප්‍රචලිත වූවකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ‘තීර්ථක’ ‘තීර්ථකාලය’ යන වචනය මහාවංශ ටීකාවේ කොතැනක ඇද්දැයි පෙන්විය හැකි ද?

උ. 685 වෙනි පිටුවෙහි 15 සිට 20 දක්වා පේළි කියවුව හොත් එම වචනය ඇත. 19 වෙනි පේළියෙහි එය ඇත.

ප්‍ර. 19 වෙනි පේළියෙහි සඳහන් ව ඇත්තේ ‘තිත්ථාලය’ යනුවෙනි. එය හින්දු කෝවිලක් බව මම සඳහන් කරමි.

උ. නැත. එහි දී ඇති වචනය ‘තිත්ථාලය’ යනුවෙනි.

ප්‍ර. ‘තිත්ථාලය’ යන්නෙන් හින්දු කෝවිලක් ගැන කියැවේ.

උ. ‘තිර්ථය’ යනු ‘තොට’ යන තේරුම ගෙන දේ. ‘සංසාර දුක නමැති තොටින් එගොඩ වන්නා තීර්ථක’

නම් වේ. එය බුදු දහම අදහන්නා බෞද්ධයකු යැයි හඳුන්වන්නා සේ ය. තීර්ථ අනුගමනය කරන්නා තීර්ථක වේ. ආලය නම් ගෘහය යි. තිත්ථාලය යනු තීර්ථකයන්ගේ ආරාමයකි.

ප්‍ර. ඔබ 11 වෙනි හෝ 12 වෙනි සියවසේ ලියැවුණු ටීකාවට අවධානය යොමු කර ඇත. එහි 7443 වෙනි පිටුවේ ඔබ සඳහන් කර ඇති දෙය නිවැරදි ද?

උ. එය වැරදි ය. එය හරියට වාර්තා වී නැත. එ ම වරද ම විසින් නිවැරදි කරනු ලැබ ඇත. විනාශ කරන ලද ආරාමවල විස්තර ටීකාවේ සඳහන් යැයි යනුවෙන් එය නිවැරැදි විය යුතු ය.

ප්‍ර. අද උදේ වරුවේ මහාචාර්ය මලලසේකර මහතා විසින් සංස්කරණය කරන ලද ටීකාව ගැන අපි කටයුතු කළෙමු. එහෙත් ඔබ සාක්ෂි දෙන අවස්ථාවේ දී බටුවන්තුඩාව ගේ සංස්කරණය උපයෝගි කර ගත්තේ ඇයි ?

උ. එම වේලාවේ මා ළඟ තිබුණේ බටුවන්තුඩාව ටීකා සංස්කරණය පමණ ය. ඉංග්‍රීසි අක්ෂරයෙන් යුත් මේ වෙළුම් දෙක මට ලැබුණේ පසු ගිය සතියේ ය.

ප්‍ර. බටුවන්තුඩාවේ ඔහුගේ පොත සංස්කරණය කර ඇත්තේ 1895 දී ය?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ආචාර්ය මලලසේකර මහතා පාලි සහ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය පිළිබඳ මහාචාර්යවරයා විය. එ සේ ම ඔහු පාලි විද්වතෙකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ පිටපතේ පෙරවදනෙහි ඔහු බුරුම, කාම්බෝජ පිටපත්වලින් කරුණු රැස් කළ අයුරු සඳහන් ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. සාමාන්‍ය වශයෙන් මලලසේකර පිටපත වඩා විශ්වාසදයක යැයි පැවසිය හැකි ය.

උ. ඔව්. සුළු සුළු වැරදීම් කා අතිනුත් සිදු විය හැකි ය. මුල් සංස්කාරකයා යම් කිසි වරදක් කළ හොත් එය අනෙකුත් අය ද අනුගමනය කරනවා ඇත.

ප්‍ර. මා හිතන හැටියට පළමුවෙන් ම මහාවංශය පරිවර්තනය කර ඇත්තේ ටර්නර් නම් වූ ඉංග්‍රීසි ජාතිකයෙකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඒ 1837 දී ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ටර්නර්ගේ එම පරිවර්තනයෙහි 'මහාවංශ දෙවැනි කාණ්ඩය' යනුවෙන් සඳහන් කොටස විජේසිංහ මුදලිඳු 'චූලවංශය' යනුවෙන් සඳහන් කරයි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ පරිවර්තනයේ වුව ද 'තීර්ථක' යන වචනය සඳහන් වන්නේ නැත.

උ. එහි බ්‍රාහ්මණ ගමක් ගැන පමණක් සඳහන් වේ. මහාවංශ ටීකාව පරිවර්තනය කර නැත.

ප්‍ර. ඔබ දී ඇති පිළිතුරේ තීර්ථකාරාම මහසෙන් රජු විසින් විනාශ කරන ලදැයි සඳහන් කර ඇත. එහි 'තීර්ථක' යන වචනය යොදා ඇත්තේ ඇයි.

උ. එහි යොදා ඇති එක් වචනයෙකි 'තිත්ථ' යන්න. අනෙක් වචනය 'කුදිට්ඨී' යන්න ය. එහි තේරුම 'වැරදි විශ්වාසයන් හෙවත් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ඇත්තන්' යන්න ය.

ප්‍ර. 'තිත්ථාලය' යන්න හින්දු කෝවිල සඳහා යෙදිය නො හැකි යැයි ඔබ පවසා ඇත.

උ. තීර්ථකයන් කිසි විටෙක හින්දූන් වූයේ නැත..

ප්‍ර. මා ඔබෙන් අසන්නේ 'තීර්ථක' යන වචනය හින්දූන් හැඳින්වීම සඳහා යෙදිය හැකි ද යන්න ය.

උ. නොහැක. 'කුදිට්ඨීකානාම්' යනු මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයන් ය.

ප්‍ර. ඉන් වැටහී යන්නේ 'කුදිට්ඨී' යන වචනයෙන් ඕනෑ ම ආගමක කෙනකු හැඳින්විය හැකි බව ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. අප විසින් දැන් සාකච්ඡා කරනු ලබන ඡේදයෙහි ඉතා වැදගත් අග කොටස එ නම් 22 හා 23 – 24 හා 25 යන පේළි ඔබ විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ නැත. කරුණාකර ඒවා කියවන්න.

උ. "ගෝකණ්ණ විහාරං පුරත්ථිම සමුද්දතීරේ කාරාපේසි; ඉතරද්වයං රෝහණ ජනපදේති වෙදිතබ්බං.'' මෙහි දී මෙහි ඇති නැවතීමේ ලකුණ ඉතා වැදගත් බව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි. 'ඒවං සබ්බත්ථ ලංකාදීපේ කුදිට්ඨීකානාම් ආලයං විද්ධංසෙත්වා සිවලිංගාදයෝ නාසෙත්වා බුද්ධසාසනමේව පතිට්ඨාපේසී ති වෙදිතබ්බෝ.

ප්‍ර. ඔබගේ සාක්ෂියේ ඒ කොටස ඉදිරිපත් කර නැත.

උ. එයට හේතුවක් තිබුණේ නැත.

උ. ඔව්. නැගෙනහිර සමුද්‍රතීරයේ ගෝකර්ණ විහාරය කරවන ලදී. ඉතිරි දෙක රෝහණ ජනපදයෙහි බව' අවබෝධ කර ගත යුතු ය. මෙහි 'වෙදිතබ්බං' යනු 'අවබෝධ කටයුතු යි' යන්න ය. 'ඒවං' යනු 'මෙ සේ යන්න ය. 'සබ්බත්ථ' යනු 'සමස්ත' යන්න ය. 'ලංකාදීපං' යනු 'ලංකාදීපයෙහි' යනු ය. 'කුදිට්ඨීකානාම් ආලයම්' යනු 'මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයන්ගේ දේවාල'යනු යි. 'විද්ධංසෙත්වා' යනු 'විනාශ කොට' යනුයි. 'සිවලිංගාදයෝ' යනු 'ශිවලිංගාදිය' යන්න ය. 'නාසෙත්වා' යනු 'නසා' යන්න ය.

ප්‍ර. දැන් එහි සම්පූර්ණ ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනය කියන්න.

උ. (සිරිසෝම මහතා ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනය සම්බන්ධ කොට කියයි).

ප්‍ර. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනයේ කියැවෙන්නේ මෙ සේ ය. (නීතිඥ අන්ඩවුඩ් මහතා ගයිගර් ගේ ජරිවර්තනය කියවයි.)

ප්‍ර. මෙහි 'ගෝකර්ණය' සමස්ත ලංකාවට සමාන කොට පරිවර්තනය කර ඇත.

උ. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය වැරදි ය.

ප්‍ර. ඔබ කියන්නේ ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය වැරදි යි කියා ද?

උ. ගයිගර් එය නියමාකාරයෙන් අවබෝධ කොට ගෙන නැත.

ප්‍ර. එහෙත් ඔහු දේවාල තුන ඇති ප්‍රදේශය හා සම්බන්ධ කර පවසා ඇත.

උ. ඒ ඔහු අවබෝධ කර ගෙන ඇති අන්දම ය.

ප්‍ර. ගෝකර්ණයේ තිබූ දේවල් පිළිබඳ ව මෙවැනි වාදයක් පවතින අවස්ථාවක ටීකාවේ සඳහන් ශිවලිංගාදිය පිළිබඳ වත් ගයිගර්ගේ පරිවර්තනයේ සාවද්‍යතාව පිළිබඳ වත් මේ කොමිසමට කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම ඔබගේ යුතුකමක් ව තිබුණා නේද?

උ. එය මගේ යුතුකමක් වන්නේ නැත. මෙය ත්‍රිකුණාමලයේ ගෝකර්ණයට සම්බන්ධ නැත. මගේ සාක්ෂි මෙහෙයවීමේ දී මේ ප්‍රශ්නය නඟා නැත. එ සේ නැඟුවා නම් මට එයට පිළිතුරු දෙන්නට තිබුණි.

ප්‍ර. ඔබ ඉතිහාසඥයකු නො වුවත් ගයිගර් කියන දෙය මේ ලංකාවේ සිටින සියලු ම දෙනා පිළිගෙන ඇති බව අඩු ම වශයෙන් ඔබ දන්නවා ඇත.

උ ගයිගර් අනුගමනය කළ උගතුන් සිටින්නට ඇත. එ හෙයිනි මා නිතර ම පවසනුයේ උගතුන් කරුණු සෙවිය යුත්තේ පරිවර්තනවලින් නොව මුල් කෘතිවලින් ය යන්න.

ගුණතිලක මහතා: – මේ සාක්ෂිකරුගෙන් අප හරස් ප්‍රශ්න ඇසීමේ දී ඔහු කියා සිටියේ වර්තමාන කෝණේශ්වරම් කෝවිල ඇති ස්ථානයෙහි හින්දු දේවාලයක් නොව පැරණි ගෝකර්ණ විහාරයට තිබූ බව යි,

සන්සෝනි මහතා:– (සිරිසෝම මහතාගෙන්) ඔබගේ අදහස වනුයේ අවසාන වාක්‍යය සම්බන්ධ වනුයේ ගෝකර්ණයට නොව ලංකාවේ සැම තැන ම තිබූ වෙනත් කෝවිල්වලට බව ද?

උ. ඔව්. මහාවංශය කෙතරම් වැදගත් ද යනු ඉන් වැටහේ. අප මහාවංශය පරිවර්තනය කොට අර්ථ නිරූපණය කරන විට එහි පෙළ පමණක් ගෙන එසේ කළ නොහැකි ය. මුල් පෙළත් අටුවාවත් භාෂාවත් සංස්කෘතියත් එ කල මිනිසුන් ජීවත් වූ අයුරුත් අවබෝධ කර ගෙන ඒවායේ සම්බන්ධතාවකින් යුතු ව එහි අර්ථ නිරූපණය කළ යුතු ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– ඔබ එකක් අමතක කර ඇත. එ නම්, දේශපාලන චින්තනය යන්න ය.

සිරිසෝම මහතා :– ඔව්, එය ද වැදගත් ය. – මහාවංශ ටීකාවට අනුව ඊළඟට ඇත්තේ 'කුදිට්ඨිකානාම්' හා 'තිත්ථාලය' යන වචන යි. ටීකාකරු දොළොස් වන සියවස පමණේ දී ටීකාව ලියන විට එ කල තිබූ ශිවලිංග දේවාල ඔහු දැක ඇත. ඒවා පොළොන්නරුවේ සහ වෙනත් ස්ථානවල තිබී ඇත. එ හෙයින් 'කුදිට්ඨිකානාම්' වන වචනය විස්තර කිරීමේ දී මේ අදහස ඔහුගේ මනසට ගොස් ඇත. ඒ අනුව 'මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයන්ගේ පූජ්‍යස්ථාන විනාශ කළා' යන්නට, තේරුම් දීමේ දී ශිවලිංගාදිය ද විනාශ කර ඇතැයි සිතා තේරුම් දී ඇත. ක්‍රි. ව. 12 වන සියවස පමණේ දී ශිවලිංග දේවාල තිබූ බව කිසිවකු නැතැයි කියන්නේ නැත. ඓතිහාසික කරුණු අඩංගු ආගමික ග්‍රන්ථයක් වන මහාවංශය තේරුම් ගත යුත්තේ මේ අයුරැනි.

ප්‍ර. මගේ ප්‍රශ්නය වන්නේ ගයිගර් සඳහන් කර ඇති පරිදි එම පේළි දෙකින් ශිවලිංග තිබූ බව පිළිගැනෙන බව ය.

උ. නැත.

ප්‍ර. මහාචාර්ය මලලසේකර මහතා ද ඒ අයුරු සඳහන් කරයි.

උ. ඔහු එසේ පවසනුයේ ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය අනුව යමිනි. බුද්ධදත්ත හිමිට ද මෙ තැන මඟ හැරී ඇත.

ප්‍ර. මහාචාර්ය මලලසේකර, බුද්ධදත්ත හිමි වැනි පාලි විශාරදයන් වැරදි බවත් ඔබ නිවැරදි බවත් ඔබ කියනවා ද?

උ. එය මගේ අදහස යි. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය අනුගමනය කළ මලලසේකර වරදක් කරන්නට ඇත. ඔහු දැන් ජීවතුන් අතර නැත. ඔහු ජීවත් ව සිටියා නම් ඔහු එම වරද පිළිගන්නවා ඇත.

ප්‍ර. මහාචාර්ය මලලසේකර නිකම් ම ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය අනුගමනය කරන පුද්ගලයකු විය නොහැකි ය.

උ. ඔහු එසේ කර ඇත. ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා පවා එ සේ ගයිගර් අනුගමනය කර ඇත. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය අනුගමනය කළ පරණවිතාන පවා එම කරුණේ දී වැරදි යැයි මම ප්‍රකාශ කරමි. එකඟ නොවීමට කරුණු ඇති විට එකඟ විය නොහැකි ය.

ප්‍ර. ටීකාව සකස් කිරීම සඳහා කරුණු රැස් කළ කෙනෙකි ආචාර්ය මලලසේකර. ඔහු බුරුම, කාම්බෝජ මුල් පිටපත් ද බලා ඇත. බටුවන්තුඩාවේට වැරදුණු තැන් ද ඔහු පෙන්වා දී ඇත. එ වැනි පුද්ගලයකු වූ මලලසේකර අන්ධයකු සේ ගයිගර් අනුගමනය නොකරනවා ඇත.

උ. ඔහු එම සියලු ම මූලාශ්‍රයන් වෙත ගොස් ඇත්තේ ටීකාව සකස් කිරීමට විනා පරිවර්තනය කිරීමට නො වේ. ඔහු ටීකාව පරිවර්තනය කළා නම් ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය අනුගමනය නොකරනු ඇතැයි යනු මගේ විශ්වාසය යි. ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය මහාවංශ පරිවර්තනයේ සඳහන් අධෝ ලිපියක් පමණකි.

ප්‍ර. මා හිතනවා ආචාර්ය මලලසේකර මහතාගේ 'ඩික්ෂනරි ඔප් පාලි ප්‍රොපර් නේම්ස්' යන පොත ඔබ පරිශීලනය කරන්නට ඇත කියා.

උ. ඔව්. එය මා පරිශීලනය කර ඇත.

ප්‍ර. එහි 'ගෝකර්ණ' යන වචනය යටතේ මලලසේකර මහතා සිය පාලි සාහිත්‍යය පිළිබඳ දැනුම ද උපයෝගී

කර ගෙන මෙ සේ පවසා ඇත. 'ගෝකර්ණය වනාහි ලංකාවේ ප්‍රදේශ නාමයක් මෙන් ම මහසෙන් රජු විසින් හින්දු දේවාලයක් පිහිටි ස්ථානයක තනවන ලද විහාරයක නාමයකි.'

උ. 'ගෝකර්ණ' යන්නෙහි තේරුම එය නො වේ.

ප්‍ර. ඔහු ස්ථාන නාමයක් වශයෙන් ගෝකර්ණය විස්තර කර ඇත. පළමු ව එය ලංකාවේ පිහිටි ප්‍රදේශයක් බවත් අනතුරු ව හින්දු දේවාලයක් තිබූ තැන මහසෙන් රජු තැනවූ විහාරයක් වශයෙනුත් ඔහු හඳුන්වා දී ඇත.

උ. ඔව

අන්ඩවුඩ් මහතා :– මහාවංශ ටීකාවට අනුව එය පිහිටා ඇත්තේ ලංකාවේ නැගෙනහිර වෙරළේ ය. ගෝකර්ණයේ සිදු වූ ප්‍රාතිහාර්යයක් පිළිබඳ ව විස්තර කරන විට හින්දු වතාවත්වලට සම්බන්ධ කොට පරණවිතාන එය විස්තර කර ඇති බව ඔබ දන්නවා නේද?

උ. නැත.

ප්‍ර. මේ ශබ්ද කෝෂයෙහි එ සේ දක්වා ඇත.

උ. එහි ප්‍රාතිහාර්යයක් වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ සිහිනයක දී ස්කන්ධ රූපයක් දැකීම ය.

(මෙහි දී අන්ඩවුඩ් මහතා 'එන්සයික්ලෝපීඩියා ඔෆ් රිලිජන් ඇන්ඩ් එතික්ස්' යන පොත ඉදිරිපත් කර එහි 310 වෙනි පිටුව ලකුණු කරයි.)

ප්‍ර. මෙහි 310 වෙනි පිටුවේ 'ගෝකණ්ණ' යන වචනය විස්තර කර ඇත.

උ. එ ම තේරුම මහාවංශ ටීකාවේ ඇත.

ප්‍ර. 'ගෝකර්ණ' යනු ඉන්දියානු වෙරළේ පිහිටි පූජ්‍යස්ථානයකි.

උ. එම ගෝකර්ණය පිහිටියේ ලංකාවේ නො වේ.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– මේ වචනය ලංකාවේ හින්දු ආගමට සම්බන්ධ ය.

සන්සෝනි මහතා :– මේ ගෝකර්ණය ලංකාවේ ගෝකර්ණය ම ද?

විජේතුංග මහතා :– මලබාර් වෙරළේ තවත් ගෝකර්ණයක් තිබී ඇත.

සාක්ෂිකරු :– ගොකර්ණය නම් වූ තවත් ස්ථාන ලංකාවේ ද තිබෙන්නට ඇත.

විජේතුංග මහතා :– එම සඳහන ලංකාවට ගැළපෙන්නේ නැත. එය ලංකාවේ පිහිටි ගෝකර්ණය නො වේ. එය දකුණු ඉන්දියාවේ පිහිටියකි.

ප්‍ර. 'ගෝකර්ණ' වචනය හින්දු ආගම හා සම්බන්ධ ව පුරාණයේ දී යෙදී ඇති බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. නැත. එය සම්පූර්ණයෙන් ම වැරදි ය.

ප්‍ර. මම ඔබට යමක් කියවන්නම්.

උ. එය ලංකාවේ පිහිටියක් නො වේ. ඉන්දියාවේ ද ගෝකර්ණයක් ඇත. එහි හින්දු දේවාලයක් ඇත. ඒ නිසා ලංකාවේ ගෝකර්ණය හින්දු ආගමට සම්බන්ධ යැයි ඉන් අදහස් වන්නේ නැත. ඉන්දියාවේ ගෝකර්ණ යන ස්ථානයේ හින්දු දේවාලයක් තිබූ පමණින් ලංකාවේ ගෝකර්ණයේ ද හින්දු දේවාලයක් තිබුණා යැයි පිළිගත නොහැකි ය.

ප්‍ර. ආචාර්ය පරණවිතාන, මලලසේකර වැනි අය ගෝකර්ණය හින්දු දේවාලයක් සමඟ සම්බන්ධ කර ඇත. මම 'හිස්ට්‍රි ඔෆ් සිලෝන්' පළමු වැනි වෙළුමේ 386 වැනි පිටුව ඉදිරිපත් කරමි. එහි අංක 22 අධෝ ලිපියෙහි ගෝකර්ණය හින්දූන් හා සම්බන්ධ බව පවසා ඇත.

උ. ඔව්. එ සේ පවසා ඇත.

ප්‍ර. ඔබගේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පළ කරනු ලැබ ඇති 'එපිග්‍රැපියා සෙලනිකා' සඟරාවේ 5 වෙනි වෙළුමේ ත්‍රිකුණාමලය නම් වූ සෙල්ලිපියක් ඇත. එය පළමුවැනි ලෝක යුද්ධයේ දී මිලිටරිය විසින් සොයා ගන්නා ලද්දකි. (එම සෙල්ලිපියෙහි පරිවර්තනය අන්ඩවුඩ් මහතා කියවයි.) මේ අනුව එහි ප්‍රසිද්ධ හින්දු දේවාලයක් තිබී ඇති බව පැහැදිලි ය. මහාවංශයේ සහ ටීකාවේ ද වෙනත් දේවල ද ගෝකර්ණයේ බෞද්ධ විහාරයක් ගැන සඳහන් වෙතත් සෙල් ලිපියේ සඳහන් පරිදි එහි ප්‍රසිද්ධ දේවාලයක් හෙවත් පූජ්‍ය ස්ථානයක් තිබූ බවක් පවසා නැත.

උ. ගෝකර්ණයේ හින්දු දේවාලයක් තිබූ බව කිසිවකු ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නැත. එය මම ද ප්‍රතික්ෂේප නො කරමි. එහෙත් එම හින්දු දේවාලය තිබී ඇත්තේ දැන් වර්තමාන හින්දු දේවාලය තිබෙන තැන නො වේ.

ප්‍ර. ඔබ කථා කරන්නේ ගෝකර්ණයේ විහාරය ගැන ද?

උ. විහාරයේ නම ද එය වේ. එ සේ ම ගමේ නම ද එ තැන පිහිටි වරායේ නම ද ඒ අසල මුහුදේ නම ද ගෝකර්ණ ම ය.

ප්‍ර. අප සාකච්ඡා කරන්නේ මහාවංශයේ සඳහන් ගෝකර්ණයේ පිහිටි පූජ්‍ය ස්ථානය පිළිබඳ ව ය.

උ. මහාවංශය ගෝකර්ණයේ පිහිටි විහාරය ගැන සඳහන් කරයි. එ සේ ම තීර්ථකයන්ගේ ආරාමයක් ගැන ද සඳහන් කරයි. තේවාරම් සහ පුරාණ ග්‍රන්ථ ද ගෝකර්ණය ගැන සඳහන් කරයි. ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශයේ එනම්, ගෝකර්ණ ප්‍රදේශයේ වෙරළ ආසන්නයේ හින්දු දේවාලයක් තිබී ඇත. එහෙත් එය පිහිටි ස්ථානය සොයා ගෙන නැත. මෙ තැන තිබී අපට බුදු පිළිම ද හමු වී ඇත. මෙහි තිබූ හින්දු දෙවාලය තේවාරම් ග්‍රන්ථවල සඳහන් වී ඇතත් එය ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශයේ කුමන ස්ථානයෙක පිහිටියා දැයි තව ම සොයා ගෙන නැත.

ප්‍ර. ඔබ පවසන්නේ ක්‍රි. ව. 7 වැනි සියවසේ දී පමණ මේ ගෝකර්ණයේ හින්දු දේවාලයක් තිබෙන්නට ඇත කියා ද?

උ. එසේ තිබෙන්නට ඇත.

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 3 වන සියවසේ තිබෙන්නට ඇද්ද?

උ. නැත.

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 6 වන සියවසේ තිබෙන්නට ඇද්ද?

උ. එ සේ තිබූ බවට පුරාවිද්‍යා සාධක නැත.

ප්‍ර. ගෝකර්ණයේ හින්දු දේවාලයක් තිබූ බවට ඔබ එකඟ වනවා ද?

උ. ක්‍රි. ව. 7 වන සියවසේ දී පමණ එ සේ තිබී ඇත.

ප්‍ර. එය ක්‍රි. ව. 3–4–5 වැනි සියවස්වල තිබිය නොහැකි ද?

ප්‍ර. එ සේ තිබූ බවට කිසි ම සාධකයක් හමු වී නැත.

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 3 වන සියවසේ ස්ථානයේ හින්දු දේවාලයක් තිබූ බව මලලසේකර පවසා ඇතැයි යන්න ඔබ පිළිගනීවි යැයි මා සිතන්නේ නැත.

උ. ක්‍රි. ව. 3 වන සියවසේ එහි හින්දු දේවාලයක් තිබුණා යැයි මලලසේකර පවසා නැත. මහාවංශයේ එ සේ සඳහන් නොවන විට මලලසේකර කෙසේ කියන්නේ ද?

ප්‍ර. මලලසේකර මහතාගේ පරිවර්තනය සම්පූර්ණයෙන් ම පිළිගන්නට යැයි මම ඔබට නො කියමි. මා කියන්නේ එය මලලසේකරගේ අදහස බව ය. ඔහු පවසන්නේ ගෝකර්ණය ස්ථාන නාමයක් බවත් එහි හින්දු දේවාලයක් තිබූ තැන මහසෙන් රජු විහාරයක් කරවූ බවත් ය. ඔහු ඒ සඳහා මහාවංශයේ 37 වැනි පරිච්ඡේදයේ 41 වැනි ගාථාවට අධෝ ලිපියක යොමු දක්වා ඇත.

උ. ඔහු යොමුවක් දක්වා ඇත. එහෙත් ඔහු කියන දෙය මහාවංශයේ සඳහන් වී නැත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ 37 වැනි පරිච්ඡේදයේ 41 වැනි ගාථාව ඔහු අවබෝධ කර ගෙන ඇත්තේ එහි හින්දු දේවාලයක් තිබුණා යැයි යනුවෙනි.

උ. මහාවංශ පෙළෙහි එසේ සඳහන් වී නැත. එහි සඳහන් වන්නේ 'දේවාලය' යන වචනය පමණ ය. 'දේවාලය' යන්න හින්දු දේවාලයක් යැයි මලලසේකර අදහස් කොට ඇත. ටර්නර් එය නිකම් ම 'දේවාලය' යනුවෙන් පරිවර්තනය කර ඇත.. මම එය 'තීර්ථකාරාම' යනුවෙන් පරිවර්තනය කරමි.

සන්සෝනි මහතා :– සිරිසෝම මහතාගෙන් – ඔබ අදහස් කරන්නේ වර්තමාන හින්දු කෝවිල තිබූ තැන අතීතයේ දී හින්දු කෝවිලක් නො තිබුණා යන්න ද?

උ. ඔව්.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– ඔබ මහාචාර්ය එල්ලාවලගේ 'සෝෂල් හිස්ටරි ඔෆ් අර්ලි සිලෝන්' නමැති පොත දැක ඇත. (නීතිඥ තැන පොත ඉදිරිපත් කරයි). එහි මෙසේ සඳහන් ය. 'අනුරාධපුරයට දකුණින් පණ්ඩුල ගම නම් වූ තවත් බ්‍රාහ්මණ ග්‍රාමයක් ඇත.' මේ සඳහන්වලින් අවබෝධ වන්නේ පළමු ආර්ය සංක්‍රමණිකයන් සමඟ බ්‍රාහ්මණයන් ද මෙහි පැමිණි බව ය. බ්‍රාහ්මණයන් විසූ ගම් සෙල්ලිපිවල ද සඳහන් ව ඇත. මහාවංශයේ සඳහන් පරිදි මහසෙන් රජු බිමුණු ගමෙක තිබූ හින්දු කෝවිල් විනාශ කොට ගෝකර්ණ, ඒරක විල්ල සහ මිගගාම යන විහාර තැනූ බව සඳහන් ය.

උ. ඔව්. ඔහු ගයිගර් සමඟ එකඟ නො වේ.

ප්‍ර. ඔබ මහාචාර්ය අමරදස ලියනගමගේ දන්නවා ඇතැයි සිතමි. ඔහු සිංහල – දෙමළ සම්බන්ධතා පිළිබඳ අමතක වූ අංශයක් සම්බන්ධයෙන් පොතක් ලියා ඇත. එ ම පොත මම ඉදිරිපත් කරමි. එහි 131 වෙනි පිටුවේ මෙ සේ සඳහන් වේ. බුද්ධාගම හැරුණු විට ඉන්දියාවත් ලංකාවත් සම්බන්ධ කළ තවත් කරුණකි වෙළඳාම.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ශ්‍රී ලංකාවත් දකුණු ඉන්දියාවත් බුද්ධාගම නිසා එකට සම්බන්ධ විණැයි යන අදහසට එකඟ වෙතැයි සිතමි.

උ. ඒ කුමන කාල පරිච්ඡේදයක දී ද?

ප්‍ර. සාමාන්‍යයෙන් ආරම්භයේ සිට.

උ. ආරම්භයේ සිට යන්න මම නො පිළිගනිමි.

ප්‍ර. එ සේ නම් ශ්‍රී ලංකාවත් දකුණු ඉන්දියාවත් මිතු දහමින් එක් වූයේ කුමන කාල පරිච්ඡේදයක දී ද?

උ. ක්‍රි. ව. 2 වන සියවසෙන් පසු ව ය.

ප්‍ර. ඊට වඩා ඈතට යන්නට ඔබ කැමති නැද්ද?

උ. එයට සාක්ෂි නැත.

ප්‍ර. ශ්‍රී ලංකාවත් දකුණු ඉන්දියාවත් වෙළඳාම අතින් සම්බන්ධතා පැවතුණි?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් වන ප්‍රථම දෙමළ පුද්ගලයෝ නම් සේන සහ ගුත්තික ය.

උ. ඔවුහු ප්‍රථම දෙමළ පාලකයෝ ය.

ප්‍ර. (නීතිඥ තැන මහාචාර්ය ලියනගමගේ මහතාගේ පොතින් කියවයි) 'ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි හින්දු කෝවිල්වලින් සමහරක් වයඹ දිග වෙරළේ මහාතිත්ථයේ ද නැගෙනහිර වෙරළේ ගෝකර්ණයේ ද පැන නැගුණි' මහාචාර්ය ලියනගමගේ එ සේ පවසයි.

උ. මම එම අදහසට එකඟ නො වෙමි. එයට හේතුව මහාතීර්ථයේ කෝවිලක් තිබී නැති වීම ය. ගොකර්ණය සම්බන්ධ ව කියා ඇත්තේ එහි යම් කිසි තැනක කෝවිලක් තිබී ඇති බව ය. මහාවංශයේ පෙළ වචනයෙන් වචනය පරිවර්තනය කර බලන්න. ඉන් එම අදහස් නො කියැවේ.

ප්‍ර. විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලයේ ඉතිහාසය පිළිබඳ මහාචාර්යවරයාට වැරදීමක් සිදු වී ඇතැයි ඔබ පවසනවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ ඉතිහාසඥයකු නොවේ නේද?

උ. නැත. එහෙත් ඉතිහාසඥයන්ට මූලික කරුණු සපයන්නේ අප ය. පරණවිතාන සහ ගොඩකුඹුරේ යන අය ඉතිහාසය හැදෑරුවේ නැත. සෑම පුරාවිද්‍යාඥයෙක් ම ඉතිහාසඥයෙක් ය. එහෙත් සෑම ඉතිහාසඥයෙක් ම පුරාවිද්‍යාඥයෙක් නො වේ. මෙහි සියලු ම මහාචාර්යවරුන් මා හිතන හැටියට ගයිගර්ගේ වැරදි පරිවර්තනය අනුගමනය කර ඇත. විශ්ව විද්‍යාලයවල මහාචාර්යවරුන්ගේ වරද මෙය යි. විශ්ව විද්‍යාලයක පුහුණු නොවීම ගැන මම දැන් සන්තෝෂ වෙමි. මා පුහුණු වී ඇත්තේ පරණවිතාන සහ ගොඩකුඹුරේ වැනි අය යටතේ ය. ඔවුන්ගේ පළමු උපදේශය වූයේ පරිවර්තන අනුගමනය නොකරන ලෙසත් පර්යේෂණ කටයුතු සඳහා මුල් කෘති ම පරිශීලනය කරන ලෙසත් ය.

ප්‍ර. එහි තිබූ පැරණි බෞද්ධශ්‍රාමය යළිත් බෞද්ධයන්ට මහසෙන් රජු විසින් පවරා දෙන ලදැයි ඔබ පවසා ඇත.

උ. ඔව්. එය මගේ අර්ථනිරූපණය යි.

ප්‍ර. එහි කලින් බෞද්ධ විහාරයක් තිබුණා යැයි ඔබ පවසනවා ද?

උ. ඔව්. එහි ක්‍රි. ව. 2 වන සියවසේ සිට බෞද්ධ විහාරයක් තුබූ බවට පුරාවිද්‍යාත්මක තොරතුරු හා සාක්ෂි ඇත.

ප්‍ර. ඔබ කියන දැ ඔප්පු කිරීමට යම් කිසි ප්‍රකාශනයක් ඉදිරිපත් කළ හැකි ද?

උ. අප විසින් මෙහි කරන ලද කැණීම් පිළිබඳ විස්තරය අපේ පාලන වාර්තාවේ පළ කරනු ලබනවා ඇත.

ප්‍ර. එම වාර්තාව ලියන්නේ ඔබ ද?

උ. නැත. පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්.

ප්‍ර. මේ කැණීම් කරන ලද්දේ මොන කාලයේ ද?

උ. මේ කැණීම කරන ලද්දේ 1970 ගණන්වල දී ය.

ප්‍ර. ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශයේ ස්ථාන පිළිබඳ ව ඔබ විසින් කලින් සාක්ෂි දී ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මා ඔබ විසින් දෙන ලද උත්තර සමහරක් කියවන්නම්. ක්‍රි. පූ. තුන් වන සියවසේ සිට මේ ප්‍රදේශවල අඛණ්ඩ ව බෞද්ධයන් පදිංචි වී සිටි බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. නැවතත් තවත් තැනෙක පොළොන්නරුවේ හින්දු දේවාල ක්‍රි. ව. 11 වන සියවසින් පසු ව කාලනිර්ණය කළ හැකි ඒවා ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. තවත් තැනෙක ක්‍රි. ව. 10 වැනි සියවසට වඩා පැරණි වූ කිසි ම හින්දු ප්‍රතිමාවක් ලැබී නැතැයි පවසයි. ඔබ මෙය පවසන්නේ නැඟෙනහිර පළාත හා සම්බන්ධයෙන් පමණක් ද? එසේ නැති නම් උතුරු – නැඟෙනහිර යන පළාත් දෙක ම හා සම්බන්ධ ව ද? ඔබ එයට පිළිතුරු දී ඇත්තේ ක්‍රි. ව. 10 වන සියවසට පෙර දිනකට කාල නිගමනය කළ හැකි කිසි යම් පුරාවස්තුවක් ලංකාවේ කොතැනින් වත් මෙතෙක් ලැබී නැති බව ය.

උ. ඔව්. මා එසේ පවසා ඇත. එ සේ ම අනුරාධපුරයේ අග භාගයේ – එ නම්, ක්‍රි. ව. 9 වන සියවසේ අග භාගය යනුවෙන් ද සඳහන් කර ඇත.

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 10 වැනි සියවසට පෙර හින්දු දේවාල තිබුණේ නැතැයි යන්න ඉන් හැඟී යනවා ද?

උ. හින්දු දේවාල තිබෙන්නට ඇත. දෙමළ මිනිසුන් ගැන කියවෙන පැරණි ම ලේඛනය ක්‍රි. පූ. 3 වන සියවසට පමණ අයත් ය. එහෙත් ක්‍රි. ව. 9 වන සියවසට පෙර දින නියම කළ හැකි කිසි ම පුරාවස්තුවක් හෝ හින්දු කෝවිලක නටබුන් හෝ මෙතෙක් ශ්‍රී ලංකාවෙන් ලැබී නැත.

ප්‍ර. 'දෙමළ' යන වචනයට ඇති පැරණි ම සඳහන ක්‍රි. පූ. 3 වන සියවසේ යැයි ඔබ දූන් පැවසුවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. 'සිංහල' යන්නට ඇති පැරණි ම සඳහන කුමක් ද?

උ. එය එම ස්වරූපයෙන් සඳහන් නො වේ.

ප්‍ර. මට දැනගන්නට අවශ්‍ය වන්නේ හින්දු පිළිම හමු වූයේ නැතැයි ඔබ කී විට ඉන් අදහස් කරනු ලබන්නේ ජංගම රූකම් සහ පිළිම නොලැබුණු බව ය.

උ. 'පිළිම, හින්දු දේවාල හෝ වෙනත් කිසිම දෙයක්' යන්න මම අදහස් කළෙමි.

ප්‍ර. එහෙත් ඔබ එම ලැයිස්තුවට 'ලිංග' යන වචනය එකතු කර නැත.

උ. ලිංගය යනු ද පිළිමයකි.

ප්‍ර. දකුණු ඉන්දියාවේ ද හින්දු පිළිම අඩු බව ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙයට හේතුව කුමක් දැයි ඔබ විමසා බලා තිබේ ද?

උ. මා එය ගැන සිතා බලා නැත.

ප්‍ර. මෙයට හේතුව මුල් යුගයේ හින්දූන් ලිංග ආකෘතිවලට පුද පූජා පවත්වා තිබීම ය?

උ ඔව්.

ප්‍ර. එ වැනි වැඳුම් පිදුම් ක්‍රම ක්‍රි. පූ. කාලයේ පටන් තිබූ බවට සාධක ඇත.

උ. ලිංග නමස්කාරය මෙ රට තිබී ඇත. එහෙත් ක්‍රි. ව. 9 වැනි සියවසෙන් පෙර දින නියම කළ හැකි කිසි ම පුරාවස්තුවක් හෝ හින්දු දේවාලයක අවශේෂ මෙ තෙක් හමු වී නැත.

ප්‍ර. ගයිගර්ගේ හෝ මලලසේකරගේ හෝ බටුවන්තුඩාවේ ගේ හෝ පොත් හැරෙන්නට මහාවංශයේ මුල් පෙළ ඔබ ළඟ ඇද්ද?

උ. මහාවංශයේ මුල් පෙළ හා පිටපත් මම කියවා ඇත්තෙමි. ඒ පුස්කොළ පිටපත් ය. මා දන්නා තරමින් මහානාම හිමි විසින් ලියන ලද මුල් පිටපත දූන් ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ මුල් පිටපත ගැන ඔබ කියන විට ඉන් අදහස් කරනු ලබන්නේ කුමක් ද?

උ. මහාවංශයේ මුල් පෙළ මම අදහස් කරමි.

ප්‍ර. ඒ කවර ග්‍රන්ථයේ සඳහන් පරිදි ද?

උ. ගයිගර්, බුද්ධදත්ත, බටුවන්තුඩාව සහ මලලසේකර යන අයගේ ග්‍රන්ථවල සඳහන් පරිදි ය.

ප්‍ර. ඔවුන් උපයෝගි කොට ගත් පෙළ ම ද ඔබ මේ කොමිසමට ඉදිරිපත් කළේ.

උ. මහාචාර්ය මලලසේකර මහතා කුමන පෙළක් උපයෝගි කර ගත්තා දැයි මම නො දනිමි. මුල් ටීකාවේ ද පෙළ සඳහන් ය.

ප්‍ර. මගේ ප්‍රශ්නය වන්නේ මලලසේකර මහතා පාවිච්චි කළ හෝ නොකළ – එහෙත් ඔබ විසින් උපයෝගි කර ගන්නා ලද මුල් පෙළ කුමක් ද යනු යි.

උ. මලලසේකර මහතා කුමන පෙළක් උපයෝගි කර ගත්තා දැයි මම නො දනිමි. ටීකාව සකස් කිරීමේ දී ඔහු ග්‍රන්ථ කීපයක් ම උපයෝගි කර ගෙන ඇත. දැනට ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති සියලු ම මහාවංශ ග්‍රන්ථ මම උපයෝගී කර ගතිමි.

ප්‍ර. ඔබ විසින් සඳහන් කරන ලද පුද්ගලයන්ගේ මහාවංශවලත් මුල් පෙළේත් වෙනස් කම් දක්නට තිබෙනවා ද?

උ. තිබෙනවා?

ප්‍ර. ගයිගර්ගේ පෙළේ?

ප්‍ර. මා උනන්දුවක් දක්වන්නේ 37 වැනි පරිච්ඡේදයේ 40 සහ 41 ගාථා ගැන යි. එම ගාථාවල පෙළේ වෙනසක් තිබෙනවා ද?

උ. එම ගාථාවල ගයිගර්ගේ සහ මලලසේකර ගේ පෙළ එක සමාන ය.

ප්‍ර. එම පෙළ වැරදි යැයි ප්‍රකාශ කරන්නට තරම් වෙනසක් ඔබ දැක නැත. ඔවුන් වැරදි ග්‍රන්ථයන් පරිශීලනය කළා යයි ඔබ නොකියනු ඇත.

උ. ඔවුන් වැරදි ග්‍රන්ථයන් පරිශීලනය කළා යැයි මම කිසි විටෙක නො කියමි.

ප්‍ර. මුල් කෘතියක් ගැන ඔබ සඳහන් කළ විට මලලසේකරගේ, ගයිගර්ගේ සහ බටුවන්තුඩාවට හෝ පොත්වල 40 – 41 වන ගාථාවල වරදක් ඇති බව ඔබ අදහස් කළේ නැහැ නේද?

උ. මට මතක නැත. ම විසින් පවසන ලද්දේ ගයිගර්ගේ පරිවර්තනය මූලාශ්‍ර සමඟ සසඳන විට වැරදි බව ය.

සන්සෝනි මහතා :– මා සිතන්නේ එහි නැවතීමේ ලකුණක් පිළිබඳ ව ඔබ විශේෂයෙන් සඳහන් කළ බව ය. එම නැවතීමේ ලකුණ විශාල වෙනසක් කර ඇති බව ඔබේ අදහස යි.

ප්‍ර. ආචාර්ය මලලසේකර මහතා මහාවංශ ටීකාව සංස්කරණය කරන විට ඔබ විසින් උපයෝගි කොට නොගත් හෝ ඔබට ලැබුණු යම් කිසි ග්‍රන්ථයක් ඔහු පරිශීලනය කර නැතැයි සිනතවා ද?

උ. මම එ තරම් දුර නො ගියෙමි.

ප්‍ර. ඔබේත් මලලසේකර මහතාගේත් වෙනස වනුයේ මෙහි සමහර කරුණුවල අර්ථනිරූපණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් මිස මුල් ග්‍රන්ථවල වැරදි නිවැරදි බව ගැන නො වේ ද?

උ. 'ගෝකර්ණ' වචනයට මලලසේකර මහතා යමක් කියා මහාවංශයට යොමු කොට අධෝ ලිපියක් පළ කර ඇත.

ප්‍ර. ඊයේ ඔබ මීට වෙනස් පිළිතුරක් දී ඇත. ඔබ කීවේ ඔබ එයට එකඟ නොවන බව ය.

උ. ඔව්. එයට හේතුව අධෝලිපියේ සඳහන් යොමුවෙන් ඔවුන් ප්‍රකාශ කිරීමට බලාපොරොත්තු වන අදහස ප්‍රකාශ නොවීම ය.

ප්‍ර. ඔබේ පැමිණිල්ල වනුයේ ඔවුන් වැරදි ග්‍රන්ථයක් අනුගමනය කිරීම නො වේ ද?

උ. නැත. මා කියන්නේ මහාචාර්ය ලියනගමගේ සහ වෙනත් මහාචාර්යවරුන් ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලයක් ඇතැයි පැවසීම ය. එය ප්‍රතික්ෂේප නො කරමි. එහෙත් 'මහාසේන හින්දු දේවාල විනාශ කොට' යනුවෙන් පවසා මහාවංශයේ 37 වෙනි පරිච්ඡේදයේ 40/41 වෙනි ගාථාවල යොමු සඳහන් කරන

විට එය වැරදි ය. එයට හේතුව එම ගාථාවල එ සේ හින්දු දේවාලයක් විනාශ කළ බව සඳහන් නොවී ම ය. මුල් ගාථාවල සඳහන් වන්නේ මහාසේන දේවාලයක් විනාශ කළ බව ය. එය කුමන දේවාලයක් ද යන්න මහාවංශයේ සඳහන් ව නැත. එහෙයින් ඔවුන් සඳහන් කරන යොමු වැරදි ය. ඔවුන්ට ටීකාව ගෙන හැර දක්වීමට අවශ්‍ය නම් එ සේ ටීකාවේ නියමිත ඡේදය ගෙන හැර දැක්විය යුතු ව තිබුණි. මෙ සේ යොමු සඳහන් කිරීමේ දී ඔවුන් සම්පූර්ණයෙන් ම නිවැරදි විය යුතු ය.

ප්‍ර. වෙනත් වචනවලින් කියනවා නම් එය අර්ථ නිරූපණයේ වෙනසක්. එ නම්, ඔබ සහ මහාචාර්යවරයා එහි අර්ථ ලියූ අයුරුවල වෙනසක් නේද?

උ. ඉන් අදහස් කරන්නේ ගාථා දෙකෙහි ඇති වචනවල තේරුම අවබෝධ කර ගැනීම ය.

ප්‍ර. වෙනත් වචනවලින් කියනවා නම් ඔබ අදහස් කළාට වඩා වෙනත් අයුරකින් ඔවුන් අවබෝධ කර ගෙන ඇත.

උ. ඔවුන් මට වඩා වෙනස් අයුරකින් අවබෝධ කර ගත්තා ද යන්න මම නො දනිමි. එහෙත් ඔවුන් වැරදි තේරුමක් දී ඇත. පාලි භාෂාව පිළිබඳ ව සාමාන්‍ය දැනීමක් ඇති ඕනෑම කෙනකුට එම පාඨය පහසුවෙන් තේරේ.

ප්‍ර. මහාචාර්ය මලලසේකර මහතාට ඔබට වඩා පාලි දැනීමක් ඇතැයි කියා ඔබ පිළිගන්නවා ඇතැයි සිතමි.

උ. ඔව්. එහෙත් මලලසේකර මහතා විසින් ම ලියන ලද පොතේ පෙරවදනෙහි සඳහන් කර ඇත්තේ එහි නොයෙක් වැරදි තිබෙන බවත් ඒවා නිවැරදි කළ යුතු බවත් ය.

[මෙහි දී අන්ඩවුඩ් මහතා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ සොයා ගැනීම් සහ ඒවායේ විස්තර ප්‍රකාශයට පත් කිරීම පිළිබඳ ව සාක්ෂිකරුගෙන් දිගින් දිගට ම ප්‍රශ්න කරන ලදි.]

ප්‍ර. කාලාන්තරයක් තිස්සේ ප්‍රසිද්ධියට පත් වූ මහියංගණය වැනි බෞද්ධ විහාරස්ථාන ලංකාවේ ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. නාගදීපය, කැලණිය, දළද මාළිගාව ඒවායින් සමහරෙකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඒවා හා සම කරන විට ගෝකර්ණයේ තුබූ විහාරය එ තරම් ප්‍රසිද්ධියට පත් වූ බවට සඳහනක් නැත.

උ. ගෝකර්ණ විහාරය ගැන මහාවංශයේ සඳහන් ව ඇත.

ප්‍ර. එහෙත් එය ප්‍රසිද්ධ විහාරයක් වශයෙන් දක්වා නැත.

උ. එ සේ නො වුණි නම් එය මහාවංශයේ සඳහන් නොවන්නට ඉඩ තිබුණි.

ප්‍ර. ඔබ එය මහියංගණය, කැලණිය වැනි ස්ථාන හා සම කොට සලකනවා ද?

උ. එ ම ස්ථාන බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ලංකා ගමන හා සම්බන්ධ ය. පුරාවිද්‍යාඥයන්ට මෙ වැනි විහාර සහ අවශේෂ ඉතා වැදගත් ය. මහජනයා නිතර ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ස්ථානයකට වඩා අවුල් නො වූ පුරාවස්තූන් ඇති ස්ථානයක් පුරාවිද්‍යාඥයාට වඩා වැදගත් ය.

ප්‍ර. මා 'ප්‍රසිද්ධ' යන වචනය පාවිච්චි කළේ එය මහජනයා අතර ප්‍රසිද්ධ ය යන්න අදහස් කිරීමට විනා පුරාවිද්‍යාඥයන් අතර ප්‍රසිද්ධ යැයි සඳහන් කිරීමට නො වේ.

උ. මහජනයාගේ හැඟීම පිළිබඳ ව මට කිව නොහැකි ය.

ප්‍ර. මහාවංශයේ හැර ගෝකර්ණ විහාරය ගැන සඳහන් වෙනත් ග්‍රන්ථ මොනවා ද?

උ. එය චූලවංශයේ සඳහන් ය. එහි සඳහන් වන්නට තරම් එය වැදගත් විහාරයක් වන්නට ඇත.

ප්‍ර. ගෝකර්ණ විහාරය ගැන සඳහන් වෙනත් තැන් ගෙන හැර දක්විය හැකි ද?

උ. ඒවා සියල්ල ම විජේතුංග මහතා විසින් ලකුණු කරනු ලැබ ඇත. ගෝකර්ණය ගැන සඳහන් වන සෑම ගොමුවක් ම ලකුණු කර ඇත. එහි බෝධිය ද ඇති සඳහන් දක්වා ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ ඇති සඳහන් හැරෙන්නට ඒ පිළිබඳ ව සඳහන් වෙනත් ස්ථානයක් ඇද්ද?

උ. මේ සඳහා මා අටුවා ග්‍රන්ථ පරීක්ෂා කළේ නැත.

ප්‍ර. මහාවංශයේ සඳහන් මේ යොමුව හැරෙන්නට, එ සේ ම චූලවංශයේ ගෝකණ්ණ, විහාරයට ඇති යොමුවක් හැරෙන්නට මහාචාර්ය මලලසේකර මහතා එය විස්තර කර ඇත්තේ 'හින්දු දේවාලයක් තිබූ තැන ගොඩනැඟූ විහාරය , යනුවෙනි.

උ. ඔව්. ඔහු 40/41 ගාථා යොමු වශයෙන් දක්වා ඇත.

ප්‍ර. ඒ මහා වංශයට යොමුවක් නේද ?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ගෝකණ්ණ විහාරය බෞද්ධ විහාරයක් බව සඳහන් පුරාවිද්‍යාත්මක හෝ ශිලාලේඛනමය සාධක ලැබී ඇද්ද?

උ. අප තවමත් එ ම ප්‍රදේශය සම්පූර්ණ කැණීමකට භාජනය කර නොමැත. එ හෙයින් නැත.

ප්‍ර. සිංහල සාහිත්‍යය පමණක් නොව දෙමළ පිළිබඳ ව ද දැනුමක් ඇති ඔබ ගෝකර්ණයෙහි තිබූ කෝණමලෙයි' නම් වූ හින්දු දේවාලය සහ පේදුරු කොටුවේ තිබූ දේවාලය ප්‍රසිද්ධ දේවාලයන් හැටියට ලේඛකයන් බොහෝ දෙනකු විස්තර කර ඇති අයුරු ඔබ දන්නවා යැයි සිතමි.

උ. ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලයක් තිබී ඇත. එය ම විසින් කලින් සඳහන් කරන ලද ක්‍රි. ව. 12 වන සිය වසට අයත් ලිපියෙහි සඳහන් ව ඇත. එ ම ලිපියෙන් ස්ථානය හඳුනාගත හැකිය. දෙමළ තේවාරම් ග්‍රන්ථ වූ දෙමළ සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථවල මුල් පිටපත් මට ලැබී නැත. එහෙත් තේවාරම්වල හින්දු දේවාලයක් ගැන සඳහන් ය.

ප්‍ර. ඔබගේ සාක්ෂිය සඳහා පාලි සහ සිංහල පොත්වල ඇති සඳහන් හැරෙන්නට වෙනත් ග්‍රන්ථවලින් කරුණු ඔබ මේ කොමිසමට ගෙන හැර දක්වා නැත. එ හෙයින් ඔබේ සාක්ෂියෙහි අඩුපාඩු ඇත.

උ. මා ඒ සියලු ම කරුණුවලට අවධානය යොමු කර ඇත. ගෝකර්ණයෙහි හින්දු කෝවිලක් තිබී ඇති බව මා කිසි විටෙකත් ප්‍රතික්ෂේප කර නැත.

සන්සෝනි මහතා :– එම කෝවිල කොහේ තිබුණා දැයි හොයා ගෙන නැහැ නේද?

උ. නැත. මුළු ප්‍රදේශය ම කැණීමකට භාජනය කළයුතු යැයි මා පවසන්නේ ඒ නිසා ය. සම්පූර්ණ කැණීමක් නො කර නිගමනය කිරීම අමාරු ය.

ප්‍ර. පේදුරු කොටුවේ කොණේශ්වරම් කෝවිල පිහිටා ඇත්තේ පැරණි හින්දු කෝවිල තිබූ තැන යැයි කීමට ඔබට හැකි ද?

උ. එ සේ කීමට හැකියාවක් නැත.

ප්‍ර. සම්පූර්ණ කැණීම් නො කර නිගමනයකට ඒමට නොහැකි යැයි ඔබ දැන් ප්‍රකාශ කර ඇත. එබැවින් දැන් කෝණේශ්වරම් කෝවිල තිබූ තැන පැරණි හින්දු දේවාලයක් තිබුණා යැයි සිතීමට ඔබට නුපුළුවන.'

උ. එය පැරණි හින්දු කෝවිල තිබූ ස්ථානයෙහි නොපිහිටි බව කිව හැකිය.

ප්‍ර. ඔබ එසේ කියන්නේ කෙසේ ද?

මෙහි කරන ලද කැණීම්වල දී පැරණි බෞද්ධ විහාරයක අවශේෂයන් හමු වී ඇතැයි කලින් මම කීවෙමි. වර්තමාන කෝවිල පේදුරු කොටුවේ කොටසක ඇති නවීන කෝවිලකි. එහෙත් ත්‍රිකුණාමලය වරාය ආසන්නයේ පැරණි ගොඩනැගිල්ලක අවශේෂ ඇති ස්ථානයක් ඇත. එය

මුහුදු වෙරළට කිට්ටුව ය. මේ නිසා ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලයක් තිබුණා යැයි කිව හැකි වුවත් එය ගෝකර්ණයේ කුමන ස්ථානයක පිහිටියා දැයි කිව නොහැකි ය. එහෙත් එය වර්තමාන කෝවිල තිබූ ස්ථානයේ නොපිහිටි බව ඒකාන්ත වශයෙන් ම කිව හැකි ය. වර්තමාන කෝවිල පිහිටි ස්ථානය පැරණි බෞද්ධ විහාරයක් පිහිටි ස්ථානයකි. පැරණි බෞද්ධ විහාර සියල්ලක් ම, ඉතා විශාල ඒවා ය. සමහර විට ඒවා සැතපුම් 10 ක් පමණ දුරට පැතිරේ. ක්විරෝස්ගේ පොතෙහි සඳහන් වන්නේ බෞද්ධ භික්ෂූන් වූ තෙරුන්නාන්සේලා හා ගණින්නාන්සේලා වැඩ සිටි පැගෝඩා කඩා පේදුරු කොටුව සෑදූ බව ය. එබැවින් පේදුරු කොටුව තුළ ඇති භූමි ප්‍රදේශයෙහි පැරණි බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බව මම පිළිගනිමි. එහෙත් වෙනත් හින්දු දේවාලයක් ද තිබූ බව දෙමළ ග්‍රන්ථවල සඳහන් වේ. එය දෙමළ දේවාලයක් ද සිංහල දේවාලයක් දැයි මම නො දනිමි. මහාවංශයේ සඳහන් පරිදි මුළු ත්‍රිකුණාමලය ප්‍රදේශය ම ගෝකණ්ණ නාමයෙන් හැදින්වී ඇත. ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලයක් තිබී ඇතත් එය කො තැනක පිහිටියා දැයි තවමත් සොයාගෙන නැත.

ප්‍ර. බෞද්ධ භික්ෂූන් කතෝලික ආගමට හරවා ගත්තා යැ යන්න එහි බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බවට සාධකයක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ නොහැකි ය?

උ. එහෙත් එහි සඳහන් වන්නේ එ තැන තිබූ පැගෝඩාවෙහි තෙරුන්නාන්සේලා සහ ගණින්නාන්සේලා සිටි බව ය. ගණින්නාන්සේලා සහ තෙරුන්නාන්සේලා එන ම්, ආචාර්යයන් සහ ශිෂ්‍යයන් - එන ම්, තෙරුන්නාන්සේලා සහ ශිෂ්‍ය භික්ෂූන් එ තැන සිටි බව ය කීමෙන් හෙළි වන්නේ එහි විහාරයක් තිබූ බව ය.

ප්‍ර. ඔබ දැන් මොහොතකට පෙර හින්දු දේවාලයක් ගැන හඳහන් කරමින් එය සිංහල දැයි දෙමළ දැයි නොදන්නා බව පැවසුවා.

උ. හින්දු දේවාලයක් යැයි කියූ පමණින් එය සිංහල ද දෙමළ දැයි නිගමනය කළ නොහැකි බව මම සාමාන්‍ය වශයෙන් කීවෙමි.

ප්‍ර. මට දැන ගන්නට අවශ්‍ය වී ඇත්තේ මෙ කල සිංහල භික්ෂූන් සිටියා ද යන්න ය. දේවානම්පියතිස්සට පෙර සිටි සියලු ම සිංහලයන් භික්ෂූන් වන්නට ඇත.

උ. නැත. බුදු දහම......

ප්‍ර. බුදු දහම මෙහි ගෙන එන්නට පෙර සිංහලයන්ගේ ආගම කුමක් වී ද?

උ. මෙහි බෞද්ධයන් කොතෙකුත් සිටින්නට ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන් ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා ලිපියක් පළ කර ඇත. බෞද්ධයන් මෙහි සිටින්නට ඇත. බෞද්ධයන් මෙහි ජීවත්වීමත් බුද්ධශාසනය පිහිටුවීමත් යන්න කරුණු දෙකකි. බුද්ධ ශාසනය මෙ රට පිහිටීමට පෙර බෞද්ධයන් ශ්‍රී ලංකාවේ සිට ඇත. එහෙත් විනයානුකූල ලෙස බුද්ධශාසනය පිහිටුවනු ලැබුවේ පසුව ය. මිහිඳු හිමියන් මෙහි එන්නට ප්‍රථම බෞද්ධ භික්ෂූන් ලංකාවට පැමිණෙන්නට ඇත. එහෙත් ඒ පිළිබඳ වාර්තා නැත. එහෙත් ශ්‍රී ලංකා භික්ෂූන්, එ නම්, භික්ෂු ශාසනයක් මෙහි තිබෙන්නට නැත.

ප්‍ර. දේවානම්පියතිස්ස රජුට පෙර බොද්ධයන් මෙහි සිටි බවට සාධක තිබෙනවා ද?

උ. බුදු රදුන් තෙවරක් ම මෙහි වැඩියා. වෙළෙඳුන් මෙහි පැමිණ ඇත. නාවිකයන් මෙහි පැමිණ ඇත. ඔවුන් ලෝකයේ විවිධ රටවලින් මෙහි පැමිණ ඇත. එබැවින් බෞද්ධයන් ද මෙහි පැමිණෙන්නට ඇත.

ප්‍ර. මට අවශ්‍ය වන්නේ එය විස්තර සඳහන් මූලාශ්‍ර මොනවා ද යන්න දැන ගන්න ය.

උ. මහාවංසය.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක නැද්ද?

උ. ඔව්. එහෙත් දෙපාර්තමේන්තුව මේ සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණ කටයුතු කර නැති නිසා මේ ගැන මම සඳහන් නො කරමි. මෙ තෙක් බුදු රදුන් ලංකාවට පැමිණි බව ශ්‍රී ලංකාවේ බහුතර මහජනතාව විසින් පිළිගනු ලැබ ඇත.

ප්‍ර. එ ම කරුණ ගැන සමීක්ෂණ පැවැත්වීමට දෙපාර්තමේන්තුව පියවර ගෙන නැද්ද?

උ. මතභෙද නැති කොට එ වැනි අවශ්‍යතාවයක් නැත. එහෙත් යම් කිසි දිනෙක අප විසින් මේ පරීක්ෂණ

කටයුතු කරනු ලබනවා ඇත. මට ඒ කරුණ සම්බන්ධයෙන් ස්ථිර නිගමනයක් දක්විය හැකි වුව ද නියම පරීක්ෂණයකින් තොර ව එ සේ දැක්වීම අසාධාරණ ය. ඒ සඳහා විශාල වශයෙන් කැණීම් කළ යුතු ය. එය ඉන්දියාවෙන් පටන් ගැනීමට සිදු වේ. මගේ මුල් සාක්ෂිවලින් මා කරුණු ඉදිරිපත් කළේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකා ගමන ගැන නො වේ. මා මේ තැනට පැමිණියේ පුරාවිද්‍යා කරුණු ගැන අදහස් දැක්වීමට ය.

ප්‍ර. ඔබ විසින් ගෝකර්ණය ගැන සඳහන් කරන ලද අදහස් හා ජේදුරු කොටුවේ බෞද්ධ විහාරය පිළිබඳව පළ කළ අදහස් මහාවංශයට පමණක් සීමා වී ඇද්ද?

උ. ඇයි. පුරාවිද්‍යා සාධක. පුරාවිද්‍යා සාධක අනුව බෞද්ධ විහාරයක් තිබී ඇත.

ප්‍ර. මා කථා කරන්නේ ප්‍රකාශිත කරුණු ගැන පමණි.

උ. මෙහි සඳහන් කුමන මහාචාර්යවරුන් වුව ද අප්‍රකාශිත කරුණු කොතෙකුත් තම පර්යේෂණ කටයුතු සඳහා උපයෝගී කරගෙන ඇත. එම කරුණු ඕනෑ ම විද්වතකුට ඕනෑ ම අවස්ථාවක දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ලබා ගත හැකි ය. අපේ ප්‍රකාශන පමා වන නිසා ප්‍රකාශයට පත් කර නැති කරුණු දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ඕනෑ ම වේලාවක ලබා ගත හැකි ය. අපට දෙපාර්තමේන්තුවේ පර්යේෂණ කටයුතුවලට වඩා පාලන කටයුතුවල යෙදෙන්නටත් මෙ වැනි සාක්ෂි දීම වැනි කටයුතුවලට මැදිහත් වීමටත් සිදු වී ඇත. එබැවින් අපට හමු වන සෑම දෙයක් ම ඒ විගස ම ප්‍රකාශන මාර්ගයෙන් දක්විය නොහැකි ය. අප ප්‍රකාශනයන් ප්‍රකාශ කරන විට ඒවායේ සඳහන් කරුණු පර්යේෂණාත්මක සත්‍ය කරුණු විය යුතු ය. විශ්ව විද්‍යාලයීය මහාචාර්යවරුන් ගේ වැරදි යොමු සඳහන් නො කළ යුතු ය. අප පරීක්ෂාකාරී විය යුතු ය.

ප්‍ර. ඔබ දැන් කෝණේශ්වරම් කෝවිල ගැන සඳහන් කළා. එය මීට අවුරුදු 50 කට පමණ පෙර සාදන ලද්දකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පැරණි විහාරය පිළිබඳ ව පුරාවිද්‍යා සොයා ගැනීම සිදු වූයේ කුමන වර්ෂයේ දී ද?

උ. 1970–71 දී ය.

ප්‍ර. එම කැණීම් කුමන ස්ථානයක කර ඇද්ද?

උ. කෝවිලේ සිට යාර 200 ක් පමණ ඈතිනි.

ප්‍ර. කෙසේ වෙතත් කෝවිල් භූමියේ ම කැණීම් කර නැත.

උ. එහි ගොඩනැගිලි තිබෙන නිසා එසේ කළ නොහැකි ය.

ප්‍ර. වර්තමාන කෝවිල් තිබූ තැනින් එම අවශේෂ ලැබී ඇතැයි කිව නොහැකි ය.

උ. නැත. මම ස්ථානය ගැන සඳහන් කළෙමි. අපි පල්ලිය තිබූ තැන කැණීම් කෙළෙමු. එහි ආරාමයක අවශේෂ තිබුණි. ආරාමයකට විහාරය, ස්තූපය, දාගැබ, පිළිම ගෙය සහ ප්‍රාකාරය ආදිය ඇතුළත් ය. එ විට සම්පූර්ණ ආරාමයක් ලැබේ. පැරණි ආරාමවල සැලැස්ම එ සේ විය. මේ සැලැස්ම ශතවර්ෂ ගණනක් තිස්සේ අඛණ්ඩ ව පැවතිණි. එහි අත්තිවාරම් තිබූ නිසා තව දුරටත් කැණීමට නොහැකි විය. මෙ වැනි දෙයක් අපට කුච්චවෙලියේ දී ද සිදු විය. එහි දී තානායමේ අත්තිවාරම යට සහ පොලිස් ගොඩනැගිලි යට කැණීමට සිදු විය. කැණීමක් යම් කිසි ස්ථානයක දී නැවැත්විය යුතු ය. මා පිළිතුරු දීමේ දී සීමාවන් ඉක්මවා විස්තර සඳහන් කරන බවට නීතිඥ තුමා මට චෝදනා කර ඇත. එහෙත් මට ඉදිරිපත් කරන ප්‍රශ්නවල හැටියට 'ඔව්' හෝ 'නැත' යන පිළිතුරක් එක එල්ලේ කිව නොහැකි ය. මා සීමාවන් ඉක්මවා විස්තර සඳහන් කළ යුතු ය.

ප්‍ර. බෞද්ධ විහාරය පිළිබඳ ව ඔබ සඳහන් කරන කරුණු මහාවංශයට සහ පුරාවිද්‍යාවට පමණක් සීමා වී තිබිය දී එහි ඇති හින්දු කෝවිල පිළිබඳ ව මහාවංශයේ ද වෙනත් සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ රාශියක ද සෙල්ලිපිවල ද ශතවර්ෂ ගණනක් තිස්සේ අඛණ්ඩ ව සඳහන් ව ඇති බව කිව යුතු ය.

උ. නැත. මම එය ප්‍රතික්ෂේප කරමි.

ප්‍ර. මලලසේකර සහ ගයිගර් කියන අන්දමට ගෝකර්ණයෙහි හින්දු කෝවිල විනාශ කොට බෞද්ධ විහාරය

සැදීම මහාවංශයේ සඳහන් අයුරු ඔබ පිළිගන්නේ නැද්ද?

උ. එ සේ මහාවංශයෙහි සඳහන් වන්නේ නැත. ඔවුන් එය අවබෝධ කර ගෙන තිබෙන ආකාරයට මම අභියෝග කරමි.

ප්‍ර. එයට අතිරේක ව ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලය – එන ම, දෙමළෙන් 'ත්‍රිකෝණමලය' නම් වූ ගෝකණ්ණයේ පිහිටි හින්දු දේවාලය පිළිබඳ ව සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ රාශියක සඳහන් වේ.

උ. නැත. ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලයක් පිහිටි බව ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නැත. ඒ සඳහා යොමු සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථවල ඇත.

ප්‍ර. ශතවර්ෂ ගණනාවක් තිස්සේ එසේ තිබූ බව සඳහන් ව ඇති බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. නැත.

සන්සෝනි මහතා '– මෙ හින්දු දේවාලය කොහි තිබුණ ද යන්න තීරණය කිරීමට අපි උත්සාහ ගනිමු. සාක්ෂිකරු පවසන අන්දමට එ ම දේවාලය වර්තමාන කෝවිල ඇති බෞද්ධ විහාර භූමියේ පිහිටා තිබී නැත.

අන්ධවුඩ මහතා:– මම දැන් ඡායාරූප දෙකක් පෙන්වන්නෙමි. ඉන් එකක් කෝණේශ්වරම් කෝවිලේ ඉදිරිපස සිට ගන්නා ලද්දකි. අනෙක ගුවන් ඡායාරූපයකි.

උ. මේවා වර්තමාන කෝණේශ්වරම් කෝවිලේ ඡායාරූප ය. ඒවා මම පසු ගිය මාසයේ දී ද දුටුවෙමි.

(මෙහි දී අන්ඩවුඩ මහතා පෝල් ඊ. පීරිස් මහතා විසින් රාජකීය ආසියාතික සභාවේ 26 වැනි වෙළුමට සපයන ලද අංක 17 දරන ලිපියට අවධානය යොමු කරමින් එම ලිපියේ කොටසක් කියවයි. එහි සඳහන් වනුයේ විජය පැමිණීමට පෙරත් ලංකාවේ නොයෙක් ඊශ්වර දේවාල තිබූ බව ය. ඒ නිසා ම ඒ හා සම්බන්ධ ආගමිකයන් සිටි බවත් කියැවේ.)

ප්‍ර. ක්‍රි. ව. 7 වැනි සියවස පමණේ දී ලියැවී ඇති දෙමළ තේවාරම් ගීවල සඳහන් භක්ති ගී අතුරෙන් මහාතිත්ථයේ හා ගෝකණ්ණයේ තිබූ හින්දු දේවාල පිළිබඳ ව සඳහන් ගැන ඔබ එකඟ වනවා ඇත. මේ ස්ථාන දෙක වරායන් වූ නිසා ඒවායේ නොයෙක් ආගමිකයන්ට අයත් පූජ්‍ය ස්ථාන තිබෙන්නට ඇත.

උ. තේවාරම් ගී පිළිබඳ ව මට මුල් කෘති පරිශීලනය කරන්නට ඉඩ ලැබී නැති නිසා ඒ ගැන පරණවිතාන මහතා කියන දෙය අදහමි.

අන්ධවුඩ මහතා :– වරාය ප්‍රදේශයේ කුමක් වුව ද යන්න පිළිබඳ ව මම දැන් පවසන්නම්. මහාවංශ ආදි ග්‍රන්ථවල මොනවා කියා තිබුණත් මොනවා අත් හැරී තිබුණත් සඳහන් කළ යුත්තේ විවිධ ආගමික පූජ්‍යස්ථාන සමාන්තර ව තිබූ බව ය. මේ පිළිබඳ ව ආර්. එල්. බ්‍රෝහියර් මහතා විසින් ලියන ලද 'ද අනුරාධපුර ක්‍රොස්' නමැති ලිපිය ඉදිරිපත් කරමි. මේ කුරුසිය පිළිබඳ ව පරීක්ෂා කිරීමේ දී අවසානයට දැන ගන්නට ලැබුණේ වතිකානුවේ පුස්තකාලයෙහි ඇති ලේඛනයක එය සඳහන් ව ඇති බව ය. එම ලේඛනයෙහි පරිවර්තනය තත් විට ශ්‍රී ලංකාවට සම්බන්ධ බව සඳහන් ව තිබුණි.

සන්සෝනි මහතා :- මා හිතනවා මලලසේකර මහතාත් මේ ගැන සඳහන් කර තිබෙනවා.

අන්ධවුඩ මහතා '– එ සේ ය. මම එය ලකුණු කරන්නෙමි.

සන්සෝනි මහතා :– එක කාරණයක් මට හොඳින් වැටහෙනවා. සාක්ෂිකරු කියන පරිදි ගෝකණ්ණයෙහි යම් කිසි හින්දු පූජ්‍ය ස්ථානයක් තිබුණා නම් එය මේ කන්ද උඩ ම තිබිය යුතු යැයි යන්නට විශේෂ හේතුවක් තිබෙනවා ද? එය වරාය අසල හෝ වෙනත් තැනක තිබෙන්නට පුළුවන. ගෝකර්ණයෙහි හින්දු දේවාලයක් නොතිබුණු බව කිසිවෙක් නො කියයි. එහෙත් එය කන්ද උඩ ම තිබිය යුතු ද?එය වෙනත් තිබෙන්නට බැරි ද?

අන්ධවුඩ මහතා :– මම එයට පිළිතුරු දෙන්නම්. එ ම නීතිය බෞද්ධ විහාරවලට ද සමාන විය යුතු ය.

හරිශ්චන්ද්‍ර විජේතුංග මහතා :– වරාය අසල පිහිටි කෝණේශ්වරම් කෝවිලෙහි ඡායාරූපයක් ම විසින් කලින් ඉදිරිපත් කරන ලදී.

සිරිසෝම මහතා'– එය තවමත් එහි ඇත. එය විදුලිබලාගාර පාරට ආසන්න ව පිහිටා ඇත.

අන්ධවුඩ මහතා:– මේ ස්ථානය පිළිබඳව මම මේ සාක්ෂිකරුගෙන් ප්‍රශ්න විමසීමට..............

සන්සෝනි මහතා'– එක් කරුණක් මට හොඳින් වැටහේ. මේ ස්ථානයේ බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බවට සාක්ෂිකරු දක්වන අදහස තහවුරු කිරීමට පුරාවිද්‍යා කැණීම් ඇත. එ මෙන් ම අනෙක් කාරණය නම් එම කැණීම් විස්තරවලින් ලැබුණ සාධක අනෙක් උදවියට ප්‍රකාශන මාර්ගයෙන් ලැබී නැති බව ය. මෙය ද සලකා බැලිය යුත්තකි.

අන්ධවුඩ මහතා:– එ සේ ම එම සාධකවලින් කුමක් හෙළි වන්නේ දැයි අවබෝධ කර ගැනීමත් සලකා බැලිය යුතු යි.

සන්ෂෝනි මහතා :– කැණීම්වලින් සමහර සාධක ඉදිරිපත් වී ඇත. ඔබේ අදහස ඒවා හින්දු දේවාලයක් හා සම්බන්ධ යැයි කියා ද?

අන්ධවුඩ මහතා:– ඒවා පසු කාලයකට අයත් වන්නට පුළුවන. ඒ ගැන අප දන්නේ නැත. ඒවායේ ස්වභාවය පිළිබඳ ඕනෑ ම දෙයක් වන්නට පුළුවන. ඒවා බෞද්ධ හෝ හින්දු හෝ වේ වා මතිමතාන්තර රාශියක් පැන නැඟිය හැකි ය.

සිරිසෝම මහතා :– පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් විසින් සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වෙත ලියන ලද ලිපි මා ළඟ ඇත. එම ලිපිවලින් පවසා ඇත්තේ ඒකාන්ත වශයෙන් මේ ස්ථානය පැරණි බෞද්ධ විහාරස්ථානයක අවශේෂයෙන් පිහිටි භූමියක් බව ය. එම නිසා සාක්ෂි ඇත.

සන්සෝනි මහතා:– එ ම අත්තිවාරමෙහි කාලය කුමක් ද?

සිරිසෝම මහතා:– ක්‍රි. ව. 6 වන, හත් වන සියවස පමණ වේ. එහෙත් විහාරය දේවානම්පියතිස්ස රජු සමයට අයත් ය.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ තීරණයන් පිළිබඳ ව උගතුන් එකඟ වනවා දැයි මම නො දනිමි. ඒ ගැන මට බොහෝ දේ කීමට ඇත. ඔබ තිරුඥානසම්බන්දර් ගේ ත්‍රිකුණාමලය පිළිබඳ තේවාරම් ගී දන්නවා ද? ඔබ එය දකින්නට ඇති.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබගේ දෙමළ දැනුම කෙසේ ද?

උ. මට දෙමළ කියවීමටත් තේරුම් ගැනීමටත් හැකි ය. (සාක්ෂිකරුට ලේඛනය අතට දෙයි).

ප්‍ර. එහි දෙමළ කවි 10 ක් ඇත. ඒ 10 න් ම කෝණමලෙයි දේවාලය ගැන සඳහන් වේ. එය මූද අයිනේ පිහිටි බවත් රැල්ලෙන් තෙමෙන බවත් ඒවායේ සඳහන් වේ.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඒවායේ දේවාලය ගැන පමණක් නොව ඒ වටා මුහුද ගැන ද සඳහන් ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ දක්ෂිණ කයිලාසපුරාණය ගැන අසා ඇද්ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ලංකාවේ දේවාලයක් ගැන සඳහන් එක ම පුරාණය එය යි.

උ. ඒ ගැන මා දන්නේ නැත.

ප්‍ර. කුඩුමියමලෙයි සෙල්ලිපිය ගැන ඔබ අසා ඇත.

උ. මා ඒ ගැන අසා ඇත. එය කියවා ඇති බවක් මතක නැත.

ප්‍ර. පාණ්ඩ්‍ය ආක්‍රමණයක් පිළිබඳ ව මේ ලිපියේ සඳහන් ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. චූලවංශයේ සඳහන් නොවන සමහර කරුණු අප දැන ගන්නේ මේ ලිපියෙනි.

උ. ඔව්. මෙහි සඳහන් කර නොමැති සමහර පාණ්ඩ්‍ය සෙල්ලිපි ද ඇත.

ප්‍ර. මේ සෙල්ලිපිවල ආක්‍රමණිකයන් මාළු යුගලයක සලකුණ ලාංඡනයක් වශයෙන් යොද ගත් බව සඳහන් ය.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පේදුරු කොටුවට ඇතුළු වන තැන මාළු යුගල ලාංඡනය ඇති බව ඔබ දන්නවා ඇත.

උ. ඔව්.

සන්සෝනි මහතා :– මේ කන්දට අයිතිවාසිකම් කියන දෙකොටසකගේ නඩුවක් විමසන කලක් මෙන් මට හැඟේ.

රජයේ නීතිඥ තෙන්නකෝන් මහතා :– මේ පරීක්ෂණය අවශ්‍ය වූයේ පේදුරු කොටුවේ බෞද්ධ විහාරයක් තිබුණා යැයි කීම ඉතිහාසය සම්පූර්ණයෙන් විකෘති කිරීමක් ලෙස සම්බන්දන් මහතා දක්වා තිබීම නිසා ය.

ප්‍ර. මේ පැරණි පොත් බොහොමයක ම ජනප්‍රවාද ඇතුළත් බව ඔබ පිළිගන්නවා ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහාවංශයේ වුව ද ජනප්‍රවාද වාර්තා වී ඇත.

උ. ඔව්. ඒ මඳ වශයෙනි.

ප්‍ර. මම දැන් රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ 30 වෙනි වෙළුමේ 448 වැනි පිටුවේ සඳහන් කොඩරින්ටන් මහතාගේ අදහසක් කියවන්නම්. 'ත්‍රිකුණාමලයේ පේදුරු කොටුවේ කන්ද මුදුනේ ඇති මහා කෝනේශ්වර කෝවිලේ ජනප්‍රවාදනුගත ඉතිහාසය' යනුවෙන් ඔහු සඳහන් කරයි.' මේ ස්ථානය පිළිබඳ ව ලියන සැම දෙනා ම 'මහා' යන වචනය පාවිච්චි කරයි. දෙ වැනි ඡේදයෙහි ඔහු තව දුරටත් මෙ සේ සඳහන් කරයි. ප්‍රධාන දොරටුවෙහි දකුණු පස මාළු දෙදෙනකුගේ ලාංඡනයට යටින් කොටන ලද සෙල්ලිපියක් ඇත.

උ. මාළු දෙදෙනා ලකුණ පාණ්ඩ්‍යයන්ට පමණක් අයත් වූවක් නො වේ. ශුද්ධෝදන රජුගේ ලාංඡනය ද මාළුවා ලකුණ ය. එ සේ ම අනංගයාගේ ලකුණ ද මාළුවා යි.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– මගේ අදහස වනුයේ කුඩුමියමලෙයි සෙල් ලිපියෙන් කියැවෙන්නේ පාණ්ඩ්‍ය ආක්‍රමණයක් ගැන සහ කෝණමලෙයිහි පිහිටි මාළු යුගල ලාංඡනය පිළිබඳ ව බව යි.

ප්‍ර. මම දැන් 'යුනිවසිටි ඔප් සිලෝන් හිස්ට්‍රි ඔප් සිලෝන්' පළමු වන වෙළුමේ දෙවන කොටසේ 685 වෙනි පිටුවේ කෝණමලෙයිහි කොඩියක් එසවීම පිළිබඳ ව සඳහන ඉදිරිපත් කරමි. මෙය නීලකණ්ඨ ශාස්ත්‍රීගේ ලිපියක සඳහන් ය. 158 වෙනි හා 159 වෙනි පිටුවල පුදියමලෙයි සෙල්ලිපි ගැන සඳහන් ය. ක්‍රි. ව. 13 වන සියවස කලබලකාරී යුගයක් වූ බව ඔබ පිළිගන්නවා ඇතැයි සිතමු.

උ. ඔව්.

('ද ඩික්ලයින් ඔප් පොළොන්නරුව ඇන්ඩ් ද රයිස් ඔප් දඹදෙණිය යන පොත ඉදිරිපත් කරයි.)

උ. මේ කරුණේ දී මම ඔබ හා එකඟ වෙමි. පරාක්‍රමබාහුගේ පඬි රට ආක්‍රමණයෙන් පසු ව කුමක් වූවා දැයි චූලවංශයේ සඳහන් වන්නේ නැත. සමහර විට ටික කලකට පසු සිංහල හමුදව පරාජය වූවාට පසු ඒ බව වාර්තා කරන්නට චූලවංශකරු අකමැති වූවා විය හැකි ය.

ප්‍ර. දැන් මම දේවාලය සහ එය පිහිටි ස්ථානය පිළිබඳ ව තවත් කරුණක් කියන්නම්. පේදුරු කොටුව ඇතුළේ තිබූ සැම දෙය ම ක්‍රි. ව. 1624 දී පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කර ඇති බව ඔබ දන්නවා ඇති.

උ. ඔව්. එය මම පිළිගනිමි.

ප්‍ර. එහි කුමක් පිහිටියා ද යනු එය දුටු අය සහ එය විනාශ කළ අය වඩාත් හොඳින් දැන සිටින්නට ඇති නේ ද?

උ. ඔව්. පෘතුගීසීන්.

ප්‍ර. මම දැන් 'සිලෝන් ඇන්ටික්වරි' සඟරාවේ දෙවැනි වෙළුමේ පළමු වන කොටසේ පළ වී ඇති ලේඛන පිළිබඳ ව කරුණු සඳහන් කරමි. එහි අංක 1613 ලිපියේ එ නම්, 11 වැනි පිටුවේ අවසාන යට පෙර ඡෙදයෙහි මෙ සේ සඳහන් වේ. 'හමුදව අවසාන වශයෙන් ත්‍රිකුණාමලයේ ප්‍රසිද්ධ පූජ්‍යස්ථානයට ළඟා විය. එය ඉතා විශාල ගොඩනැගිල්ලකි. එය ඉතා උස ය. එය මුහුදට නෙරා ඇති ගල් පර්වතයක කළු ගලින් තනා ඇත.'

ප්‍ර. පෘතුගීසීන් විසින් කොටුවක් ඉදි කරන ලද බවට සාක්ෂි තිබෙනවා ද?

උ. පෘතුගීසීන් මුල් කොටුව ගොඩ නංවා ඇත.

අන්ඩවුඩ මහතා :– ඉහත සඳහන් පරිදි එම ගොඩනැගිල්ල මුහුදට නෙරා ඇති ගල් පර්වතයක තනා ඇත. ජනරාල් යාපනයේ රජුට කථා කොට ඔහු ඒමට ප්‍රමාද වූ නිසා ජනරාල් යාපනයට ගොස් එහි කොටුවක් සෑදීමට අදහස් කර ඇති බව ඔහුට දැන්වීය.

ප්‍ර. මේ කොටුව විනාශ කෙළේ කොන්ස්තන්තීනු ද සා නොවේ ද?

උ. ඔව්. ඔහු එහි විස්තරයක් ද සිතියමක් ද දක්වා ඇත.

අන්ඩවුඩ මහතා :– මේ ලිපිවල මුල් පිටපත් අත් අකුරිනි. එහි ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනයක් ද ඇත. එහි මෙ සේ සඳහන් වේ. 'ත්‍රිකුණාමලය යාපනයේ සිට වෙරළ දිගේ ලීග් 30 ක් දුරින් පිහිටා ඇත. එය වරාය දෙකක තුඩක පිහිටා ඇත. මා එහි කොටුව තැනවීම සඳහා යන විට පැගෝඩාවෙහි නොයෙක් දේ ලියා තිබෙනු දුටුවෙමු.' (මේ අවස්ථාවේ දී එහි ඇති දෙමළ සෙල්ලිපියේ ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනය ගෙන හැර දක්වයි.)

ප්‍ර. ඔබගේ තර්කය වන්නේ 'පැගෝඩා' යනු බෞද්ධ විහාරයක් විනා හින්දූන්ට අයත් කොටුවක් නොවන බව යි.

උ. ක්විරෝස් අනුව එ සේ ය.

ප්‍ර. 'පැගෝඩා' යන්නෙහි තේරුම කුමක් ද?

උ. ක්විරෝස් එය කිප පළක ම පාවිච්චි කරයි.

ප්‍ර. එ ම වචනය හින්දු දේවාලයකට සම්බන්ධ නැතැයි ඔබ තවමත් කියවනවා ද?

උ. මම 'පැගෝඩා' යන වචනය පමණක් ගැන කථා නො කරමි. මා කථා කරන්නේ බෞද්ධ භික්ෂූන් වාසය කළ පැගෝඩාවක් ගැන ය.

ප්‍ර. ඔබෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇසූ විට කෙළින් ම පිළිතුරු දිය යුතු ය. 'පැගෝඩා' ගැන ඔබෙන් විමසූ විට ඔබ පවසා ඇත්තේ ඒවා බෞද්ධ භික්ෂූන් වාසය කළ ස්ථාන හැටියට ය.

උ. ප්‍රශ්නයක් ඇසූ විට 'ඔව්' හෝ 'නැහැ' යන පිළිතුර පමණක් දිය නොහැකි බව මා සැම විට ම පවසා ඇත.

ප්‍ර. තෙන්නකෝන් මහතා ඔබෙන් ප්‍රශ්නයක් අසමින් 'පැගෝඩාස්' බුද්ධාගම හැර වෙනත් ආගමක් හා සම්බන්ධ නැහැ නේද' යනුවෙන් පැවසූ විට ඔබේ පිළිතුර වී ඇත්තේ 'ඔව්' යන්න ය.

උ. ඔව්. මා එහෙම පිළිතුරු දී ඇත.

ප්‍ර. ඔබ ඔබේ පිළිතුර පැහැදිලි කළා?

උ. 'පැගෝඩා' යන වචනය හින්දු දේවාලයක් හා සම්බන්ධ කොට දක්වා ඇති අවස්ථාවක් ගැන කිසි ම තැනක සටහන් වී නැත. කැලණි විහාරය විස්තර කිරීමට ක්විරෝස් 'පැගෝඩා' යන වචනය යොදා ඇත.

ප්‍ර. යාපනයේ නල්ලූර්හි හා මදුරාසියේ හින්දු කෝවිල් විස්තර කිරීමේ දී 'පැගෝඩා' යන වචනය ක්විරෝස් පාවිච්චි කර ඇති බව ඔබට හමු නොවන්නට ඇත.

උ. එය මුල් පොත බලා කිව යුත්තකි.

අන්ඩවුඩ මහතා '– මෙහි තවත් කරුණකට අවධානය යොමු කරන්නට කැමැත්තෙමි. ලංකාව වටේ ගිය ඕලන්දක්කාරයන් නැවතීමට තැනක් නැති ව අවුරුද්දක් මෙහි නැවතී සිටි බව සඳහන් ය. එය ඒ තරමට විශාල වී ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– ඔවුන් පැගෝඩාව පිහිටි තැන මේ සිතියමෙහි ලකුණු කර නැත.

විජේතුංග මහතා :– නැත ස්වාමීනි.

සන්සෝනි මහතා මේ පුරාවස්තු කෙතෙක් දුරට පැතිරී ඇද්දැයි අපි නොදන්නෙමු. ඉතා ඉක්මනින් මේ ස්ථානය කැණීමකට භාජනය කළ යුතු යැයි සිතමි.

අන්ඩවුඩ මහතා :– මහාචාර්ය සී. ආර්. ද සිල්වා මහතා ඔහුගේ 'පෝචුගීස් ඉන් සිලෝන්' නමැති පොතේ 54 වෙනි පිටුවේ සඳහන් කර ඇත්තේ ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දු කෝවිලේ ඕලන්දක්කාරයන් අවුරුද්දක් තමන්ගේ මූලස්ථානය පිහිටුවා තිබූ බව ය.

ප්‍ර. පෘතුගීසි ලේඛනවල – එනම්, ප්‍රකාශිත හා අප්‍රකාශිත ලේඛන ගැන පර්යේෂණ කළ සී. ආර්. ද සිල්වා මහතා මේ නිගමනයකට එළඹී ඇති බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. ඔහු මේ දේවාලයේ පිහිටීම ගැන පර්යේෂණ කර ඇතැයි මම නො සිතමි· ඔහු සාමාන්‍යයෙන් සඳහනක් පමණක් කර ඇත. ඒ සඳහා ඔහු පදනම් කර ගත්තේ කුමන කරුණු දැයි නො දනිමි. ඔහු ක්විරෝස් ගේ පරිවර්තන හෝ ගයිගර්ගේ පරිවර්තන ගුරු කොට ගත්තා දැයි නො දනිමි. පෘතුගීසීන් විසින් එහි ඇති පූජ්‍යස්ථානයන් විනාශ කරන ලද බව පවසයි. එම පූජ්‍යස්ථානය හින්දු එකක් ය යනු ඔහුගේ මනඃකල්පිත අදහසකි. ඒ පිළිබඳ ව ඔහු පර්යේෂණ කර නැත. අපි වටේ කරකැවෙමින් යළිත් හිටපු තැනට ම එන්නෙමු යැයි මා පවසන්නේ එ හෙයිනි.

ප්‍ර. (නීතිඥ තැන තව දුරටත් කියවයි.)

උ. ඔහු අධෝ ලිපියක් එකතු කර ඇත.

ප්‍ර. මෙහි අධෝ ලිපියක් ඇත. ඔහුගේ කරුණුවලට යොමුව එහි වේ.

උ. කුමක් සඳහා ද?

ප්‍ර. මේ ලිපිය සඳහා යි. ඔබ පවසන්නේ ඔහු පූර්ණ පර්යේෂණයක් කර නැති බව ද?

උ. නැත. මම ඒ ගැන සැක නො කරමි. ඔහුගේ අදහස වී ඇත්තේ කොණේශ්වරම කෝවිල පිහිටි තැන ගැන පර්යේෂණ කිරීම නො වේ. ඕලන්දක් කාරයන්ගේ පැමිණීමත් ඔවුන් සිටි ස්ථානත් ගැන සෙවීම ය. ඒ අතරතුර ඔහු මේ සඳහන් කර ඇත. එයට 'හින්දු' යන වචනය ඇතුළත් වූයේ කෙසේ ද? ඉන් ඔහු කුමක් අදහස් කළා ද? යන්න මට නො තේරේ.

ප්‍ර. එ ම යොමුවට ඔබ කැමති නැද්ද ?

උ. එහි කෝවිලක් තිබූ බව මා ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ නැත.

ප්‍ර. සිල්වා මහතා ඉතිහාසඥයෙකි. උගතෙකි. ඔහු එහි ගොස් ඇත්තේ එ ම කාලය පිළිබඳ ව පර්යේෂණ කිරීමට ය.

උ. නැත. එය එ සේ නම් වෙනත් නොයෙක් දෑ පිළිබඳ ව ඔහු ලියනු ඇත.

ප්‍ර. කෙසේ වෙතත් එ වැනි පුද්ගලයකු තීරණය කර ඇත්තේ ඔවුන්ගේ අදහසේ හැටියට මෙහි හින්දු දේවාලයක් තිබී ඇති බවත් එය විනාශ කර ඇති බවත් ය.

උ. එය පැහැදිලි නැත. පරණවිතාන මහතා වුව ද කරුණු ඉදිරිපත් වූ විට ඔහු දරූ අදහස් වෙනස් කළ අවස්ථා ඇත.

ප්‍ර. සී. ආර්. ද සිල්වා මහතා එහි හින්දු කෝවිලක් තිබූ බව දක්වා ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. 67 වෙනි පිටුවේ ඔහු එය 'ප්‍රසිද්ධ කෝණේශ්වරම් කෝවිල' යනුවෙන් සඳහන් කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. කිසි යම් බෞද්ධ විහාරස්ථානයක් ඉතා ප්‍රසිද්ධ විහාරස්ථානයක් වශයෙන් කිසිවකු විසින් හඳුන්වනු ලැබ ඇද්ද?

උ. එය සී. ආර්. ද සිල්වා මහතාගේ අදහස ය. මෙය ලියන මොහොතේ දී වර්තමාන කෝණේශ්වරම් කෝවිල ඔහුගේ මනසේ තිබෙන්නට ඇත.

ප්‍ර. මේ කෝවිල ක්‍රි. ව. 16 වෙනි සියවසේ ඉතා ප්‍රසිද්ධ කෝවිල වශයෙන් මේ පළාතේ තිබූ බව ඔහු පවසා ඇත. ඔහු මහසෙන් යුගය ගැන කථා කරන්නේ නැත. ඔබගේ අදහස් කෙසේ වෙතත් ඒවා හරි හෝ වැරදි වූවත් ඔහු එසේ පවසයි.

උ. ඔව්. ඔහු එසේ පවසයි.

ප්‍ර. මම දැන් මෑත කාලයට සම්බන්ධ දෙයක් පිළිබඳ ව කියන්නෙමි. එ නම්, අවසාන වශයෙන් බ්‍රිතාන්‍යයන් මෙහි පැමිණි අවධිය යි. මේ පරිවර්තනය පිළිබඳ ව ඔවුන්ගේ නිරීක්ෂණ මොනවා දැයි අපි බලමු. එහි මොනවා තිබුණත් ඒවා පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කරන ලද බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එ සේ විනාශ කළාට පසු එ තැනට කුමක් වූවා දැයි ඔබ දන්නවා ද?

උ. ඕලන්ද පාලන යුගය ආරම්භ විය.

ප්‍ර. පෘතුගීසින් විනාශ කළාට පසු දෙමළ ජනයා හා සම්බන්ධ එම පූජ්‍යස්ථානයට කුමක් වූයේ ද?

උ. එය මම නො දනිමි.

සන්සෝනී මහතා :– ඕලන්දයනුත් මෙ තැනට ආවා ද?

උ. ඔව්. මෙහි පළමු ව තිබූ කොටුව කුඩා එකකි. වර්තමාන කොටුව ඕලන්දයන් විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද්දෙකි.

(මෙහි දී අන්ඩවුඩ් මහතා 'සිලෝන් ඇන්ඩ් එකවුන්ට් ඔප් ද අයිලන්ඩ්.........' නමැති පොත ඉදිරිපත් කර එහි 484 වෙනි පිටුවේ සඳහන් කොටස් කියවයි. ඒවායින් කියැවෙන්නේ ත්‍රිකුණාමලයේ කෝණේශ්වරම් කෝවිල පිළිබඳ ව විස්තරයකි. එම පොත ලියන කාලයේ හින්දූන් මෙහි පුද පූජා කටයුතු සඳහා ගිය බව පැහැදිලි යැයි අන්ඩවුඩ් මහතා පවසයි.)

සන්සෝනි මහතා :– එ ම දේවාල අලුතෙන් ගොඩනැඟුවේ නැතැයි ඔබ පවසනවා ද?

අන්ඩවුඩ් මහතා :– එය යළිත් ගොඩනඟා නැත. මම ජේම්ස් කාඩ්මන් විසින් ලියන ලද 'හින්දූයිස්ම් ඉන් සිලෝන්' නමැති පොත ඉදිරිපත් කරමි. එහි 127 වන පිටුවේ මෙ සේ සඳහන් ය. 'ශුද්ධ භූමි දෙකක් පිහිටා ඇති ත්‍රිකුණාමලයට භක්තිවන්තයන් යාම අද දක්වා සිදු විය.' එහි 128 වෙනි පිටුවේ මෙ සේ සඳහන් ය. '1939 – 1945 දක්වා වූ යුද සමයේ දී ද ෆ්‍රෙඩ්රික් කොටුව තුළට යෑමට සාමාන්‍ය මහාජනයාට තහනම් ව තිබිය දී එහි වැඳීමට යාමට යුද්ධ අධිකාරීන් විසින් විශේෂ විධිවිධාන යොදන ලදී.

ප්‍ර. මෙ පර්වතය වෙත හින්දූන්ගේ විශේෂ භක්තියක් තිබිණි. එහි පුද පූජා පවැත්වීමට ඔවුනට අවශ්‍ය ව තිබිණ.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මෙ කරුණු අනුව කෝවිල විනාශ වීමෙන් පසු ව වුව ද හින්දූන් එහි වැඳුම් පිදුම් කිරීමට ගොස් ඇත.

උ. ඔව්.

සන්සෝනි මහතා :– මේ පිළිබඳ ව තව දුරටත් පර්යේෂණ නො කර – එනම්, මුලින් ම එහි තිබුණේ කුමක් ද යන්න පිළිබඳ ව පර්යේෂණ නො කර වර්තමාන තත්ත්වය සහ මෑත කාලය ගැන සලකා බලන විට හින්දූන් මේ ස්ථානයේ ආගමික වතාවත් කර ඇති බව පෙනේ. අනාගතයේ දී මෙහි කරනු ලබන කැණීමකින් හමු වන දෑවලට බල නොපාන පරිදි එම තත්ත්වය දැන් පිළිගනිතොත් ප්‍රමාණවත් නො වේ ද?

විජේතුංග මහතා :– මෙහි එක් කරුණක් ඇත. එ නම්, එ තැන වැඳුම් පිදුම් කිරීමට ගිය බෞද්ධයනට දැන් ස්ථානයක් නැත. එයට හේතුව එහි තිබූ බෝ ගස කපා ඉවත් කර තිබීම ය.

සන්සෝනි මහතා :– මෙහි දී සාක්ෂි දුන් හදිසි මරණ පරීක්ෂකවරයකු මේ බෝ ගසට ඔහු වැඳුම් පිදුම් කළ බව පවසා ඇත. දැන් තත්ත්වය නම් මෙය යි. රජයේ අවසරය ඇති ව කෝණේශ්වර නමින් කෝවිලක් දැන් ගොඩනහා ඇත. එ ම කෝවිල එ සේ ම තිබිය යුතු ය. මෙහි දී සිදු වී ඇති අවාසනාවන්ත සිද්ධිය නම් එහි තුබූ බෝ ගස තව දුරටත් එහි නොතිබීම ය. එහෙත් දැන් එ ම ස්ථානය පුද පූජා පවත්වනු ලබන ස්ථානයකි. එය ද තව දුරටත් පැවතිය යුතු ය. බෞද්ධයනට ද මේ ස්ථානයට යෑමට ඉඩ තිබිය යුතු ය. බෝ ගස තිබුණේ කෝවිලට කොපමණ දුරින් ද?

විජේතුංග මහතා :– යාර 5 කට 10 කට පමණ ඇතිනි.

සන්සෝනි මහතා :– කෙසේ වෙතත් බෞද්ධයනට එහි වැඳුම් පිදුම් කිරීමට යෑමට අවහිරයක් නැ නේද?

විජේතුංග මහතා :– නැත.

සන්සෝනි මහතා :– මා හිතන හැටියට එම පරීක්ෂණය ආරම්භ වූයේ ජේදුරු කොටුව තුළ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් නොතිබුණේ යැයි සම්බන්දන් මහතා පැවසීමෙන් පසු ව ය. එ සේ ම එහි තිබූ බෝ ගස කපා දැමීමෙන් ද පසු ව ය. මේ කරුණු දෙක හේතු කොට ගෙන ජේදුරු කොටුව පිළිබඳ මේ පරීක්ෂණය ආරම්භ විය. මේ පිළිබඳ ව කෙරෙන පරීක්ෂණය උනන්දුව දනවන සුළු වුවත් තව දුරටත් එය කරගෙන යෑමේ අවශ්‍යතාවක් ඇතැයි නො සිතමි. උද වී ඇති තත්ත්වය පිළිබඳව මගේ අදහස් ප්‍රකාශ කෙළෙමි. මේ පිළිබඳ ව ඔබට කීමට යමක් තිබේ ද? බෝධිය තිබූ තැනත් හින්දු කෝවිලත් දැන් පුදපූජා පවත්වන ස්ථාන ය. පැරණි කෝණේශ්වරම් කෝවිල තිබුණේ කොතැන ද යි කීමට මා සූදනම් නැත. එය සොයා ගැනීමට කල් ගත වනු ඇත. මෙහි බෝධියක් නොතිබුණේ යැයි යන්න ඔබගේ අදහස දැයි දැනගනු කැමැත්තෙමි.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– අපේ අදහස වන්නේ කෝණේශ්වරම් කෝවිල නොව ලංකාවේ ඇති සෑම කෝවිලක් ම පිළිබඳ ව ය.

සන්සෝනි මහතා :– මා කථා කරන්නේ කෝණේශ්වරම් කෝවිල පිළිබඳ ව ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– බෝ ගසක් තිබීම හින්දු දේවාලයක කොටසකි.

සන්සෝනි මහතා :– එය කැපුවේ කවු දැයි ඔබ කියනවා ද?

අන්ඩවුඩ් මහතා :– මා දන්නේ නැත.

සන්සෝනි මහතා :– එම බෝධියට පුදපූජා පැවැත්වූවන් එය කපා දමාවි යැයි මා සිතන්නේ නැත. මේ සම්බන්ධයෙන් කොතෙකුත් ලියුම් ලියා ඇතත් කිසිවක් සිදු නො වී තිබීම අවාසනාවන්ත ය. කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය පිළිබඳ වත් තත්ත්වය එම සේ ම ය. මේ තත්ත්වය යටතේ ජේදුරු කොටුව පිළිබඳ ව තව දුරටත් කරුණු සෙවීම අවශ්‍ය දැයි මම නො දනිමි.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– මේ සම්බන්ධයෙන් බොහෝ කරුණු මේ කොමිසම ඉදිරියේ පවසා ඇත. ඒ හා සම්බන්ධ කරුණු කොමිසම ඉදිරියෙහි තැබීම මම ආරම්භ කළෙමි. එම කරුණුවලින් 3/4කොටසක් දැන් අවසන් ය. එහෙත් තව දුරටත් ඉදිරිපත් කිරීමට කරුණු ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– මේ පිළිබඳ ව පියවරක් ගෙන නොතිබීම කනගාටුදයක ය.

විජේතුංග මහතා :- අපගේ පැමිණිල්ල ද එය ම ය.

සන්සෝනි මහතා :- දැන් කුමක් කරන්න ද? එහි තවත් බෝධියක් පැළ කරන්නට මට විධාන කළ නොහැකි ය.

විජේතුංග මහතා :- සම්බිලිතුරෙහි බෝ ගසක් කපා ඇත. කිළිවෙඩ්ඩියේ තවත් බෝ ගසක් කපා ඇත. ජේදුරු කොටුවේ ද බෝගසක් කපා ඇත. මිනිසුන් එකිනෙකා ඇන කොටා ගැනීම මට තේරුම් ගත හැකි ය.

සන්සෝනි මහතා :- එක නිර්දේශයක් මට කළ හැකි ය. බලපෑම් සිදු නො විය යුතු සමහර ස්ථානවල කලබල හට ගැනීමේ ලකුණු දුටු විට වහා ම පියවර ගත යුතු ය. අවශ්‍ය පියවර ගෙන නොතිබීම ගැන මම කනගාටුවෙමි. දැන් කළ හැකි දෙයක් නැත. කලබලයක් හට ගැනීමේ සලකුණක් ඇති වූ විටෙක අවශ්‍ය පියවර ගත යුතු ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :- මා පෙනී සිටින සංවිධානයෙන් මට පවසා ඇත්තේ මේ සාක්ෂිකරු ගේ සාක්ෂි පිළිබඳ ව සම්පූර්ණයෙන් පරීක්ෂා කොට කොමිසම වෙත කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමටත් එ ම කරුණු ජාතීන් දෙකට බල පාන අයුරු පෙන්වා දීමටත් ය.

සන්සෝනි මහතා :- ඔබට එය කළ හැකි ය. එහෙත් තව දුරටත් සාක්ෂි ඉදිරිපත් කිරීම අනවශ්‍ය ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :- මේ කරුණ සම්බන්ධයෙන් මම සියලු ම කරුණු එක් රැස් කොට සූදානම් ව සිටිමි. ජාතීන් දෙක අතර කෙ තරම් දුරට හැඟීම් ඇද්දැයි පෙන්වීම අවශ්‍ය ය. මා විසින් ඉදිරිපත් කළ කරුණු ද ඇතුළු ව මේ කොමිසම ඉදිරියෙහි සෑහෙන සාක්ෂි ඉදිරිපත් වී ඇතැයි ඔබ තුමා කල්පනා කරන්නේ නම් මේ පිළිබඳ ව මම තව දුරටත් කරුණු නොවිමසන්නෙමි.

සන්සෝනි මහතා :- ප්‍රායෝගික ව සලකා බලන විට මේ ස්ථානයෙහි තව දුරටත් වැඳුම් පිදුම් කිරීමට ඉල්ලා සිටීම සඳහා අයිතියක් හින්දූන්ට ඇත. මෑතක දී එහි කිසි ම කලබලයක් සිදු වී නැතැයි සිතමි.

ජ්‍යෙෂ්ඨ නීතිඥ තෙන්නකෝන් මහතා :- මේ කෝවිල තනා ඇත්තේ 1950 ගණන්වල දී ය.

විජේතුංග මහතා :- එය තවමත් තනා ගෙන යයි.

සන්සෝනි මහතා :- මේ ගොඩනැගිල්ල වෙනත් අයට බල නොපෑමට අප වග බලා ගත යුතු ය. එය රජයට අයත් කටයුත්තකි. 1950 දී මෙය ගොඩනඟා ඇති නම් රජයේ අනුමැතිය ඇති ව එසේ ගොඩනඟා ඇතැයි සිතමි. එය එ තැනින් ඉවත් කිරීමට හේතුවක් නැත.

අන්ඩවුඩ් මහතා :- මේ සාක්ෂිකරුගේ සාක්ෂිවලට විරුද්ධ ව සාක්ෂි ඉදිරිපත් කිරීමට මට හැකි ය. ‘පැගෝඩා’ යන්න විහාරයක් ද? වෙනත් දෙයක් ද යනු මට පෙන්වා දිය හැකි ය.

සන්සෝනි මහතා :- අප හැකි සෑම මාර්ගයක් ම විමසා බැලුවෙමු. දැන් අවශ්‍ය වන්නේ එකඟත්වයකට පැමිණීම ය.

අන්ඩවුඩ් මහතා :- මට මෙය කළ හැකි ද? මම මේ සාක්ෂිකරුගෙන් ප්‍රශ්න නො අසමි. මම මා ළඟ ඇති සියලු ම ලේඛන ලකුණු කරමි.

සන්සෝනි මහතා :- එ සේ ලකුණු කළ හැකි ය. මේ පිළිබඳ ව පර්යේෂණ කරන්නන්ට ඒවා ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි ය.

විජේතුංග මහතා :- ලේඛන ඉදිරිපත් කිරීම ගැන හෝ ලකුණු කිරීම හෝ ගැන අපි විරුද්ධ නොවන්නෙමු. රහස් ලේඛන ලකුණු කර නැත.

සන්සෝනි මහතා :- මෙහෙයවන ලද සාක්ෂි පිළිබඳ ව විග්‍රහයක නො යෙදෙමින් මම මගේ අදහස වෙනස් නො කරමි. මගේ නිර්දේශය වනුයේ දැන් තිබෙන තත්ත්වය පැවතිය යුතු ය යන්නය. එක් පක්ෂයක් එලවා දැමිය යුතු යැයි මම තීරණයක් නොදෙන්නෙමි. ඔවුන් එහි සිටිනු ඇත. දෙපක්ෂයෙන් කිසි ම පක්ෂයකට හෝ අවහිරයක් නොවන පරිදි තත්ත්වය වෙනස් නො කළ යුතු බවට වග බලා ගත යුතු ය.

විජේතුංග මහතා :- ඒ කියන්නේ බෝ ගස රහිත ව ය.

සන්සෝනි මහතා :- ඒ ගැන ඔබ කුමක් යෝජනා කරන්නේ ද?

විජේතුංග මහතා :– බෝධිය තිබූ තැන දැන් ගොඩනැගිල්ලට යට වී ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– මා එයට කුමක් කරන්න ද?

ජ්‍යෙෂ්ඨ නීතිඥ තෙන්නකෝන් මහතා :– එය රජයට අයත් කටයුත්තකි. කැණීම් කිරීමෙන් අනතුරුව යම් කිසි දෙයක් ඉදිරිපත් වේ නම් ඒ පිළිබඳ ව රජය සොයා බැලිය යුතු ය.

සන්සෝනි මහතා :– මගේ අදහස වනුයේ සියලු ම කොටස්වලට එහි පූජා කිරීමට ඉඩ දිය යුතු බව ය. වර්තමාන තත්ත්වය පිළිබඳ ව වෙනසක් නොකිරීමට වග බලා ගත යුතු ය. මේ පිළිබඳ ව සංස්කෘතික ඇමති තුමාගේ ද සැලකිල්ල යොමු විය යුතු ය.

විජේතුංග මහතා :– දැන් ඇති තත්ත්වය අනුව ස්ථානයේ බෞද්ධ යැයි කිය හැකි කිසිවක් නැත.

සන්සෝනි මහතා :– එහි මායිමකින් වෙන් කළ හැකි කිසිවක් ඇද්ද?

ජ්‍යෙෂ්ඨ නීතිඥ තෙන්නකෝන් මහතා :– කරුණු පැහැදිලි කරගත හැක්කේ කැණීමකින් පසු ව පමණි.

සන්සෝනි මහතා :– කැණීම් කටයුතු එහි කරගෙන යනවා ඇතැයි මම සිතමි.

අන්ඩවුඩ මහතා :– මේ පිළිබඳ ව තව දුරටත් කොමිසමට සාක්ෂි අවශ්‍ය නැතැයි පවසන්නේ නම් මම මා ළඟ ඇති ලේඛන ලකුණු කිරීම සඳහා අවසරය ඉල්ලමි. මේ සාක්ෂිකරු තුළින් බොහෝ සාක්ෂි ඉදිරිපත් වී ඇතැයි මට හැඟී යන හෙයින් එ සේ කිරීම අවශ්‍ය ව ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– ඔබගේ ලිඛිත දේශනයේ දී එසේ කළ හැකි ය. මේ පිළිබඳ ව ගවේෂණය කරනු ලබන වෙනත් අයට ඒවා ලබා ගත හැකි වනු ඇත.

විජේතුංග මහතා :– මෙ සේ ලේඛන ලකුණු කරන්නේ නම් විශේෂඥ සාක්ෂිකරුවකු දැන් මෙහි සිටින නිසා ඒ පිළිබඳ ව අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ඔහුට ඉඩ දිය යුතු ය.

සන්සෝනි මහතා :– ඔහු ලේඛන ඉදිරිපත් නොකරනු ඇත. ඔහුගේ ලිඛිත දේශනයේ දී ඒවා සඳහන් කරනු ඇත. එ විට මේ ගැන තව දුරටත් විමසන්නකුට ඒවා උපකාරී වනු ඇත. කෝණේශ්වරම් කෝවිල කො තැනක පිහිටියා දැයි තීන්දු කිරීම සඳහා මට බල කිරීමට එම කරුණු උපයෝගි නොවනවා ඇත. ඒ මට කළ නොහැක්කකි. මට පෙනෙන හැටියට මේ පිළිබඳ ව නොයෙක් ගතානුගතික පූජා ක්‍රම ගැන බොහෝ පොත් ලියවී ඇත. එහෙත් ඒවා සනාථ කිරීමට පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි ඉදිරිපත් වී නැත.

විජේතුංග මහතා :– ස්ථානය නියම කිරීම සඳහා පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි ඉදිරිපත් වී නැත.

අන්ඩවුඩ මහතා :– මේ පිළිබඳ ව පොත්පත් ඉදිරිපත් කිරීමට පමණක් නො ව සෙල්ලිපි රාශියක් ද ඉදිරිපත් කිරීමට මම සූදනම් ව සිටිමි. එම සාක්ෂි මේ සාක්ෂිකරු ඉදිරිපත් කර නැත. ඒවා ගැන සමහර විට මේ සාක්ෂිකරු නොදන්නවා විය හැකි ය. එසේ නැති නම් වුවමනාකමින් ම යටපත් කර ඇත. ඒවා මේ කෝවිල අසල මුහුදෙහි ඇති අවශේෂයන් පිළිබඳ ව ය. ඒවායේ ඡායාරූප පුවත්පත්වල පවා පළ වී ඇත. ඒවා ගැන කිසිවක් සඳහන් කර නැත. මම කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ඒවා ගැන සඳහන් කරන්නෙමි.

සන්සෝනි මහතා :– ඒවා පිළිබඳ ව කැණීම් කර නැති නම් කළ හැකි දෙයක් නැත. මේ පිළිබඳ ව කිව යුතු ව ඇත්තේ කුමක් දැයි මම ප්‍රකාශ කළෙමි. කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය වැනි වෙනත් කරුණක් පිළිබඳ ව මේ සාක්ෂිකරුගෙන් ඔබට තව දුරටත් කැමති නම් හරස් ප්‍රශ්න ඇසිය හැකි ය.

සිරිසෝම මහතා:– ඔබතුමාගේ අවසරය ඇති ව මට පොතක කොටසක් කියවිය හැකි ද? මෙය ආචාර්ය ගොඩකුඹුරේ මහතාගේ ලිපියක සඳහන් කර ඇති පැරණි සිංහල පොතකින් උපුටා ගත් ඡේදයකි. මෙය රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ සඟරාවේ පළ වී ඇත. ක්‍රි. ව. 14 වැනි සියවසේ දී ලියන ලද සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථයක කොටසකි ඒ. (සිරිසෝම මහතා එම කොටස කියවයි)
''යටගිය දවස මෙම ලංකාද්වීපයෙහි රුහුණු රට මාගම තිසා වැව යටනියර කවුඩු බෝ ගසෙක කැදැල්ලක් ඉදි කොට ගෙන ඒ ඒ තැන ගොදුරු කා ඇවිත් වසන්නා වූ කපුටෙක් මණිනාග දිවයින (රසවාහිනියට අනුව නාගදීපය) නාග නම් ගම්දෙර (යාපනයේ කන්තරෝදය අසල) තල් ගසක වසන කැවිඩියක හා සමඟ සහාවාස ව ඈ කැඳවාගෙන ඇවිත් රුහුණෑ එම කවුඩු බෝ ගස වෙසෙයි. එයින් මෑත භාගයෙහි කපුටුදෙන් තොමෝ අන් කපුටු දෙනක හා සමග කපුටුවාගේ අනාචාරයක් දැක කිපී පළමු තමා විසූ මණිනාග දිවයිනට ම ගියා ය. කපුටුවා ඈ ගිය කල්හි ශෝකයෙන් පීඩිත ව දෙතුන් දවසක් කල් යවා ඒ කපුටු ධෙනුව සමීපයට යන්නේ අතර මහ මාතුල නම් විහාරයට පැමිණියේ ය.''

අන්ඩවුඩ මහතා :- මම ඔබගෙන් ඔබ විසින් කලින් ලකුණු කරන ලද සංස්කෘත සෙල්ලිපිය පිළිබඳ ව ප්‍රශ්න කරන්නෙමි. 'සිවලිංගාදයෝ' යන වචනය ඇතුළත් කොටසට ඔබගේ අවධානය යොමු නොකළ බව ඔබ පැවසී ය. ඔබ නැවතීමේ ලකුණක් පිළිබඳ ව ද පවසන ලදී. මගේ ප්‍රශ්න වනුයේ 37 වැනි පරිච්ඡේදයේ 40/41 වෙනි ගාථා පිළිබඳ ව ටීකාව සඳහන් කරන විස්තර ගැන ය.

උ. මම එ සේ සිතමි. එය ගාථා 40/41 පිළිබඳ ව විස්තර සඳහන් කරයි.

ප්‍ර. නැවතීමේ ලකුණු වර්තමාන නිෂ්පාදනයන් බව ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. තිතක් වශයෙන් නැවතීමේ ලකුණ වර්තමාන නිෂ්පාදනයකි. එහෙත් විස්තරයේ වාක්‍යය එ තැනින් අවසන් වේ.

ප්‍ර. මේ සෙල්ලිපිය පිළිබඳ ව ඔබ ප්‍රථමයෙන් ම 7444 වැනි පිටුවේ සඳහන් කර ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. එය 12 වැනි සියවසේ නොව 13 වන සියවසේ සෙල්ලිපියකි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. සිරිසෝම මහතාණනි, ඔබ මේ සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් චෝඩගංග ගැන කරුණු ඉදිරිපත් කළේ නැත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මහසෙන් රජුට පෙර මේ ස්ථානයේ බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි ඇති දැයි ඔබෙන් විමසූ විට එසේ ඇතැයි ඔබ පවසා ඇත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ එම සෙල්ලිපිය ඉදිරිපත් කොට විස්තර කිරීමේ දී එහි 'අපෛනාම්' යන වචනය විස්තර කොට ලංකාව ආක්‍රමණය කළ නොහැකි රටක් වශයෙන් දක්වා ඇත. ඔබ මෙය ඉදිරිපත් කර ඇත්තේ එ ම ස්ථානයෙහි බෞද්ධ විහාරයක් තිබූ බව සනාථ කරන්නට නේද?

උ. මම එය ප්‍රතික්ෂේප කරමි. මා මේ සෙල්ලිපිය ඉදිරිපත් කළේ ස්ථානය හඳුනාගැනීමට එ නම්, ගෝණ-පටුන හෙවත් ගෝකර්ණය මේ ස්ථානයේ බව නියත වශයෙන් හඳුනාගැනීමට පිළිගත හැකි පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂියක් වශයෙනි. මේ සෙල්ලිපිය හමු වූයේ පේදිරික් බලකොටුව තුළිනි. එ ම සෙල්ලිපියෙහි පෙර-වදනෙහි සඳහන් පරිදි 13 වන සියවසේ දී මේ ප්‍රදේශය 'ගෝකර්ණ පටුන' වශයෙන් හඳුන්වා ඇති බව තහවුරු වේ. ගොකර්ණයේ ශිව දේවාලයක් තිබී ඇති බව පරණවිතාන මහතා ස්ථිර වශයෙන් පවසයි.

ප්‍ර. ඔබ කියවන්නේ කුමකින් ද?

උ. ආචාර්ය පරණවිතානගේ පෙරවදනෙනි.

ප්‍ර. ස්ථානය හඳුනා ගැනීම සඳහා මේ සෙල්ලිපිය ඉදිරිපත් කළ බවට සාක්ෂි ඉදිරිපත් කළ හැකි ද?

උ. රජයේ නීතිඥ විසින් මගෙන් ප්‍රශ්න කරන ලදී. (සාක්ෂිකරු තමා දුන් සාක්ෂි කියවයි.)

ප්‍ර. මේ සෙල්ලිපිය ඉදිරිපත් කළ විට ඔබ එහි කුමක් ලකුණු කෙළේ ද? ඔබ එහි පෙළ සහ පරිවර්තනය ලකුණු කළේ ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මුළු සෙල්ලිපියේ පළමු පිටු දෙක ද ලකුණු කිරීම සුදුසු යැයි ඔබට යෝජනා කෙළේ සහකාර ලේකම් යැයි සිතමි.

උ. මෙය පමණක් නොව ම විසින් ලිපි රාශියක් ඉදිරිපත් කරන ලදී. මුලින් ම රජයේ නීතිඥ ලකුණු කෙළේ මේ පිටුව පමණි.

රජයේ නීතිඥ තෙනන්කෝන් මහතා :– මේ පිටුවෙහි පෙළ සහ පරිවර්තනය තිබෙන නිසා මම එය ලකුණු කළෙමි.

ප්‍ර. ඔබ මෙය ඉදිරිපත් කරන විට ඔබෙන් ප්‍රශ්න නො කර ම එහි ඇති 'අජෛයිනාම්' යන වචනය පිළිබඳ ව විස්තර සඳහන් කර ඇත.

උ. ඔව්. එ ම ප්‍රකාශය මගේ ය.

විජේතුංග මහතා :– ලංකාව ආක්‍රමණය කළ නොහැකි රටක් වශයෙන් සෑම විට ම අපි විශ්වාස කෙළෙමු. එය ආරක්ෂා කිරීම අප සැමගේ යුතුකමකි.

සිරිසෝම මහතා :– මේ වාක්‍ය ඛණ්ඩය පිළිබඳ ව අපි බොහෝ විට සාකච්ඡා කළෙමු. සත්‍ය වශයෙන් ම ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා ද මේ පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වනුයේ මෙවැනි වචනයන් වෙනත් දෙමළ සෙල්ලිපියක හෝ සාහිත්‍යයෙහි ඇති දැයි විමසා බැලීමට ය. මෙය ඉතා වැදගත් වාක්‍ය ඛණ්ඩයක් හැටියට එ තුමා පවසා ඇත. අඩු වශයෙන් ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසේ ඉන්දියාවේ සමහර කොටස්වල විසූ ජනතාව ලංකාවට සිදු වූ ආක්‍රමණයන් දෙස බලා ලංකාව ආක්‍රමණය කළ නොහැකි රටක් වශයෙන් හඳුන්වා ඇති බව පැහැදිලි ය. මෙ සේ සෙල්ලිපියක වාක්‍ය ඛණ්ඩයක් තිබීම අහම්බෙන් සිදු විය නොහැකි ය. ඒ සඳහා වෙනත් කරුණු තිබිය යුතු ය. මගෙන් ප්‍රශ්න කළ විට මේ පිළිබඳ ව මගේ සිතේ තිබුණි.

ප්‍ර. මා ප්‍රකාශ කරන්නේ හරිශ්චන්ද්‍ර විජේතුංග මහතා මේ පිළිබඳ ව ඔබෙන් ප්‍රශ්න කළ නිසා ඔබේ සිතේ අදහසක් ඇති වන්නට ඇතැයි කියා.

උ. ඔව්. ඔහු එසේ සිතා ප්‍රශ්න කරන්නට ඇත.

ප්‍ර. මේ වචනය ඉතා වැදගත් බව ඔබ පවසා ඇත. ඒ නිසා සියලු ම නීතිඥවරු ඒ ගැන විශේෂයෙන් සැලකිලිමත් වී ඇත. ඔබගේ සාක්ෂිවල ලංකාව කිසි විටෙක ආක්‍රමණය කර නොමැති බව දක්වා ඇත. පේළි හතක් ඇති මේ සෙල්ලිපියෙහි ඔබ විස්තර කර දී ඇත්තේ 'ගෝකර්ණ' හා 'අජෛයිනාම්' යන වචන පමණි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ සාක්ෂි දෙන විට පැහැදිලි වියයුතු එක් කරුණක් නම් මෙහි හින්දු පූජ්‍යස්ථාන තිබුණා ද? නොහොත් බෞද්ධ පූජ්‍යස්ථාන තිබුණා ද යන්න විමසා බැලීම ය.

උ. මෙ සේ සාක්ෂි විමසන ලද්දේ පළමු දවසේ දී ය. ප්‍රථම දිනයේ දී මගෙන් අසන ලද ප්‍රශ්න මේවා ය. මා කලින් සිතා සිටියේ මා කැඳවන ලද්දේ බෝ ගහ ගැන ඇසීමට කියා ය. පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් මට දැන් වූයේ කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය ගැන පැවසීමට ය. ඒ පිළිබඳ ව මේ කොමිසම ඉදිරියට පැමිණ කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට මට දන්වන ලදී. මේ සෙල්ලිපිය මා රැගෙන ආවේ ස්ථානය හඳුනාගැනීම සඳහා ය. මම එය ලකුණු කළෙමි. එහි මුළු පිටුව ම ඇත.

ප්‍ර. සෙල්ලිපියෙහි බෝධියක් ගැන සඳහන් ව නැත.

උ. නැත. මෙය ගෙනෙන ලද්දේ ස්ථානය හඳුනාගැනීමට ය. මහාවංශය පමණක් ඉදිරිපත් කිරීමෙන් වැඩක් නැත. අපට දැන් ත්‍රිකුණාමලයෙන් ලැබුණ සෙල්ලිපියක් ද ඇත.

ප්‍ර. මහාවංශය ගැන සඳහන් කරන විට මහසෙන් රජු කුමක් විනාශ කෙළේ දැයි යන්න ද සඳහන් ය. මහසෙන් රජු විනාශ කළ දෙය කුමක් දැයි ඔබ දැන සිටින්නට ඇත.

උ. ඔව්. තීර්ථකාරාමයක් විනාශ කර ඇත. මේ ලේඛන පිළිබඳ සැකයක් තිබුණා නම් මට ඒවා නොගෙනෙන්නට ඉඩ තිබුණි.

ප්‍ර. මෙය ඉතා වැදගත් සෙල්ලිපියක් යැයි ඔබ පිළිගන්නවා ද?

උ. ඔව්. ස්ථානය හඳුනාගැනීම සඳහා එය වැදගත් වේ.

ප්‍ර. මෙහි තිබුණේ හින්දු දේවාලයක් ද බෞද්ධ ආශ්‍රයමක් ද යන්න තීරණය කිරීම වැදගත් ය.

උ. නැත.

ප්‍ර එහි ශක වර්ෂය ගැන සඳහන් ය.

උ. එය හින්දු වර්ෂයක් යැයි කිව නොහැකි ය. එය සිංහල හෝ මුස්ලිම් හෝ නොවේ. එහි නියම දිනය සඳහන් ය.

ප්‍ර. මෙ සෙල්ලිපිය පරණවිතාන මහතා විසින් පළ කරනු ලැබ ඇත. එහි පෙළෙහි ඇති කැපිටල් අකුරු පරණවිතාන මහතා විසින් අනුමත කරනු ලබන්නට ඇත.

උ. ඔව්. සෙල්ලිපියක් පළ කිරීමේ දී සියලු පෞද්ගලික නාම පද කළුවෙන් යෙදීම සිරිත ය.

ප්‍ර. සෙල්ලිපියක් පළ කිරීමේ දී පළමුවෙන් ම සැලකිල්ලට භාජනය වන කරුණු වූයේ එය කුමක් අරබයා විය හැකි ද යන්න ය. මෙහි දී එය ගෝකර්ණය පිළිබඳ ව බවත් එය පේදුරු කොටුවට සම්බන්ධ බවත් ඔබ පවසා ඇත.

උ. එය රඳා පවත්නේ සෙල්ලිපිය ලියන ලද කාලය අනුව ය.

ප්‍ර. එ සේ ම සෙල්ලිපියේ ඇති ඉතා වැදගත් දෙයක් නම් ඉන් කා ගැන කියැවේ ද? යන්න ය.

උ. ඉන් චෝඩගංග දේව ගැන කියැවේ.

ප්‍ර. චෝඩගංග දේව ගේ වැදගත් කම ගැන කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට ඔබ උත්සාහයක් දැරුවා ද?

උ. චෝඩගංග දේව යනු ත්‍රිකුණාමලයට පැමිණි තැනැත්තෙක් ය.

ප්‍ර. ඔබ එය කර නැත.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ කර ඇත්තේ ‘අජෛයිනාම්’ යන වචනය විස්තර කිරීම පමණකි.’

උ. මෙ සෙල්ලිපිය රැගෙන ආවේ එය ස්ථානය හඳුනාගැනීමේ සාක්ෂියක් වශයෙනි. එය නැති නම් එ සේ සාක්ෂි නැත.

ප්‍ර. ඔබ ඔප්පු කිරීමට උත්සාහ කරන දෙයට සාක්ෂි නැත.

උ. ඒ ඔබේ අදහස යි. මෙහි ඇති වැදගත් ම වචනය ‘ගෝකර්ණ’ යන්න ය. එබැවින් ය මා ඒ පිළිබඳ ව පරණවිතාන මහතා පවසා ඇති අදහස් ඉරිදිපත් කළේ. ඔහු ගෝකර්ණ යන වචනයෙහි නිරුක්ති ගෙන හැර දක්වයි. මම එම මුළු ජේදය ම කියෙව්වෙමි. එය ස්ථානය හඳුනාගැනීමට උපකාරී වේ යැයි මම සිතුවෙමි. ඒ විගස ම රජයේ නීතිඥ තැන එය ලකුණු කෙළේ ය.

ප්‍ර. ‘අජෛයිනාම්’ යන වචනය විස්තර කිරීම සඳහා ඔබ පමණ ඉක්මවා ගොස් ඇත. මේ ලිපිය ක්‍රි. ව. 13 වන සියවසේ ලිපියකි. එ ම කාලය බෙංගාල බොක්කේ සැරි සරන සෑම කොටසකගේ ම ආක්‍රමණයට මේ ලංකාව යටත් වූ කාලය යි. මේ කාලයේ ආක්‍රමණ රාශියක් තිබුණු බව ඔබ පිළිගන්නේ ද?

උ. ආක්‍රමණ 19 ක් සිදු වී ඇත. මෙය විදේශීය මූලයකින් එන නිසා ඉතා වැදගත් ය. ඊටත් වඩා වැදගත් වනුයේ එ කල ඉන්දියානුවන් මෙ රට ආක්‍රමණය කළ නොහැක්කක් බව සිතා සිටීම ය.

ප්‍ර. මෙහි ඉතා ම වැදගත් වනුයේ ගෝකර්ණයට පැමිණි චෝඩගංග කවුද යන්න පරණවිතාන මහතා දැන සිටීම ය.

උ. එය ඓතිහාසික කරුණකි. ස්ථානය හඳුනාගැනීම සඳහා චෝඩගංග වැදගත් නැත. මම සෙල්ලිපියේ පෙළ කියෙව්වෙමි. මම සෙල්ලිපිය ගැන ඓතිහාසික විස්තරයක් නොකෙළෙමි. අනෙක් සෙල්ලිපි ගැන ද එ සේ ම ය.

ප්‍ර. මෙ ලිපියෙහි 171 වෙනි පිටුවේ පරණවිතාන මහතා මෙහි චෝඩගංග කවුදැයි සාකච්ජා කර ඇත. ඔහු මෙ ලිපිය ලියා ඇත්තේ කවද ද?

උ. මෙ පොත ප්‍රකාශ කර ඇත්තේ 1955 දී ය.

ප්‍ර. පරණවිතාන මහතා මෙය ඔහු විසින් රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ සඟරාවේ 7 වැනි වෙළුමේ දෙවැනි කොටසේ 'යාපනයේ ආර්ය රාජධානිය' ගැන ලියන ලද ලිපියේ 179 වෙනි පිටුවේ දක්වා ඇත. ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා 'අජෙයිනාම්' යන වචනය ගැන පමණක් නොව නියම උගතකු වශයෙන් දෙමළ පුරාණ ග්‍රන්ථ ද විමසා බලා චෝඩගංග දේව කවුදැයි හඳුන්වා දී ඇත. මේ පිළිබඳ ව ඔබ එකඟ නො වන්නේ ද?

උ. ඔබ සම්බන්ධතාවෙන් තොර ව කරුණු උපුටා දක්වන නිසා මම එයට එකඟ නො වෙමි. ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා 'උතුරු කරයේ ආර්ය රාජධානිය' නම් වූ ලිපිය ලිවේ ආර්ය චක්‍රවර්තීන් යාපනය රාජධානිය පිහිටුවන්නට පෙර උතුරු – නැගෙනහිර පළාත්වල වෙන ම දෙමළ රාජ්‍යයක් හෝ රාජධානියක් නොතිබුණු බව ඔප්පු කිරීම සඳහාත් උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල පුරාණයේ සිට රාජධානියක් පැවතුණා ය යන්න සනාථකිරීම සඳහා ඇතමුන් දෙමළ සාහිත්‍යානුසාරයෙන් ඉදිරිපත් කරන අදහස් පිළිගත නොහැකි අද්භූත කථා බව සනාථ කිරීම සඳහාත් ය. ඔහු මේ ලිපිය ලියා ඇත්තේ ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දු කෝවිලක් තිබුණා ය යන්න ඔප්පු කිරීම සඳහා නො වේ. ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දු කෝවිලක් තිබුණු බව ඔහු විශ්වාස කරයි. අපි ද එය විශ්වාස කරමු. එහෙත් ප්‍රශ්නය වී ඇත්තේ එය කො තැනක පිහිටියා ද යන්න ය.

ප්‍ර. පරණවිතාන මහතාගෙන් පසු ව සඳහන් කරන ලද පුරාවිද්‍යා වාර්තා ගැන අපගේ විශ්වාසයක් නැත.

උ. මා ස්ථානයට ගොස් පරීක්ෂා කර ඇත. විමසා බලා ඇත්තෙමි. පුරාවිද්‍යා කැණීමක් කරන විට එයට දෙපාර්තමේන්තුවේ සියලු ම දෙනා සම්බන්ධ ය. සමලංකුලමෙහි අපි කැණීම් කරගෙන යන්නෙමු. එයට පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් ද සම්බන්ධ ය. ඇමතිතුමා පවා සම්බන්ධ ය. අපි සියලු දෙනා ම සම්බන්ධ ය. පරණවිතාන මහතා ඔහු කලින් පළ කළ අදහස් කීප විටක් ම වෙනස් කරගෙන ඇත. අප ද එ සේ කිරීමට ඉඩ ඇත. (මෙහි දී පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ කැණීම් පිළිබඳ ව සාක්ෂිකරුගෙන් දිගින් දිගට ම ප්‍රශ්න අසයි).

ප්‍ර. මේ සම්බන්ධයෙන් සොයාගෙන ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක කරුණු පිළිබඳ ව කිසිවක් කර නැතැයි ඔබ පැවසුවා. ඒ පිළිබඳ යම් කිසි ප්‍රකාශනයක් නිකුත් කර ඇද්ද?

උ. නැත. අප පර්යේෂණ කරනු ලබන සෑම දෙයක් ම ප්‍රකාශයට පත් කරන්නේ නැත. ප්‍රකාශයට පත් කිරීම වෙනත් දෙයකි. මිනිසුන් බුද්ධියෙන් නොව ප්‍රකාශන මඟින් තක්සේරු කිරීමට යෑම කනගාටුදායක ය. අප හදුරන දේ පදනම් කරගෙන අපි අදහස් ගොඩනඟන්නෙමු.

ප්‍ර. පුරාවිද්‍යාත්මක සොයා ගැනීම් උගතුන්ගෙන් වසං කර තැබිය යුතු යැයි ඔබ කියනවා ද?

උ. ඒවා උගතුන්ට හා ශිෂ්‍යයන්ට බලාගත හැකි ය.

ප්‍ර. ඔබලාගේ සොයාගැනීම් ඔවුනට දිය යුතු ය. එවිට ය ඒවා පිළිබඳ ව ක්‍රියා කිරීමට ඔවුනට හැකි වන්නේ.

උ. පුරාවිද්‍යා කටයුතු කරන්නන් ඒ පිළිබඳ ව දැන ගත යුතු ය. පුරාවිද්‍යා කැණීම් කිරීමට පෙර ඔවුන් දෙපාර්තමේන්තුවෙන් විමසා බැලිය යුතු ය. ඒ බව ඔහු නොදන්නේ නම් ඔහු එය ආරම්භ නො කළ යුතු ය.

ප්‍ර. හිඳි බුදු පිළිම සොයා ගැනීම අහම්බෙන් සිදු වූවක් ද?

උ. බොහෝ පුරාවිද්‍යා සොයා ගැනීම් අහම්බෙන් සිදු වන ඒවා ය. මෙය ද අහම්බෙන් සිදු වූවකි.

ප්‍ර. මේ හිඳි පිළිමය කුමන කාලයකට අයත් ද?

උ. ඒකාන්ත වශයෙන් ම එය දෙවැනි තුන්වැනි සියවස්වලට අයිති ය.

ප්‍ර. මා පරණවිතාන මහතාගේ 'ආර්ය රාජධානිය' නමැති ලිපිය ඉදිරිපත් කළ විට ඔබ පැවසුවේ ඔහුගේ අදහස වනුයේ දෙමළ රාජධානියක් මෙහි නොතිබූ බව සනාථ කිරීමට එය ලියා ඇති බව ය. පරණවිතාන මහතා තමා විශ්වාස නොකළ දෙයක් ලියාවී යැයි කියා ඔබ අදහස් කරනවා ද? ඔහු සංස්කෘත සෙල්ලිපිය ගැන විශ්වාස කර ඇත.

උ. මේ සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් දෙමළ වචන රාශියක් පිළිබඳ ව විස්තර එහි සඳහන් ය. උතුරේ දෙමළ රාජ්‍යයක් ඇතැයි කියන්නවුන් ඒ පිළිබඳ ව ජනප්‍රවාද පිළිගෙන ඇත.

ප්‍ර. දෙමළ රාජ්‍යයක් උතුරේ තිබුණායැයි කවුරුන් පිළිගනිතත් ඒ සඳහා ඓතිහාසික සාධක ඇතත් නැතත්

එ සේ පිළිගැනීමට ඔවුනට අයිතියක් ඇත. මහාවංශයේ සඳහන් ජනප්‍රවාද පදනම් කොට බුදු රදුන් ලංකාවට වැඩීම පිළිගත හැකි යැයි ඔබ පවසා ඇති පරිද්දෙනි. එසේ කියන්නේ මහාවංශයේ පමණක් නේද?

උ. ක්‍රි. ව. 2 වන හා 3 වන සියවසට අයත් මණිමේඛලා ග්‍රන්ථයේ ද එය සඳහන් ය. එය සනාථ කිරීම සඳහා පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ඇත. එක බුදුවරයකු පමණක් නොව තව බුදුවරුන් තුන් නමක් අනුරාධපුරයට සහ වෙනත් ස්ථානවලට වැඩ ඇත. ගෞතම බුදුන් ලංකාවට වැඩ ඇත්තේ ක්‍රි. පූ. 6 වන සියවසේ දී ය. අනෙක් බුදුවරුන් ඊට පෙර ය. ඒ අවුරුදු දහස් ගණනකට පෙර ය. මෙ සේ බුදුවරුන් වැඩි ස්ථාන මහාවංශයේ සඳහන් ය. එම ස්ථාන ලකුණු කිරීම සඳහා සිරිපතුල් ලාංඡන ඇත. අප විසින් මේ මෑතක දී ආරම්භ කර ඇති පරීක්ෂණ අනුව බුදු රදුන් වැඩි ස්ථාන සාහිත්‍යයේ සඳහන් කරුණු අනුව හඳුනා ගැනීමට හැකි වී ඇත. ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා ද එම ස්ථාන හඳුනා ගැනීමට උත්සාහ දරා ඇත. මේ පිළිබඳ ව 'යුනිවසිටි රිවිව්' සඟරාවට ඔහු ලියා ඇති ලිපියක ථූපාරාමය අසල පෙර බුදුවරුන් ගේ පැමිණීම හා සම්බන්ධ ස්මාරක ඇතැයි පවසා ඇත. ගෞතම බුදුන් පමණක් නොව අනෙක් බුදුවරුන් ද ලංකාවට වැඩි බවට පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක දැන් ඉදිරිපත් කර ඇත. අනුරාධපුරයේ දැනට දැගැබ් ඇති මාලකවල මහාවංශයට අනුව පෙර බුදුවරුන්ගේ පාද ලාංඡන ඇති බව නිගමනය කළ හැකි ය. මේ කරුණු තවම ප්‍රකාශයට පත් කර නැත.

ප්‍ර. දෙමළ එක්සත් පෙරමුණට පුරාවිද්‍යා කැණීම් සහ පුරාවිද්‍යා පර්යේෂණ කිරීමට ඉඩ නොදෙන්නේ ඇයි?

උ. පුරාවිද්‍යා ආඥා පනතට අනුව පුරාවිද්‍යා කැණීමක් කිරීමට ඕනෑ ම කෙනකුට අයදුම් කළ හැකි ය. ඒ සඳහා බලපත්‍රයක් රැගෙන පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ මඟ පෙන්වීම යටතේ කැණීම් කළ හැකි ය.

ප්‍ර. ඔබගෙන් ප්‍රශ්න කරන අවස්ථාවක දී පේදුරු කොටුවේ ඇති පූජ්‍යස්ථානය හින්දු එකක් ද බෞද්ධ එකක් ද යන්න ඔබට පැහැදිලි වන්නට ඇතැයි සිතමි. එය යම් කිසි අවස්ථාවක ඔබට සෑහීමට පත් වීමට හැකි අයුරින් පැහැදිලි වූයේ ද?

උ. ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දු පූජ්‍යස්ථානයක් තිබී ඇත.

ප්‍ර. ඔබ දෙවන පරාක්‍රමබාහු ගැන සහ පස් වන අග්‍රබෝධි ගැනත් සඳහන් කර ඇත. ඔහු එහි සමහර ගොඩනැඟිලි තනා ඇති බව ඔබ නිගමනය කර ඇත.

උ. එය පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිගමනයකි.

ප්‍ර. එහි කලින් හින්දු කෝවිලක් තිබූ බවට හින්දූන් ද අයිතිවාසිකම් ඉදිරිපත් කරන බව ඔබ දන්නවා නේද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. මේ ගොඩනැඟිලි අත්තිවාරම හින්දු ගොඩනැඟිලි අත්තිවාරම් යැයි ඔබට අවබෝධ වූයේ නැද්ද? යමක් බෞද්ධ වූ පමණින් එය සිංහල ද දෙමළ දැයි කිව නොහැකි නේද?

උ. දෙමළ ජනයා එහි පුදපූජා පැවැත්වූයේ නැතැයි ඉන් අදහස් වන්නේ නැත.

ප්‍ර. ඕනෑ ම බෞද්ධ විහාරයක්, පුරාවස්තුවක් හෝ කැටයමක් සිංහල ද විය හැකි ය, දෙමළ ද විය හැකි ය.

උ. එසේ තර්ක කරන විට එය සිංහල, දෙමළ හෝ වෙනත් ජාතියකට අයත් විය හැකි ය. එ සේ නිගමනයට එළඹීමට පුරාවිද්‍යාත්මක සහ ඓතිහාසික කරුණු ද ගොඩනැඟිලි පිළිබඳ ආකෘති ද පරීක්ෂා කළ යුතු ය. ගොඩනැඟිලි පිහිටි ප්‍රදේශය ද ජනතාව ද ඉතිහාසය ද මාතෘකාවට සම්බන්ධ වෙනත් සඳහන් ද යන මේ සියල්ල ම සලකා බැලීමෙන් පසුව ය එය බෞද්ධයන් විසින් පමණක් වැඳුම් පිදුම් කරන ලද්දක් ද? එ සේ නැති නම් දෙමළ ජනයා පුදපූජා පවත්වා ඇද්ද යන්න තීරණය කළ හැකි වන්නේ. යම් කිසි ස්මාරකයක් බෞද්ධ ස්මාරකයක් වශයෙන් හඳුනා ගැනීමට තවත් සාධක ගැන ද සලකා බැලිය යුතු වේ.

සන්සෝනි මහතා :- ප්‍රශ්නය වී ඇත්තේ එය බෞද්ධ වුවත් එය දෙමළ ද විය හැකි යි යන බව යි.

උ. බෞද්ධ විහාරයක් යනු බෞද්ධයන් විසින් පුද පූජා පවත්වනු ලබන විහාරයකි. බෞද්ධ විහාරයක දෙමළ ජනතාව පුද පූජා පැවැත්වීම සිදු විය හැක්කකි. බෞද්ධයන් ද දෙමළ පූජ්‍යස්ථාන වලට පුද පූජා පවත්වනවා ඇත. ත්‍රිකුණාමලයේ ද හින්දූන් සහ බෞද්ධයන් විසින් පුදපූජා පවත්වනු ලැබූ ස්ථාන කොතෙකුත් තිබෙන්නට ඇත.

අන්ඩවුඩ මහතා :- ඔබ පවසන්නේ දෙමළ ජනයා ගැන සඳහන් කරන විට දෙමළ ආශ්‍රම නැති බව ය. එහෙත්

බෞද්ධාශ්‍රමවල දෙමළ ජනයා වැඳුම් පිදුම් කරන බව ඔබ පවසයි.

උ. නැත. පොළොන්නරුවේ බෞද්ධ විහාර මෙන් ම දෙමළ ආශ්‍රම ද එකට ඇත.

ප්‍ර. ‘දෙමළ බෞද්ධ විහාර’ – එනම්,-දෙමළ බෞද්ධයන් විසින් ගොඩනඟන ලද විහාර?

උ. ඔව්. එ වැනි සඳහනක් ද ඇත. එය මහාවංශයේ සඳහන් ය. බෞද්ධ විහාරස්ථානවල දෙමළ ජනයා වැඳුම් පිදුම් කර ඇත. එ සේ ම බෞද්ධයන් ද දෙමළ පූජාස්ථානවල වැඳුම් පිදුම් කර ඇත.

ප්‍ර. මේ පිළිබඳ ව ප්‍රශ්න කිරීමේ දී ඔබ ක්වීරෝස් ගැන සඳහන් කරමින් ‘පැගෝඩා’ යන්න බෞද්ධ විහාරයක් හැඳින්වීම සඳහා පමණක් යොදා ඇති බව පවසයි.

උ. ඔව්.

ප්‍ර. පෝල් ඊ. පීරිස් එය හින්දු දේවාලයක් යැයි වරදවා තේරුම් ගෙන ඇත?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ඔබ ක්වීරෝස් ගේ පොත කියවා ඇද්ද? එහි පළමු වන වෙළුමේ පළමු වන පිටුවේ ම රාමේශ්වරම් පැගෝඩාව ගැන සඳහන් කර ඇති බව දන්නවා ද?

උ. එය හින්දු ද වෙනත් එකක් දැයි මම නො දනිමි. එහෙත් පොතේ විස්තරයට අනුව එය ප්‍රතිමා ඝරයකි. එහි රාවණාගේ හෝ රාමගේ පිළිමයක් තිබී ඇත. එ ම නිසා එය බෞද්ධයන් සහ හින්දූන් යන දෙකොටසගේ ම වැඳුම් පිදුම් ලබන්නට ඇත. ක්වීරෝස් ‘පැගෝඩා’ යන වචනය වෙනසක් නැති ව පාවිච්චි කර ඇත. ඔහු රාමේශ්වරමට සහ නල්ලූරයට ද එය යොදා ඇත. ඔහු එ ම වචනය යොදා ඇති අනෙක් සෑම තැනෙක ම අද වන තුරු බෞද්ධ විහාර ඇත. එහෙත් එ සේ නොවන්නේ මේ දෙපොළේ පමණි. නල්ලූර් හි පිහිටි පැගෝඩාව පිළිබඳ ව ක්වීරෝස් කිසි විස්තරයක් නො කරයි. ඔහු නල්ලූර් පැගෝඩා යන්නෙන් සඳහන් කරයි. එහෙත් එය පරිවර්තනය කළ පුද්ගලයා ‘නල්ලූර්’ යන්නට අධෝ ලිපියක් එකතු කරමින් ඉන් කියැවෙන්නේ නල්ලූර්හි කන්දසාමි කෝවිල යැයි පවසයි. එබැවින් නල්ලූර් කෝවිල ද බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් මතු පිට පිහිටා ඇති දැයි නො දනිමි. ක්වීරෝස් කැලණිය පැගෝඩාවක් වශයෙන් සඳහන් කරයි. ඔහු පැගෝඩා තුනක් සඳහන් කරයි. ඒවා බෞද්ධ හෝ හින්දු හෝ වේ වා, මෙහි පුරාවිද්‍යා කැණීම් තව ම අවසන් වී නැත. මෙ තෙක් හමු වී ඇති සාධක අනුව ත්‍රිකුණාමලයේ තිබී පෘතුගීසීන් විසින් විනාශ කරන ලද්දේ බෞද්ධ විහාරයක් යැයි නිගමනය කළ හැකි ය. ත්‍රිකුණාමලයේ හින්දු කෝවිලක් තිබූ බව කිසිවෙක් ප්‍රතික්ෂේප නො කරයි. ක්වීරෝස් හින්දු ස්මාරක ගැන සඳහන් කරන්නේ දැ යි මම නො දනිමි. ඔහු පැගෝඩා යන වචනය විස්තර නො කරයි.

ප්‍ර. ‘ග්ලොසරි ඔෆ් ඇන්ග්ලෝ–ඉන්ඩියන් වර්ඩ්ස්’ නමැති පොතේ ‘පැගෝඩා’ යන වචනයට දී ඇති තේරුම ඔබ කියවා ඇද්ද?

උ. ඔව්.

ප්‍ර. ‘පැගෝඩා’ යන වචනය තේරුම් හතරක යෙදෙන බව එහි සඳහන් ය. හින්දු පිළිමයක්, හින්දු පූජාස්ථානයක් යනාදි වශයෙනි.

උ. ඔව්. එය බෞද්ධ විහාරයක් හැඳින්වීම සඳහා යොදා ඇත. එ ම පිටුවේ නියම උද්ධෘතයක් මා ළඟ දැන් ඇත. මේ පිළිබඳ ව මා මහාචාර්ය හෙට්ටිආරච්චි මහතා සමඟ සාකච්ඡා කර ඇත. ක්වීරෝස් පැගෝඩාවක් ගැන සඳහන් කරන විට ඔහු බෞද්ධ භික්ෂුවහන්සේලා වාසය කළ තැනක් වශයෙන් හඳුන්වා දී ඇත. බෞද්ධ භික්ෂූන්වහන්සේලා වාසය කළ තැනක් හින්දු කෝවිලක් විය නොහැකි ය.

ශිවරාජරත්නම් මහතා :– මම ත්‍රිකුණාමලයේ පිහිටි බෝ ගස් පිළිබඳ ව මේ සාක්ෂිකරුගෙන් ප්‍රශ්න කරන්නෙමි. මේ සාක්ෂිකරුගේ පුරාවිද්‍යා, ඉතිහාසය පිළිබඳ දැනුමෙන් මේ කොමිසම ඉදිරියේ ඇති කරුණුවලට සම්බන්ධයක් නැතැයි මම පවසමි. මේ කොමිසමේ දින වකවානු හා පරීක්ෂා කළ යුතු කරුණු සිරිසෝම මහතා දී ඇති කරුණුවලින් ආවරණය වන්නේ නැත. 1960 දී බෝගස් කීපයක් කැපීම සම්බන්ධයෙන් ඔහු සඳහන් කරයි. 1960 දී කිළිවෙඩ්ඩියේ බෝ ගසක් කැපීම සම්බන්ධයෙන් ද කියා ඇත. ඔහුගේ අදහස් ඔහුගේ දැනුමට පමණක් සීමා වී නැත. ඔහු ප්‍රකාශ කළ බොහෝ දේ ඔහු අසා ඇති දේ ය. බෝ ගස් කැපීම පිළිබඳ ව සහ වෙනත් පුරාවස්තු විනාශ කිරීම පිළිබඳ ව ඔහු ඉදිරිපත් කර ඇති කරුණු මා නොපිළිගන්නා අතර මගේ ලිඛිත දේශනයේ දී ඒ සම්බන්ධ ව සඳහන් කරන්නෙමි. සිරිසෝම මහතාගේ මුළු සාක්ෂිය ම මෙහි දී අදාළ නොවන බව සඳහන් කරමි.

සන්සෝනි මහතා :– මුළු සාක්ෂිය ම අදාළ නැතැයි පැවසීම සත්‍යයෙන් තොර ය. ම විසින් පරීක්ෂා කර බැලිය යුතු එක් කරුණක් නම් මෙ වැනි සිද්ධීන් යළිත් සිදු නොවීමට වග බලා ගන්නේ කෙසේ ද යන්න ය. මෙ වැනි සිද්ධිවලට එක් හේතුවක් වශයෙන් මා සිතන්නේ පැරණි සහ අලුත් පූජ්‍ය ස්ථානවලට ඇඟිලි ගැසීම ය. කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය පිළිබඳ වත් පේදුරු කොටුව පිළිබඳ වත් කුච්චවෙලි බෝ ගස් පිළිබඳ වත් කරුණු ඉදිරිපත් කර ඇත්තේ මේ හේතුව නිසා ය. කුච්චවෙලියේ පුරාවස්තුවලට හානි සිදු කොට ඇත. එ වැනි දෙයින් ඒ ඒ ආගමික භක්තියක් අතර නොසන්සුන්තාවක් හට ගැනීමට හේතු වේ. මෙ වැනි සිද්ධීන් තව දුරටත් සිදු වීම වැළැක්විය යුතු ය. මේ සාක්ෂි වැදගත් වන්නේත් අදාළ වන්නේත් මේ නිසා ය. සමහර බෞද්ධ භික්ෂූහු නොයෙක් ලිපිලේඛන ඉදිරිපත් කළහ. කොතෙකුත් දැන්වුවත් වගකිවයුත්තන් අවශ්‍ය කටයුතු නොකළ බවට පැමිණිලි කර ඇත. පැරණි දගැබ් පිළිබඳ ව මේ කරුණු තවමත් සිදු වේ. පැරණි දගැබ් විනාශ කරන බව කියති. සමහරු ඒවා බෞද්ධයන්ට අයත් යයි ද සමහරු ඒවා හින්දූන්ට අයත් යැයි ද පවසති. කළ හැකි හොඳ ම දෙය පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව පැමිණෙන තුරු ඒවා එ සේ ම තිබෙන්නට හැරීම ය. පොළොව සමතලා කිරීම සඳහා කිසිවකු විසින් කිසි ම දෙයක් කැපීම හෝ විනාශ කිරීම නො කළ යුතු ය. මා පුරාවිද්‍යාව හා ඉතිහාසය ගැන උනන්දුවක් දක්වන්නේ නැතැයි කීවේ මේ හේතුවෙනි. මේ සාක්ෂිකරුගෙන් තව දුරටත් ප්‍රශ්න නොකිරීම ගැන මම ඔබට ස්තුතිවන්ත වෙමි. මේ සාක්ෂිවලින් වැඩක් නැතැයි යන අදහස ඉවත් කිරීමට මට අවශ්‍ය විය. මේ සාක්ෂි ඉතා වැදගත් බව මගේ අදහස යි.

ශිවාරාජරත්නමමහතා :– කිළිවෙඩ්ඩි බෝධිය සම්බන්ධයෙන් මහේස්ත්‍රාත් උසාවියේ නඩුවක් තිබී ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– පැරණි බෝධියක් කැපීම පිළිබඳ කටයුතු කළ යුත්තේ ඒ ආකාරයට නො වේ. මේ ගසට තව දුරටත් අත නො තැබිය යුතු යැයි දිසාපති හෝ පොලිසිය හෝ විසින් කිව යුතු ව තිබිණි. පොලිස් නිලධාරීන් මහේස්ත්‍රාත් උසාවියකට ගොස් කරන්නේ කුමක් දැයි නො දැන නඩුවක් පැවරීම තේරුමක් නැති වැඩකි.

ශිවාරාජරත්නම් මහතා :– එහෙත් නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන නිලධාරීන් එම කාරණය උසාවිය හමුවට ගෙන යෑම සතුටට කරුණකි.

සන්සෝනි මහතා :– පොලිස් පරීක්ෂකවරයා එය මහේස්ත්‍රාත් උසාවිය ඉදිරියට ගෙන ගොස් ඇත. ඔහු නියම විදියට ක්‍රියා කළා නම් ඔහු විසින් ගත යුතු පළමු පියවර වන්නට තිබුණේ ගසට නිසි හානියක් සිදු නොවීමට වග බලා ගැනීම ය.

රාජරත්නම් මහතා :– මේ බෝධිය ගැන මහාවංශයේ සඳහන් වේ යැයි ද එම දෙතිස් ඵල රුහ බෝධීන් ගෙන් එකක් යැයි ද එය සේරුවිල විහාරයට සම්බන්ධ යැයි ද යන කරුණු ඉදිරිපත් වී ඇත්තේ දැන් ය. හින්දු කෝවිල් අධිකාරීන් එය කපා දැමුව ද ඔවුන් එය කර ඇත්තේ විනාශයක් කිරීමේ අදහසින් නොව ගසෙහි අතු සහ මුල්වලින් කෝවිල් ගොඩනැඟිල්ලට හානි පැමිණෙන නිසා ය.

සන්සෝනි මහතා :– එසේ නම් එය ප්‍රමුඛතාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නයකි. වැඳුම් පිදුම් කරනු ලැබූ පැරණි ගසක්, ශුද්ධ වස්තුවක් එම ක්‍රමයට කපා ඉවත් කිරීම නුසුදුසු ය.

ශිවාරාජරත්නම් මහතා :– බෝ ගස් ශුද්ධ වස්තූන් වුවත් නො වුවත් ඒවා කැපීමට විරුද්ධ වීම සාමාන්‍ය සිරිත ය.

සන්සෝනි මහතා :– මා කථා කරන්නේ එක් බෝ ගසක් ගැන ය. එ නම්, කිළිවෙඩ්ඩි බෝ ගහ ගැන ය.

ශිවාරාජරත්නම් මහතා :– මේ කාලයේ හින්දු පූජ්‍යස්ථානවලට කරන ලද හානි පිළිබඳ ව දිවුරුම් පෙත්සම් අප විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබනවා ඇත.

සන්සෝනි මහතා :– මේ සාක්ෂි අප ඉදිරියේ ඇත. එ වැනි දේ සිදු වීම ඉතා කනගාටුදයක ය. එහෙත් එ වැනි සිදු වීම් නිසා මෙ වැනි දේ ද සිදු කළ යුතු යයි ද මම නො පිළිගනිමි.

විජේතුංග මහතා :– මේ බෝ ගස කපන ලද්දේ එහි අතුවලින් සහ මුල්වලින් කෝවිල් ගොඩනැඟිල්ලට තර්ජනයක් සිදු වූ නිසා ය යන්න පිළිගැනීම අපහසු ය. එම බෝ ගස උදුරා දැමීමෙන් අනතුරු ව එ තැන නුග ගසක් පැළ කර ඇත. නුග ගසේ මුල්වලින් හා අතුවලින් ඊට වඩා හානි පැමිණිය යුතු හෙයින් එ ම කථාව නිවැරදි යැයි විශ්වාස කළ නොහැකි ය.

සන්සෝනි මහතා :– පුරාණ ගස් ඉතා ලක්ෂණ හෙයින් ඒවාට ඇඟිලි නො ගැසිය යුතු ය. අපි ලෝකයට එන්නටත් ප්‍රථම සිට ඒවා මේ පෘථිවියෙහි පහළ වී ඇත.

ශිවාරාජරත්නම් මහතා :– මේ කරුණු පිළිබඳව තවත් අංශයක් ඇත. බෞද්ධ ස්ථාන සහ පුරාවස්තු විනාශ කිරීමේ

සංවිධානාත්මක ව්‍යාපාරයක් ඇතැයි පවසන අතර ම හින්දු පූජ්‍යස්ථාන පුරාවිද්‍යා කැණීම් මඟින් විනාශ කොට ඉතිහාසය විකෘති කොට කටයුතු කිරීමේ ව්‍යාපාරයක් ඇති බව ද සඳහන් කළ යුතු ය. එය ද ජාතීන් අතර සමඟිය ඇති කිරීමට විරුද්ධ ය.

සන්සෝනි මහතා :– එ වැනි පැමිණිල්ලක් ඇත් නම් ඒ පිළිබඳ ව නිසි බලධාරීන්ට පැමිණිලි කිරීමට ඔබට පුළුවන. පුරාවිද්‍යා කැණීම් තව දුරටත් කරගෙන යා යුතු ය. වෙනත් රටවල පුරාවිද්‍යා කැණීම් ඉතා ඉක්මනින් සිදු වේ. වැරදි අදහස් පදනම් කර ගෙන කරනු ලබන දේවල් කිසිවකු අනුමත කරන්නේ නැත.

ශිවාරාජරත්නම් මහතා :– බෝ ගස් කැපීම පිළිබඳ ව මේ සාක්ෂිකරුගෙන් මා ප්‍රශ්න කිරීම අදාළ වේ යැයි සිතමි.

සන්සෝනි මහතා :– මේ ඉදිරිපත් වී ඇති ලිඛිත සාක්ෂි ගැන මම තකන්නෙමි. මේ ලියවිලිවල සත්‍යතාව නැති කරන්නට කිසි ම සාක්ෂියක් සමත් වේ යැයි මම නො සිතමි. ඉඩ නො දිය යුතු තරම් දුරට කරුණු සිදු වී ඇත. අවශ්‍ය කටයුතු කළේ නම් ඒවා වළක්වා ගතහැකි ව තිබිණ. දැන් පැරණි ගස විනාශ වී ගොස් ය. එහි මුල් ද දැන් නැත. මේ තත්ත්වය වෙනස් කරන්නට ඔබේ හරස් ප්‍රශ්න ඇසීමෙන් පුළුවන් වේ යැයි මම නො සිතමි.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– ‘ආකියලොජි ඇන්ඩ් ඉට්ස් ප්‍රොබ්ලම්ස්’ යන පොතේ ඡේදයක් මම කියවන්නම්. (ඔහු කියවයි)

සන්සෝනි මහතා :– සිරිසෝම මහතාණනි, ඔබ එම අදහස්වලට එකඟ වනවා ද?

සිරිසෝම මහතා :– ඔව්. එහෙත් ශ්‍රී ලංකාවේ අප තවමත් ඒ තරම් පහත් තත්ත්වයකට වැටී ඇතැයි මම නො සිතමි.

අන්ඩවුඩ් මහතා :– (මෙහි දී අන්ඩවුඩ් මහතා කොමිසමට කරුණු ඉදිරිපත් කරමින් සාක්ෂිකරුගෙන් ඇතැම් කරුණු යටපත් වී ඇති බව පවසා දෙමළ සෙල්ලිපි සහ වෙනත් ලිපිලේඛන රාශියක් ලකුණු කරමින් දීර්ඝ වශයෙන් කථා කළේ ය. එ සේ ඉදිරිපත් කරන ලද එක් ලේඛනයක් – එ නම්, ආතර් සී ක්ලාක් මහතා විසින් ලියන ලද ‘බිනීත් ද සීස් ඔෆ් සිලෝන්’ නමැති ලිපිය ගැන ප්‍රශ්න කරන ලදී.

සන්සෝනි මහතා :– මෙහි වැදගත් දෙය නම් මුහුද යටගල් කණු තිබීම ය.

සිරිසෝම මහතා :– මේ පිළිබඳ ව 1962–63 පාලන වාර්තාවේ කරුණු ඉදිරිපත් කර ඇත. එය ආචාර්ය ගොඩකුඹුරේ මහතා විසින් ලියන ලද පාලන වාර්තාව ය. එහි ආතර් සී ක්ලාක් මහතා ගැන ද සඳහන් ය. එම වාර්තාවෙහි මෙ වැනි කණු ගැන කිසි ම සඳහනක් නැත. මේ ඡායාරූප ගෙන ඇත්තේ ආතර් සී ක්ලාක් මහතා සහ පෞද්ගලික කිමිදෙන්නන් සමූහයක් විසිනි. ඔවුන් ගේ ඡායාරූප හඳුනාගැනීම සඳහා වගකීමට බැඳීමට දෙපාර්තමේන්තුවට නොහැකි ය. මුහුද යට පුරාවිද්‍යා කටයුතු කිරීම පිළිබඳ ව තව ම දෙපාර්තමේන්තුවට ශක්තියක් නැත. මුහුද යට නටබුන් තිබෙන්නට පුළුවන. ඒවා ක්‍රි. ව. 7 වැනි 8 වැනි සියවස්වලට අයත් වූ ගල් කණු ය. මේ පිළිබඳ නිල වාර්තාවේ කෝවිලක අවශේෂයන් පිළිබඳ කිසි ම සඳහනක් නැත. එය අපක්ෂපාත විග්‍රහයකි. දෙපාර්තමේන්තුව මුහුද පත්ලට ගොස් පුරාවිද්‍යා ගවේෂණ කරන තුරු මේ පිළිබඳ ව දෙපාර්තමේන්තුවට වග කිව නොහැකි ය.

සන්සෝනි මහතා :– මේ පුරාවස්තු මොන ආගමකට අයත් දැයි ගොඩකුඹුරේ මහතා විස්තර කර නැද්ද?

සිරිසෝම මහතා:– නිල වාර්තාවල දේවාලයක කිසි ම සඳහනක් නැත.

සන්සෝනි මහතා :– මට කළ හැකි දෙයක් නැත. දැන් තිබෙන තත්ත්වය එ සේ ම පවතින්නට ඉඩ හරිමු. වර්තමාන කෝවිල එ තැන ඇත. පුරාවිද්‍යා කැණීම් කරගෙන යයි. අනාගතයේ දී පැරණි කෝවිල කො තැනක තිබුණි දැයි දැන ගත හැකි වනු ඇත.

එකොළොස් වන පරිච්ඡේදය

ලෝක ප්‍රකට ඉතිහාසඥයකු හා පුරාවිද්‍යාඥයකු වන

සී. ඩබ්ලිව්. නිකලස් මහතා

උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ඉතිහාසය හා පුරාවස්තූන් ගැන කරන සංක්ෂිප්ත විස්තරයක්

ලෝක ප්‍රකට පුරාවිද්‍යාඥයකු සහ ඉතිහාසඥයකු වූ සී. ඩබ්ලිව්. නිකලස් මහතාගේ
"Historical Topography of Ancient & Medieaval Ceylon"
නමැති ප්‍රශස්ත ග්‍රන්ථයේ II, III, IV, IX, X, XI, XII යන පරිච්ඡේද
අප ග්‍රන්ථයේ මෙම II වැනි පරිච්ඡේදයට ඇතුළත් වේ.

(සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ අතිරේක ලේකම් සෝමපාල ජයවර්ධන මහත්මා විසින්
"පුරාතන හා මධ්‍යතන ලංකාවේ ඓතිහාසික ස්ථාන විස්තරය"
නමින් ඉහත සඳහන් ඉංග්‍රීසි ග්‍රන්ථය සිංහලට පරිවර්තනය කර ඇත.
මෙහි දැක්වෙන්නේ ඒ මහතාගේ සිංහල පරිවර්තනයෙන් උපුටා ගන්නා ලද
පරිච්ඡේද බව කෘතඥතා පූර්වක ව සඳහන් කරමි.)

II පරිච්ඡේදය

මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කය

(අ) පානම් පත්තුව

මඩකලපු පරිපාලන දිස්ත්‍රික්කයේ ඉතා දකුණු කොටඨාසය **පානම් පත්තුවයි.** එයින් වැඩි හරියක් වනයෙන් වැසී තිබේ. මෙහි එකම නොවියළෙන ගඟ වූ **කුඹුක්කන් ඔය, මඩකලපුව සහ හම්බන්තොට** යන දිස්ත්‍රික්ක අතර මායිම් වෙයි. පැරණි ජලසම්පාදන ව්‍යාපාර විශාල ඒවා නොවූ නමුත් ප්‍රදේශයෙහි ඉතා ලොකු ජනගහනයක් පැවති බව **බෞද්ධ විහාරාරාමවල බොහෝ නටබුන් මෙහි තිබීමෙන් පෙනේ. එයින් සමහරක් ක්‍රි. පූ. 2 වැනි සියවසට අයත්ය.** මහ ගල්කඳුවලින් බොහොමයක් උසින් අඩි 250 ඉක්මවයි. සැම සැතපුම් කීපයක් තුළදී විශාල පර්වත පොළෝ මට්ටමේ සිටද කිසිවිටක මුහුදු වෙරළෙහි සිටද උඩට විහිදී යයි. මේ උස් වූද දර්ශනීය වූද ස්ථාන අනෙක් තැන්වලදී මෙන්ම ලෙන් විහාර සහ ස්තූප සෑදීමට පැරණි සිංහලයෝ උපයෝගී කොට ගත්හ. මුහුදු වෙරළෙහි ලුණු කලපු ගණනක් තිබේ. එහෙත් එකම ස්වාභාවික වරාය නම් **අරුගම් බොක්කයි.** යාබද යාල ප්‍රදේශයෙහි මෙන් මෙහිදී විශේෂයෙන් කැපී පෙනෙන ලක්ෂණය (9 සිට 13 දක්වා වූ සියවස්වල) මධ්‍යතන යුගයට අයත් සෙල්ලිපි ද ගොඩනැගිලිවල නෂ්ටාවශේෂ ද මූර්ත නටබුන් ද නොමැති වීමයි. මෙයින් අදහස් කෙරෙන්නේ මේ යුගයට පෙර මෙම ප්‍රදේශය සැලකිය යුතු තරම් ජනශූන්‍ය ව පැවති බවයි. මෙය, සමහරවිට, පැරණි පෘතුගීසි සිතියමක් දක්වා තිබෙන්නාක් මෙන් ලෙඩ රෝග නිසා වන්නට ඇත.[1]

ඔකන්දෙත් සැතපුම් 4 ක් පමණ බටහිර, **බඹරගස්තලාවෙහි,** බොහෝ ලෙන් සහිත නටබුන් රාශිය එහි ඇති ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයට අයත් ලෙන් ලිපියක නකපවත යයි නම් කොට තිබේ. මෙය නම්, රෝහණයේ පාලකයා වූ ගෝඨාභය විසින් ඉතා පූර්වයේ ක්‍රි. පූ. 2 වැනි සියවසේ මුල හරියේ දී පිහිටුවන ලද **නාගපබ්බත විහාරය** විය හැකි යි.[2]

පිහිටුවන ලද කාලය දන්නා ඒවායින් ඊළඟට වැටෙන්නේ **කරඳහෙළ** නටබුන් ය. එය ඇත්තේ **පොතුවිල–මොනරාගල** පාරේ 14 වැනි කණුවෙන් සැතැපුමක් පමණ උතුරෙහි ය. මෙය උස් හෙලකි. එය පාමුල ස්තූපයක ද වෙනත් ගොඩනැගිලිවලද නටබුන් තිබේ. එහි ඉහළ කොටසේ ලෙන් ඇත. (ක්‍රි. පූ. 2 වැනි සියවසේ 2 වැනි කාර්තුවේ දී රෝහණය ආණ්ඩු කළ කාකවණ්ණතිස්ස හෙවත් කාවන්තිස්ස නම් වූ) කාකවණ තිස මහ රජු විසින් (පෙර කල එනමින් ප්‍රකට වූ) හබුතගල විහාරය කරවන ලද බව එතැන ඇති 1 වැනි සියවසේ සෙල්ලිපියක සඳහන් කොට තිබේ. හබුතගල යන නම **මහාවංසයේ** එන හම්බුගල්ලක විහාරය හා සමානාර්ථවත් විය හැකියි. වට්ටගාමිණී අභය රජු හා විරසක වූ එතුමාගේ ඇමතිවරුන් රජු හා සමාදන වීමට තිස්ස තෙරුන් විසින් පොළඹවන ලද්දේ මෙහි දී ය. 1 වැනි සියවසට ම අයත් වෙනත් සෙල්ලිපිවල හබුතගල විහාරයට පුදන ලද වැව් තුනක නම් සඳහන්ව තිබේ. දහුලිය,ගබ්ඩතතිරි සහ හමණවීර යනු ඒවා යි. බිඳී ගිය වැව් තුනක් හෝ හතරක් දැනට මෙය අසල තිබේ.[3]

කුමන සිට හැතැප්ම3 ක් පමණ වයඹදිග **බෝවත්තගල** වූ පැරණි විහාරයෙහි ඇති ලෙන් ලිපිවලසැලකිය යුතු වැදගත්කමක් තිබේ. රෝහණයේ ගෝඨාභය විසින් සිහසුනෙන් පහ කරන ලද, වරක් නිදහස්ව සිටි, **කතරගම** රජ පෙළපතින් පැවතෙන්නන් වූ (ක්‍රි.පු. 161–137) දුට්ඨගාමිණී අභය හා සමකාලීනවූවන් විසින් සංඝයාට කරන ලද පූජා මේ ලිපිවල සඳහන්ව තිබේ. මේ රජ පෙළපතේ සෙල්ලිපි ඊට සැතපුම් කීපයක් බටහිරින් වූ **කොට්ටදමූහෙල** ඇති සෙල්ලිපි හා සම්බන්ධ ය. මත්ස්‍යයකුගේ පැහැදිලි චිහ්නයක් ඒවායෙහි තිබේ. පරම්පරා පහක රාජකීයයන්ගේ නම් **ද** ඒවායෙහි සඳහන් කොට ඇත :– 1. ගාමිණී, II. ඔහුගේ පුත්‍රයෝ 10 දෙනෙක්; රජ උති නැමැත්තා එක්කෙනෙකි: III. ඔහුගේ මුනුබුරු දමරජ සහ අබය කුමරු: IV. ඔහුගේ මී මුනුබුරු මහතිශ සහ තිශ යන කුමාරවරු ද අනුරදි කුමරියද; V. ඔහුගේ කිරි මිණිබිරිය වූ ශවෙර කුමරිය. **බෝවත්තගල** තිබෙන පසුකාලයට අයත් සෙල්ලිපි අනුව මේ විහාරය 7 වැනි සියවස දක්වා මදියුණු ව තිබුණු බව පෙනේ.[4]

කුමණින් සැතපුම් 4 ක් උතුරෙහි වූද සෙල්ලිපි සහි වූලෙන් ගණනාවක් ඇත්තාවූද **කෝන්ගල** නම් ගල් කන්දෙහි තිබෙන ක්‍රි. පූ. 2 වැනි සියවසට අයත් සෙල්ලිපියක උති නම් නුවරක් සඳහන් වෙ. මෙහි සමහර විට **කතරගම** රජ පෙළපතේ රජ උති හා සම්බන්ධකමක් තිබෙන්නට ඇත. මෙතැන ඇති 5 වැනි සියවසට අයත් සෙල්ලිපිවල චිතගලය සහ මයුලවිල යන ස්ථාන සඳහන්වේ. මයුලවිල යන නම, තවත් සැතැපුම් 20 ක් පමණ- උතුරෙහි වූ, **අකුරුකෙවුගල** තිබෙන 4 වැනි සියවසේ සෙල්ලිපියක ද නැවත සඳහන්ව තිබේ.[5]

බඹරගස්තලාවෙන් සැතැපුම් 2 ක් පමණ දකුණෙහි වූ **කිරිපොකුණහෙල** ද ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ ලෙන් විහාරයකි. මෙහි තිබෙන 5 වැනි සියවසේ සෙල්ලිපියක් කුනරිවත වැසියකු විසින් ගල්පඩි කැණවීම සටහන් කරයි[6]

කණියුතගම නමැති ගම **ඕකන්දෙන්** සැතැපුම් 9 ක් පමණ බටහිර වූ ඇත පිහිටි නටබුන්වලින් ගහන විහාරේගල තිබෙන ක්‍රිස්තු පූර්ව ලෙන් ලිපියක සඳහන් වෙයි7.[7]

සමකාලීන සෙල්ලිපි සහිත අනෙක් ක්‍රිස්තු පූර්ව බෞද්ධ විහාරස්ථාන පහත සඳහන් තැන්වල තිබේ :- (1) **ඕකන්**දෙන් සැතැපුම් 10 ක් පමණ බටහිර **වෙහෙරගල්කන්ද**; (11) **ඕකන්දෙන්** සැතපුම් 2 ක් වයඹදිග, ඉතා ලස්සණ වූත් කැපී පෙනෙන්නා වූත්, **කුඩුම්බිගල**; (III) **ඕකන්දෙන්** සැතපුම් 4 ක් පමණ **වයඹදිග**, **කිරලාන**; (IV) **පොතුවිල්-මොනරාගල** පාරේ 10 වැනි සැතපුමෙන් සැතපුම් 3 ක් දකුණේ වූ ඉතා උස් පර්වතයක් වූ **නීලගිරිය**; (V) **පොතුවිලෙන්** සැතැපුම් 3 ක් දුර **රොටකුලම**; මෙහි සෙල්ලිපිය දූනුවා නායකයෙකුගේය. (VI) **හැලවෙන්** උතුරේ **කිස්නාඋලකෙම**; (VII) ඇතුන් හීලෑ කරන **කුමාරයකුගේ** පුතකුගේ එකම එක **ලෙන්** ලිපියක් ඇති නාවල්ආරකුලම්; (VIII) වදගම සිට සැතපුම් 5 ක් දුර **බුදුබව**; සහ (IX) **ඕකන්ද** සිට සැතැප්ම **6** ක් පමණ ඇති ලේනම, ක්‍රමානුකූල ගවේෂණයකින් මෙම පෙදෙසෙහි ඇති පැරණි තැන් තවත් අනාවරණය **විය** හැකි බවට සැකයක් නැත.[8]

පානම වැව අසල ඇත්තා වූද එම ගමින් සැතැපුම් 2 ක් පමණ දුර වූද **පානම වැව විහාරය** ද, ලෙන් ලිපියකින් පෙන්වන පරිදි, ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ දී කරවන ලදි. මෙතැන ඇති, 5 වැනි සියවසේ සිට 7 වැනි සියවස දක්වා වූ පසු කාලයට අයත් සෙල්ලිපිවල එකී නම සඳහන් වන්නේ වජන රට පිහිටි **පනව රජ මහ වහර** යනුවෙනි. (I) උඩගම; (II) අසල තිබෙන ලුණු කලපුවලින් එකක් හා නිසැක ලෙස සම්බන්ධ, ලුණුගමන; සහ (III) වෙණිජන යන තැන් ද මෙහි සඳහන් ව තිබේ.[9]

(පැරණි මැනුම් ඉරක් වැටී ඇති නිසා නම් ලබා ඇති) **'ලයින්' මලයි** නම් කුඩා පර්වතය රොටකුලම සිට සැතපුම් 2 ක් බටහිර පිහිටියේ ය. පැරණි රජවරුන් තිදෙනෙකුගේ සෙල්ලිපි මෙහි තිබේ. (ක්‍රි. පූ. 22 ක්‍රි. පූ. 7) **භාතිකාභය,** (7-19) **මහාදයීකමහානාග** සහ (167-186) **කණිට්ඨතිස්ස.** **සියලූ** ම සෙල්ලිපිවල මේ ස්ථානය සඳහන්වන්නේ **සිපවත විහර** යන නමිනි. මෙය වංස කථාවලින් නොදැක්වෙන්නකි. එහෙත් එය සීගිරි ගීවල එන පසුකාලීන සිගම් යන්න ම වීමට පුළුවන. කණිට්ඨතිස්සගේ සෙල්ලිපියේ දීමනාකරු **හුවහක** නම් රට පාලනය කළ රටිය (දිස්ත්‍රික් පාලක) විය. මේ හුවහක යනු **මහාවංසයේ** සඳහන් 1 වැනි **සියවසේ** රෝහණයේ පළාතක් වූ හුවාව කණ්ණිකා හා සමාන ය. හුවාවකණ්ණිකා යනු පසුව හූවරට්ය (දැන් ඌව) නම් වූ ප්‍රදේශයේ උප බෙදීමක් වී නම් හුවරට්ය 1 වැනි සියවසේදී පොතුවිල අසල මුහුද තෙක් පැතිරී තිබිණ. මහාදයීකමහානාග හුවාවකණ්ණිකාවෙහි චූලනාගපබ්බත හෙවත් චූලනාගලෙන විහාරය තැනවීය. භාවනාවට ඉතා උචිත තැනක් වූ මෙය තවම සොයා දැනගෙන නැත. **'ලයින්' මලයි** සෙල්ලිපිවල එන අනෙක් ස්ථාන නාම මෙසේයි :— (1) දකපූණක; ඇලක් තිබුණු මහගිරිගමක; (III) හුවහක රටිය සිටි ණකමුලය: (IV) දරමරයෙහි දරකඩ වැව; (V) **චොරවිය වැව** (II) වාරිමාර්ග සහ (VI) මල නම් වූ කුඹුරු යාය.[10]

කාලායන කණ්ණිකා යනු 1 වැනි සියවස ආරම්භයේ දී රෝහණයේ තිබුණු උප කොට්ඨාසයකි. එය දළ වශයෙන් **පොතුවිල සිට පානමට පැතිර** තිබුණි. (7-10) **මහාදයීකමහානාග** මෙම දිසාවෙහි **මණිනාගපබ්බත විහාරය** ඉදි කළේය. මුහුදට සමීප වත් **නාමල් ඔයේ** මෝයට නුදුරු වත් දැනට රාත්‍රවෙල හෙවත් **සාස්ත්‍රවෙල** නමින් ප්‍රකට නටබුන් සහිත තැන මහා ස්තූපයක නටබුන් තිබේ. ඉහත කී රජුගේ සෙල්ලිපියක් ද මෙහි ඇත. බොහොගිරි නකපවත විහර නම් වූ විහාරයකට මේ රජු විසින් පුදන ලද දීමනා ගැන එහි සඳහන් වෙයි. මෙය නම්, නිසැක ලෙසින් ම මහාවංසයේ සඳහන් මණිනාගපබ්බත විහාරයයි. මේ විහාරස්ථානයට අයත් හැටියට සෙල්ලිපියෙහි නම් කොට තිබෙන තැන් මෙවායි: (1) වෙරළබඩ ස්ථානයක් අදහස් කරන, වේලමූක හෙවත් ඡලමූක; (ii) උරකමක; (iii) හුජිකද සහ (iv) බිර (.) ගයර, මෙම කාලායනකණ්ණිකා නම් වූ දිසාවෙහි ම එම රජු විසින් ම කලන්ද විහාරය ඉදි කරන ලදී. (275-301) මහාසේන රෝහණයේ බ්‍රාහ්මණගාමයෙහි බ්‍රාහ්මණාරාමයක් විනාශ කොට එතැන්හි කලන්ද විහාරය ගොඩ නැංවූ බව පසුව සඳහන්ව තිබේ. නැවත, (772-777) හත්වැනි අග්ගබෝධි ද කලන්ද විහාරය තැනවූ බව කියා තිබේ. කලන්ද විහාරයේ නටබුන් මෙතෙක් සොයා ගෙන නැත. 11

මහාදයීකමහානාග පාසාණදීපික විහාරය ද ගොඩනැංවීය. **ලාහුගලින්** දකුණේ ඇති දැනට නීලගිරිය නමින් ප්‍රකට විශාල හුදකලා පර්වතයට මේ නම සුදුසුයි. පාසාණදීපික විහාරයේ මහා තෙරුන්ට ගරු කිරිම සඳහා රෝහණයේ (රුහුණේ) පාලකයා වූ දප්පුල උන්වහන්සේ සඳහා රෝහණ හෙවත් රුහුණු විහාරය තැනවීය. **පොතුවිලින්** සැතපුම් 7 ක් පමණ බටහිර) දැනට **මඟුල්මහාවිහාරය**නමින් ප්‍රකට ස්ථානයෙහි ඇති 14 වැනි සිය

වසට අයත් වූද විහාර මහාදේවී නම් රැජිනකගේ අණින් කොටවන ලද්ද වූ ද සෙල්ලිපි දෙකක මෙතැන නම් කොට ඇත්තේ රුණුමහවෙහෙර යනුවෙනි. දසෙන්කැලි (ධාතුසේන) විසින් එය කරවන ලද බව ද කියා තිබේ. **මේ විහාරමහාදේවී** වනාහි සොළින් විනාශ කොට රෝහණය පාලනය කළ පැරකුම්බා (— පරාක්‍රම) නම් වූ සහෝදර රජවරුන් දෙදෙනෙකුගේ අග බිසොව ය. ආරම්භකයාගේ නම පිළිබඳව වංස කථාවල සහ සෙල්ලිපියේ විස්තරවල විෂමතාව කෙසේ වුවද, රෝහණ විහාරය හඳුනා ගැනීම පිළිගෙන තිබේ.[12]

මහාදයීකමහානාග (7–19) වර්තමාන **කුඹුක්කන්ඔය** වූ කුබුකුන්ද නදී තිරයෙහි සමුද්ද හෙවත් සමුද්ද විහාරය තැනවී ය. මෙය මුහුද අසල වූ බව නම අනුව හැඟේ.[13]

කුමනින් සැතැපුම් 5 ක් උතුරෙහි **නෙළුම්පත් පොකුණේ** ඇති (167–186) කනිට්ඨතිස්සගේ සෙල්ලිපියක එම ස්ථානයේ පුරාණ නම ගොසගල මහ විහර, යනුවෙන් සඳහන්ව තිබේ. මහනකරකයේ දියබදුවල කොටසද විහාරයට එයින් පවරා දී තිබේ. මහනකරක යනු අනුරාධපුරය විය හැකියි[14].

පානම පත්තුවක් බදුල්ල දිස්ත්‍රික්කයත් අතර මායිමෙහි **හැඩ ඔයේ** උතුරු ඉවුරට සමීපව **නාමලුව** නමින් නටබුන් සහිත දර්ශනීය ස්ථානයක් තිබේ. ක්‍රි. පූ. 1 වැනි සියවසේ සිට ක්‍රි.ව. 4 වැනි සියවස දක්වා වූ කාලයට අයත් සෙල් ලිපි කිහිපයක් මෙහි වේ. මේ ස්ථානය මෙකී සෙල්ලිපිවල සඳහන් වන්නේ **ගිරිතිස පවත මහ විහර** නමිනි. මෙහි සෙල්ලිපිවලින් දෙකක් (301–328, සිරිමේඝවණ්ණ) සිරිමෙකවණ අබ මහරජුගේ රාජ්‍යසමයට අයත් බැව් සඳහන් වී තිබේ. මයුවෙලස නම් භූමි ප්‍රදේශයක නමක්ද සඳහන්ව තිබේ. (වර්තමාන වෙල්ලස්ස යන නාමය මෙහි අඩංගු විය හැකියි). මෙම පළාත මේ ප්‍රදේශය පුරා පැතිර තිබුණු සේ පෙනේ. මහගම නමැති ගම තිබුණේ ද මෙහි ය. සඳහන් අනෙක් ස්ථාන නාම මේවායි: (i) විලගම; (ii) වහිරක සහ (iii) බලසතක. ලම්බකර්ණ වංශිකයෙකු වූ ලබකණක අබ නම් ඇමතිගේ නම එක් සෙල්ලිපියක සඳහන් වෙයි.

ලාහුගල වැවෙන් සැතපුම් දෙකක් පමණ දකුණෙහි වූ **ගලහිටිඹඩයෙහි** නටබුන් අතර 1 වැනි 3 වැනි, සහ 4 වැනි සියවස්වල සෙල්ලිපි තිබේ. ස්ථානය **අයපවත** යයි නම් කොට ඇති අතර අවඩක සහ බමවිය යන ස්ථානද සඳහන් වෙයි.

ගලහිටිඹඩයෙන් සැතපුමක් පමණ දුර වූ **අකුරුකෙටුගල** නටබුන් සහිත තැනකි. 4 වැනි සියවසේ සෙල්ලිපි දෙකක් මෙහි තිබේ. ස්ථානයේ පැරණි නම කරපවත මහවිහර යනුවෙන් සඳහන්ව ඇත. ගරදර සහ මයුලවිල යන ස්ථාන නාම ද දක්වේ. (මයුලවිල යනු කෝන්ගල ලිපියෙහිද තිබේ.)

ලාහුගලින් සැතපුම් 6 ක් පමණ ගිනිකොනට වන්නට ඇති නටබුන් සහිත වූ දැනට **වෙහෙරකෙම** නම් වූ ස්ථානය එතැන ඇති 7 වැනි සියවසේ සෙල්ලිපියක මවල වෙහෙර යයි නම් කොට තිබේ. මේ සෙල්ලිපිය වහක මහරජ නම් රජෙකුගේය. මේ රජු ගැන වංස කථාවල සඳහන් නො වේ. තමා මෙහි චෛත්‍යය ගොඩනැංවූ බව රජතුමා ප්‍රකාශ කරයි.[15]

(ආ) ගල්ඔය මිටියාවත

ගල්ඔය මීටියාවත හෙවත්, වඩාත් පැහැදිලි ලෙස, **ගල්ඔය සංවර්ධන මණ්ඩලයේ** පාලනය යටතේ ඇති ප්‍රදේශය, හුඟාක් දුරටම, පාලි වංසකථාවල සහ අට්ඨ කථාවල සඳහන් වන පුරාණ වූද වැදගත් වූද ප්‍රදේශයක් වූ දීඝවාපි මණ්ඩල හෙවත් දීඝවාපිරට්ඨ යනු ද සිංහල සාහිත්‍යයෙහි සහ සෙල්ලිපිවල එන දිගාමඬුලු හෙවත් දිගාමඬුල්ල යනු ද වසා සිටී.[16] මෙම ප්‍රධාන බෙදුම තුළ මණ්ඩල, ජනවූ (දනවිය, පාලි:ජනපද), වග (වක, පාලි:වග්ග) සහ කුළිය යන අතුරු බෙදීම් විය. මේ නිසා එය සාමාන්‍ය රටක හෝ දිසාවක තත්වය නොව පළාතක තත්වය ඉසිලීය.[17] එය (ගල්හොබයි', දැනට **ගල්ඔය** නම් වූ) ගාල්හ ගංගාවේ උභය තීරයෙහිම පැතිර තිබිණ. ගඟෙන් උතුරෙහි වූ ප්‍රදේශය, 10 වැනි සියවසේ සෙල්ලිපියක, මෙතෙර දිගාමණ්ඩුල්ල නමින් හඳුන්වා තිබේ.[18]

(දික්වැව යන අර්ථය ඇති) දීඝවාපි යන නම පරම්පරාගත කථාවල සහ ඉතිහාසයෙහි ලේඛනගත පැරණිතම කාලය දක්වා දිවෙයි. බුදුන් වහන්සේ තුන්වැන් වර ලංකාවට වැඩි ගමනේ දී සුමනකූටය (ශ්‍රීපාදය) පාමුල දිවා කාලය ගත කොට, දීඝවාපියට වැඩම කොට, චෛත්‍යය (පසුව) පිහිටි ස්ථානයෙහි රහතන් වහන්සේ සමග සමවත් සුවෙන් වැඩ සිටි බව **මහාවංශයේ** කියා තිබේ. වඩා පැරණි වංස කථාව වූ **දීපවංසය** මේ සුමනකූට ගමන සඳහන් නොකරයි. එය කියන්නේ පසු කාලයේ කල්‍යාණි (කැලණිය) ථූපය පිහිටි තැන සිට බුදුන් වහන්සේ දීඝවාපියට අහසින් වැඩි බවයි. ''දීඝවාපි චෛත්‍ය ස්ථානයෙහි බුදුන් වහන්සේ ලෝකානුකම්පාවෙන් අහසින් බැස සමාධියට සම වැදුණ සේක.''[29] බෞද්ධයන් අදහන පරිදි, බුදුන් වහන්සේට ඇති මේ සම්බන්ධය නිසා දීඝවාපිය **ලංකාවේ** බෞද්ධයන්ගේ පරම පූජනීය ස්ථාන 16 අතුරෙන් එකක් විය.

උතුරු ඉන්දියාවෙන් පැමිණ දිවයිනේ ජනපද පිහිටවූ සිංහලයන්ගේ ඉන්දු ආර්ය මුතුන් මිත්තන් පිළිබඳව ලංකාවේ වංස කථාවල ලියවී තිබෙන පරම්පරාගත කථාවල ප්‍රථම ජනපද පිහිට වූ නායකයන්ගෙන් සමහරකුගේ නම් රැකී තිබේ. එකී ජනපදවලට ඔවුන්ගේ නම් දෙන ලදී. දීඝායු මේ නායකයන්ගෙන් හෙවත් ප්‍රධානීන්ගෙන් එක් කෙනෙකි. දීඝායු සහ දීඝවාපිය අතර ඇති සම්බන්ධය ගැන වැදගත් නිරීක්ෂණයක් ආචාර්ය පරණවිතාන

මහතා කර තිබේ. ඔහු මෙසේ කියයි: (දිගාමඩුල්ල සහ දිගාමඩුලු යන නම්වල ඇති) දිගැ යනු මෙන්ම දිගා යනුද දීඝායු යන මුල් නම හා සම්බන්ධයක් දක්වයි. දීඝවාපි නමින් ප්‍රකට ස්ථානය ද මහාවංසයේ 9 වැනි පරිච්ඡේදයේ 10 වැනි ගාථාවේ සඳහන් කොට තිබෙන දීඝායු ජනපදය ම වීමට ඉඩ තිබේ. ඒ නිසා, දීඝවාපිය හඳුනා ගැනීම සඳහා දිග වැවක් ම සෙවීම අවශ්‍ය නො වේ.[20] දීඝවාපි නමින් වැවක් තැනීම ගැන කොතැනකවත් සඳහන් නොවේ. මේ ප්‍රදේශය සඳහා වූ මධ්‍යතන සිංහල නාමයෙහි (සිංහල: වැව යන අදහස ඇති) වාපි යන කොටස අඩංගු නොවීය. දිඝාවේ නම අනුව, එක වැවකට දීඝවාපි යයි නම් කිරීමට, ඇත්ත වශයෙන් ම, බොහෝ ඉඩ තිබේ. එය එහි තනන ලද පළමුවැනි වැව වීමට හොඳටම පුළුවන. එහෙත් විශේෂයෙන් සඳහන් කිරීමට තරම් එම වැව විශාල හෝ වැදගත් නොවීය. උහනින් සැතැපුම් 6 ක් පමණ නිරිතදිග ඇති දුනට මහකණ්ඩියවැව හෙවත් කණ්ඩියකට්ටු නමින් ප්‍රකට නටබුන් වැව දීඝවාපි නම් දික්වැව හැටියට හඳුනා ගැනීමට පාකර් මහත්සි ගත්තේය. බ්‍රෝහියර් එය මෙසේ විස්තර කරයි: 'ඌවේ කඳුවල පාවුල උස් බිම්වල මැදි තීරුවක විවර හරස් කොට කෙටි මිටි වැටි දෙකක් බැඳීමෙන් වැව සාද තිබේ. එහි දිග සැතපුම් 6 ක් තරම් බවත් පළල සාමාන්‍යයෙන් සැතපුමකට වඩා වැඩි නොවන බවත් සමෝච්ච රේඛා සිතියමින් තීරණය කළ හැක. ………… කුඹුරු කරා විහිදුණු එහි සුප්‍රකට අතු ඇළවල් සැතපුම් 40 ක් හෝ ඊටත් වඩා, වෙරළ තරම් ඈතට, මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කය පුරා විහිද තිබේ. ……… කෙසේ වුවද, මහකණ්ඩිය වැවේ විශාලත්වය මෙන්ම හැඩයද විවාදයට තුඩු දුන් කරුණක්ව පවතී. නූතන ස්ථාන විස්තර සිතියම්වල මේ වරද අඩුවී තිබේ.,,[21] දීඝවාපි නම් පැරණි වැවක් විශාල කිරීම හෝ ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම ගැන පසු කාලයේ ඉතිහාසයෙහි කිසිවක් සඳහන් නොවේ. මෙම නමින් වූ ස්ථානය සහ දිස්ත්‍රික්කය නොයෙක් වර සඳහන් වෙතත් මෙම නමින් වූ වැවක් ගැන නම් වංස කථා සම්පූර්ණයෙන්ම නිහඬයි.

දිග බැම්මක් ඇති වැවක් දීඝවාපිය හැටියට හඳුනා ගැනීම ප්‍රශ්න කළ හැකි වුවත් මෙම ප්‍රදේශය සියවස් 22 කට පෙර රෝහණ (රුහුණු) රාජ්‍යයේ ආහාර නිපදවූ ඉතා වැදගත් ප්‍රදේශවලින් එකක් වූ බවට ඓතිහාසික වශයෙන් සැකයක් නැත. ක්‍රි. පූ.,2 වැනි සියවසේ අග භාගයේ සිටි එළාර නම් දෙමළ ආක්‍රමණිකයාගේ නැගෙනහිර සීමාව වූයේ මහවැලි ගඟයි. තමාගේ රෝහණ දේශය ආක්‍රමණයෙන් රැක ගැනීම සඳහා කාකවණ්ණතිස්ස මහියංගණයේ සිට මුහුද දක්වා ගඟ ඔස්සේ තොටුපළවල් ගණනාවකම බළ පිරිස් රඳවා ගත්තේය. කාකවණ්ණතිස්ස තමාගේ දෙවැනි පුතා වූ තිස්ස කුමාරයා සේනා වාහන දී 'රට රැක ගැනීමට' දීඝවාපියෙහි නතර කරවූ බව වංසකථා කියයි.[22] මෙය තේරුම් ගැනීම දුෂ්කර ය. ගඟ දිගේ ආරක්ෂා සංවිධාන සලස්වා තිබුණු නිසා පළමුවෙන් එකී ආරක්ෂා සංවිධාන සුණුවිසුණු නොකොට නැගෙනහිර වෙරළ ඔස්සේ පහර දීමට පුළුවන්කමක් නොවීය. තවද, දීඝවාපි දිසාව ගඟබඩ සිට ආක්‍රමණ තර්ජනයට මුහුණ දුන් හමුදවලට උපකාර යැවීමට නොහැකි තරම් ඈත් විය. ගං තීරයේ හමුද කඩවත කවර තැනකින් හෝ කඩාගෙන කාකවණ්ණතිස්සගේ අගනුවර වූ මාගමට (තිස්සමහාරාමයට) වැදිය හැකි ඍජු මාර්ගයෙන් ද එය ඉතා ඈත් විය. එනිසා, තිස්ස කුමාරයාගේ පාලනය යටතේ දීඝවාපි දිසාවේ සිටි හමුදවලට, එළාරගෙන් රෝහණය රැක ගැනීමේ කවර සාමාන්‍ය ආරක්ෂා වැඩ පිළිවෙළක වුවද, කළ හැකි වූයේ සීමා සහිත කාර්යයක් පමණකි. කෙසේ වුවද, කිසිම රජ කෙනකු මේ කාලය වන තෙක් මුළු ලංකාව පුරා ස්වකීය ආධිපත්‍යය තහවුරු කර ගෙන නොසිටි බව සෙල්ලිපි මගින් අපි දනිමු. තමන් රජවරුන් හැටියට තමන්ගේ සෙල්ලිපිවල හඳුන්වා ගත් පාලකයෝ දිවයිනේ නොයෙක් ප්‍රදේශවල සිටියහ. රෝහණයේ ම මැතදී මැඩ පවත්වන ලද කතරගම රජ පෙළපත විය. ලංකාවේ ගිනිකොන දිගත් මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කයේ කොටසකුත් ඔවුන්ගේ අණසකට යටත් වී තිබිණ.[23] එළාරගෙන් නොව අභ්‍යන්තර වූත් නැඟ සිටිය හැක්කා වූත් සතුරන්ගෙන් රෝහණය රැක ගැනීමට තිස්ස කුමාරයා දීඝවාපියේ නැවැත්වූවා වන්නට ද ඉඩ තිබේ.

ක්‍රි. පූ. 161 දී එළාර පහ කොට දුට්ඨගාමිණී අභය (දුටුගැමුණු) රජු විසින් මුළු ලංකාවටම ප්‍රථම වරට එකම සිංහල රාජ්‍යයකු යටතේ එක්සත් කරනු ලැබූ විට (අලුත් රජුගේ මල්ලී වූද ඔටුන්නට හිමිකාරයා වූද) මේ තිස්ස කුමාරයාම 'ගොවිතැන් වැඩ මෙහෙයවීමට' දීඝවාපියේ නවත්වන ලදී. තම වැඩිමහල් සොහොයුරාගේ අවසාන අවුරුද්ද වන තෙක් අවුරුදු 23 ක්ම ඔහු එහි විසුවේය.[24] දීඝවාපි දිසාවේ වැදගත්කම පැවතියේ යුද්ධෝපාය අතින් නොව එවකට තිබුණු ප්‍රධාන ආහාර සම්පාදන ස්ථානයක් වශයෙන් බව මේ පසුකාලීන ප්‍රකාශයෙන් සිතා ගත හැකිය. මේ ප්‍රදේශය මෙන්ම නැගෙනහිර ලංකාවේ විශාලතර කොටස ද පුරා විහිද පැවති තිස්ස කුමාරයාගේ උපරාජ්‍යය එම පළාත්වල පරම්පරාගත කථා මගින් තවමත් සිහිපත් කරනු ලැබේ. ඒ අනුව, පළාතේ ඇති නටබුන්වලින් වැඩි හරියක් තිස්ස කුමාරයාගේ හැටියට සැලකේ. තිස්ස කුමාරයා දීඝවාපියේ වාසය කරද්දී ඔහුගේ පුතුන් දෙදෙනා එම ප්‍රදේශයෙහි වෙන වෙනම විහාර දෙකක් කරවූ බව වංසකථාවල සඳහන් වේ. වැඩිමහලු පුතා වූ ලඤ්ජිතිස්ස කුමරු කුම්භිල හෙවත් ගිරිකුම්භිල විහාරය තැනවීය. බක්කිඇල්ල සමීපයේ ඇති නටබුන් සමූහය මේ විහාරයට අයත් හැටියට එහි මෑතදී සොයා ගත් සෙල්ලිපි අනුව හඳුනාගෙන තිබේ. ථූලථන නම් බාලපුතා කන්දර විහාරය තැනවීය. අලකන්දර සහ ලාකන්දර යන නම් ද ඊටම තිබේ. ලෝකන්දර, ලෝකන්තර සහ ලෝකුත්තර යන විහාරවල නම් පාලි අටුවාවල සඳහන් වෙයි.[25] මේ නම් කන්දර හෙවත් ලාකන්දර යන නම්වලට සමාන වුවද ස්ථානය මේ දක්වා සොයා ගෙන නැත. කාලයෙන් වැසී තිබුණු පැරණි තැන් එකකට වැඩි ගණනක් වර්තමාන ගල්ඔය ජලාශය ඉදි කළ පසු ජලයෙන් යට වූවා වන්නට බැරි නොවේ. (කලින් තිස්ස කුමාරයා නම් වූ) සද්ධාතිස්ස රජ ක්‍රි. පූ. 137 දී සිහසුනට පත්ව **දීඝවාපි චෛත්‍යයත් දීඝවාපි විහාරයත්** කරවීය. මැණික් ඔබ්බා රත්රන් මල්වලින් අලංකාර කරන ලද වැස්මකින් චෛත්‍ය වසන ලදී. සිංහල වංසකථාවල මෙය හඳුන්වා ඇත්තේ දීඝනබ හෙවත් දීඝාණක නමිනි.[26] පුදුමයකට මෙන්, මේ සුප්‍රකට විහාරයේ ප්‍රතිසංස්කරණ හෝ සැරසිලි කිසිවක් ගැන වංසකථාවල වෙනත් කිසිම සඳහනක් නැත. කිත්සිරි රාජසිංහ රජු 18 වැනි සියවසේ මැද දී නව

චෛතිය වෙත පැමිණි බව සඳහන්ව ඇතත් එය පැරණි දීඝවාපි (දීඝනබ) චෛතිය ද යනු පැහැදිලි නැත. **ඉරක්කාමම්** අසළ **වේර අඩි** නම් ස්ථානයෙහි ඇති නටබුන් ගොඩනැගිලි, 1924 දී සංඝයා වහන්සේ එහි නැවත පදිංචි වීමට පෙර, එම පළාතේ ප්‍රකටව තිබුණේ **නබ වෙහෙර** නමිනි. එවක පටන් එය දීඝවාපි චෛතිය යන නමින් මහජනයා අතර ප්‍රකටව තිබේ. එම පිළිගැනීම සමහර විට නිවැරදි වන්නටද පුළුවන.

දිවුලාන වැවෙන් නැගෙනහිර පැත්තේ ඇති **රාජගල** හෙවත් **රාස්සහෙල** නම් විශාල පර්වතයෙහි කටාරම් කෙටූ ගුහා බොහෝ තිබේ. මේවා සිල්වත් භික්ෂූන් වහන්සේලා වැඩ සිටි පැරණි තැන් ය. මේ ගුහාවලින් 20 ක පමණ ක්‍රි. පූ. 2 වන හා 1 වන සියවස්වල අකුරින් ලියන ලද සෙල්ලිපි තිබේ. (දෙවන පිය මහරජ ගමණිතිස යන නමින් පෙනී සිටි) සද්ධාතිස්සගේ පුතුන් දෙදෙනාද බිසෝවරුන්ද විසින් මේ ලෙන්වලින් සමහරක් සංඝයාට පූජා කිරීම පිළිබඳව මේ සෙල්ලිපිවලින් පහක සඳහන්ව තිබේ. එක් පුතෙක් හඳුන්වා ඇත්තේ මහ අය (මහා කුමාරයා) නමිනි. ඔහු වැඩිමහලු පුතා වූ බව ඉන් පෙනේ. ඔහුගේ භාර්යාවන්ගේ නම් බුදදත සහ යහගිනි යනුවෙන් දක්වා තිබේ. අනෙක් පුතා තිශඅය (තිශ කුමාරයා) නමින් හඳුන්වා ඇත. ඔහුගේ භාර්යාවගේ නම ශමිකය.[27] මහ අය පසුකල (ක්‍රි.පූ. 119–110) ලඤ්ජතිස්ස නමින් රජ විය. එහෙත් සද්ධාතිස්සගේ පුතෙකු වූ තිස්ස නම් කුමාරයකු ගැන වංසකථාවල සඳහන් වී නැත. පර්වතයේ නම ධනතිශපවත හැටියට එක් සෙල්ලිපියක කියවිය හැකිය. රෝහණයේ පාලකයා වූ ද සද්ධාතිස්සගේ මුත්තා වූ ද ගෝඨාභය විසින් **දනපබ්බත** නම් විහාරයක් කරවන ලද බව කියා තිබේ.[28]

ලඤ්ජතිස්ස රජු විසින් කරවන ලද කුඤ්ජරහීනක විහාරය හෙවත් කන්දරහීනක විහාරය සමහර විට දීඝවාපි දිසාවේ වන්ට ඇත. පළමුවන සියවසේදී පැවතුණු පාචීනසරක විහාරය දීඝවාපි දිසාවේ නොවී නම් ඉන් බටහිර හෝ වයඹදිග ඊට මායිම්ව වගේ තිබුණි.[29] මේ පැරණි කාලයේ දී දීඝවාපියේ සිට මහාගාම (**තිස්සමහාරාම**) දක්වා දුර යොදුන් 9 ක් (සැතපුම් 70–80 අතර ගණනක්) සේ සලකන ලදී. පැරණි ගමන් මාර්ගය පැහැදිලි ව දක්වා නැත.[30]

ගල්ඔය මිටියාවතේ සෙල්ලිපි සහිත පැරණි තැන් තවත් තිබේ. සෙල්ලිපි අනුව ඒවායේ නටබුන් ක්‍රි. පූ. 2 වන හෝ 1 වන සියවස තරම් පැරණි ය. **දමන** සිට හැතැපුමක් පමණ ඊසාන දෙසට ගිය විට කඳු මුදුනක සෙල්ලිපි සහිත ලෙන් 7 ක් වෙයි. එක් ලෙනක් පූජා කොට ඇත්තේ ප්‍රදේශාධිපතියකුගේ භාර්යාව විසිනි. තවෙකක් ගම් ප්‍රධානියෙකු විසිනි. **වඩිනාගල** නම් ගමින් එහා ඇති **ගනේගමකන්ද** නම් කන්ද මුදුනේ ද එවැනි සෙල්ලිපි සහිත ලෙන් පෙළක් තිබේ. ඒවා පූජා කළවුන් අතර ග්‍රාමශ්‍රේණියද ගම් ප්‍රධානියෙක්ද ගෘහපතියෙක් ද වූහ. **උහන** ඇති අංක 10 දරන ගමේ වැදගත් සෙල්ලිපියක් වෙයි. 'කුබීර භික්ෂුවගේ වනය' යනුවෙන් එය කියැවේ. **අම්පාරේ** ඇති ලෙන් ලිපියක් එම ලෙන පූජා කරන ලද්දේ 'මිනිසුන් දෙළොස් දෙනෙකුගේ කණ්ඩායමක්' විසින් බව කියයි. 53¾ සැතපුම් කණුව ළඟින් රට ඇතුළට වන්නට, **සන්ගමන්කන්ද** නම් තැන වූ විශාල පර්වතයෙහි ගලින් ම නෙළූ පඩි පේළි ද ගරා වැටුණු ථූපයක් ද තිබේ. **පාලමුනේ** අසල **මුල්ලිකුලම්මලේ** ක්‍රි. පූ. කාලයට අයත් ලෙන් ලිපියකුත් ගිරි ලිපි දෙකකුත් වේ.[31]

මුල් සියවස්වලට අයත් සෙල්ලිපි පූජනීය ස්ථානබද්ධ තවත් කීප තැනකද ඇත. **කෝට්ටම්** අසළ **වෙරප්පුදව** නම් තැන ඇති පර්වතයෙහි 2 වැනි සියවසට අයත් ගෙවී ගිය සෙල්ලිපියකුත් 7 වැනි සියවසට අයත් තවත් සෙල්ලිපියකුත් තිබේ.[32] **උහන** සිට සැතපුම් 6 ක් එහා **පොකුණු දෙක** නම් ස්ථානයෙහි 3 වැනි, 4 වැනි සියවස්වල සෙල්ලිපි තුනක් වේ. එයින් එකක් ගල්පඩි කැප්පවීම පිළිබඳව දිසා ප්‍රධානියෙකු (රැටියෙකු) විසින් කරවන ලද්දකි. ඒ එකක වත් විහාරයේ පැරණි නම සඳහන් නොවේ. **කොණ්ඩවට්ටවන්** වැව අසල ද නටබුන් විසිරී තිබේ. ඒවා සමහරවිට පැරණි කාලයේ දී එක් විහාරස්ථානයකට අයත් වූවා හෝ නොවූවා වන්නට ද පුළුවන. මෙහි ඇති පැරණිතම සෙල්ලිපිය ක්‍රි. පූ. සමයට අයත් එකකි. ක්‍රි. ව. මුල් සියවස්වලට අයත් සෙල්ලිපි දෙකක් කාලය අනුව ඊළඟට වැටේ. ඒවා ලියා ඇත්තේ වැව ඉහත්තාවේ ඇති ගල් කුළකය. ඉන් එකක විහාරස්ථානයේ පැරණි නම අහලිඅරබ විහර යනුවෙන් සඳහන් වේ. මෙය වංස කථාවල නො එන්නකි. මීට නුදුරුව අකුරු කෙටූ ගල් ටැඹක් තිබේ. එහි අඩංගු දේ පසුව විස්තර කරනු ඇත.

(සද්ධාතිස්සගේ පුත්‍රයන්ගේ ලෙන් ලිපි හා සම්බන්ධව සඳහන් කරන ලද) **රාජගල** හෙවත් **රාස්සහෙල** මුදුනෙහි වූ විශාල පැරණි විහාරස්ථානයෙහි දෙවැනි මහින්දගේ (777–797) රාජ්‍ය කාලයට අයත් ගිරි ලිපි තුනක් ද තිබේ. මේවා ලංකා ශිලාලිපි සංග්‍රහයෙහි පළ වී ඇත.[33] රෝහණයේ කැරැල්ල මැඩ පැවැත්වීමෙන් පසු, රාජරට්ඨ සහ රෝහණය අතර අනාගත සීමාව **මහවැලි ගඟ** නොව ගාල්හ ගඞ්ගා (**ගල්ඔය**) විය යුතු යයි නියම කරන ලද්දේ දෙවැනි මහින්ද රජු විසිනි. සෙල්ලිපි තුනෙහි සඳහන් වන්නේ අටවැනි සියවසේ දී අරිත්තාරා වෙහෙර නම් වූ සිද්ධස්ථානයට ඉඩකඩම් පිදීමය. ලම්ජනවූ (=ලම්දනවිය) නම් වූ උපකොට්ඨාසයේ පිහිටි එකී විහාරයට ඉඩකඩම් පූජා කරන ලද්දේ (I) රෝහණයේ පාලකයෙකු වූ ඇපාය් දළ්සිව (චූලවංසයේ ආදිපාද දයාසිව)[34] (II) රෝහණයේ බලවතෙක් වූ සෙන් සහ (**III**) ලම්ජනවූ පෙදෙසේ පාලකයා වූ වීරාංකුරා විසිනි. විහාරයට පුදන ලද ඉඩම් පහත සඳහන් ගම්වල පිහිටා තිබුණේය:

(I[ලම්ජන වූ උප කොට්ඨාසයේ කලල්වැලි (**දිවුලාන** අවට පෙදෙස; මෙය **උහන** දක්වා පැතිරෙන්නට බොහෝ ඉඩ තිබේ.)
(II) ගල්හොය් (**ගල්ඔය**) දකුණු ඉවුරේ වූ සොරුයුර්;

(III) සරටවැග උප කොට්ඨාසයේ මහාවැගණ
(IV) ඉළවැල්ල;
(V) මීවන්ගමු; මෙය **අම්බාරෙන්** හැතැප්ම 3 ක් දකුණේ ඇති **මුවන්ගමුව** විය හැකි ය;
(VI) මාළත්ත (මෙය මාලවත්පු නොවේ.)

මාලවත්පු මණ්ඩල හෙවත් මල්වතු මණ්ඩල හෙවත් මල්වතු කුළිය යනු මාලවත්පු ගම අවට වූ ප්‍රාදේශීය උපදිසාව ය. මෙය **අම්පාරේ** සහ **සමන්තුරේ** අතර පිහිටි මල්වත්ත ය. මෙම ග්‍රාමය 7 වැනි සියවසේ මැද දී රෝහණයේ සිද්ධස්ථානයක් වූ අරියාකර විහාරයට පූජා කරන ලදී. මල්වතු මඩුල්ලෙහි උතුරු කුරවිට නම් ගම විය.[35*]

කොණ්ඩවට්ටවන් වැව් ලිපිය ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා පළ කොට තිබේ.[36] 9 වැනි සහ 10 වැනි ශතවර්ෂවලදී ලංකාවේ පැවතුණු සමාජ හා ආර්ථික තත්ත්වය පිළිබඳව එයින් වැටෙන එළිය නිසා, එය ඉතා වැදගත්ය. එහි දිනය IV වැනි දප්පුල රජුගේ 10 වැනි (934) වර්ෂය ලෙස සඳහන් කොට තිබේ. එය මෙතෙර දිගාමඩුල්ලේ (ගල්ඔයෙන් උතුරේ වූ දිගාමඩුල්ලේ) පිහිටි (දූනට, **කොණ්ඩවට්ටවන්** නම් වූ) ඇරගම නම් ගමේ පාලනය පිළිබඳව යම් යම් කටයුතු නියම කරන ව්‍යවස්ථා පනතකි. එම ගමේ ආදයම එවකට භුක්ති වින්දේ සංග්වැ රකුස් නම් දණ්ඩනායක විසිනි. (සංග්වැ යනු ස්ථාන නාමයකි.) ඔහු පසුකල රජුගේ සේනාධිපති (සෙනෙවිරදුන්, පාලි: සේනාපති) විය. තමන්ට ලැබිය යුතු ආදයම එකතු කර ගැනීමේ බලය බදුකරුවන්ට හෝ බදු ගොවීන්ට පැවරීමට විශාල ඉඩම්හිමියන්ට, විශේෂයෙන්ම තමන් සතු ඉඩම්වලින් දුර බැහැර සිටි පෙහොසත් ඉඩම් හිමියන්ට, අවසර දී තිබුණි. පදිංචිකරුවන් හා කෙළින්ම ගනුදෙනු කළ එකී බදුකරුවෝ ඉඩම්හිමියන්ගේ බදු කොටස් වට්ටම් පිට එකතු කළහ. මේ බදු ක්‍රමය පාට්ට නමින් ප්‍රකට විය. පාට්ට යනු දෙමළ වචනයකි. එය තවමත් දකුණු ඉන්දියාවේ භාවිත වෙයි. එහෙත් 16 වැනි සියවසින් පසු එය ලංකාවේ භාවිතයෙන් ඉවත් වී තිබේ.

දීඝවාපි දිසාව අවසාන වරට ඓතිහාසික වැදගත්කමක් ලැබුවේ 1 වන පරාක්‍රමබාහුගේ (1153 – 1186) රාජ්‍ය කාලය තුළදීය. ඒ රජු ස්වකීය ආධිපත්‍යය රෝහණ රාජ්‍යයෙහි පැතිරවීමට කළ වෑයමට තදබල විරෝධය නැගුණු මධ්‍යස්ථානය වූයේ එයයි. පරාක්‍රමබාහු සිංහාසනාරූඪ වීමට පෙර රෝහණයේ පාලකයා වූ මානාභරණ සමඟ දීර්ඝ වූත් බලවත් වූත් නමුත් අන්තිමේදී ජයග්‍රාහක වූ යුද්ධයක් කළේය. එම සටන් සියල්ලම සිදු වූයේ මහවැලි ගඟ සමීපයේ පොළොන්නරුව ප්‍රදේශයේය. මානාභරණ අවසානයේ දී පරාද වී සටන අත් හළ විට ඔහු රෝහණයට පලවා හැරීමට පරාක්‍රමබාහු තමාගේ ජයග්‍රහණය ප්‍රයෝජනයට නොගත්තේය. මානාභරණ මරණ මංචකයේදී තම පවුලේ කුමාරවරුන් ළඟට කැඳවා පරාක්‍රමබාහුට යටත් වන ලෙස ඔවුන්ට නියම කරන ලද බව කියා තිබේ. එහෙත් මේ නියෝගය නොපිළිපදින ලදී. මුළු ලංකාවම ඒකච්ඡත්‍ර කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වූ දළදා වහන්සේ සහ පාත්‍රා ධාතූන් වහන්සේ මානාභරණ භාරයේ වූහ. ඔහුගේ මරණයෙන් පසු එම ධාතු ඔහුගේ මව වූ සුගලා බිසව සතු විය. රජරට පාලකයා වූ ගජබාහුගේ උරුමක්කාරයා හැටියට පරාක්‍රමබාහු පොළොන්නරුවේ දී අභිෂේක මංගල්‍යය පැවැත්වූයේ ධාතූන් නැතිවය. ඔහු රජ වූ අලුත ම ධාතූන් පැහැර ගැනීමේ අදහසින් රෝහණය යටත් කිරීමට පිටත් විය. රෝහණ වැසියෝ ආක්‍රමණයට එරෙහිව සුගලා බිසවගේ නායකත්වය යටතේ තදින් නැගී සිටියහ. ලංකාධිකාරී කිත්ති යටතේ වූ පරාක්‍රමබාහුගේ සේනා (මඩකලපුවෙන් සැතපුම් 8 ක් උතුරින් වූ **එරාවූර්**) එරාහුළු දිසාවෙන් දීඝවාපියට ඇතුල් වී ගිවුලබ (සමහර විට **දිවුලාන**) නම් තැන වූ බලගතු ස්ථානයක් අල්ලාගෙන උද්ධගාම (උහන) කරා ඉදිරියට ගියහ. එහි කඳවුරු බැඳගත් ඔවුහු තුන් මසක් එහි නතර වී ඉඳ ගෙන අවට වූ විරුද්ධවාදී කණ්ඩායම්වලට පහරදීම් කළහ. ඊළඟ අරමුණ වූයේ සුරක්ෂිත කොට තිබුණා වූත් අගල් සහ කටුවැටවල්වලින් ආරක්ෂා කොට තිබුණා වූත් හිහොබු යන තැනයි. මෙයත් කිරින්දගාම නම් වූ ස්ථානයෙහි වූ බලකොටුවකුත් අල්ලා ගන්නා ලදී. ආක්‍රමණික හමුදාව අනතුරුව දීඝවාපිය (වේරඅඩි) අල්ලා ගෙන එහි කඳවුරු බැඳ ගත්හ. මේ අවස්ථාවේ දී මේ හමුදා සියල්ලම සුගලා බිසව ධාතු ගෙනවුත් කඳවුරු බැඳගෙන සිටි ඇතිමෝලේ වෙත පහර දෙන හමුදාවල සහායට **මොනරාගල** පෙදෙසට හරවා යවන ලදහ. පහර දීම සාර්ථක විය: ධාතු අල්ලා ගන්නා ලද නමුත් බිසව පැන ගියාය. එවිට රෝහණයේ භටයෝ **බුත්තල** දිසාවෙහි විශාල වශයෙන් හා ප්‍රබල ලෙසින් එක් රැස් වී එළිපිට කරන පහරදීම් මෙන්ම සැඟවී කරන පහරදීම්ද සෑම තැනම කර ගෙන ගියහ. පරාක්‍රමබාහුගේ හමුදාවලට ඉදිරියෙන් හැර අන් හැම දෙසින්ම පහර එල්ල විය. යුද්ධය පිළිබඳ අවදානම් තත්වය සාකච්ඡා කිරීමට ඔහුගේ යුද්ධ සේනාධිපතිවරු රැස් වූහ. සතුරාගේ උපායවල් ඔවුන් ඔවුන් විස්තර කළේ මෙසේයි: 'අපේ සතුරෝ තමන්ගේ රට හඳුනති. අප ඔවුන් වෙත ළඟා වන විට ඔවුහු හැම අතටම විහිද යති. නැවත ඔවුහු අප යටතට ගත් රටට ඇතුළු වී එය ජය ගැනීමේ අදහසින් මිනිසුන් පෙළති.' ඒ නිසා, තමන් යටත් කර ගන්නා සෑම ප්‍රදේශයකම දක්ෂ නිලධාරීන් සහිත බලවත් ආරක්ෂක හමුදාවක් බැගින් මතුවට නතර කොට එමගින් ඒ ප්‍රදේශය තමන් යටතේ තමා ගැනීමටත් තමන්ගේ ජයග්‍රහණ තහවුරු කර ගැනීමටත් සතුරන් නැවත පැමිණීම හෝ එය අල්ලා ගැනීම වැළැක්වීමටත් ඔවුහු තීරණය කළහ. නැවතද, දීඝවාපි දිසාවෙහි දරුණු කැරලි පැන නැගුණු බව කියා තිබේ. යුද්ධ කටයුතු තවත් විහිදුවා මේ ප්‍රදේශය සම්පූර්ණයෙන්ම යටත් කර ගන්නා තුරු තරමක් පසු බැසීමට මුල් අවස්ථාවේ දී තීරණය කර ගන්නා ලදී. ඒඅනුව, දීඝවාපි දිසාවෙන් බැහැර බටහිරට වූත් පාරවල් බොහෝ ගණනක් එක් වන ස්ථානයක්වූත් **වාලිවාසරගාම** නම් තැනින් පිටත් වූ ලංකාධිකාරී කිත්ති, භූත සහ මඤ්ජු යන තිදෙනා නැගෙනහිරට ගමන් කොට දෙරටු දෙළහක් සහිත බලකොටුවක් වූ සවනවියල දී සටන් කොට වෙරළ ඔස්සේ උතුරු දෙසට හැරී ගෝමයගාම සහ ජග්ගාම (**සකාවම්**) අල්ලා ගෙන (**සකාමම්** සහ **මල්වත්ත** අතර වූ) බලපාසාණ අල්ලා ගත්හ. ඔවුහු මෙහි ශක්තිමත් කොටුවක්

තනා ලංකාපුර කිත්ති යටතේ වූ බළ සෙනඟක් එහි නතර කොට රැකවල් ලැවූහ. ප්‍රධාන හමුදව කණ්ඩායම් ගණනකට බෙදී බටහිරට (එනම්, ඔවුන් දීඝවාපි දිසාවට ඇතුළු වූ පැත්තට විරුද්ධ පැත්තට) ගමන් ගෙන දීඝවාපි දිසාව කොනින් කොනට අල්ලා ගැනීමට පටන් ගත්හ. විවිධ කණ්ඩායම් ජයග්‍රාහක සටන් ගණනක්ම කළහ. ඒවායින් මාලවත්ථුක (**මල්වත්ත**), වඩගාමකපාසාණ (සමහරවිට, **වඩිනාගල**), මුලුත්ත, (**ලාහුගල** සහ **පොතුවිල** අතර **සෙන්ගමුව**) සේනගුත්තාම, බෝලගාම, වානරගාම සහ ගලම්බටයීකගාම යන තැන්වල කරන ලද සටන් විශේෂයෙන්ම වැදගත්ය. දීඝවාපි දිසාව යටත් කර ගැනීම සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසු ඒ ඒ බළ හමුද කණ්ඩායම් බටහිරට ම තවත් ගමන් කොට (දීඝවාපි සිට සැතපුම් 40 ක් හෝ 50 ක් බටහිර වූ) හින්තාලවනගාම නම් ස්ථානයෙහි දී එක්වූහ. හින්තාල වනගාමයට තදින් ම පහර දුන් නමුත් එහි ආරක්ෂාවට සිටියහු ඔවුන්ට හුරු පුරුදු උපක්‍රම මගින් දීඝවාපි දිසාව නැවත අල්ලා ගැනීමට මහන්සි ගැනීමෙන් පරාක්‍රමබාහුගේ හමුදවල පසුභාගය එදෙසට හැරවූහ. **බලපාසාණයෙහි** නතර කරන ලද ආරක්ෂක හමුදව ප්‍රධාන හමුදවෙන් වෙන් වූ කණ්ඩායමකද ආධාර ලැබ මේ අරගලය අලුත් කිරීමේ උත්සාහය ව්‍යර්ථ කළහ. මින් පසු දීඝවාපි දිසාවෙහි තවත් සටන් සිදු නොවූ නමුත් පහළ **ඌව**, **හම්බන්තොට** සහ **මාතර** යන පළාත්වල විරුද්ධවාදිකම් ඇති විය. ඒවා අවසන් වූයේ සුගලා බිසව අල්ලා ගැනීමෙන් පසුව පමණකි. බලයෙන් ඇති කරන ලද සාමය නැවත වරක් නැති කරමින් අවුරුදු පහකට හයකට පසු රෝහණයේ තවත් මහා කැරැල්ලක් පැන නැගුණි. මේ ගැන වංසකථාවල විස්තර නො දක්වේ. මෙය ද යුද්ධ හමුද මගින් මැඩ පවත්වන ලදී. අනතුරුව රෝහණයෙ 1 වැනි පරාක්‍රමබාහුගේ පාලනයට යටත් විය.[37]

(ι) මධ්‍යම සහ උතුරු මඩකලපුව

සිරිමේඝවණ්ණගේ රාජ්‍ය කාලයට වැටෙන 307 වැනි වර්ෂයට අයත් සෙල්ලිපියක් සහිත නටබුන් වගයක් රුගම වැව අසල තිබේ. එම සෙල්ලිපියෙන් කියන්නේ එතැන ඇති පැරණි විහාරය වූ **පියකලුකට** වහිර ඊට අවුරුදු පන්සීයකට පමණ පෙර රෝහණය ආණ්ඩු කළ යටලකතිස මහරජ (යට්ඨාලය තිස්ස) විසින් කරවන ලද බවයි. සෙල්ලිපියේ ඇති අනෙක් නාම මේවායි :— (I)බඩලක; (II) බනවිටිය සහ වූළුන.[58]

බදුල්ල – මඩකලපුව පාරේ 85 වැනි සැතපුම් කනුව ළඟින් සැතපුම් 2 ක් උතුරෙහි වූ **කුසලානකන්ද** විශාල පර්වතයකි. සෙල්ලිපි සහිත ලෙන් ගණනාවක්ද වෙනත් නටබුන් ද මෙහි තිබේ. ක්‍රි. පූ. යුගයට අයත් එක් සෙල්ලිපියක් (දේවානම්පියතිස්සගේ සහෝදරයා වූ ද රෝහණයේ ප්‍රථම පාලකයා වූද උප රාජ **මහානාගගේ**) උපරජ නගගේ මුණුබුරා වූත් රජ අභයගේ පුතා වූත් ගමණිතිස නම් කුමාරයා විසිනි. විය හැකි පරිද්දෙන් ම, රජ අබය යනු වංසකථාවල එන ගෝඨාභය ම නම් යට්ඨාලය තිස්ස සහ ගෝඨාභය සහෝදරවරු ය. එම කාලයට අයත් වෙනත් සෙල්ලිපියක වහනිලය නම් ස්ථානය සඳහන්ව තිබේ. මෙතැනින් සැතපුම් හතරක් බටහිර **කලුඹුපොතනමලේ** ද ලිපි සහිත ලෙන් සමූහයක් වෙයි. එහි ඇති එක් සෙල්ලිපියක් අබය කුමාරයාගේ පුතා වූ නිර්නාමික පාලකයකුගේ රාජ්‍යකාලයේ දින යොද තිබේ. මේ අබය සමහර විට **කුසලානකන්දේ** රජ අබය ම වීමට පුළුවන.[39]

බදුල්ල – මඩකලපුව පාරේ 67 වැනි කනුවෙන් සැතපුම් 6 ක් පමණ වයඹදිග වූ **හෙන්නානේගල** ඇති කෘත්‍රිම කටාරම් සහිත ලෙණ ලංකාවේ ඇති ලොකුම ගල්ලෙණ විය හැකියි. ක්‍රි. පූ. 3 වැනි හා 2 වැනි ශතවර්ෂවල රෝහණයේ කොටසක ආධිපත්‍යය පැවැත් වූ **කතරගම** රජ පෙළපතේ මුල් රජවරුන්ගේ මාළුවාගේ සලකුණ සහිත දිග සෙල්ලිපියක් එහි තිබේ. පහත සඳහන් ස්ථාන නාම ද එහි වෙයි. (I) කසබ නගර; (II) ගිරිතිශගම; (III) කරජිනිතිශගම; (IV) විලගම සහ (V) මලුගම.

නුවරගල නම් මහා පර්වතය **බදුල්ල** – **මඩකලපු** පාරේ 67 වැනි කණුවෙන් සැතපුම් 6 ක් ගිනිකොන පිහිටා තිබේ. එයට නැගීමට තිබෙන පැරණි වූත් ගල් අල්ලන ලද්ද වූත් මාර්ගය කන්ද මුදුනට අනුක්‍රමයෙන් නගින සේ සමෝච්චරේඛා හැකි තරම් ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් තනා ඇත. එය මුදුනේ සද්ධාතිස්ස රජු විසින් කරවන ලද ලෙන් විහාරයක් විය. එම රජුගේ සෙල්ලිපිය එහි ප්‍රධාන ලෙනෙහි තිබේ.[40]

කෝකවාත ජනපදයෙහි හෙවත් කොක්කාදනවවෙහි වූ කෝකවාත නම් ස්ථානයෙහි (275–301) මහසෙන් රජු විසින් මහා විහාරයක් ගොඩනගා වැවක් ද තනවන ලදී. **කොකාගල** වනාහි බදුල්ල – **මඩකලපුව** පාරේ 56 වැනි කණුවෙන් සැතපුම් 2 ක් බටහිරට වන්නට පිහිටි කැපී පෙනෙන උස් කන්දකි. එහෙත් විශාල ආරාමයක නටබුන් කිසිවක් එම ප්‍රදේශයෙහි ඇති බවක් දැන ගන්ට නැත.[41]

බින්තැන්න පත්තුව සහ එරාවූර් පත්තුවේ රුගම වැවෙන් උතුරු දෙස වූ කොටස කඳු සහිත ය. වී ගොවිතැනට සුදුසු විශාල තැනිතලා බිම් එහි නැත. මේ ප්‍රදේශ කවදත් වැඩි වශයෙන් කාලයෙන් වැසී තිබෙන්නට ඇත. මෙහි ජනගහනය ද ඉතා අඩු වී පවතින්ට ඇත. නටබුන් සෙවීම සඳහා මේ ප්‍රදේශ තවම සම්පූර්ණයෙන් ගවේෂණය කොට නැත.

ක්‍රි. පූ. කාලයට අයත් නටබුන් මේ තැන්වල තිබේ :— (I) **බදුල්ල** – මඩකලපුව පාරේ 67 වන කනුවෙන් සැතැපුම් 2½ ක් උතුරේ, **වෙහෙරගල**; (II) **වෙහෙරගල** සිට සැතැපුම් 7 ක් උතුරේ, **ඔමුනගල**; (III) බදුල්ල–**මඩකලපුව** පාරේ 77 වන කනුවෙන් හැතැපුම් 4 ක් වයඹදිග, **නියදගල**.

12 වන ශතවර්ෂයේ ඒරාහුළු දිසාභාගය දළ වශයෙන් වර්තමාන **එරාවූර් පත්තුවට** අනුරූප ය.[42]

(275–301) මහාසේන රජ ගෝකණ්ණ (ත්‍රිකුණාමලය), කලන්ද (2 වන පරිච්ඡේදයේ (අ) යට බලන්න) සහ ඒරකාවිල්ල යන තැන්වල වූ බ්‍රාහ්මණ කෝවිල් කඩා දැමී ය. මේ සියල්ලම තිබුණේ රෝහණයේ නැගෙනහිර වෙරළේ ය. ඔහු ඒ හැම තැනකම විහාර තැනවී ය. ඒරකාවිල්ල යන නාමය **මඩකලපුවෙන්** හැතැප්ම 12 ක් දකුණේ දූනට එරුවිල යන නමෙහි සැඟවී තිබෙන්ට පුළුවන.[43]

බදුල්ල – මඩකලපුව පාරේ 92 වැනි කනුවෙන් සැතැපුම් 1 ක් නිරිතදිග **කුමවෝලියේ** තිබෙන (67–111) වසභගේ ශිලාලේඛනයක් නැගෙනහිර වෙරළ බඩ (පජිනකර) ආණ්ඩු කළ ඇමතිවරයාගේ නම සහ එතැන වූ විහාරයට පූජා කරන ලද කුඹුරුවල නම් සඳහන් කරයි.

බදුල්ල – මඩකලපුව පාරේ 89 වැනි කනුවෙන් හැතැපුම් 3 ක් වයඹදිග **වෙහෙරඋඩමලේ** තිබෙන නටබුන් එතැනම ඇති මහාදුයිකමහානාගගේ සෙල්ලිපියක් අනුව දකපහණක විහර යයි නම් කොට තිබේ. වාරිමාර්ග ඇළක් විහාරයට පූජා කොට තිබේ.

ක්‍රි. පූ. කාලයේ නටබුන් පහත සඳහන් තැන්වල තිබේ: (I) වාකනේරියෙහි සිට සැතැපුම් 5 ක් පමණ බටහිර බර නිරිතට වන්නට තිබෙන, කල්වෙට්ටෙ තවනකලුඩු: (II) පුනානා සිට සැතැපුම් 10 ක් වයඹදිග, කවුඩාගල ; (III) මඩකලපුව – ත්‍රිකුණාමලය පාරේ 44 වැනි කනුව ළඟ කතිරවෙලි.

(ඇ) කොට්ඨීවාල සහ කොට්ඨසාර යන පැරණි දිසා.[45]

කොට්ඨීවාල දිසාව කොට්ටිවාත, කොන්තිවාත සහ කෝටගාම යන නම්වලින් ද රුහුණේ ප්‍රකට විය. ඊට ඇතුළත් වූ ප්‍රදේශය හැටියට පෙනී යන්නේ **මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කයේ බින්තැන්න පත්තුවේ** වයඹ දිග කොටසත් ඊට යාබද ව ඊසාන දිග වූ **මාදුරුඔය** දෙබඩ ප්‍රදේශයත් ය. එහි තිබුණ ඒවා මෙසේයි:

(I) කච්ජකතිත්ථ (**මහගංතොට**) සිට යොදුන් 3 ක් හෙවත් ගව 12 ක් (හැතැපුම් 20 සිට 30 දක්වා) දුර වූ කණ්ඩකවිට්ඨීක. මීට ම මණ්ඩලවිත්තක, කඩවිට සහ ගොඩිගමුව යන නම් විය. සූරනිමල යෝධයා උපන් තැන මෙය යි.[46]

(II) පියන්ගල්ල හෙවත් පියන්ගලු විහාරය. **පුනානයි** සිට සැතැපුම් 8 ක් පමණ දකුණේ වූ නලුගල ඇති කණිට්ඨතිස්සගේ (167 – 186) රාජ්‍ය කාලයට අයත් ශිලා ලේඛනයක එම ස්ථානය නම් කොට ඇත්තේ පියගලක අහලිපවත විහෙර යනුවෙනි. මෙය සමහර විට වංසකථාවල එන පියන්ගල්ල විය හැකියි. එම ශිලාලේඛනයෙහි මේ ස්ථාන නාමද සඳහන් ව තිබේ. (අ) වඩමනකයෙහි වූ අහලවිය; (ආ) අගණක වැව; (ඇ) තොටගමක වැව සහ ඇළ; (ඈ) උපලවිල;[47]

(III) කොට්ඨගාම හෙවත් කෝටනගර. මහවැලි **ගඟෙහි** නැගෙනහිරටත් බටහිරටත් සෑහෙන ප්‍රදේශයක් වසා පැතිරුණු ගිරිවඩුන්නා දනවිය නම් පළාතෙහි වූ යම් යම් ස්ථාන පොළොන්නරුවෙන් සොයා ගනු ලැබූ 10 වැනි ශතවර්ෂයේ ශිලාලේඛනයක සඳහන් වෙයි.[48] මෙම පළාත දිස්ත්‍රික්ක දෙකකට බෙදු තිබුණි. ගඟෙන් බටහිරට වූ දිස්ත්‍රික්කය මහරට් නම් වූ අතර නැගෙනහිර වූ දිස්ත්‍රික්කයේ නම දක්වා නැත. මහරට යන්න වංසකථාවල එන මහාරට්ඨ හා එක සමාන ය. එය ගං ඉවුරේ සිට බටහිර දෙසට කාලවාපි (**කලා වැව**) තෙක් පැතිරිණි. මේ අනුව, ඒ දිස්ත්‍රික්කයට වර්තමාන **හුරුලු පළාත, තමන්කඩුව** සහ **උතුරු මාතලේ** යන බෙදීම්වල කොටස් අයත් විය.[49] මහරට් දිසාවෙහිත් ඊට යාබදව නැගෙනහිර වූ දිසාවෙහිත් මහරකැය සහ කොට්ගම් යන ගම් දෙක එකිනෙකට යාබදව පිහිටා තිබුණි. මහරකැය වූයේ මහරට්හි ය; අනෙක අනෙක් දිසාවේ ය. මහරකැය නිසැක ලෙසින්ම වංස කථාවල එන මහාරුක්ඛ ය. ගඟේ බටහිර ඉවුරේ ඇති වර්තමාන **මාරකේ** හැටියට **කොඩ්රිංටන්** නිවැරදිව මෙය හඳුනා ගෙන තිබේ. කොට්ගම් යනු කොට්ඨගාම ය. මෙය අනුරාධපුරයේ ශ්‍රී මහාබෝධීන් වහන්සේට පූජා කරන ලද ධනවත් ගමක් ලෙසින් විස්තර කොට තිබේ. කෝටනගර යනු ඊට ම වූ අනෙක් නමකි. ගඟබඩ තිබුණු කොටුවක් වූ මෙය දුට්ඨගාමිණී අභය විසින් යටත් කරන ලදී. මහරකැය සහ කොට්ගම් එකිනෙකට යාව පිහිටි ගම් වූ නමුත් වෙනස් දිසාවල වූ නිසා ඒ දෙක අතර ස්වාභාවික බාධකයක් තිබුණු බව පැහැදිලිය. මේ බාධකය වූයේ **මහවැලි ගඟ යි.** මහරකැය (වර්තමාන **මාරකේ**) බටහිර හෙවත් වම් ඉවුරේද කොට්ගම් (වර්තමාන **කොටගං වෙල**) අනෙක් පැත්තේ නැගෙනහිර හෙවත් දකුණු ඉවුරේද විය.[50]

(IV) ධම්මරුචි නිකාය සඳහා (684 – 718) මානවම්ම විසින් සාදවන ලද මහා නෙත්තපාදික ආරාමයට ඔහු විසින්ම පූජා කරන ලද දේවතිස්සගාම. (පුලත්ථිනගරයේ (පොළොන්නරුවේ) වූ මහානෙත්තපාදික විහාරයක් ගැන 1 වැනි සේන ගේ රාජ්‍ය කාලයේ සඳහන් වෙයි. අභයගිරියේ තිබෙන V වැනි කස්සපගේ ශිලාලේඛනයේ මහනෙත්පා නම් වූ ආවාසයක් ගැන සඳහන් ව තිබේ.

මහානෙත්තපාසාද යනු VI වන විජයබාහුගේ රාජ්‍ය කාලයේ ද සඳහන්ව ඇත. මහානෙත්තපාදික, මහනෙත්පා, මහානෙත්තපබ්බත සහ මහානෙත්තපාසාද යන සියල්ලෙන් ම කියැවෙන්නේ පොළොන්නරුවේ වූ එක ම ආගමික ආයතනයකි.[51]

රජරට පාලකයා වූ වික්‍රමබාහු 1113 දී පමණ ආක්‍රමණික වීරදේව අතින් **මන්නාරම** අසල දී පැරදී පොළොන්නරුවට පලා ගොස් තමාගේ වටිනා වස්තූන් රැස් කර ගෙන 'වහාම කොට්ඨසාර කරා පැන ගත්තේය'. පැහැදිලි ලෙසින් ම ඔහු එසේ කළේ ඔහුට රට හැර යාමට සිදු වුව හොත් එසේ කිරීමේ අදහස ඇතිවය. එහි ආක්‍රමණික හමුදවන් රවටා මහා වගුරු කැලෑවකට යවා එහිදී ඔවුන් සමූලඝාතනය කිරීමට ඔහු සමත් විය. 1 වන පරාක්‍රමබාහු සහ II වන ගජබාහු අතර වූ යුද්ධවල දී කොට්ඨසාර දිසාව කැපී පෙනුණි. පොළොන්නරුව පරාක්‍රමබාහුගේ හමුද අතට පත් වූ විට ගජබාහු, 'වහාම පලා ගොස් කොට්ඨසාර කරා පැන ගත්තේය'. මෙයද, පැහැදිලි ලෙසින්ම, අවශ්‍ය වුවහොත් නැව් නැගී බේරී යාමේ අදහසින් කරන ලද බව පෙනේ. ගජබාහු **කන්තලේ දී** මියගිය විට ඔහුගේ දේහය ඔහුගේ ඇමතිවරුන් විසින් කොට්ඨසාර කරා ගෙන යන ලදුව රෝහණයේ මානාභරණට හමුදව සමග පැමිණ රජ රට භාර ගන්නා ලෙස ආරාධනා කරන ලදී. 1 වැනි පරාක්‍රමබාහුගේ (1153–1186) රාජ්‍ය කාලයේදී කොට්ඨසාර දිස්ත්‍රික්කයේ නතර කර සිටි විදේශීය කුලී හමුද අසාර්ථක කැරැල්ලක් ගැසූහ. II වැනි පරාක්‍රමබාහුගේ (1236 – 1271) කාලයේ කොට්ඨසාර සහ නැව්තොටු අවට වූ තවත් දිසා ගණනාවක් දෙමළ ආක්‍රමණිකයන් යටතට පත් විය.[52] කොට්ඨසාර යන්න සිංහල වංස කථාවල දැක්වෙන්නේ කොටසර හෙවත් කොටුසර නමිනි.[53] ඓතිහාසික සාධක මෙන් ම වෙනත් සාධක ද අනුව ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා කොට්ඨසාර යන ස්ථාන නාමය වර්තමාන **කොට්ටියාර්** හැටියට ද කොට්ඨසාර දිසාව දළ වශයෙන් **කොට්ටියාර් පත්තුව** හැටියට ද හඳුනා ගනී. මේවා කොට්ඨසාර දිසාවේ විය :—

(I) අන්තරවිට්ඨික; තාපස භික්ෂූන්ට පුදන ලද ගමකි; වීරදේව නම් ආක්‍රමණිකයා හිරකොට අල්ලා ගෙන මැරූ විශාල වගුරු බිමක් මෙය අසල විය. **මහවැලි ගඟ** සහ **විරුගල් ආරු** අතර වූ කොටසෙහි විශාල වගුරු බිම් ගණනාවක් තිබේ.[54]

(II) තන්නරු; මෙය ගඟ සමීපයේ වෙන්ට ඇත; එහි විහාරාරාමයක් විය.[55]

(III) උද්ධවාපි: මෙය තන්නරුවෙන් උතුරේ ය.[56]

(IV) වාලුකපත්ත; මෙය තන්නරුවෙන් බටහිරටත් සමහරවිට කොට්ඨසාර දිසාවෙන් පිටතට වන්නටත් විය.[57]

(V) කෝහොම්බගාම; බලකොටු සහිත තැනකි.[58]

(VI) අම්බගාම.[59]

(VII) තන්නිතිත්ථ; තොටුපළකි.[60]

III පරිච්ඡේදය

මහියංගණය සහ මුහුද අතර මහවැලි ගඟ

කඳුකරයෙන් පහත් බිමට ඇද හැලෙන මහවැලි ගඟ මහියංගණයෙන් සැතැනුම් 7 ක් පමණ ඉහළ දී උතුරට හැරී පසුව උතුරට බරව ඊසාන දෙසට ගලා ගොස් ත්‍රිකුණාමලයෙන් මුහුදට වැටේ. මේ පහළ කොටස ගඟේ පිටාර තැන්නයි. ගඟ අඩුම වශයෙන් අවුරුද්දකට වරක් වත් උතුරා ගොස් රොන් මඩ තට්ටුවක් තැන්පත් කරයි. එය දැනට දුම්කොළ වගාවට යොදගෙන තිබේ. යක්කුරේ සිට එහාට ඇති විල්ලූ හෙවත් ස්වාභාවික ජලාශවල් පිටාර තැන්නේ පහත් තැන් ගංවතුරෙන් පිරී යාමෙන් ඇති වූ ඒවා ය.

රජරට සහ රුහුණ අතර සීමාව වූ ගංගාව හෙවත් මහා ගංගාව හෙවත් මහාවාලුකා ගංගාව (මහවැලි ගඟ) නම් වූ මේ ගඟේ පහළ කොටස දිගේ ඇති තොටවල් සහ බලකොටු ක්‍රි. පූ. 2 වැනි ශතවර්ෂයේ දී එළාර සමඟ දුට්ඨගාමණී කළ යුද්ධයේ දී ද නැවත 1 වැනි පරාක්‍රමබාහුගේ රාජ්‍ය පද ප්‍රාප්තියට පූර්වයෙන් 12 වැනි ශතවර්ෂයේදී ඇති වූ සිවිල් යුද්ධයේදී ද විස්තර වශයෙන් සඳහන් වෙයි1. මේ තොටවල්, බලකොටු සහ ඒවාට සම්බන්ධ අනෙක් ස්ථාන භූගෝල විද්‍යානුකූලව කිසිම පිළිවෙලකට වසංකථා වල දක්වා නැත. ඒ නිසා ඒයිාවන් ගණනක්ම දළ වශයෙන් වත් කවර ප්‍රදේශවලට අයත් දැයි දැක්විය නොහැකියි. ඒවා මෙසේයි :—

(I) අම්බතිත්ථක; අඹතොට සහ අම්බටුව යනු ද මීට ම නම්. මෙය මහියංගණය ළඟට ගඟ පහළ වූ ඊළඟ බළකොටුව යි. ගඟේ සිට ගිය දිය අගලකින් මෙය ආරක්ෂා කොට තිබිණි. මහියංගණයේ සිට සැතපුම් කීපයක් පහළින් පිහිටා තිබෙන්නට ඇත.[2]

(II) බෙමාරාම; බෙමවාපි, සත්බෙකෝට්ට සහ සත්බැකෝට්ට යනු ද මීට ම නම්.[3]

(III) තලනීගාම; මහියංගණයෙන් හැතැපුම් 5 ක් පමණ උතුරේ තිබෙන වර්තමාන තළන්ගමුව;[4]

(IV) දෝණ හෙවත් දෙණගම;[5]

(V) සරෝගාමතිත්ථ; මෙය මහියංගණයෙන් සැතපුම් 15 ක් පමණ උතුරේ තිබෙන විල්ගමුව හැටියට කොඩ්රිංටන් හඳුනා ගෙන තිබේ; සමීපයේ වාතීයමණ්ඩප නම් ගම විය.;[6]

(VI) අන්තරාසොබ්භ; අතුරබ සහ ඇතුරොබ නමින් ද මෙය ප්‍රකට විය; අන්තරසොබ්භ නම් විහාරයක් ද තිබිණි; – වැනි අග්ගබෝධි (718 – 724) අන්තරාසොබ්භයෙහි දේව විහාරය තැනවීය;[7]

(VII) පූනාගාම;[8]

(VIII) හාලකෝල හෙවත් මහාකෝල;[9]

(IX) සමීරුක්ඛ: වර්තමාන හැඹරව;[10]

(X) මහාරුක්ඛ; වර්තමාන මාරකේ ලෙස කොඩ්රිංටන් හඳුනා ගෙන තිබේ. (// පරිච්ඡෙදයේ (ඇ) යටතේ බලන්න);[19]

(XI) නීලගාම. IC ඉහත සඳහන්) මහාරුක්ඛ වූයේ ගඟේ බටහිර (වම) ඉවුරේ වූ නීලගල්ලකරඨය නීලගිරි අසල ඉන් බැහැර ය. 1 වන උදය (797 – 801) නීලගල්ල විහාරය ඉදි කොට ඇළක් සාද එකී විහාරයට පූජා කළේය. නීලගිරි හෙවත් නීලගල්ල දිසාව ඊට දකුණේ වූ දිසාවලට පහරදීමට රැස්වූ ස්ථානය විය; **ලග්ගල පල්ලෙසිය පත්තුවේ** කඳුකර පෙදෙස් දක්වා එය පැතිර තිබිණි. **කොඩ්රිංටන්ගේ** මතය නම් නීලගල්ලක දිසාව දැනට **පාත දුම්බර උඩිස්පත්තුවට** අනුරූප වන බව යි. නීලගිරි හෙවත් නීලගල්ලක දිසාවෙහි සයබෙත්තක සහ රත්තබෙදුම යන ගම් විය.[12]

(XII) නාලිසොබ්භ. මෙය නාලිකේරවත්ථු, නාලිකනගර සහ පොල්වත්ත යන නම්වලින් ද ප්‍රකට විය. මහියංගණයෙන් සැතපුම් 25 ක් පමණ උතුරේ තිබෙන වර්තමාන පොල්වත්ත මෙය හැටියට කොඩ්රිංටන් විසින් හඳුනා ගන්නා ලදී. II අග්ගබෝධි (604–614) නෙරළු වැව තැනී ය. 1 වන පරාක්‍රම බාහු (1153–1186) නාලිකේරමහාථම්භ වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කළේය. මේ දෙක ම **පොල්වත්තට** සමානයි;[13]

(XIII) අනන්තරභණ්ඩක;[14]

(XIV) කාණතාලවන;[15]

(XV) දීඝාභයගල්ලක. **මහාවූලික මහාතිස්ස** (ක්‍රි.පූ. 77–63) **දීසබාහුහල්ලකසහ** අභයගල්ලක යන විහාර තැනවී ය.[16]

(XVI) යක්ඛසූකර. මෙය **මහගංතොට** සිට සැතපුම් 9 ක් දකුණේ තිබෙන **යක්කුරේ** හැටියට **කොඩ්රිංටන්** විසින් හඳුනා ගෙන තිබේ;[17]

(XVII) විහාරවෙජ්ජසාලා. නමින් ම විහාරයක් බඳ රෝහලක් හැඟේ;[18]

(XVIII) කච්ඡතිත්ථ හෙවත් කච්ඡකතිත්ථ හෙවත් කසාතොට, **ගයිගර්** මෙය වර්තමාන මහගන්තොට හැටියට හඳුනා ගත්තේ ය. කච්ඡතිත්ථ පළමුවෙන් ම සඳහන් කොට ඇත්තේ ක්‍රි. පූ. 5 වෙනි ශතවර්ෂයේ පණ්ඩුකාභයගේ රාජ්‍යෝදයේ දී ය. එය **මිහින්තලේ** සිට යොදුන් 9 ක් (හැතපුම් 70 සිට 85 දක්වා) ඇතින් විය. **මීන්විල** ඇති පළමුවෙනි සියවසේ සෙල්ලිපියක එය හඳුන්වා තිබෙන්නේ **කහගමකතොට** නමිනි (පහත එන අන්තරගඞ්ගාය යටතේ බලන්න). II වැනි දප්පුල (815–831) පංසුකූලිකයන් සඳහා කච්ඡවාල විහාරය කරවී ය. **තුන්ගම් කටුපිටිය තිබුණේ** කසාතොටින් අනුරාධපුරය පැත්තට වන්නට ය;[19]

(XIX) **සේරුවාවිල අස්සමණ්ඩල**, විහාරයේ එක් පැරණි මායිමක් **අස්මඩලාපිටිය** යයි දක්වා තිබේ. එයත් අස්සමණ්ඩල යනුත් එකම නම් එම තොට තිබුණේ පහළ ප්‍රදේශයේ ය. පුරාණයේ දී විල්ගම් විහාර නම් වූ **සේරුවිල විහාරය** සම්බන්ධ කථා ප්‍රවෘත්තිය ධාතුවංසයෙහි එයි;[20]

(XX) සක්ඛරාලය ගඞ්ගා: මෙය ගඟේ ප්‍රධාන අතු ගංගාවක් හෝ ඩෙල්ටාවේ වූ ශාඛාවලින් එකක් විය. මෙය හරහා පාලමක් තනා තිබුණි. සාක්කුන්ද වනය වූයේ මෙහි නැගෙනහිර ඉවුරේ ය;[21]

(XXI) කෝටනගර. මෙය කොට්ඨගාම හෙවත් කොටගම් හා සමාන ය; වර්තමාන කොටගංවෙල යි (පරිච්ඡේදයේ (ඇ) යටතේ බලන්න);[22]

(XXII) වහිට්ඨ. මෙයට ම වසිට්ඨගම, මහාවෙට්ට, වෙඨනුවර සහ වේඨක යන නම් ද විය;[23]

(XXIII) වූල්ලනාග;[24]

(XXIV) බූරුදත්ථලී;[25]

(XXV) නිගුණ්ඩිවාලුකා. මෙය පිළිවෙළින් **මෝලාහිටියේවෙලේගල** සහ **දූවේගල** තිබෙන 1 වන සියවසේ සෙල්ලිපිවල එන නිකවිලි හා නිකුවිලික යන නම් වලට සමානය. 10 වන සියවසේ සෙල්ලිපියක ද නිකවැලි යෙදේ. මේ ස්ථානය පිහිටා තිබිය යුත්තේ ගඟෙන් නැගෙනහිරත් **දිඹුලාගලින්** දකුණේත් ය. මාරකේ සිට හැතපුම් 3 ක් උතුරින් **නිකගොල්ලෑව** නම් අලුත් ගමක් තිබේ;[26]

(XXVI) හාලවහානක හෙවත් හෙත්තාගම;[27]

(XXVII) බානාගාම හෙවත් හා භාණකගාම හෙවත් බාරනබ;[28]

(XXVIII) යාචිතගාම;[29]

(XXIX) හිල්ලපත්තකඛණ්ඩ; 1 වන පරාක්‍රමබාහු මෙ නම් වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කෙළේ ය;[30]

(XXX) ගාමණී හෙවත් ගාමණීගාම හෙවත් ගැමිණිගම. මෙහි එළාරගේ බලකොටුවේ සිටි අණදෙන නිලධාරියාගේ නම ගාමණී විය. සිංහල කුමාරයකු එළාරගෙ පැත්තේ සිටි බවයි හැඟෙන්නේ;[31]

(XXXI) තිත්ථගාම;[32]

(XXXII) කුම්බගාම. කුම්භබාණ සහ කප්පකනගර යන නම් ද විය;[33]

(XXXIII) මාලාගාම; **වස්ගමුව** ප්‍රදේශයේ තිබෙන **මාලගමුව**වැව හැටියට කොඩරිංටන් විසින් හඳුනා ගන්නා ලදී. සද්ධාතිස්ස මාලදෙණිය වැව ඉදිකළේ ය;[34]

(XXXIV) ගෝළබාහ; ගෝළබාගමු සහ ගොළොබාගම මධ්‍යකාලීන සෙල්ලිපිවල ලැබේ;[35]

(XXXV) නන්දිගාම හෙවත් ජින්දගාම; සුභ (60–77) ගංමෝයේ නන්දිගාමක විහාරය තැනවූ බව මහාවංශයේ කියා ඇතත් ටීකාව එය දක්වන්නේ කච්ඡකතිත්ථ (**මහගන්තොට**) සමීපයේ ය;[36]

(XXXVI) හේදිල්ලඛණ්ඩගාම ගඟෙන් බටහිර විය. බිල්ලගාම තොට තිබුණේ එය ඉදිරිපිට ය. හැඹරව අසල ම **දකුණින් බෙලිගම්** ඔය තිබේ;[37]

(XXXVII) බාණුගාම හෙවත් බාණුක;[38]

(XXXVIII) දීපාල;[39]

(XXXIX) මයූරපාසාණ. වඩා ප්‍රකට නොවූ තොටක් සමීපයේ වූ බල කොටුවකි;[40]

(XL) වල්ලිතිත්ථ. ඉහත සඳහන් මයූරපාසාණ සමීපයේ විය;[41]

(XLI) තම්බ හෙවත් තඹුන්න;[42]

(XLII) ජම්බු හෙවත් දඹුන්නරු;[43]

(XLIII) මාගාල්ල; එක ම සිංහල වංසකථාවක සඳහන් ව තිබේ;[44]

(XLIV) උන්නම;[45]

(XLV) සහස්සතිත්ථ; ගයිගර් විසින් පොළොන්නරුවෙන් දකුණේ වූ දස්තොට යයි හඳුනා ගන්නා ලදී. මධ්‍යතන යුගයේදී භික්ෂූන්ගේ උපසම්පද උත්සය පවත්වන ලද්දේ **දස්තොට** අසල දූනට **කාලිංග නුවර** නමින් ප්‍රකට දූවේ ය;[46]

(XLVI) රිහල්තොට;[47]

(XVII) මුණ්ඩවාක;[48]

දෝළපබ්බත හෙවත් දෝළඞගපබ්බත: ක්‍රි. පූ. 5 වන සියවසේ දී පණ්ඩුකාභය විසින් අල්ලා ගන්නා ලද **බළ**කොටුවලින් එකකි. මෙය ගඟබඩ වූ **හැඹරව** සිට සැතැප්ම 10 ක් නැගෙනහිරින් වූ **දෙළගල** නම් විශාල කන්ද හැටියට හඳුනා ගෙන තිබේ.[49]

ධූමරක්ඛපබ්බත හෙවත් උදුම්බරපබ්බත හෙවත් දුම්බරසාලපබ්බත යනු වර්තමාන **දිඹුලාගල** ය. මෙය තමන්කඩුවේ පිහිටි ඉතා ලොකු කන්දයි. පණ්ඩුකාභය ක්‍රි. පූ. 5 වන සියවසේ දී මෙහි අවුරුදු 4 ක් විසූ බව කියා තිබේ. එය පාමුල වූ පොකුණක් තුම්බරියඞගණ නමින් හඳුන්වන ලදී. මෙය නිසැකයෙන් ම **දිඹුලාගල** සහ ගඟ අතර පිහිටි විල්වලින් එකකි. විහාරය සෑදවීම සඳහන් වී නැතත් විහාරය ක්‍රි. පූ. 3 වන සියවසේ අග හරියේ දී හෝ 2 වන සියවසේ මුල් හරියේ දී සාදවන ලද බව කන්දේ බෑවුම්වල වූ ලෙන්වල තිබෙන නොයෙක් සෙල්ලිපිවලින් තහවුරු වේ. විහාරයට අනුරාධපුරයේ සිට **යොදුන්** 9 ක් (හැතපුම් 70 සිට 85 ක්) ද මුහුදේ සිට යොදුන් එකක් (හැතපුම් 7 සිට 9 ක්) ද වූ බවත් අනුරාධපුරයේ ලෝහපාසාදය එතැනට පෙනුණු බවත් ටීකාව කියයි. මුහුදේ සිට හරි කෙළින් නියම දුර හැතපුම් 28 ක් වන අතර අනුරාධපුරයේ සිට පාරෙන් හැතැප්ම 80 කට අඩු වන්නට

පුළුවන. මහානාම (406–428) විහාරයට තවත් ගොඩනැගිලි සාද දී ඒවා ථෙරවාදීන්ට පිදී ය. මුදුන අසල වූ ලෙනක කොටා ඇති, වික්‍රමබාහුගේ (1111 – 1132) බිසව වූ සුන්දරමහාදේවිගේ සෙල්ලිපියක් දුඹුලාගල විහාරය නම් කොට එහි භික්ෂූන් 500 ක් විසූ බව කියයි. හිරුමහලෙණ සහ සඳමහලෙණ නමින් මුදුනේ වූ ලෙන් දෙක අතර අනතුරුදයක අඩිපාර ප්‍රතිසංස්කරණය කරවූ බිසව හිරුමහලෙණ නැවත කාලිංග ලෙණ යයි නම් කළා ය. 1 වන පරාක්‍රමබාහු (1153–1186) ඖදුම්බරගිරි හෙවත් උදුම්බරගිරි හෙවත් ඔදුම්බර (දිඹුලාගල) විහාරයේ කස්සප මහතෙරුන්ගේ උදව්වෙන් ශාසන ශුද්ධියක් කරවීය. නැවත 11 වන පරාක්‍රමබාහු (1236–1271) කාලයේ දී සංඝයා වහන්සේලා අතර විනය යළි ඇති කිරීමට රජුට උදව් වූයේ මේ විහාරයේ මහ තෙර නමකි.[50]

ගඟේ දකුණු ඉවුරට කිට්ටුව ද මහගංතොට සිට හැතපුම් 6 ක් පමණ ඊසාන දෙසට වන්ට ද පිහිටි මුතුගල පැරණි ලෙන් විහාරයක නටබුන් සහ ක්‍රි. පූ. 2 වන සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. 7 වන සියවස දක්වා වූ කාලයට අයත් සෙල්ලිපි තිබේ. සෙල්ලිපිවල සඳහන් තැන් මේවාය :— (I) තොඩිකටන; (II) (ප) නගමක වැව; (III) වළගරින; සහ (IV) විජිරිබුප(ව) තගල වෙහෙර. මුතුගල අසල ගඟෙහි ගල්අලියා නම් වූ ජීවමාන ප්‍රමාණයට ගලෙහි නෙලූ ඇතෙකුගේ රූපයක් වෙයි. මේ මූර්තිය පෙර දී තිබුණේ විහාර භූමියක ය. ගඟේ ගමන් මඟ වෙනස් වීමෙන් විහාර භූමිය හරහා ගලා ගොස් එහි සමහර ගොඩනැගිලි ආදිය එයට යටවී තිබේ.

මුතුගල සිට හැතපුම් 3 ක් පමණ ඊසාන දෙස කුරුණාකල්ලු යන ස්ථානයෙහි තිබෙන ක්‍රි. පූ. 2 වන සියවසේ සෙල්ලිපියක් දිපිකුලික ග්‍රාමශ්‍රෙණිය විසින් පුදන ලද ලෙණක් ගැන කියයි.[51]

වාලච්චේන–මනම්පිටිය පාරේ 41 වන කණුවෙන් හැතපුම් 2 ක් දකුණේ වූ ලුණුවරණියගල තිබෙන ක්‍රි. පූ. සෙල්ලිපියක් එකී ස්ථානයේ පැරණි විහාරයක් තිබුණු බවට දෙස් දෙයි.

අන්තරගංගාය නම් වූ ප්‍රදේශය මහවැලි ගඟ සහ මාදුරු ඔය අතර වූ පළාත හැටියට පරණවිතාන මහතා හඳුනා ගෙන ඇත. මෙය අතරගඟ යයි පැරණි ශිලාලේඛනයක සඳහන් වේ.[52] පහත සඳහන් ඒවා මෙහි විය :—

(1) පේළගාමවිහාරය. කුටකණ්ණතිස්ස (ක්‍රි. පූ. 44–22) විසින් කරවන ලද මෙය එහි ඇති ශිලාලේඛනයකින් පරණවිතාන මහතා හඳුනා ගෙන තිබේ. එහි දක්වෙන්නේ පිලිපවත විහාර යනුවෙනි. පරණවිතාන මතය අනුව දිඹුලාගලින් දකුණේ මෝලාහිටියේවෙලේගල නටබුන් මෙයයි. ක්‍රි. පූ. 1 වන සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. 2 වන සියවස දක්වා වූ කාලයට අයත් සෙල්ලිපි හතරක් මේ ස්ථානයේ තිබේ. මේවායේ සඳහන් ස්ථාන මේවායි :— (I) දපලග(මක) වැව;... (II) ගණ(ම)ටක ඇළ; (III) කතෙලවසක වැව; (IV) අහුරවික; (V) පිඩවික වැව; (VI) නිකවිලි. මේ සඳහා ඉහත බලන්න.[53]

(2) වණ්ණක ඇළ; කුටකණ්ණ තිස්ස (ක්‍රි. පූ. 44–22) විසින් සාදවන ලදී. හොරිවිල අසල කොටවෙහෙරගල තිබෙන මහාදඨිකමහානාග රජුගේ (7–19) සෙල්ලිපියක් එකී ස්ථානය තිස වහර යයි නම් කොට ව(ණ)ක ඇළ සහ අළිගමක ග්‍රාමය ඊට පවරයි.[54]

(3) අම්බදුග්ග හෙවත් දුග්ග වැව, කුටකණ්ණ තිස්ස විසින් කරවන ලදී.[55]

(4) හයෝලුප්පල වැව. සේතුප්පල සහ බහුප්පල යන නම්වලින් ද හඳුන්වන ලද මෙය ද එම රජුගේම කෘතියකි.[56]

(5) (ඉහත කී කච්ඡකතිත්ථ හා සමානාර්ථවත්) කහගමකතොට සහ හුමනඅතගමක තොට; මින්වල තිබෙන භාතිකතිස්සගේ (143–167) සෙල්ලිපියක දක්වා ඇති පරිදි අතරගඟ (අන්තරගඞ්ගා) පදෙසෙහි වූ තොටුපළවල් දෙකකි.

(6) අන්තරාගඞ්ග විහාරය. III වන ජෙට්ඨතිස්ස වුල්ලමාතික ග්‍රාමය පිදූවේ මීට ය.[57]

මහවැලි ගඟේ වම් ඉවුරේ කන්දකාඩු ඉදිරිපිට ම වාගේ පිහිටි වගුරුබිමක් වූ මීන්විල ක්‍රි. පූ. 1 වන සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. 2 වන සියවස දක්වා වූ කාලයට අයත් සෙල්ලිපි හයක් තිබේ. මේ සමීපයේ ම සෝමාවතී චෛත්‍ය නමින් ප්‍රකට නටබුන් ස්ථානය වෙයි. කලින් ම සඳහන් කරන ලද කහගමකතොට සහ හුමනඅතගමකතොට යන දෙපළට අමතරව පහත දක්වන තැන් ද මේ සෙල්ලිපිවල නම් කොට තිබේ. (I) (පු) දජිණියගම ඇළ; (II) රජළි ඇළ; (III) ඇළෙන් දිය සැපයූ කුඹුර වූ රජඅළිපිටිය හෙවත් රජඅළවිටිය; මෙය දැනට මීන්විල නම් වූ වගුරයි; (V) හවිටක කුඹුර. මේ හරියේ දී ඉතා පළල් ගඟ මේ පුරාණ යුගයේ දී තාවකාලිකව ලෑලි සිටුවා හරස් කොට තිබූ බවත් සෑම ගංවතුරකින් පසු එය අලුත් කළ බවත් පෙනේ. මේ පළල් ගඟ හරහා ගල්වලින් හෝ පස්වලින් බැම්මක් බැඳීමට පසුකාලයක දී වත් මහන්සි නො ගන්නා ලදී. සමීපයේ වූ සෝමාවතී චෛත්‍ය භූමියෙහි එම විහාරය සෑදවීම සඳහන් කරන ශිලාලේඛනයක් තිබේ. මහල්ලක නාග (136–143) රජුගේ පුතා වූ

නකල කුමාරයා විසින් පජිණිනකලඅරබවිහර යයි ඊට නම් කර ඇත. එහි තිබෙන පසු කාලයට අයත් කණිට්ඨතිස්සගේ සෙල්ලිපියක් චෛත්‍යය, මණිඅගය චෛතිය යයි නම් කරයි. ඒ නිසා මේ ස්ථානයේ වර්තමාන නමත් ඒ පිළිබඳ ව පවත්නා විශ්වාසයත් සත්‍ය නො වේ.[58]

චිත්තපබ්බත හෙවත් සිත්පව්පර්වතය මහවැලි ගඟින් සීමා වූ එළාරගේ රාජ්‍යයේ නැගෙනහිර දිසාවේ හෝ ඒ අසල විය. ගඟින් හැතැප්ම 3 ක් පමණ නැගෙනහිර **කන්දකාඩු** අසල **තෝනිගල** තිබෙන 2 වන ශතවර්ෂයේ ශිලා ලේඛනයක එකී ස්ථානය චිතනකරක විහර යයි නම් කොට (ස) මරළුතිය වැව ඊට පූජා කිරීම සඳහන් කර තිබේ. මීට පසුව 6 වන සියවසේ සෙල්ලිපියක විහාරය මහචිත්තනකර යයි නම් කර ඇත. චිත්තනකර තිබෙන්නට ඇත්තේ චිත්තපබ්බත, වර්තමාන **තෝනිකල්ලු** සමීපයේ ය.[59]

පාචීනඛණ්ඩරාජි හෙවත් කඩරොද වූයේ චිත්තපබ්බත කිට්ටුව ය. (කඩරොද වූයේ අනුරාධපුරයෙන් දකුණේ බව රාජාවලිය වැරදි ලෙස දක්වා තිබේ.) පාචීනඛණ්ඩරාජි හෙවත් ඛණ්ඩරාජ විහාරය පැරණි කාලයේ පැවති වනගත සෙනසුනක් විය. උපතිස්ස (365–406) මේ විහාරය නැවත කරවී ය. පාචීනඛණ්ඩරාජි යනු ගඟේ වම් ඉවුරේ පොළොන්නරුවෙන් ඊසාන දිග වූ අතුරු දිසාවක් විය.[60]

වසභ (67–111) චාටමංගණ, වැව කරවිය. මෙය මහුණුඇළ නමින්ද හඳුන්වන ලදී. **මනම්පිටිය** සමීපයේ **නොච්චිපොතානේ** තිබෙන 11 වන උදයගේ (887–898) සෙල්ලිපියක වලරක ගෙල්ගමින් දිය සැපයූ මුංගුණුඑළුවගම නම් ගම ගැන සඳහන් වේ. චාටමඩ්ගණ, මහුණු ඇළ, සහ මුංගුණු එළුවගමයන නම් සියල්ල ම **නොච්චිපොතන** සමීපයේ දැනට තිබෙන වැවට වූ නම් ය. ගෙල්ගම යනු මෙහි සිට හැතපුම් 2 ක් පමණ දුරින් වූ වර්තමාන **ගලේගම** ය (බෙල්).[61]

මාරකේ සිට හැතපුම් කීපයක් උතුරේ ගඟේ වම් ඉවුරේ වූ **කුඹුක්කන්දන** තිබෙන සිත්කලු නටබුන් සහිත භූමියෙහි 4 වැන්නේ සිට 7 වැන්න දක්වා වූ සියවස්වලට අයත් ශිලාලේඛන කීපයක් තිබේ. දිසා ප්‍රධානියා (රටිය) විසූ තබරය නම් තැන එහි සඳහන් වේ.

මහවැලි ගඟේ සිට ඇති, දැනට **මීණිපේ** නමින් හඳුන්වන ලබන, මණිමේඛලා ඇළ මුලින් ම සෑදුවේ 1 වන අග්ගබෝධි (517–604) ය. 11 වන සේන (853–887) ද මෙය සෑද වූ බව කියා තිබේ. සමහරවිට ඔහු මෙය ප්‍රතිසංස්කරණය කරවන්ට ඇත. ඇළේ නම අනුව දිසාව ද මණිමේඛලා යයි නම් කරනු ලැබීය. **මීණිපේ** තිබෙන 13 වන සියවසේ ශිලාලිපියක ඇළ හඳුන්වන්නේ මීණිබෙ නමිනි. ඇළ මුලින්ම සෑදුවේ මෛකිත්තා ඇමතියා විසින් බවද I වන පරාක්‍රමබාහුගේ 20 වන අවුරුද්දේ දී (1173 දී) එය කැඩී ගොස් තිබුණු බවද භාම සෙනෙවියා විසින් 1208 දී එය ප්‍රතිසංස්කරණය කරවන ලද බවද ශිලාලිපිය පවසයි. මාස නම් ආක්‍රමණිකයාගේ කාලයේ දී (1214–1235) සිංහල ජනප්‍රධානියෙක් මණිමේඛල දිසාවේ ගඩගාදෝණි කන්ද මුදුනේ බලකොටුවක් තනා ආක්‍රමණිකයන් මෙල්ල කර ගෙන සිටියේ ය. මේ ගඩගාදෝණි යනු **මීණිපේ** සිට හැතපුම් 15 ක් පමණ දකුණේ වූ වර්තමාන **ගංදෙණිය** යි.[62]

මහාසේන (275–301) ගඟේ සිට පබ්බන්ත නම් මහා ඇළ සෑදවීය.[63] ගඟේ පහළ කොටසේ වූ වාරිමාර්ග පද්ධතිය පිළිබඳ විස්තර සඳහා ලංකා ඉතිහාස සහරාවේ 'පොළොන්නරු යුගය' නම් වූ 4 වන කලාපයේ 59 වන පිටුවේ සිට 65 පිටුව දක්වා වූ පිටුවල, 1 වන පරාක්‍රමබාහුගේ වාරිමාර්ග වැඩ' යන ලිපිය බැලිය යුතු ය.

IV පරිච්ඡේදය

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කය

ත්‍රිකුණාමලය ලෝකයේ තිබෙන ඉතා විශාල වූත් ඉතා ආරක්ෂා සහිත වූත් ස්වාභාවික වරායවලින් එකකි. එහෙත් එය ලංකාවේ විශාල වෙළඳ නැව්තොටක් හැටියට වැදගත්කමක් ලබා නැත. ක්‍රි.පූ. 5 වන ශතවර්ෂයේදී පණ්ඩුවාසුදේව ගොඩ බට තැන මහාකන්දර නදියේ මෝයෙහි වූ ගෝකණ්ණතිත්ථ හැටියට දක්වා තිබේ. ඒ නිසා, මහාකන්දර යනු ගංගාව හෙවත් මහා ගංගාව හෙවත් මහාවාලුකා ගංගාව නම් වූ මහවැලි ගඟට තිබුණු තවත් නමකි. පණ්ඩුවාසුදේවගේ බිසව ගොඩ බැස්සේ ගෝණගාමක නම් තැන යයි කියා තිබේ. මෙය වර්තමාන ත්‍රිකුණාමලය වූ ගෝකණ්ණගාම සඳහා යෙදුණු සමාන නමක් හෝ ප්‍රමාද දෝෂයකින් යෙදුණක් විය හැකි ය. මහාසේන (275–301) නැගෙනහිර මුහුදු වෙරළෙහි වූ බ්‍රාහ්මණ ආරාමයක් විනාශ කොට එතැන ගෝකණ්ණ විහාරය තැනවීය. නාග රජෙකු දර්ශනය වූ තැනක් හැටියට ගෝකණ්ණ සමුද්‍රය සඳහන් කොට තිබේ. නැවත, මයුරා පිට සිටි ස්කන්ධ දෙවියන්, ගෝකණ්ණ සමීපයේ ගං ඉවුරේ වාඩි වී සිටි' මානවම්මට පෙනුණු බව කියා ඇත. අග්ගබෝධි (718–724) ගෝකණ්ණක විහාරයෙහි පධාන සරයක් ඉදි කළේ ය. 12 වැනි ශතවර්ෂයේ දී පරාක්‍රමබාහු මහවැලි ගඟ දිගේ රැකවරණ සැලසීම සඳහා තමාගේ හමුද 'සරෝගාමයෙහි (විල්ගමුව) සිට ගෝකණ්ණ (ත්‍රිකුණාමලය) දක්වා' නතර කළේය. 1223 අප්‍රේල් 14 වැනි සිකුරාද දින දරන සංස්කෘත සෙල්ලිපියක චෝඩගංගදේව ගෝකර්ණයෙහි ගොඩබැසීම සටහන් වී තිබේ. 'නිරුත්ති අනුව, ගෝකණ්ණ යන වචනයට සමාන සිංහල වචනය ගෝණ යනුයි. මාඝගෙන් රජ රට බේරා ගැනීමට 11 වැනි පරාක්‍රමබාහු කළ යුද්ධවලදී ගෝණ නැව්තොට හෙවත් දිසාව සඳහන් වෙයි. ගෝණ යනු දෙමළ තිරුකෝණමලය යන්නේ ප්‍රධාන කොටස යි. ඉංගිරිසියට Trincomalee කියා පෙරළා ගෙන ඇත්තේ ද තිරුකෝණමලය යන්න යි. 'තිරු' යනු 'උතුම්' යයිද 'මලය' යනු 'කන්ද' යයි ද අදහස් කරන බැවින් නමින් අදහස් වන්නේ 'කෝණයෙහි උතුම් කන්ද' යනු යි. මෙසේ අන්තිමට ලැබී ඇත්තේ සිංහල 'ගෝණ' යන්න දෙමළ අකුරින් ලිවීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි.[1]

දුටුගාමණී අභයගේ (ක්‍රි. පූ. 161–137) රාජ්‍යකාලයේ දී මහවැලි ගඟෙන් එතෙර (නැගෙනහිර) අනුරාධපුරයේ සිට යොදුන් 7 ක් හෙවත් ගව් 28 ක් (සැතපුම් 50 සිට 65 දක්වා) නැගෙනහිර වූ තම්බපිට්ඨ හෙවත් තඹවිටී නම් ස්ථානයෙහි තිබී තඹ සොයා ගනු ලැබූ බව කියා තිබේ. සමහර විට, තම්බල යනු එකී ස්ථානය විය හැකි යි. එහෙත් එය පලටුපාණේ දී පැරදුණු චෝළ සෙනෙවියා අල්ලා ගනු ලැබූ තම්බවිට්ඨී නම් ස්ථානය නො වේ. තම්බපිට්ඨ සහ තම්බල යන නම් වර්තමාන තම්බලගම යන්නෙහි දක්වේ. තම්බලට ආසන්න ව ඉන් නැගෙනහිර තිසුවූල්ලසගාම විය.[2]

කුච්චවෙලි අසල වූ නාච්චෙරිමලයේ ඇති ක්‍රි. පූ. කාලයේ ලෙන් ලිපියක අබගමිය යන ග්‍රාම නාමය සඳහන්ව තිබේ. මෙහි තිබෙන එම කාලයට ම අයත් තවත් සෙල්ලිපියක් අනුව එහි දීමනාව කැර ඇත්තේ රජෙකුගේ මුණුපුරු වූ ද දරක නම් කුමාරයකුගේ පුත්‍ර වූ ද තැනැත්තෙකු විසිනි.[3]

ක්‍රි. පූ. කාලයේ ශිලාලේඛන ගෝමරන්කඩවල සහ පුල්මූඩේ සමීපයේ කණ්ණිතව්මලේ අසල මෙන්ම මඩකලපු – ත්‍රිකුණාමල පාරේ 50 වැනි කනුව අසල වූ ඉච්චිලම්පත්තේ ද තිබේ.

කුච්චවෙලි සිට සැතපුම් 5 ක් පමණ වයඹදිග වූ නිලපානික්කුන්කුලම්මලේ ඇති 1 වන සියවසේ සෙල්ලිපිවල එකී ස්ථානය කකොලකුවහනක විහෙර යයි නම් කොට හයිගරය වැව ඊව පූජා කොට තිබේ. දළ වශයෙන් වර්තමාන කඩ්ඩුකුලම් පත්තුවට සමාන වූත් කවුඩාපුලු හා කවුඩාවුලු යන නම්වලින් ද ප්‍රකටව තිබුණා වූත් කාකාලය

දිසාව 13 වැනි ශතවර්ෂයේදී දෙමළ ආක්‍රමණිකයන් යටතට පත් විය. මහාසේන (275–301) කවුඩුමාගල්ලු වැව තැනවී ය.

පෙරියකුලම් අසල වූ නාතනාර් කෝවිලේ නටබුන් වෙලගම හෙවත් වෙලගාම හෙවත් **වෙල්ගම් වෙහෙර** නම් වූ පැරණි බෞද්ධ විහාරස්ථානයට අයත් ය. යාබද කඳුගැටයේ තිබෙන හාතිකතිස්සගේ (143–167) සෙල්ලිපියක එකී ස්ථානය නම් කොට ඇත්තේ වෙලගම අබගර විහර යනුවෙනි. 993 සිට 1070 දක්වා වූ චෝළ ජයග්‍රහණ කාලයේදී හින්දු ආක්‍රමණිකයෝ මේ බෞද්ධ විහාරය රැක බලා ගනිමින් විහාරයට ගම්බිම් පුද කොට ගොඩනැගිලි ප්‍රතිසංස්කරණය කොට ස්වකීය රජුගේ නම අනුව රාජරාජපෙරුම්පල්ලි යයි ඊට නම් කළහ. චෝළ පාලනය අවසන් වූ පසු සිංහල බෞද්ධයෝ විහාරය නැවත අයිති කර ගත්හ. දැනට තිබෙන නටබුන්වලින් හින්දු ගෘහනිර්මාණ ශිල්පය පිළිබිඹු වේ. මෙය ලංකාවේ තිබෙන එකම දෙමළ විහාරය යි. නිශ්ශංකමල්ල මේ විහාරයට පැමිණියේ ය.[6]

කිළිවෙඩ්ඩි සිට හැතපුම් 5 ක් පමණ නිරිතදිග **කුල්කුලම්** නම් නටබුන් සහිත ස්ථානය එතැනම තිබෙන 4 වන ශතවර්ෂයේ සෙල්ලිපියක සඳහන් වන්නේ ගරිමහලක මහවහර නමිනි. සෙල්ලිපිය අනුව මේ විහාරය මුලින්ම තනා ඇත්තේ දූටකගමිණි අබ රජ (දුට්ඨගාමණී අභය, ක්‍රි. පූ. 161–137) විසිනි. (I) ගරිමහලක කුබරු සහ (II) දහඩිය යන ස්ථාන නාම ද එහි දැක්වේ. මෙ තැනම තිබෙන 9 වන ශතවර්ෂයේ ශිලාලේඛනයක, උඩගල දගැබ තැනීම සටහන් වී තිබේ.[7]

බුදුන් වහන්සේගෙන් කේශ ධාතු ලබා ගත් වෙළඳුන් දෙදෙනා ඒ ධාතු නිදහන් කොට සෑයක් තැනූ ස්ථානය වශයෙන් ගිරිහඬු විහාරය සඳහන්ව තිබේ. මෙ ප්‍රවෘත්තිය **ත්‍රිකුණාමලයෙන්** හැතපුම් 30 ක් පමණ උතුරේ වූ වශයෙන් ගිරිහඬු විහාරය සඳහන්ව තිබේ. මේ ප්‍රවෘත්තිය ත්‍රිකුණාමලයෙන් හැතපුම්30 ක් පමණ උතුරේ **තිරියාය** අසල වූ නිතුපත්පාණ නම් ස්ථානයේ ඇති 7 වන ශතවර්ෂයේ සංස්කෘත ශිලාලේඛනයක දැක්වේ. මෙහි නටබුන් අතර ක්‍රි. පූ. යුගයේ සෙල්ලිපි සහිත ලෙන් ද අලංකාර වටදගෙයක් ද වෙයි. මේ ස්ථානයේ නම සංස්කෘත සෙල්ලිපියේ දැක්වෙන්නේ ගිරිකණ්ඩක චෛත්‍ය වශයෙනි. වත්තකාලක ගම තිබුණේ ගිරිකණ්ඩ විහාරය අසල ය. වසභ (67–111) නිතුපත්පාණ වැව කරවූ බව කියා තිබේ. මේ නමින් සමීපයේ විශාල බිඳුණු වැවක් ඇතත් වර්තමාන නාමය මෑතදී ඇති වූවක් විය හැකියි. 1 වන විජයබාහු (1055–1110) ගිරිකණ්ඩක විහාරය පිළිසකර කරවී ය.[8]

සංගිල්ල යනු මහවැලි ගඟේ මෝයෙන් වඩා ඈත් නොවූ ගමක් විය.[9]

ගංගාතට හෙවත් ගංගාතළා (වර්තමාන **කන්තලේ**) වැව සාදන ලද්දේ II වන අග්ගබෝධි (604–614) විසිනි. 11 වැනි සහ 12 වැනි ශතවර්ෂවලදී බ්‍රාහ්මණ බලය කන්තලේ තහවුරුව තිබිණ. චෝළ පාලනය පැවති (993–1070) කාලයේ දී මෙහි හින්දු බලය තිබුණු නමුත් විදේශීය පාලනය අවසන් වූ පසු එකී බලය අහෝසි නොවීය. ඊට හේතුව 'චෝළයන්ගෙන් පසුව බලයට ආ සිංහල රජවරුන් බ්‍රාහ්මණයන් නඩත්තු කරමින් උන්ගේ කෝවිල් වලට සැලකිලි දැක්වීම ය. කන්තලේ ශිව කෝවිල විජයරාජ ඊශ්වර යයි හඳුන්වා තිබුණු බැවින් 1 වන විජයබාහු විසින් හෝ, අඩුම ගණනේ, ඔහුගේ අනුග්‍රහයෙන් පිහිටුවන ලද්දක් විය යුතුයි'. 1 වන විජයබාහුගේ (1055–1110) රාජ්‍ය කාලයට අයත් වූ ද බ්‍රාහ්මණයකුගේ දීමනාවක් දක්වන්නාවූද සෙල්ලිපියක මේ ස්ථානය නම් කොට ඇත්තේ කන්තළායි හෙවත් විජයරාජචතුර්වේදී මඞ්ගලම් යනුවෙනි. ගංගාතලා වැවේ බැම්ම රියන් 4300 ක් දිග බව 1 වන පරාක්‍රමබාහුගේ (1153–1186) සෙල්ලිපියක දැක්වේ. 'නිශ්ශංකමල්ල රජ පාර්වතී දන ශාලාව ගංගාතළාවෙහි හෙවත් චතුර්වේද බ්‍රහ්මපුරයෙහි තැනවී ය. වැව සතුන්ගේ අභයභූමියක් හැටියට ඔහු ප්‍රකාශයට පත් කළේය. 13 වන සියවසේ දී ගංතළා දිසාව දෙමළ ආක්‍රමණිකයන් විසින් අල්ලා ගෙන තිබිණි.[10]

පරාක්‍රමබාහුගේ යුද්ධ හමුදව 1164/65 දී බුරුමය බලා පිටත් වූ නැව්තොට **පල්ලවවංකයයි**. මෙය කුච්චවෙලි සිට හැතපුම් 4 ක් උතුරෙන් වූ වර්තමාන **පල්වක්කි** හැටියට කොඩ්රිංටන් හඳුනා ගෙන තිබේ.[11]

පාණ්ඩ්‍ය රාජ්‍යය ආක්‍රමණය කොට ජය ගැනීම නිමිත්තෙන් 1 වන පරාක්‍රමබාහු (115^{3}–1186) පාණ්ඩුවිජයගාම නම් ග්‍රාමය පිහිටුවිය. (එතුමාගේ හමුදව මුලදී බෙහෙවින් ජයග්‍රාහී වූ නමුත් පසුව චෝළයන් විසින් පරදවනු ලැබ සෙනෙවිවරුන් අල්ලා ගෙන ඔවුන්ගේ හිස් ගසා දමන ලදී. සටනේ මේ විස්තරය චූලවංසයේ නො දැක්වේ. එය චෝළ ශිලාලේඛනවල එයි). තම්පලගාමම් අසල **ගල්මැටියාව** වැව බඩ දක්නට ඇති නිශ්ශංකමල්ලගේ (1187–1196) සෙල්ලිපියෙක තමා පාණ්ඩුවිජය වැව එක් දිනක දී කරවූ බව සඳහන් කොට තිබේ. මෙයින් අදහස් වන්නේ ගල්මැටියාව වැව යි. එය මුලින්ම තැනීම නොව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමක් ගැන කියා ඇති බවද පෙනේ. ඊට හේතුව පරාක්‍රමබාහුගේ අලුත් ගමෙහි වැවක් ද සාද තනවන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි බැවිනි.[12]

කොට්ටියාර් පත්තුව සඳහා 11 පරිච්ඡේදයේ (ඇ) කොට්ඨසාර දිස්ත්‍රික්කය බලන්න.

IX වන පරිච්ඡේදය

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කය

ලංකාවේ වයඹදිග වූ මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කය දිවයිනේ ඇති ඉතා ම ශුෂ්ක ප්‍රදේශය යි. ඊසාන දිග මෝසම් සුළඟින් ඊට මද වැස්සක් ලැබෙන අතර හැම අවුරුද්දකම මැයි සිට සැප්තැම්බර දක්වා එහි තද නියං කාලයක් පවතී. දකුණු ඉන්දියාවට ඉතාම කිට්ටු වූ ලංකාවේ කොටස මෙහි වෙරළ යි. ඒ නිසා මේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශය ඉන්දියානු මාබිමට කිට්ටු වීමේ හේතුවෙන් නැව් සහ පිටරට වෙළඳ කටයුතු පිළිබඳ වෙරළ වූවා පමණක් නොව ඒ ඒ කාලයේ ප්‍රබලව සිටි (පාණ්ඩ්‍ය හෝ චෝළ) දකුණු ඉන්දියානු බලවතා මුහුදු තරණය කොට එල්ල කළ විනාශකාරී ආක්‍රමණික ප්‍රහාරයන්ට ගොදුරු වූ වෙරළ ද විය. මේ ප්‍රදේශයෙහි විදේශ වෙළඳාම් දියුණු වීමෙහි ලා ඉන්දියාවට ආසන්න වීමට වඩා වැදගත්කමින් අඩු නොවූ වෙනත් හේතු සාධක ද තිබිණ. පුරාණයේ පටන් සුප්‍රකට වූ ද වයඹදිග වෙරළින් ඔබ්බේ මන්නාරම් දූපත අසලම දකුණෙහි පිහිටියා වූ ද සුප්‍රසිද්ධ මුතු පරවල පොහොසත් බව ඉන් එකකි. සැලකිය යුතු වෙළඳාමක් තිබුණු හක් ද මන්නාරම් දූපතින් උතුරේ සහ දකුණේ මුහුදෙහි සුලබ විය. රට ඇතුළට වන්ට වූ වනාන්තරවල ඇත්තු වූ හ. ඇත්තු ද පෙර පටන් ම පිට රට යැවූ වැදගත් වෙළඳ භාණ්ඩයක් විය.

මේ දිස්ත්‍රික්කය සම්පූර්ණයෙන්ම වාගේ සමතලා ය. මෙය හරහා ගලා බසින ප්‍රධාන ගඟ මල්වතු ඔය වේ. ගඟේ පහළ කොටසේ දී එය අරුවි ආරු නමින් ප්‍රකටය. වැව් නොගැඹුරු ය; පහත් ය. කලපු ගණනාවක් එහි තිබේ. ඒ අවට විශාල නිසරු එළිමහන් බිම් තිබේ.

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ පෞරාණිකත්වය ලංකා ඉතිහාසයේ ආරම්භයෙනුත් එහා වූ දිවයිනේ ප්‍රථම ශිෂ්ටාචාර ජනපද ඇති කළ උතුරු ඉන්දියානුන් හාපුරා කියා පැමිණීම හා සම්බන්ධ වූ ඉතිහාස කථා හා පරම්පරාගත කථා දක්වා විහිදෙයි. විජය සහ ඔහුගේ පිරිස සුප්පාරක (දැනට බොම්බායෙන් උතුරේ වූ සොපාරාහි) සිට ඉන්දියාවේ බටහිර වෙරළ ඔස්සේ පහළට යාත්‍රා කොට ලංකාවේ තම්බපණ්ණියට ගොඩබට බව විජයගේ කථාවේ කියා තිබේ. ඔවුන් බිම වැතිරුණු විට ඔවුන්ගේ අත් පොළොවේ තඹ පැහැයෙන් පැහැගැන්වුණු නිසා ඔවුන් ගොඩ බට තැන මෙන් ම ඔවුන් පසු කල ඒ අසල පිහිටුවා ගත් නගරය ද පසුව මුළු දිවයින ම ද තම්බපණ්ණි යන නාමයෙන් ඔවුහු හැඳින්වූහ. ලංකාවේ ඉතා පැරණිම වංසකථාව වූ දීපවංසය අනුව තම්බපණ්ණි පිහිටියේ 'ගඟේ ඉතා සිත්කලු දකුණු ඉවුරේ' ය. සිංහල වංසකථාවලින් ඉතා පසුව ලියන ලද්ද වූ ද ඉතා අඩුවෙන් ම විශ්වාස කළ හැක්කා වූ ද රාජාවලිය පමණක් ('දකුණ' යන වචනය වරදවා තෝරා ගැනීමෙන්) විජයගේ නැව ගොඩ බිම සොයා රුහුණු අතට ගිය බවත් සුමනකූටය (ශ්‍රීපාදය) දුටු විට නැව වැල්ලට හරවා ගොඩබට බවත් පවසයි. දීපවංසයෙහි සඳහන් වන ගඟ නිසැක වශයෙන් ම කදම්බනදිය (වර්තමාන මල්වතු ඔය හෙවත් අරුවි ආරු) යි. විජයගේ කථාව ලියා ඇති පරිදි ම ඇදහිය නොහැකි එකකි. එහෙත් ඇත්ත වශයෙන්ම තම්බපණ්ණි නම් වූ ස්ථානයක් වූ බවට සාධාරණ සැකයක් ඇති කරන කිසිවක් ඒ කථාවේ නැත. ඉතා පැරණි නැව් තොටුවලින් එකක් හැටියට සහ ඉන්දුආර්ය ආගමිකයන්ගේ ප්‍රථම ජනපදය හැටියට එය විස්තර කොට තිබේ. වංසකථා සංග්‍රහ කරන කාලයේ දී පවා එය පැවතුණු බව සිතීමට හැම අතින් ම ඉඩ තිබේ. එය පිහිටා තිබුණේ දීපවංසය අනුව නම් මෝය අසල මල්වතු ඔයේ දකුණු ඉවුරේ ය. ගඟේ ගලා බසින මාර්ගය වෙනස් වී නැතැයි සිතතොත් එය වර්තමාන ඇරිප්පු සමීපයෙහි තිබෙන්ට ඇත. වෙනත් සාධකවලින් ද මෙය තහවුරු වේ. ඉන්දියාවේ බටහිර වෙරළ ඔස්සේ පහළට යාත්‍රා කරන ගමනකින් දැනට ආදම්ගේ පාලම නමින් ප්‍රකට වැලි කණ්ඩි සහ මාළු අයින් සහිත පෙදෙසින් උතුරෙහි වූ ලංකාවේ තැනකට ගොඩබැසීමට හැකි වීමට තිබිණ. පාම්බන් හෝ මන්නාරම් ඔඩය හරහා යාත්‍රා කිරීම අවදනම් සහිත නිසා මෙය අනතුරුදයක කාර්යයකි. මේ සමුද්‍රසන්ධිය හරහා වඩා

ආරක්ෂා සහිත ලෙස යාත්‍රා කළ හැකි මාර්ගය සොයා ගන්නට ඇත්තේ පසුව ය. ඒ වන විට සමුද්‍රසන්ධිය යාත්‍රිකයන්ට හොඳින් හුරු පුරුදු වී තිබෙන්නට ඇත. විජයගේ බිසව වීම සඳහා ලංකාවට පැමිණි පාණ්ඩ්‍ය කුමරිය මහාතිත්ථයෙහි (මාන්තයිහි) ගොඩබැස තම්බපණ්ණියට ළඟා විය. මෙහි දී ද ආදම්ගේ පාලම මඟ හැර පාණ්ඩ්‍ය වෙරළේ සිට ආදම්ගේ පාලමෙන් උතුරේ වූ ලංකාවේ නැව්තොටකට පැමිණිය හැකි වඩා ආරක්ෂා සහිත එකේළි පාරක් යොද ගන්නා ලදී. විජය තම්බපණ්ණියෙහි 38 අවුරුද්දක් විසුවේ ය. ඔහු අවුරුදු පතා පාණ්ඩ්‍ය රජු වෙත මුතු තෑගි කොට යැවූවේ ය. මේ නිසා තම්බපණ්ණිය පිහිටියේ මුතුපර සමීපයේ බව අපට සිතා ගත හැකියි. තම්බපණ්ණියෙන් පසු අගනුවර වූයේ උපතිස්සගාමය යි. ඉන්පසු රාජකීය නගරය ස්ථිර වශයෙන් ම අනුරාධපුරය විය. තම්බපණ්ණියේ සිට අනුරාධපුරය දක්වා රට ඇතුළට යාම මල්වතු ඔයේ නිම්නය ඔස්සේ විය. තම්බපණ්ණියෙහි නටබුන් තවම සොයා ගෙන නැත. නටබුන් වශයෙන් යමක් ඇතොත් ඒවා මුහුදට නුදුරුව අරිප්පු සමීපයේ තිබිය හැකි යි[1].

තම්බපණ්ණි තරම් ම පැරණි නමුත් ඉක්මනින් ම ඊට වඩා බොහෝ වැදගත් වූ වරාය වූ මහාතිත්ථ, වර්තමාන මාන්තයි විය. මෙය පිහිටියේ මන්නාරම් නගරය ඉදිරිපස මහරටේ ය. පුරාතන සහ මධ්‍යතන කාලවල දී මේ නැව්තොට පෙරදිග සුප්‍රකට විය. සිංහල සාහිත්‍යයෙහි සහ ශිලාලිපිවල එය විවිධ නමින් හඳුන්වා තිබේ. මහවොටි, මහපුටු, මහවුටු, මාවටුතොට, මහපටන, මාතොට යනු ඒවායි. දෙමළෙන් වූයේ මාතෝට්ටම් ය. එය දැන් නියම වශයෙන් පොළවට යට වූ නගරයකි. එහි නෂ්ටාවශේෂ මාන්තයිහි ඇති මහ පස් කන්දෙහි තිබේ. තිරුකේතීශ්වරම් හින්දු කෝවිල තනා ඇත්තේ එය මත ය. අනුරාධපුරය සහ පොළොන්නරුව මෙන් ම මහාතිත්ථය ප්‍රාකාරයකින් වට වී තිබිණ. ලංකාවෙන් පිටරට යැවූ ප්‍රධාන ද්‍රව්‍ය වූ මුතු, මැණික්, කුරුඳු, කුළුබඩු සහ ඇතුන් රටින් පිට වූයේ මේ සුප්‍රකට වරායෙනි. දෙවෙනි ශතවර්ෂයේ දී ලියන ලද ටොලමීගේ ලංකාව පිළිබඳ අසාමාන්‍ය විස්තරයෙහි එය මොදෙටවු (Modouttu) යයි නම් කොට තිබේ. ඉන්දියානු සාගරයේ මුහුදු වෙළඳාමෙහි මධ්‍යස්ථානය මෙන්ම හුවමාරු ස්ථානය ද හැටියට ලංකාව 6 වෙනි ශතවර්ෂයේ දී විශාල වාණිජ වැදගත්කමක් අත්කර ගත්තේය. බටහිරින් පර්සියානු සහ අක්සුමයිට නැව් ද අඩුලිස්හි යාත්‍රිකයෝ ද ඉන්දියානු නැව් ද චීනය සහ අනෙක් ඈත පෙරදිග රටවල යාත්‍රිකයෝ සහ වෙළෙන්දෝ ද මහාතිත්ථ වරායෙහි දී මුණගැසුණහ.[2]

මහාතිත්ථයෙහි හින්දු බලපෑම තදින් පැවති බවට සාධක තිබේ. සිරිමේඝවණ්ණගේ (301-328) කාලයේ දී මහාතිත්ථයේ හින්දු කෝවිලක් වූ බවට දඨාවංසයෙහි දක්වෙන ප්‍රකාශය සහ එහි විසූ ශිව දෙවියන්ට ස්තුති කරමින් ඥානසම්බන්දර් නම් දෙමළ පූජකවරයා තේවාරම් ගී කීම ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා සඳහන් කරයි. 9 වෙනි සහ 10 වෙනි ශතවර්ෂවල ශිලා ලිපිවල බහුල වශයෙන් ලැබෙන "මේ අණ මැකුවහු මහවුටියේ එළු මැරුවා කළ අකුසල් ගත්තාහ" යන වාක්‍යය ගැන ද ඔහු සඳහන් කරයි. මේ සියල්ලෙන්ම පළ වන්නේ මේ ස්ථානය හින්දූනට පූජනීය වූ බව සහ සිංහල බෞද්ධයන් ඊට ගරු කළ බව යි. මහාතිත්ථයෙහි වූ ජනගහණයෙහි විශාල කොටසක් විදේශීය වෙළෙන්දන් වන්නට ඇත. ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනා ඉන්දියානුවන් විය යුතු යි. අබෞද්ධ වූ නේවාසිකයන් සහ තාවකාලික වැසියන් කෙරෙහි හින්දු බලපෑම ඉස්මතු වූයේ එහෙයිනි. වාණිජ සහ වෙළඳ කටයුතු බොහෝ කොට විදේශීන් අතෙහි ම වූ නමුත් ස්ථානයේ පරිපාලනය ගෙන ගිය සිංහල රජුගේ නිලධාරීන් ද ගැන සිංහල ශිලාලිපිවල විස්තර වේ. තීරුබදුවලින් සැහෙන ආදායමක් ලැබෙන්නට ඇත. රජු වෙනුවෙන් බදු අය කර ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් පරිපාලන මණ්ඩලයක් පිහිටුවා තිබුණු බවට සැක නැත. මහාතිත්ථයෙහි සිටි රජුගේ නිලධාරින් මහපුටු ලද්දන්නමින් 9 වන සියවසේ තේවාරම් සෙල් ලිපියේ හඳුන්වා ඇත. 7 වන සියවසේදී රචිත තේවාරම් නම් දෙමළ ශිව ගී අනුව එකල ලංකාවේ මාන්තෝට්ටමේ (මහතිත්ථ) සහ තිරුක්කෝණමලේ (ත්‍රිකුණාමලේ) පමණක් ශිව කෝවිල් දෙකක් විය.

වංසකථාවල ප්‍රධාන වශයෙන් ම මහාතිත්ථ ගැන සඳහන් වන්නේ ආක්‍රමණ සම්බන්ධයෙනි. ආක්‍රමණ හමුද ගොඩබැස්සවීමට මෙන් ම මව්රට සමඟ පණිවුඩ හුවමාරුව පවත්වා ගැනීමට ද ප්‍රධාන කඳවුරු වශයෙන් පාවිච්චි කළ හැකි වනු පිණිස ප්‍රධාන නැව් තොට වූ එය ස්වභාවයෙන් ම අල්ලා ගත යුතු විය. ප්‍රථමයෙන්ම සඳහන්ව ඇත්තේ, කලින් ම කී පරිදි, පොදු විශ්වාසයේ හැටියට ක්‍රි. පූ. 6 වන සියවසේ විජයගේ රාජ්‍යෝදයේ දී පාණ්ඩ්‍ය කුමරිය ගොඩ බැසීමයි. එළාර නම් චෝළ ආක්‍රමණිකයා ක්‍රි. පූ. 2 වන සියවසේ මුල දී හමුද සමඟ ගොඩබටුයේ මහවටුතොටට බව බොහෝ විට නිවැරදි නොවන රාජාවලිය කියයි. එහි දක්වා ඇති හැටියට මහවටුතොට වූයේ මහවැලි ගඟේ මෝයේ යි. එහෙත් ඊට පසු ව එන දෙයක මෙය නිවැරදි ලෙස මහාතිත්ථ යයි එහි දක්වා තිබේ. ක්‍රි. පූ. 161 දී එළාරට උදව් වශයෙන් භල්ලුක සෙනෙවියා යටතේ අතිරේක සොළී හමුද මහාතිත්ථයේ ගොඩබැස අනුරාධපුරය කරා කඩිනමින් ගියහ. එහෙත් ඒ වන විට එළාර සටන් බිමේදී මරා දමා තිබුණු හෙයින් ඔවුන්ගේ පැමිණීම ප්‍රමාද වැඩි විය. ලම්බකණ්ණයන් විසින් සිහසුනින් නෙරපන ලද ඉළනාග (33–43) කේරළයට පැන යාමට නැව් නැංගේ මහා තිත්ථයෙනි. ආපසු ලංකාවට පැමිණ රාජ්‍යය නැවත අත්පත් කර ගැනීමට පෙර ඔහු එහි 3 අවුරුද්දක් විසුවේ ය. 1 වන සහ 11 වන නරසිංහවර්මන් යන පල්ලව රජුන් විසින් සපයන ලද පල්ලව හමුද සමග පල්ලව නැව්වලින් දෙවරක් ම ලංකාව ආක්‍රමණය කළ මානවම්ම නම් සිංහල කුමාරයා මහාතිත්ථයෙහි ගොඩබට බව මහාවංසයෙහි විශේෂයෙන් කියා නැතත් සැබෑ වීමට ඉඩ තිබේ. ලංකාවේ සිංහාසනය අත් කර ගැනීමට ඔහු දැරූ ප්‍රථම ප්‍රයත්නය අනුරාධපුරය අල්ලා ගෙන ජයග්‍රහණය පෙනෙන තෙක් මානයේ වූ විට අත්හැරීමට ඔහුට සිදු විය. ඊට හේතු වූයේ පල්ලව රජු බලවත් සේ රෝගාතුරවීම නිසා එම හමුද මව් රටට ආපසු කැඳවීමයි. එහෙත් දෙවෙනි ප්‍රයත්නය සම්පූර්ණයෙන්ම සාර්ථක වූයෙන් මානවම්ම 684 දී ලංකාවේ රජ විය. 775 පමණේ පටන් පාණ්ඩ්‍ය රාජධානියේ බලය පැතිරෙන්නට විය. v11 වන අග්ගබෝධි (772–777) කාලයේ දී ආක්‍රමණයක්

ගැන බියක් පැවති බව රජුගේ අණපරදි මහින්ද කුමාරයා මහාතිත්ථයෙහි නතර කර තැබීමෙන් පෙනේ. ආක්‍රමණය ඇත්ත වශයෙන් ම 1 වන-ස්නගේ (833–853) රාජ්‍යෝදයේ දී සිදු විය. පාණ්ඩ්‍යයෝ පළමුවෙන් උතුරු පළාත (උත්තර රට්ඨ) විනාශ කළහ. ඔවුන් මහාතිත්ථ සහ අනෙක් නැව් තොටුවල දී ගොඩබසින්නට ඇත. උතුරු පළාතේ වාසය කළ දෙමළු ද ඔවුනට එක් වූහ. මෙ රටින් එකතු වූ හමුදව ආක්‍රමණිකයන්ට සැලකිය යුතු ආධාරයක් වූ බව විශේෂයෙන් ම කියා තිබේ. සිංහල හමුදවට අන්තපරාජයක් අත් විය. රජ අනුරාධපුරය අත්හැර රට මැදට පැන ගියේ ය. අනුරාධපුරය කොල්ල කන ලදී. ඉතා නින්දනීය ගිවිසුමකට පැමිණිමට 1 වන සේනට බල කැරිණ. සිහසුන නැවත ලබා ගැනීම සඳහා සම්පූර්ණ රාජකකුධභාණ්ඩ සහ රාජකීය ධනය පාවා දී ඊට අමතරව විශාල කප්පමක් සහ වන්දියක් ගෙවීමට ඔහුට සිදු විය. 892 වන අවුරුද්දේ දී (ලංකාවෙ 11 වන සේනගෙ 9 වන අවුරුද්දේදී) වරගුණ නම් පාණ්ඩ්‍යකුමාරයා ද ස්වකීය පියා වූ 1 වන සේනගේ කාලයේ දී ලංකාව ආක්‍රමණය කොට යටත් කර ගත රජු වූ) ශ්‍රී මාර ශ්‍රීවල්ලභ විසින් නොසලකනු ලැබ ලංකාවට පැමිණ පාණ්ඩ්‍ය සිංහාසනය අත් කර ගැනීමට සිංහල රජුගේ හමුද ආධාර පැතී ය. මේ අවධියේ දී පල්ලවයන් පාණ්ඩ්‍යයන්ට පහර දෙමින් සිටි නිසා කලින් වූ පරාජයෙන් ඇති වූ නින්දව මකා ගැනීම සහ රාජ ක කුධභාණ්ඩ නැවත ලබා ගැන්ම සඳහා පෙරළා ආක්‍රමණයක යෙදීමට මේ අවස්ථාව සිංහලයන්ගේ වාසියට හිටියේය. ඒ නිසා 11 වන සේන විශාල ප්‍රහාරක හමුදවක් පාණ්ඩ්‍ය රාජ්‍යය ආක්‍රමණය කිරීම සඳහා යෙදවීමට මහාතිත්ථයෙහි රැස් කරවා හමුද නැව් නැංවීම තමාම බලා ගත්තේය. ප්‍රහාරය සම්පූර්ණයෙන්ම සාර්ථක විය. පාණ්ඩ්‍ය හමුදව පරාජයට පත් විය. පාණ්ඩ්‍ය රජ යුද්ධ භූමියෙන් පැන ගිය නමුත් තුවාල ලබා මිය ගියේය. මදුරා නගරය කොල්ල කා සිංහල රාජ කකුධභාණ්ඩ සහ ධනය ආපසු ලබා ගනු ලැබි ය. 11 වන වරගුණ පාණ්ඩ්‍ය රජ හැටියට අභිෂේක කරනු ලැබීය ජයග්‍රාහී සිංහල යුද්ධ හමුදව මහාතිත්ථයට ආපසු පැමිණි විට යුද්ධ හමුදව එතර යැවූ පසු මහාතිත්ථයෙහිම නතර වී සිටි රජතුමා විසින් පිළිගන්නා ලදී. චෝළ බලය මෙවකට දකුණු ඉන්දියාවේ ආධිපත්‍යය පතුරුවමින් තිබිණ. ඔවුහු9 15 දී පාණ්ඩ්‍ය යුද්ධ හමුදවට බරපතල පරාජයක් ගෙන දුන්හ. පාණ්ඩ්‍ය රජ සිංහල රජු (– vවන කස්සප 914–923)වෙත පුද පඬුරු සමඟ හදිසි පණිවුඩ එවා චෝළයින් සමඟ වූ තමාගේ සටනට යුද්ධ හමුද ආධාර ඉල්ලා සිටියේය. මහාතිත්ථයෙන් නැව් නැගී සිංහල යුද්ධ හමුදවක් පාණ්ඩ්‍ය දේශයට ගොඩ බැස්සේය. අනතුරුව ඇති වූ වෙල්ලූර්හි තීරණාත්මක සටනේ දී දීර්ඝ හා තදබල සටනකින් පසු පාණ්ඩ්‍ය සහ සිංහල යුද්ධ හමුද දෙකම චෝළයන් විසින් පරාජයට පත් කරන ලදහ. යුද්ධ හමුදවේ භටයින් අතර ජනපද රෝගයක් පැතිර ගිය නිසා සිංහල රජු තමාගේ යුද්ධ හමුදව ආපසු කැඳවූ බව චූලවංශය කියයි. එහෙත් වෙල්ලූර් පරාජය හමුදව ආපසු කැඳවීමට හේතු වන්ට ඇත. 111 වෙනි උදයගේ (935–938) රාජ්‍යෝදයේ දී රාජසිංහ නම් පාණ්ඩ්‍ය රජතුමාගේ රාජධානිය සොළින්ට හැර දමා නැව් නැඟ මහාතිත්ථයේ ගොඩබැස සිංහල රජුගෙන් රැකවරණ පැතීය. ඔහුට සහාය වශයෙන් ප්‍රහාරක හමුදවක් සංවිධානය කිරීමට දරන ලද ප්‍රයත්නයක් සිංහල වංශවතුන් සහ සෙනෙවියන් විරුද්ධ වූ නිසා අසාර්ථක විය. පාණ්ඩ්‍ය රජ තමාගේ සිංහාසනය සහ රාජ කකුධභාණ්ඩ සිංහල රජු භාරයේ තබා ලංකාවෙන් පිටත් වී කේරළ රාජ්‍යයට ගියේය. 946 දී හෝ 947 දී 1 වන පරාන්තක නම් චෝළ රජ පාණ්ඩ්‍ය රාජාභරණ පාවා දෙන ලෙස 1v වන උදය නම් සිංහල රජුට බල කොට සිටියේ ය. සිංහල රජු ඊට එකඟ නොවූ නිසා ඔහු ලංකාව ආක්‍රමණය කොට සිංහල යුද්ධ හමුදව පැරදවිය. 1v වන උදය පාණ්ඩ්‍ය රාජාභරණ ද රැගෙන රෝහණයට පලා ගොස් රැකවරණ ලැබීය. එහෙත් චෝළ හමුදව ඔහු සොයා යාමට මහන්සි නොගෙන ඉන්දියාවට ගියේ ය.[4]

993 දී 1 වන රාජරාජ නම් මහ සොළී රජ රජ රට අල්ලාගෙන ලංකාවේ උතුරු කොටස තමන් සතු කර ගත්තේය. රටේ පැවතුණු අවුල් තත්වය නිසා මේ ජයග්‍රහණය පහසු විය. රජ රට සොළී අධිරාජ්‍යයේ කොටසක් වූයෙන් චෝළ රජුගේ ප්‍රතිරාජයා පොළොන්නරුව තමාගේ පාලන මධ්‍යස්ථානය කර ගත්තේය. රජ රටට සහ වැදගත් තැන්වලට චෝළ නම් දෙන ලදී. තාළි කුමාරන් නම් චෝළ නිලධාරියෙක් මාතෝට්ටමේ (මහාතිත්ථයෙහි) රාජ රාජේශ්වර නම් කෝවිලක් සාදවා මහාතිත්ථ යනු රාජරාජපුර යයි නැවත නම් කෙළේය. 1027දී 1 වන රාජරාජගෙන් පසු රජ වූ ඔහුගේ පුතා වූ 1 වන රාජේන්ද්‍ර රෝහණය ද යටත් කිරීමෙන් ලංකාව ජය ගැනීම සම්පූර්ණ කෙළේය. රෝහණයෙහි සැඟවී සිටි (v වන මහින්ද නම්) සිංහල රජ සහ එතුමාගේ පවුල් අල්ලාගෙන සිරකරුවන් වශයෙන් චෝළ රටට යවන ලදහ. සියලු රාජාභරණ සහ වස්තුව කොල්ල කන ලදී. 1055/56 දී 1 වන විජයබාහු රෝහණයේ පාලනය විධිමත් ලෙස තමන් වෙත පවරා ගන්නා තෙක් චෝළ පාලනයට එරෙහිව ස්ථිර ලෙස නැගී සිටීමේ සංවිධානයක් රෝහණයේ ඇති නොවීය. යුද්ධය සඳහා කටයුතු සූදනම් කිරීම 1065 වන විට විමුක්ති හමුද මගින් දියුණු තත්ත්වයකට පත් කර තිබුණි. ඉක්මනින් ම රජ රට කැරැල්ලක් පැන නැගිණ. චෝළ රජු එවූ ප්‍රබල හමුදවක් මහාතිත්ථයෙහි ගොඩබැස කැරැල්ල ඉතා කෲර ලෙස මැඩ පැවැත්වීය. ඊළඟ අවුරුද්දේ දී විජයබාහු රජතුමා ලංකාවේ සිටි චෝළ සෙනෙවියා පරදවා මහා ජයක් අත් කර ගෙන, පලා යමින් සිටි චෝළ හමුදව පසුපස එළවා ගෙන ගොස් පොළොන්නරුව ද අල්ලා ගත්තේය. චෝළ රජ ලංකාවේ සිටි තමාගේ ප්‍රතිරාජයාට ආධාර වශයෙන් ප්‍රබල හමුද එවීම ඉක්මන් කළේය. ඒ හමුද මහාතිත්ථයෙහි ගොඩබැස අනුරාධපුරය බලා එමින් සිටිය දී සිංහල හමුදව විසින් නතර කරනු ලැබූ විට ඔවුහු ඊට බලවත් පරාජයක් ගෙන දුන්හ. ලංකාවේ චෝළ පාලනය අවුරුදු 77 ක් පැවතුණු පසු 1070 දී විජයබාහු රජතුමා දෙපැත්තකින් පහර දී අන්තිමේ දී සිංහලයන්ගේ විමුක්තිය සහ නිදහස නැවත ගෙන දුන්නේය. එක් හමුද කණ්ඩායමක් මහාතිත්ථයට ළඟාවනු සඳහා කුරුණෑගල සහ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කය හරහා ඉදිරියට ගිය අතර අනෙක් කණ්ඩායම නැගෙනහිර වෙරළ ඔස්සේ ඉහළට ගමන් කොට චෝළයන්ගේ පාලන මධ්‍යස්ථානය වූ පොළොන්නරුව වටලෑමට රට ඇතුළට හැරුණේ බටහිර කණ්ඩායම මහාතිත්ථය අල්ලා ගත්තේය. මේ නිසා චෝළයන්ට මවරට හා පණිවුඩ හෝ ගමනාගමන පහසුකම් නැති විය; ප්‍රධාන කඳවුර ද නැති විය: පොළොන්නරුවේ සිටි චෝළ හමුදවට බේරී පැන යාමට ද නොහැකි

විය. පොළොන්නරුව වැටුණි. දකුණු ඉන්දියාවෙන් ආධාර නො ලැබිණ. චෝළ හමුදව සමූලඝාතනය කරන ලදී. චෝළයන්ට දඩුවම් ප්‍රහාරයක් වශයෙන් 1 වන විජයබාහු 1085 දී යුද්ධ හමුද කණ්ඩායම් දෙකක් පිටත් කළේය. ඉන් එකක් මහාතිත්ථයට ද අනෙක තවත් උතුරු නැව් තොටකටද විය. එහෙත් හමුදවේ සිටි චෝළ සහ දකුණු ඉන්දියානු වේලක්කාර පිරිස තමන්ගේම රටේ මිනිසුන්ට විරුද්ධ යුද්ධවලට සහභාගි වීමට අකැමැති වූ නිසා කැරලි ගැසූ බැවින් ප්‍රහාරය අත් හැර දැමීමට සිදු විය. 1100/01 දී චෝළ ආක්‍රමණයක තර්ජනයක් වූ බව පෙනේ. 1 වන විජයබාහු තමන්ගේ හමුදව සමග නැව්තොටට (මහාතිත්ථ විය හැකි) ගමන් කොට චෝළයන් ගොඩ බැසීම බලාපොරොත්තුවෙන් එහි කලක් නතර වී සිටියේ ය. එහෙත් පහර දීමක් සිදු නො වී ය.[5]

'යෝධ හටයෙකු ද අරිය දේශයේ අධිපති ද පලන්දීපයේ එකම ස්වාමියා ද', හැටියට විස්තර කොට ඇති වීරදේව 1111/12 පමණේ දී ආක්‍රමණික හමුදවක් සමඟ මහාතිත්ථයට ගොඩබැස්සේ ය. රජ රට පාලකයා වූ වික්‍රමබාහු ඔහු හා සටන් කිරීමට මන්නාර (මන්නාරම) කරා ගිය නමුත් පරාජයට පත් විය. වීරදේව පැරදී පසු බසින සිංහල හමුද පලවා ගෙන පොළොන්නරුවෙනුත් ඔබ්බට ගියේ ය. එහෙත් එහි වගුරු කැලෑවක දී සටනට අසු කර ගන්නා ලද ඔහු පරාජයට පත් කොට මරා දමන ලදී.[6]

1 වන පරාක්‍රමබාහුගේ 16 වන අවුරුද්ද වූ 1169 දී මහාතිත්ථ දිසාව අවට පැන නැඟුණු කැරැල්ලක් යුද්ධ හමුදව යොදවා මඩිනු ලැබීය. කැරැල්ලට හේතු භූත වූ අසහනයට හේතු දැනගන්ට නැත. එම අවුරුද්දේම පරාක්‍රමබාහුගේ හමුදව පාණ්ඩ්‍ය දේශය ආක්‍රමණය කිරීම සඳහා ලංකාපුර සෙනෙවියා යටතේ මහාතිත්ථයෙන් නැව් නැග පැය 24 කින් පාණ්ඩ්‍ය වෙරළට ළඟා වී තලඩිල්ල නම් මාර්ග ස්ථානයෙහි ගොඩබැස්සේය. චෝළ රටට අලුත් ආක්‍රමණයක් කිරීම සඳහා 1 වන පරාක්‍රමබාහු මාතෝට්ටමේ (මහාතිත්ථයේ) සහ ලංකාවේ අනෙක් නැව්තොටුවල නැව් තනවමින් සහ හමුද රැස් කරවමින් සිටි බව චෝළ රාජ්‍යයට ආරංචි වූ බව 1178 අවුරුද්දේ චෝළ සෙල්ලිපියක් පවසයි. මෙය වළක්වනු වස් චෝළ රජ (1 වන පරාක්‍රමබාහුගේ බෑණා කෙනෙකු වූ) ලංකාවේ ශ්‍රී වල්ලභ කුමාරයාගේ නායකත්වයෙන් එවූ ප්‍රහාරක හමුදව ලංකාවට ගොඩ බැස මාතෝට්ටම ඇතුළු ස්ථාන ගණනාවක් අල්ලා ගෙන විනාශයට පත් කොට කොල්ලකා ගත් බොහෝ වස්තුව ද රැගෙන ආපසු චෝළ රාජ්‍යයට ගිය බව ද එහි කියා තිබේ. **නිශ්ශංකමල්ල (1187-1196)** මහපුටුපයෙහි (මහාතිත්ථයෙහි) දනශාලාවක් තැනවී ය. 1188 සහ 1200 අතර කාලයේ දී චෝළයෝ දෙවරක් මාවටුවට (මහාතිත්ථයට) ගොඩබැස්සහ. පලවා හරිනු ලැබීමට පෙර ඔවුහු අනුරාධපුරය දක්වා රට තුළට ගියහ. චන්ද්‍රභානු තමාගේ හමුදව සමඟ දෙවෙනි වරට 1268 දී ලංකාව ආක්‍රමණය කෙළේය. ඔහු මහාතිත්ථයට ගොඩබැස උතුරු කොටස අල්ලා ගත්තේය. ආක්‍රමණිකයෝ සුභගිරියෙහි දී (යාපහුවේ දී) පරාජය කරනු ලැබූහ. 1283 සිට 20 අවුරුද්දක් පමණ කල් ලංකාව පාණ්ඩ්‍ය අධිරාජ්‍යයේ කොටසක් විය. මහාතිත්ථ නැවත වරක් ජයග්‍රාහක ආක්‍රමණිකයන් ගොඩබසින ස්ථානය විය. ඉහත විස්තර කරන ලද ඒවා හැරුණු විට ආක්‍රමණිකයන් මහාතිත්ථයෙහි ගොඩබට තවත් අවස්ථා නිසැක වශයෙන් ම තිබෙන්ට ඇත. ඒවා වංශකථාවල සහ සෙල්ලිපිවල සටහන් නොවී තිබිය හැකිය.[7]

මහාතිත්ථයෙහි වූ විදේශීය වාණිජ ජනාවාසයට අමතර ව එහි සහ ඒ අවටවූ දකුණු ඉන්දියානු ජනකොට්ඨාසය ආක්‍රමණිකයන් එම නැව්තොට තමන්ගේ මූලස්ථානය හැටියට නැවත නැවතත් පාවිච්චි කරනුලැබීම නිසා වරින් වර සැහෙන සංඛ්‍යාවකින් වැඩි විය. 11 වන ශතවර්ෂයේ වූ දීර්ඝ කාලීන චෝළ ජයග්‍රහණ කාලය තුළ දී සහ 13 වන ශතවර්ෂයේ වූ පාණ්ඩ්‍ය ජයග්‍රහණයේ දී මෙය විශේෂයෙන්ම සිද්ධ විය. අභාවප්‍රාප්ත එච්. ඩබ්ලිව්. කොඩ්රිංටන් මෙසේ ලියා තිබේ: ''දකුණු ඉන්දියානුවෝ මහාතිත්ථය හරහා වැළ නොකැඩී අනවරතයෙන් ගලා ආවෝය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අවට ප්‍රදේශය මුළුමනින්ම දෙමළ විය. දැනට දෙමළ වන **යාපනේ** අර්ධද්වීපයේ සහ **නැගෙනහිර පළාතේ** බොහෝ සිංහල ස්ථාන නාම අඩු වැඩි වශයෙන් පැවතුණත් මන්නාරම පිටුපස රටෙහි තත්වය එසේ නො වේ. එහි මේ නාම හුදු දෙමළ ය.''[8]

කෝහාල වැව **වසභ (67–181)** විසින් මහාතිත්ථය සමීපයෙහි කරවන ලදී. මීට ම **කේහාල** සහ **කේහාළ** යන නම ද විය. එය දැනට හඳුනා ගත නොහැකි ය.[9]

පාචීනදීප යනු මහාතිත්ථයෙන් උතුරේ වූ දූපතකි. **සංඝතිස්ස (243247)** රජ ජම්බු (සිං. මාදන්) කෑමට එහි යාමට පුරුදු ව සිටියේය. රජු නිතර පැමිණීමෙන් වෙහෙසට පත් මේ දූපතේ වැසියෝ පලවලට වස දැමූහ. රජ වස සහිත පලයක් කෑමෙන් පසු මිය ගියේය. (නැගෙනහිර දූපත යන) නමින් එය අනෙක් දූපත්වලට වඩා නැගෙනහිරින් පිහිටි බව හැඟේ. එය වර්තමාන **දකුණු ඉරනතිවු** විය හැකි යි.[10]

V වන කස්සපගේ (914–923) ශිලාලිපියක් **මාන්තයි** ගමේ තිබේ. අනුරාධපුරයේ මහාවිහාරයේ බහදූරසෙන් පධානඝරයට ගම් තුනක් පවරා දීම එහි සඳහන් වෙයි. පහත දැක්වෙන මේ ගම් සියල්ලම පිහිටා තිබුණේ උතුරුකරාවේ (උතුරු පළාතේ) කුඩකදවුකාවෙහිය:— (I) පෙපොදතුඩ: (II) කුම්බල්හල :(III) තුම්පොකොණ. මේ ගම් තුනට දෙන ලද පෙරහැර අතර මහපුටු (මහාතිත්ථ) ලද්දන් සහ පහත සඳහන් විහාරවල විසූවන් ඒවාට ඇතුළු නොවිය යුතු බව ද කියා තිබේ:— (I) නාවෙහෙර: උතුරෙහි වූ නාග හෙවත් නාගමහා විහාරයක් ගැන සාහිත්‍යයේ ද සඳහන් වේ;(II) රකවෙහෙර: III වන මොග්ගල්ලාන (614–619) රක්ඛ විහාරයේ ද ගෙයක් කරවීය: **1 වන විජයබාහු (1055–1101)** රක්ඛචෙතියපබ්බ විහාරය ප්‍රතිසංස්කරණය කරවීය. V වන කස්සපගේ තවත් ශිලාලිපියක් මහවොටියෙහි (මහාතිත්ථයෙහි) වූ සමදැතිය නම් තැනක් ගැන ද සෙන්නරුගමට දෙන ලද 'පැරහැර'

ගැන ද සඳහන් කරයි. මේ ශිලාලිපි දෙකෙහි සඳහන් කරන ලද ගම් හතර සහ විහාර දෙක **මහාතිත්ථ සමීපයෙහි** විය.[11]

පැරණි උතුරු පළාතට වර්තමාන **මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කය** ද ඇතුළත් විය. **මේ මුළු උතුරු පළාත** ම **පාලි වංසකථාවල දැක්වුණේ උත්තරරට්ඨ** හෙවත් **උත්තරපස්ස** හෙවත් උත්තරදේශ නමිනි. මධ්‍යතන යුගයේ **සිංහල** ශිලාලිපිවල ආවේ **උතරපස**, **උතුර්පස** සහ **උතුරුකරා** (**උතුරු**වෙරළ) යනුවෙනි. උතුර්පස වල්විටහි පිහිටි ගණගම් නම් ගමක් ගැන IV වන කස්සපගේ (898–914) ශිලාලිපියක සඳහන් වෙයි.

සීගිරි ගීවල එන මහපටන්පු යන්නෙන් **මන්නාරම** දූපත අදහස් කෙරේ. මන්නාර හෙවත් **මණ්ණාරම්** (**නූතන මන්නාරම**) යනු මහාතිත්ථ අසල වූ ගමක් විය. II වන පරාක්‍රමබාහුගේ (1236–1271) රාජ්‍යෝදයේ **දී** දෙමළ ආක්‍රමණිකයෝ මෙහි බලය අල්ලා ගෙන සිටියහ.

මානාමත්ත යනු වැවක සහ දිසාවක නාමය විය. මානාමතු සහ මානවතු යනු ඊට ම යෙදුණු අනෙක් නම් ය. වැව තැනවූයේ **ධාතුසේන** (455–473) යයි කියා තිබේ. **1 වන පරාක්‍රමබාහු (1153–1186)** මහානාමමත්ථක වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කරවීය. දහතුන් වැනි සියවසේදී දෙමළ ආක්‍රමණිකයෝ මෙම දිසාව අත්පත් කර ගත්හ. මානාමත්ත වැව යනු වර්තමාන **යෝධ වැව** විය හැකි යි.

පහණ්ගම කුඹුරු IV වන **මහින්දගේ (956–972)** ශිලාලිපියකින් අනුරාධපුරයේ ඉස්සරසමණ විහාරයට දී තිබේ. පාණගමු හෙවත් පාසාණගම වැව **ධාතුසේන** (455–473) විසින් කරවන ලදී. **I වන පරක්කමබාහු (1153–1186)** විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරවන ලදී. මෙය දැනට **මාන්තයි** කොටයාසයේ **පානන්කාමම්** නමින් දන්නා වැව යි.

මුතු පර ඉදිරිපිට වූ **මන්නාරම්** වෙරළ මුත්තාකර නමින් හඳුන්වන ලදී. පරාක්‍රමබාහුගේ හමුද මෙහි නාවික සටන් දෙකක් කොට **උත්තරරට්ඨ** (උතුරු පළාත) යටත් කර ගත්හ. මේ පෙදෙසේ තමාගේ බලය පවත්වා ගැනීමට පරාක්‍රමබාහු පිලවසු නම් ස්ථානයේ බලකොටුවක් තැනවීය.

මධුපාදපතිත්ථ හෙවත් **මීපාතොට** 13 වන සියවසේ දී දෙමළ ආක්‍රමණිකයන් විසින් අල්ලා ගන්නා ලද ගොඩබසින තැනකි. මේ නම වර්තමාන **ඉල්ලුපකඩවෙ** යන නාමයෙහි රැකී තිබෙන්නට පුළුවන. වයඹ දිග හෝ උතුරු වෙරළේ ද වූ ද පිහිටීම නිශ්චිත නොවූ ද අනෙක් ගොඩබසින තැන් මේවායි: (I) මත්තිකාවාටතිත්ථ; (II) පුලච්චෙරි හෙවත් පූලෛච්චේරි.

මගණ නකර නම් වූ ස්ථානය ගැන 1 වන සියවසේ සිට 3 වන සියවස දක්වා වූ කාලයේ සෙල්ලිපිවල හතර පස් පළක ම සඳහන් වී තිබේ. මෙයත් ටොලමීගේ (මහාතිත්ථ වූ මොදෙට්ටු දකුණු දෙස වූ) මර්ගන යනුත් පසු කාලීන සීගිරි ගීවල එන මගණව සහ **මගුණ්** යනුත් එකක් ම සේ පෙනේ. මගුණ දනව්ව අනුරාධපුරයෙන් බටහිර විය. ටොලමීගේ සිතියමෙන් ද **විල්පත්තුවේ** ඔච්චාපු කල්ලුවේ ඇති **කනිට්ඨතිස්සගේ (107–186)** ශිලාලිපියෙන් ද පැහැදිලි වනුයේ මගණ පිහිටා තිබුණේ බටහිර වෙරළෙහි **මෝදරගම් ආරේ** මෝය සමීපයේ බව ය. **මෝදරගම් ආරේ** මෝය අසල උතුරු ඉවුරේ **මුල්ලිකුලම්හි** තවමත් පැහැදිලි ලෙස පෙනෙන්නා වූ ද මතුපිට වූ නෂ්ටාවශේෂ ඇත්තා වූ ද, පොළොවෙන් වැසී ගිය නගරය පුරාණ මගණ වීමට හැම අතින් ම ඉඩ තිබේ. චූදතක වැව පිහිටා තිබුණේ මගණ නගරයෙහි වෙවළමිතිය යන ගමේ ය. මගුණ අසල මහදූල්ගම නම් ධීවර ගම විය.

පොළොවෙන් වැසී ගිය තුන්වන නගරයක් ද **මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ මන්නාරම්** දූපතේ වැල්ලෙහි **පේසාලේ** සහ **තලේමන්නාරම** හරි මැද වගේ තිබේ. එහි පස්ගොඩැලි සහ මතුපිට වූ නෂ්ටාවශේෂ තිබේ. මේවා වැල්ලේ සිට මදක් ගොඩබිමට පැතිර පවතී. එහෙත් නගරයෙන් කොටසක් මුහුදු බත් වූ බව පෙනේ. මේ පෞරාණික ස්ථානයේ ඉතිහාසය පිළිබඳ කිසිවක් ප්‍රකට නො වේ.

විදත්තල්තිවු සහ **ඉල්ලුපකඩවෙ** අතර පිහිටි **කොම්පුතුක්කි** යන ග්‍රාමයේ වූ මධ්‍යතන විහාරයක් තිබුණු තැන සලකුණු වශයෙන් ගල් කුළුනු කීපයක් වෙයි.

ආකට්ටිමුරිප්පු පාරේ **පෙරියකුංචිකුලමේ** සිට සැතපුම් 6 ක් දුරින් වූ **කෝනිකල්ලු** නමින් ප්‍රකට පර්වතයෙහි 2 වන සියවසේ සෙල්ලිපි දෙකක් තිබේ. හානි පමුණුවා ඇති මේවායින් කුඹුරු සහ මුදල් දීම ගැන ඇති කොටස් කියවිය හැකි ය. මෙය පැරණි විහාරයක් විය.

X පරිච්ඡේදය

යාපනේ දිස්ත්‍රික්කය

යාපනේ දිස්ත්‍රික්කය අර්ධද්වීපයෙන් සහ මාබිමෙන් යුක්ත වෙයි. මේ කොටස් දෙක **ඇලිපන්වපාස්** කලපුවෙන් වෙන් වී තිබේ. අර්ධද්වීපයේ බටහිර වෙරළේ දූපත් ගණනාවක් පිහිටා ඇත. මුළු පළාත ම සමතලා වූ අර්ධ ශුෂ්ක ප්‍රදේශයකි. තරමක වත් ගංගා එකක් වත් නැත. තිබෙන ඒවා ද අවුරුද්ද මුළුල්ලේ ගලා නොබසී. ජලසම්පාදන ව්‍යාපාර අල්පය; සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රමාණයෙන් කුඩා ය. එක ම විශාල වැව **ඉරනයිමඩු** නම්.

නාගදීපය, **යාපනේ** අර්ධද්වීපය, ප්‍රථමයෙන්ම සඳහන් වන්නේ බුදුන් වහන්සේ ලංකාවට වැඩි ගමන් හා සම්බන්ධව ය. මෙහි විසුවෝ නාගයෝ යයි නම් කොට ඇත. මෙහි පාලකයන් වූ රජ පවුල කල්‍යාණියෙහි (**කැලණියේ**) සිටි නාග රජුන් හා ඤාති සම්බන්ධයෙන් බැඳී සිටි බව ද කියා තිබේ. වන්දනමාන කිරීම සඳහා බුදුන් වහන්සේ වැඩ හිඳීමෙන් මෙහි බිමක් පරිශුද්ධ භාවයට පත් කොට රාජායතන (කිරිපළු) රුකක් රෝපණය කරවූ බව ද කියා තිබේ. **භාතිකතිස්ස** (**143–167**) නාගදීපයෙහි කිරිපළු රුක මුල පළුදගේ තැනවීය. පළුදගේ සහ රාජායතන ධාතු විහාරය යනු එකම තැනකි. **II වන අග්ගබෝධි** (**571–604**) රාජායතන ධාතු විහාරයට උණ්ණලෝමසරය මෙන් ම ආමල චෛතියට ඡත්‍රයක් ද පිදුවේ ය.

දේවානම්පියතිස්සගේ තානාපතීන් ක්‍රි. පූ. 247 දී අශෝක නම් මෞර්ය අධිරාජයා වෙත පිටත්ව ගියේත් ආපසු පැමිණියේත් ජම්බුකෝල නැව්තොටිනි. **ගංගා නම් ගඟේ** මුවදෙර වූ තාමලිත්ති (**තාම්ලුක්**) වෙත යාමට දින 11 ක් ද ආපසු ගමනට දින 12 ක් ද ඔවුහු ගත්හ. පාහියන් ද (411–413) ලංකාව බලා පිටත් වූයේ **තාම්ලුක්** තොටිනි: එතුමාගේ ගමනට දින 14 ක් ගත විය. ක්‍රි පූ. 246 දී ශ්‍රී මහා බෝධිය වැඩමවන ලද්දේ **ජම්බුකෝල තොටට** ය. මෙය දැනට **කන්කසන්තුරය** අසල ඇති **සම්බිල්තුරය** හැටියට **කොඩරිංටන්** හඳුනා ගනී. ශ්‍රී මහා බෝධිය ගොඩබිමට ගෙන ඒම බලාපොරොත්තුවෙන් දේවානම්පියතිස්ස රජු නතර වී සිටි ස්ථානය මත සමුද්ද පනසාලා තනවන ලදී. ජම්බුකෝලයේ රජතුමා තැනවූ ජම්බුකෝල විහාරයෙහි බෝධි අංකුරයක් රෝපණය කරනු ලැබීය. සම්පූර්ණ ජම්බුකෝල විහාරය නොවේ නම් එහි වූ එක් ආරාමයක් වාලිකා විහාර නමින් ප්‍රකට විය. **I වන විජයබාහු** (**1055–1110**) ජම්බුකෝල විහාරය පිළිසකර කරවී ය.[2]

දේවානම්පියතිස්ස නාගදීපයේ ජම්බුකෝලයෙහි හෝ ඊට ඉතා කිට්ටු ව තිස්ස මහා විහාරය තැනවීය. කනිට්ඨතිස්ස (167–186) එහි චෛතියඝර හෙවත් වටදගේ පිළිසකර කරවී ය. වෝහාරික තිස්ස (209–231). විහාරය වැඩි දියුණු කළේ ය.[3]

ජම්බුකෝල හෝ ඒ ළඟ ම හෝ ඉන් බැහැර වූ පාචීනාරාම විහාරය ද දේවානම්පියතිස්ස විසින් සාදවන ලදී.[4]

ජේදුරු තුඩුව අසල වල්ලිපුරම්හි තිබී සම්භ වූ රන් තහඩු ලිපියක වසභගේ (67-111) රාජ්‍යෝදයේ දින යොද තිබේ. ඉසිගිරිය ඇමතිවරයා නකදිව (නාගදීප) ආණ්ඩු කරන කාලයේදී පියගුක තිස නමැත්තා බදකර අතනෙහි (වර්තමාන වල්ලිපුරම් විය හැකි යි). විහාරයක් කරවූ බව එහි සටහන් කොට ඇත. පියගුක යනු භික්ෂූන් 12,000 ක් වැඩ සිටි බව කියන පියඞ්ගුදීප හෙවත් පුවඟුදිව යන්නට සමාන ය. මෙය දැනට පුන්ගුඩුතීවු ය.[5]

අභිදිප නම් දූපත තිබුණේ නාගදීපය සමීපයේ ය. පසුව මේ නම කරදීප වශයෙන් වෙනස් කරන ලදී. දැන් එය කයිට්ස් ය.[6]

මංගණ විහාරය උතුරේ විය. එහි භික්ෂූන් 60,000 ක් විසූ බව කියා තිබේ. මේ සංඛ්‍යාව පැහැදිලි වශයෙන් ම නොවිය හැක්කකි. ධාතුසේන. (455–463) මේ විහාරය නැවත කරවී ය. මංගණ විහාරය හා සම්බන්ධ කොට කේලාස හෙවත් කෝලාස විහාරය ද සඳහන් ව තිබේ.[7]

මහල්ලක නාග රජ නාගදීපයෙහි සාලිපබ්බත විහාරය සැදවී ය.[8]

ඌරාතොට (ඩූන් කයිට්ස්) ක්‍රි. පූ. 5 වන සියවසේ පණ්ඩුවාසුදේවගේ රාජ්‍යෝදය තරම් ඈත කාලයේ දී ද රාජාවලියේ සඳහන් කොට තිබේ. කෙසේ වුවද, විශ්වාස කළ හැකි ලෙස ප්‍රථම වරට මේ ගැන සඳහන් වන්නේ II වන මහින්දගේ (956–972) කාලයේ දී සූකරතිත්ථ සහ හූරාතොට යන නම්වලින් ද ප්‍රකට වූ මෙහි නැව් තොටට වල්ලභ ගේ ප්‍රහාරක හමුදවක් ගොඩ බැසීම සම්බන්ධයෙනි. 'වල්ලභ' යනු රාෂ්ට්‍රකූටයේ රජ වූ III වන කෘෂ්ණ විය. ලංකාවේ රජු ද ඇතුළු රජවරුන් කීපදෙනෙකුගෙන් කප්පම් ලබා ගත් බව ඔහු සෙල්ලිපියක කියයි. I වන පරාක්‍රමබාහු (1153–1186) දකුණු ඉන්දියාවට දෙවෙනි ආක්‍රමණයක් එල්ල කිරීම සඳහා ඌරත්තුරේ සහ ලංකාවේ උතුරේ අනෙක් නැව්තොටුවල කටයුතු සූදනම් කළ අයුරු ද සිංහල රජුගේ සැලසුම් ව්‍යර්ථ කිරීමට ගන්නා ලද ඊට විරුද්ධ පියවරවල් ද II වන රාජරාජගේ 8 වන අවුරුද්දට අයත් චෝළ ශිලාලිපියක සඳහන් වේ. 12 වන සියවසේ දී සූකරතිත්ථය ආක්‍රමණිකයන් යටතේ විය.[9]

හල්ලතිත්ථ යනු උතුරේ නැව්තොටකි. දෙබෙරපටන් හෙවත් ඩෙබෙරපටුන් යනු ද තවත් එවැන්නක් විය. මීට ඉහත ඡේදයෙහි සඳහන් වූ චෝළ සෙල්ලිපිය වල්ලිකාමම් (වලිකාමම්) සහ මට්ටිවාල් (මට්ටුවිල්) ආක්‍රමණය සඳහා පරාක්‍රමබාහු කටයුතු සූදනම් කළ ලංකාවේ උතුරේ වූ නැව්තොටු හැටියට දක්වයි.[10]

ධාතුසේන (455–473) ථූපවිට්ඨී සහ ධාතුසේන යන විහාර දෙකක් උතුරේ සැදවී ය.[11]

II වන පරාක්‍රමබාහුගේ (1236–1271) කාලයේ දී දෙමළ ආක්‍රමණිකයෝ වාලිකගාම හෙවත් වැලිගොමු (ඉහත සඳහන්, වර්තමාන වලිකාමම්) අත් කර ගෙන සිටියහ. අවුරුදු කිහිපයකට පසු ආක්‍රමණිකයන් ගොඩබැසීමට පුරුදුව සිටියේ බුද්ධවාලිගාමයෙහි ය. මෙයත් එම ස්ථානයේ ම විය හැකියි. සීගිරි ගීවල ද වැලිගම් සඳහන්ව තිබේ.[12]

යාපනේ අර්ධද්වීපයේ නැව්තොටු පුරාණ කාලයේ දී වෙළඳාම අතින් මහාතිත්ථ (මාන්තයි) තොටට වඩා වැදගත්කමින් අඩු විය. එහෙත් ඒවා දකුණු ඉන්දියානු සහ වෙනත් ආක්‍රමණිකයන් විසින් ගොඩබැසීම සඳහා නිතර පාවිච්චි කරන ලදී. කල්‍යාණවතී ගේ 8 වැනි අවුරුද්දේ දී (1209–1210) විශාල දෙමළ සේනාවක් ලංකාවට ගොඩ බැස මුළු දිවයින පුරා සම්පූර්ණ සමාජ ක්‍රමය හා ආගමික සංවිධාන විනාශ කළ බව මිණිපේ ශිලාලිපිය පවසයි. පාණ්ඩ්‍ය කුමාරයෙක් පාණ්ඩ්‍ය හමුදවක් කැටුව ලංකාව ආක්‍රමණය කොට රට අල්ලා ගෙන 1211 සිට 1214 දක්වා II වැනි පරක්කමපණ්ඩු නමින් පොළොන්නරුවේ සිට රට පාලනය කළේය. ඔහු පහ කරන ලද්දේ මාඝ නම් කාලිංගයා සහ ඔහුගේ කේරළ හමුදව විසිනි. මාඝ අවුරුදු 21 ක් පාලනය ගෙන ගියේ ය. සිංහල ජනතාවට කටුක දුක් විඳින්නට සිදු වූ එක ම මහා අතිදුක්ඛදයක කාලපරිච්ඡේදය වූයේ මෙය යි. වධ දීම, ගාත්‍රා සිඳීම, දේපළ උදුරා ගැනීම සහ හැම විදියේ ම පීඩා සහ කොල්ලකෑම් යන දරුණු ක්‍රෑරකම්වලට සිංහලයෝ භාජන කරන ලදහ. 1245 දී චන්ද්‍රභානු නම් ජාවකයා ලංකාව ආක්‍රමණය කොට යාපනේ අර්ධද්වීපය 18 අවුරුද්දක් තමන් අතේ තබා ගත්තේය. (මොහු තම්බලිංගයේ හෙවත් ලිගෝර්හි ශ්‍රී ධම්මරාජ හැටියට හඳුනා ගෙන ඇත.) අනතුරුව පාණ්ඩ්‍ය ආක්‍රමණ සහ ජයග්‍රහණයක් ද ඊට පසු 1283 සිට 20 අවුරුද්දක් ලංකාවේ පැවති සාගතයක් ද විය. යාපනේ අර්ධද්වීපය දෙමළ වීම මෙයින් සම්පූර්ණ විය. කලින් සිදු වූ ආක්‍රමණ හා ජයග්‍රහණයත්, විශේෂයෙන්ම 993 සිට 1070 දක්වා 77 අවුරුද්දක් පැවති චෝළ පාලනයත් නිසා එහි ජනගහනයෙහි දෙමළ බලය ඉස්මතු වූ නමුත් 1 වන පරාක්‍රමබාහු (1153–1186) නිසැක වශයෙන්ම යාපනේ අර්ධද්වීපය සහ දිස්ත්‍රික්කය සම්පූර්ණයෙන් ම තමාගේ පාලනය යටතේ තබා ගත්තේ ය. එතුමාගේ නයිනතිවු ශිලාලිපිය දෙමළෙන් ලියා තිබේ. 1209 දී පටන් ගෙන 1303 දක්වා වූ ශතවර්ෂයක් තරම් වූ කාලය තුළ දී වරින් වර ඇති වූ දෙමළ ආක්‍රමණ සහ යටත් කර ගැනීම නිසා යාපනේ අර්ධද්වීපයේ සිංහල ආධිපත්‍යය නිත්‍ය වශයෙන් අවසන් විය. දෙමළු එම ප්‍රදේශය අයිති කර ගෙන ඉන්පසු එය තමන් අතේ තබා ගත්හ.[13]

XI පරිච්ඡේදය

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කය

වර්තමාන **වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයට** ඊසානදිග වෙරළබඩ ඇති පැරණි මුලතිවු දිස්ත්‍රික්කය ද ඇතුළත් වෙයි. එය වියළි කලාපීය ප්‍රදේශයකි. ඇතුළට වන්නට වඩා උස් වූ එහි වාරිමාර්ග පහසුකම් හොඳින් සපයා තිබේ. එහෙත් ඒවා විශාල හෝ සම්පූර්ණ නො වේ.

ලංකාවේ ඇති ඉතා පැරණි වූත් විශාල වූත් ලෙන් ආරාමවලින් එකක් වූයේ **පෙරියපුලියන්කුලම්මලේ ය**. මෙය **වවුනියාවෙන්** හැතපුම් 7 ක් පමණ ඊසාන දිග වූ පර්වතයකි. මෙහි සිට සැතපුමක් ඇතුළත **එරුපොතානේ** කුඩා ලෙන් විහාරයක් හැතපුම් දෙකක් ඇතුළත **මහකච්චටකෝඩියේ** (සිංහල : **තිත්තවැල්කඩ**) ලෙන් විහාරයක් ද තිබේ. මේ තුන් පළේම තිබෙන නෂ්ටාවශේෂ පුරාණයේ දී එක් විශාල විහාරස්ථානයක් ව තිබුණා වන්නට ද නොහැකි නොවේ. ශිලාලිපි සහිත ලෙන් 38 ක් **පෙරියපුලියන්කුලමේ** ද 12 ක් **එරුපොතාන** ද 5 ක් **මහකච්චටකෝඩියේ** ද තිබේ. ප්‍රධාන දායිකාව වූයේ නග රජුගේ දූ වූද උති රජුගේ භාර්යාව වූ ද අනුරදි කුමරිය යි. මේ රාජකීයයන් වංසකථාවලින් හඳුනා ගත නොහැක. ඔවුන් ක්‍රි. පූ. 3 වන හා 2 වන සියවස්වල සිටි ප්‍රාදේශීය පාලකයන් වීමට ද පුළුවන. **පෙරියපුලියන්කුලමේ** එක් සෙල්ලිපියක තබකර ගම සඳහන් වී තිබේ.[1]

ක්‍රි. පූ. ලෙන් ලිපි ඇති තවත් තැනක් නම් **නෙඩුන්කේනි** සිට හැතපුම් 4 ක් දකුණේ වූ වෙඩුකුනරිමලේය.[2]

ජේළිවාපිකගාම හෙවත් ජේළිවාපිගාම පිහිටා තිබුණේ අනුරාධපුරයේ සිට යොදුන් 7 ක් (හැතපුම් 55 සිට 65 දක්වා) උතුරේය. දුටුගාමණී අභය (ක්‍රි. පූ. 161–137) කාලයේ දී මෙහි ලෙනක තිබී මැණික් සම්බ වූ බව කියා තිබේ. මේ වැව වර්තමාන **වවුනික්කුලම** යයි පාකර් කියා ඇතත් මෙතරම් විශාල වැවක් මේ පැරණි යුගයේදී සාදන ලදැයි සිතීමට නොහැකියි.[3]

බල්ලාටනාග (ක්‍රි. පූ. 110–103) කුරුන්දවාසෝක විහාරය තැනවීය. කුරුන්දචූල්ලක නම් පිරිවෙණක් ද විය. කුරුන්දි අට්ඨකථාව සම්පාදනය කරන ලද්දේ කුරුන්දිවේලු විහාරයේ දී ය. කුරුන්දක ග්‍රාමය අට්ඨකථාවල සඳහන් ව තිබේ. කුරුන්ද විහාරය තනවන ලද්දේ I වන අග්ගබෝධි (571–604) විසින් බව කියා ඇත. (සිංහල වංසකථාවල එය හඳුන්වා ඇත්තේ කුරුඳු වැව නමිනි). ඔහු මෙය අවට යොදුන් 3 ක් (හැ. 25–30) පමණ පළල් පොල්වත්තක් වවන ලද බව ද කියා තිබේ. IV වන අග්ගබෝධිගේ (667–683) ඇමතියෙක් කුරුන්දපිල්ලක විහාරයෙහි ප්‍රාසාදයක් තැනුවේය. I වන විජයබාහු (1055–1110) කුරුන්දිය විහාරය යළි කරවීය. මේ සියලුම නම් එකම විහාරයකට වූ විවිධ නම් වීමට බොහෝ ඉඩ තිබේ. මෙය පිහිටි කුරුන්දිරට්ය දැනට **වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ දකුණු කරිකට්ටුමුල කොට්ඨාසයට** සමාන ය. මේ පැරණි නම වර්තමාන **කුරුන්තන් ඌර්හි** නෂ්ටාවශේෂ අතර රැකී තිබේ. කුරුන්දි දිසාව 11 වන පරාක්‍රමබාහු (1271–1271) කාලයේ දී දෙමළුන් අතේ විය. මෙය 'පසුකල චන්ද්‍රභානු නම් ආක්‍රමණිකයා විසින් ද අල්ලා ගන්නා ලදි. කුරුන්ද සමීපයෙහි I වන අග්ගබෝධි අම්බිලපස්සව විහාරය කරවී ය.[4]

හොරවපොතාන පාරේ **වවුනියාවේ** සිට හැතපුම් 6 ක් ඈත වූ **තෝනිගල** තිබෙන නටබුන් එහි තිබෙන සිරිමේඝවණ්ණගේ (301-328) ශිලාලිපියක හඳුන්වා ඇත්තේ යහිසපවත විහර නමිනි. කඩුබල ගම ද එහි සඳහන් වෙයි.[5]

උත්තරදේස (උතුරු පළාත) මායිමෙහි වූ රාජමිත්තක සටනක් සිදු වූ තැනකි. මහාතාලිත ගාම ද එවැන්නකි. මෙහි දී I වන සේනගේ හමුදව පාණ්ඩ්‍යයන් අතින් පරාජයට පත් විය. **කැබිතිගොල්ලෑව කිටවුව හඳගල විහාරයෙහි** තිබෙන ක්‍රි. පූ. ශිලාලිපියක සඳහන් වන මතලගම යනු මහාතාලික ගාම විය හැකි යි.[6]

සීගිරි ගීවල එන කොකෙළෑ යනු නූතන **කොකිලායි** වෙයි.[7]

වවුනියාව සිට හැතපුම් 8 ක් ඊසාන දිග **මාමඩුව** වැව එතැන තිබෙන 9 වන සියවසේ ශිලාලිපියක හඳුන්වන්නේ මහිදවැව නමිනි. මෙය 1 වන පරාක්‍රමබාහු (1153–1186) විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරවන ලද මහින්දතළාක වැව ය.[8]

පදවිය සිට හැතපුම් 7 ක් පමණ උතුරේ **බුද්ධනහෙල** තිබෙන 10 වන ශතවර්ෂයේ ශිලාලිපියක ස්ථානයේ නම දනාදකදර කොටසේ පිහිටි නාගිරිගල යනුවෙන් දක්වේ. මෙය පිහිටියේ වවුනියාව සහ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්ක මායිමට ආසන්නව ය. එකල දනාදකර කොටඨාසයට **වවුනියා සහ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්ක** දෙකේ ම කොටස් ඇතුළත් වන්නට ඇත. නාන්නරු ගම විහාරයට පුද තිබේ. නාන්නරු යනු නකනකර (පාලි: නාගනගර) යන්නට සමානය. පැරණි ශිලාලිපිදෙකක ම නකනකර සඳහන්ව තිබේ.[9] මහාචාර්ය පරණවිතාන මහතා ළඟදී පළ කිරීමට යන ලිපියක දනාදකර යනු ධනවාපි හෙවත් දනාවැව, පසුව, පදීවාපි, දැන් පදවිය වැව සිට දිය පිට කරන මහ ඇළ අවට වූ දිසාව සැටියට හඳුන්වයි.

XII පරිච්ඡේදය

පුත්තලම් දිස්ත්‍රික්කය

පුත්තලම් දිස්ත්‍රික්කයේ හලාවතින් උතුරේ වූ කොටස වියළි කලාපයේ ද **හලාවතින්** දකුණේ වූ කොටස තෙත් කලාපයේ ද වෙයි. **පුත්තලම් දිස්ත්‍රික්කයේ** (කලා ඔය සහ මෝදරගම් ආරු අතර වූ) විල්පත්තු ප්‍රදේශය, එහි ඉතා දකුණින් ම පිහිටි **පොම්පරිප්පු** අවට වූ කොටස හැරුණු විට, නොයෙකුත් නොගැඹුරු විල්වලින් (සිං. **විල**; දෙ. **විල්ලු**) ගහණ වූ ප්‍රදේශයකි. ඒවා අතර කැලෑව සහ ලඳු වෙයි. කාන්තාරවලට බෙහෙවින් සමාන වූ විශාල භූමි ප්‍රදේශ ද විශාල මුඩු බිම් ද මෙහි තිබේ. පස නිසරු ය. නටබුන්, වාරිමාර්ග වැඩ හෝ ශිෂ්ටාචාර වූ මිනිසුන් පදිංචිව සිටි බවට වෙනත් සලකුණු මෙහි නැත. එහෙත් ප්‍රාග්ඓතිහාසික මිනිසා සිටි බවට ගල් ආවුද, මෙවලම් සහ මිනිසා අතින් සකස් වූ වෙනත් දේ මෙහි බොහෝ කොට තිබේ. ශතවර්ෂ 25 ක් තරම් වූ ඓතිහාසික යුගයේ දී **විල්ලු** ප්‍රදේශය වන සතුන්ගේ නිවහනක් වී තිබේ. **කලා ඔයෙන් දකුණේ** බිම වෙරළ අසල දී සමතලා නමුත් රට ඇතුළට වෙන්ට පර්වත සමූහ සහ මිටි කඳු බොහෝ ඇත. **පුරාණයේ** මෙහි වාරිමාර්ග පහසුකම් හොඳින් සලසා තිබුණි.

ලංකාවේ පැරණිතම ශිලාලිපිවලින් දෙකක් **පිච්චන්දියාව** ලෙන්වල කොටා තිබේ. මේ විශාල පර්වතය පිහිටියේ **පුත්තලම – අනුරාධපුර** පාරේ 9 වන කණුවෙන් හැතපුම් 9 ක් ගිනිකොන දෙස ය. මේ ලිපි දෙකෙහිම දයකයා ගොබුති බමුණා ය. මොහු දෙවනපිය ගමිණි තිශ මහරජුගේ ගුරුවරයා සහ වෛද්‍යවරයා විය. මේ රජු ලංකාවේ ප්‍රථම බෞද්ධ රජු වූ දේවානම්පියතිස්ස (ක්‍රි. පූ. 247–207) බවට සැක කිරීමට එතරම් හේතු නැත. මේ කන්දෙහි කටාරම් කොටන ලද බොහෝ ලෙන් සමූහ වශයෙන් හැම මට්ටමක ම තිබේ. මීට යාබද ව තව කඳු දෙකක් තිබේ. මොට්ටමලයි නෂ්ටාවශේෂ ඉතා ස්වල්පයක් ඇති කන්දකි. අනෙක මුල්ලේරමකන්ද නම්. මෙහි පාමුල ලෙන්, ථූපයක් සහ වෙනත් ගොඩනැඟිලි ද මුදුනේ ලෙන් පෙළක් ද තිබේ. පුරාණයේ දී මේ කඳු තුන ම විශාල විහාරයට අයත් ව තිබීමට බොහෝ ඉඩ තිබේ.[1]

කෙසේ වුවද, පුත්තලම් දිස්ත්‍රික්කයේ තිබෙන ක්‍රි. පූ. කාලයේ ශිලා ලිපිවලින් සුප්‍රකටව ඇත්තේ කුරුණෑගල – පුත්තලම පාරේ 39 කණුව අසල තෝනිගල නමින් හඳුන්වනු ලබන පර්වතයේ තිබෙන දීර්ඝ සහ විශාල ශිලා ලිපි දෙක යි. මේ පර්වතය ඊට උතුරින් ඇති ප්‍රධාන වූත් වඩා උස් වූත් පරමාකන්ද නමින් ප්‍රකට පර්වත පඞ්ක්තියේ ම විහිදීමකි. මෙහි ද ලෙන් සහ වෙනත් නෂ්ටාවශේෂ තිබේ. ශිලාලිපිවල මේ පර්වත පඞ්ක්තිය හඳුන්වා ඇත්තේ අචගිරිකතිශපවත (පාලි: අච්ඡගිරිකතිස්සපබ්බත) නමිනි. අචනගර සහ තවිරිකිය නගර යන නගර දෙකක් ගැන ද සඳහන් ව තිබේ. ශිලාලිපි මගින් විහාරයට දී ඇති (නම සඳහන් නැති) වැව **තෝනිගලින්** පහළ තවමත් ඇති කුඩා වැව ය. ශිලාලිපිවල දින යොදා ඇත්තේ දෙවනපිය මහරජ ගමිණි අබයගේ රාජ්‍ය වර්ෂවලිනි. මේ රජ දුටුගැමුණු අභය (ක්‍රි. පූ. 161–137) වීමට හුහක් ඉඩ තිබේ.[2]

මිටි පර්වත ගණනාවක් පුරා විහිදී ගිය ලෙන්, ථූප සහ ගල් ටැම් සහිත තවත් ක්‍රි. පූ. විහාරස්ථානයක් **විරඳගොඩ** තිබේ. මෙය පිහිටා ඇත්තේ **පුත්තලම-අනුරාධපුර** පාරේ 18 කනුවෙන් හැතපුම් 6 ක් වයඹදිග ය. ක්‍රි. පූ. 2 වන හෝ 1 වන ශතවර්ෂයේ ශිලාලිපියක නකරවුදික (පාලි: නගරගුත්තික) විසින් ලෙනක් පිදීම සඳහන් වේ. මොහු අනුරාධපුර අගනුවර භාර ව සිටි උසස් නිලධාරියායි. මේ ස්ථානයේ තිබෙන පසු කාලයේ I වන මහින්දගේ (730–733) ශිලාලිපියක කෙසිගමුබිම් නඳුන්නරුවෙහි පිහිටි සල්වාණා වෙහෙර යයි මේ විහාරය දක්වා තිබේ.[3]

පුත්තලම්-දිස්ත්‍රික්කයේ තිබෙන ක්‍රි. පූ. කාලයට අයත් අනෙක් ස්ථාන මෙවායි :— (I) **පුත්තලම–අනුරාධපුර** පාරේ 13 කනුවෙන් හැතපුම් 9 ක් නැගෙනහිර වූ **කීනගහවැවකන්ද**; (II) එම පාරේ ම 13 කනුවෙන් හැතපුම් 2 ක් නැගෙනහිර **කෝන්වැවකන්ද**; (III) එම පාරේ ම 10 කනුවෙන් හැතපුම් 7 ක් නැගෙනහිර වූ **වේරගල හෙවත් පතහේකන්ද**; (IV) **ආනමඩුව–උස්වැව** පාරේ 5 කනුව අසල වූ **ලාබුගල** විහාරය. මේ හැර තවත් කීප පළක් තිබේ. මේ හැම ස්ථානයක ම පෞරාණිකත්වයට සාධක වශයෙන් ශිලාලිපි ඇත.[4]

කාලිවාපී කරවූයේ වසභ (67–111) යයි ද ධාතුසේන (455–473) යයි ද කියා තිබේ. මීට ම කෙළිවසා, කැළිවසා, කලිවාසම සහ කෙළවසා යන නම් තිබේ. දක්ඛිණදේසයෙහි කාලිවාපි පරාක්‍රමබාහු විසින් ප්‍රකෘතිමත් කරන ලදී. මෙය **පිටිගල් කෝරළේ** වූ **කලියවදන** යයි කොඩ්රිංටන් විසින් හඳුනා ගෙන තිබේ.[5]

බටහිර වෙරළෙහි ගොඩබසින ස්ථානයක් වූ උරුවේලා පිහිටුවන ලද්දේ පරම්පරාගත එක් කථාවක් අනුව **විජයගේ** ඇමතිවරයකු විසිනි; තවත් කථාවක් අනුව **පාණ්ඩුවාසුදේවගේ** මස්සිනා කෙනෙකු විසිනි. මෙය ලංකාවේ ඉපැරණි ඉන්දුආර්ය වාසභූමිවලින් එකකි. මීට වැරදීමකින් මහ වැලිගම යයි ද කියා තිබේ. මෙය අනුරාධපුරයේ සිට යොදුන් 5 ක් හෙවත් ගව් 20 ක් (හැතපුම් 40–50 ක්) බටහිරින් විය. දුට්ඨගාමණී අභය (ක්‍රි. පූ. 161–137) කාලයේ මෙහි වැල්ලේ මුතු සම්බ වූ බව කියා තිබේ. තම්බපණ්ණි සහ මගණ මෙන් මෙය ද මුතු යවන නැව් තොටක් විය. සුභ රජ (60–67) උරුවේලා සමීපයෙහි වල්ලි හෙවත් විල්ල විහාරය කරවීය. **පුත්තලම්–පොම්පරිප්පු** පාරේ 21 කනුව සමීපයේ තිබෙන නෂ්ටාවශේෂ සමූහය මෙය හැටියට ශිලා ලිපියකින් මෑත දී හඳුනා ගෙන තිබේ. ඒ නිසා උරුවේලා තිබුණේ **කලා ඔය** මෝයේ හෝ ඒ අසල ය.[6]

I වන උදය (797–901) උස්සානවිට්ඨි නම් පොහොසත් ග්‍රාමය පුබ්බාරාම විහාරයට පිදුවේ ය. **බත්තුළු ඔයෙන්** හැතපුම් 8 ක් නැගෙනහිර වර්තමාන **උහන්පිටිය** නම් ගමක් තිබේ.[7]

පොම්පරිප්පු සිට හැතපුම් 8 ක් ගිනිකොනින් වූ **ගල්ගේ විහාරයෙහි** ලෙනක තිබෙන I වන ශතවර්ෂයේ ශිලාලිපියක කඩහලක වැව සඳහන්ව තිබේ. මෙය නටබුන් සමීපයෙහි තිබෙන කැඩුණු වැව යි. ගල්ගේ විහාරයෙන් හැතපුම් කීපයක් උතුරේ වූ පට්ටිඑළියේ 10 වන ශතවර්ෂයේ ශිලා ලිපියක් සහිත අත්තානි කණුවක් තිබේ.[8]

පරාක්‍රමබාහුගේ 12 වන ශතවර්ෂයේ දක්ඛිණදේස උපරාජ්‍යයේ ඉතා බටහිරින් පිහිටි ප්‍රාන්තීය දිසාව වූයේ තබ්බරට්ඨ ය. එය වර්තමාන **තබ්බෝව** වැව අවට වූ ප්‍රදේශයයි. ඊට **රාජවන්නි පත්තුව** ද ඊට යාබදව **කලා ඔයෙන්** දකුණේ මුහුද දක්වා වූ ප්‍රදේශය ද ඇතුළත් විය. (කොඩ්රිංටන් මතයයි). I වන පරාක්‍රමබාහු තබ්බවාපි, වර්තමාන **තබ්බෝව** වැව ප්‍රකෘතිමත් කරවී ය.[9]

පුත්තලම – අනුරාධපුර පාරේ 17 කනුවෙන් හැතපුම් 5 ක් පමණ ඈත වූ **මාලස්නෙගල** 3 වන ශතවර්ෂයේ ශිලාලිපියක් තිබේ. කළෙදිගෙවි නියම තනෙහි ජයගම තිසවිය වැව පහළ වූ කුඹුර එහි ඇති විහාරයට පිදූ බව එහි සටහන් කොට ඇත. කළෙදිගෙවි යන නම නිසැක ලෙස ම කාලනදී (**කලා ඔය**) හා සම්බන්ධ ය.

ඉහළ පුලියන්කුලමේ පැරණි නම එහි තිබෙන I වන පරාක්‍රමබාහුගේ කාලයේ ශිලාලිපියක දී ඇත්තේ මාරන්හෙල්ල යනුවෙනි. මෙය පිහිටියේ **පුත්තලම-අනුරාධපුර** පාරේ 17 කණුවෙන් හැතපුම් 2 ක් වයඹ දිගිනි. මායා රටේ පාලකයා ශිලාලිපියක අත්සන් කර තිබේ. එවකට මේ ප්‍රදේශය මායා රටට අයත් වූ බව එයින් පෙනේ.[10]

මල්ලවාළාන යනු **පුත්තලම** දිසාවේ වෙරළබඩ දිසාවක් විය. II වන ගජබාහුට 12 වන ශත වර්ෂයේ දී මෙහි බලවත් බලකොටුවක් තිබුණේ ය. එය තිබුණේ **පරාක්‍රමබාහුගේ** වාලිකාඛෙත්ත ප්‍රාන්තීය මුරපළින් උතුරේ ය. බත්තුලු ඔය කිට්ටුව ඇති **වෙල්ලාවෙල** මෙය යයි කොඩ්රිංටන් හඳුනා ගෙන තිබේ.[11]

සීගිරි ගීවල සඳහන් වන කලපිටි කුළිය වර්තමාන **කල්පිටිය** යි. [2]

ජජ්ජරා නදිය (**දැදුරු ඔය**) සම්බන්ධ කොට පරාක්‍රමබාහු ඇති කළ විශාල වාරිමාර්ග ව්‍යාපාරවලින් එකක් වූයේ කොට්ඨබද්ධ යෝජනා ක්‍රමය යි. මෙය නටබුන් වී ගිය පැරණි කර්මාන්තයක් විය. එය නඩත්තු කිරීම පෙර සිටි රජුනට දුෂ්කර විය. මෙය ප්‍රකෘතිමත් කිරීමට පරාක්‍රමබාහුගේ ඉංජිනේරුවෝ ද පසුබට වූහ. ඊට හේතුව එය පවතී දැයි ඔවුනට සැක සිතීමයි. එහෙත් කුමාරයා ඔවුන්ට වඩා මේ ගැන විශ්වාසයෙන් යුක්ත විය. කර්මාන්තය කර ගෙන යාමට එතුමා නියම කෙළේය. පළමුවෙන් ම වේල්ලේ සිට රත්තකාර දිසාවට ඇළක් කප්පවා පසුව කොට්ඨබද්ධ වේල්ල ඉතා පරෙස්සමෙන් සහ ශක්තිමත් ලෙස තනන ලදී. වේල්ලෙන් හැරවූ ජලය විශාල අලුත් කුඹුරු යායකට දිය සපයමින් ඇළ දිගේ මුහුදට ගලා ගියේය. ඇළේ නම අනුව මුළු ප්‍රදේශයට ම කොට්ඨබද්ධ යන නම තබන ලදී. මහා කොට්ඨබද්ධ වේල්ලේ නටබුන් කිසිවක් නැත. එය පරාක්‍රමබාහුගේ කාලයේ දී ම ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුතු විය. එහි අස්ථිරත්වය පිළිබඳව එතුමාගේ ඉංජිනේරුවන් කල් තියා දුටු දේ අවුරුදු කීපයකින් ම සැබෑ විය. කොට්ඨබද්ධ වේල්ලෙන් හරවන ලද ජලය ගලා ආ ඇළ සෙන්ගල් ඔය වීමට හැම අතින් ම ඉඩ තිබේ. මේ හඳුනා ගැනීම නිවැරදි නම් **රත්කඹල ඔය** සහ **දැදුරු ඔය** අතර වූ ප්‍රදේශය පරාක්‍රමබාහුගේ කාලයේ කොට්ඨබද්ධ දිසාව විය. [3]

පරාක්‍රමබාහු දක්ඛිණ දේශයේ කිරාවාපි ප්‍රකෘතිමත් කළේ ය. මෙය **හලාවතින්** සැතපුම් 10 ක් නැගෙනහිර ඇති **කිරා** වැව යයි කොඩ්රිංටන් හඳුනා ගෙන තිබේ. දක්ඛිණදේශයේ වූ පහත සඳහන් වැව් ද පරාක්‍රමබාහු විසින් ප්‍රකෘතිමත් කරන ලදී. (I) සූකරග්ගාම වැව; **බිංගිරියෙන්** හැතපුම් 3 ක් උතුරේ ඇති වර්තමාන **ඌරපොත්ත** වැව (කොඩ්රිංටන්); (II) කුරවිට්ය විලත්ත: **බිංගිරිය** අසල වූ **කරවිට** සහ **විලත්තෑව** වැව හැටියට කොඩ්රිංටන් හඳුනා ගෙන ඇත; (III) විලත්තාබණ්ඩ අමුණ. [4]

මාලවල්ලි හෙවත් මාලවල්ලිය වැව පරාක්‍රමබාහු විසින් ප්‍රකෘතිමත් කරන ලදී. **හලාවත** අසල ඇති වර්තමාන මලයවෙල්ලිය මෙය විය හැකියි. [5]

1188 සහ 1200 අතර දී චෝළයෝ සලාවත්තොටට ගොඩ වූ හ. මෙය වර්තමාන **හලාවත** යි. චෝළයෝ වර්තමාන හිරිපිටිය කිට්ටුව වූ ශ්‍රීපුර තරම් ඈතට වැදුණාහ. [6]

දෙළොස් වන පරිච්ඡේදය

ඊලාම් රාජ්‍යයක් පිහිටුවීමේ අදහස පිළිබඳ ව

අතිගරු ජනාධිපති ශ්‍රීමත්

ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන් විසින්

සිය අදහස් පළකොට ඇති අවස්ථා කිහිපයක්

“රට බෙදන්න දෙන්නෙ නෑ”

1981 මාර්තු මස 01 වෙනි දින “රිවිරැස” පුවත් පතෙහි පළ වූ ප්‍රවෘත්ති වාර්තාවකින් උපුටා ගත් කොටස් කීපයක්

“එක්සත් ජාතික පක්ෂය තිබෙන තුරු මේ රට දෙකට බෙදීමට ඉඩ දෙන්නේ නැහැ. මහජන සහාය ඇතිව ශ්‍රී ලංකාව ඒකීය රාජ්‍යයක් වශයෙන් පවත්වාගෙන යාමට අපි ක්‍රියා කරනවා……………………

“………………එ. ජා. පක්ෂය මේ ප්‍රතිපත්තියට කිසිම දක ඉඩදෙන්නේ නැහැ. අපි ඊළාම්වලට විරුද්ධ යි. රටේ ද්‍රවිඩ ජනතාවට මේ රජය කොතෙකුත් වරප්‍රසාද ලබා දී තිබෙනවා. දෙමළ භාෂාවට නිසි තැන දී තිබෙනවා. සංවර්ධන සභා ඇති කරනවා. ……………………………………………………

“………………ශ්‍රී ලංකාව බේරා ගැනීම සඳහා එ. ජා. පක්ෂය තනිව ම සටන් කරන්න සූදනම්. අපි රජය බාරගත්තේ දෙකට බෙදගෙන පාලනය කරන්න නොවෙයි. ජනතාවගේ සහයෝගය ඇතිව රටේ ඒකීය පාලනයක් ගෙනයනවා…………………………………………………………”

(නිවිතිගල ආසනයේ කහවත්ත දිසා රෝහලේ නව දෙමහල් පරිපාලන ගොඩනැගිල්ල හා භික්ෂු වාට්ටුව හා ළමාවාට්ටුව විවෘත කිරීම නිමිත්තෙන් පැවැති උත්සවයේ දී)

වර්ෂ 1981 මාර්තු මස 17 වෙනි දින “දිනමිණ” පත්‍රයෙහි පළවූ ප්‍රවෘත්ති වාර්තාවකින් කොටස් කීපයක්

“………………ඉන්දියාවේ ලෝක් සභාවට (පාර්ලිමේන්තුවට) එහි ඇමැතිවරයකු පෝස්ටරයක් ඉදිරිපත් කරමින් ‘ආන්ද්‍ර ප්‍රදේශයෙන් ද්‍රවිඩයන් පලයවු’ කියන කතාවක් පසුගිය ද සඳහන් කළා. ඉන්දියාවට එක්සත් ආණ්ඩුවක් ඕනෑ යයි ද්‍රවිඩ පක්ෂ කියා සිටි විට නේරු තුමා එය ප්‍රතික්ෂේප කළා. එවැනි ව්‍යාපාර නීති විරෝධි කිරීම සඳහා ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ද වෙනස් කළා. ඉන් පසුව එයින් එය නතර වුණා.

“ශ්‍රී ලංකාවේ එහෙම නො වේ. රට දෙකට බෙදිය යුතු යැයි ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ ව්‍යාපාරයක් ගෙන යනවා. ද්‍රවිඩ, මුස්ලිම් හා සිංහල කොයිකාටත් එකම විදියටයි අපි සලකනුයේ. අපේ පාර්ලිමේන්තුවේ විපක්ෂ නායක තුමාත් ද්‍රවිඩයෙක්………………………………………………………”

“එක්සත් ජාතික පක්ෂය පැහැදිලි කරන්නට සතුටුයි අප ඉන්නා තුරු ඊළාම් ලබා ගැනීමට කැස කවන ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ හා එකඟ වන්නේ නැති බව.

ඊළාම් කියන්නේ මොකක් ද? වවුනියා, යාපනය, ත්‍රිකුණාමලය, මඩකලපුව, අම්පාරේ වැනි ප්‍රදේශ සඳහා වෙන ම රාජ්‍යයක් පිහිටුවා ගැනීම යි. පුත්තලමත් ඊට ඈඳා ගන්නට යනවා ලු.......................

(යාපහුව ආසනයේ මහව විජයබා මැදි විදුහලේ 26 වෙනි මහා පොළ විවෘත කරමින් කළ කථාව.)

1981 අප්‍රියෙල් මස 28 වෙනි දින “දිනමිණ” පත්‍රයේ පළ වූ ප්‍රවෘත්ති වාර්තාවකින් උපුටාගත් කොටස් කිහිපයක්

................ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ කියනවා සේරුවිල ප්‍රදේශයත් ඊළාම් එකේ කොටසක් ලු! මාත් ඉතිහාසය කියවා තිබෙනවා. මා දන්නා හැටියට නම් සිංහල රජ කාලයේ සිට ම මෙය සිංහල රාජධානියක්. 1681 දී රොබට් නොක්ස් ලියපු පොතකිනුත් ඔහු පවසා තිබෙන්නේ මෙය සිංහල රාජධානියක්ව පැවති බව යි..”

“ ....අපේ ජාති වාදයක් නෑ. ආගම් භේදයක් ඇත්තේ නෑ. එක්සත් ජාතික පක්ෂය විරුද්ධ රට බෙදීමටයි..”

(සේරුවිල ආසනයේ සේරුනුවර අලිඔලුව හංදියේ දී පැවති රැස්වීම)

තෙලෙස්වන පරිච්ඡේදය

"මේ රට දෙකට බෙදන්න ඉඩ දෙන්නේ නැහැ"

ගරු ජනාධිපති ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන්
1981. 02. 28 දින
කහවත්තේ පැවැති මහජන රැලියක දී
පවත්වන ලද කථාව යි.

මේ රට දෙකට බෙදන්න ඉඩ දෙන්නෙ නෑ

කහවත්තේ පැවැති
මහජන හමුවක් අමතා අතිගරු ජනාධිපති ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන් විසින්
1981. 02. 28 දින කරන ලද කථාව

………මම අහන්න කැමති යි ඒ ගොල්ලන්ගෙන් තමුන්නාන්සේලා උදව් දෙන ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය, ඊළාම් ව්‍යාපාරයට සහයෝගය දෙන්න ද, අද ඒ ද්‍රවිඩ පෙරමුණ එක්ක වැඩ කරන්නේ. එහෙම නම් අපි ලැහැස්තියි. තමුන්නාන්සේලා ඔක්කෝමත් එක්ක විරුද්ධ වෙන්න. එක්සත් ජාතික පක්ෂය තියෙන තුරු මේ රටේ ඊළාම් ව්‍යාපාරය හරි යන්නේ නැහැ. කවුරු එක්කාසු වුණත්, කවුරු එකට වැඩ කෙරුවත් එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ ආණ්ඩුවක් තිබුණත් නැති වුණත් ඊළාම් ව්‍යාපාරයට අපි හාත්පසින් ම විරුද්ධ යි. ඉඩ දෙන්නේ නැහැ. අපි පුළුවන් තරම් උදව් කරල; තියෙනවා ද්‍රවිඩ මහජනයාට. බාගෙ වෙලාවට මෙතෙක් කාලයක් කිසි ම ආණ්ඩුවක් නොදුන්න ප්‍රතිපත්ති පිළිඅරන් ආණ්ඩු ව්‍යවස්ථාවට ඇතුල් කරල තියෙනවා. පාඨශාලා අතින්, විශ්ව විද්‍යාලයට ඇතුළුවීම අතින්, ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය පිළිගත්ත, ජාතිවාදය අනුව ද්‍රවිඩ ජාතියට විරුද්ධ ව්‍යාපාර අපි අහෝසි කරලා තියෙනවා. පාඨශාලා අතින් රක්ෂා අතින්, අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා ජනගහනය හැටියට, රක්ෂාවල් දෙන්න. අපි පටන් ගෙන තියෙනවා, අවුරුදු 40 – 50 ක්‍රියා කරන්න බැරි වුණ එක එක පළාතේ දිසා මණ්ඩල්. දැන් හෙට අනිද්ද ඡන්දය තියෙනවා. අපි පටන් ගෙන තියෙනවා, දිසා ඇමතිවරු, එක එක පළාතේ දියුණුවීමට. සංවර්ධන ව්‍යාපාරයක් පටන් ගෙන තියෙනවා, ද්‍රවිඩ මහත්වරුන්ගේ ප්‍රයෝජනයට. මේ ඔක්කෝම කරලා මීට වඩා අපට කරන්න බැහැ. ………

………බොහොම සන්තෝසයි අද මට අවස්ථාවක් ලැබුණ නිසා. ප්‍රදේශයේ සිංහල, දෙමළ, මුස්ලිම්, සියලු දෙනා ම එකට වැඩ කරන ප්‍රදේශයක. තරුණ මන්ත්‍රීවරයෙක් ඉන්න ප්‍රදේශයක. මම එතුමාට සහ අනෙක් තරුණ මන්ත්‍රීවරුන්ට භාර දෙනවා. මේ රටේ දෙකට බෙදෙන්නේ නැති ව. ඊළාම් ඇති කරන්නේ නැති ව, එක්සත් ජාතික පක්ෂය ශක්තිමත් කරලා යම් කෙනෙක් මේ රටේ පරණ දේශපාලන පක්ෂ එක්කාසු වෙනවා නම්, ඊළාම් ව්‍යාපාරයට ආධාරයක් වශයෙන් පෙරමුණක් ඇති කරනවා නම් එක්සත් ජාතික පක්ෂය තමුන්නාන්සේලාගෙන් ප්‍රධානත්වයෙන් තනියෙන් ඒ ගොල්ලන් එක්ක සටන් කරනවා ය කියල මතක් කරමින්, මගෙ කථාව අවසන් කරනවා. ………

(මේ මුළු කථාව ම 1981. 2. 28 දින හා ඉන් පසු ව කිහිප වරක් ම ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථාව මගින් විසුරුවා හරින ලදි.

ප්‍රකාශක සටහන්

මෙහි කර්තෘවරයාට මෙ වැනි ග්‍රන්ථයක් කිරීමෙහි ලා අදහස් පහළ වීමට හේතුභූත වූ කාරණා සැකෙවින් හෝ සටහන් කර තැබීම එවැන්නක් බිහි කිරීම පිණිස ගන්නා ලද පරිශ්‍රමයේ උදරත්වය සනාථ කිරීමක් ලෙස හැඟී යන බැවින්, මේ කෙටි සටහන මේ ග්‍රන්ථයට ඇතුළත් කිරීමට සිත් විය.

මේ ග්‍රන්ථයේ කර්තෘ සී. සිරිල් මැතිව් මහතා වර්ෂ 1977 ජූලි මස වැනි ද පැවති මහා මැතිවරණයෙන් කැලණිය මැතිවරණ කොට්ඨාශයේ මන්ත්‍රීවරයා ලෙස පත් වීමෙන් පසු ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිබඳ ගරු අමාත්‍ය ධූරයට පත් වීමත් සමග ම එතුමාගේ සිත් තුළ බල පැවැත්වූ එක්තරා කාර්යයක් ඉටු කිරීම පිණිස පිය නැඟුවේ ය. ඒ එතුමා වෙත පොදු ජනතාව විසින් පවරනු ලැබූ කාර්යයට අමතර ව කුඩා අවධියේ සිට ම එතුමා සිත් තුළ බල පැවති වෙනත් යුතුකමක් ඉටුකිරීම පිණිස ය. පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රී සී. සිරිල් මැතිව් මැතිතුමා සිය කොට්ඨාශය තුළ පිහිටි කැලණි පූජා නගරයට පිවිස විහාරාධිපති හිමියන් බැහැ දැක කැලණි වෙහෙරටත්, ඉන් අනතුරු ව විභීෂණ දේවාලයටත් ආගමානුකූල චාරිත්‍ර පැවැත්වී ය. කැලණි රජ මහ වෙහෙර වන්දනා කළ එතුමා ප්‍රධාන පිය ගැට පෙළ ඉස්මත්තට පැමිණ කැලණි පූජා නගරයේ නිම නොවී තිබුණු වැඩ කටයුතු පරීක්ෂා කොට බැලුවේ ය. පූජා නගරයක් බවට ප්‍රකාශයට පත් කොට මුල් ගල් තබා වසර 20 ක් ගත වී තිබුණු කැලණි වෙහෙර සංවර්ධන කටයුතුවල ප්‍රගතිය පිළිබඳ ව නොසතුටට පත් වූ කැලණිය අභිනව මන්ත්‍රී සිරිල් මැතිව් මැතිතුමා තමන් කැටු ව ගිය නිලධාරින්ට එහි වැඩකටයුතු කඩිනම් කිරීම පිණිස උපදෙස් දෙන්ට යෙදුණේ ය. මේ මැතිතුමා තම සිත් තුළ බල පැවැත්වූ කාර්යය සඳහා තැබූ මුල් පියවර වූයේ ය. ඉක්බිති ව එතුමා දිවයිනේ පිහිටි පෞරාණික වෙහෙර විහාර වන්දනා කිරීම පිණිස ගමන් ආරම්භ කළේ ය. එහි දී එතුමා ඒ සඳහා මුලින් ම තෝරා ගන්ට යෙදුණේ නැගෙනහිර පළාත ය. එම වටවන්දනා චාරිකාවේ දී කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමති සී. සිරිල් මැතිව් මැතිතුමාට දකින්ට ලැබුණු නෂ්ටාවශේෂත් අසන්නට ලැබුණු එම නෂ්ටාවශේෂයන් පිළිබඳ වූ ම්ලේච්ඡ ක්‍රියාවනුත් නිසා සිය වන්දනා ගමන නැගෙනහිර පළාතට සීමා කොට පෙරළා අගනුවරට පැමිණියේ ය. ධාතුවංශය පෙරළ – පෙරළා කියවන්නට පටන් ගත්තේ ය. බෝධිවංශය දිගින් දිගට කියවූයේ ය. තම හිතවත් පුරාවිද්‍යාඥයන් කැඳවා සාකච්ඡා කළේ ය. ඉතිහාසඥයන් සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වූයේ ය. ශාසනභාරධාරී මහා සංඝරත්නයේ අනුශාසනා ලබා ගත්තේ ය. පළමු කොට කැලණි පූජා නගරයේ සංවර්ධනයත්, සේරුවිල පූජා නගරයක් බවට පත් කිරීමත්, ගිරිහඬුසෑය සහ වෙල්ගම් වෙහෙර සංවර්ධනය සඳහා සංවිධාන පිහිටුවීමත්, නැගෙනහිර පළාතේ වනගහනවලට යට වී ඇති පෞරාණික බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල නෂ්ටාවශේෂයන් සංරක්ෂණය කොට සංවර්ධනය කිරීම පිණිස අදාළ අමාත්‍ය අංශවල සහ දෙපාර්තමේන්තුවල සහයෝගයත්, පොදු මහජන සංවිධානවල ආධාරයත් බලාපොරොත්තුවෙන් දිවා රෑ වෙහෙසෙන්නට පටන් ගත්තේ ය. සී. සිරිල් මැතිව් මැතිතුමාගේ සභාපතිත්වයෙන් යුත් රාජ්‍ය සංස්ථා බෞද්ධ සමිති සම්මේලනය මේ කාර්යයෙහි ලා මහත් රුකුලක් බවට පත් වූයේ ය.

මේ අතර එක්තරා දිනයක පුවත්පත් වාර්තාවක පළ වී තිබුණු ආරංචියක් මේ පොතේ කර්තෘවරයාගේ ගමන් වේගය කඩිනම් කිරීමට හේතුවක් විය. එම පුවතින් කියවුණේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඊළාම් රාජ්‍යයක් පිහිටවූ දට එහි අගනුවර වනුයේ ත්‍රිකුණාමලය යන්න ය. දේශාභිමානයෙන් හා ජාත්‍යනුරාගයෙන්

අභිමානවත් වූ සිරිල් මැතිව් ඇමතිතුමා නැගෙනහිර පළාතේත්, උතුරු පළාතේත් ආදියේ පටන් සිංහලයා සතු ව තිබුණු අයිතිය සහ බෞද්ධයා සතු ව තිබුණු බලය ඉස්මතු කර පෙන්වීමේ ධර්ම යුද්ධය සංවිධානාත්මක ව ආරම්භ කළේ ය. උතුරු – නැගෙනහිර පළාත්වල සිංහල බෞද්ධ උරුමය පිළිබඳ ඉතිහාසයත්, එය නැති භංග කිරීමේ කෲර සංවිධානාත්මක ම්ලේච්ඡ ක්‍රියාදමයත් පිළිබඳ පණිවුඩය පොදු ජනතාව අතරට ගෙන ගොස් ජාතියත් ආගමත් රැක ගැනීමේ යුතුකම පෙන්වා දී, සිංහලයා අවදිකිරීම පිණිස මේ ග්‍රන්ථය සකස් කිරීමට අත ගැසුවේ ය.

මේ භාරධූර කාර්යයේ දී එතුමාට සහාය වූ හිතවත් පුරාවිද්‍යාඥයන්ට, ඉතිහාසඥයන්ට සිය කෘතඥතාව හෘදයංගම ව පළ කරන අතර, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ රාජ්‍ය ලේඛනාගාරයේ සහායය ලබා ගැනීම පිණිස සිය අනුග්‍රහය දුන් සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමති ඊ. එල්. බී. හුරුල්ලේ මැතිතුමාටත්, සන්සෝනි කොමිසන් සභාව ඉදිරිපිට තමන් විසින් දෙන ලද සම්පූර්ණ සාක්ෂිය සිංහල භාෂාවෙන් ලබා දුන් සහකාර පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් එම්. එච්. සිරිසෝම මහතාටත්, පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත ස්ථාන අන්තර්ගත ලංකා සිතියම සහ අවශ්‍ය ඡායාරූප පිටපත් පිළියෙල කිරීමේ යෙදුණු පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්ය්‍ය මණ්ඩලයටත් සිය කෘතඥතාව පළ කරයි. මේ ග්‍රන්ථය මුද්‍රණය කිරීමේ දී කලට වේලාවට හා උසස් නිමාවකින් අවසන් කිරීමට වෙහෙස මහන්සි වූ ජේ. එෆ්. ඇන්ඩ් අයි. ප්‍රින්ටර්ස් ආයතනයටත්, අවංක ස්තුතිය පිරිනමයි.

උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල සන වනලැහැබ්වලින් යට වී ඇති බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවල නෂ්ටාවශේෂ නැරඹීමට මේ පොතේ කතෘ පෞද්ගලික වශයෙන් ම සංචාරය කළේ ය.

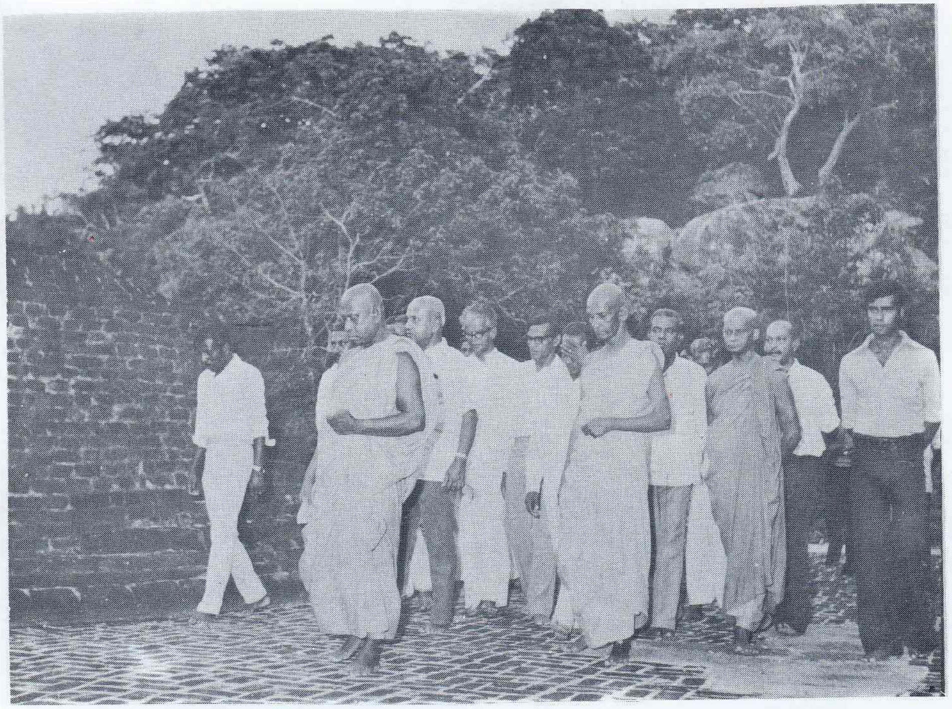

එසේ ගිය අවස්ථාවලදී නටබුන් බෞද්ධ වෙහෙර විහාර ආරක්ෂා කරමින් කටයුතු කරන මහා සංඝයා වහන්සේලාද ඉතිහාසඥයන් හා පුරාවිද්‍යාඥයන්ද කැටුව යාමට අමතක නොකළේය.

නැගෙනහිර පළාතේ පැරණි බෞද්ධ සිද්ධස්ථානවලට සිදු වී ඇති හද කම්පා කරවන සුලු විනාශයන් දැකීම නිසා ධර්ම යුද්ධයක් ආරම්භ කිරීමට එතුමා අධිෂ්ඨාන කර ගත්තේය.

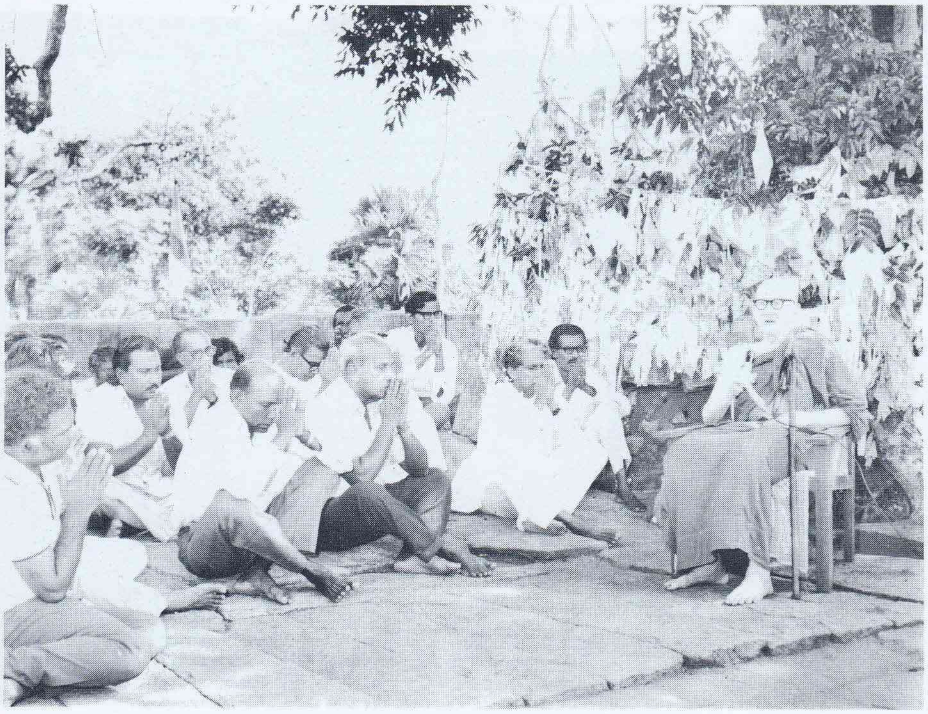

සේරුවිල මංගල රජ මහා විහාරාධිපති තමන්කඩු දෙපළාතේ ප්‍රධාන සංඝ නායක ශ්‍රී කල්‍යාණවංශ නිකායේ අනුනායක ධර්මකීර්ති ශ්‍රී දඹගස්ආරේ ශ්‍රී සුමේධංකර නායක හිමිපාණන් වහන්සේගේ ඉල්ලීම පරිදි සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන සමිතිය පිහිටුවා ගත්තේ ය.

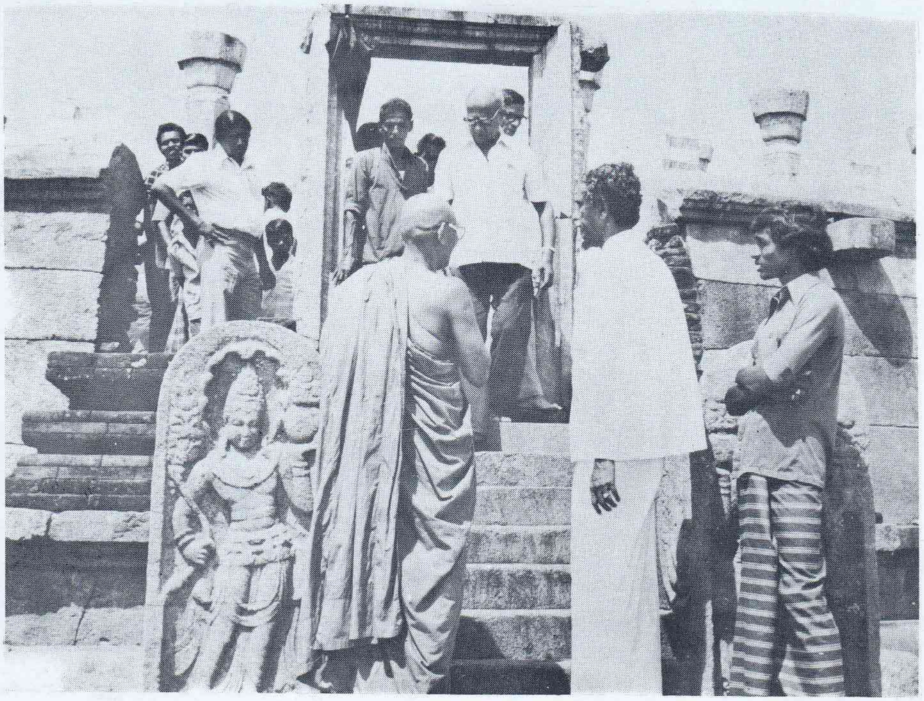

තිරියායේ නිතුපත්පානේ ගිරිහඬු සෑය (ආකාස චෛත්‍යය) මහා විහාරාධිපති ගන්දර ධර්මකීර්ති ශ්‍රී ආනන්ද නායක හිමිපාණන් වහන්සේගේ ඉල්ලීම පරිදි තිරියාය (ගිරිහඬුසෑය), පූජා නගර සංවර්ධන සමිතිය පිහිටුවා ගත්තේය.

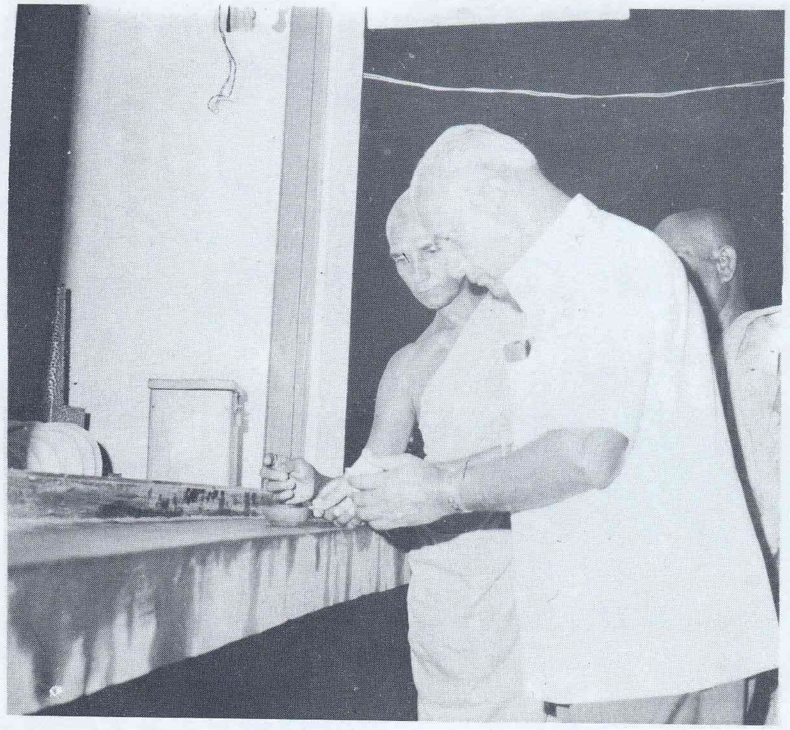

ත්‍රිකුණාමලයේ වෙල්ගම් වෙහෙර රජමහා විහාරාධිපති නැගෙනහිර පළාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක, ශාසනවංශාලංකාර ගණාචරිය මාදුවේ රතනවංසතිස්ස නායක හිමිපාණන් වහන්සේගේ ඉල්ලීම පරිදි වෙල්ගම් වෙහෙර පූජා නගර සංවර්ධන සමිතිය පිහිටුවා ගත්තේ ය.

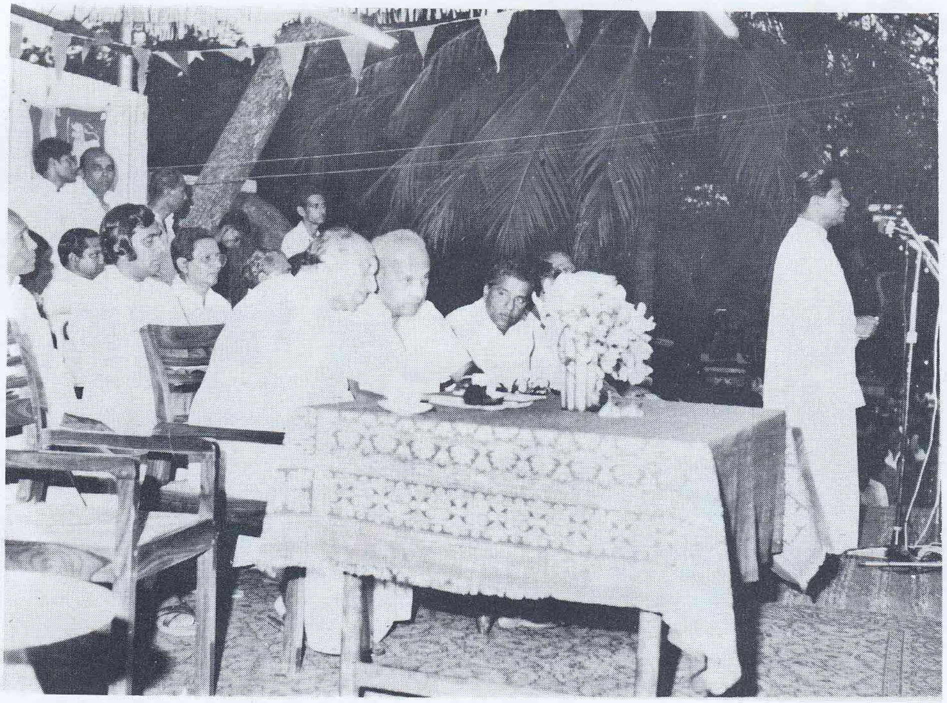

වර්ෂ 1979 මාර්තු මස 31 වෙනි දින, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ප්‍රථම ජනාධිපතිවර ශ්‍රීමත් ජේ. ආර්. ජයවර්ධන උතුමාණන් හා ගරු අග්‍රාමාත්‍යවර ආර්. ප්‍රේමදස මැතිතුමාගේ ද: සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ගරු අමාත්‍යවර ඊ. එල්. බී. හුරුල්ලේ මැතිතුමාගේ ද, අනුග්‍රහයෙන් සේරුවිල පූජා නගර සමාරම්භක උත්සවය පවත්වනු ලැබී ය.

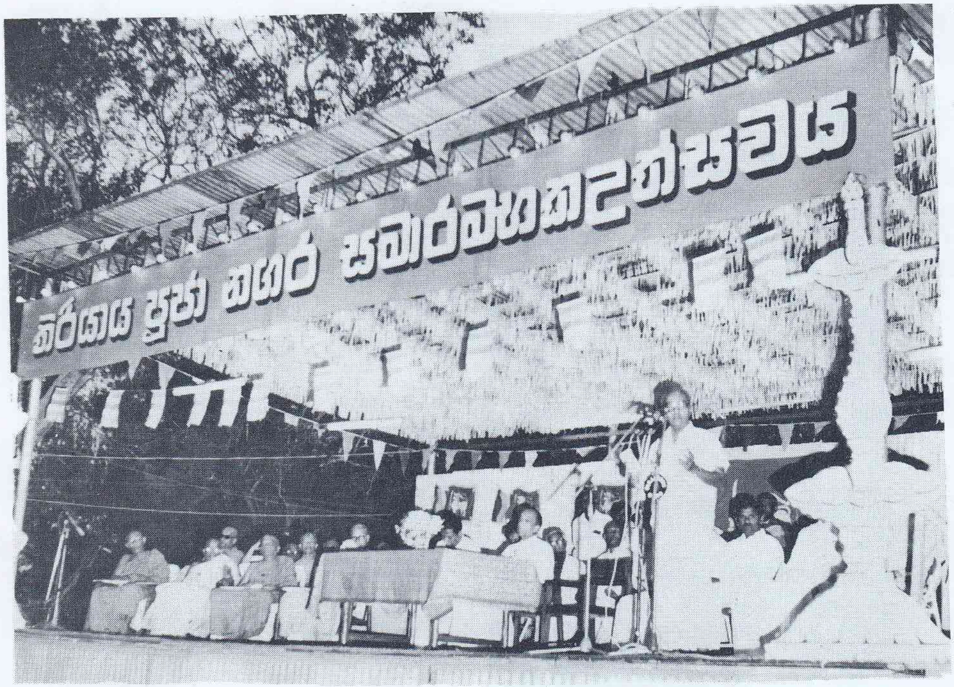
තිරියාය පූජා නගර සමාරම්භක උත්සවය

වර්ෂ 1980 වේ අප්‍රියෙල් මස 7 වෙනි දින සේරුවිල පූජා නගර සංවර්ධන කටයුතු පිළිබඳ ප්‍රථම අදියර විවෘත කිරීමට පෙර ද තිරියායේ ගිරිහඬුසෑය පූජා නගර සංවර්ධන කටයුතු පිළිබඳ සමාරම්භක උත්සවය පවත්වන්නට යෙදුණි.

සාසනභාරධාරි මහා සංඝ පිතෘවරයන් වහන්සේලා ද, ජනාධිපති උතුමාණන් හා කැබිනට් ඇමතිවරුන්, ඇමතිවරුන්, නියෝජ්‍ය ඇමතිවරුන්, දිසා ඇමති වරුන් සහ මන්ත්‍රීවරුන් ද, අමාත්‍යාංශ නිලධාරීන් ද සහිතව පවත්වන ලද එම මංගල සභා උත්සව වල දී මේ පොතේ කතෘවරයා පෞරාණික බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ ජාතික යුතුකම ගැන දීර්ඝ ලෙස කරුණු පැහැදිලි කළේ ය.

සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමති තුමාට, පළාත් පාලන කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමතිතුමාට සහ අතිගරු ජනාධිපති උතුමාණන්ටත්, උතුරු නැගෙනහිර පළාත්වල නටබුන් වෙහෙර විහාර සංවර්ධනය කිරීම පිණිස කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට පෙර මෙම පොතේ කතෘවරයා ඒ ඒ ප්‍රදේශවල සංචාරයට ගිය අවස්ථාවල දී වැසියන් විසින් හරසරින් පිළිගනු ලැබීය.

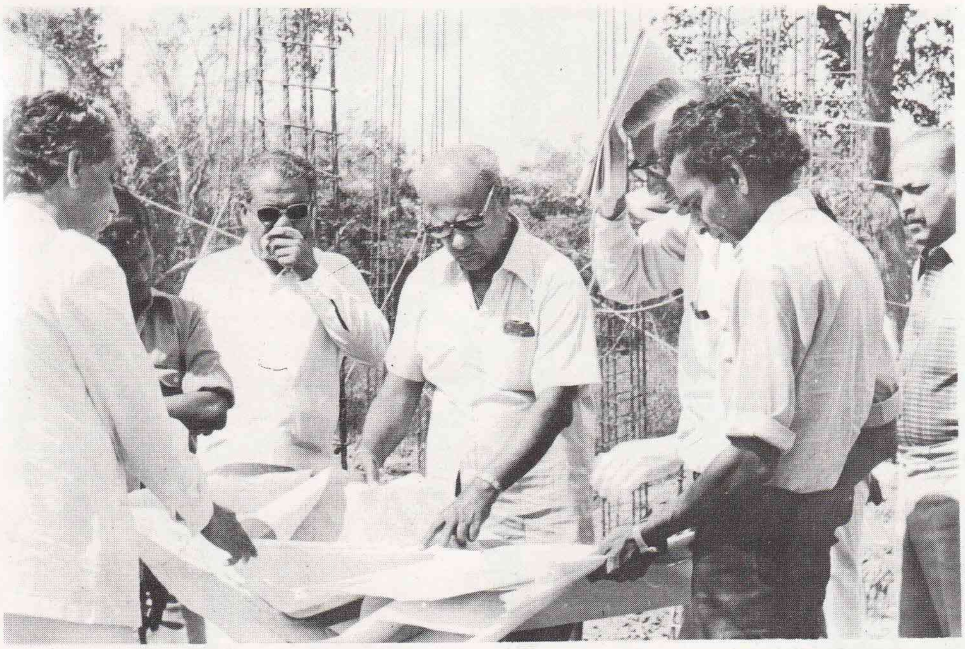

සෑම පූජා නගරයකට අනුබද්ධව ගොදුරු ගම් සඳහා ජනාවාස ඇති කිරීමත් නව නගර පිහිටුවීමත් මේ සංවර්ධන සැලැස්මට ඇතුලත්වන අතර එසේ ඉදි වන පූජා නගර සැලසුම් යෝජනාක්‍රම පිරික්සීමට ඒ ඒ පූජා නගර සංවර්ධන සමිතිවල සභාපති සී. සිරිල් මැතිව් මැතිතුමා පෞද්ගලික වශයෙන් ම සහභාගී විය.

මේ පොතේ කතෘ කර්මාන්ත හා විද්‍යා කටයුතු පිළිබඳ ගරු ඇමති රාජ්‍ය සංස්ථා බෞද්ධ සමිති සම්මේලනයේ ප්‍රධාන සභාපති සී. සිරිල් මැතිව් මැතිතුමා පූජා නගර සංවර්ධන ව්‍යාපාරයේදී දිවයිනේ විවිධ සංවිධානවල ද සහයෝගය හා සහභාගිත්වය ලබාගැනීම පිණිස ශ්‍රමදන කඳවුරු ද පැවැත්වූයේ ය.

කැලණි පූජා නගරයේ දී 33 වෙනි නිදහස් සමරු උළෙල පැවැත්වූ ද
(1981 පෙබරවාරි 4)

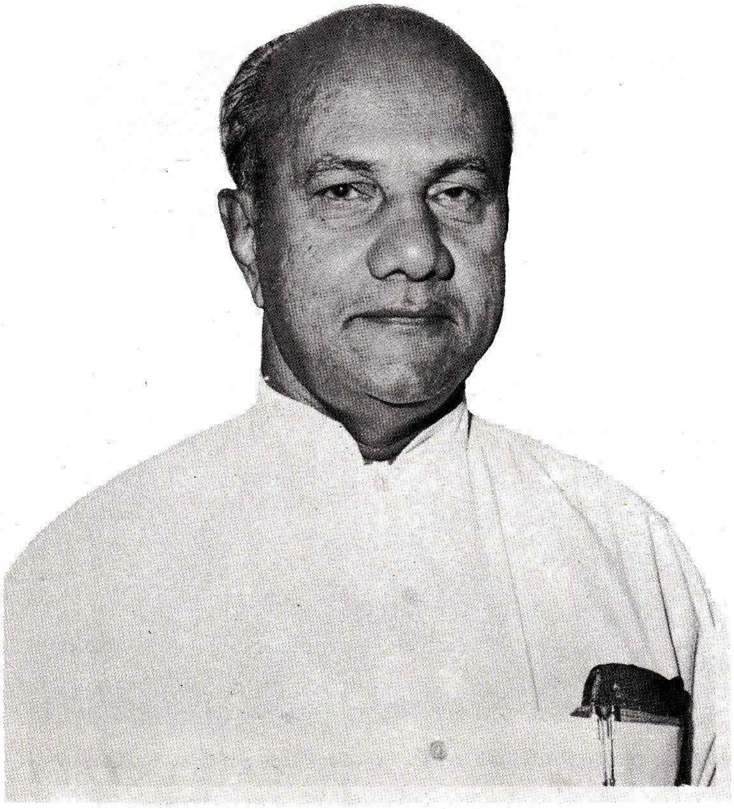

"ත්‍රි සිංහලේ පැරණි ශ්‍රී විභූතිය යළි උදකරමු."

මේ තරාතිරමේ ජාතික හා ආගමික වැදගත්කමින් යුත් ග්‍රන්ථයක් ලිවීමේ දී සහ ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ දී ග්‍රන්ථකරණයෙහි නියැලුණු කතුවරයාත්, ප්‍රකාශයට පත් කරන පුද්ගලයා හෝ ආයතනයත් බලාපොරොත්තු වනුයේ එ වැනි ග්‍රන්ථයකින් පාඨක ලෝකයාගේ උනන්දුව මෙහෙයවා ඒ තුළින් ජාතියේත්, ආගමේත් සුරක්ෂිත භාවය සහ අභිවෘධිය ඇති කිරීම බැවින්, මේ ග්‍රන්ථය අතින් අතට යවා සකල ලංකාවාසී ජනතාවගේ ම පරිශීලනයට සලස්වන ලෙස කතෘවරයාගේ අදහස පරිදි මෙය කියවන ඔබ හැමගෙන් ඉල්ලා සිටිමු. තව ද වීවිධ වකවානුවල මෙ රට පහළ වූ ජාති හිතෛෂීන් විසින් තම ජාතියේ ස්ථාවර භාවය පතා, ගන්නට යෙදී ඇති විවිධ ක්‍රියාමාර්ගයන් අතර, දෙසුම් පැවැත්වීම, පුවත්පත් සඟරා ආදියට ලිපි ලේඛන සැපයීම, පොත් ලියා තැබීම සහ ක්‍රියාකාරී වශයෙන් ම සටන් මෙහෙයවීම ද සිදු කර ඇති බව පෙන්වා දීමත් ප්‍රකාශකයන් වශයෙන් අපගේ යුතුකමක් ලෙස සලකන අතර, මේ ග්‍රන්ථයේ කතෘවරයා ද ඒ හැම අංශයකින් ම සිය ජාතික සටන, ආගමික මෙහෙය ඉටු කළ ආකාරය දැක්වෙන සේයා රූ කිහිපයක් ද මේ ග්‍රන්ථයට ඇතුළත් කර තැබීම ඉටු කළ බව ප්‍රකාශක සටහන් තුළින් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

ගරු ප්‍රධාන ලේකම්,
සේරුවිල පූජානගර සංවර්ධන සමිතිය.

101, බාන්ස් පෙදෙස,
කොළඹ 7.
1981 ජූලි 13 වන දින දී ය.

කුච්චවේලි

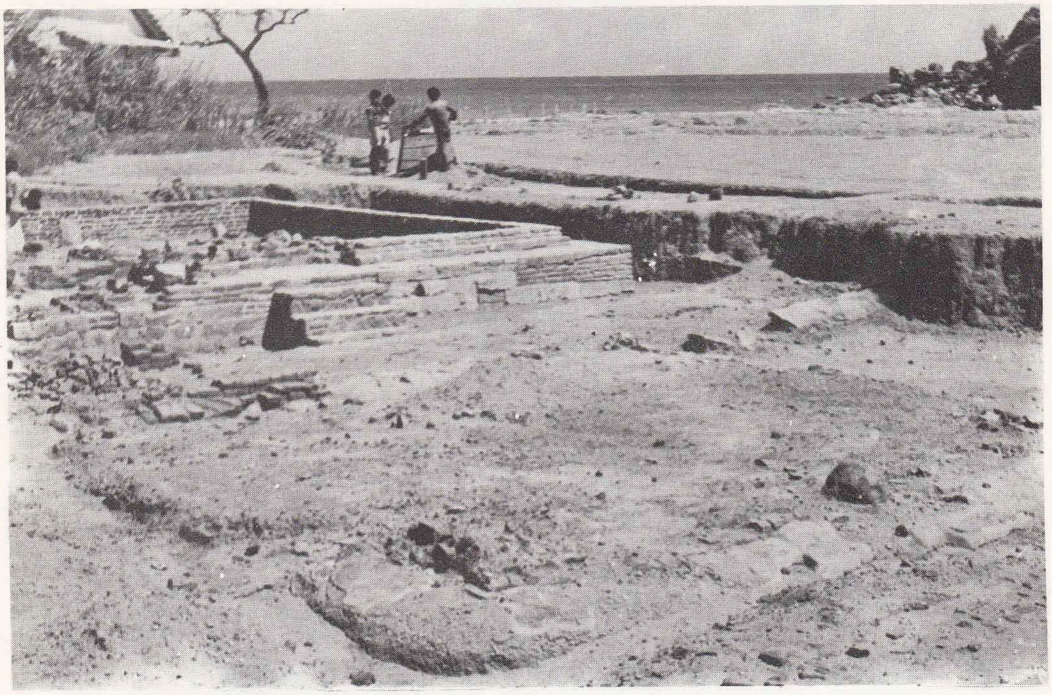

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පිහිටි පැරණි බෞද්ධාරාමයක පුරාවිද්‍යා කැණීම් කර ගෙන යන අයුරු

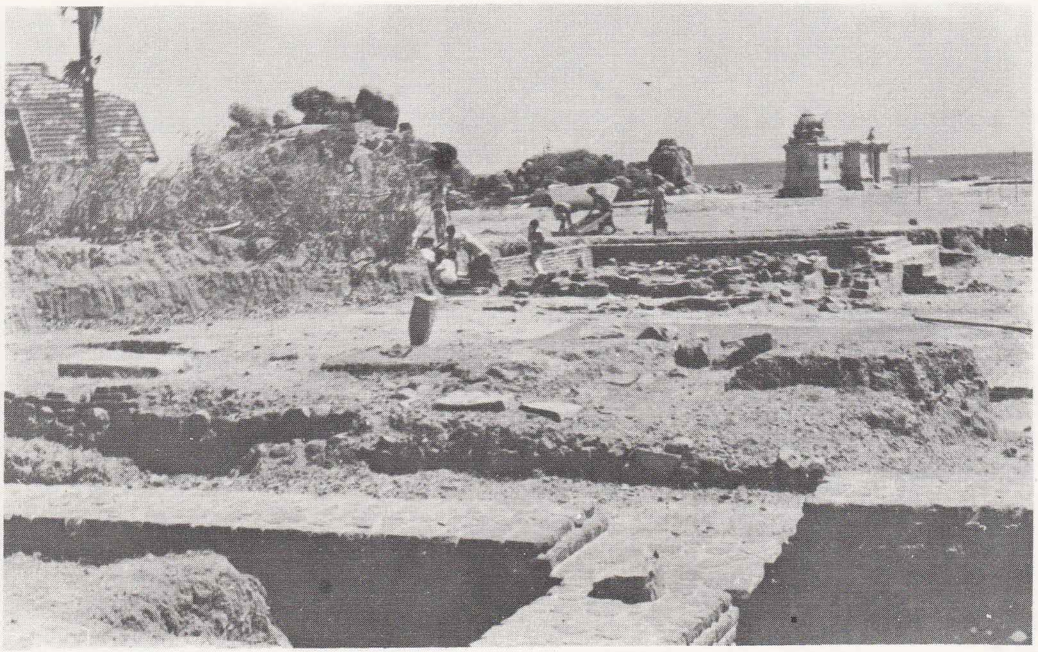

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පිහිටි පැරණි බෞද්ධාරාමයක නටබුන් සහ ඒ අසල ගොඩනඟා ගෙන යනු ලබන අළුත් කෝවිල

කුච්චවේලි

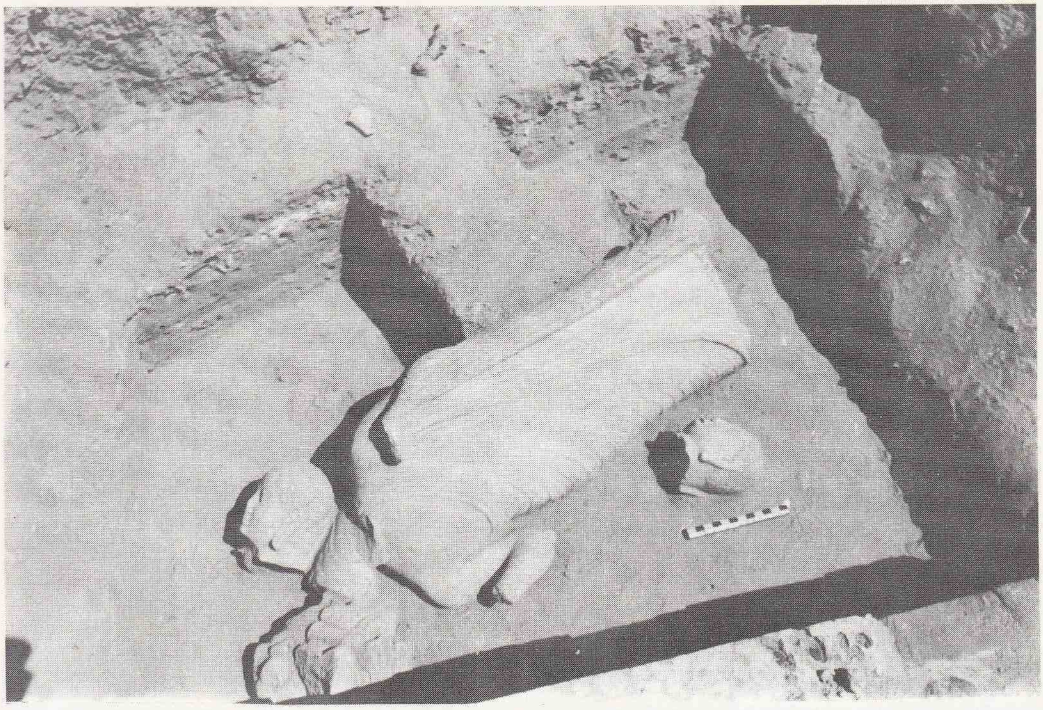

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පැරණි බෞද්ධ ආරාමයක් කැණීමේදී හමුවූ හිටිබුදු පිළිමයක කොටස් කැණීම් කරන විට බුදුපිළිම කොටස් තිබුනේ මෙසේය.

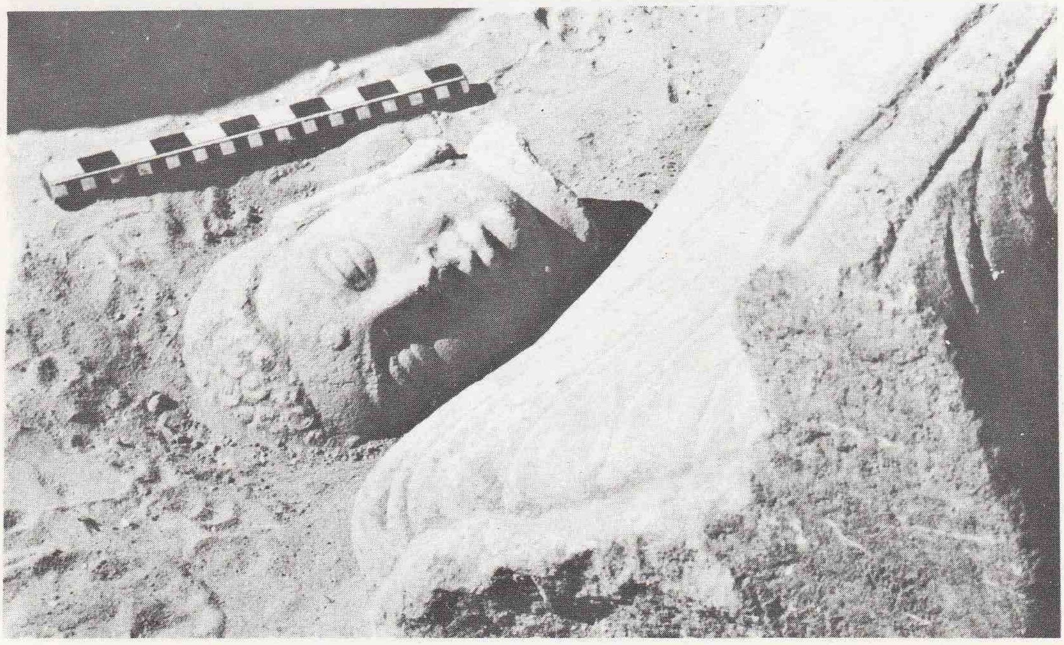

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පැරණි බෞද්ධ ආරාමයක් කැණීමේදී හමුවූ බුදුපිළිම හිසක් සහ කැඩුනු බුදු පිළිමයක පහළ කොටසක්

කුච්චවේලි

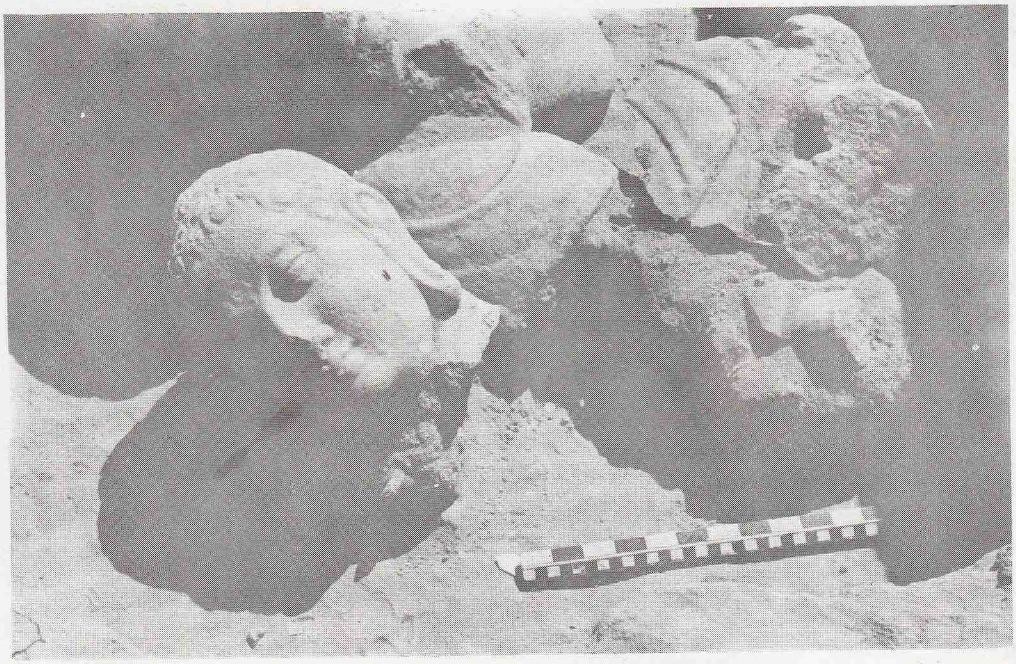

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පැරණි බෞද්ධ ආරාමයක් කැණීමේදී හමු වූ බුදුපිළිම කොටස්. මෙම බුදු පිළිම බිඳ දමා පළුදු කර ගෙඩනැගිල්ල තුල පස් යට තිබී කැණීමේදී හමු වී ඇත. මෙම බුදු පිළිම ක්‍රි. ව. 03 වන 04 වන සියවස් වලට අයත් වේ.

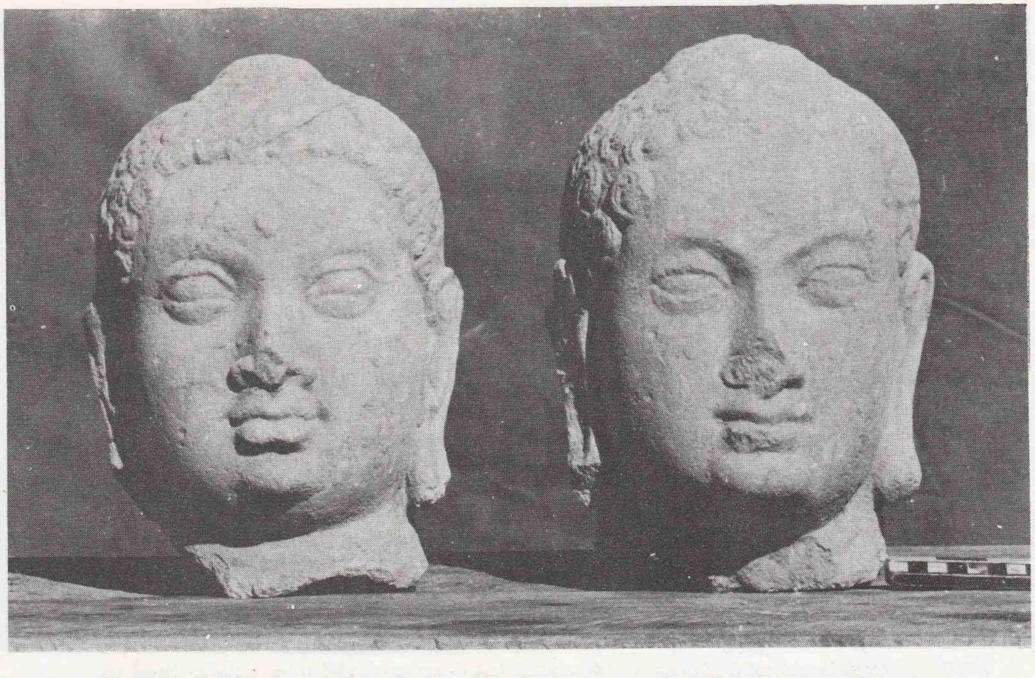

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පැරණි බෞද්ධ ආරාමයක් කැණීමේදී හමු වූ බුදුපිළිම හිස්

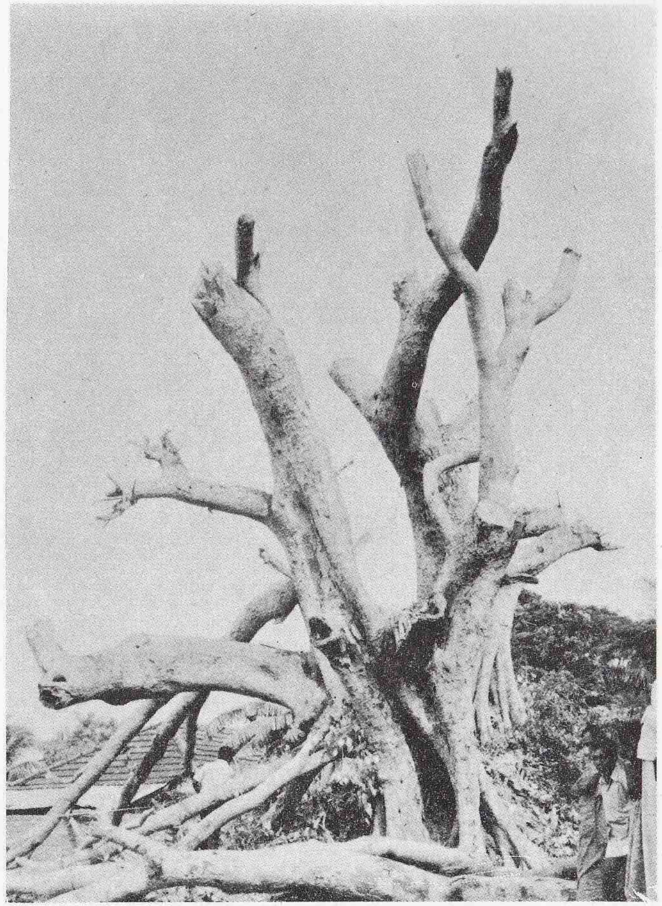

මිලේච්ඡයින්ගේ කෲර හස්තයට ගොදුරුවී ඇති
සේරුවිල ශ්‍රීවර්ධන කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිරාජයාණෝ
අද එය මුලිනුපුටා ඇත.

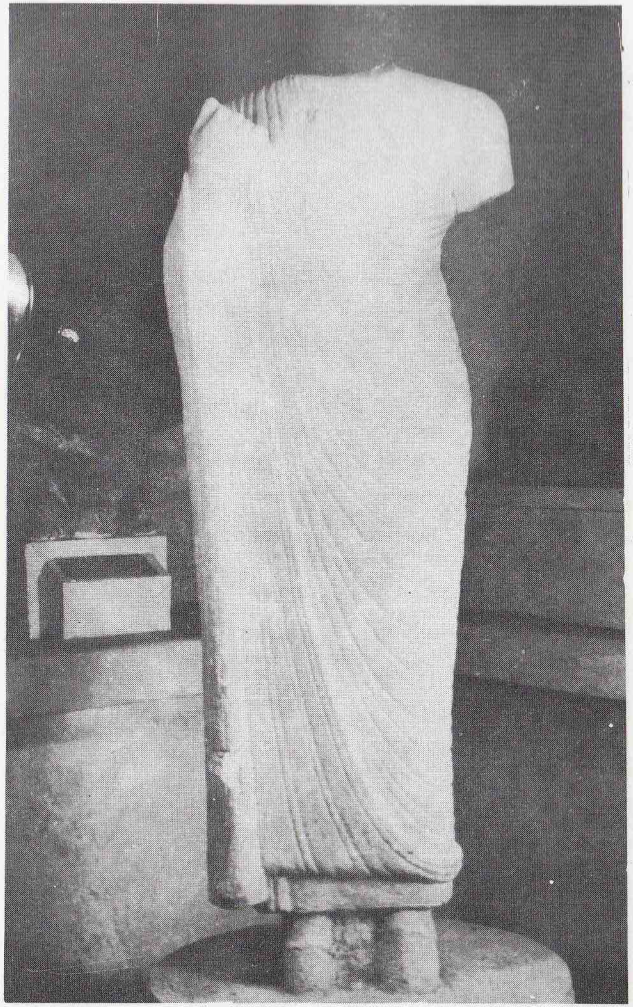

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කුච්චවේලියේ පිහිටි බෞද්ධාරාමයක් කැණීමෙන් කලකට ඉහතදී හමුවූ හිටි බුදු පිළිමය. මෙහි හිස සහ අත කොටස නැත. මෙම පිළිමය හමු වූ තැන දූන් තානායමේ අත්තිවාරමට අසුවී ඇත. පිළිමය පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයේ ප්‍රදර්ශනයට තබා ඇත් අයුරු.

සේරුවිල-කිලිවෙඩ්ඩි

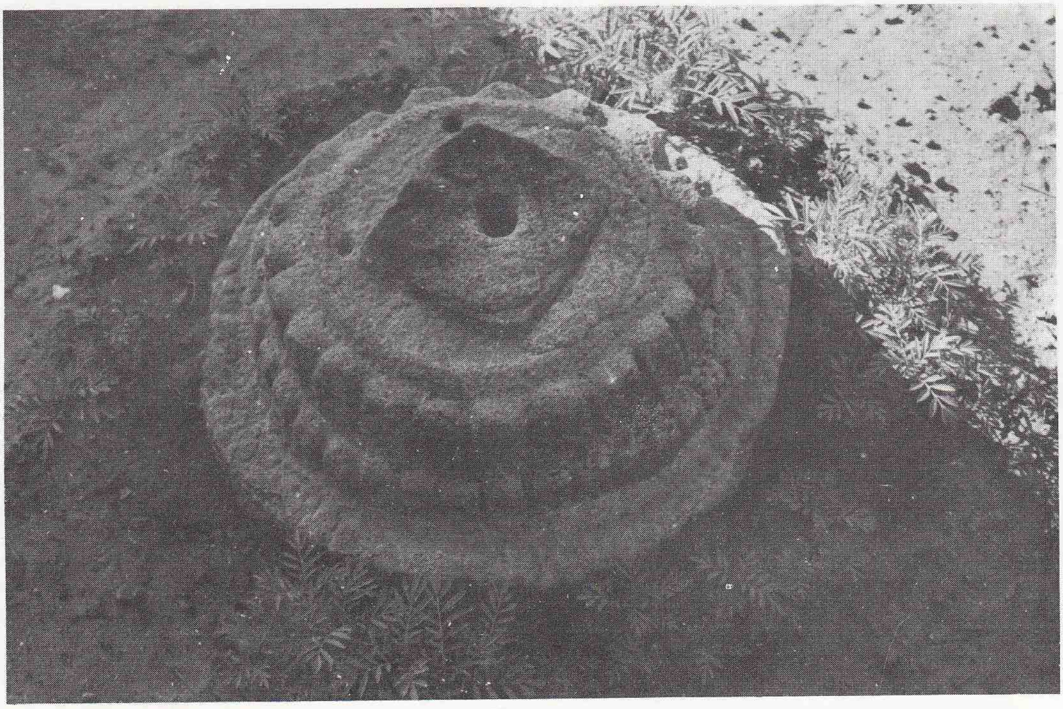

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල අසල සිරිවර්ධන (කිලිවෙඩ්ඩි) බෝධිය තිබූ ස්ථානයෙහි තිබූ පැරණි ගල්කණු හිසක් වර්තමාන කෝවිලේ දොරකඩ පොල් ගැසීම සඳහා ගලක් වශයෙන් යොදගෙන ඇති අයුරු

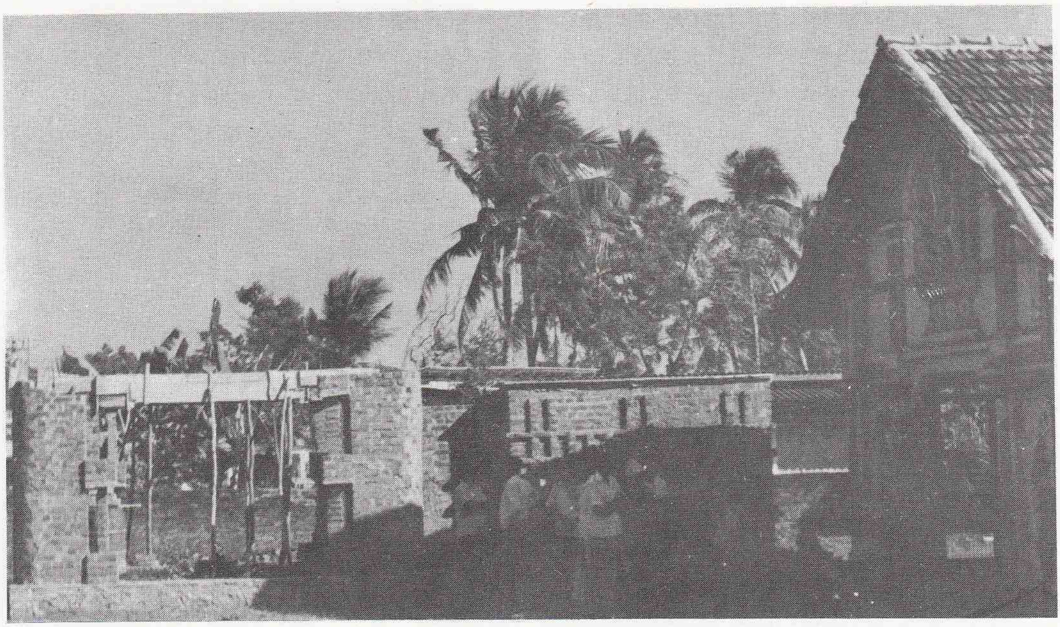

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල අසල කිලිවෙඩ්ඩි බෝධිය පිහිටි ස්ථානයේ බෝධිය උදුරා දමා බෝධිය පිහිටි තැන අළුත් කෝවිලක් වහලේ මට්ටමට සාද ඇති අයුරු, වම්පසින් ඇත්තේ එම ගොඩනැගිල්ලයි. දකුණු කෙළවරේ ඇත්තේ එහි දැනට පවතින හින්දු කෝවිලය.

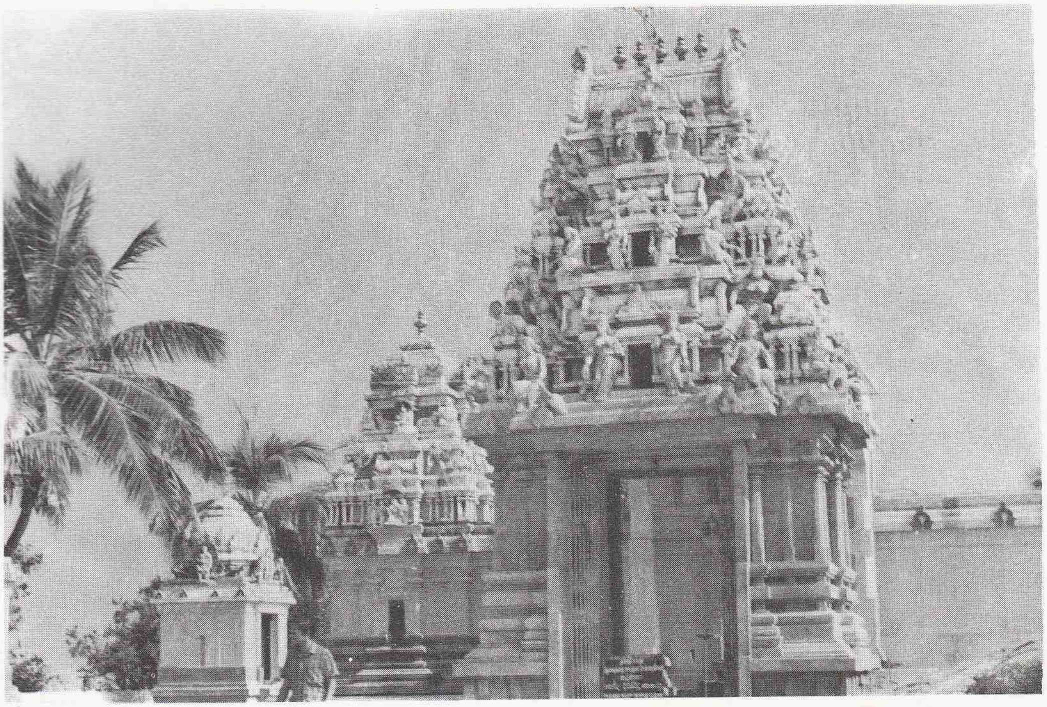

ත්‍රිකුණාමලයේ ෆෙඩ්රික් කොටුව තුල පැරණි ගොකර්ණ විහාරය පිහිටි ස්ථානයේ ගොඩනහා ඇති අළුත් කෝණේශ්වරම් කෝවිල.

අල්ලෙයි (ත්‍රිකුණාමලය)

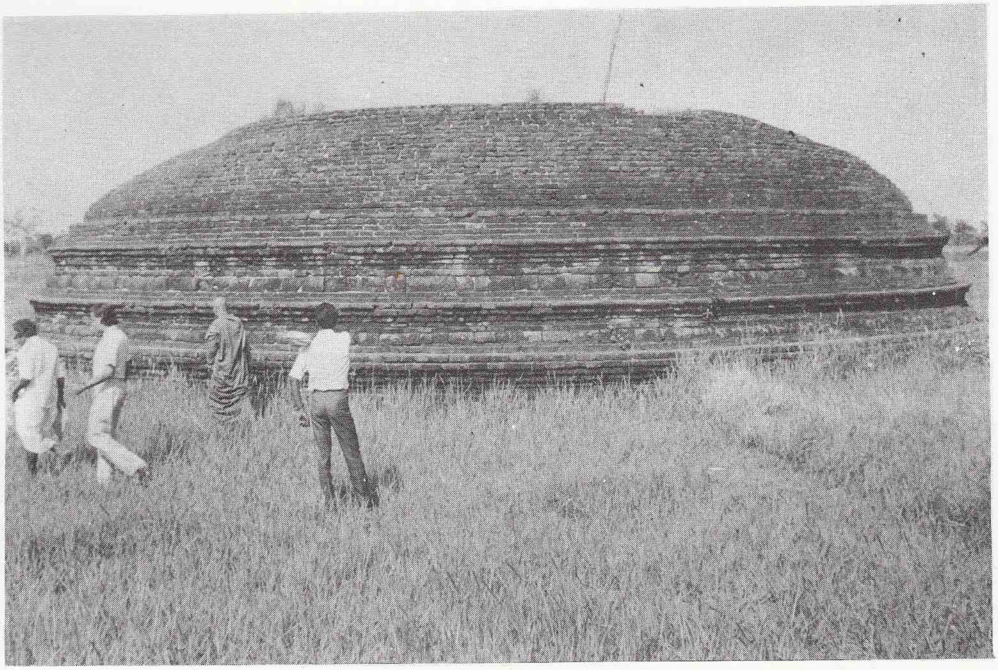

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ අල්ලෙයි දුම්කොල සංස්ථාව ඉඩමේ ඇති ද ගැබ පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් තහවුරු කලාට පසු (හීං ගඟ ව්‍යාපාරය අසල)

ගිරිහඩු මහ වෙහෙර (තිරියාය)

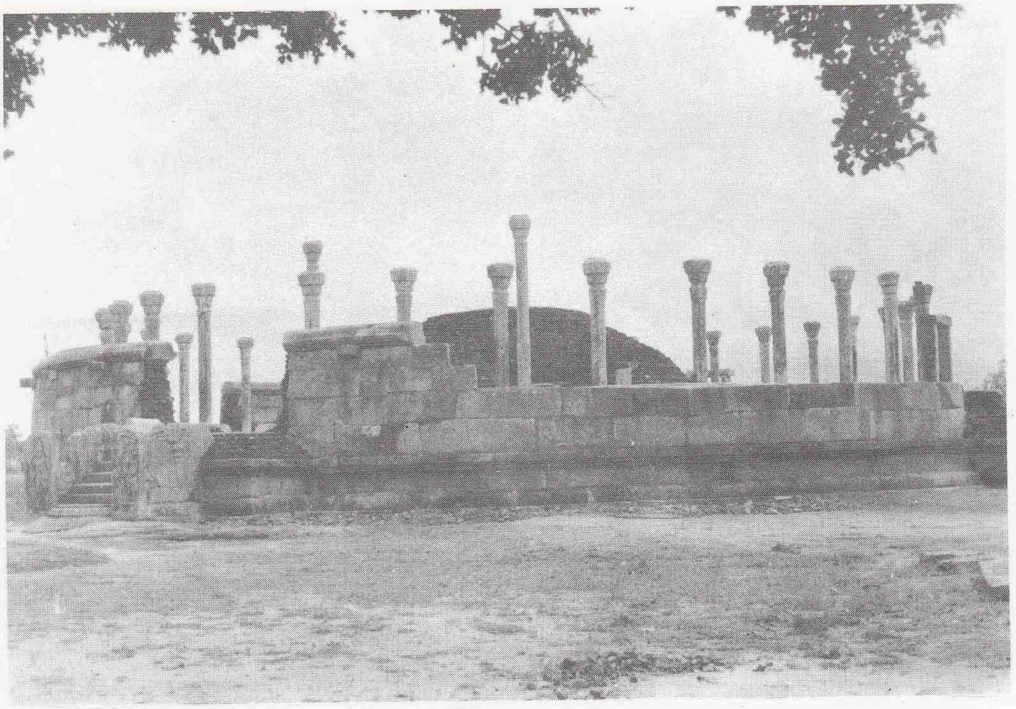

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ තිරියායේ කඳු මුදුනේ ඇති වටදගෙයි අවශේෂයන් තහවුරු කිරීමෙන් අනතුරුව

වෙල්ගම් වෙහෙර

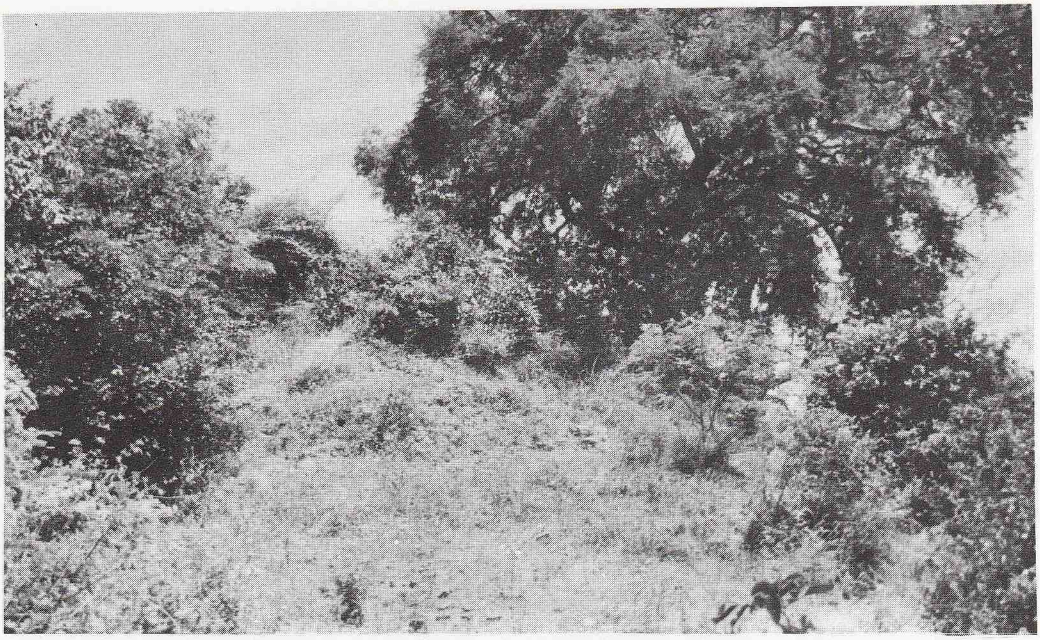

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල අසල පිහිටි පැරණි විල්ගම් විහාරයේ දගැබ නටබුන්ව කැලයෙන් වැසී ඇති අයුරු

දීඝවාපි මහ වෙහෙර

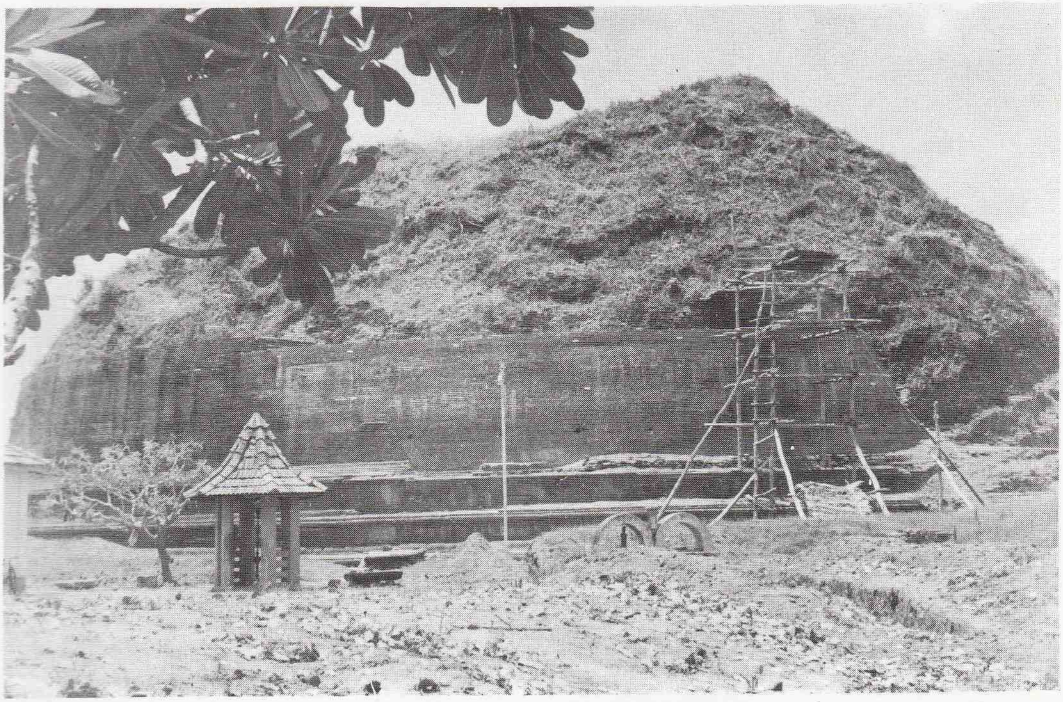

අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ දීඝවාපි දගැබ තහවුරු කරගෙන යන ආකාරය

දීඝවාපි

අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ දීඝවාපි දගැබ අසල කැලයේ ඇති පැරණි අවශේෂයන්

මුහුදු මහ වෙහෙර

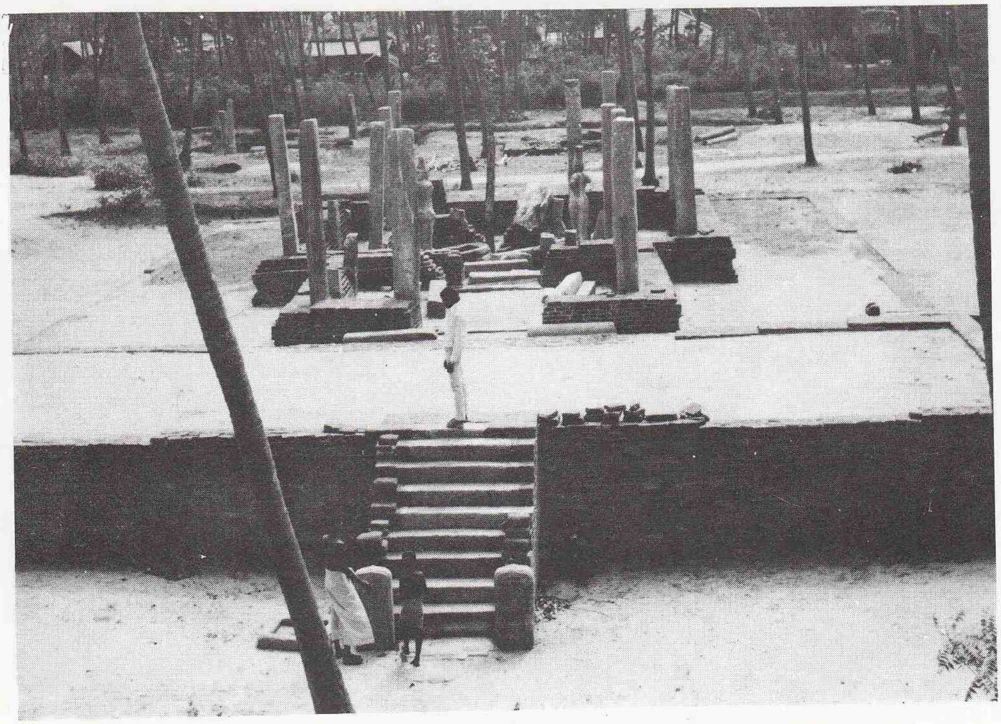

පොතුවිල් හි මුහුදු මහා විහාරයේ ඇති පිළිමගෙයක අවශේෂයන් තහවුරු කර ඇති ආකාරය

සේරුවිල

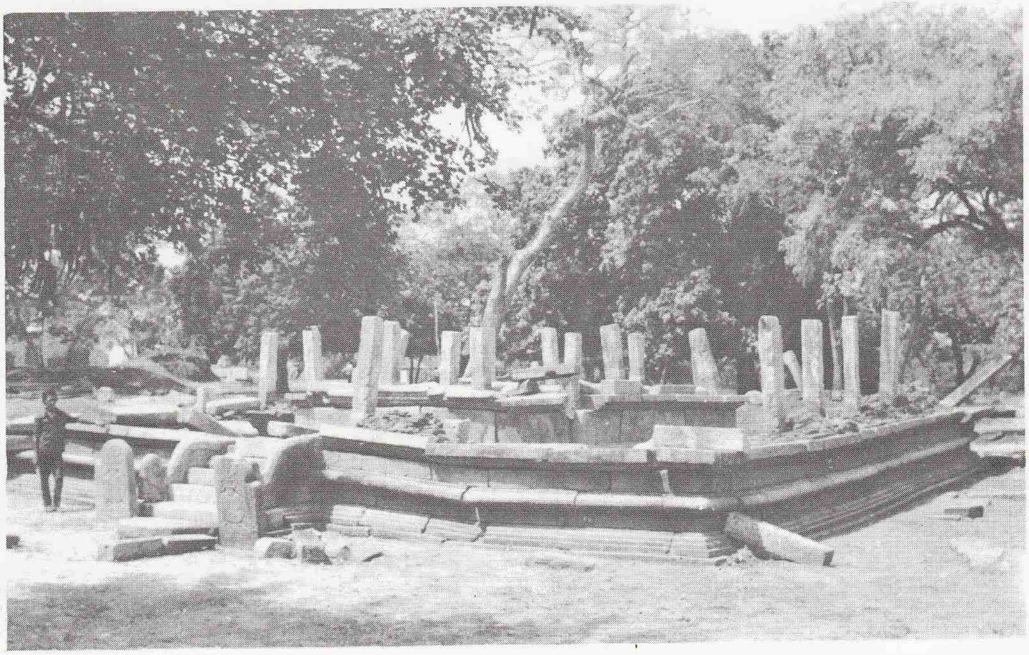

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල විහාරස්ථානයේ ඇති පැරණි බෝධිඝරයක අවශේෂයන් යැයි විශ්වාස කරනු ලබන ගොඩනැගිලලේ නටබුන්

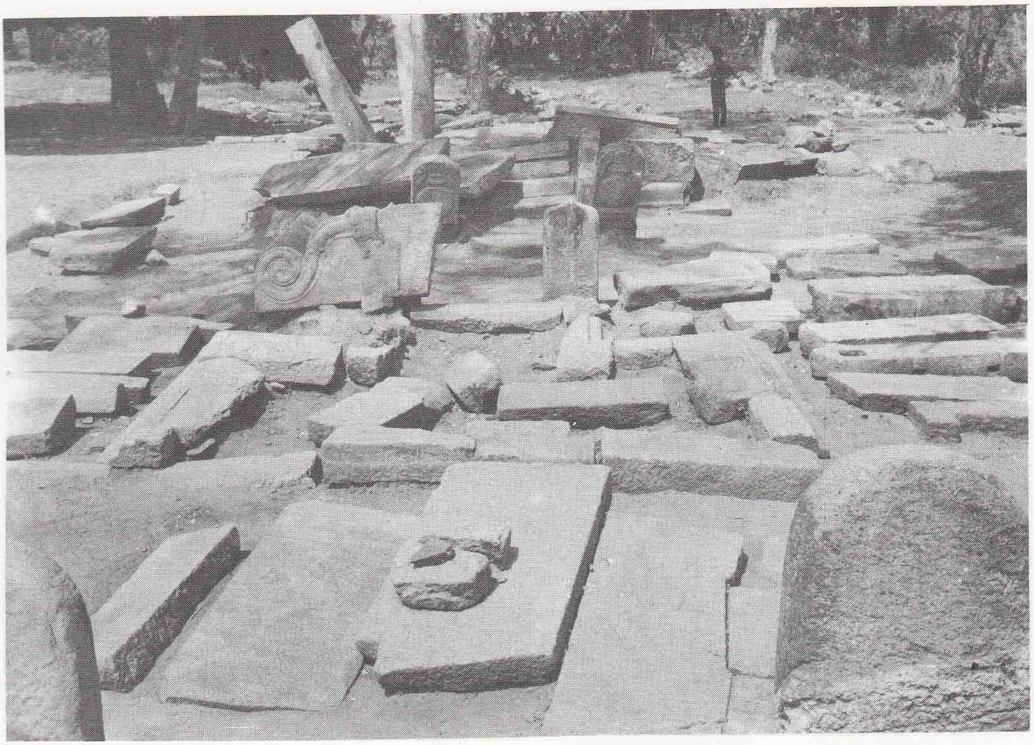

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල විහාර භූමියේ ඇති පැරණි අවශේෂයන් කැණ පාද ඇති අයුරු

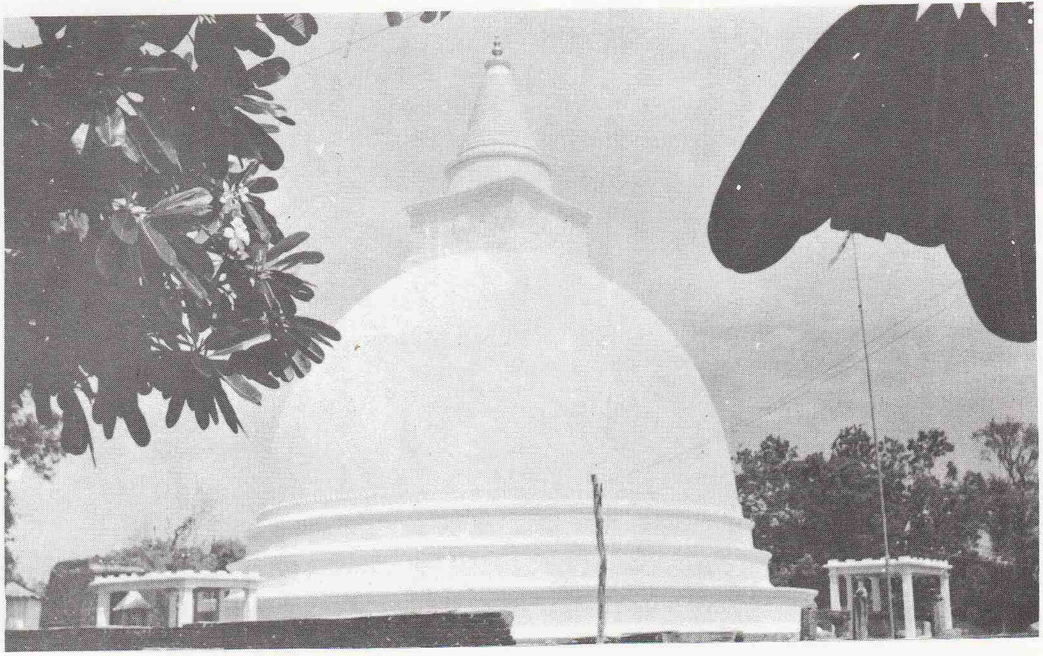

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල විහාරස්ථානයේ ඇති පැරණි චෛත්‍යරාජයා ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමෙන් අනතුරුව දිස්වන අයුරු

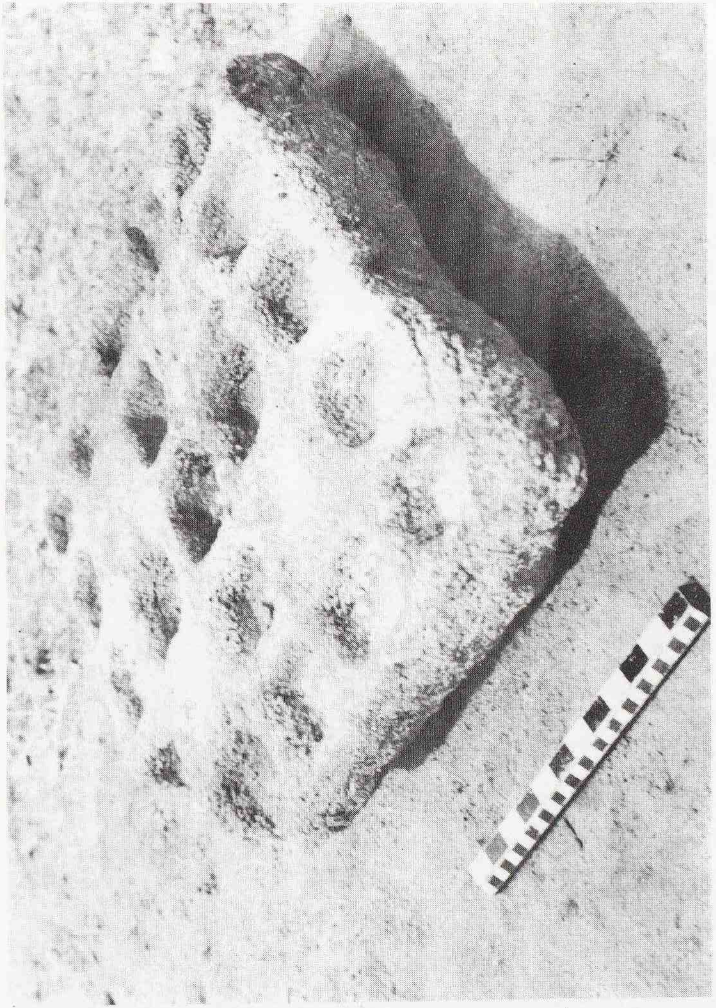

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල අසල ඇති දෙහිවත්ත නම් ස්ථානයෙන් හමු වූ
පැරණි යන්ත්‍ර ගලක්

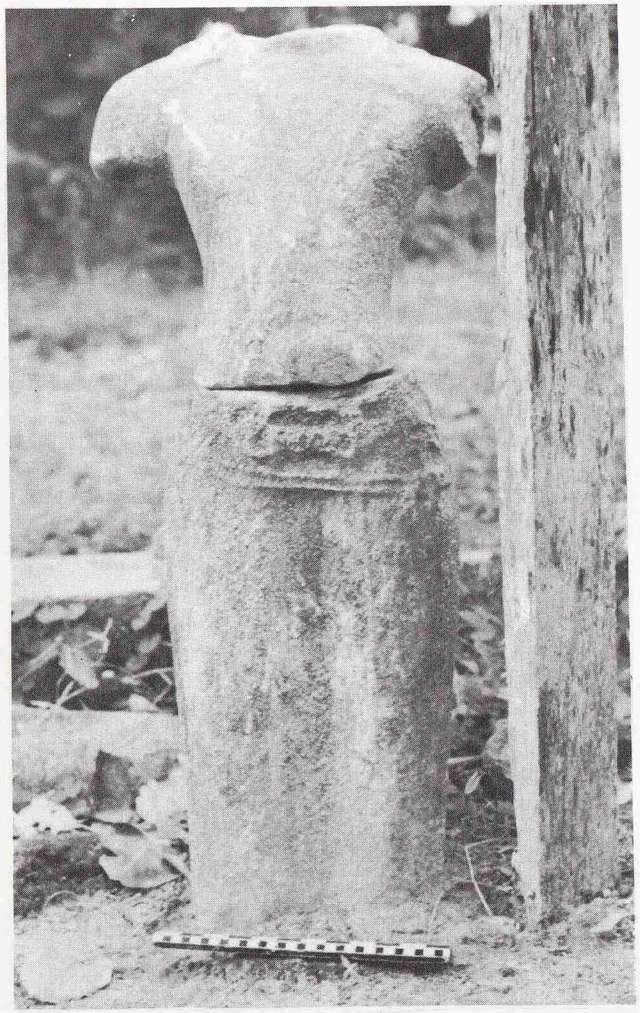

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල අසල ඇති දෙහිවත්ත නම් ස්ථානයේ
තිබී හමු වූ බෝධිසත්ව රූපයක්

සේරුවිල ප්‍රදේශය

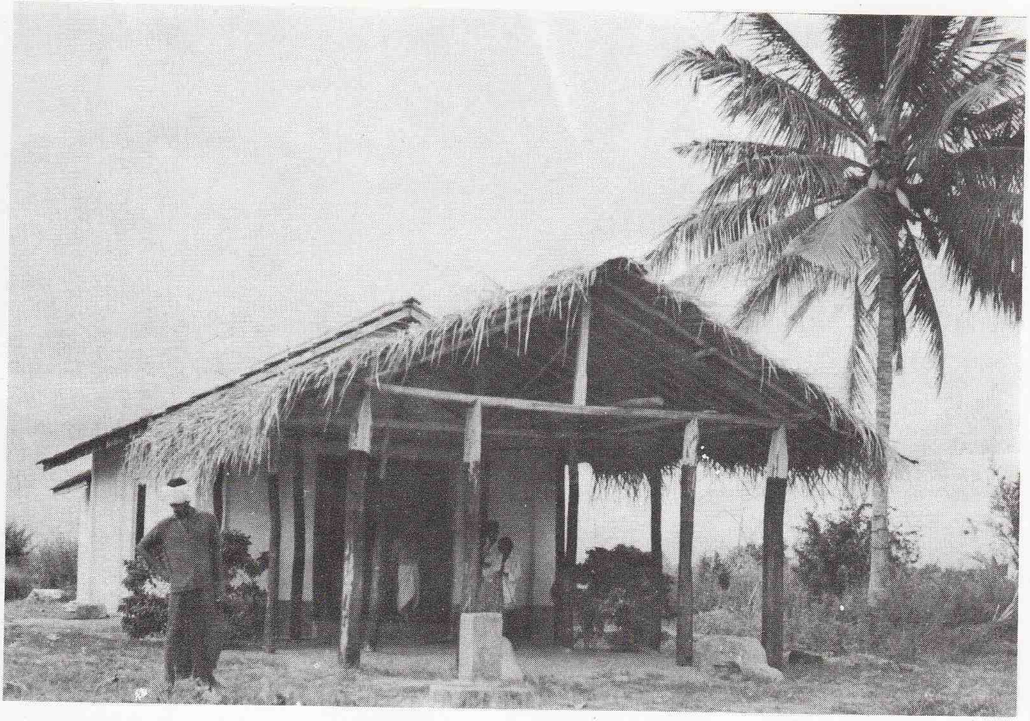

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල ප්‍රදේශයේ බෞද්ධ නටබුන් ඇති ස්ථානයක කෝවිලක් තනා ඇති අයුරු

මංගලගිරි විහාරය

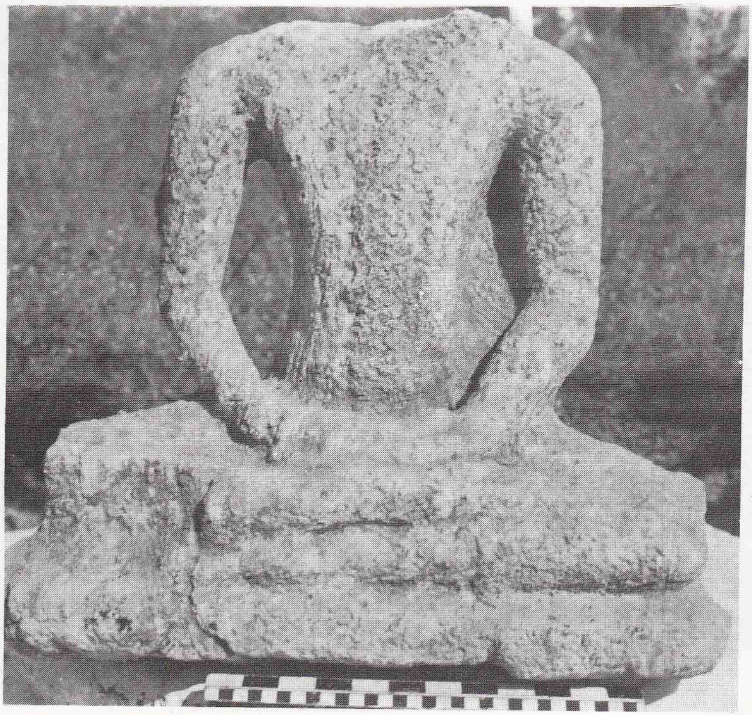

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල මංගලගිරි විහාරය අසල හමුවී ඇති පැරණි බුදු පිළිමයක්

තිරුමංගලාව

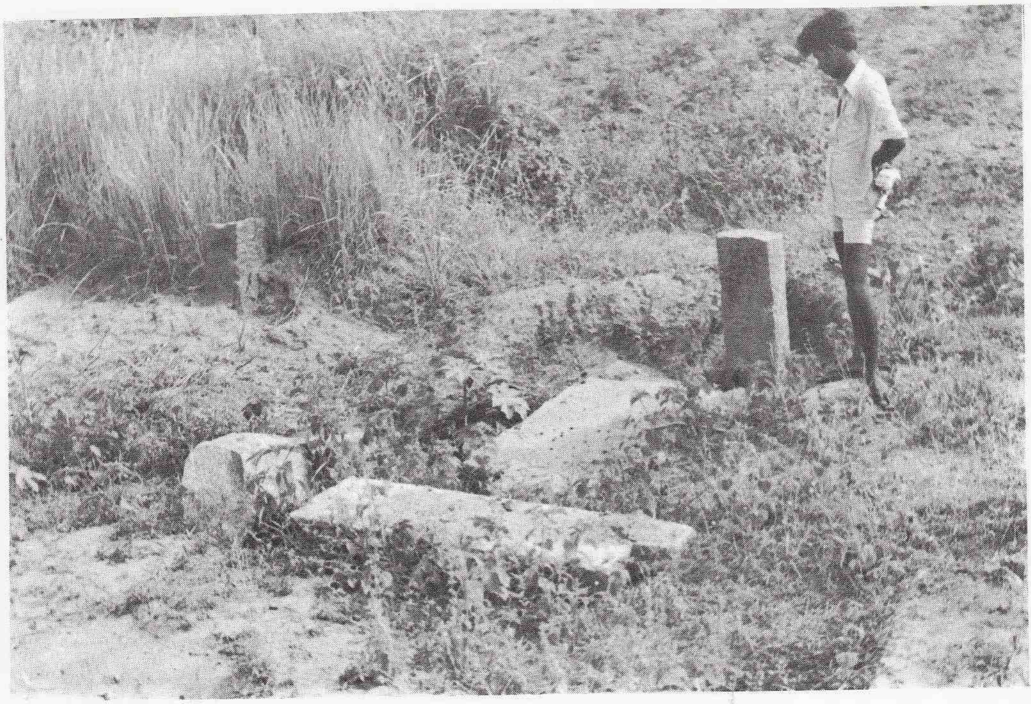

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල තිරුමංගලාව නම් ස්ථානයේ ඇති පැරණි පිළිම ගෙයක අවශේෂයන්

සේරුවිල

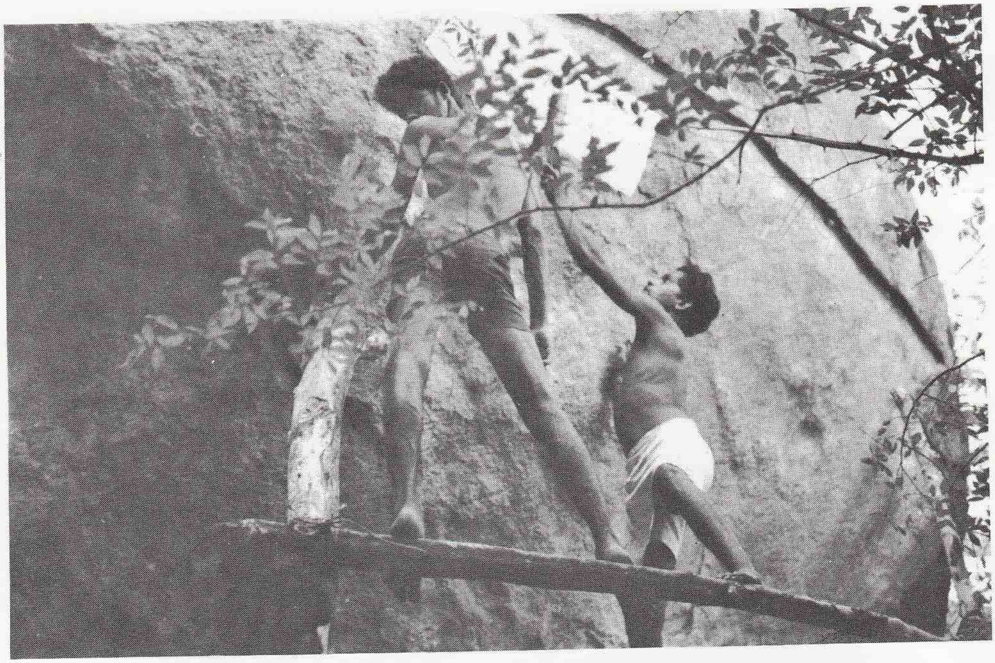

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ සේරුවිල ලෙනක කටාරම යට පිහිටි සෙල් ලිපියක් පිටපත් කරන අයුරු

කන්තලේ

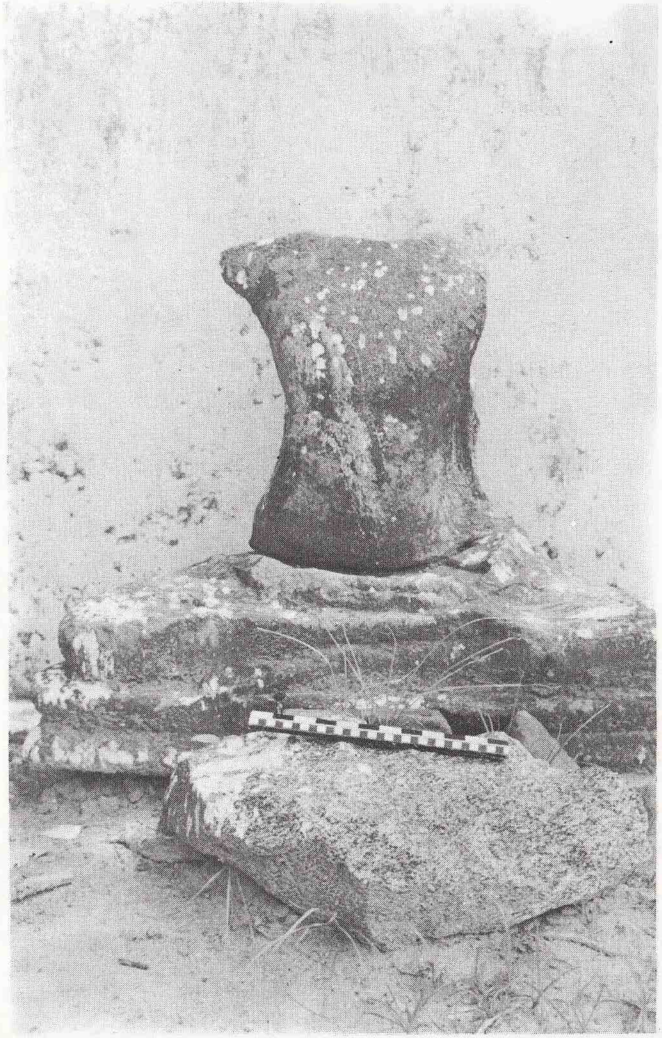

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තලේ ඇල්ල පාරේ පසෙක ඇති බුදු පිළිමයක කොටස්: මෙය වටා කෝවිලක් සාද ඇත.

අල්ලෙයි (ඇල්ල)

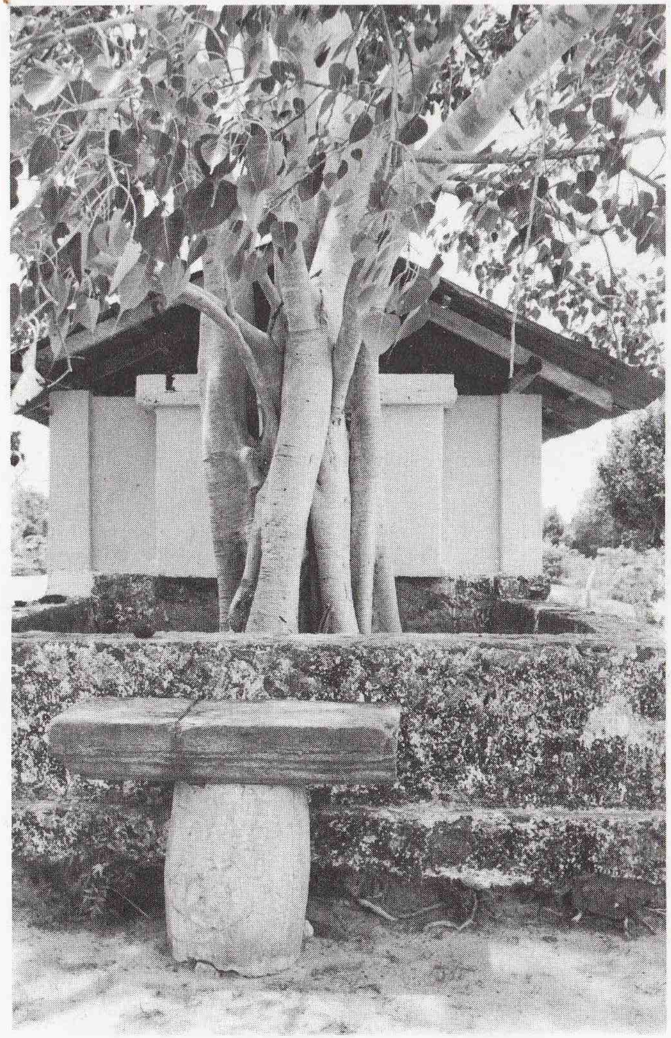

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තලේ ඇල්ල පාරේ පසෙක බෞද්ධ නටබුන් යට කොට සාද ඇති කෝවිලක්

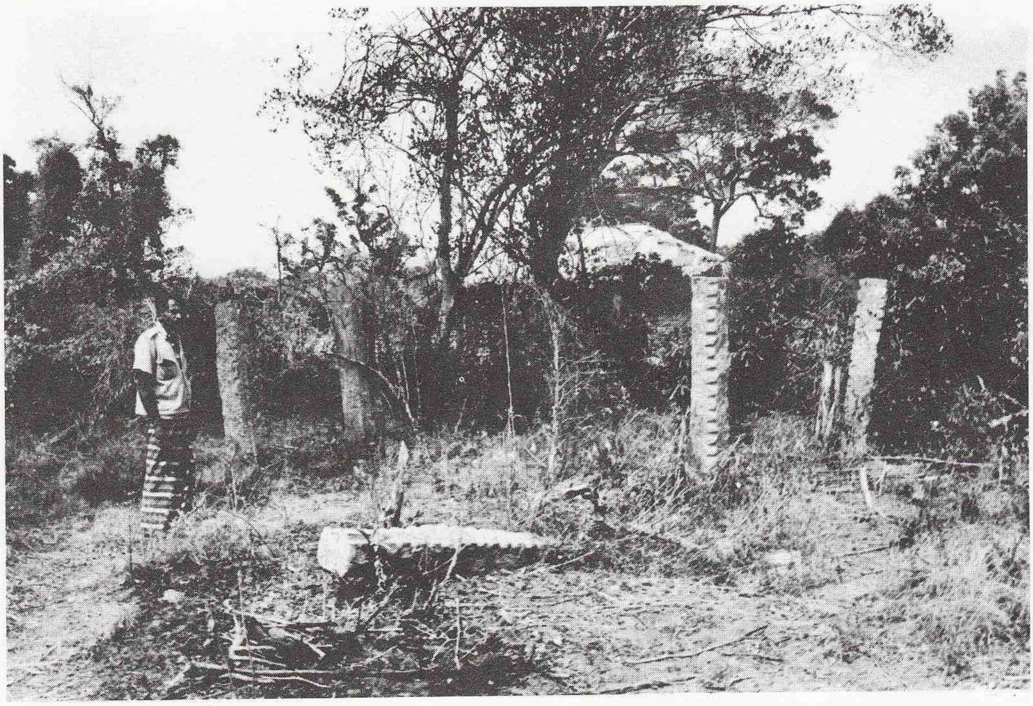

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කයේ ගෝමරන්කඩවල රංගිරි උල්පත නමැති ස්ථානයේ ඇති පැරණි ගොඩනැගිල්ල

සමලන්කුලම

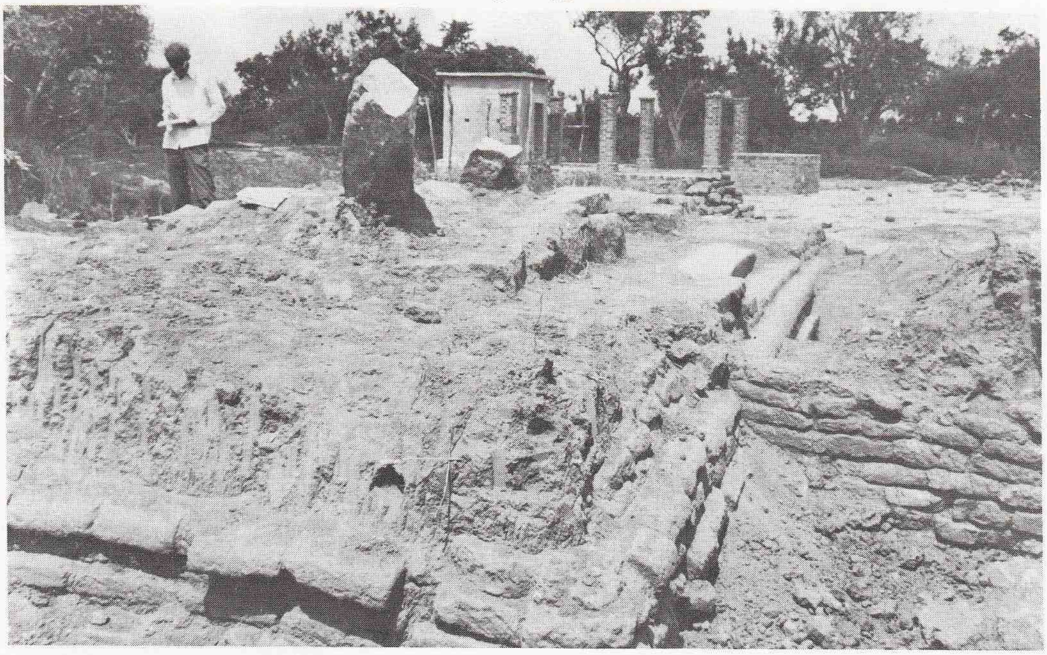

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලමේ පිහිටි ගොඩැල්ලක් කැණීමේදී මතු වූ පිළිම ගෙයක අවශේෂ

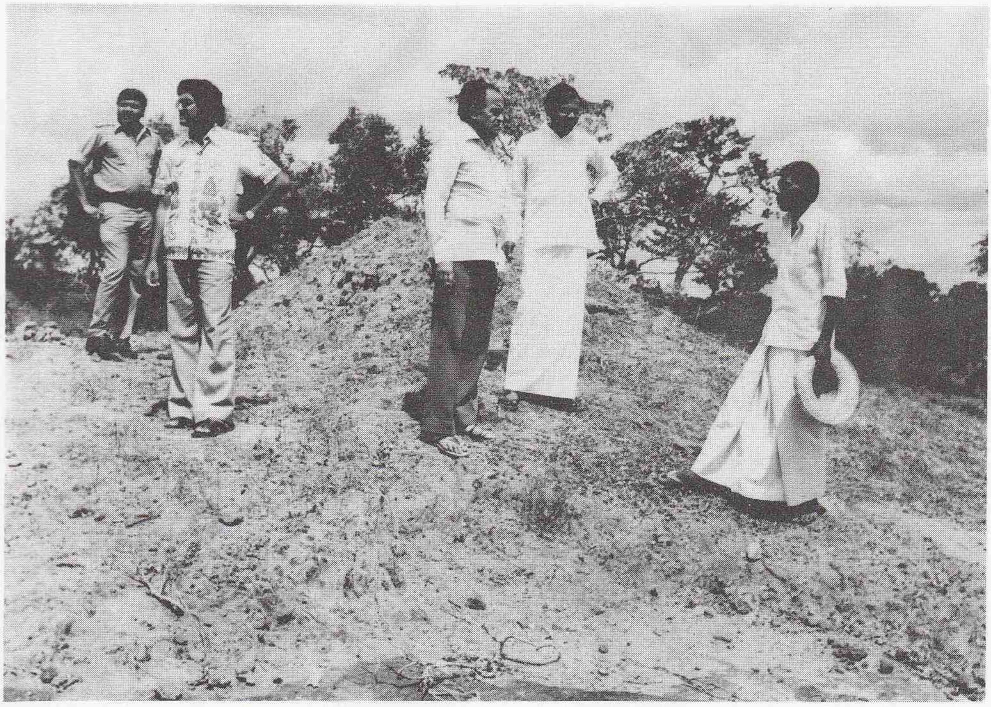

වවුනිසා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලමේ දගැබ් ගොඩැල්ලක් සංස්කෘතික ඇමති ගරු ඊ. එල්. බී. හුරුල්ලේ මහතා සහ දිසා ඇමති ගරු ජී. ඩී. මහින්දසෝම මහතා පරීක්ෂාකර බලන අයුරු

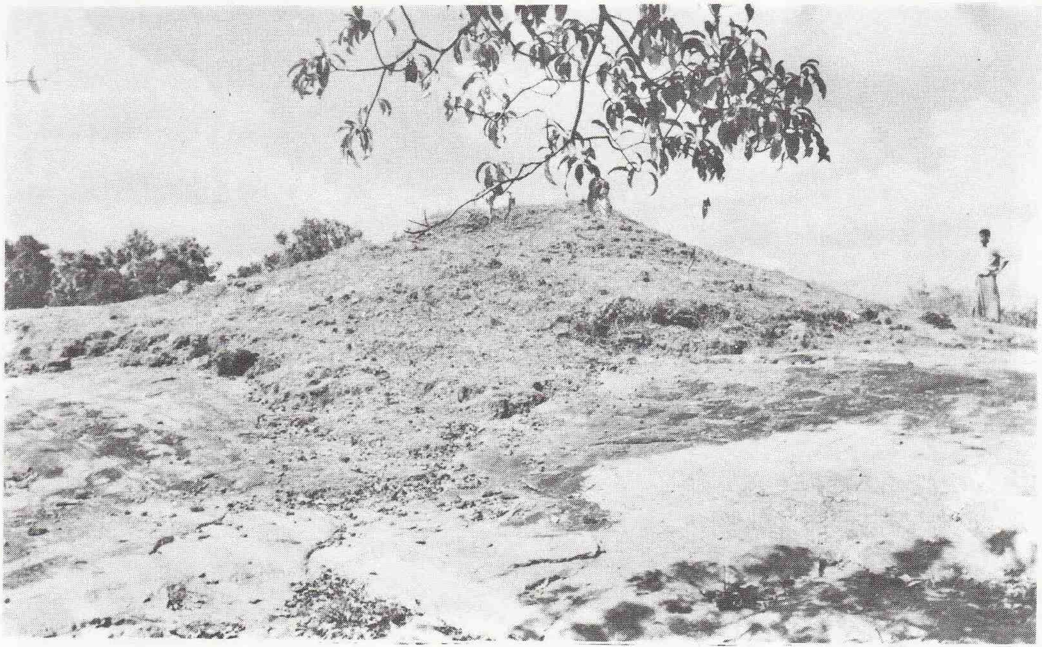

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලමේ දහැබ් ගොඩැල්ල

සමලන්කුලම

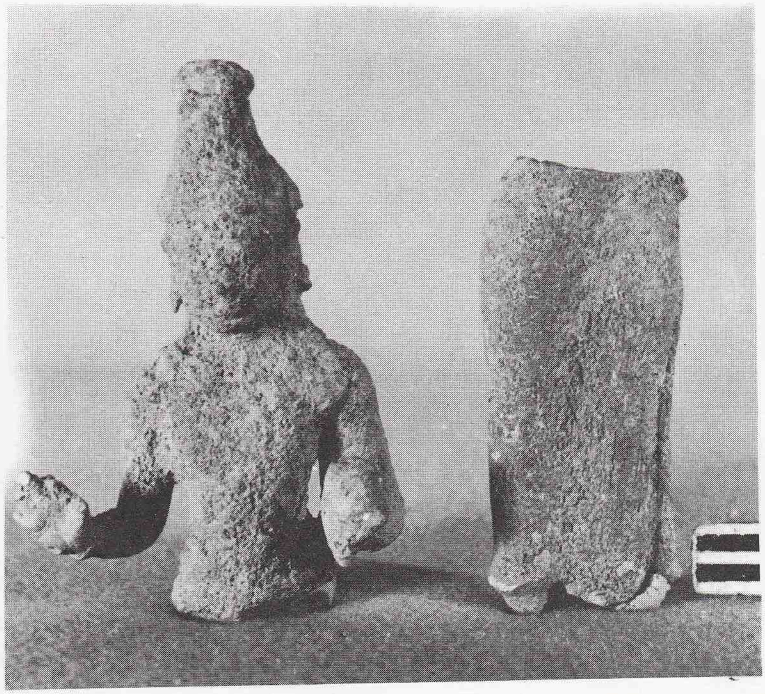

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ සමලන්කුලමේ පිහිටි පිළිම ගෙය කැණීමේදී එය තුළ තිබී හමු වූ අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්ව රූපය පිරිසිදු කර තහවුරු කරන්නට ප්‍රථම

නෙළුක්කුලම

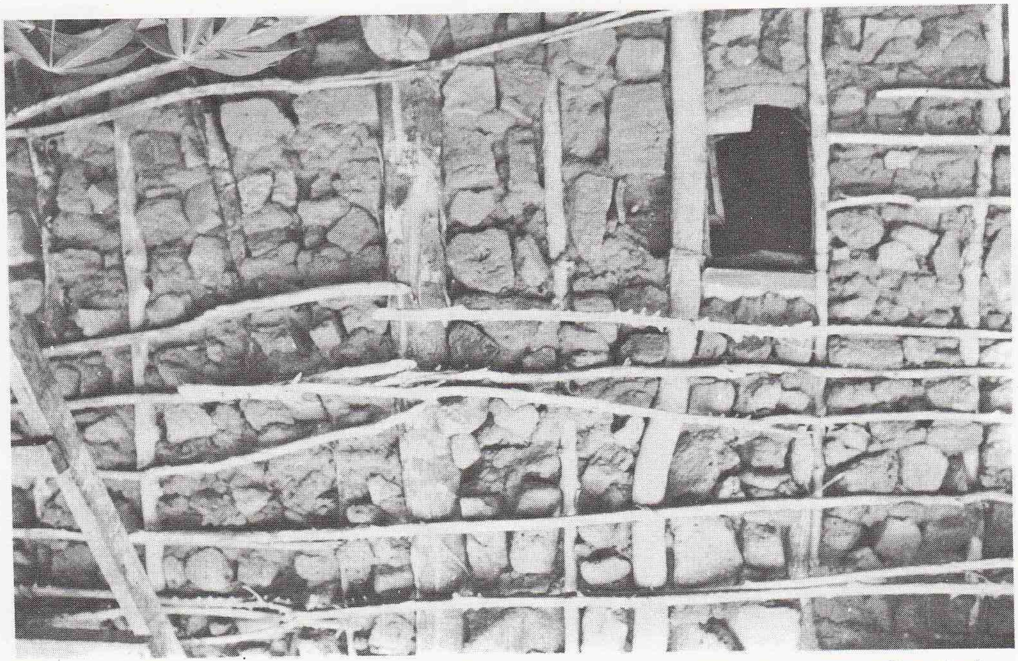

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙළුමකුලම නම් ස්ථානයේ පැරණි අවශේෂයන් මත එහි ඇති දගැබේ පැරණි ගඩොල් ගෙන නිවසක් තනා තිබෙන අයුරු

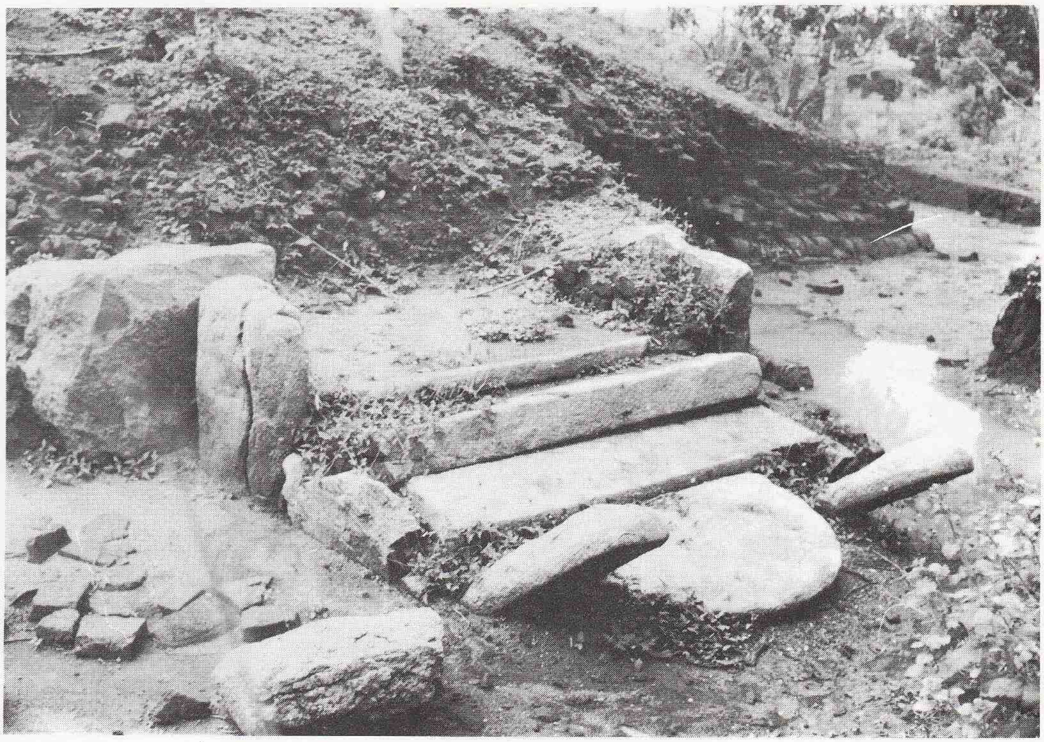

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙළුක්කුලම නම් ස්ථානයේ පැරණි දගැබ කැණ පාද ඇති අයුරු

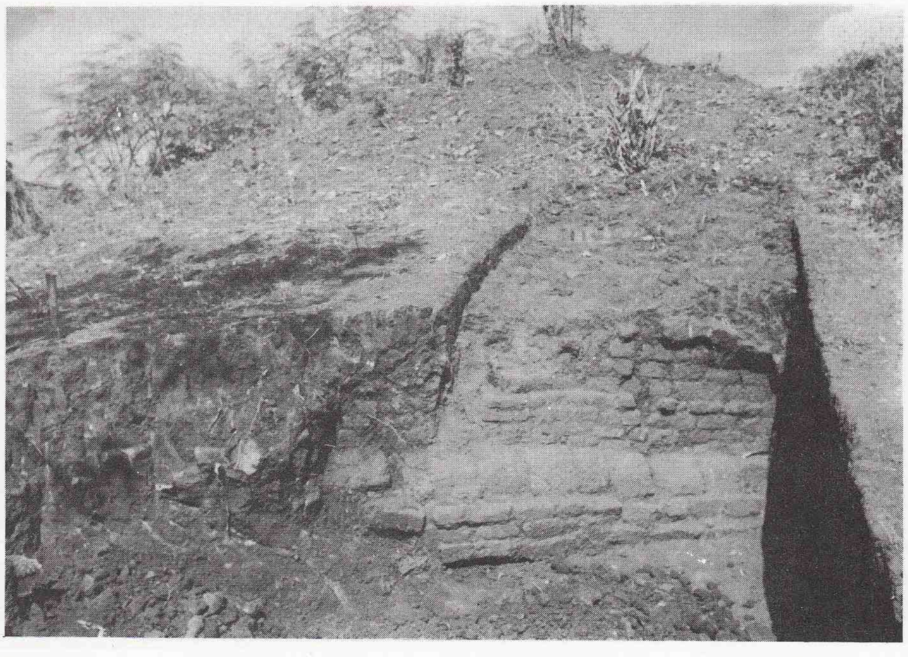

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙළුක්කුලමේ පැරණි දගැබ් මළුවේ බැම් පාද ඇති අයුරු

නෙළුක්කුලම

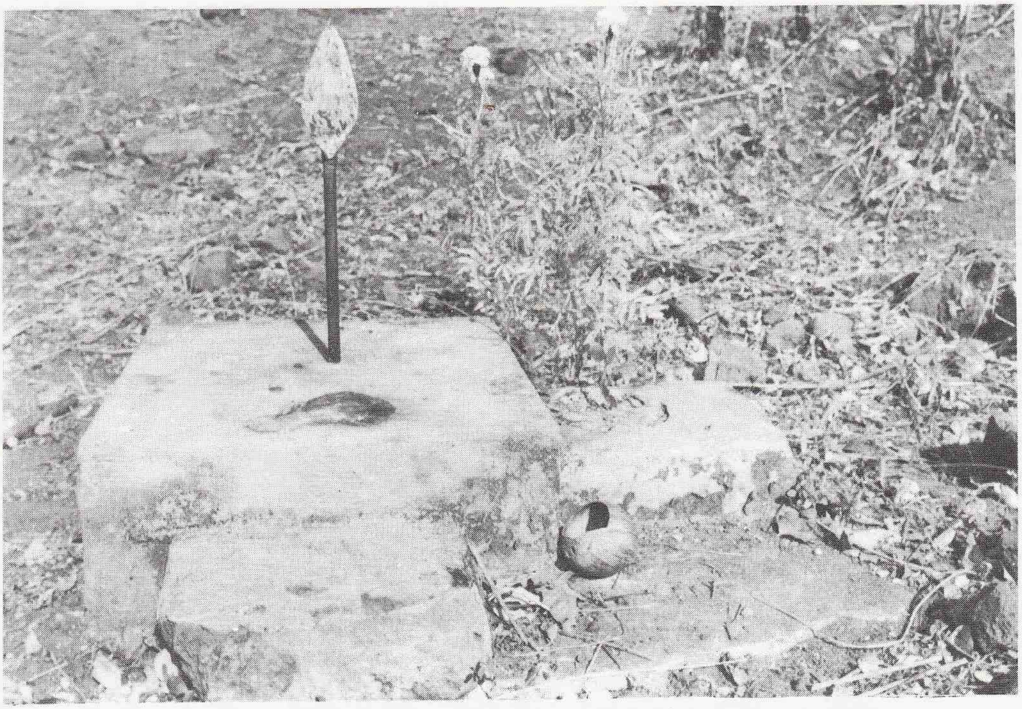

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෙළුක්කුලමේ පැරණි දගැබ් ගොඩැල්ල මතුපිට මධ්‍යයේ සිමෙන්ති දමා කෝවිලක් සෑදීමට හෙල්ලක් සවි කර තිබෙන අයුරු

තාඩිකුලම්

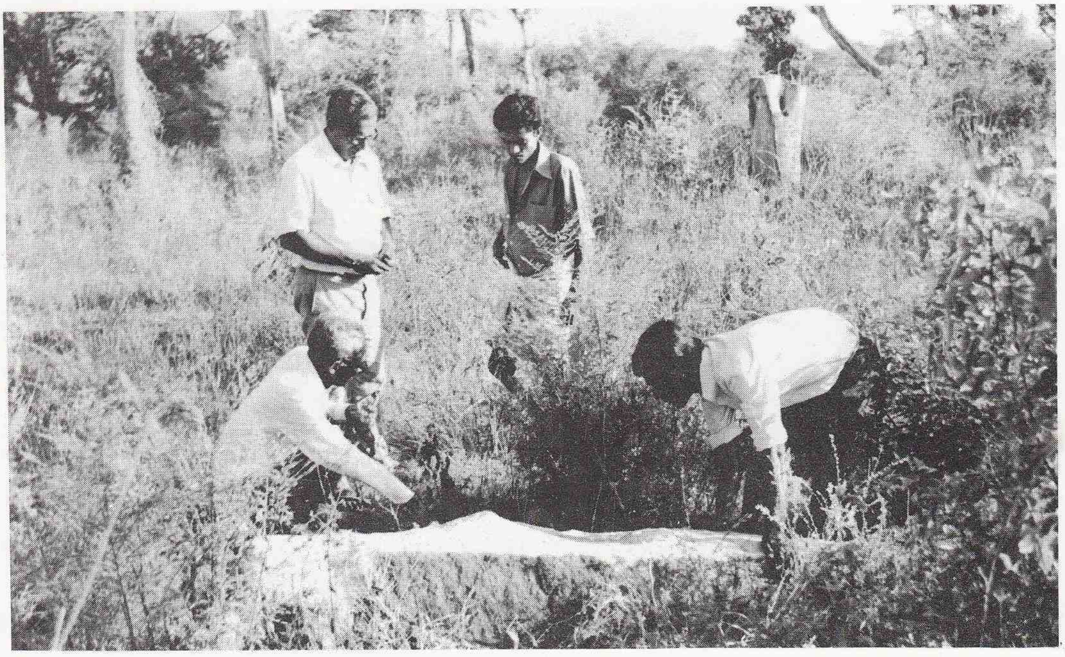

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ තාඩිකුලම් නමැති ස්ථානයේ පැරණි සෙල්ලිපිය සහ වෙනත් අවශේෂයන් සහිත පුද්ගලික ගොවිපල

තාඩිකුලම්

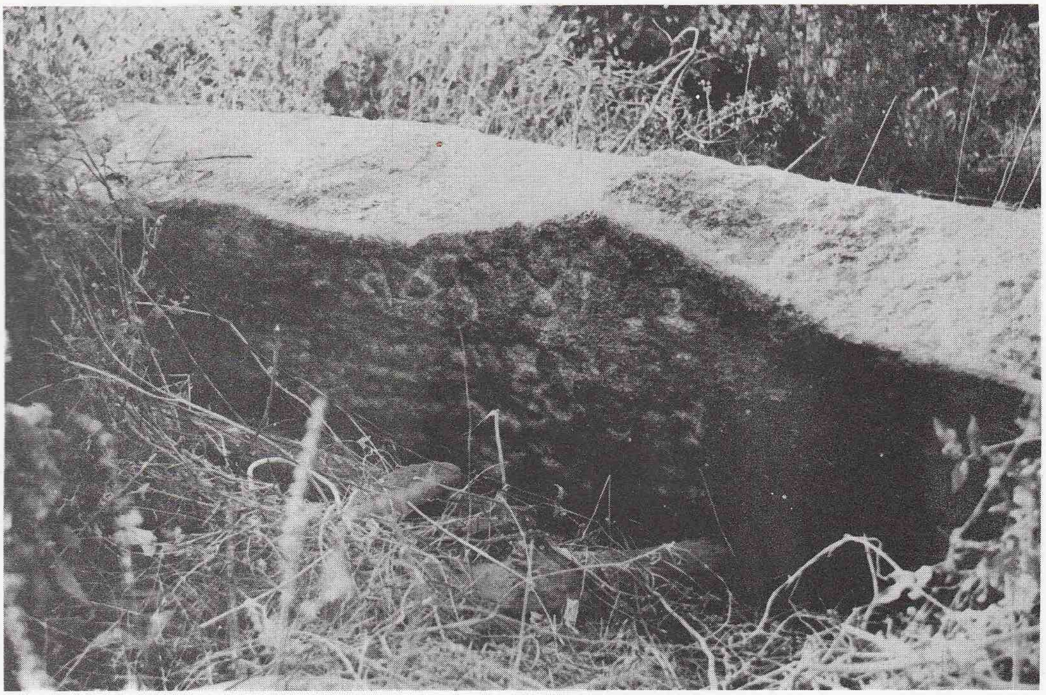

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ තාඩිකුලම් නමැති ස්ථානයේ දගැබක් සහිත පැරණි ස්ථානයක ක්‍රි, ව. 02 වෙනි සියවසට අයත් සෙල්ලිපියක් කෙටූ ගලක් ද ඇත. එම ගල ඡායාරූපයෙන් දක්වේ. මෙම පුරාවස්තුවලට අක්කර පහක පමණ ප්‍රදේශය දැනට පුද්ගලික ගොවිපලකි. එහෙත් මෙම ඉඩම රජයේ ඉඩමකි.

ඩොලර් පාම් – වව්නියාව

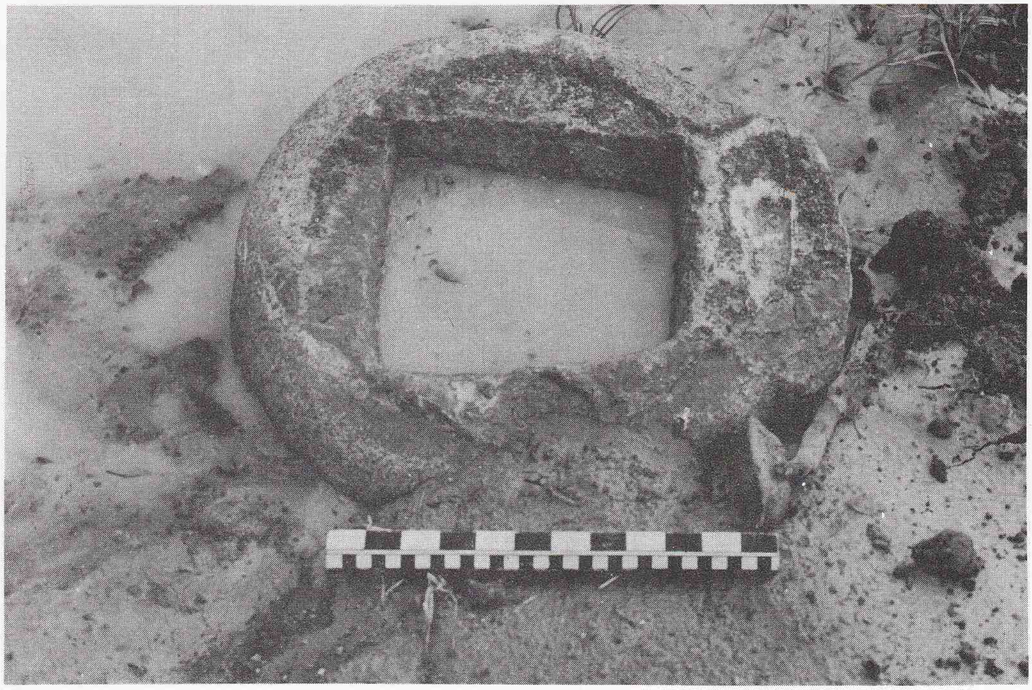

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ ඩොලර්පාම් නමැති පුද්ගලික ගොවිපලෙහි ඇති බුදු පිළිම පීඨයක්

ඩොලර් පාම් – වව්නියාව

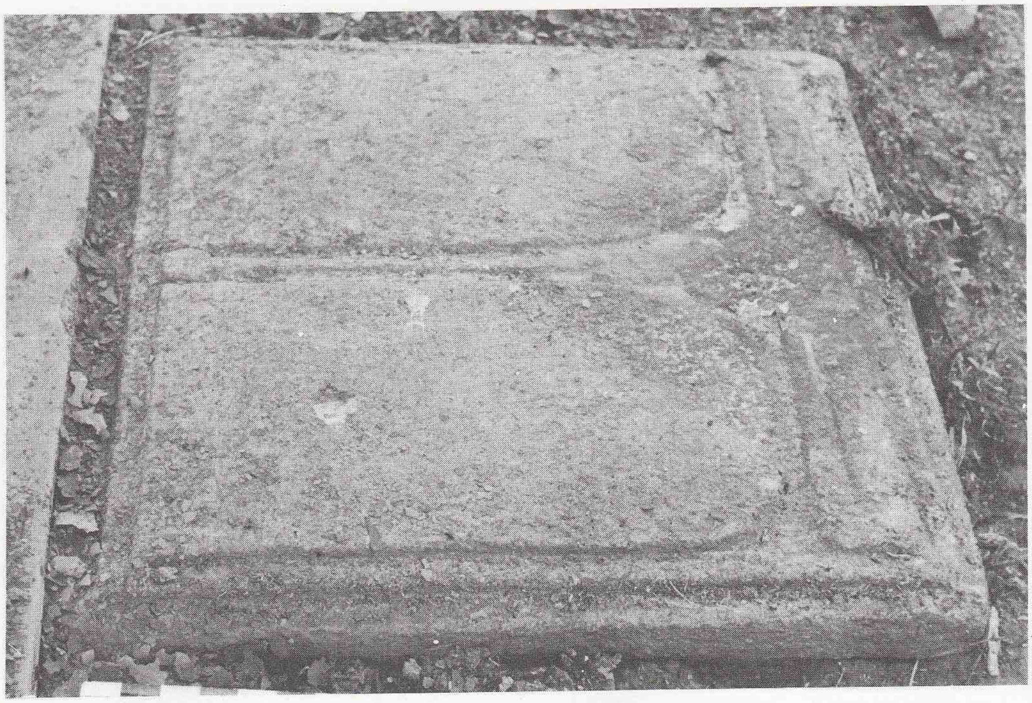

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ ඩොලර්පාම් නමැති පුද්ගලික ගොවිපළක තිබී හමුවූ සිරිපතුල් ගලක්

ඇටඹගස්කඩ විහාරය

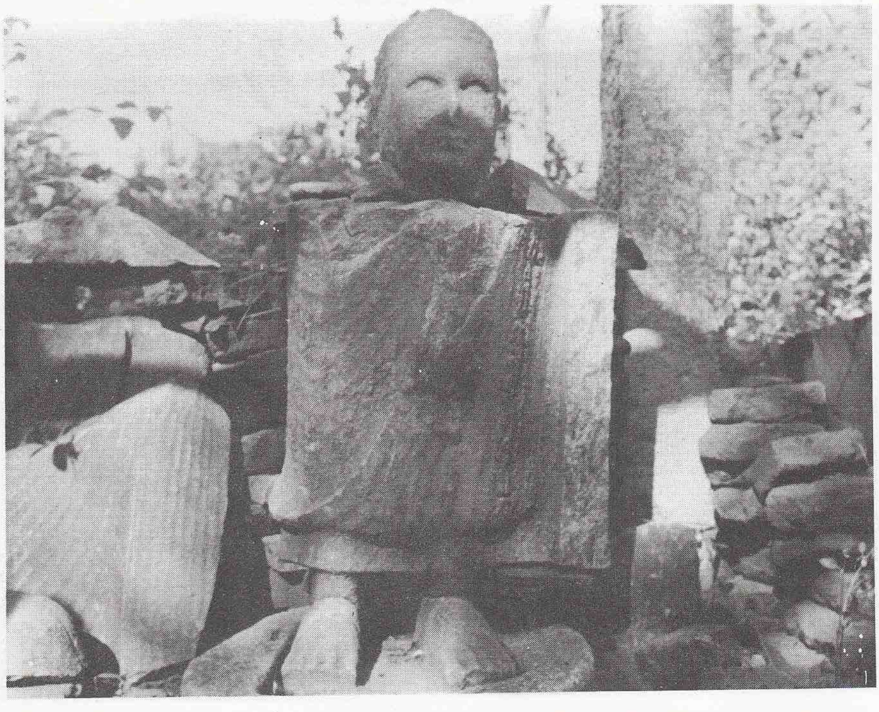

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ ඇටඹගස්කඩ විහාරය අසල කැලයේ ඇති බුදු පිළිමය විනාශ කර ඇති අයුරු

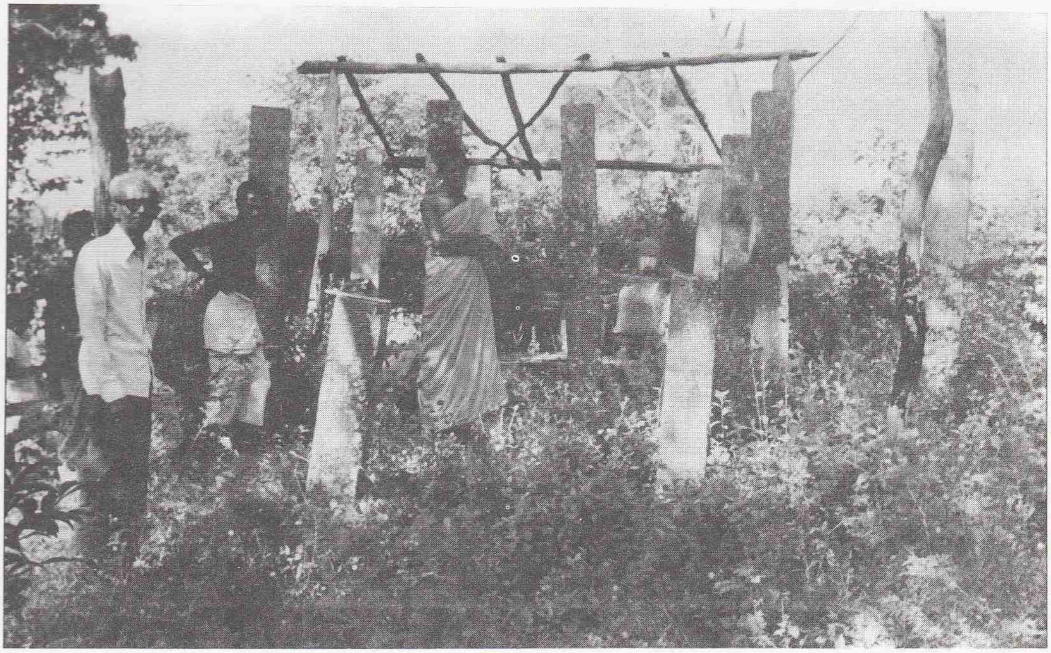

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ ඇටඹගස්කඩ'විහාරය අසල කැලයේ කඩාබිඳ විනාශ කර ඇති බුදුපිළිමය සහිත පිළිමගේ.

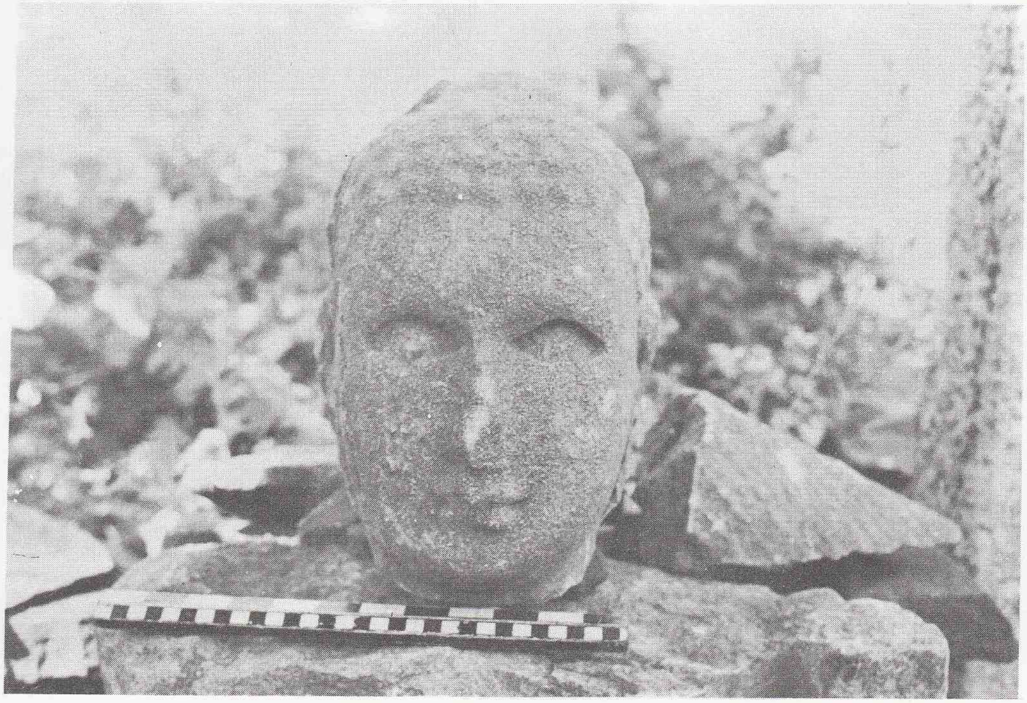

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ ඇටඹගස්කඩ නමැති ස්ථානයේ කඩා බිඳ දමා ඇති පැරණි බුදුපිළිමයක කොටස්. මෙහි නෙත් දෙකට කළින් මැණික් ගල් අල්ලා තිබී ඇත.

මධූකන්ද

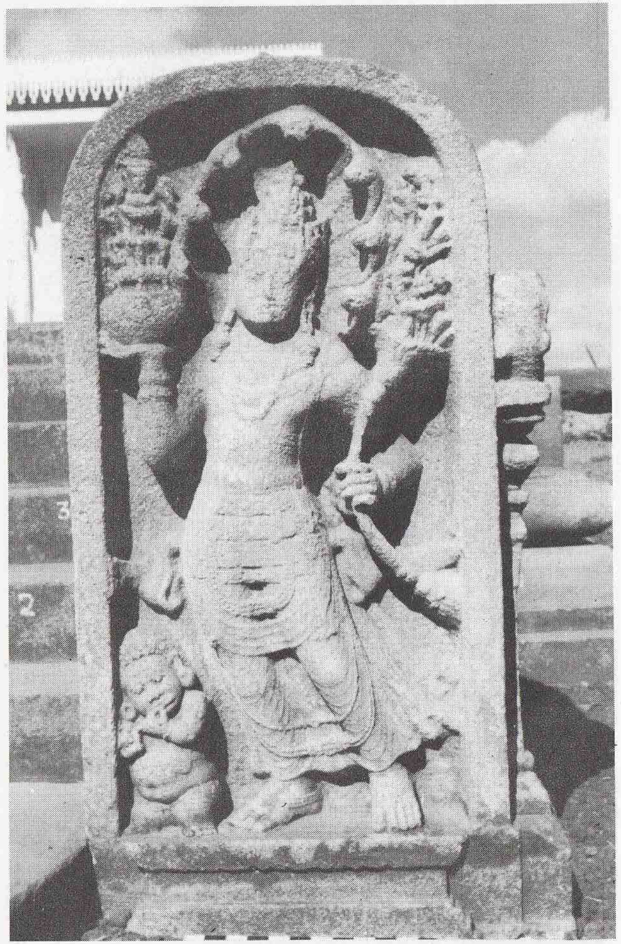

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල ඇති මධුකන්ද විහාරයේ තිබී හමු වූ මුරගලක්.

ඇටඹගස්කඩ විහාරය

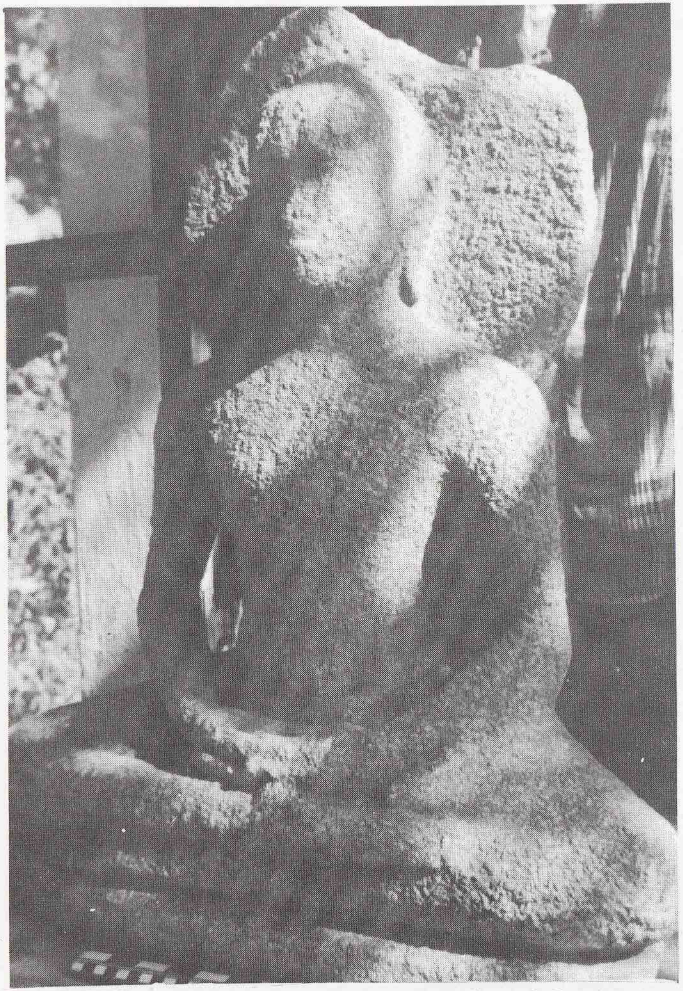

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ ඇටඹගස්කඩ විහාරයේ ඇති ඉතා පැරණි හිඳි බුදුපිළිමයක්. ගලින් කරන ලද කේතුමාලාව සහිත මෙවැනි බුදුපිළිම ඉතා විරලය.

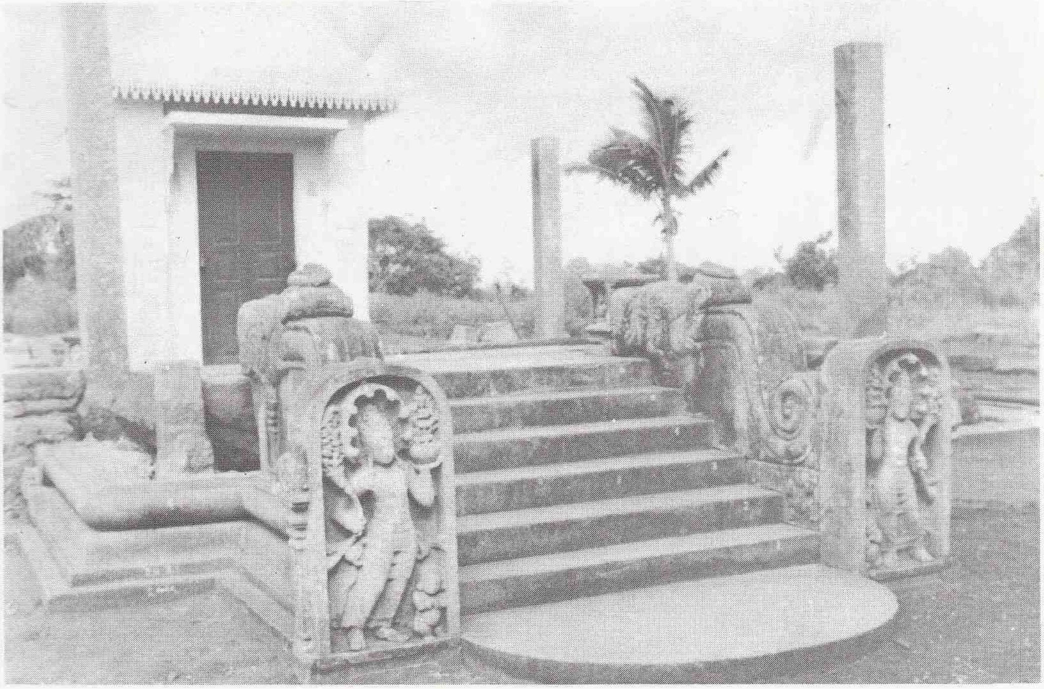

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල ඇති මඩුකන්ද විහාරයේ ඇති පිළිමගෙයි අවශේෂයන්.

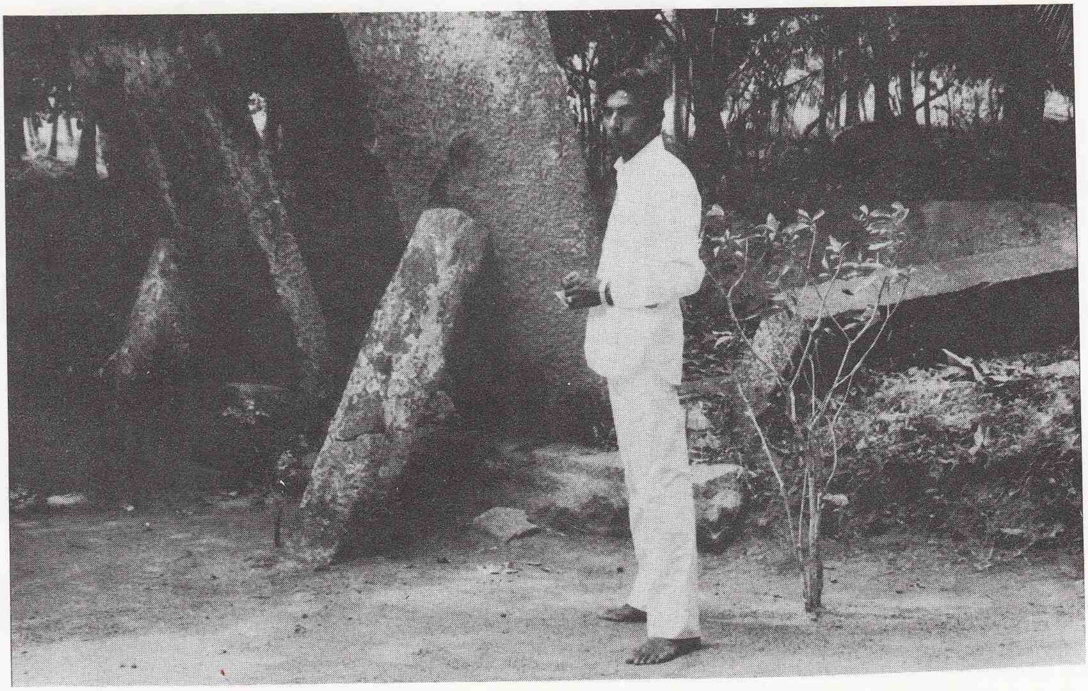

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල මඩුකන්ද විහාරයේ පසට සහ කැලයට යටවී ඇති පුරාවස්තු.

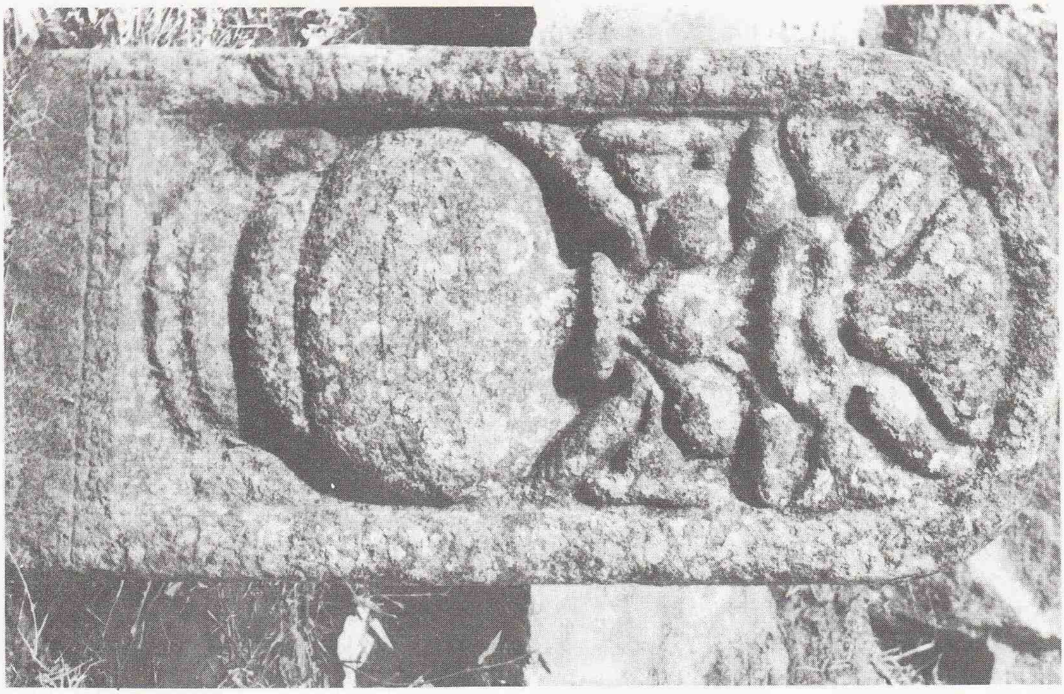

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල ඇති මධුකන්ද විහාරයේ තිබී හමු වූ මුරගලක්.

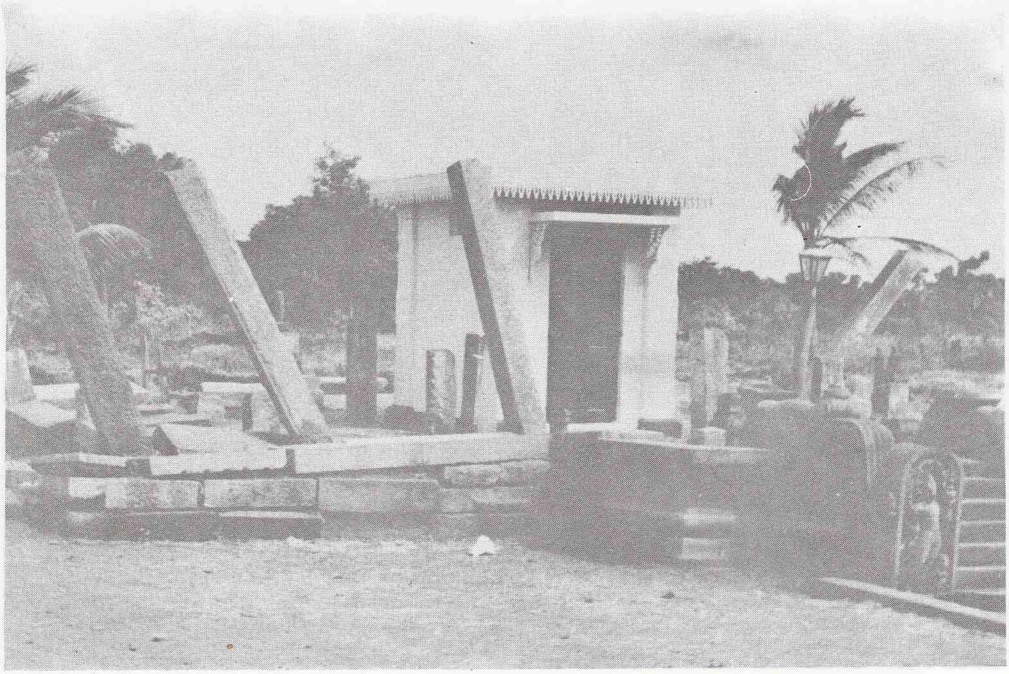

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල ඇති මධුකන්ද විහාරයේ පිළිමගෙයක අවශේෂයන්.

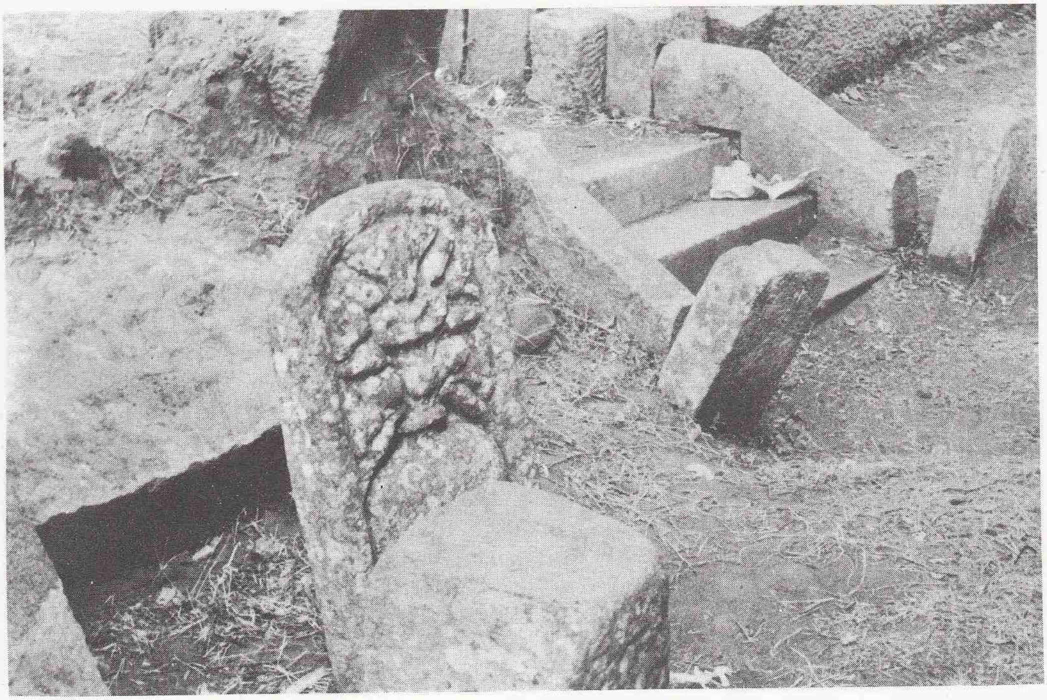

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල ඇති මධුකන්ද විහාරයේ ඉපැරණි පුන්කලස් රූකමක් ඇති මුරගලක් හා වෙනත් අවශේෂයන්.

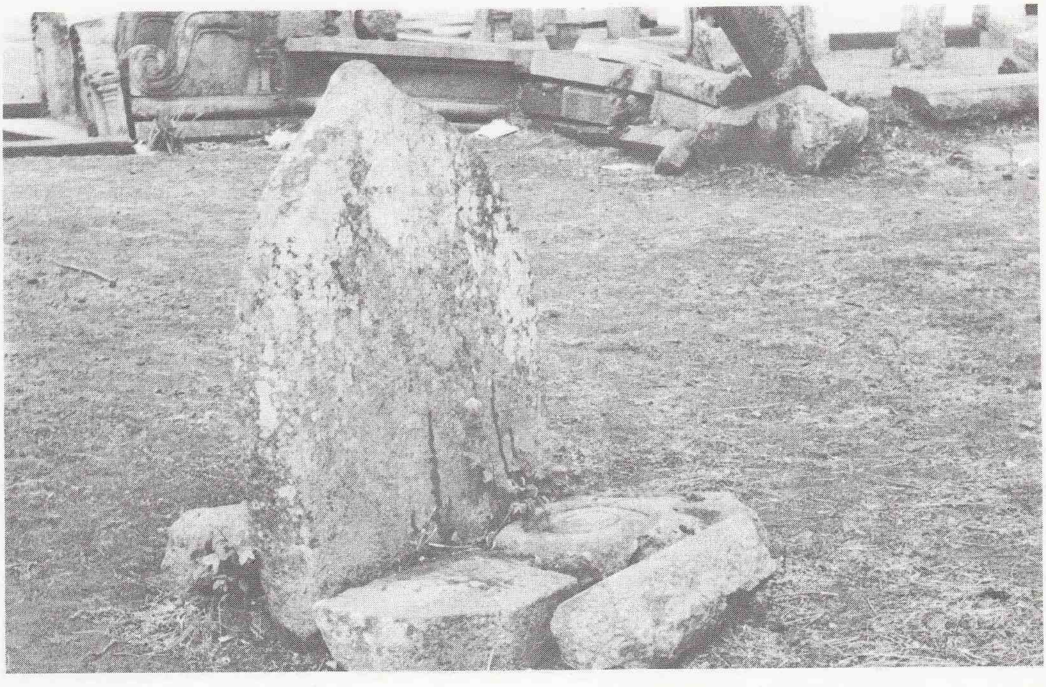

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ වවුනියා නගරය අසල ඇති මධුකන්ද විහාරයේ පුරාවස්තු.

වව්නියාව

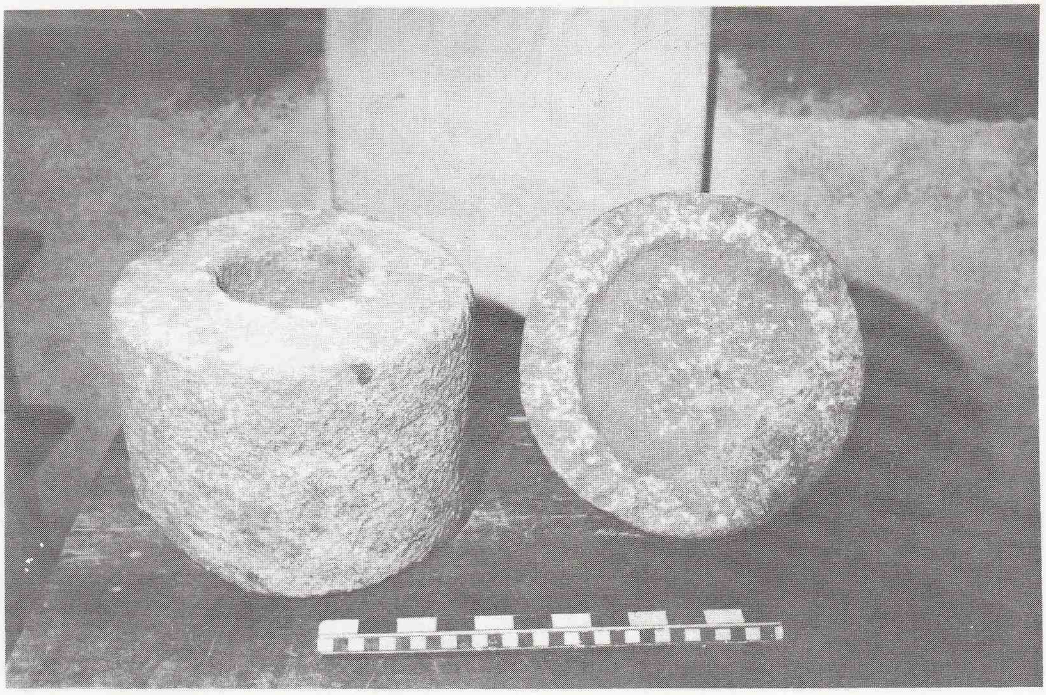

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ එක් පැරණි ස්ථානයක ඇති ගල් කරඬුවක්.

මාතොට (මහා තිත්ථ)

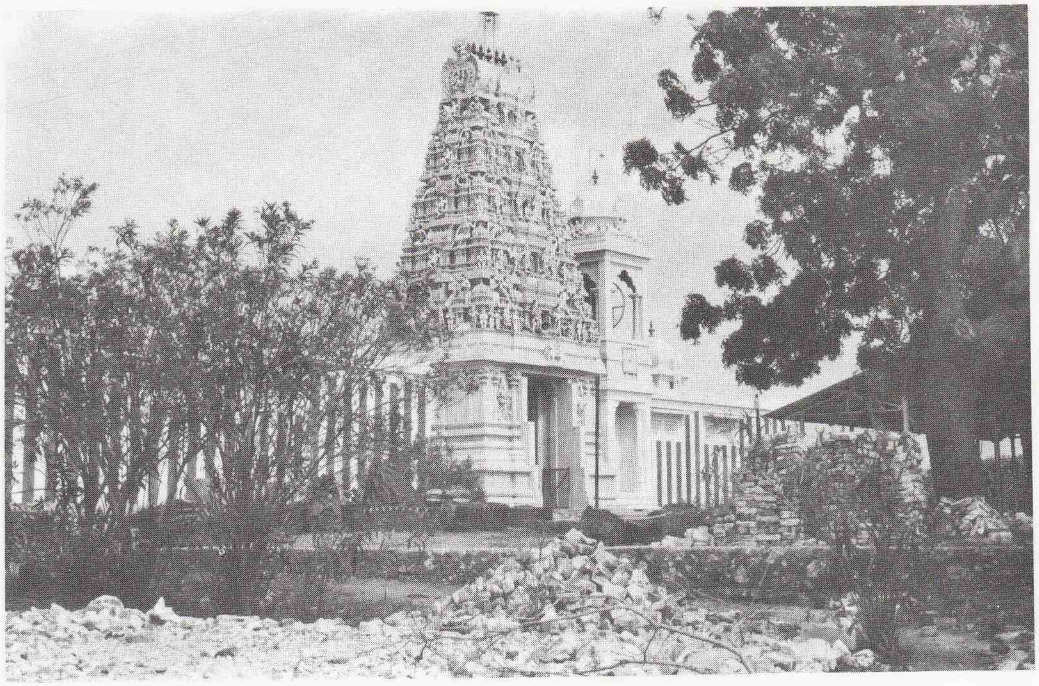

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ පැරණි මාතොට නටබුන් මත පිහිටි තිරුකේතීශ්වරම් කෝවිල.

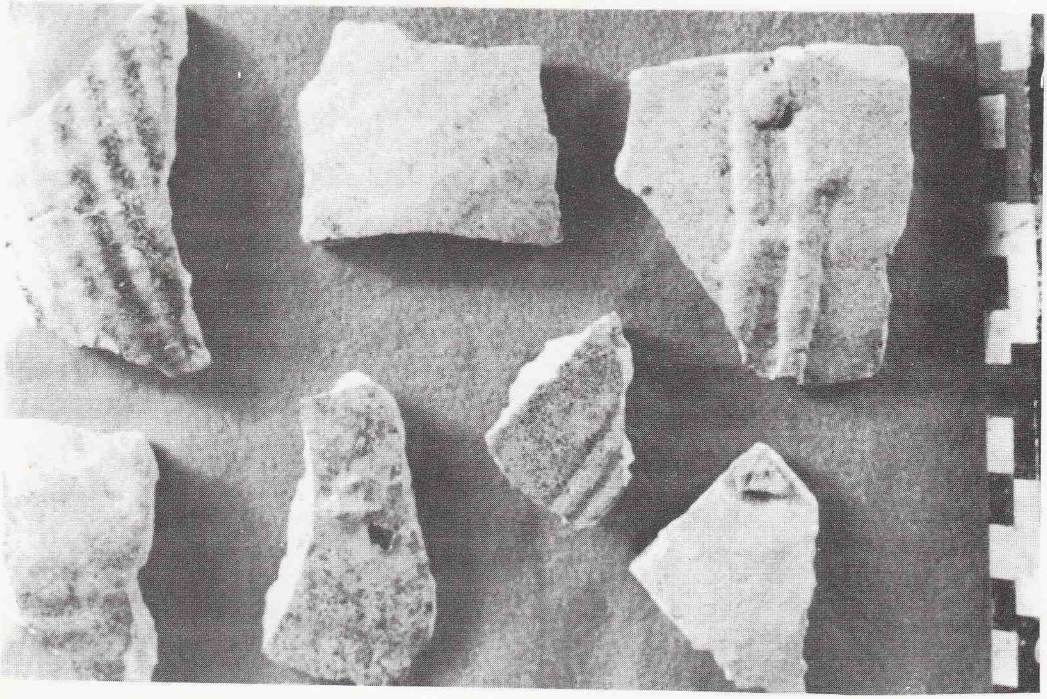

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ තිරුකේතීශ්වරම් කැණීමෙන් ලැබුණු වලං කැබලි.

කඳුරුගොඩ විහාරය

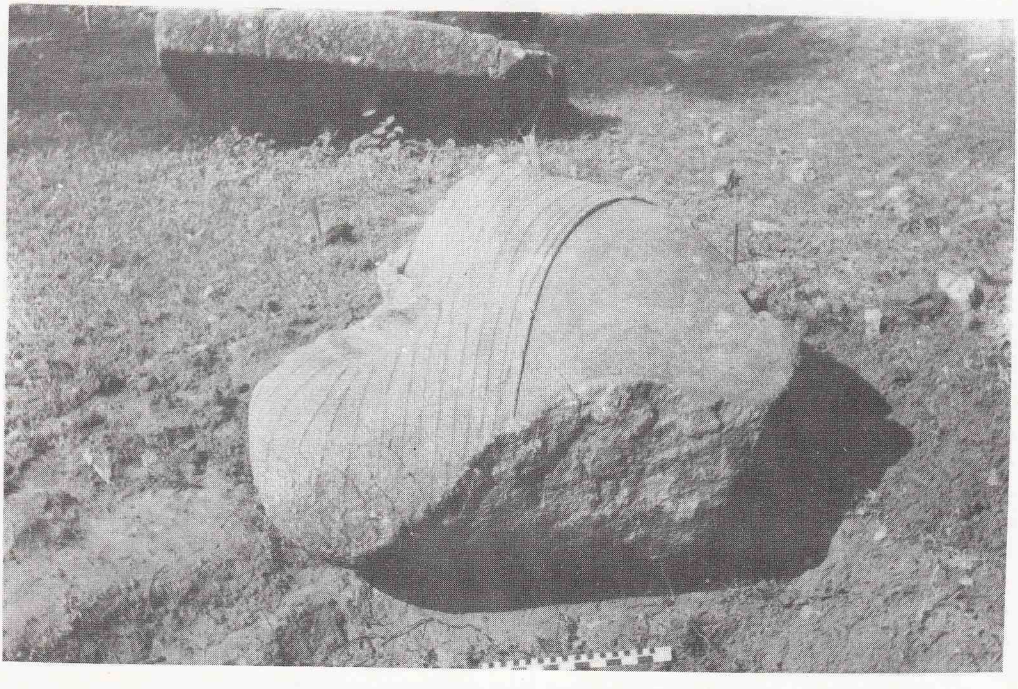

යාපනයේ කන්තරෝඩය නමැති ස්ථානයේ පැරණි කඳුරුගොඩ විහාර භූමියේ තිබී හමු වූ කඩා දමන ලද බුදුපිළිමයක කොටසක්.

කදුරුගොඩ විහාරය

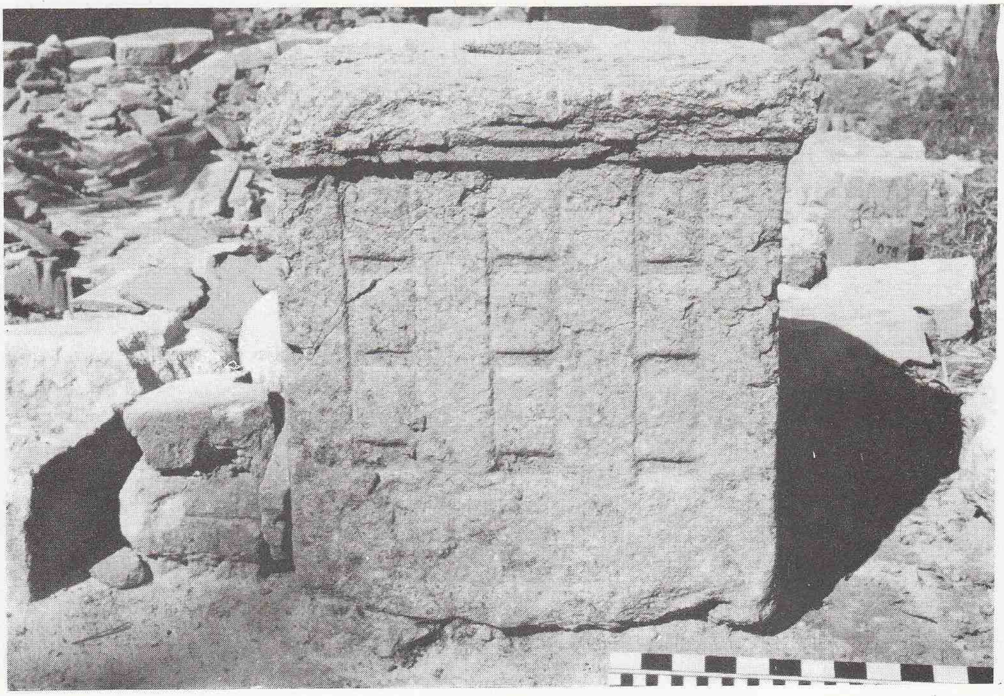

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තරෝඩේ පැරණි කදුරුගොඩ විහාරය කැණීමෙන් හමු වූ දගැබක හතරැස් කොටුවක්.

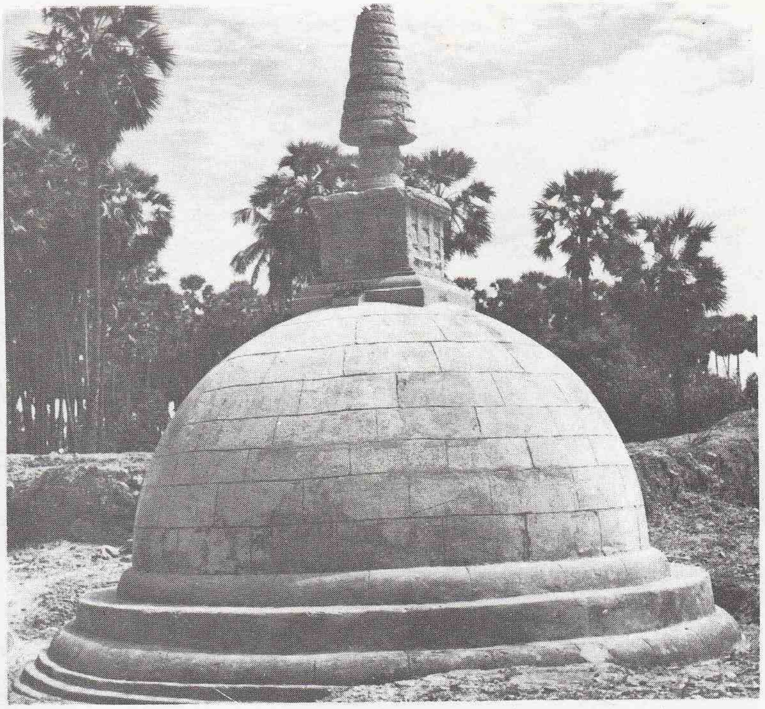

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තරෝඩේ එනම් පැරණි කදුරුගොඩ විහාරයෙහි තහවුරු කරන ලද එක් දගැබක්.

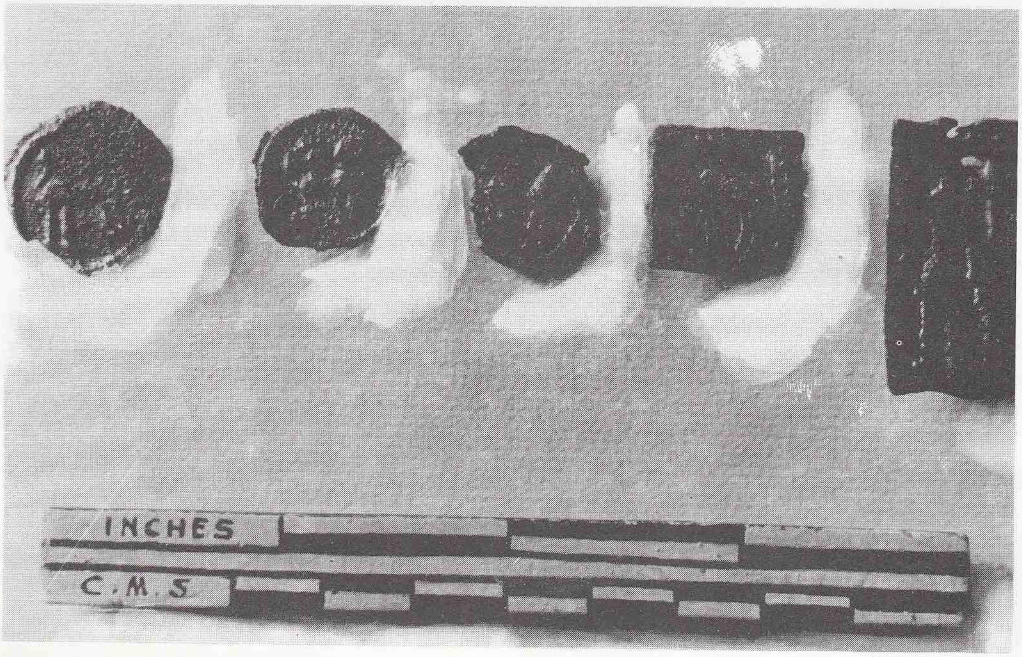

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තරෝඩේ හෙවත් පැරණි කදුරුගොඩ විහාරයෙන් හමු වූ පැරණි සිංහල කාසි.

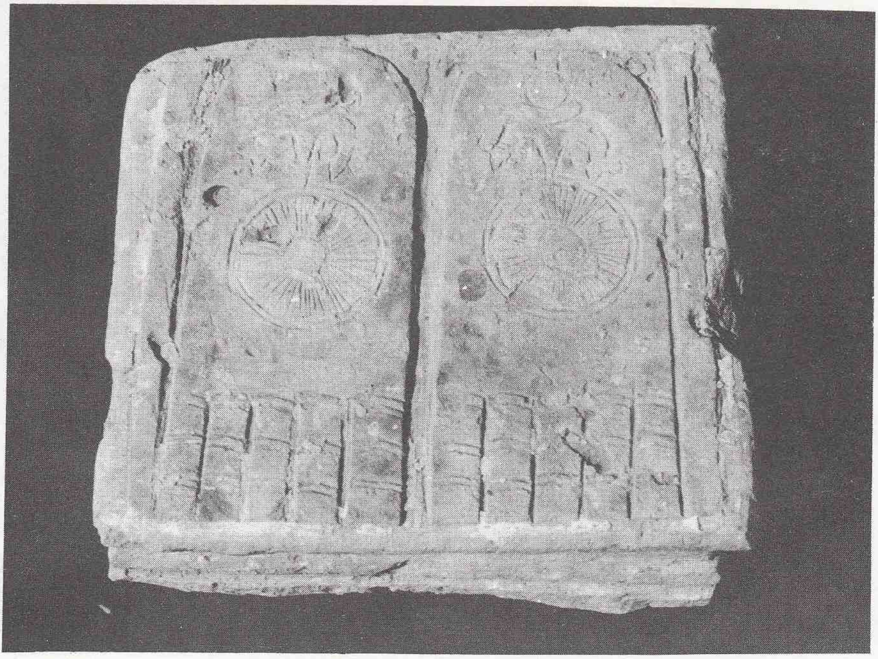

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තරෝඩේ හෙවත් පැරණි කදුරුගොඩ විහාරයේ තිබී සොයා ගත් පැරණි සිරිපතුල් ගලක්.

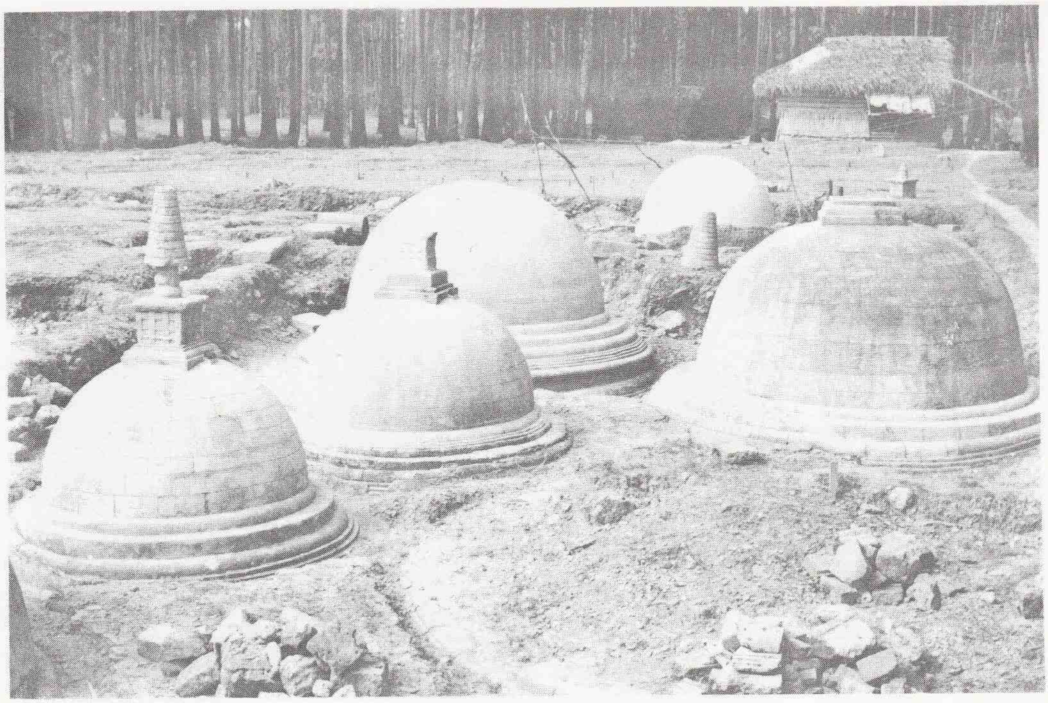

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තරෝඩේ හෙවත් පැරණි කඳුරුගොඩ විහාරයේ ඇති සමහර දගැබ් තහවුරු කර ඇති ආකාරය,

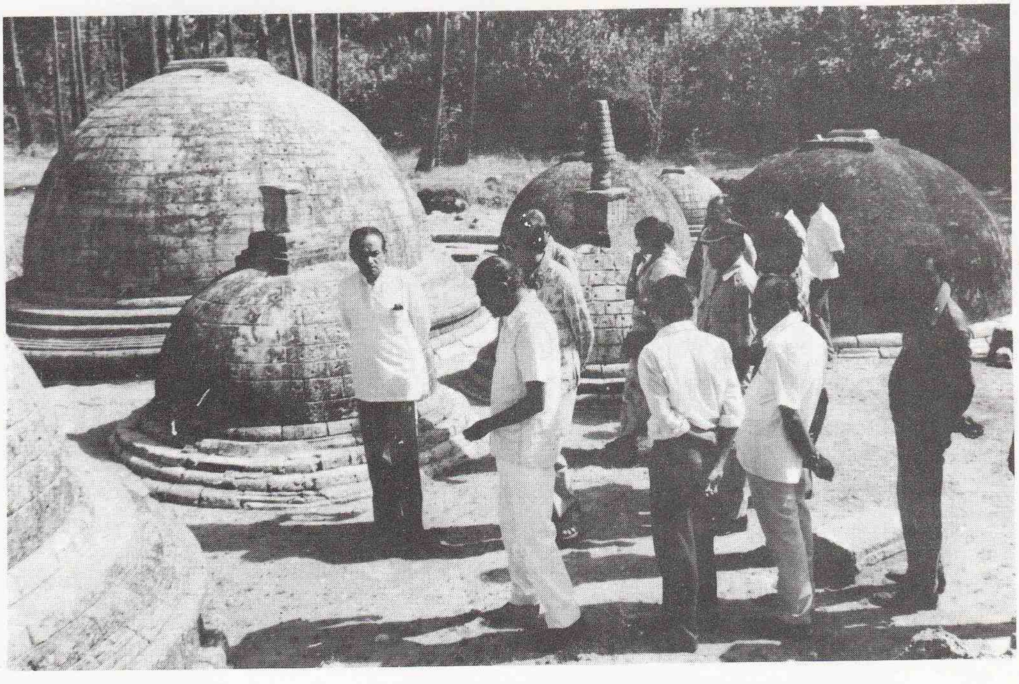

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තිරෝඩේ හෙවත් පැරණි කඳුරුගොඩ විහාරය ගරු සංස්කෘතික ඇමති ඊ.එල්.බී. හුරුල්ලේ මැතිතුමා සහ සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් නලින් රත්නායක මහතා විසින් පරීක්ෂා කිරීම.

කඳුරුගොඩ විහාරය

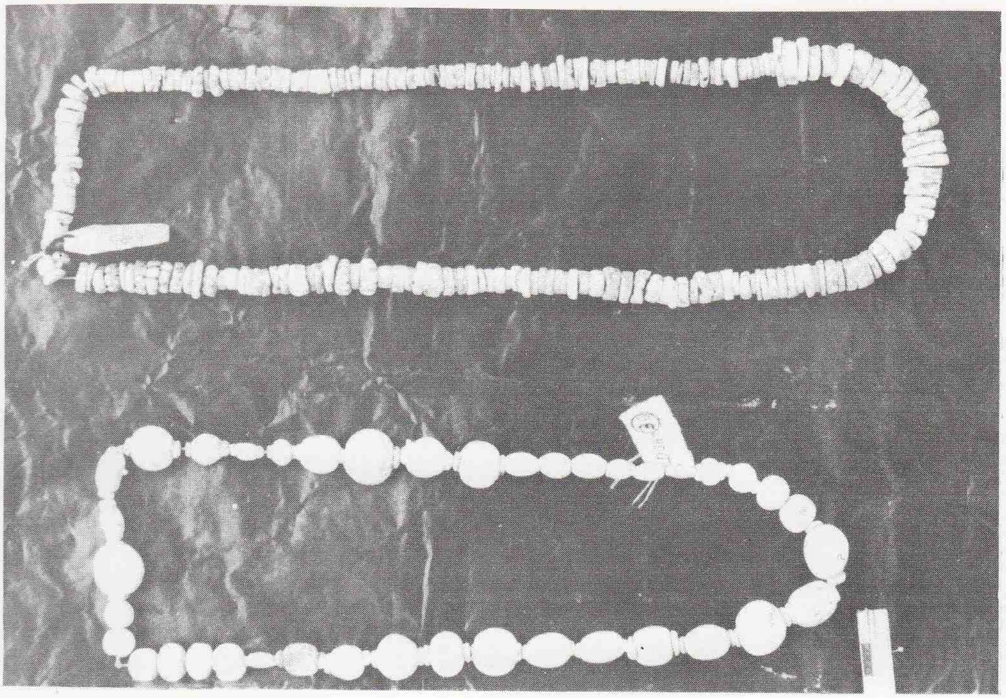

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ කන්තරෝඩේ හෙවත් පැරණි කඳුරුගොඩ විහාරය පිහිටි ස්ථානයේ කැණීමෙන් හමුවූ පබලු.

දඹකොල පටුන

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ සම්බිල්තුරෙයිහි දඹකොල පටුන නම් වූ පැරණි ස්ථානයේ එනම් ශ්‍රී මහා බෝධිය.
ගොඩබට ස්ථානයේ පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පිහිටුවා ඇති ස්මාරකය.

නිලාවරි දගැබ

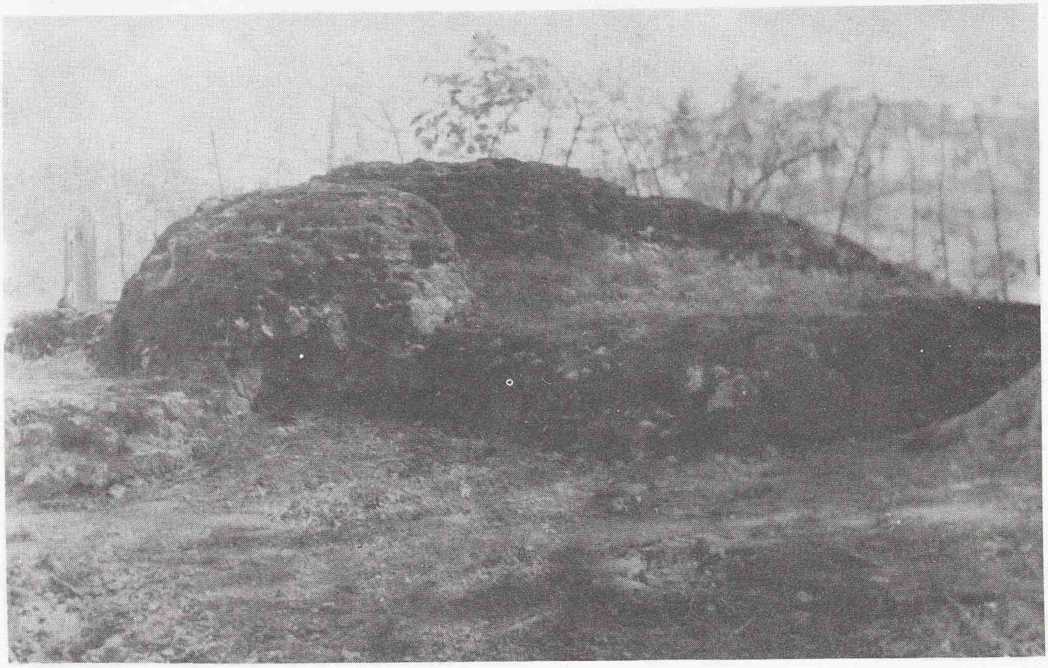

යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ නිලාවරියේ පිහිටි දගැබක අවශේෂ.

ඇදගෙන ගොස් ඇති පිළිම වහන්සේගෙන් කැඩී බිඳී ගිය කොටස් තැනින් තැන තිබුණු අයුරු.

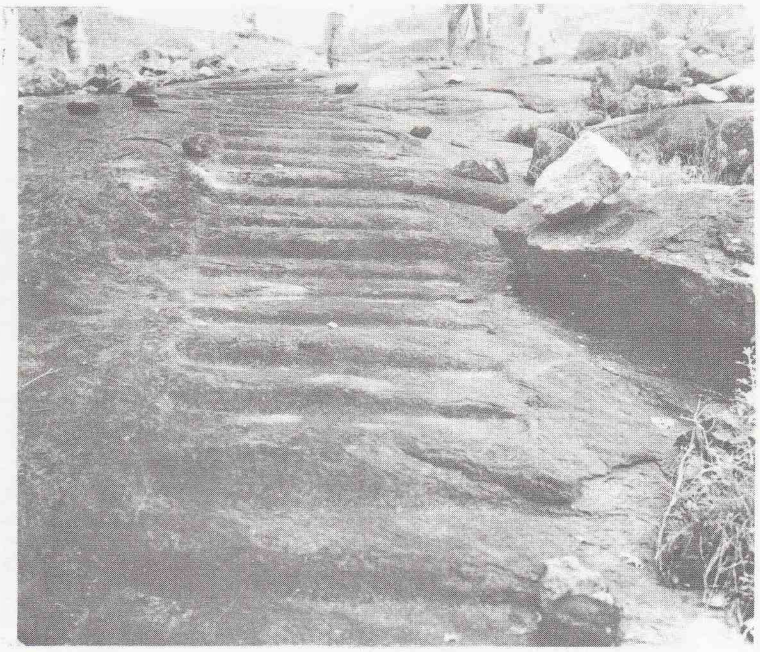

සෙම්බුමලේ නටබුන් වෙහෙරට යාමට ගල්කුලේ කොටා ඇති පඩි පේළිය.

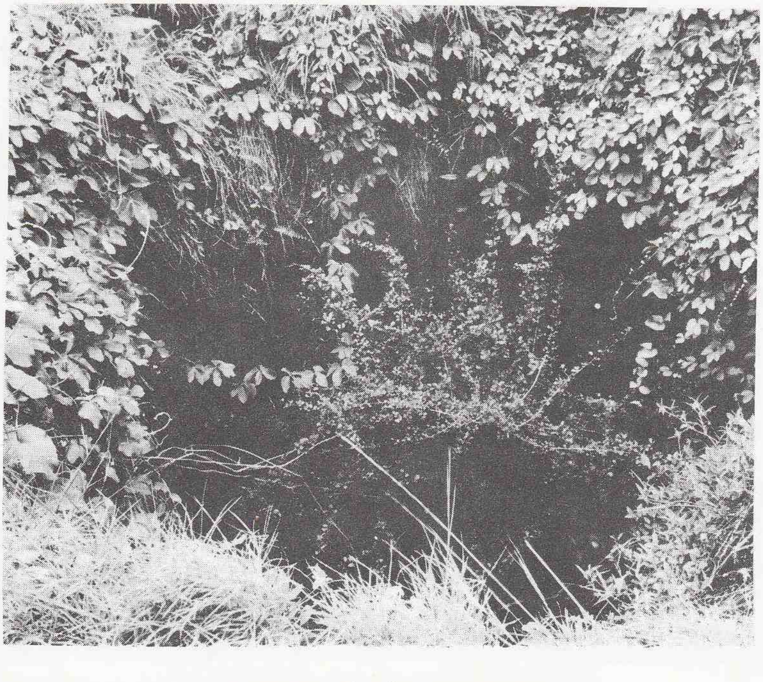

වෙහෙර හාරා නිධන් වස්තු ගෙන ඇත.

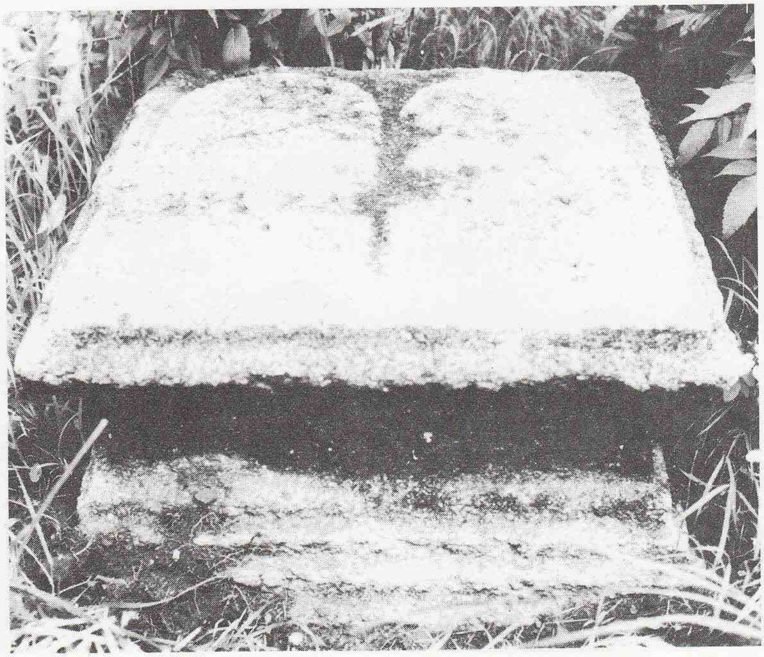

සෙම්බුමලේ පූරාණ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයක් බව එහි ඇති ශ්‍රීපාද ලාංඡනවලින් පෙනී යයි.

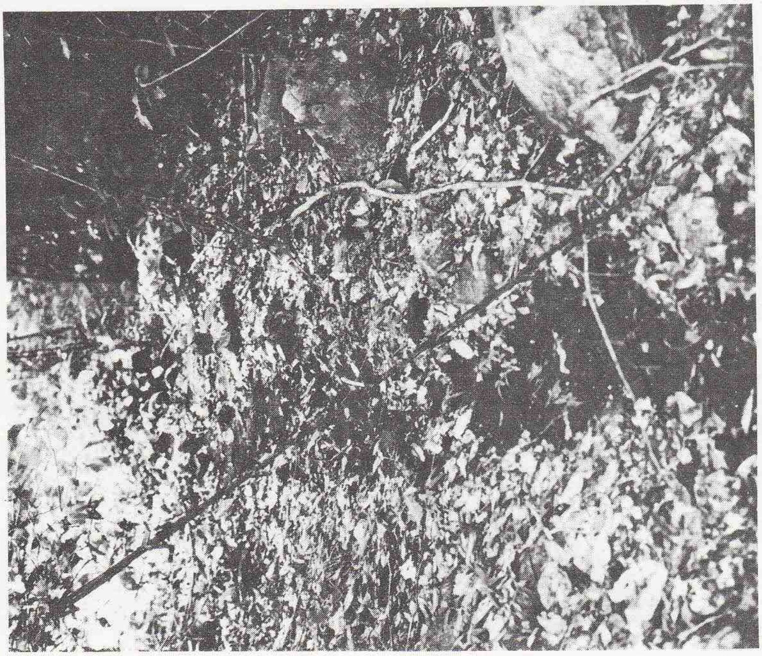

පිළිම වහන්සේ ඇදගෙන ගොස් ඇති මාර්ගය ඊතලයෙන් දක්වේ.

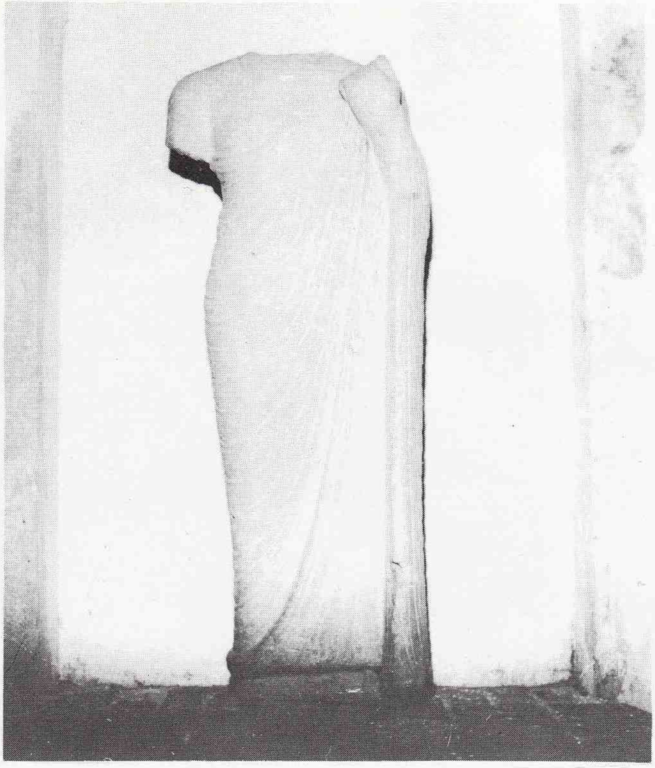

කුච්චවේලි ගල්පච්ච අසල තිබී හමුවූ ත්‍රිකුණාමල කෞතුකාගාරයෙහි
තැන්පත් කර ඇති බුදු පිළිමය.

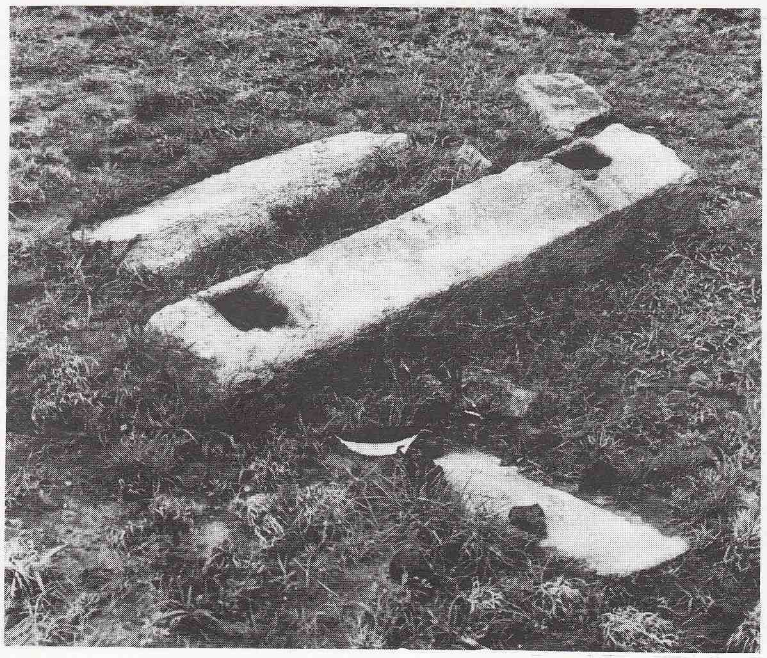

සෙම්බුමලේ විහාර ගෙයක නටබුන් අතර මේ ගල්කණුද වෙයි.

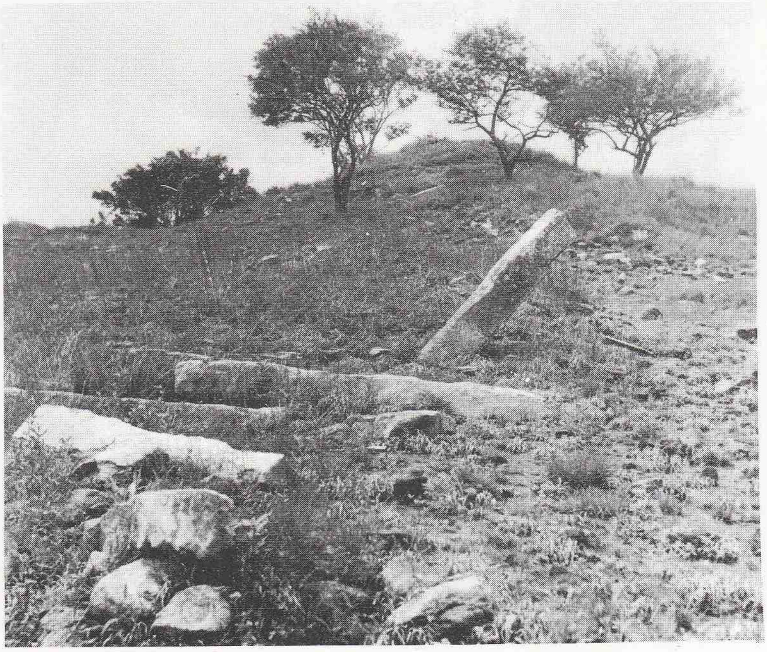

සෙම්බුමලේ දගැබ දැන් කන්දක ආකාරයෙන් දිස්වේ.

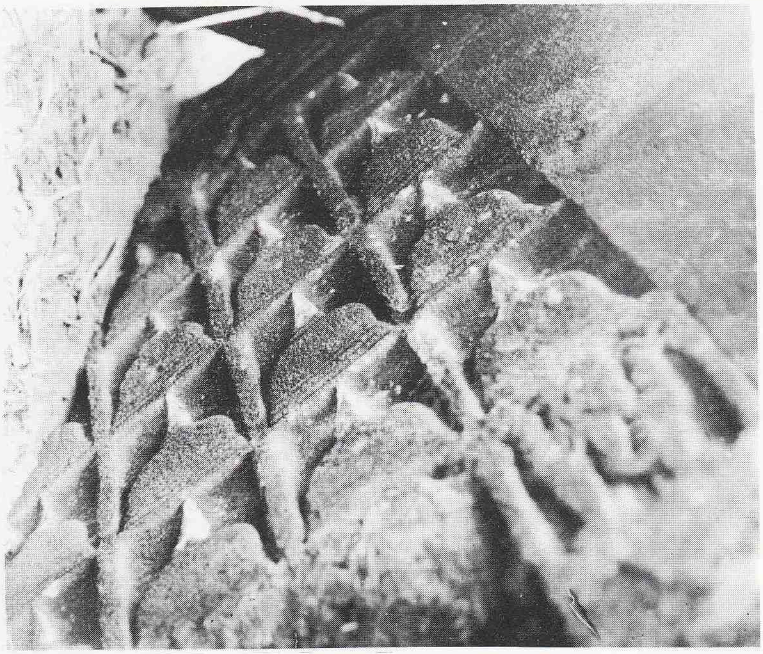

කුච්චවෙලිහි තිබියදී ගල් කටුවලින් ගසා විනාශ කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇත්තේ

මෙම චෛත්‍යයන්ය.

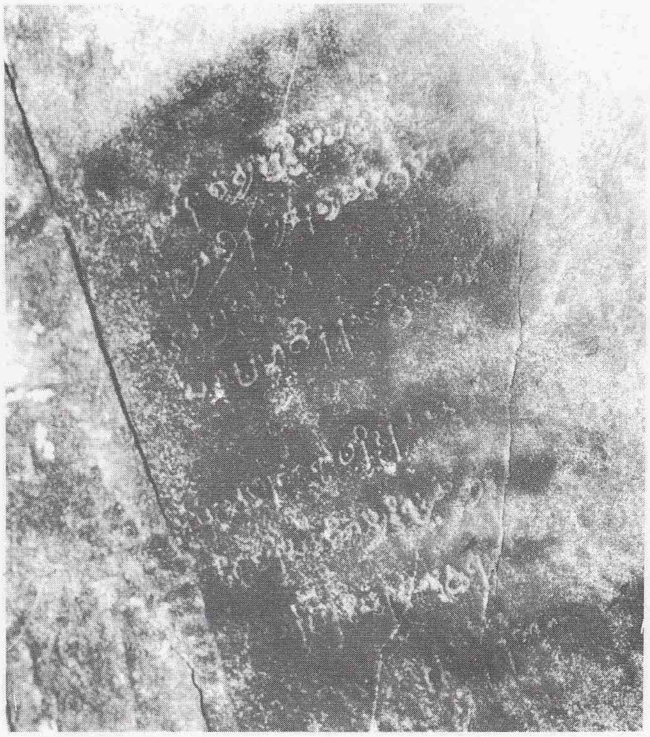

කුච්චවෙලිහි පිහිටි ශිලා ලිපිය. මෙහි කලු පැහැති යමක් ආලේප කොට ඇත. ලිපියට දකුණින් චෛත්‍යය හා ඇත් රූපයක කොටා ඇති රවුමෙන් දැක්වෙන්නේ කොත් කැරලි කඩා ඇති හැටියි.

ඉර හඳ පවතිනතාක් කල් මේ සිද්ධස්ථාන පවතීවායි සඳහන් සලකුණු ඇති ශිලා ලේඛන.

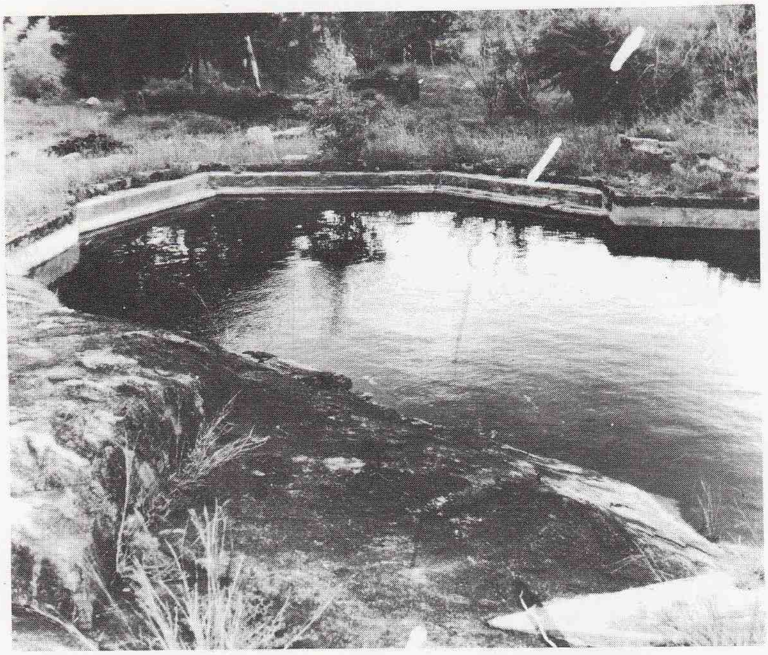

සෙම්බුමලේ වෙහෙර අසළ ගල් පව්වේ උඩ ඇති දර්ශණීය පොකුණ,

කරපිගල නොහොත් බුද්ධංගල - අම්පාර දිසාව

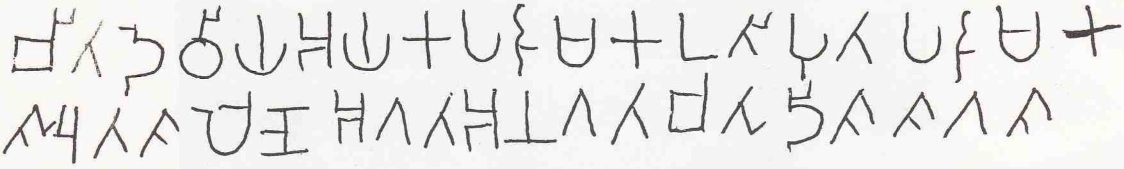

චිතදෙවිය අයක පරුමක උතිපුත පරුමක ශුජතශ ලෙණෙ අගත
අනගත චතුදිශ ශගශ

චිත්තා දේවිගේ ආදයම් කටයුතු පිළිබඳ නිලධාරි උත්තිය ප්‍රමුඛයාගේ
පුත්‍ර සුජාතා ප්‍රමුඛයාගේ ලෙණ පැමිණි නොපැමිණි සතර දිග
සංඝයාටයි.

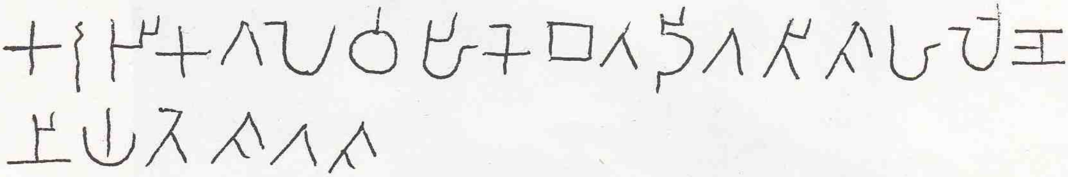

කරපිකගල මගිකෙ බත දිගතිශහ ලෙණෙ නියතෙ ශගශ
කරපිකගල වාසී හදන්ත දීඝතිස්සගේ ලෙණ සංඝයාට නියමයි.

ඕමුණුකන්ද, බින්තැන්න පත්තුව, අම්පාර දිසාව

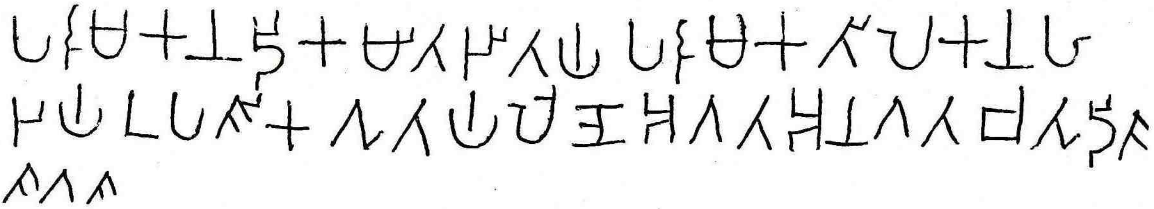

පරුමක නදිකමිත ජිතය පරුමක තිලකනහ ජය උපශික ගුතය
ලෙණෙ අගත අනගත චතුදිශ ශගශ.

නන්දිමිත්‍ර ප්‍රමුඛයාගේ දියණි තිලකන ප්‍රමුඛයාගේ බිරිඳ ගුත්ත
උපාසිකාවගේ ලෙණ පැමිණි නොපැමිණි සතර දිග සංඝයාට යි.

පියන්ගල අරණ්‍යසේනාසනය - අම්පාර දිසාව

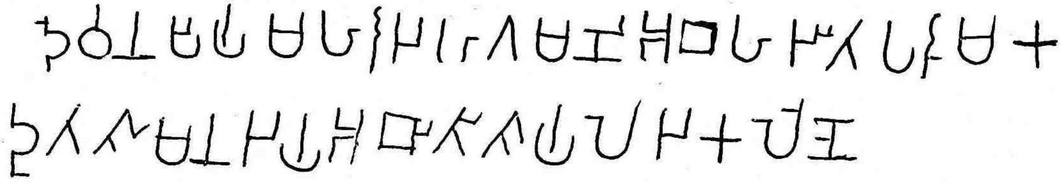

දෙවනපිය මහරජහ හමණි අබහ ජිත පරුමක දුතශුමන ජය අධිතිෂය
ලජක ලෙණෙ

දේවානම්පිය මහරජුගේ ගමණී අබාගේ (දුටු ගැමුණුගේ) දියණිය
තානාපති ශුමන ප්‍රමුඛයාගේ බිරින්දෑගේ විශිෂ්ට ලෙණ යි.

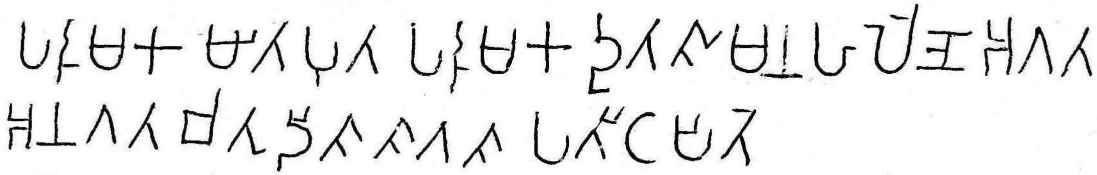

පරුමක බිත පුත පරුමක දුත ශුමනහ ලෙණෙ අගත අනගත චතුදිශ ශගශ
පතිටපිතෙ.

මිත්ත ප්‍රමුඛයාගේ පුත්‍ර තානාපති ශුමන ප්‍රමුඛයාගේ ලෙණ පැමිණි නොපැමිණි
සතර දිග සංඝයාට ප්‍රතිෂ්ඨාපිත යි.

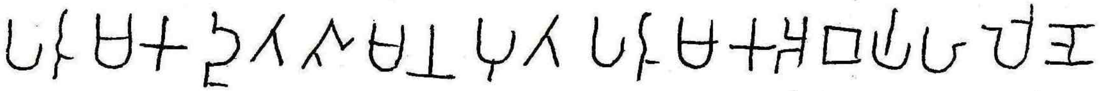

පරුමක දුත ශුමන පුත පරුමක අබයහ ලෙණෙ.
තානාපති ප්‍රමුඛයාගේ පුත්‍ර අභය ප්‍රමුඛයාගේ ලෙණ යි.

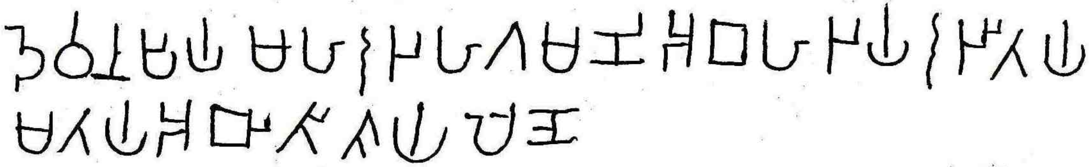

දෙවන පිය මහ රජහ ගමණි අබහ ජය රජිතය මතය අබි තිශය ලෙණෙ
දේවානම් පිය මහ රජුගේ ගාමිණී අභය ගේ (දුටු ගැමුණුගේ) බිරින්දෑ වන රාජිතාගේ මෑණී උත්තමාවන් ගේ ලෙණ යි.

හිඟුරාණ - අම්පාර දිසාව

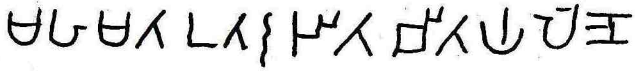

මහමත උතර ජිත චිතය ලෙණෙ
මහාමාත්‍ය උත්තර ගේ දියණී චිත්තාගේ ලෙණ යි.

සමන්ගල අරණ්‍ය සේනාසනය
අම්පාර දිසාව

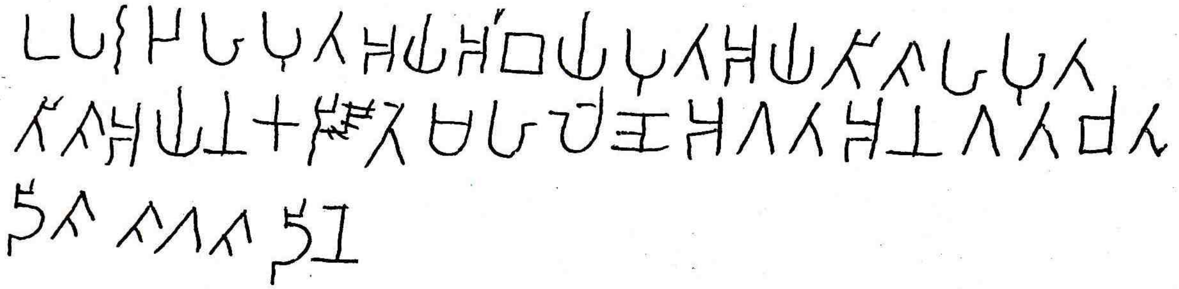

උපරජහ පුත අය අබය පුත අය තිශහ
පුත තිශ අයන කරිතෙ මහ ලෙණෙ
අගත අනගත චතුදිශ ශගශ දිනෙ
උපරාජ ගේ පුත්‍ර (මහානාග) ආදිපාද (ආර්ය) අභය ගේ
පුත්‍ර ආදිපාද තිස්ස ගේ පුත්‍ර තිස්ස ආදිපාද විසින් කරන ලද
මහලෙණ පැමිණි නොපැමිණි සතර දිග සංඝයාට දෙන ලදී.

බිලියඩ කන්ද – අම්පාර දිසාව

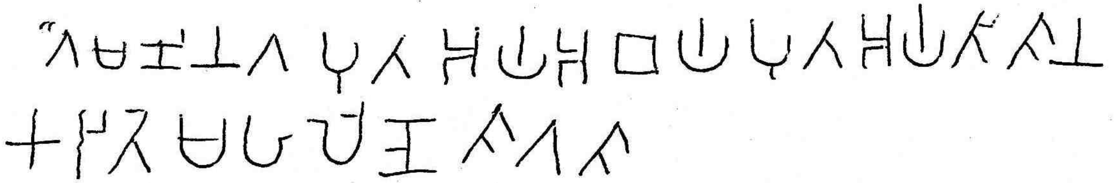

ගමණී නගපුත අය අබය පුත අය තිශන
කරිතෙ මග ලෙණෙ ශගශ
මහානාග ගේ පුත්‍ර ආදිපාද අභයගේ පුත්‍ර ආදිපාද තිස්ස කරවූ
මහ ලෙණ සංඝයාටයි.

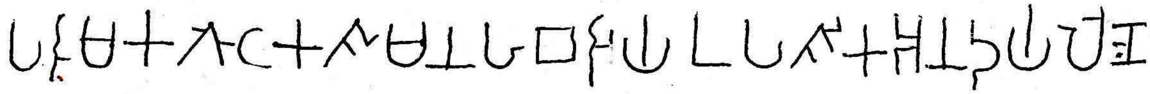

පරුමක ගොටක ශුමනග බරිය උපශික
අනදය ලෙණෙ ශගශ.
ගෝය සුමන ප්‍රමුඛයාගේ භාර්යාව වූ ආනන්ද උපාසිකාව ගේ
ලෙණ සංඝයාට යි.

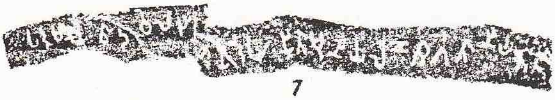

7

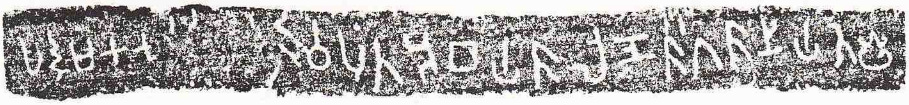

8

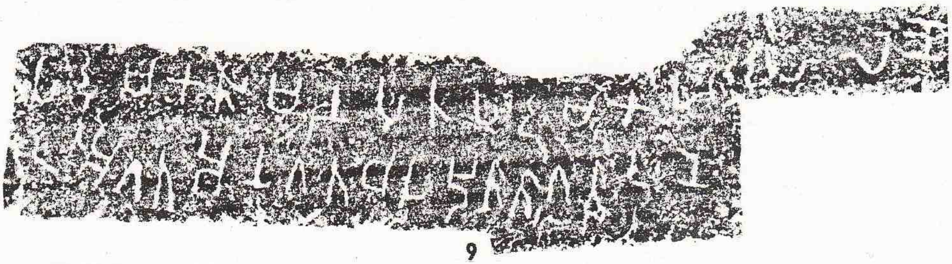

9

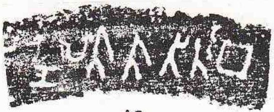

10

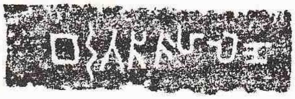

11

වවුනියාවේ දක්නට ලැබෙන ආදි යුගයට අයත් බ්‍රාහ්මී ශිලා ලිපි රාශියකින් කිහිපයක්

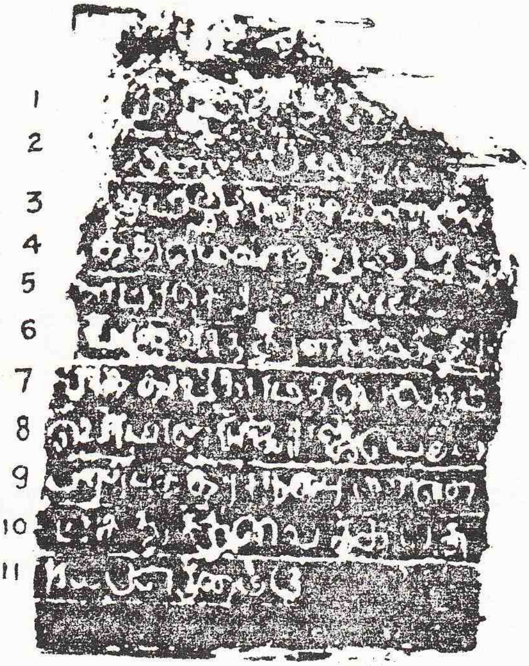

බුදුන් වහන්සේට කරන ලද පූජාවක් ගැන සඳහන් කර වෙල්ගම් වෙහෙර පිහිටුවා ඇති දෙමළ ශිලා ලිපියක්

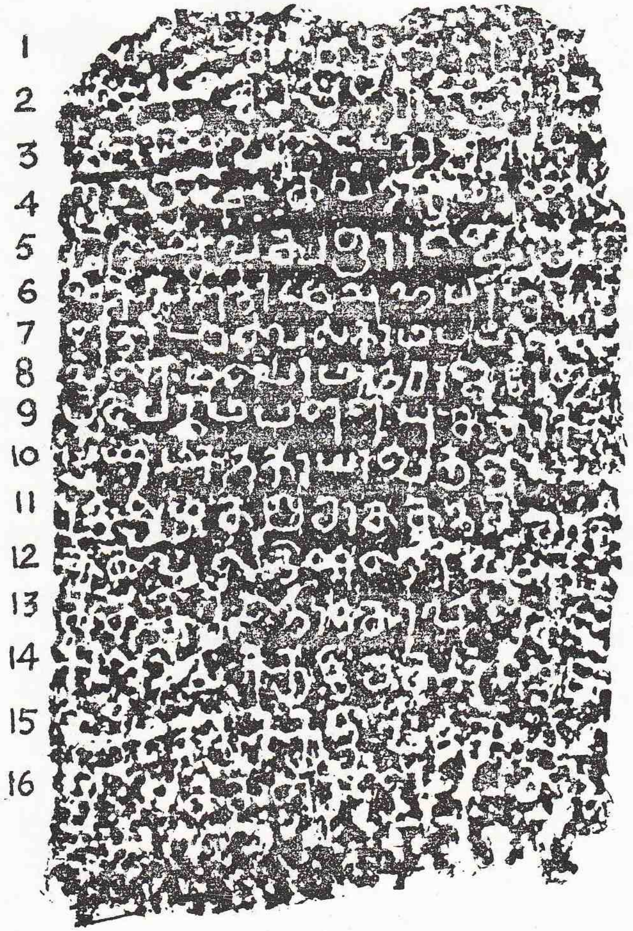

බුදුන් වහන්සේට පූජා කරන ලද දෙලොස් මහේ පහණක් ගැන සඳහන්වන වෙල්ගම් වෙහෙර ශිලා ලිපියක්

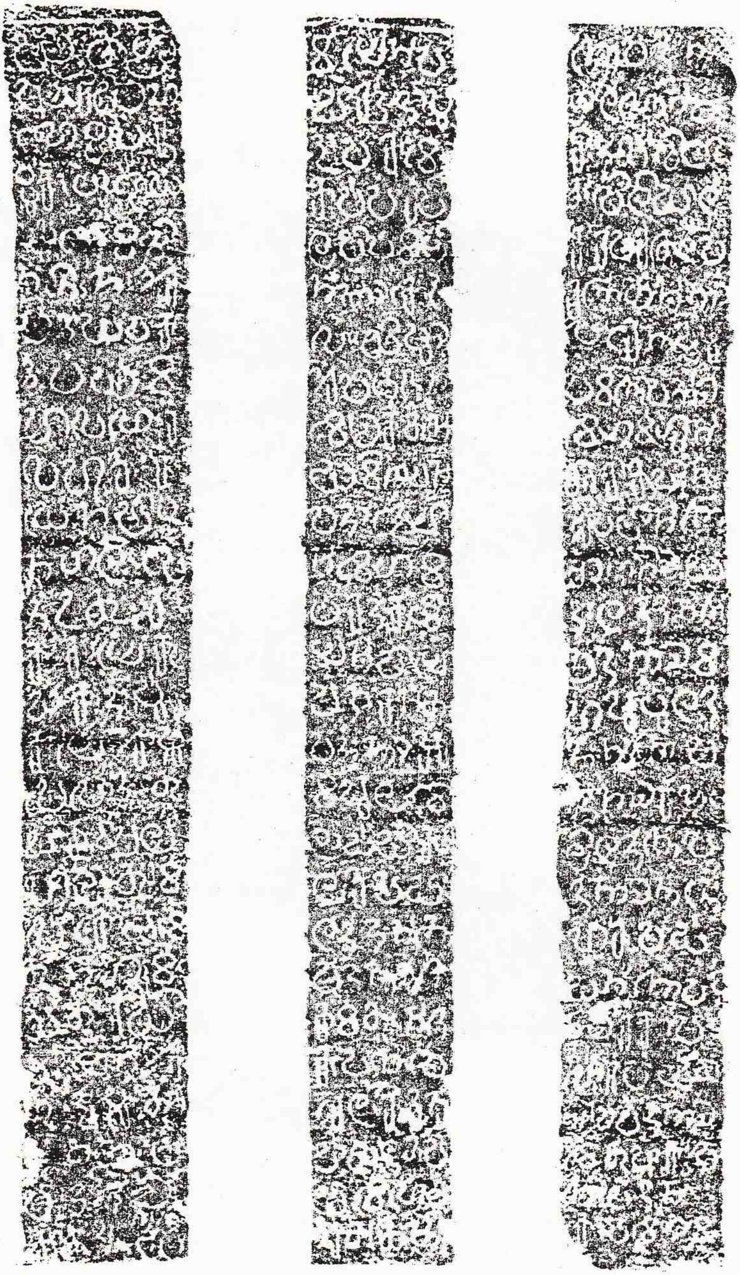

මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කයේ ඉපැරණි මහාතිත්ථ (වර්තමාන මාන්තේයි) සිට ගෙනැවිත් දැනට මන්නාරම් කච්චේරිය ඉදිරිපිට පිහිටුවා ඇති IV කාශ්‍යප (ක්‍රි.ව. 890 - 907) සමයට අයත් වීරප්‍රසිද්ධ ටැම් ලිපිය

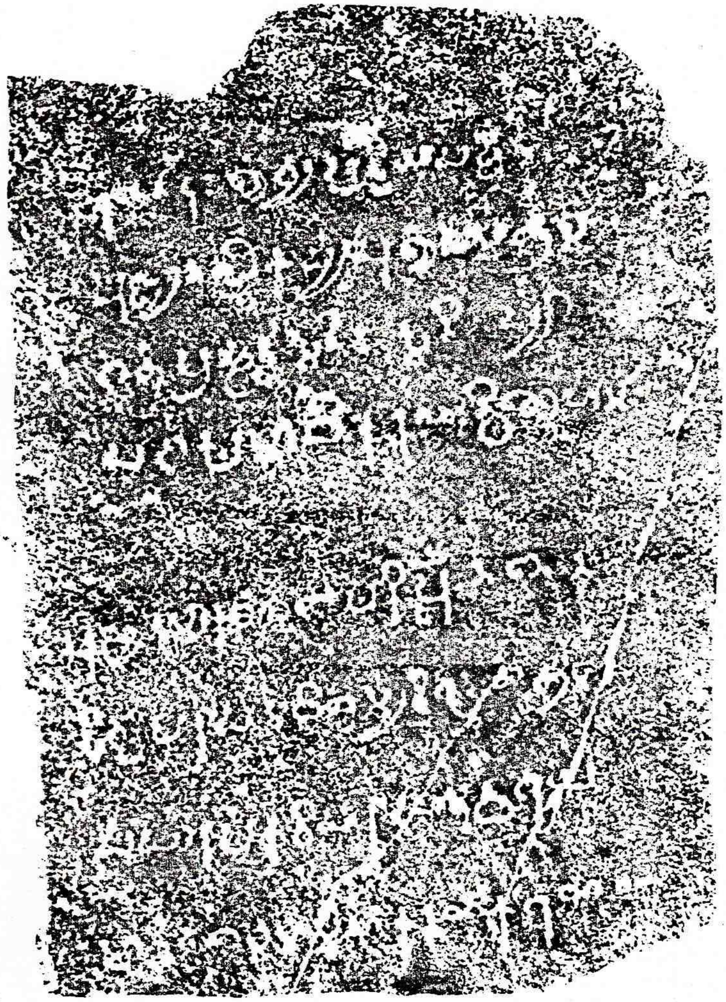

ක්‍රි.ව. 6 වැනි සියවසට අයත්, සංස්කෘත භාෂාවෙන් රචිත කුච්චවේලි ශිලා ලිපිය

කුච්චවේලි ශිලා ලිපිය-පෙළ

1. අනෙන දුඃඛං ව්‍යපනීය සර්වම්
2. පුණ්‍යෙන් ලොකස්‍ය සුඛම් සමග්‍රම්
3. දාතුං ප්‍රභූර් ජන්මනි ජන්මනි ස්‍යාම්
4. සද ක්ෂමා වී කරුණාන්විතො’ හම්
5. පුණ්‍යෙන මාර . . දෙෂ රිපූනනෙන
6. ජිත්වා පරාම් ස්මධිගම්‍ය ජිනෙන්ද්‍රතාං තාම්
7. සංසාර පංක විසරාද සමුද්ධරෙය
8. මාර්ත්තං ජගන්මම මහා කරුණාකරෙණා

අර්ථය

මේ පිනින් උපනුපන් ජාතියෙහි ලෝකයාගේ සියළු දුක් බැහැරකොට, පුණ්‍ය සැප ලබා දෙන්නට මට හැකි වේවා! සියළු කල්හි ක්ෂමාවෙන් (ඉවසීමෙන්) හා කරුණාවෙන් යුක්ත වූයේ වෙම්වා!

මේ පිනින් මර සතුරන් පරදවා ශ්‍රේෂ්ඨවූ ඒ බුදු බව ලැබ, මම මගේ මහා කරුණා නැමති හස්තයෙන් දුකට පත් ලෝකයා සංසාර නමැති මඩ වගුරෙන් ගොඩට ගනිම්වා!

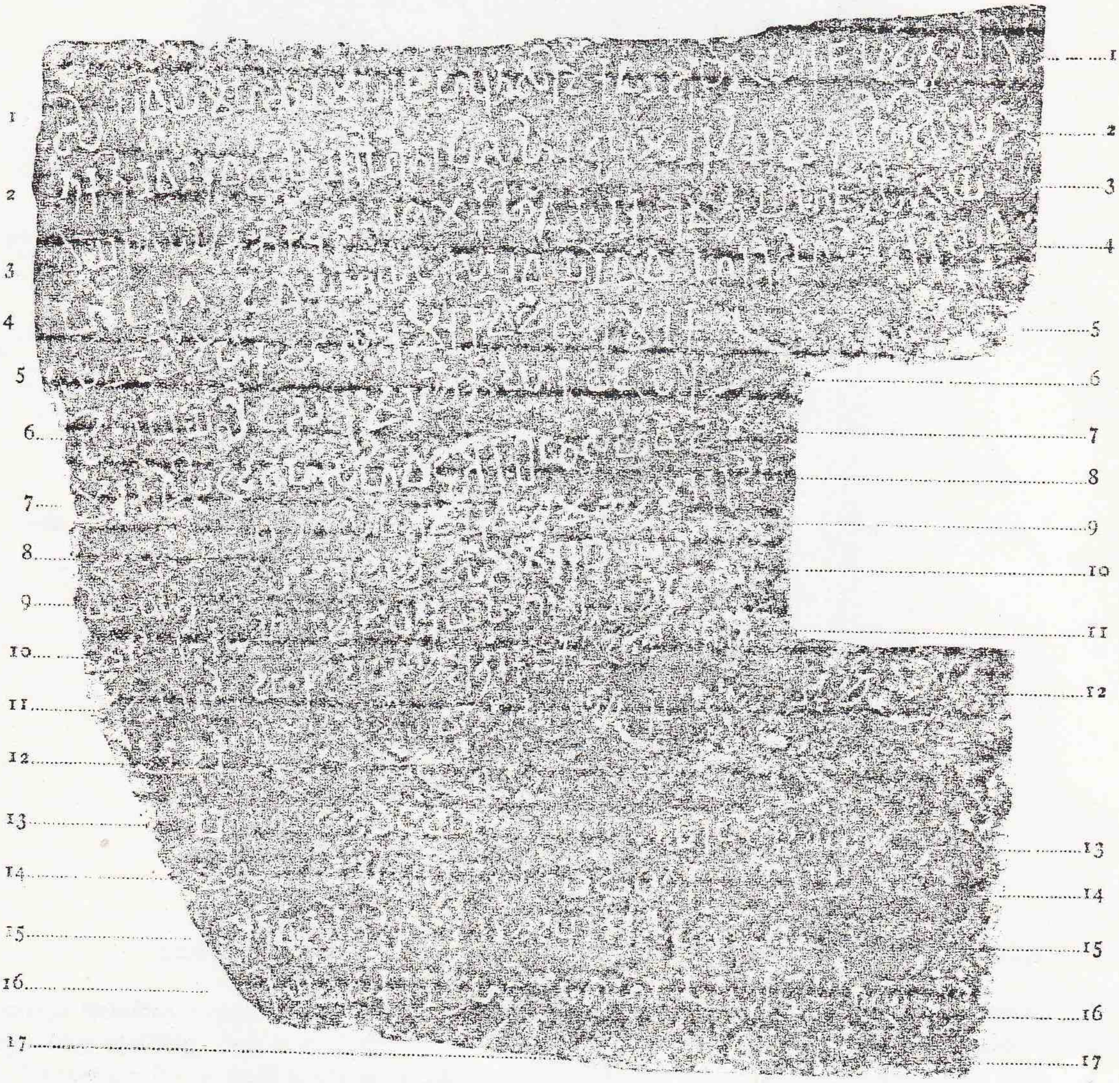

කිත්සිරිමෙවන් රාජ සමයට (ක්‍රි.ව. 302 - 330) අයත් වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ නෝනිගල ශිලා ලිපිය

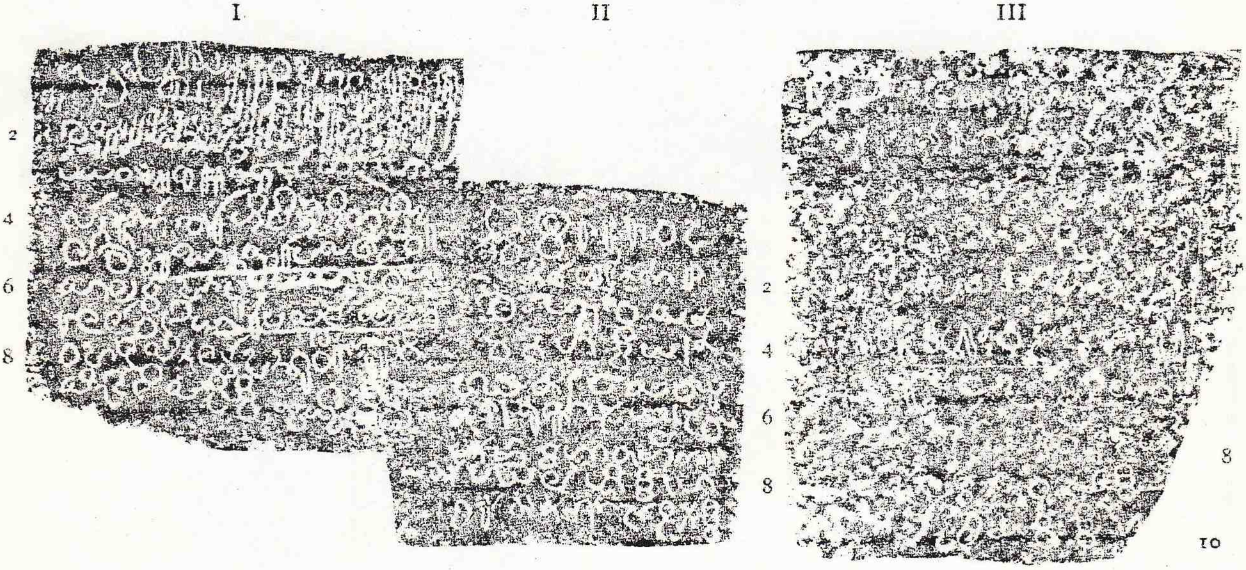

මඩකලපුවේ රාස්සහෙල පිහිටුවා ඇති දෙවැනි මහින්ද සමයට (ක්‍රි.ව. 767 - 787) අයත් ශිලා ලිපි

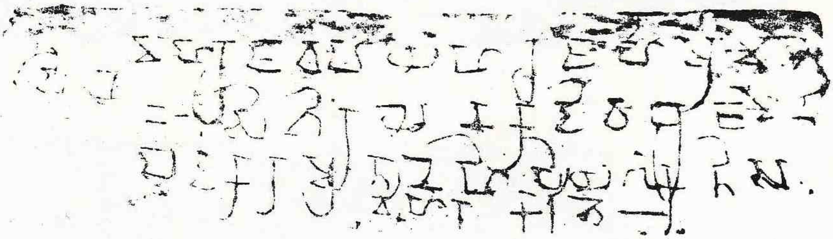

වසභ මහ රජතුමාගේ (ක්‍රි.ව. 67-11) වල්ලිපුරම් ශිලා ලිපිය) රන්පත

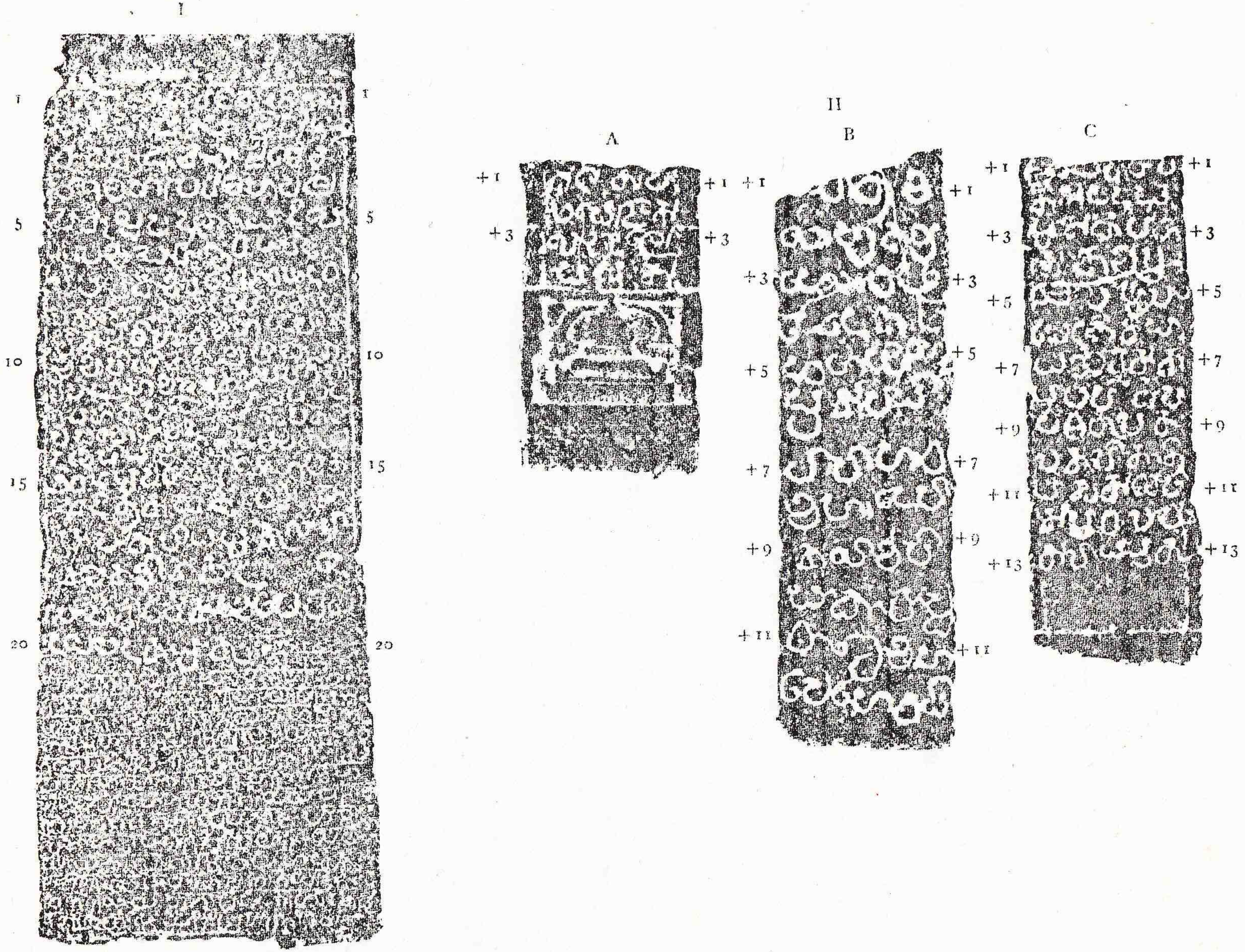

මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ පානම පත්තුවේ මගුල් මහ විහාරයේ 14 සියවසට අයත් ශිලා ලිපි

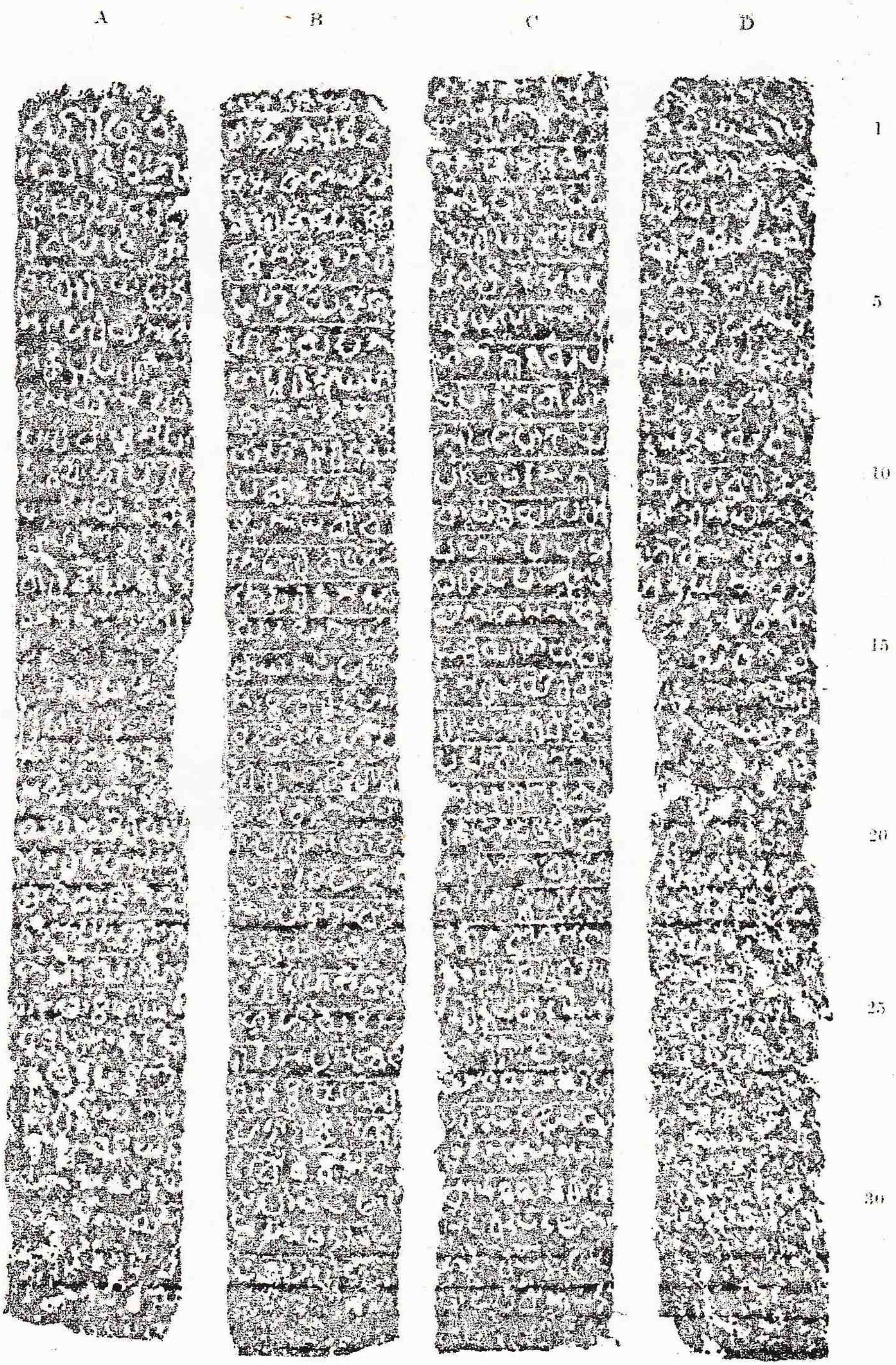

IV වැනි දප්පුල මහරජුගේ (ක්‍රි. ව. 924 - 935) දිගාමඩුල්ලේ (අම්පාරේ) කොන්ඩවට්ටන් ශිලාලිපිය

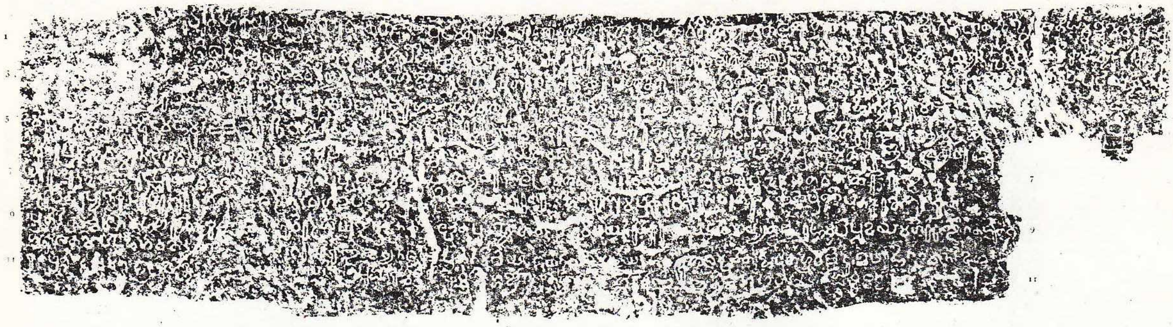

තිරියාය ගිරිහඩු මහ වෙහෙර IV අග්‍රබෝධි (ක්‍රි.ව. 733 - 772) රාජ සමයේ පිහිටුවන ලද සංස්කෘත ශිලා ලිපිය

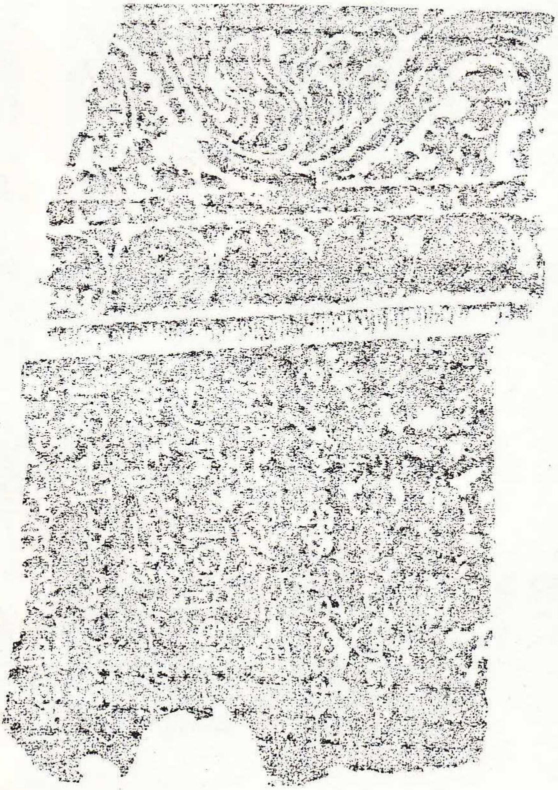

වර්තමාන ත්‍රිකුණාමලය අතීතයේදී ''ගෝකර්ණ'' වශයෙන් හැදින්වූ බැව් තහවුරු කෙරෙන 13 වැනි සිය වසට අයත් මෙම සංස්කෘත ශිලා ලිපිය ත්‍රිකුණාමලයේ දී හමුවිය.

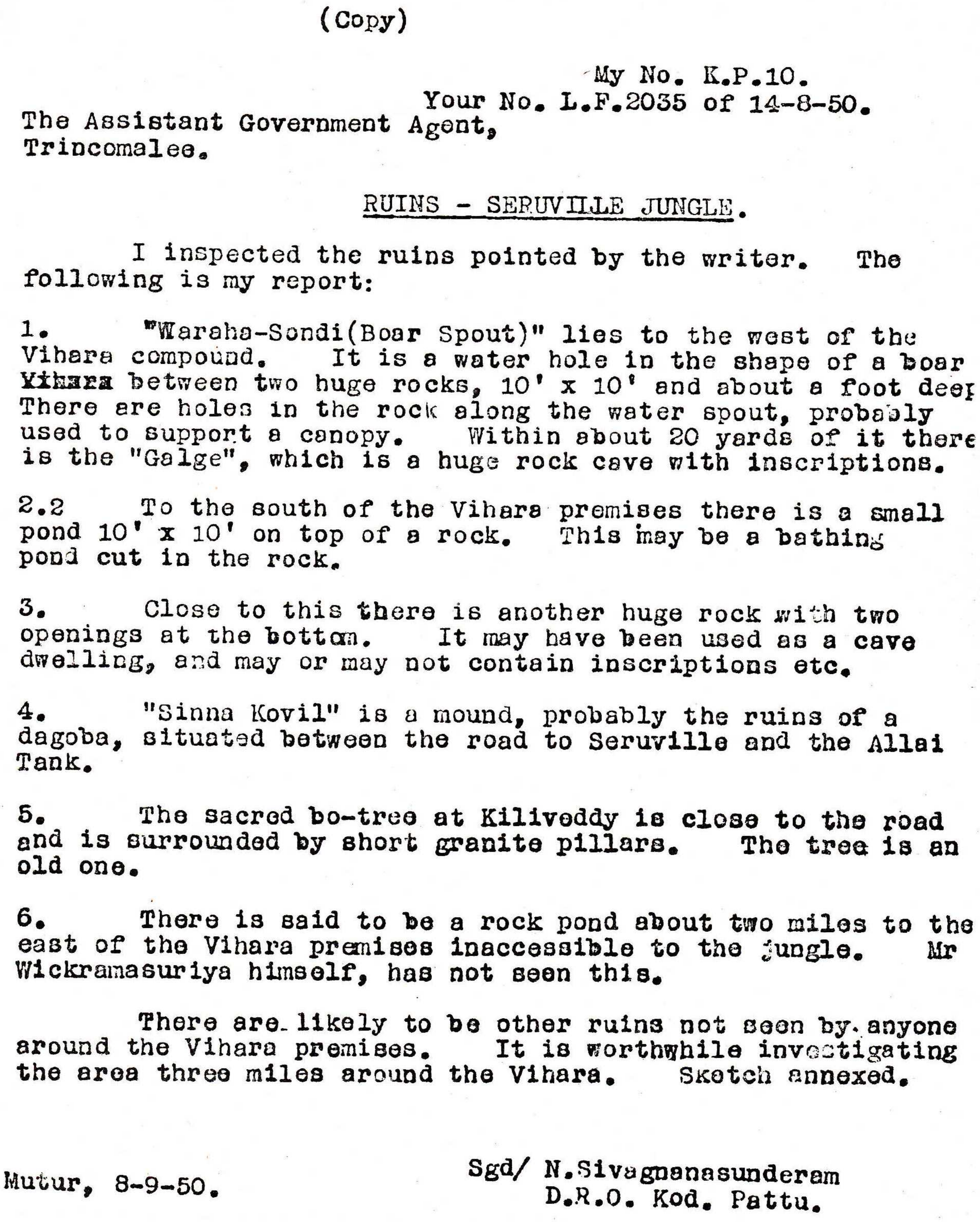

(Copy)

My No. K.P.10.
Your No. L.F.2035 of 14-8-50.

The Assistant Government Agent,
Trincomalee.

RUINS - SERUVILLE JUNGLE.

I inspected the ruins pointed by the writer. The following is my report:

1. "Waraha-Sondi(Boar Spout)" lies to the west of the Vihara compound. It is a water hole in the shape of a boar ~~Vihara~~ between two huge rocks, 10' x 10' and about a foot deep There are holes in the rock along the water spout, probably used to support a canopy. Within about 20 yards of it there is the "Galge", which is a huge rock cave with inscriptions.

2.2 To the south of the Vihara premises there is a small pond 10' x 10' on top of a rock. This may be a bathing pond cut in the rock.

3. Close to this there is another huge rock with two openings at the bottom. It may have been used as a cave dwelling, and may or may not contain inscriptions etc.

4. "Sinna Kovil" is a mound, probably the ruins of a dagoba, situated between the road to Seruville and the Allai Tank.

5. The sacred bo-tree at Kilivoddy is close to the road and is surrounded by short granite pillars. The tree is an old one.

6. There is said to be a rock pond about two miles to the east of the Vihara premises inaccessible to the jungle. Mr Wickramasuriya himself, has not seen this.

There are likely to be other ruins not seen by anyone around the Vihara premises. It is worthwhile investigating the area three miles around the Vihara. Sketch annexed.

Mutur, 8-9-50.

Sgd/ N.Sivagnanasunderam
D.R.O. Kod. Pattu.

සේරුවිල කිලිවෙඩ්ඩි හි වැඩ සිටි ඓතිහාසික බෝධීන් වහන්සේ 1950 වර්ෂයේදී පවා නිරුපද්‍රිතව එම ස්ථානයේ තිබුණු බව එකල එම කොට්ඨාශයේ සේවය කළ එන්.සිවඥානසුන්දරම් නැමැති ද්‍රවිඩ ජාතික D.R.O. මහතාගේ මෙම ලිපියෙන් තහවුරුවේ.

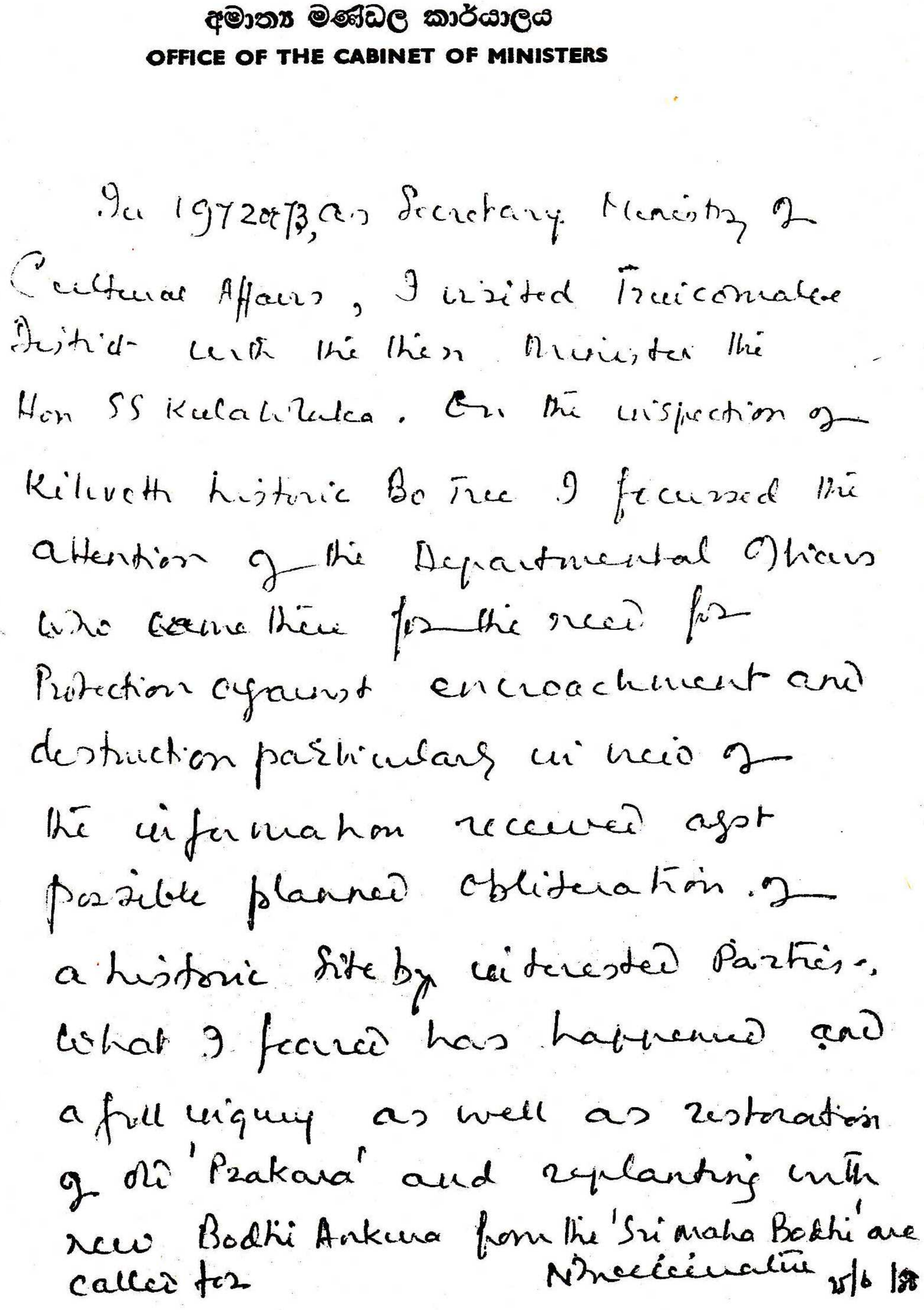

අමාත්‍ය මණ්ඩල කාර්යාලය
OFFICE OF THE CABINET OF MINISTERS

In 1972 & 73, as Secretary Ministry of Cultural Affairs, I visited Trincomalee District with the then Minister the Hon SS Kulatileka. On the inspection of Kilivetti historic Bo Tree I focussed the attention of the Departmental Officers who came there for the need for Protection against encroachment and destruction particularly in view of the information received abt possible planned obliteration of a historic site by interested parties. What I feared has happened and a full inquiry as well as restoration of old 'Prakara' and replanting with new Bodhi Ankura from the 'Sri maha Bodhi' are called for

5/6/13

1972 - 1973 වර්ෂවල කිලිවෙඩ්ඩි බෝධීන් වහන්සේ වැඳ පුදගත් එකල සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ව සිටි ආචාර්ය නිශ්ශංක විජේරත්න මහත්මා ඒ පිළිබඳ ලිඛිතව ඉදිරිපත් කර ඇති සාක්ෂි

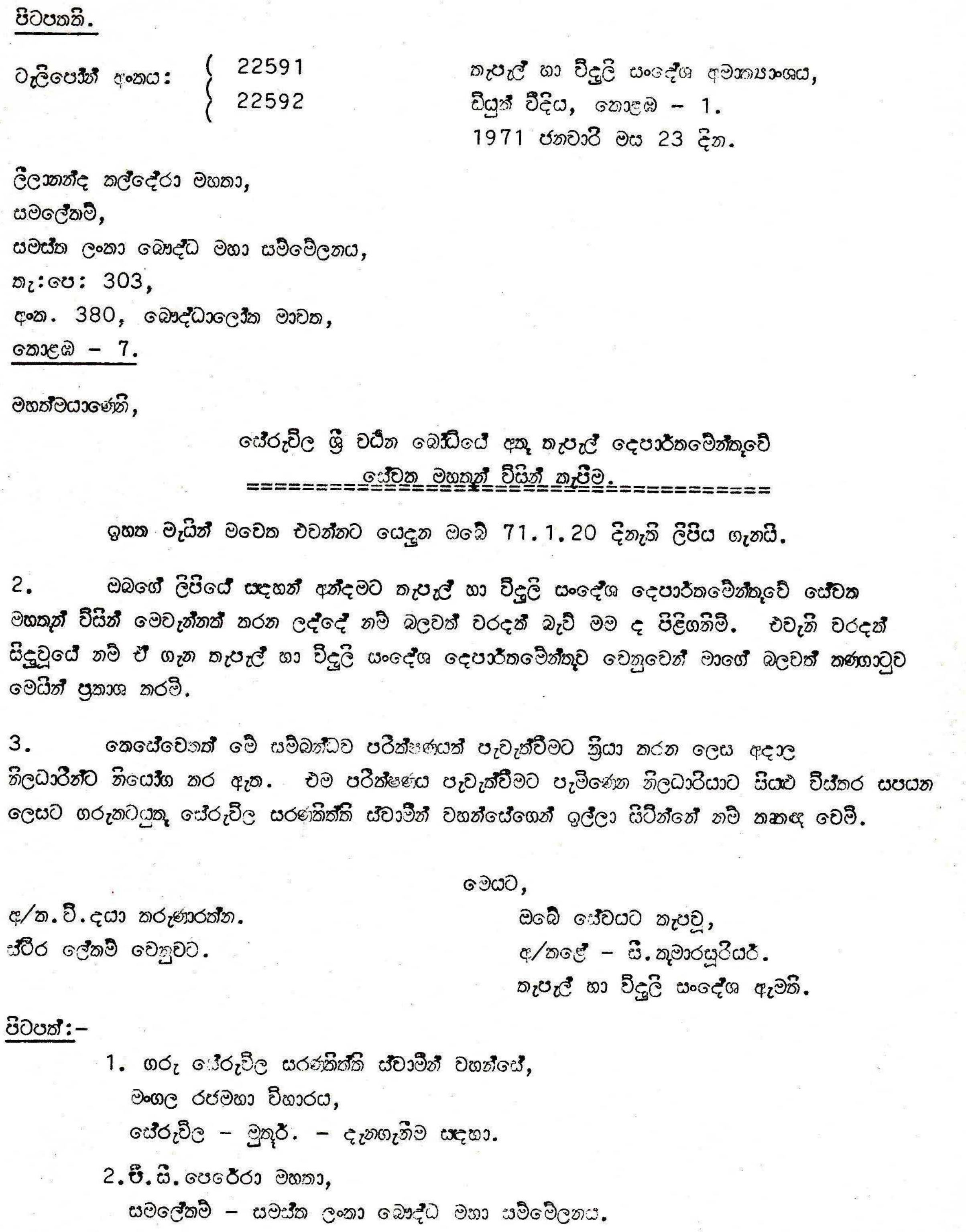

පිටපතකි.

ටැලිපෝන් අංකය: { 22591
22592

තැපැල් හා විදුලි සංදේශ අමාත්‍යාංශය,
ඩියුක් වීදිය, කොළඹ - 1.
1971 ජනවාරි මස 23 දින.

ලීලානන්ද කල්දේරා මහතා,
සමලේකම්,
සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනය,
තැ:පෙ: 303,
අංක. 380, බෞද්ධාලෝක මාවත,
කොළඹ - 7.

මහත්මයාණෙනි,

සේරුවිල ශ්‍රී වර්ධන බෝධියේ අතු තැපැල් දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවක මහතුන් විසින් කැපීම.

ඉහත මැයින් මවෙත එවන්නට යෙදුන ඔබේ 71.1.20 දිනැති ලිපිය ගැනයි.

2. ඔබගේ ලිපියේ සඳහන් අන්දමට තැපැල් හා විදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවක මහතුන් විසින් මෙවැන්නක් කරන ලද්දේ නම් බලවත් වරදක් බැව් මම ද පිළිගනිමි. එවැනි වරදක් සිදුවූයේ නම් ඒ ගැන තැපැල් හා විදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තුව වෙනුවෙන් මාගේ බලවත් කණගාටුව මෙයින් ප්‍රකාශ කරමි.

3. කෙසේවෙතත් මේ සම්බන්ධව පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමට ක්‍රියා කරන ලෙස අදාල නිලධාරීන්ට නියෝග කර ඇත. එම පරීක්ෂණය පැවැත්වීමට පැමිණෙන නිලධාරියාට සියළු විස්තර සපයන ලෙසට ගරුකටයුතු සේරුවිල සරණතිත්ති ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා සිටින්නේ නම් කෘතඥ වෙමි.

මෙයට,
ඔබේ සේවයට තැපවූ,
අ/කළේ - සී. කුමාරසූරියර්.
තැපැල් හා විදුලි සංදේශ ඇමති.

අ/ක.වී.දයා කරුණාරත්න.
ස්ථිර ලේකම් වෙනුවට.

පිටපත්:-

1. ගරු සේරුවිල සරණතිත්ති ස්වාමීන් වහන්සේ,
   මංගල රජමහා විහාරය,
   සේරුවිල - මුතූර්. - දැනගැනීම සඳහා.
2. පී.සී. පෙරේරා මහතා,
   සමලේකම් - සමස්ත ලංකා බෞද්ධ මහා සම්මේලනය.

කිලිවෙඩ්ඩි බෝධීන් වහන්සේගේ ශාඛා තැපැල් දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවකයින් විසින් සිඳ දැමීම ගැන එකල තැපැල් ඇමැතිවරයාව සිටි සී. කුමාරසූරියර් මහතා ලංකා බෞද්ධ සම්මේලනයට සිය කණගාටුව ප්‍රකාශ කරමින් එවන ලද ලිපියේ පිටපතක්.

උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙතෙක් පරීක්ෂා කර ඇති විද්‍යාමාන බෞද්ධ නටබුන් සහිත පුරාවිද්‍යා ස්ථාන.

උතුරු ප්‍රදේශය මායිම
නැගෙනහිර ප්‍රදේශය මායිම
යාපනය දිස්ත්‍රික්කය (උතුරු ප්‍රදේශය)
මන්නාරම් දිස්ත්‍රික්කය (උතුරු ප්‍රදේශය)
මුලතිව් හා වව්නියාව දිස්ත්‍රික්ක (උතුරු ප්‍රදේශය)
ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කය (නැගෙනහිර ප්‍රදේශය)
මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කය (නැගෙනහිර ප්‍රදේශය)
අම්පාර දිස්ත්‍රික්කය (නැගෙනහිර ප්‍රදේශය)

යාපනය දිස්ත්‍රික්කය:

01. සම්බිල්තුරෙයි (දඹකොළපටුන)
02. ගොතමළුවවත්ත (කාට්ටුපුලම්)
03. විරාලෙයි
04. කඳුරුගොඩ (කන්තරොදය)
05. චුන්නාකම්
06. වඩ්ඩුමාකඩ්ඩු
07. උඩුවිල්
08. කොඩ්ඩියවත්තෙයි
09. මල්ලාකම්
10. වවුනිකුලම්
11. පුත්තූර්
12 මහයියපිට්ටි
13. පුලොලි
14. වල්ලිපුරම්
15. නාගදීපය
16. අල්ලෙයිපිට්ටි
16. ඒ. ඩෙල්ෆ්ට්
17 නාගවිහාරය
18. නිලවරෙයි
19. උරුතිරුපුරම්
20. කිලිනොච්චි

වව්නියා දිස්ත්‍රික්කය:-

21. පට්ටිකුඩියිරුප්පු
22. මෙට්කුමුල්ලෙයි
23. වෙල්ලයියා විල්ලු
24. පනෙයියන්කුලම්
25. ඌන්ජල්කට්ටු
26. මෙට්ටුකුලම්
27. ඉරසෙන්තිරටකුලම්
28. මොල්ලියාවල
29. ඉලුප්පන්කුලම
30. මටවිට්ටිකුලම
31. පාලෙයිමොඩ්ඩෙයි
32. වෙඩුකිනාර්මලය
33. කුක්කුමරන්තඩි
34. නෙඩුන්කර්නි
35. පෙරිය මාර ඉල්ප්පෙයි
36. අරියමඩු
37. පෙරියකුලම්
38. කන්චුරා මොඩ්ඩෙයි
39. කොන්ගරායන්කුලම්
40. කනකරායන්කුලම්
41. කඩ්ඩමලෙයි
42. කරුන්දන්කුලම්
43. සින්නපුවරසන්කුලම්
44. කෝවිල්පුලියන්කුලම්
45. මටවුවයිත්තන්කුලම්
46. කරුන්දන්ඌර්
47. පුවරසනිකුලම
48. පනන්ගම
49. කුම්භකර්ණමලෙයි
50. වඩමරිච්චි
51. නෙඩුන්කර්නි
52. ඔඩවෙලිකුලම්
53. පිලිකුලම්පාම්
54. යකුමඩුයාය
55. මාලිකෙයි
56. රාජමිත්තක
57. ඩොලර්පාම්
58. මහතාලිතගම
59. මුරුතමඩු
60. සෙන්ගල්නීරාවිය
61. කඩුබලගාම
62. චූලනාගලෙණ
63. නකනගර
64. කෝකිලායි
65. කෝකිලායි
66. කඩකුලම්
67. ඉරානෙයි
68. මඩවරිච්චි
69. ඉරුවිල්
70. කරුම්පුලියන්කුලම
71. තිරුකේතීශ්වරම් (මාතොට)
72. පොක්කරවන්නි
73. නොච්චිමොඩ්ඩෙයි
74. ඕමන්තෙයි
75. මුරුතමඩු
76. චින්නපුවරසන්කුලම
77. ලුණුවණිගල
78. තපස්ස වෙල්ලිය
79. මාමඩුව
80. ඇටඹගස්කඩ
81. කරඩික්කුලම
82. කරඩික්කුලම
83. කිරි විහාරය
84. නීරාවිය
85. පෙරියපුලියන්කුලම්මලෙයි.
86. එරුපොතාන
87. මහකච්චටකොඩිය
88. වීරප්පන්මඩුව
89. තන්ති මුරිප්පුකුලම්
90. ඔඩුවෙට්ටිකුලම්
91. මුදලියාකුලම
92. ඔඩියමලෙයි
93. මඩුකන්ද බැලුම්ගල
94. මන්නකන්දල්
95. අලච්චවිල (ඊරටපෙරියකුලම)
96. තෝනිගල
97. මන්ත්‍රී විහාරය
98. මඩුකන්ද
99. සමනලකුලම
100. නාම්බන්කුලම
101. තාඩික්කුලම
102. නෙඩුක්කුලම
103 වෙහෙරබැන්දවැව
104. පාවක්කුලම
105. පාවක්කුලම
106. පෑවක්කුලම
107. පාවක්කුලම
108. රාජදොරේගේ ඉඩම
109. වෙට්ටිකුලම
110. මොහොන්තාන්කුලම
111. කල්ආරු
112. කල්ආරු අමුණ
113. මැණික්පාම්
114. ඉන්ටර්මික්ස්පාම්
115. අප්පාපිල්ලේගේ ඉඩම
116. මුදලියාර්කුලම
117. මොහන්තාන්කුලම
118. වාරිකොට්ටුඌර්
119. කොන්ගරායන්කුලම
120. කන්නිමඩුව
121. ඊරට්පෙරියකුලම
122. ගලකිරියාගම කන්ද
123. මහ උකුලාන්කුලම්
124. අලගල්ල
125. කලුකුන්දන්මඩුව
126. මහමයිලන්කුකුලම
127. පඩිවෙට්ටුකුලම
128. උප්පුකුලම
129. කල්නාට්ටන්කුලම

ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්කය:-

130. පුහුල්මොටේ (පුල්මුඩේ)
131. කිවුලකඩවල
132. සෙම්බිමලේ
133. කල්ලම්පත්තුව
134 කුච්චවේලිය
135. මඩුවන්කුලම
136. කුච්චවේලි අසල
137. ගල්මඩුව
138. තිරියාය කැලය
138 ඒ. තිරියාය බුදු පිළිමය ඇති තැන
139 කුච්චවේලි අසල
140. පහේ කණුව අසල
141. ආලන්කුලම
142. මයිලවැව
143. රන්ගිරි උල්පත
144. පුලියන්කුලමම්
145. වෙහෙරබැදි කන්ද
146. බටහිර කට්ටුකුලම් පත්තුව
147. ගෝමරන්කඩවල
148. රිදී කන්ද
149. ගල්මැටියාව
150. විල්පනාකුලම
151. කුඹුක්වැව
152. තාමරවැව
153. මරංවාඩිය
154. කුඹුක්වැව
155. මොරවැව
156. කිඹුල්පැටියාව
157. මහදිවුල්වැව
158. නාමල්වත්ත
159. මොරවැව
160. මොරවැව
161. ගජබා ලෙන් විහාරය
162. පරම්පන්ජන්
163. ගල්මැටියාව
164. හයේ කණුව අසල
165. වෙල්ගම් වෙහෙර
166. තේක්කවත්ත
167. 153/13 බෝක්කුව අසල
168. කල්ලම්පත්තුව
169. කල්ලම්පත්තුහේන අසල
170. ආන්දම්කුලම
171. කට්සූනයි
172. තඹලගමුව
173. සාම්පූර්
173ඒ. ලංකා පටුන
174 පට්ටිකිඹුල්
175. මූතූර් නටබුන්
176. සුනේත්‍රා වැව
177. මණ්ඩලගිරි විහාරය
177ඒ. තොප්පූර්
178. කිළිවෙඩ්ඩි
179. නීලහෙලගම
180. දෙහිවත්ත
181. පල්ලේවෙල
182. සේරුවිල
183. සෝමපුර දක්ෂිණාරාමය
184. සෝමපුර පශ්චිමාරාමය
185. ආරාමකන්ද
186. කල්ලාර්
187. පවනෙයි
188. සේරු නුවර
189. විල්ගම්වෙහෙර
190. හීන්ගහ නටබුන්
191. වාන් ඇල
192. කන්තලේ
193. කන්තලේ
194. කන්තලේ පැටුල් ගබඩාව අසල
195. වෙළුන්න
196. රජ ඇල
197. මෛත්‍රී වැව
198. කන්තලේ
199. කන්තලේ
200. කන්තලේ
201. මාන්කුලම
202. තිරුමංගලාව
203. වෙරුගල්
204. කොට්ටන්චොලේ
205. පොරමඩු
206. කොම්බනච්චි

මඩකලපු සහ අම්පාර දිස්ත්‍රික්ක:

207. කවුඩාගල
208. පඩිළුන්නතමලේ
209. අකරණ .
210. බැරැන්ඩිකැප්
211. කරවකුකුලම්
212. දඹලියද්දේගල
213 මාඹඩ්ඩිඩේ
214. නෙළුගල
215. කෝපාවලි
216. කිරිමුත්තිපොල විහාරය
217. කොටවෙහෙර
218. නියන්කල්ලුකුලම
219. කිරලාගල
220. රොට්ටෙයි විහාරය
221. ලංකා විහාරය
222. කිණ්ණරගල
223. මංගල ඔය
224. බඹරගස්තලාව
225. පුල්ලුමලේ
226. කාන්තෝන් කෝවිල
227. රජගල
228. බක්කිඇල්ල
229. සමන්ගල
230. කඳුරුගොඩ
231 පුළුකුණාව
232. පරණගම - බක්කිඇල්ල
233. ගොනාගොල්ල
234. වෙහෙරපුදම
235 පල්ලන්ඔය
236 බුද්ධංගල
237. මුවංගල
238. මලයඩිකන්ද
239. කිවුලේගම
240 ගනේගම විහාරය
241. කොක්නගර ජනපදය
242. පනත්ගොඩ විහාරය
243 වාවින්න
244. කොටවෙහෙර
245. කන්ජිකුඩිආරු
46. මුල්ලිකුලම්මලෙයි
247. දීඝවාපිය
248. සෙංගමකන්ද
249 රංගම
250. හුලන්නුගේ
251 කිරිමැටිආරු
252. පොත්තුවිල්
253. මූදු මහ විහාරය
254. ඒත්තම
255. ජයරම්පොල
256 ලාහුගල කොට වෙහෙර
257. මහුල් මහ විහාරය
258. ලාහුගල
259. නීලගිරිසෑය
260. රාත්‍රවේල විහාරය
261. කුඩුම්බිගල

ඇම්. එච්. සිරිසෝම
පුරාවිද්‍යා සහකාර කොමසාරිස්
පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් වෙනුවට

සකස් කළේ
ඇම්. එච්. සිරිසෝම
සහකාර පුරා විද්‍යා කොමසාරිස්
31.12.1980

"හිස් මොල තිබෙද්දිත් මේ ගැන නොසිතන්නේ
ඇස් ගෙඩී දෙකට හෙණ ගැහිල ද සිහලුන්නේ"

මිල රු. 50/-

ජේ එෆ් ඇන්ඩ් අයි ප්‍රින්ටර්ස්හි මුද්‍රණය කරන ලදී.